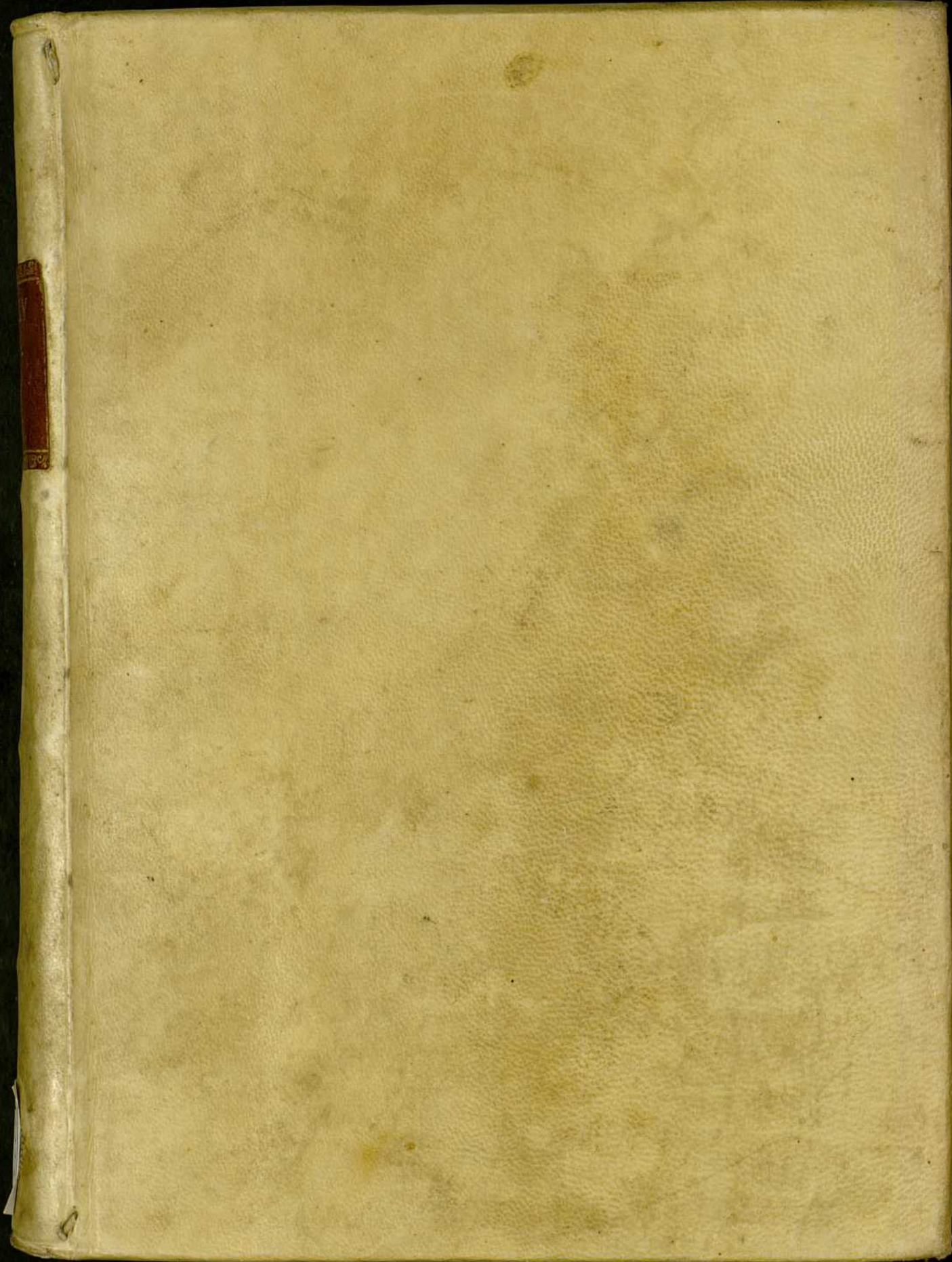

TOURNELY
DE
GRATIA
CHRISTI
T. III. P. I. II.

A
20-184

Ed.	U	Art.
St.	A	
Revised	210	
Table		
Number	184	

56 532

7648877

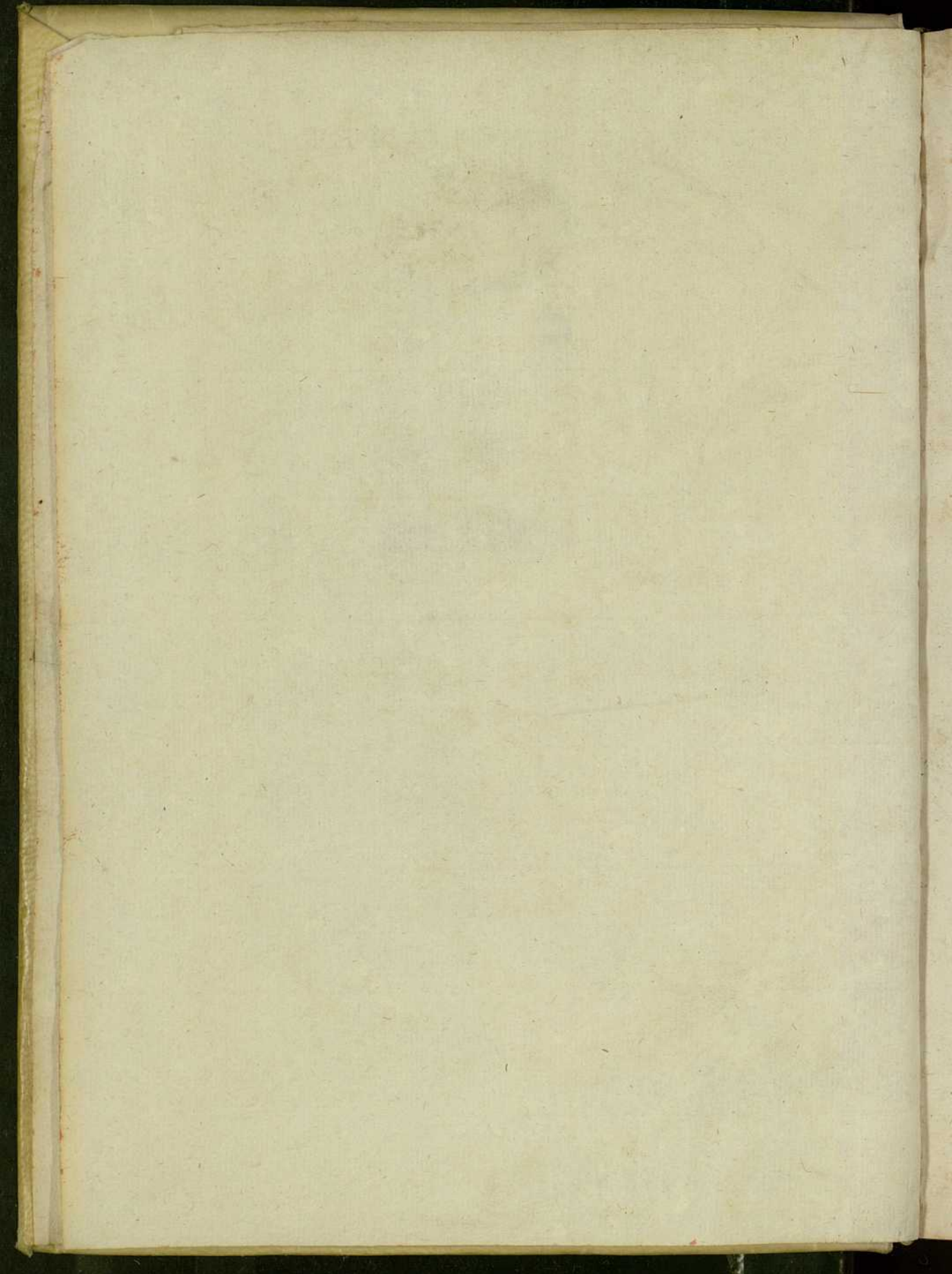
Bib. No.	U	Part
No.	A	
Estad.	210	
Tabl.		
Numero	184	

56-112

PROLATO
TURNELY

17648877

717950

(1)

PRÆLECTIONES
THEOLOGICÆ
D E
GRATIA CHRISTI,
Quas in Scholis Sorbonicis habuit
HONORATUS
TOURNELLY,

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor,

Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, Sacro-
sanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

*Editio Postrema juxta exemplar Parisense, quamplurimis Additionibus ac Notis nunc
primum locupletata, quibus Doctrina Auctoris illustratur, ac defenditur.*

TOMI TERTII PARS PRIMA.

PARISIIS, MDCCLXV.

Sed prostant VENETIIS
Apud NICOLAUM PEZZANA.

0397170

THEOLOGIAE CANDIDATIS

P R A E F A T I O.

Mirum forte nonnullis videbitur, dilectissimi Candidati, quod nostras de rebus Theologicis Praelectiones ab intricatissimo, & omnium difficillimo de Gratia Christi argumento auspicemur. Dicam quod res est, non meditato consilio, sed fortuito plane id contigit. Animus nobis fuerat propter intimam materiae connexionem simul proferre in lucem, quæ de Deo, & divinis Attributis, & quæ de scientia, & voluntate Dei, de Praedestinatione, ac Reprobatione, & quæ de Gratia Christi in Scholæ nostræ umbraculis dictaveramus.

Et vero simul prælo ea commissa fuere, ac Typographorum dispari longe diligentia. Vix quippe ad dimidiam partem prior de Deo, ac divinis Attributis Tomus perductus fuerat, cum alii duo de Gratia Christi absoluti sunt, & prælo subducti. Expectandum ergo censebam, neque prius evulgandum opus, quam integrum, & omnibus suis quasi partibus completum prodire posset, ut simul unitæ, ac collectæ eam, quam separabamus, mutua sibi opem, ac lucem conferrent.

Non ita visum est iis, quorum iudicio, & auctoritati non parere religioni duco. Obsequendum quantocius, aiebant, votis, ac desideriis Theologiæ Candidatorum, qui jam diu istas de Gratia concertationes efflagitant; quas manu scriptas, sed multis deformatas erroribus sollicite quarunt, ac longe majori, quam par sit, præio sibi comparant. Quin & ipsam temporum, in quibus versamur, rationem postulare contendebant, ut Candidatos, quorum utilitati hic unice servire volumus, de hisce controversiis, quæ tanto animorum ardore jam diu agitantur, edoceamus, & adversus omnes novitatis fallacias, & æquivocationes, caute præmuniamus. Addebant, nihil periculi timendum, imo commodi non parum ex ista prævia de auxiliis divinæ gratiæ Tractatione sperandum esse, quod tam aspera, & salebrosa quæstionum intricatissimarum, quæ hic occurrunt, multitudine ac varietate, semel fractus, ac subactus Candidatorum animus, abstrusas aliorum Mysteriorum Fidei difficultates facilius sit superaturus.

His ergo rationibus victus, ultro sum passus ut separatim prodiret in lucem præsens de Gratia Christi disputatio.

Arduum profecto, ac plenum scopulis aggredimur disputationis argumentum; tot summorum ingeniorum naufragio famosum, ut propius accedentibus timorem incutiat. Suavitate quidem sua mortalium animos Gratia demulcet; at circumfusa terret obscuritate: blanditur officiis, sed pungit aculeis. Si beneficam Gratia indolem, si derivata in nos ipsius innumera commoda spectaveritis, nihil ad cognoscendum Gratia salubrius, jucundius nihil. Est illa cælestis auræ particula, qua benigne afflati, ac divinæ naturæ participes facti, Dei filii nominamur, & sumus. Est fons aquæ vivæ salientis in vitam æternam. *Sine illa, vel operante, ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis*

S. Aug. tis opera nihil valemus. Quid iucundius debet esse, ait Augustinus, vel in-
L. de Gr. firmis gratia qua sanantur, vel pigris gratia qua excitantur, vel volentibus
& Lib. gratia qua juvantur?

arb. c. 17. Si vero gratiæ vim internam, si operandi modum, si mensuram di-
n. 33. tributionis, vel cum humana libertate concordiam inspicere propius,
T. 10. p. 735. F. ac rimari tentaveritis, quam tenebrosa, quam humanæ menti imper-
Ep. 186. via, & inaccessa divinorum arcanorum Majestas! O altitudo! Occultum
al. 106. est, exclamat S. Augustinus, altum est, inaccessibili secreto ab humana cogi-
c. 12. n. tatione seclusum est, quemadmodum Deus & damnet impium, & justificet im-
n. 39. pium. . . . Quanto convenientius, quanto accomodatius est modulo nostro, expa-
T. 2. p. 677. A. vescere ubi Paulus expavit, & exclamare! O altitudo divitiarum sapientiæ, &
L. 2. con- scientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!
tra Faus. c. 3. Quæstio ista, dicebat idem strenuus Gratiæ Christi vindex Augustinus,
T. 8. p. ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum
352. F. difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur,
Rom. 12. quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.
v. 33. Crescit, ac mire implicatur disputationis obscuritas, non solum ex
L. de Gr. c. 47. n. variis, & extreme contrariis hæreticorum erroribus; sed etiam ex con-
c. 52. certationibus inter Catholicos subortis. Omnes quidem media, & re-
T. 10. p. 250. G. gia via incedere nituntur; quia tamen illam arctam, & angustam hæ-
250. G. retici reddiderunt, vix possunt iter peragere, quin ad dexteram vel ad
 sinistram declinare videantur; maxime vero cum nonnulli privata sua
 fensa velut totidem Fidei decreta liberius obtrudendo, sese mutua cen-
 sura misere discrepant, ac dilacerant.

Extrema hæc ut cautius declinetis, dilectissimi Candidati, totamque
 ab omni prolapsione in tam lubrico loco constituti viam teneatis, di-
 ligenter observate, inter istas de Gratia Christi disceptationes, alias per-
 tinere ad dogma Fidei, alias vero ad opiniones Scholæ, quibus Eccle-
 siæ dogma exponitur, & illustratur. De quibus S. Augustinus L. 2. de
T. 10. p. pecc. orig. c. 23. dicebat: *Salva fide qua Christiani sumus, aut ignoratur*
264. C. quod verum est, aut aliter quam est, infirma suspitione conjicitur.

Rursus in iis, quæ spectant æternam hominis salutem per auxilia di-
 vine gratiæ obtinendam, aliqua esse ita obscura, & arcana, ut sciri a
 nobis nusquam possint; alia ita manifesta, ut nunquam debeant igno-
 rari. Cavete ne ista confundatis, quæ tanto a se invicem distant in-
 tervallo. In dogmate Fidei, unitas perfecta; in opinionibus Scholæ,
 integra libertas. Hinc varietas, inde vero concordia, rem Catholicam
 mirum in modum promovet, ac illustrat.

Ad hoc quippe nati sunt Scholæ Theologi, in eo tota eorum versa-
 tur industria, ut salva Fidei veritate, ac majestate, pro modulo mor-
 talibus concesso, abditissima Religionis mysteria exponant, & elucident.
 O Doctor, ait eleganter, ac vere Vincentius Lirinensis, si te divinum
In com- munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina, esto spiritualis Ta-
monit. c. 27. Bibl. bernaculi Beseleel, pretiosas divini dogmatis gemmas exsculpe, fideliter coa-
pp. pta, adorna sapienter, adjice splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur
T. 7. p. te exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur. . . . Eadem ta-
28. col. men quæ didicisti, doce, ut cum dicas nove, non dicas nova. Atque
a. E. hinc tam felix studiorum æmulatio; ac Scholæ nostræ exercitatio tam
 utilis.

utilis, tam fecunda. Procul ergo, qui aut Scholæ methodum superbe despiciunt, aut quas Ecclesia permittit varias, ac discrepantes circa modum explicandi vim, & efficaciam gratiæ opiniones, damnant acילו censorio invereconde confingunt, Judicio, & auctoritati Ecclesiæ non minus injuriosi, quam sibi metipsis contrarii, qui, qua frui volunt sentiendi libertate, alios spoliare nituntur.

Non ea profecto mens, ac sententia fuit S. P. Cælestini in Epistola, quam ad Episcopus Galliæ scripsit; ubi post enumerata, quæ certa sunt ac rata Ecclesiæ circa gratiam decreta, addit: *Profundiores vero difficultioresque partes incurrentium questionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis resisterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus ea adstruere.*

Ea animi moderatione, & æquitate excipienda vobis sunt, & expendenda, dilectissimi Candidati, tam varia, quæ ad exercitium ingeniorum, & Fidei elucidationem circumferuntur Theologorum, qui in Scholis docent, opinamenta: nec invidendum, sed laudandum magis, si quod præ ceteris systema fuerit, quo res Catholica minus saltem obscure, & implicate intelligatur. *Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante vestras non intellectum venerabatur.*

Quamquam ad reprimendum humanæ mentis fastum, ac tumorem, fateri necesse sit, in qualibet, inter tot discrepantes sententias, esse semper aliquid ita reconditum, & ab omni cognitione nostra remotum, ut cum Apostolo exclamandum sit; *O altitudo! Cur illum adjuvet, illum non adjuvet; illum tantum, illum autem non tantum ... penes ipsum est, & æquitatis tam secretæ ratio, & excellentia potestatis, ait S. August. Petrus negat, ait rursus S. Doctor, latro credit. O altitudo divitiarum! Hoc nos putas perscrutari posse, quod Apostolus expavit! ... Quæris tu rationem, ego expavesco altitudinem ... Tu ratiocinare, ego mirer; tu disputa, ego credam: altitudinem video, ad profundum non pervenio. O altitudo! Nemo quærat a me occultorum rationem.*

Etsi vero istud divina providentia sapienter ordinatum sit, ut in Oeconomia humanæ salutis multa voluerit arcana esse, & obscura, quæ ignorare nobis utile, curiosius autem scrutari velle crimen est, sunt aliunde clara, & manifesta, quæ ad salutem animarum certo assequendam, ad firmitatem spei Christianæ, conscientiæ pacem, morumque formam abunde sufficiunt, quæ ignorare, vel negligere, periculosum. Sis-ne æterno Dei consilio prædestinatus vel non? obscurum est, arcanum est uni Deo reservatum. Noli inquirere. *Quis enim cognovit sensum Domini! Aut quis consiliarius ejus fuit? Tibi sufficiat, quod est apertissime declaratum, ac plenum solatii: Deus vult omnes homines salvos fieri. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Hæc si ad finem usque divina opitulante gratia constanter servaveris, pro certo habendum te de numero esse prædestinatorum. Quapropter merito S. Petrus: Fratres, satagite, ut per bona opera certam vestram rationem, & electionem faciatis. Et S. Paulus: cum metu, & tremore vestram salutem operamini.*

Pariter quæ sit temporalis donorum gratiæ certa distributio, quæ definita pro unoquoque fidelium mensura, obscurum est, arcanum est.

Tom. 2.
Conc. p.
1617. E.

Vinc. Li-
rin, in
Commo-
nit. p.
258. col.
2. E.
Lib. 2.
de pecc.
mer. &
rem. c.
5. n. 6.
T. 10. p.
43. C.
Serm.
27. alias
20. de
Verbis
Apost.
T. 5. p.
146. A.

Rom. 11.
v. 34. I.
ad Ti-
moth. 2.
v. 4.
Ad
Thes. 4.
v. 3.
Matt.
19. v.
17.
Ep. 2. c.
1. v. 10.
Phil. 2.
v. 12.

Joan. 3. Spiritus ubi vult, spirat. Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere
v. 8. pro bona voluntate. Cujus vult, miseretur. Quare illum trahat, & illum non
Phil. 2. trahat, nolle velle judicare, si non vis errare, ait Augustinus. Verum se-
v. 13. curus esto, istud certum, & exploratum satis tibi sit, neminem a Deo
Rom. 9. deferri, nisi prius desertus ab illo fuerit; Deum nolle ut pereat pecca-
Tr. 26. tor, sed magis ut convertatur, & vivat: paratam omnibus, & obla-
in Jo. n. tam a Christo Salvatore gratiam. Venite ad me omnes qui laboratis, &
2. T. 5. 2. onerati estis, & ego reficiam vos... Fugum enim meum suave est, & onus
par. p. meum leve. Quid debui ultra facere vineæ meæ, & non feci? Sto ad ostium,
494. E. & pulso. Ipsemet Augustinus statim post verba mox laudata. Semel ac-
Ezech. cipe, & intellige, ait, Nondum traheris? ora ut traharis. Nemo igitur Deo,
33. v. 11. sed sibi unice perditionis suæ causam imputet, Perditio tua ex te Israel,
Mat. 11. v. 28. tantummodo in me auxilium tuum. Ex eo quod non accepit, nullus reus est,
 ait egregie S. Aug. ex eo vero, quod non fecit, quod debet, juste reus
 est. Debet autem, si accepit, & voluntatem liberam, & sufficientissimam fa-
 cultatem.

Is. 5. v. 4. Denique quibus præcise modis Deus vi gratiæ suæ præpollente, in-
Apoc. 3. tegra, & illæsa remanente libertate nostra, bonas in nobis voluntates
v. 20. operetur, cordis duritiam emolliat, ac frangat contumaciam, obscu-
Osee 23. rum est, arcanum est. Miris, & ineffabilibus modis, exclamat Augusti-
v. 9. nus. Si tibi proponam quæstionem, aiebat alloquens Petilianum, quomodo
L. 5. de Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio, for-
lib. aeb. tassis eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimisit, ut quis
cap. 16. quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque verum est; sed intellectu penetrare
n. 45. T. 1. p. quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque verum est; sed intellectu penetrare
629. B. pauci valent.

Lib. 2. Quantum ergo ad Catholici dogmatis substantiam attinet, viro Ca-
cont. Lit. tholico satis est, si agnoscat, ac fateatur: Primo: Summe potentem esse
Petil. c. vim gratiæ cælestis ad inclinanda, quo Deus voluerit, hominum cor-
84. n. da. Secundo: Vim illam seu virtutem gratiæ a Deo esse auctore, ac
180. parente. Tertio: Sub ea dominatrice liberam semper remanere hominis
T. 9. p. voluntatem, ut ipsi obsequatur, vel resistat. Quarto: Humanam vo-
270. B. luntatem divina gratia excitatam, & adjutam active cum eo concurre-
 re ad opus bonum, cooperari, & in societatem seu communionem me-
 riti venire. Quinto: Denique, indivisam esse, non partitam gratiam,
 & libertatis quoad opus bonum actionem. Quod a sola gratia cæpium est,
Tract. de ait S. Bernardinus, pariter ab utroque perficitur: ut mixtim, non sigillatim;
gratia & liber. simul, non vicissim, per singulos profectus operentur. Non partim gratia, par-
arb. c. 14. tim liberum arbitrium, sed totum singula opere individuo peragunt. Totum
T. 1. p. 621. F. quidem hoc, & totum illa; sed ut totum in illo, sic totum ex illa.

S. Propter de variis, quæ circa gratiam sciri, vel ignorari debent,
 quæstionibus, hæc statuit causæ nostræ præsentī maxime opportuna,
 & accommodata. Cum, inquit, de gratiæ profunditate, & altitudine disputa-
L. 2. de tur, tribus illis saluberrimis, & veracissimis definitionibus sumus innixi. Qua-
Vocat. gent. c. rum una proficitur æternum, & proprium divinæ esse bonitatis, ut omnes ho-
30. pag. mines salvos fieri velit, & in agnitionem veritatis venire. Alia simul prædi-
918. A. cat, omnem hominem qui salvus sit, quique in agnitionem veritatis venit,
 Dei auxilio juvari, & regi, utque in fide, quæ per dilectionem operatur,
 permaneat, custodiri. Tertia vero temperanter, & sobrie protestatur, non om-
 nem

nem voluntatis Dei comprehendendi posse rationem, & multas divinorum operum causas ab humana intelligentia esse subductas ... His recte pertractatis, per- *Ibid. Di-*
git, nullius superest causa certaminis, neque ultra necesse est nos interminabi-
libus quæstionibus occupari.

Utinam tam cauta sapientissimi Doctoris regula accurate observata fuisset! jam diu deposita omni disputationis acerbitate respiraremus, ac quisque pro libertate sibi ab Ecclesia concessa, in sua proponenda, & tuenda opinione placide conquiesceret, absque ulla offensione, & invidiosa censura nota.

Vos igitur, dilectissimi Candidati, in dogmate Fidei, quod est Ecclesie Judicio, ac sententia definitum, firmi, ac constantes stete: in liberis vero Scholæ opinionibus, modesti, ac sobrii, & sine pertinacia refellere, & sine iracundia refelli parati estote. Quæ Ecclesia damnat, cum ea pariter damnate: quæ probat, vel patitur, probate, sustinete. Ea nos causa, & ratio adduxit, ut in præcipuis quæstionibus, quæ salva Fide inter Theologos contentiosius disputantur, rem in utramque partem versaremus, propositis hinc, & inde momentis, ut æqua lance libratis, partem, quæ magis placuerit, eligatis. Si quid vero in animo firmitatis, ac constantiæ vobis fuerit, totum illud conferatis in defensionem Catholici dogmatis adversus Novatorum errores, non vero ad incertarum propugnationem opinionum.

Duplicem hic famosam hæresim extreme contrariam impugnandam potissimum habetis, Pelagianam, & Jansenianam. Illa gratiam Dei, ista hominis libertatem evertit. Illa naturæ integras vires supponit; ista omnino deperditas. Illa semoto morbo, inutilem medicum reddit. Crucis beneficium evacuat, innatam hominis nutrit, ac fovet superbiam; ista vero fructum Sanguinis Christi, ac effusam Dei pro salute omnium voluntatem plus æquo restringit, ac coarctat; Spei Christianæ fundamentum convellit; in fœcordiam adducit, vel desperationem. Diverſa quidem, & opposita hinc, & inde hæresis: sed eadem utrobique hæresis indoles, ingenium idem, superbum, contumax, sinuosum: eadem fallendi artes, fucata pietate, simulata modestia, ambigua verborum significatione, superbo aliorum contemptu, audaci legitimæ auctoritatis despicientia.

Mirus doli, ac fraudis artifex erat Pelagius. Sub verbis ambiguis, ac in speciem Catholicis, errorem suum sic callide, & argute involvebat, ut pene deceptus ipsemet fuerit Augustinus mortalium sagacissimus. Fatebatur ille, *Dei esse, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare.* *Ibid. p. 232. G.* Nos indigere semper Dei auxilio, qui nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminet, atque oculos cordis nostri aperiat. Gratiam ad singulos actus dari, nec secundum merita nostra. Sine illa nos nihil boni facere posse. *Ibid. p. 231. C.* Imo, & eam in nobis operari velle, & perficere. Operatur, inquit, *Ibid. p. 230. C.* velle quod bonum est, velle quod sanctum est. . . dum revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitât voluntatem, dum nobis . . . suadet omne, quod bonum est. *Ibid. p. 235. B.*

Quisquis hæc audit, & sensum ejus ignorat, dicebat Augustinus, omnino eum putat hoc sentire quod veritas habet. In his tamen omnibus, pergit S. Doctor, non recessit a commendatione legis, atque doctrinæ. . . sub ambigua *Ibid. p. 246. E.*

generalitate quid sentiret, abscondens, gratiæ tamen vocabulo frangens invidiam, offensionemque declinans.

Accedebat agendi ratio ad fallendum mire composita. Hæ, inquit, P. Gar. Commentator Marii Mercatoris, Pelagio artes erant hæresim disseminanti :
 P. 134. Nihil de suis mysteriis aperte vulgo credere, sed fidis tantum auribus. Si quid dogmatum emanasset in publicum; negare palam, quod in cubiculis doceret. Si aperte proponendus error, alienam inducere personam; si suo nomine loqui cogeretur, dubitantis more, timideque asserere, de quo simularet se velle doceri. Si ex Libris argueretur cujusdam assertionis, Libros causari vel non esse suos, vel prius subreptos, quam emendarentur. Si ex confessis urgeri contingeret, sententias interpretari verbis perplexis, & in speciem Catholicis. Si necessitas foret, Ecclesiæ nonnulla damnnanti consentire, damnnare libenter omnia; sed, ut agebat, Ecclesiæ sensu, idest, eo, quem postea fingeret ad arbitrium.

Hæ fere sunt artes omnes, quibus Janseniana hæresis animos occupavit, & illudit Catholicis. Retento capitali Magistri sui errore circa delectationem relative, seu per gradus superiorem, ac victricem; assumpta Thomistarum larva; & vel unius vocis, potentiæ, ambigua significatione testi Iprensis discipulis delitescunt, verbis nobiscum concordēs, sensu longius remoti. Si iustis asserenda mandatorum Dei possibilitas, & gratia, qua ipsis possibilia fiant? Ultro asserere. At intelligunt possibilia esse absolute dumtaxat, præcisæ actualis, & ardentioris oppositæ terrenæ delectationis circumstantiis, non relative ad illas. Vigente enim delectatione carnali, ait Jansenius Lib. 4. de Gratia cap. 9. impossibile est, ut virtutis, & honestatis consideratio prævaleat. In ea etiam gratia, quam illi parvam, alii sufficientem appellant, libenter agnoscere ad opus bonum potentiam perfectissimam, sufficientissimam, proximam, completissimam. At pace dixerim, dolus est completissima fraus. Completissimam quippe ajunt hujus gratiæ potentiam absolute, & abstracte, spectata dumtaxat natura gratiæ in se, & absolute, non relative ad præsentēs subiecti dispositiones: in conflictu enim delectationis celestis inferioris cum terrena superiori, impedita est hic, & nunc, & quasi vinculo constricta gratiæ inferioris potestas; quia fieri nunquam potest a minori delectatione majorem vinci, ac superari: quomodo fieri non potest, ut pondus gravius, a leviori trahatur. Si interroges, an gratiæ interiori in præsentī naturæ lapsæ statu resistatur? Heu! exclamabunt, quam sæpe resistitur! Verum subintelligunt, quantum ad effectum, quem illa absolute in aliis circumstantiis habere posset; non relative: gratiæ quippe propriæ, & accurate loquendo non resistitur, nisi respectu illius effectus, quem illa potest assequi; sed gratia inferior relative ad superiorem cupiditatem effectum suum plenum, ac perfectum assequi nunquam potest. Si quæseris, an ad merendum, vel demerendum necessitatem excludant: aut si voluntas, movente gratia, libera sit, & expedita ad actum oppositum? Ultro affirmabunt; sed quo sensu? Necessitatem excludendo absolutam, naturalem, fixam, & immutabilem; non vero necessitatem simplicem, relativam, transitoriam ac mutabilem. Pariter libenter affirmabunt voluntatem sub motione gratiæ liberam esse ad actum oppositum, in sen-

tius

Ed. Ret.
T. 3. p.
183. col.
2. B.

Paulus
Drezenus
Disq. 3.
art. 22.

fus enim compositus Thomistarum excludit dumtaxat suspensionem actus, propter quem datur physica præmotio; at non excludit ipsam potentiam, seu actum primum. Econtra vero, delectatio superior Janseniana ipsammet immediate afficit facultatem, seu potentiam; dat enim simul actum, & potentiam. Hoc ipso quod datur, ait Jansenius, simul usus ejus, & influxus potestatis datur. Est enim hoc ipsum, quod suapte efficacia facit influere facultatem ... Dat enim simul & posse, & operari.

T. 3. p. 41. col. 4.

Neque etiam negabunt Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum pro omnibus esse mortuum; sed dolose omnino, ac fraudulentè: quia scilicet Deus paratus est dare gratias innocentis naturæ, si earum usui dispositam reperiret hominis lapsi voluntatem. At quomodo disposita esset illa lapsi hominis voluntas, si ea tantum ipsi gratia concedatur, quæ propter virium defectum, nonnisi absolutam, & abstractam conferre potest ad opus bonum potentiam, non relativam, nec præsentis naturæ conditioni proportionatam?

Denique, si quinque Jansenii propositiones ab ipsis damnandæ proponantur, damnare non recusabunt; verum in obvio verborum sensu, non in sensu Jansenii. Imò contestabuntur se illas damnare in eo omni sensu, quo sunt ab Ecclesia damnatæ: at non omnem earum sensum, illum nempe, qui Jansenii est, & ab Ecclesia proscriptus, damnabunt.

Videte, Dilectissimi Candidati (Augustini verba sunt) latebras ambiguitatis falsitati præparare refugia; offundendo caliginem veritate. Vel unius vocis æquivocatione, tamquam pestifero quodam afflatu, Janseniani corrumunt, & inficiunt quæcumque in speciem sana, & Orthodoxa dicere videbantur. Hac infauusta vocis potentia absoluta, vel relativa ambiguitate, totius Janseniani systematis quasi medulla, & ultimæ veluti fibræ, ac radices reconduntur; illa velut involuero tecti, Catholicis illudunt, ac censuris Ecclesiæ subducuntur.

L. de
pec. orig.
c. 18.
n. 20.
T. 10. p. 261. E.

Qui hæc Jansenianorum mysteria ignorant, vix certo, ac securo pede eum illis congregari possunt; in mediis tenebris veluti palmando ambulant, & Andabatarum more clausis pugnant oculis. Interest autem plurimum ad vim disputationis, nosse, quæ sit indoles, quæ doctrina, quæ artes, argutiæ, & æquivocationes eorum, cum quibus concertatio instituitur; ne forte vaga, & tota in ancipiti, & incerto disputatio versetur. Quam multa enim in Catholicis Scriptoribus sana, & innoxia sunt, quæ in viris suspectis noxia merito damnantur, ob pravam eorum, a quibus proferuntur, interpretationem? Quæ veraciter, & Catholice dicta sunt, ait Sanctus Augustinus, imò in divinis Libris veraciter scripta, ab isto (Juliano) Catholice dicta non sunt, quia non intentione Catholici pectoris dicta sunt.

L. 2. de
Nupt. &
Conc. c. 4.
T. 10. p. 307. C.

Omnes Janseniani systematis sinus, ac recessus, fallacias, effugia, argutias, æquivocationes, quantum nobis datum est, pervasimus, excusimus: sensum Jansenii in quinque famosis Propositionibus proprium; ac germanum, qui sub immensa voluminum mole obscuratus, ac velut pressus diu jacuit, ita nos aperuisse confidimus, ut latere amplius non possit; sitque istud omnibus manifestum, non inane quoddam, ut perpendunt, erroris phantasma, & simulacrum, Ecclesiam per tot annos infecutam fuisse; sed verum, ac realem errorem, quo Ecclesiæ, & Imperi

perii Gallicani pax, atque tranquillitas jam diu infelicitè turbatur.

L. 8. c. Frustra Augustini auctoritatem, ac nomen illi reclamant: frustra ex
21. Jansenio multa colligunt, quæ Catholica doctrinæ consentire prima fron-
T. 3. p. te videntur. Quasi vel ipsomet Judice Jansenio, non iste foret *mos sol-*
370. col. *lemnis omnium hæreticorum, ut falsis vera misceant, miscendoque perturbent*
2. C. *omnia, quo venenum quasi melle circumlitum ab incautis cum securitate hau-*
riatur. Quasi venerandum in Ecclesia Augustini nomen, & summo apud
omnes in loco non foret ejus auctoritas? Verum de mente, ac doctri-
na sanctissimi Doctoris unice lis hic movetur, non de auctoritate. Au-
gustinum totum suum esse gloriantur Lutherus, & Calvinus. Unam Au-
gustini doctrinam se in Libro suo expressisse confidentius Iprensis Anti-
stes jactitat. At vel unico isto simplici momento luce meridiana clarius
demonstramus, Augustini doctrinam toto cælo distare a Janseniana. Ec-
clesia scilicet Augustini doctrinam circa Gratiā semper probavit, ac
summis exornavit laudibus: e contra, eadem Ecclesia doctrinam Jan-
senii quinque famosis Propositionibus contentam proscripsit, ac gravis-
sima confixit censura, ergo doctrina Augustini toto cælo distat a Jan-
seniana.

Ex his omnibus intelligitis, opinor, Dilectissimi Candidati, quanti
momenti sit, quam operosa, & difficilis præsens de Gratia Christi tra-
ctatio, quam attento, & ab omni præjudicata opinione libero animo
sit a vobis expendenda. Eodem, quæso, animo eam suscipite, quo vo-
bis eam offerimus: non contentioso, non superbo, novitatis aut rixa-
rum avido, sed placido, modesto, unius veritatis inquirendæ, ac ser-
vandæ Scholarum libertatis studio. Non aliud huic Opellæ nostræ præ-
sidium, quam a veritate accersitum volumus; nec alium hic fructum
speramus, quam vestrum in rebus Theologicis progressum, Valet: Et
Jacobi apud Patrem luminum, a quo descendit omne datum optimum, & om-
n. v. 17. ne donum perfectum, mei memoriam habete.

C E N S U R A.

Praelectiones Theologicas de Gratia Christi a Viro Celeberrimo *Honorato Tournelio Doctore*, socio Sorbonico, nec non sacrae Theologiae Regio Professore nunc emerito, in Scholis Sorbonicis olim habitas magna animi tum attentione, tum voluptate perlegi, & in eis non modo nihil a Catholica Fide, bonisve moribus alienum, aut dissonum deprehendi, sed potius Baii, Jansenii, ac Quenellii errores ad hoc argumentum pertinentes nervose simul, ac dilucide confutatos penitusque profligatos, & a Theologorum Orthodoxorum inter se discrepantium opinionibus sapientissime discriminatos inveni. Auctoris eruditionem praclaram, incensum doctrinae sanae studium, maximam in dicendo facundiam, ac denique cautam in dijudicandis aliarum Catholicarum Scholarum, a quibus ipse nonnunquam modeste dissidet, sententiis moderationem suscepit. Nullus proinde miror has Praelectiones in Galliis fuisse tam avidè passim expetitas, ut, antequam typis vulgarentur, exemplarium dena facile millia inter studiosorum manus versata fuisse ferantur. Ut fas sit sperare, Inclitam Nationem Germanicam, si modo ejus alumni Jansenismi negotium percallere voluerint, hunc tractatum pari studio, parique alacritate excepturam; utpote qui Latine scriptus, & parabilis omnia pene tam ad Novorum istorum Dogmatistarum historiam, quam doctrinam spectantia, quae in sexcentis libris Gallicis sparsa operose conquiesceris, operosius intellexeris, in unum veluti cumulum congesta, & quasi in epitome redacta complectatur. Quapropter dignissimum eum cenfeo, qui typis nostratibus ad plurimorum utilitatem recudatur, ceteris ejusdem Auctoris meritissimi Theologicis Tractatibus, quos nos sperare jubet, promulsidis instar futurus. Dabam Coloniae Agrippinae 21. Augusti Anno 1725.

BARTHOLOMÆUS DES BOSES e Soc.
JESU, sacrae Theologiae Doctor, & Professor publicus, necnon Serenissimi Archi-Episcopi, & Electoris Colonienfis Examinorator Synodalis m. p.

APPRO-

APPROBATIO

CENSORIS ORDINARI.

Praelectiones Theologicae de Gratia Christi in Scholis Sorbonicis ab
 Eximio, Amplissimoque Domino HONORATO TOURNELY
 SS. Theologiae Universitatis Parisiensis Regio Professore nunc Emerito,
 Regique Palatii Parisiensis sacrae Capellae Canonico citra omnem Fidei,
 ac morum offensam habitae, plurimorum eruditioni doctissime elabora-
 ta, typi beneficio publicandae censentur.

Datum Coloniae 30. Aug. 1725.

JO: GEORG. MOLITORIS SS. Theol.
 Doctor, Perillustri S. Gereonis Canon.
 Serenissimi Principis Electoris Colon. Con-
 siliarius Ecclesiasticus, ejusdemque per
 Civitatem, ac Archi-Diœcesim Colonien-
 sem Librorum Censor ordinarius m. p.

I N D E X

Q U Æ S T I O N U M

P R I M Æ P A R T I S.

Q U Æ S T I O P R I M A.

DE nomine, definitione, ac divisione gratiæ.
 Varia nominis gratiæ significatio.
 Definitio gratiæ.
 Multiplex divisio gratiæ.

Pag. 1
 ibid.
 3
 4

Q U Æ T I O S E C U N D A.

De variis humana natura statibus in ordine ad gratiam. 9
ARTICULUS PRIMUS. De statu naturæ innocentis. 10
CONCLUSIO. Homo in ortu suo iustitiam originalem, sanctitatem, immortalitatem &c. a Deo accepit. 11
Solvuntur Objectiones. 14
An iustitia originalis, sanctitas, & immortalitas fuerit hominî naturalis vel supernaturalis. 16
CONCL. Iustitia originalis, sanctitas, & immortalitas primi hominî, supernaturalis fuit, non vero naturalis. 17
Quodnam gratiæ seu auxilii genus datum, & necessarium fuerit Adamo innocenti, ad bene agendum, & perseverandum. 19
CONCL. Adamus innocens opus non habuit ad bene agendum, & perseverandum, aut gratiæ physice pramovente, aut adiutorio quo seu efficaci; sed cum adiutorio sine quo seu sufficienti perseverare in bono potuisset, si voluisset. 23
Solvuntur Objectiones. 27
ARTICULUS SECUNDUS. De statu naturæ lapsæ, & per Christum reparatæ. 34
ARTIC. III. De statu naturæ puræ, an sit possibilis. 35
CONCL. Status naturæ puræ possibilis est, ac nulla ex parte, siue hominî, siue Dei repugnat. 38
Prima probatio. ibid.
Secunda probatio. Ex Sancto Augustino. 39
Refelluntur evasiones, quibus adversarii Sancti Augustini testimonia eludere conantur. 40
Solvuntur Objectiones contra possibilem naturæ puræ statum. 45
Objectiones ex ordine hominî ad Deum, tamquam ad suum finem ultimum. ibid.
Objectiones ex parte ignorantie. 53
Objectiones ex parte concupiscentiæ. ibid.
Objectiones ex parte miseriarum, quibus homo subjacet. 63
ARTIC. IV. De aliis naturæ statibus possibilibus, 66

Q U Æ S T I O T E R T I A.

De variis circa gratiam erroribus.
Qui erraverint circa necessitatem gratiæ.

ibid.
 ibid.
 Qui

Qui ante Pelagium gratia necessitatem negaverint .	ibid.
De Pelagio . Ejus patria , professio , ingenium , mores .	68
Errores Pelagii .	70
Utrum Pelagius gratia alicujus interioris necessitatem aliquando tandem agnovit ?	70
Qua fuerit illa gratia , de qua tam diuturna exarsit contentio inter S. Augustinum Ecclesiam partes agentem , & Pelagianos ?	79
Utrum Pelagiani admiserint gratiam interioris sanctificantem seu habitualementem , & virtutes infusas .	84
Error Pelagii ab Ecclesia proscriptus .	87
Discipuli Pelagii , Celestius , Julianus , & Annianus .	92
De Semipelagianis . Origo , progressus , & exitus Semipelagianismi .	94
Qui fuerit Semipelagianorum error . An interioris gratia necessitatem ad initium fidei negaverint vel admiserint .	97
CONCL. Semipelagiani omnes gratia interioris praevenientis necessitatem ad initium fidei constantissime negaverunt .	99
Solvuntur Objectiones Fansenii , & discipulorum ejus .	107
De erroribus circa modum agendi gratia .	116
De Praedestinationis .	ibid.
De Luthero , & Calvino .	134
De Michaelae Bajo .	138
Bulle Summorum Pontificum in causa Baii .	143
Auctoritas Bullarum adversus Bajum .	144
Expenduntur ac diluuntur alia momenta , quibus Baii , & Fansenii discipuli , Bullarum Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. auctoritatem deprimere , ac eludere conantur .	149
Momenta ex parte materiae Bullarum adversus Bajum .	ibid.
Momenta ex parte formae Bullarum adversus Bajum .	155
De Fansenio .	162
Synopsis Historica Fansenismi .	ibid.
Epocha prima .	ibid.
Persona Fansenii .	ibid.
Liber Fansenii cui titulus Augustinus , & quale de ipso Fansenii judicium .	164
Liber Fansenii Urbano VIII. denunciatur , & ab ipso prohibetur .	167
Parisiis Habetus , & Syndicus Facultatis Theologicae contra novam Libri Fansenii doctrinam insurgunt .	171
SECUNDA EPOCHA . De Canonico examine , ac Judicio Romano quinque Propositionum Fansenii .	174
Institutio , & forma Congregationis .	ibid.
Theologorum ex utraque parte deputatorum Romam adventus , gesta , Scripta .	176
Quinque Propositionum in Romano examine sensu Fansenii facta discussio .	184
Judicium Romanum , de quinque Fansenii Propositionibus .	189
Constitutionis Innocentii X. aequitas vindicata .	190
EPOCHA TERTIA . De iis , quae subsequuta sunt Innocentii X. de quinque Fansenii Propositionibus Judicium .	197
Fanseniani excogitata distinctio juris , & facti Innocentii Constitutionem eludunt : Episcopi Gallicani Librum Fansenii iterum ad examen revocant , ac de nova contentione movent Innocentium , ejusque successorem Alexandrum VII. .	ibid.
Quinque Fansenianorum Articuli .	202
Epistola Episcoporum Galliae ad Alexandrum VII. Deliberatio Sacra Facultatis Parisiensis circa formulam fidei Cleri Gallicani . Breve Alexandri ad eosdem Episcopos . Constitutio , & formula fidei ejusdem Alexandri VII. .	207
Varia Fansenianorum circa subscriptionem Formularii sententia .	210
Varia Fansenianorum de quinque Propositionibus sententia .	216
Quatuor Gallicani Praesules , facta limitatione , subscribunt formulam Alexandri VII. .	216
Eam ob rem iis subinsensus S. Pontifex Clemens IX. tam placatus , & quare ratione ?	221
Nonnulli Duacenses Doctrina Fansenii defensores occulti deteguntur .	225
Additio facta Formulario per aliquos Belgii Episcopos ab Innoc. XII. improbata .	226
Quatuor Propositiones circa Fansenismum a Clero Gallicano in Comitibus generalibus an-	226
	ni

<i>ni 1700. proscripta . Famosus conscientia Casus . Bulla Clementis XI. adversus illum censum .</i>	228
<i>Systema doctrina Fansenii .</i>	234
<i>Fanseniana doctrina circa delectationem vittricem ac superiorem brevis ac contracta de- lincatio .</i>	235
<i>Natura delectationis .</i>	236
<i>Necessitas delectationis .</i>	237
<i>Modus agendi delectationis relative per gradus .</i>	238
<i>Fanseniani duplicem potestatem distinguunt , unam absolutam , alteram relativam . Qua distinctio communis clavis est , qua omnes eorum fallacia , & equivocationes in usur- pandis Catholicorum loquendi modis , referantur , ac deteguntur .</i>	240
<i>Delectatio superior seu relative vittrix , Fanseniani systematis basis ac fundamentum est .</i>	247
<i>Quinque famose propositiones ex delectatione superiori relativa velut a fonte ac radice a Fansenio derivantur .</i>	ibid.
PRIMA PROPOSITIO . <i>Aliqua Dei precepta . &c.</i>	249
<i>Propositio ex Fansenio legitime extracta .</i>	ibid.
<i>Prima propositio cum delectatione superiori connexa unde a Fansenio eruitur .</i>	252
<i>Quis sit verus ac germanus prima propositionis sensus apud Fansenium .</i>	253
<i>Sensus alieni , & extranei qui prima propositioni maligne affingi possunt , quos tamen le- gitime sumpta apud Fansenium non habet .</i>	256
<i>Sensus Catholicus errori prima Propositionis oppositus .</i>	260
SECUNDA PROPOSITIO . <i>Interiori gratia in statu natura lapsa nunquam resisti- tur .</i>	266
<i>Propositio ex Fansenio legitime extracta .</i>	ibid.
<i>Secunda propositio cum delectatione superiori connexa , unde Fansenio eruitur .</i>	267
<i>Verus ac germanus secunda propositionis Fansenii sensus .</i>	269
<i>Sensus alieni , & extranei qui secunda propositioni Fansenii maligne affingi possunt , quos tamen legitime sumpta apud Fansenium non habet .</i>	271
<i>Sensus Catholicus errori secunda Propositionis oppositus .</i>	272
TERTIA PROPOSITIO . <i>Ad merendum , & demerendum , &c.</i>	275
<i>Tertia propositio ex Fansenio legitime extracta .</i>	ibid.
<i>Tertia propositio cum delectatione superiori connexa , unde a Fansenio eruitur .</i>	280
<i>Verus ac germanus tertia propositionis Fansenii sensus .</i>	281
<i>Sensus alieni , & extranei , qui tertia propositioni Fansenii maligne affingi possent , quos tamen legitime sumpta apud Fansenium non habet .</i>	282
<i>Sensus Catholicus errori tertia propositioni Fansenii oppositus .</i>	298
QUARTA PROPOSITIO . <i>Semipelagiani admittebant , &c.</i>	299
<i>Propositio ex Fansenio legitime excerpta .</i>	ibid.
<i>Quarta Propositio cum delectatione superiori ac relativa connexa , unde a Fansenio eruitur .</i>	300
<i>Verus ac germanus quarta Propositionis sensus .</i>	301
<i>Sensus alieni , & extranei , qui quarta Propositioni Fansenii maligne affingi possent , quos tamen legitime sumpta apud Fansenium non habet .</i>	302
<i>Sensus Catholicus errori quarta propositioni Fansenii oppositus .</i>	304
QUINTA PROPOSITIO . <i>Semipelagianum est dicere , &c.</i>	307
<i>Propositio ex Fansenio legitime excerpta .</i>	ibid.
<i>Quinta propositio cum delectatione superiori ac relativa connexa , unde a Fansenio eruitur .</i>	ibidem .
<i>Verus ac germanus quinta Propositionis Fansenii sensus .</i>	308
<i>Sensus alieni , & extranei , qui quinta Propositioni Fansenii maligne affingi possent , quos tamen legitime sumpta apud Fansenium non habet .</i>	ibid.
<i>Sensus Catholicus errori quinta Propositionis Fansenii oppositus .</i>	310
<i>Discrimen gratia vittriciis per delectationem superiorem relativam sensu Fansenii , cum a promotione physica Thomistarum , cum a gratia efficaci per delectationem simpliciter vittricem sensu quorundam aliorum Theologorum .</i>	311
<i>Magnum est discrimen inter modum explicandi efficaciam gratia per physicam Tho- mistarum promotionem , & per delectationem relative superiorem Fansenii .</i>	ibid.
<i>Magnum est discrimen inter modum explicandi gratiam a se efficacem per delectationem simplici-</i>	

<i>simpliciter vittricem sensu aliquorum Theologorum, & delectationem gradibus relativi</i>	320
<i>superiorem sensu Jansenii.</i>	323
<i>Expenduntur causæ discriminis, quas nonnulli proferunt inter delectationem superiorem,</i>	324
<i>ac relativam, quam tuentur, & Jansenii sententiam.</i>	329
<i>Circa primam propositionem.</i>	332
<i>Circa secundam propositionem.</i>	334
<i>Circa tertiam propositionem.</i>	339
<i>Circa quartam propositionem.</i>	341
<i>Expenduntur alia nonnulla generalia momenta.</i>	363
<i>* Theologi cujusdam Epistola I. Auctori duarum Epistolarum Cl. D. Tournelio Regio olim Sorbonæ Professori Scriptarum de Æquilibrio ex Gallico idiomate latine reddita a F. A. Z. S. I. T.</i>	380
<i>* Theologi cujusdam Epistola II. qua secunde Epistola ad Turnesium Doctorem Sorbonicum de æquilibrio scripta responderetur.</i>	

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE

GRATIA CHRISTI.

QUÆSTIO PRIMÆ.

De nomine; definitione, ac divisione Gratia.

Varia nominis Gratia significatio.

I. Ignificat elegantiam seu venustatem, tum oris, tum sermonis. Hoc sensu, Psalm. 44. ver. 3. dicitur: *Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis.* Proverb. ultimo v. 30. *Fallax gratia, & vana est pulchritudo.* Et Lucæ 4. ver. 22. de Christo dicitur: *Omnes testimonium illi dabant, & mirabantur in verbis gratia.* Hoc est, mirabantur suavitatem, sapientiam, ac vim verborum ejus. Quamquam verba gratia dici merito possunt; quod nempe gratiam salutis annuntiarent, ac efficere: quomodo dixit Apostolus, Ephes. 4. v. 29. *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad edificationem fidei, ut det gratiam audientibus.* Hæc prima nominis Gratia significatio, aliena prorsus est a præsentis nostri instituto.

2. Significat amorem, favorem seu benevolentiam, qua quis alteri gratus, & acceptus est. Ita Gen. 39. v. 4. Joseph dicitur *invenisse gratiam coram Domino suo.* Et Cap. 30. v. 22. Laban ait socero suo: *Inveniam gratiam in conspectu tuo.* Ac Beatissimæ Virgini, Lucæ 1. vers. 30. Angelus: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum.* Neque etiam hæc Gratia significatio, hujus loci propria est; nisi amor ille, ac benevolentia ad finem supernaturalem referatur. Quo sensu, amor Dei, de quo dicitur Joan. 3. v. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret,* vere gratia dicitur, imo radix ac causa omnium gratiarum, quibus ad æternam salutem promovemur. Est autem discrimen inter amorem Dei, & amorem hominis; quod homo amore suo,

Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.

meritum supponat in objecto, quod amat; Deus vero, meritum illud faciat: unde dona sua ipse coronat, cum meritis nostris mercedem rependit.

3. Significat gratitudinem, & gratiarum actionem, pro acceptis beneficiis. Lib. 2. Regum cap. 2. v. 6. David dicit: *Nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud.* Et Apostolus 2. ad Cor. 10. v. 30. *Si ego cum gratia participo, quid blasphemor pro eo, quod gratias ago?* Et ad Colossenses 3. v. 16. idem Apostolus ait: *Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes, & commonentes vosmetipsos, psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia (hoc est gratiarum actione) cantantes in cordibus vestris Deo.* Porro, hæc quoque nominis Gratia significatio, ad præsentem nostrum tractatum non pertinet; nisi forte quatenus nostra in Deum beneficium gratitudo, cælestis gratia auxilio excitatur. Gratitude enim ipsa in se spectata, est peculiaris virtus, vel specialis actus virtutis Religionis, de qua alibi Theologi.

4. Apposite, & accommodate ad præsens nostrum institutum, Gratia nomine intelligitur quodcumque donum, seu beneficium gratis concessum; hoc est, ex mera Dei benignitate, non ex iustitia & præviis ex parte nostri meritis. *Si gratia*, inquit Apostolus, Rom. 11. ver. 6. *jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Et cap. 4. v. 4. dixerat: *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Inde igitur gratia dicta, quod gratis detur. Sub illa generali, & ampla gratia significatione, creatio, conservatio, liberum arbitrium, ceteraque naturalis ordinis Dei beneficia comprehendere possunt: gratis quippe nobis a Deo conceduntur, non autem præviis nostris meritis. Quid enim fecimus, ut crearemur a Deo, ut tali indole &c. instructi nasceremur? Quapropter Sap. 16. v. 25. providentia divina quæ rerum conservationi invigilat, gratia nuncupatur. *Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutriti gratia tuæ deserviebat.*

T. 2. pag. 624. F. G. Hinc S. Aug. Epist. 177. alias 95. ad Innoc. S. Pont. nu. 7. ait: *Quædam non improbanda ratione dici gratiam Dei, qua creati sumus, ut nonnihil essemus, nec ita essemus aliquid ut cadaver, quod non vivit, aut arbor, quæ non sentit, aut pecus, quod non intelligit, sed homines, qui & essemus, & viveremus, & sentiremus, & intelligeremus; & de hoc tanto beneficio Creatori nostro gratias agere valeamus.* Cur autem hæc, & similia, gratia nomine donari possint, statim aperit S. Doctor: *Quia non præcedentium aliquorum bonorum operum meritis, sed gratuita Dei bonitate donata sunt.*

Fatendum tamen, communi ac recepto Scripturæ, & Ecclesiæ usu, nomine gratia, non naturam intelligi, sed donum supernaturale gratuitum, naturæ supperadditum. Quapropter mirum videri non debet, Pelagium ambiguitate vocis, Patribus Palæstinis turpiter illulisse. Interrogatus enim an gratia necessitatem admitteret; respondit se admittere: at subdolos ille, per gratiam intelligebat naturam, & liberum arbitrium. Illi autem Catholici Episcopi, ut erant simplices, & fraudis ignari, *Nullam aliam Dei gratiam intelligere potuerunt*, ait S. Aug. Epistola mox citata, *nisi quam in libris Dei legere, & populis Dei prædicare consueverunt.* Eam utique ... quæ iustificamur ab iniquitate, & quæ salvamur ab infir-

mitate, non qua creati sumus. Unde monet S. Aug. eam a Pelagio exigendam esse confessionem gratiæ, quam doctrina Christiana demonstrat, & prædicat esse propriam Christianorum, quæ non est natura, sed qua salvatur natura. Quæ naturam non auribus sonante doctrina vel aliquo adjumento visibili fovet, sicut plantator quodammodo, & irrigator extrinsecus, sed subministratione spiritus, & occulta misericordia. Ib. pag. 624. F.

Proprie igitur, nomine Gratiæ hic intelligimus donum quodcumque, seu beneficium supernaturale creaturæ rationali gratis concessum, quo ad finem supernaturalem assequendum adjuvatur. Hoc sensu Psalm. 83. v. 12. dicitur: *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Joan. 1. ver. 17. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum.* Rom. 3. v. 24. *Iustificati gratis per gratiam ipsius.* Et cap. 7. ver. 24. *Infelix ego:* exclamat Apostolus, *quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum.*

Definitio Gratiæ.

Gratia vulgo definitur, donum supernaturale creaturæ rationali gratis a Deo concessum intuitu passionis, & meritorum Christi, ordinatum ad vitam æternam.

Dicitur 1. donum: quæ vox tenet locum generis; convenit quippe donis tum naturalis, tum supernaturalis ordinis.

Dicitur 2. supernaturale: hoc est, supra naturæ debitum, & exigentiam; ut distinguatur a donis naturalibus, quæ nonnisi lato, & improprio sensu gratia dicuntur.

Dicitur 3. creaturæ rationali concessum: quibus verbis subiectum gratiæ capax, Angelus scilicet, & homo, designatur.

Dicitur 4. gratis concessum: quæ particula *gratis*, excludit omne debitum seu obligationem ex parte dantis, & omnem exigentiam, jus, ac meritum ex parte recipientis, sive personæ illud sit, sive naturæ. Primo excludit omne debitum ex parte dantis: quia Deus nulla lege absolute tenetur, & obligatur ad gratiam conferendam. Secundo excludit omnem exigentiam, jus, ac meritum ex parte recipientis, tum naturæ, tum personæ: quia si gratia personæ operibus debita foret, jam non esset gratia. Rom. 11. v. 6. Si etiam debita foret naturali hominis conditioni, & ad exigentiam naturæ daretur, eo ipso supernaturalis plane dici non posset, quæ supposita hominis creatione, ipsi jure creationis deberetur. Hanc plane gratuitam gratiæ conditionem everunt, qui cum Bajo, & Janzenio docent, impossibilem esse puræ naturæ statum, in quo homo sine peccato, & gratia conderetur. Necesse enim est, ut asserant, gratiam ad exigentiam & connaturalem creaturæ rationalis statum concedi, adeoque integritatem primæ creationis, non fuisse indebitam humanæ naturæ exaltationem, sed naturalem ejus conditionem: quæ reipsa 27. est Propositio inter Bajanas, a SS. Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. proscriptas.

Dicitur 5. donum a Deo concessum intuitu passionis, ac meritorum Christi: quibus verbis designatur causa, tum efficiens gratiæ, nimirum Deus, tum meritoria, nempe Christus mediator. Quo pacto gratia status innocentis naturæ a nonnullis distinguitur a gratia naturæ lapsæ,

& reparata; quod illa gratis a Deo concessa fuit independenter a meritis Christi; ista vero tota fundatur in illis meritis. *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Act. 4. v. 12. *In quo (Christo) habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum,* Ephes. 1. v. 7.

Dicitur denique, donum ordinatum ad vitam æternam: ut nempe finalis gratiæ causa denotetur. *Gratia enim est,* ait S. August. Epist. 625. A. jam citata 177. alias 95. *qua prædestinati vocamur, justificamur, & glorificamur.*

Multiplex divisio gratiæ.

Varias Gratiæ divisiones, ex professio ad sextam hujus Tractatus questionem fusius exposituri, summam duntaxat, ac strictim eas hic attingemus; ut non tam de rebus ipsis, quam de verborum significatione, quibus in decursu hujus Tractatus usuri sumus, agere videamur. Itaque

Gratia dividitur 1. in gratiam Dei, & gratiam Christi, de qua mox dictum fuit, juxta mentem nonnullorum Theologorum.

2. In gratiam externam, & internam. Externa dicitur ea, quæ est extra hominem; seu quæ hominem exterius afficit, & multis est communis: ut lex, doctrina seu prædicatio Evangelii, miracula, exempla Christi &c. Ipse pariter amor, quo Deus sic ab æterno mundum dilexit, ut pro eo unigenitum Filium suum daret; prædestinatio &c. alii quo sensu externæ sunt gratiæ, sed æternæ, & increatæ, ex quibus, velut ex causis, defluunt in tempore quæcumque auxilia supernaturalia, quibus homo ad finem suum assequendum juvatur. Interna vero dicitur gratia, quæ hominem interius afficit; sive inhærendo, qualis est gratia habitualis, & sanctificans; sive movendo tantum, per illuminationem mentis, & excitationem voluntatis, qualis est gratia actualis. De hac interna gratia Apost. Rom. 5. vers. 5. ait: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Charitas diffusa, hoc in loco, est gratia interna, inhærens, creata: Spiritus vero Sanctus, qui datus est nobis, est gratia increata, interna; non inhærens, sed speciali modo assistens, habitans, regens, movens, & adjuvans hominem.

3. Dividitur Gratia, in gratum facientem, & gratis datam. Gratia gratis data, dicitur ea, quæ per se ac primario, non in propriam recipientis, sed in aliorum utilitatem ac commodum conceditur: de qua dicit Apostolus 1. Cor. 12. 2. 7. *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem, scilicet aliorum.* Cujus quidem gratiæ novem species ibid. enumerat a v. 8. ad 11. *Alii quidem, inquit, per spiritum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ, secundum eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu: alii operatio virtutum: alii prophetia: alii discretio spirituum: alii genera linguarum: alii interpretatio sermonum.*

Quamvis autem omnis gratia sit gratis data, alias non esset gratia, Rom. 11. v. 6. usu tamen communi invaluit, ut nomine gratiæ gratis datæ intelligatur ea, qua quis ad utilitatem alterius cooperatur. Cujus duplex adduci solet ratio: prima, quia Christus Dominus hujus generis gratias Apostolis conferens,

expresse monuit eas, & gratis acceptas esse, & gratis concedendas. Matth. 10. v. 8. *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones eficite, gratis accepistis, gratis date.* Secunda ratio est, quia vulgo solet nomen generis ignobiliore speciei accommodari: gratia porro gratis data, ignobilior est gratia gratum faciente. Hæc enim Deo immediate conjungit, eique hominem gratum & acceptum reddit; non ita gratia gratis data. Inde est, quod Christus Lucæ 10. v. 19. dicat Apostolis suis: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in celis.*

Gratia gratum faciens, est donum supernaturale gratis a Deo concessum ad propriam & spirituales uniuscujusque salutem primario & per se ordinatum; quo quis Deo gratus & acceptus redditur, siue formaliter, si sit gratia habitualis sanctificans, siue dispositive ac præparatorie, si sit gratia actualis. Inde nascitur

Quarta divisio Gratiæ, in habituales & actuales.

Habitualis seu permanens dicitur ea, quæ per modum habitus seu 4. Ingra-
qualitatis fixæ & permanentis conceditur: de qua Christus Joann. 14. ^{4. Ingra-}
vers. 23. ait: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus* ^{tiam ha-}
diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Est ^{bituales}
hæc gratiæ species perfectissima, per quam homo unus fit cum Deo ^{& actua-}
spiritus; dicente Apostolo 1. Corinth. 6. vers. 17. *Qui adhaeret Domi-*
no, unus spiritus est. Talem inhaerentem & habituales gratiam dari,
manifeste ostendit exemplum parvulorum qui baptizantur. Non enim
aliam recipere illi possunt, qua justificentur, gratiam, præter eam,
quæ per modum habitus & qualitatis ipsis infundat, ut & inhæreat.
Hujus habitualis gratiæ duplicem effectum distinguit hic S. Thomas 1.
2. qu. CXI. art. 2. unum formalem, alterum effectivum. Prior in eo
est, ut hominem Deo gratum & acceptum faciat: posterior, ut eum
inclinat ad opera bona; pro naturali scilicet conditione omnium habi-
tuum, qui semper inclinant ad actus sibi conformes. Ratione prioris
effectus, ait S. Doctor, dicitur gratia operans: ratione posterioris, gra-
tia cooperans.

Gratia actualis dicitur ea, quæ per modum actus seu motionis Dei
transientis conceditur. Unde a SS. Patribus vocatur Dei motio, incli-
natio, auxilium, quo Deus intellectum veri cognitione illustrat; &
voluntatem boni amore accendit. Sicut enim, ait S. Aug. Lib. de na- ^{T. 10. p.}
tura, & gratia cap. 26. nu. 29. *oculus corporis plenissime sanus, nisi can-* ^{140. A. B}
dore lucis adjutus non potest cernere; sic & homo etiam perfectissime justifica-
tus, nisi aeterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Et ^{ibid. pag.}
Lib. de gratia Christi Cap. 12. gratiæ actualis varios effectus enume- ^{236. D.}
rans, ait: *Qua gratia agitur, non solum ut facienda noverimus, verum etiam*
ut cognita faciamus; nec solum ut diligenda credamus, verum etiam ut credi-
ta diligamus.

Hujusmodi actualis gratiæ auxilium necessarium est ad eas omnes homi-
nis actiones, quæ vires ipsius naturæ superant; seu ad omnes pietatis actus. ^{T. 4. pag.}

Tribus autem modis, ait Bellarm. lib. 1. de gratia, & libero arbitrio ^{167. Col.}

Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.

A 3

Cap. 2.

Cap. 2. operatio aliqua vires naturæ superare potest. Primo simpliciter & absolute, ut si ex genere suo operatio sit ordinis altioris, quam sunt res naturales, quales sunt actus virtutum Theologicarum, Fidei, Spei, & Charitatis, quæ non acquiruntur per iteratos & frequentes actus, sed divinitus in animam infunduntur. 2. Non simpliciter, sed ratione status peccati: quemadmodum enim homo ægrotus movere non potest ingentem aliquam molem, nisi juvetur ab alio, quam ipse idem, si sanus esset, solus movere potuisset; sic homo per peccatum debilitatus, multa non potest sine auxilio speciali efficere, quæ in statu innocentie, sine tali auxilio, facile effecisset. 3. Ratione modi, temporis, personæ, aut alterius circumstantiæ. Sæpe enim accidit, ut id, quod neque ex genere suo, neque ratione status, vires naturæ superat, eosdem tamen superet ratione circumstantiæ; ac, ut in exemplo posito perseveremus, poterit homo sanus per se, molem quamdam loco movere, non tamen poterit sine alterius auxilio, si alteram manum tantum adhibere cogatur, aut si loco parum commodo vel moles, vel ipse sit constitutus. Ita poterit homo justus præceptum aliquod decalogi facile adimplere, si nulla extrinsecus diabolica tentatio accedat; si vero tentatio ejusmodi accedat, sine speciali auxilio id facere non poterit. Hactenus Bellarminus.

5. Dividitur Gratia actualis in operantem, & cooperantem. Utramque hanc gratiæ speciem describit S. Aug. Lib. de gratia, & libero arbitrio cap. 17. his verbis: *Quis istam etsi parvam dare coeperat charitatem, (S. Petro de quo hic loquitur) nisi ille, qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit? Quoniam ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus: Certus sum quoniam qui operatur in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Jesu Christi. Ut ergo velimus, sine nobis operatur; cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum operatur; tamen sine illo vel operante ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valeamus.*

De eadem divisione S. Thom. 1. 2. q. CXI. art. 2. in corpore ait: *Operatio alicujus effectus non attribuitur mobili, sed moventi: In illo ergo effectū, in quo mens nostra est mota & non movens (solus autem Deus movens) operatio Deo attribuitur: & secundum hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectū, in quo mens nostra & movet, & movetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animæ: & secundum hoc dicitur gratia cooperans.*

Gratia igitur operans dicitur ea, quam Deus in nobis sine nobis operatur; qualis est omnis illustratio mentis, & voluntatis ad bonum subita excitatio, quam Deus primo, seu, ut loquitur S. Aug. incipiens in nobis operatur. Sine nobis autem hanc operari dicitur, non quidem sine nobis active concurrentibus, (quandoquidem sunt actiones vitales, quæ a principio interno necessario debent oriri) sed sine nobis libere concurrentibus; quia sunt subiti & indeliberati motus, qui a nostra non pendent voluntate.

Gratia cooperans dicitur ea, per quam Deus facit, ut quod volumus, impleamus: cooperans dicitur, quia simul cum humana libertate ad bonum faciendum cooperatur. *Gratia Dei mecum:* ait Apost. 1. Corint. 15. v. 10.

T. 4. Con. De utraque illa gratia, tum operante, tum cooperante, loquitur Conc. p. 1669. Arausicanum 2. Can. 9. & 20. In priori ait: *Quoties bona agimus, Deus in nobis, & nobiscum ut operemur, operatur.* In posteriori: *Multa Deus facit in homi-*

homine bona, quæ non facit homo : nulla vero facit homo bona, quæ non præstet Deus, ut faciat homo. Quæ verba sunt Augustini Lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum Cap. 8.

6. Gratia dividitur in excitantem, & adjuvantem ; quæ divisio in 6. In gratiam excitantem, & adjuvantem.
mox expositam coincidere videtur. Gratia quippe operans, etiam excitans, sicut & cooperans, adjuvans appellatur : quia illa nos quasi a somno peccati excitat, per illas subitas & indeliberatas ad bonum motiones ; hæc vero excitatas ad efficacem boni prosecutionem adjuvat. Utramque hanc gratiam a Deo postulat Ecclesia, cum ait : *Actiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere.*

7. Dividitur gratia in prævenientem, consequentem, & concomitantem. 7. In gratiam prævenientem, subsequentem & concomitantem.

Hanc divisionem nonnulli confundunt cum præcedente gratiæ operantis seu excitantis, & cooperantis seu adjuvantis.

Verum distinctione opus est : namque gratia præveniens, & subsequens ita potest appellari, vel per respectum ad liberum voluntatis consensum ; vel per respectum ad invicem. Si gratia præveniens, & subsequens dicatur comparate ad liberum voluntatis consensum, rursus distinguendum est : vel enim gratia illa præveniens & subsequens, voluntatis consensum includit, vel non : si prius, gratia præveniens distinguitur a gratia operante, sicut & subsequens a cooperante : si posterius ; non distinguitur. Porro hic per prævenientem & subsequentem gratiam, intelligimus eam, quæ voluntatis consensum includit. Utramque hanc gratiæ prævenientis, & subsequentis speciem agnoscit S. Aug. T. 6. p. in Enchiridio ad Laurentium cap. 32. *Præcedit, inquit, bona voluntas hominis multa Dei dona, sed non omnia : quæ autem non præcedit ipsa, in eis est & ipsa. Nam utrumque legitur in sanctis eloquiis ; &, Misericordia ejus præveniet me ; & , Misericordia ejus subsequetur me. Nolentem prævenit, ut velit, volentem subsequitur, ne frustra velit.* 208. F.

Cum vero gratia præveniens non includat voluntatis consensum, necesse est admittere in hac divisione tertium aliquod membrum, seu genus gratiæ, quæ concomitans dicatur, quia voluntatem comitatur & adjuvat, ut bonum efficaciter velit. Cum enim ille voluntatis actus, quo consentit seu vult bonum, sit a gratia Dei, neque includatur in præveniente, aut in subsequente gratia, necesse est, ut sit a gratia concomitante. Hanc triplicem gratiam designare videtur Concilium Trid. Sess. 6. Cap. 16. *Quæ virtus, inquit, (nempe Christi) in ipsos justificatos jugiter influit, bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur.* T. 10. p. 142. C. 763. D.

Si vero gratia præveniens, & subsequens, comparate ad se invicem considerentur, tunc, præveniens gratia dici debet prima gratia, per quam homo ad bonum excitatur : subsequens vero, quæ primam illam sequitur. Hoc sensu gratiam explicasse videtur S. Augustinus Lib. de natura, & gratia cap. 31. *Misericordia ejus, inquit, prævenit nos. Prævenit autem ut sanemur, quia & subsequetur, ut etiam sanari vegetemur ; prævenit ut vocemur, subsequetur ut glorificemur : prævenit, ut pie vivamus, subsequetur, ut cum illo semper vivamus : quia sine illo nihil possumus facere.* T. 10. p. 142. C.

S. Thomas qu. jam citata CXI. art. 3. docet gratiam in prævenientem, & subsequenter dividit per ordinem ad diversos effectus. Sicut gratia dividitur in operantem & cooperantem secundum diversos effectus, ita etiam in prævenientem & subsequenter. . . sunt autem quinque effectus gratiæ in nobis, quorum primus est, ut anima sanetur: secundus, ut bonum velit: tertius est, ut bonum quod vult, efficaciter operetur: quartus est, ut in bono perseveret: quintus est, ut ad gloriam perveniat. Et ideo gratia secundum quod causat in nobis primum effectum, vocatur præveniens respectu secundi effectus: & prout causat in nobis secundum, vocatur subsequens respectu primi effectus. Et sicut unus effectus est posterior uno effectui, & prior alio, ita gratia potest dici præveniens & subsequens secundum eundem effectum, respectu diversorum. Ita S. Thomas, qui sententiam hanc suam confirmat ex S. August. loco mox citato ex Cap. 31. Lib. de natura, & gratia.

8. Gratia dividitur in gratiam simpliciter, & gratiam pro gratia.

Gratia simpliciter ea dicitur, quæ conceditur a Deo ex meritis Christi, absque ullo ex parte hominis præcedente merito etiam ex Gratia.

Gratia vero pro gratia ea dicitur, quæ datur propter meritum præcedens, quod ex ipsa gratia oritur. Talis est gloria seu vita æterna, quæ simul & merces, & gratia dicitur: merces, quia meritis rependitur; gratia, quia merita hæc ex gratia profluunt. Tale pariter est augmentum gratiæ in homine justificato, quod impetrat bonis suis operibus ex gratia elicitis. De quo auxilio gratiæ dicit Regius Psalter Psalmo 7. vers. 11. *Iustum adiutorium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.* Divisionem hanc agnoscit S. Augustinus Lib. de gratia & libero arbitrio Cap. 8. his verbis: *Si vita bona nostra nihil aliud est, quam Dei gratia, sine dubio & vita æterna, quæ bonæ vitæ redditur, Dei gratia est: & ipsa enim gratis datur, quia gratis data est illi, cui datur. Sed illa, cui datur, tantummodo gratia est: hæc autem, quæ illi datur, quoniam præmium ejus est, gratia est pro gratia, tamquam merces pro iustitia.*

Dividitur ultimo gratia in sufficientem, & efficacem: quæ divisio, omnium celeberrima est propter dissidentes Theologorum, circa utrumque ipsius membrum, opiniones.

Gratia
sufficiens
& efficax. Sufficientis gratiæ idea, & notio varia est, pro diverso ipsius apud Theologos usu.

Qui ad nativam & obviam significationem sufficientis gratiæ attendunt; eam intelligunt, quæ sola sufficit ad bonum operandum, absque ullo novo superaddito auxilio: ac consequenter, voluntas pro sua innata libertate illa gratia utitur, vel non utitur, ut operetur bonum, vel non operetur. Unde fit, ut ab efficaci gratia sufficiens non distinguatur, nisi solo eventu seu actione, non autem propria & interna natura: adeoque una & eadem gratiæ entitas, & natura in uno efficax est, in alio mere sufficiens: efficax in eo, qui cum illa gratia bonum operatur; mere sufficiens in alio, qui non operatur: quod discrimen ex sola hominis libertate nascitur.

Apud alios gratia sufficiens sola sufficit ad actus dumtaxat faciles, cum nem-

nempe nulla urget tentatio, non vero ad actus difficiliore, seu ex ob-
jecto, seu ex circumstantiis, tentatione, habitu, exemplo &c. Atque in
ea opinione, qui gratia sufficiente bene utuntur in facilibus, efficacem
in arduis, ac difficilioribus a Deo impetrant. Differt autem, ac distin-
guitur gratia sufficiens ab efficaci, juxta defensores hujus opinionis, in
eo, quod efficax certo ac infallibiliter effectum suum semper assequa-
tur, non ita sufficiens.

Alii gratiam sufficientem nomine tenus dumtaxat agnoscunt: qui re
ipsa, nonnisi efficacem in presenti naturæ lapsæ statu dari arbitrantur:
ac sufficientem appellant eam parvam ac debilem, quæ ad infirmos quos-
dam ac debiles pietatis motus excitandos a Deo destinatur, quos cum
semper excitet, & obtineat, eo respectu semper est efficax: respectu ve-
ro operis boni, pleni atque perfecti, est vere insufficiens, *propter defe-*
ctum virium, ait Jansenius L. 3. de Grat. Ch. C. 13. Hoc est, quia illa
parva gratia, viribus seu gradibus inferior est opposita concupiscentia.

Alii vero, gratiam sufficientem definiunt eam, quæ veram propriam
& expeditam, relative ad oppositam cupiditatem superandam & bonum
operandum, potentiam confert; tametsi nusquam illud efficiat, nisi no-
vo ex parte Dei accedente auxilio efficaci. Gratia igitur sufficiens dat
posse agere: gratia vero efficax dat ipsum agere.

Additur in ea definitione, vox illa *relative*, ad præcavendam scilicet
fraudem & æquivocationem Jansenianorum, qui potentiam gratiæ suffi-
cientis nobiscum appellant veram, propriam, perfectam, completam,
imo perfectissimam, completissimam &c. at non sine dolo ac fraude.
Perfectissimam enim eam dicunt, & intelligunt, absolute & præcis om-
nibus circumstantiis; non vero relative ad oppositas præsentis concu-
piscentiæ superioris vires. Sed de hoc argumento, quod est totius sy-
stematis Jansenii veluti medulla, plenius suo loco disseremus.

Gratia efficax, prout sufficienti opponitur, ea dicitur, quæ suum ef-
fectum certo, ac infallibiliter semper assequitur.

Q U Æ S T I O S E C U N D A.

De variis humanæ naturæ statibus in ordine ad Gratiam.

Nomine status, aliud intelligitur in Jure Civili, & Canonico, aliud
apud Morales, & Scholasticos Theologos.

Status in Jure Civili, significat certam personæ conditionem, secun-
dum quam sui vel alieni juris est; ferva, vel ingenua & libera.

Status in Jure Canonico, significat genus illud vivendi, cui immo-
biliter homo est alligatus, ut status Matrimonii, Religionis, & sacrorum
Ordinum.

Status, apud Theologos Morales, generatim significat hanc uniuscujus-
que privatam conditionem, secundum quam vel est in statu gratiæ, vel
in statu peccati.

Denique apud Scholæ Theologos, & apposite ad præsens de gratia Christi
argumentum, status significat certam conditionem, seu modum se habendi
totius humanæ naturæ, in ordine ad suum finem ultimum, secundum legem
Divinæ providentiæ. Sicque quia generatim duplex est ordo hominis ad ul-
timum

timum finem, quo nempe vel jam fruitur, vel ad quem tendit; idcirco duplex generatim distinguitur humanæ naturæ status: unus termini seu fruitionis & patriæ, qui proprius est beatorum in cælis degentium; alter viæ, seu tendentiæ ad terminum. De hoc posteriori hic agimus.

Status autem ille viæ duplex rursus distinguitur: unus, qui de facto fuit, & adhuc ex parte existit; alter, qui nusquam fuit, sed videtur possibilis.

Status naturæ, qui de facto fuit, triplex distinguitur.

Primus naturæ innocentis, in quo primi parentes conditi fuere. Secundus naturæ lapsæ, in quo sunt omnes Adæ posterii ante Baptismum. Tertius naturæ lapsæ, & reparatæ per Christum, in quo sunt omnes homines per merita Christi redempti.

Status naturæ, qui nusquam fuit, sed videtur possibilis, iterum triplex distinguitur. Primus naturæ puræ, in quo homo fuisset, sine peccato & gratia, obnoxius tamen iisdem infirmitatibus, quibus nunc premitur. Secundus naturæ integræ, in quo homo esset sine peccato & gratia, saltem habituali seu sanctificante, at non sine auxilio quodam sive naturali, sive supernaturali, quo immunis redderetur ab iis infirmitatibus, quibus nunc subiacet. Tertius naturæ lapsæ non reparatæ, aut non reparandæ, in quo fuisset homo post peccatum, si Deus ex infinita suâ misericordia eum non liberasset. De his omnibus statibus breviter hic disserendum: ac primo de iis, qui exstiterunt; tum de possibilibus.

ARTICULUS PRIMUS.

De statu naturæ innocentis.

TRia hic sunt expendenda.

1. An homo in ortu suo iustitiam originalem, sanctitatem, & immortalitatem a Deo acceperit.

2. An hæc originalis iustitia, sanctitas, & immortalitas fuerit homini naturalis, vel supernaturalis.

3. Quodnam gratiæ seu auxilii genus datum, & necessarium fuerit Adamo innocenti, ad bene agendum & perseverandum.

An homo in ortu suo iustitiam originalem, sanctitatem, & immortalitatem a Deo acceperit.

Negarunt Pelagiani, contententes talem hominem jam nasci, qualis primum conditus fuerat, sine peccato & gratia. *Ut sine virtute, ita & sine vitio procreamur*, inquit Pelagius apud S. Aug. Lib. de peccato originali Cap. 13. Item: *Adæ peccatum ipsi soli obfuit, & non generi humano: & infantes, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem.* Ibidem.

Sociniani, qui omnes fere veteres hæreses jam diu extinctas rursus excitant ac revocant, fatentur quidem Adamum absque corruptione peccati quæ nunc est, conditum fuisse; at eum sapientem, & iustum, & sanctum fuisse pernegant: ita ut innocentia quidem & carentia peccati tribui illi possit, non vero iustitia. Quo semel jacto fundamento, facilio-

liorem sibi parant viam ad impugnandum dogma peccati originalis, quod illi cum Pelagianis pariter negant. Ita Socinus prælectionum Cap. 3.

Nonnulli Scholæ Magistri, sicut observat S. Th. 1. parte q. 95. art. 1. distinguunt justitiam originalem a gratia sanctificante; illam reponunt in rectitudine quadam, & sanitate tum corporis, tum animæ, qua poterat homo facillime ea, quæ sunt naturalis ordinis, adimplere; ac contendunt, prius in illa originali justitia conditum hominem fuisse; tum vero illum a Deo sanctificantem gratiam accepisse.

Quantum vero ad immortalitatem primi hominis in statu innocentiae, omnes quidem nostri fatentur, eum liberum quidem fuisse a lege, seu necessitate moriendi, quæ nonnisi per peccatum inducta fuit; verum, existimant aliqui, eum non ita fuisse hoc in primo statu immortalem, quin mori absolute potuisset, si ferro, igne, vel alio quocumque modo, vis ejus corpori illata fuisset ab aliquo, qui innocentiam primam defuisset: nihilominus nihil tale eventurum fuisse, eo quod Deus per suam providentiam omne periculum avertisset. Addit Scotus, primum hominem, omnesque ejus posteros naturæ necessitate tandem morituros fuisse, idque propter elementorum pugnam ac contrarietatem, ex quibus compositum est corpus humanum; nisi Deus antequam illud accideret, eos transferret ad statum immortalitatis; atque mortem hujusmodi, si accidisset, non magis homini, quam bestiis pœnalem futuram fuisse, sed utrisque naturalem.

Communis Theologorum sententia est, Adamum a Deo primitus conditum fuisse rectum, justum, immortalem; non eo tantum sensu, quod immunis, seu liber fuerit a lege & necessitate moriendi, sed etiam quod non potuerit mori, non quidem absolute, & simpliciter, quasi aliter conditi a Deo homo non potuerit, sed in sensu composito, seu conjuncto justitiæ originalis; in sensu enim diviso, ut peccare potuit, ita & mori. Qua ex parte, discrepat immortalitas Adami præterita a futura beatorum in calis: isti enim, ut a sua felicitate excidere nusquam possunt; ita nec ab immortalitate. Econtra, primus homo peccando, & innocentem perdidit, & immortalitatem.

C O N C L U S I O.

Homo in ortu suo justitiam originalem, sanctitatem, immortalitatem &c. a Deo accepit.

Probatur. Quia homo a Deo conditus fuit rectus & perfectus, tum in anima, tum in corpore. Hæc autem perfectio, necessario includit ex parte animæ plenam rerum omnium cognitionem in intellectu, & gratiam in voluntate: ex parte appetitus inferioris, subjectionem, & obedientiam rationi: ex parte denique corporis, immortalitatem & immunitatem ab omni miseria, in quibus posita erat justitia originalis.

Primo quidem, Adamum ea omni rerum naturalium cognitione instructum fuisse, quæ suæ conditioni congruebat, significat Scriptura, cum de primis parentibus ait, Ecclesiastici 17. v. 5. & seq. *Disciplina intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum: & mala & bona ostendit illis. Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum.*

Non

Hugo Victor.
L. 2. de Sacramentis, Alensis
2. parte summae
Q. 96.
Scotus in 2. Sentent.
dist. 29.
Eftius in L. 2. Sentent.
dist. 18.
§. 2.

Non tantum vero naturali, sed & supernaturali per fidem, cognitio-
ne mysteriorum donatum fuisse Adamum, inde maxime constat quod,
pronuntiante Apostolo Hebr. 2. v. 6. *Sine fide impossibile sit placere Deo :
& accedentem ad Deum credere oporteat, quia est, & inquirentibus se re-
munerator sit.*

II. Quantum ad voluntatem, gratiam habuit tum habitualement seu san-
ctificantem, tum actualem.

Habitualement designant hæc Scripturæ verba. Ecclesiastes 7. v. 30. *Fecit
Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit questionibus.* Seu, ut ver-
tunt 70. *Et ipsi quæserunt cogitationes multas :* aut, ut habet Symmachus :
ipsi operati sunt curiositatem.

Hæc autem reſtitudo, non mera est carentia peccati, & iniustitiæ ne-
gatio, ut Socino placet, sed positiva reſtitudo, seu iustitia & innocentia
interior, per quam primus homo Deo gratus erat, ac supremæ legi con-
formis. Unde Apost. Ephes. 4. v. 23. hortatur, ut eam primam repare-
mus gratiam, in qua primus homo conditus fuerat, & quam peccando ami-
sit. *Renovamini, inquit, spiritu mentis vestræ; & induite novum hominem, qui
secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.*

T. 10. p. 140. A. B. Actualement quoque gratiam accepit, qua indigebat ut bonum opus su-
pernaturale exerceret. *Sicut enim, ait S. Aug. Lib. de natura & gratia
Cap. 26. n. 29. oculus corporis etiam plenissime sanus nisi candore lucis adju-
tus non potest cernere; sic homo etiam perfectissime iustificatus, nisi æterna lu-
ce iustitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere.*

T. 4. Conc. p. 167. B. Utrumque hoc gratiæ genus humanæ naturæ primitus in ortu suo con-
cessum fuisse agnoscit Conc. Arausicanum 2. Can. 19. his verbis: *Natura
humana, etiamsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo mo-
do se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret: unde cum sine Dei gra-
tia salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit
reparare quod perdidit?*

T. 14. Conc. p. 751. Et Concilium Trid. Sess. 5. in decreto de peccato originali Can. 10. sic
statuit: *Si quis non confitetur primum hominem Adam, cum mandatum Dei
in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam, in qua consti-
tutus fuerat, amisisse &c. anathema sit.* Et Can. 12. *Si quis Adæ prævari-
cationem sibi soli, & non ejus propagini asserit nocuisse, & acceptam a Deo san-
ctitatem & iustitiam, quam perdidit, sibi soli, & non nobis etiam eum perdi-
disse . . . anathema sit.*

Constans hæc est SS. Patrum doctrina; tum eorum, qui exponentes
istud Geneseos: *Factus est homo ad imaginem & similitudinem Dei*, di-
stinguunt inter imaginem & similitudinem, illam in donis naturalibus,
istam in supernaturalibus reponunt. Ita SS. Irenæus Lib. 5. cap. 6. Ba-
siliius Hom. 10. in Hexameron. Chrysost. Hom. 9 in Gen. Damascenus
Lib. 2. de Fide Orthodoxa Cap. 12. Bernardus serm. 1. de Annuncia-
tione; tum eorum, qui aperte declarant Adamum in ortu suo gratiam
a Deo accepisse: ita in primis

T. 10. p. 766. B. S. Augustinus Lib. de correptione & gratia Cap. XI. n. 29. *Quid ergo,
inquit, Adam non habuit gratiam? Imo vero habuit magnam.* Et postea n. 32. . .
p. 767. F. *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippe eum fecerat,
qui fecerat rectum.* Bona autem voluntas in phrasi Augustiniana est charitas, si-
cut

cut ipse docet Lib. 1. de gratia Christi cap. 21. *Quasi vero, ait, aliud sit ib. pag. bona voluntas quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & a Patre data, ut filii ejus essemus.* 239. G.

Et Lib. 12. de Civitate Dei cap. 9. docet non Angelis tantum, sed etiam hominibus diffusam fuisse charitatem in cordibus, per Spiritum Sanctum, qui datus est eis. Atque cum velit parem fuisse hominis, & Angelorum conditionem in donis creationis, de Angelis autem pronunciet, Deum in illis condidisse naturam & largitum fuisse gratiam: procul dubio contendit, primis parentibus in ortu suo concessama Deo gratiam fuisse.

III. Appetitus Adami inferior ita perfecte subditus fuit ejus rationi, ut nusquam in hoc felici statu, contra, vel præter ejus præscriptum moveretur: hoc enim postulabat primi stratus rectitudo; ut quamdiu anima Deo mancipata & subdita remaneret, ipsi pariter animæ appetitus, & aliæ facultates perfecte obtemperarent.

Hanc ergo (obedientiam) priusquam violassent, ait S. Aug. Lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 22. placebant Deo, & placebat eis Deus; & quamvis corpus animale gestarent, ut quia eorum anima famulum corpus a Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sine ulla resistentia famulatum. Hinc & nudi erant, & non confundebantur. T. 10. p. 59. C.

Et Lib. 4. contra Julian. cap. ult. nu. 82. *Gratia Dei magna ibi erat, inquit, ubi terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat. Et Tib. 5. cap. 5. num. 22. Absit, ut credamus, aliquid fuisse unde sensum nostrum, sive intrinsecus, sive extrinsecus aut dolor pungeret, aut labor fatigaret, aut pudor confunderet, aut ardor curaret, aut aliorum stringeret, aut horror offenderet.* Ib. pag. 625. C. Ib. pag. 640. D.

IV. Denique, Adamum immortalem a Deo conditum fuisse liberum ab omni miseria, patet: 1. quia moriendi necessitas est pena peccati, quam Deus ipse primis parentibus interminatus fuerat. Gen. 2. ver. 17. *In quocumque die comederis, morte morieris.* Hinc Apostolus Rom. 5. ver. 12. *Per unum hominem, ait, peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.*

2. *Quia Deus mortem non fecit. Sap. 1. v. 13. & cap. 2. v. 23. Deus creavit hominem inextermabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum. Invidia autem diaboli, mors introivit in orbem terrarum.*

Inepte prorsus ad citatum Genesios textum reponebant Pelagiani, intelligi eum debere de morte animæ, non vero corporis; nam, ut recte arguit S. Aug. Lib. 1. de peccat. meritis, & remis. cap. 2. pena quam Deus hic comminatur, de eo intelligitur, de quo Deus ait Genes. 3. v. 17. *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederis... in sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* An vero de anima hæc dici possunt, quæ plane immortalis est?

3. Ex definitione Conciliorum: Milevitani secundi Can. 1. ubi dicitur: *Placuit... ut quicumque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore,* T. 2. Conc. p. 1538. B. C.

pore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ; anathema sit.

T. 4. Conc. Arausici secundi Can. 2. Si quis soli Adæ prævaricationem suam, non
 p. 667. & ejus propagini, asserit nocuisse; aut certe mortem tantum corporis, quæ
 B. C. pæna peccati est, non autem, & peccatum quod mors est animæ, per unum
 hominem in omne genus humanum transiisse testatur, injustitiam Deo dabit, con-
 tradicens Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum,
 & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes pec-
 caverunt. His similes leguntur in Concilio Tridentino Sess. 5.

4. Denique, ex S. Aug. ut alios omittamus, qui Lib. 14. de Civitate
 T. 7. pag. Dei, Cap. 26. eximie describit primævam hominis dignitatem ac felici-
 376. D. E. tatem his verbis: *Vivebat, inquit, sine ulla egestate, ita semper vivere ha-*
bens in potestate. Cibus aderat, ne esuriret; potus, ne sitiret; lignum vitæ, ne
illum senectû dissolveret. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpore ulla mo-
lestias ullis ejus sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus me-
tuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas; in anima tota tranquillitas. Si-
cut in paradiso nullus æstus aut frigus, ita in ejus habitatore nulla ex cupidi-
tate vel timore accedebat bonæ voluntatis offensio. Nihil omnino triste, nihil
inerat inaniter letum &c.

Solvuntur Objectiones.

Obicies 1. Sanctum Gregorium Nyssenum Oratione prima in hæc ver-
 ba: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram; ubi docet*
prius hominem conditum fuisse ad imaginem secundum naturalia, tum
ad similitudinem secundum supernaturalia.

Resp. Quidquid sit de eo discrimine, quod nonnulli veteres ponunt
 inter imaginem & similitudinem Dei, ad quam homo factus est; nega-
 mus S. Gregorium Nyssenum asseruisse hominem prius prioritate tem-
 poris creatum fuisse in puris naturalibus, tum supernaturalibus donis
 instructum, & ornatum a Deo fuisse: simul enim & naturam, & gra-
 tiam accepit.

Obicies 2. S. Cyprianum Epist. 74. ad Pompejum, ubi sic loquitur:
 Edit. Ri- Non per manus impositionem quis nascitur quando accipit Spiritum Sanctum,
 gair. p. sed in Baptismo; ut spiritum jam natus accipiat, sicut in primo homine
 131. Adam factum est. Ante enim Deus eum plasmavit, & tunc insufflavit in
 faciem ejus statum vitæ. Nec enim potest accipi spiritus, nisi prius fuerit qui
 accipiat.

Propositum S. Doctoris eo loci, est ostendere sanctificationem per Ba-
 ptismum debere tempore præcedere plenitudinem Spiritus Sancti, quæ in
 Confirmatione datur; idque probat exemplo Adami, qui prius a Deo con-
 ditus fuit, quam spiritum vitæ acceperit: quo in exemplo, necesse est
 S. Doctorem prioritatem temporis intellexisse: alias, frustra illud fuisset.
 Favet & oratio, quam subjicit, nempe spiritum accipi non posse;
 nisi ab eo, qui jam est. Qua ipsa ratione usi sunt nonnulli ex nostris Scho-
 lasticis, ut ostenderent necesse fuisse, ut prius Adamus crearetur, quam
 justitiam & sanctitatem a Deo acciperet.

Resp. Ad intentum S. Cypriani satis esse, quod aliqua prioritate seu
 temporis, seu tantum naturæ, creatio Adami præcesserit ejus sanctifica-
 tio-

tionem, vel animæ infusionem. Comparatio quippe, qua utitur, duobus modis potest intelligi: primo, ut loquatur non de sanctificatione Adæ, sed de animatione per infusionem animæ rationalis; quo in exemplo, vera est temporis prioritas, & comparatio videtur perfecta. Sicut enim prius tempore corpus Adami conditum fuit, quam spiritum vitæ acceperit; ita prius tempore homo per Baptismum renascitur, quam plenitudinem Spiritus Sancti accipiat per Confirmationem. Secundo, ut loquatur de sanctificatione Adami per gratiam, quam ejus creatio præcessit, non prioritate quidem temporis, sed tantum naturæ: qua ex parte, paritas manca est, & imperfecta. Porro S. Doctor vim non facit in ordine temporis, neque ad hoc paritatem instituit; sed tantum ad declarandum ordinem præsuppositionis, seu distinctionis inter actiones, quarum una supponit effectum alterius; sive ordo ille sit temporis, sive naturæ: hoc enim ad causam, quam agebat, nihil conferebat. Ad rationem vero, quam subjicit, facile reponitur, sufficere prioritatem naturæ, quam non negamus: necessariam vero non esse prioritatem temporis.

Objicies 3. S. Augustinum tribus maxime in locis docere, Adamum in primo creationis instanti non recepisse spiritum gratiæ, sed solum spiritum animæ rationalis.

Lib. 13. de Civitate Dei Cap. 24. adductis his S. Pauli verbis 1. Corinth. 15. v. 45. *Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritu vivificantem: sed non prius quod spiritale est, sed quod animale: postea quod spiritale, ait: Primus homo de terra terrenus, in animam viventem factus est, non in spiritum vivificantem, quod ei per obedientiæ meritum servabatur.* T. 7. p. 342. F.

Libro 2. de Genesi contra Manichæos Cap. 8. nu. 10. expresse asserit, Adamum gratia donatum non fuisse, nisi postquam in paradysum translatus est. *Nondum, inquit, spiritalem hominem debemus intelligere, qui factus est in animam viventem, sed adhuc animale. Tunc enim spiritualis effectus est, cum in paradiso, hoc est, in beata vita constitutus, præceptum etiam perfectionis accepit, ut verbo Dei consumaretur.* T. 1. p. 668. F.

Dénique Lib. de correptione & gratia Cap. 10. nu. 27. ait: *Deum sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet, quid posset eorum liberum arbitrium, deinde quid posset suæ gratiæ beneficium, justitiæque judicium.* Ergo supponit primum hominem cum solo naturali libero arbitrio conditum statim fuisse; tum deinde gratiam accepisse.

Resp. ad primum, ex Lib. 13. de Civitate Dei Cap. 24. S. Doctorem de gratia sanctificante Adamo concessa nullatenus hic agere; sed de dotibus seu conditionibus corporis immortalis, & gloriosi, quas primus parens in ortu suo non accepit: non enim sic factus ille fuit, quin posset mori, cum revera mortuus fuerit; sed quas merito obedientiæ, post generalem corporum resurrectionem assecuturus erat: tunc enim plane impassibilia, immortalia, ac gloriosa futura sunt corpora Sanctorum. In corpore ergo animali, ait Sanctus Doctor eo loci, primum hominem factum, sic Apostolus loquitur, *Volens a spiritali, quod in resurrectione futurum est, hoc quod nunc est animale, discernere.* Antea dixerat: *corpus Adami cibo & potu eguisse, ne fame afficeretur ac siti, & non immortalitate illa ab-* T. 10. p. 765. A. T. 7. p. 343. E. Ibid. p. 342. F.

solu-

soluta atque indissolubili; sed ligno vitæ a mortis necessitate prohiberetur, atque in juventutis flore teneretur.

Ad 2. loquitur S. Doctor de omnimoda perfectione status innocentiae; non autem de sola iustitia seu gratia sanctificante, qua anima Adami ornata statim a creatione fuit. Mensigitur illius est, Adamum in beata vita, hoc est, in omnibus, quibus affluere debebat, corporis, & animæ deliciis, prius constitutum non fuisse, quam translatus fuerit in paradysum.

Ad 3. Non spectat eo loco S. Doctor, nudum seu omni dono gratiæ destitutum Angelorum, & Adami liberum arbitrium, sed eo tantum dono, quod appellat auxilium *Quo*, seu auxilium efficax perseverantiæ: ac contendit, Adamo innocenti datum auxilium dumtaxat sufficiens, seu *sine quo*, cum quo perseverare quidem poterat, sed quod ipsam non dabat perseverantiam: homini vero lapsi, necessarium esse auxilium *Quo*, seu efficax perseverantiæ. Verum de hoc argumento mox occurreret amplius dicendi locus.

Objicies 4. Vix intelligi potest, qua ratione homo primus peccaverit, si statim ab ortu suo tam perfectus, tam iustus, & innocens conditus fuit.

Resp. facile intelligi hominem, qui liber conditus est ac dominus viarum suarum, a gratia, quam accepit, potuisse peccando excidere. Imo, si gratiam, qua poterat non peccare, & quæ necessaria prorsus est ad non peccandum, non accepisset, haud dubie non peccasset. Iustitia scilicet originalis; nec fuit in ipso impotentia absoluta peccandi, nec impeccantia simpliciter; sed potentia non peccandi ex iustitia mutabili, quæ peccandi quidem voluntatem, quamdiu stabat, sed non facultatem auferebat. Omnis etenim creatura, cum sit ex nihilo, deficere potest. *Cur*, inquit S. Aug. Lib. 14. de Civ. Dei Cap. 27. non permitteret (Deus) ut ab illo (Angelo malo) primus homo qui rectus, hoc est, bonæ voluntatis creatus fuerat, tentaretur? Quandoquidem sic erat institutus, ut si de adjutorio Dei fideret bonus homo, malum Angelum vinceret: si autem creatorem, atque adiutorem Deum superbe sibi placendo desereret, vinceretur.

Quæres, an sit de fide primum hominem in primo creationis suæ instanti, sanctificantem gratiam a Deo habuisse?

Resp. esse quidem de fide, primis parentibus ante lapsum collatam fuisse iustitiam originalem; an vero in ipso præcise creationis momento, an paullo post eam acceperint, de fide non esse. Namque, ut ait Suarez Lib. 3. de hominis creatione, ac statu innocentiae Cap. 17. prius est aperte definitum; posterius non ita certum; quia nec satis expresse in Scripturis continetur, nec definitum invenitur.

In Tractatu de opere sex dierum.

An Iustitia originalis, sanctitas, & immortalitas fuerit homini naturalis, vel supernaturalis.

Observandum, multis modis aliquid naturale dici posse. 1. quod a nativitate ipsa obtinetur, seu conceditur, 2. quod est naturæ consentaneum, quam nempe ornat, & perficit. 3. quod tametsi donum sit gratuitum, naturam tamen juvat, & perficit in operibus naturalibus, neque eam elevat ad ulla opera supernaturalia; quo sensu, iustitia originalis, si distincta foret a gratia sanctificante, donum naturale dici posset.

His

His modis, naturale hic non usurpamus. Verum, naturale illud dicimus, quod vel est pars naturæ, vel fluit ex principiis naturæ, atque debitum est, & secundum naturæ exigentiam; sine quo manca illa foret, & imperfecta: vel quod est rationi, ac æquitati consentaneum, quodque Deus ex iustitia, bonitate, sapientia, & providentia, naturæ dene-gare non potest.

Hoc duplici posteriori sensu, iustitiam originalem naturæ Adami pri-mitus ante peccatum conditæ debitam fuisse ac plane naturalem, docent Novatores Lutherani, & Calvinistæ. *Statuamus*, ait Lutherus, *Commen-tario in 3. cap. Gen. Iustitiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra acce-deret, separatim a natura hominis, sed fuisse vere naturalem, ut natura Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum. Hæc tam naturalia fuisse in Adamo, quam naturale est, quod oculi lumen recipiunt.* Et infra: Porro, inquit, hæc probant, originalem iustitiam esse de natura hominis: ea autem per peccatum amissa, non mansisse integra naturalia, ut Scholastici delirant. Calvinus pariter Lib. 1. Institut. cap. 13. nulla alia, quam naturalia, in primis parenti-bus bona videtur agnoscere, non quidem ita dure ac Lutherus, sed sensu in speciem molliori; nempe divinæ iustitiæ ac bonitati repugnare, pri-mitus hominem creari sine iustitia originali ejus naturæ debita. Atque hinc colligunt Novatores 1. hominem per peccatum in donis naturali-bus læsum fuisse; libero in primis arbitrio, cujus nonnisi vanum in nobis relictum est nomen. 2. lucram illam carnis ac spiritus, quam vel ipsi Sancti experiuntur, verum ac proprium esse peccatum. 3. hominem non potuisse talem initio creari, qualis nunc nascitur: quia videlicet semper ac necessario ex ipsa sui institutione peccasset: unde sequeretur, ejus pec-cata in Deum naturæ auctorem refundenda fuisse.

*Bellarmino
de gratia
primi ho-
minis
Cap. 1.*

Ad hanc Novatorum doctrinam accessit Michael Bajus Doct. Lovan. cujus multas propositiones proscripserunt SS. Pontif. Pius V. Greg. XIII. & Urb. VIII. inter quas hæc est 26. *Integritas primæ creationis, non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio sed naturalis ejus conditio.* 78. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.* Et 79. *Falsa est Doctorum sententia, primum hominum potuisse a Deo creari, & institui sine iustitia originali.*

Hac SS. Pontificum censura statim commotus Janfenius, fassus est se harere; at collectis subinde animis, & factus audacior, Bani sententiam impavide defendit.

Omnes Orthodoxi contendunt, originalem iustitiam, sanctitatem, & immortalitatem primi hominis, supernaturalem fuisse, non vero natu-ralen, nec ullo titulo debitam. Sit itaque

C O N C L U S I O.

Iustitia originalis, sanctitas, & immortalitas primi hominis, superna-turalis fuit, non vero naturalis.

Prob. Quia quod naturæ nec debitum est, nec secundum ejus exigentiam, illud vere supernaturale dicitur; atqui talis fuit iustitia originalis: hæc quippe gratiam sanctificantem includebat, quæ naturæ profecto debita non est; alias gratia non esset, sicut arguit Apost. Rom. 11. v. 6.

Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.

B

Im-

Immortalitas pariter primo homini data, supernaturalis fuit; hoc est, supra naturæ ipsius interna principia, quæ, sine dono superaddito, mortem peperissent. Donum illud ex una parte, fuit optima humorum temperies; ex altera, lignum vitæ, cuius virtute reparabatur abunde, quidquid naturalis calor depascebat; & singularis Dei providentia, quæ omne externum periculum amovebat. Id ita esse aperte significat Scriptura Genes. 3. ubi Deus Adamo post peccatum dicit vers. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.*

Amisso scilicet dono immortalitatis, natura sibi permiffa morti obnoxia est, cuius in se causam habet ac nativum principium, compositionem scilicet ex contrariis. Unde Eccles. 40. v. 11. dicitur: *Omnia quæ de terra sunt, in terram convertentur.* Fuit igitur ex singulari Dei privilegio, quod Adamus innocens, perseverante innocentia, liber fuerit a necessitate seu lege moriendi, in quam incidit per peccatum. Atque inde est, ut pro varia ipsius conditione, seu pro vario statu, aut innocentia, aut peccati, immortalis, vel mortalis dicatur. Immortalis, privilegio creatoris; mortalis, constitutione naturæ.

Hanc esse manifestam S. Aug. doctrinam, patet ex Lib. 6. de Gen. ad literam cap. 25. ubi sic loquitur. *Illud (nempe corpus Adami) ante peccatum, & mortale secundum aliam, & immortale secundum aliam causam dici poterat: idest mortale, quia poterat mori; immortale, quia poterat non mori. Aliud est enim non posse mori, sicut quasdam naturas immortales creavit Deus: aliud est autem posse non mori, secundum quem modum primus creatus est homo immortalis: quod ei præstatur de ligno vitæ, non de constitutione naturæ: a quo ligno separatus est cum peccasset, ut posset mori, qui nisi peccasset posset non mori. Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris. Si enim corpus animale, utique mortale, quia & mori poterat Neque enim immortale, quod mori omnino non possit, erit nisi spiritale, quod nobis futurum in resurrectione promittitur.*

Et Lib. 13. de Civit. Dei cap. 20. loquens de immortalitate primorum hominum: *Qui status, inquit, eis de ligno vitæ, quod in medio Paradisi cum arbore vetita simul erat, mirabili Dei gratia præstatur.* Quod illustrat S. Doctor, Lib. 1. de pec. merit. & remiss. cap. 4. comparatione vestimentorum, & calceamentorum Israelitarum, quæ Deo providente per tot annos deterita non fuerunt.

Deinde si immortalitas naturalis foret appendix hominis conditionis, ea per peccatum privatus non fuisset, sicut sua immortalitate privati non fuere propter suam prævaricationem Angeli mali. Quid ita? quia natura sua immortales sunt: naturalia vero post peccatum integra permanserunt.

Denique, si immortalitas, & iustitia originalis esset homini ante lapsum debita, sequeretur eum absolute creari a Deo non posse in statu puræ naturæ, hoc est sine peccato & gratia, obnoxium tamen morti, ceterisque miseriis & infirmitatibus, quæ ex natura ipsa consequuntur: atqui paullo ante appellati SS. Pontifices, sententiam hanc damnarunt, ut inferius data opera ostendemus. Inde est, quod vel ipsemet Estius scribens in 2. Lib. Sentent. dist. 19. §. 9. fateatur: *Propositionem*

tionem illam, qua dicitur immortalitatem primi hominis non fuisse gratiæ benefici- P. 172. D
cium; sed naturalem conditionem, merito a Sede Apostolica improbatam fuisse; maxime si sensus ejus sit, immortalitatem ita esse debitam naturæ humanæ, ut Deus non potuerit eam creare mortalem. Hoc enim, inquit, constat esse falsissimum.

Dices: Quod est secundum naturæ exigentiam, naturale dici debet: atqui immortalitas corporis est secundum naturæ exigentiam. Namque forma immortalis, qualis est anima rationalis, naturaliter exigit uniri materiæ seu corpori immortali: alias, per totam æternitatem a corpore suo avulsa, in statu violento futura esset: nec consequenter suam assequi posset naturalem beatitudinem.

Resp. nego 1. & 2. minorem propositionem. Ad probationem, nego sequelam. Anima enim in eo statu illud dumtaxat naturaliter appeteret, quod naturaliter consequi posset: cum ergo sui corporis immortalitatem non posset naturaliter assequi, eam non expeteret, nec consequenter foret in statu violento, & omni sua naturali beatitudine privata, si a corpore suo separata & avulsa remaneret. Verum de hoc argumento paullo post fusius dicturi sumus, ubi de possibili statu naturæ puræ.

Quodnam Gratiæ seu auxilii genus datum, & necessarium fuerit Adamo innocenti, ad bene agendum, & perseverandum.

Vel in ipso hujus Tractatus limine, Jansenianæ doctrinæ fundamentum, quod distinctione adjutorii quo, & sine quo non, contineatur, aggredi nos adigit subjecta de statu naturæ innocentis disputatio. Ne vero rerum inferius dicendarum ordo pervertatur, atque ut questionis præsentis status dilucide aperiatur, nonnulla prius sunt observanda.

Observandum I. multiplicem distingui posse gratiam, qua homo potest indigere ad bene agendum & perseverandum. 1. Est habitualis seu sanctificans gratia. 2. conservatio illius. 3. cooperatio Dei cum homine, seu gratia actualis necessaria, ut habitualis in actum erumpat. 4. est singularis Dei motio, seu gratia movens & excitans, quæ voluntatem hominis, vel certissime ad agendum impellit, & dicitur gratia efficax; vel non certo, nec infallibiliter movet ad agendum, quamquam plenam & perfectam conferat ad opus bonum perficiendum potentiam, & dicitur gratia sufficiens. 5. denique est gratia perseverantiæ finalis, quæ vel interna est, seu actuosa illa & efficax gratia, per quam in accepta iustitia quis perseverat; vel externa, &, ut ita dicam, otiosa, qua finit homo vitam istam, antequam ex bono mutetur in malum, ait S. Aug. T. 10. p. 761. F. E.
Lib. de corrept. & grat. cap. 9. Illa gratia donantur quotquot nihil tale cogitantes, repentina morte oppressi ex hac vita tum rapiuntur, cum sunt in statu gratiæ.

Observandum II. controversiam hic non moveri de triplici primo gratiæ auxilio. Apud omnes enim certum, & exploratum est 1. Adamo in primo creationis instanti concessam fuisse gratiam sanctificantem seu habituales. 2. necesse fuisse, ut Deus gratiam hanc in ipso conservaret.

T. 3. p. 1. Neque enim, ait S. Aug. Lib. 8. de Gen. ad literam cap. 12. n. 25. tale ali-
 p. 234. F. quid est homo, ut factus deserente eo qui fecit, possit aliquid agere bene tamquam
 ex seipso. 3. necessariam ipsi fuisse gratiam actualem, seu cooperationem
 T. 10. p. Dei, ut gratia, nempe habitualis, in actum erumpere posset. Sicut enim,
 140. 4. B. ait idem S. Aug. Lib. de nat. & gratia c. 26. n. 19. oculus corporis etiam ple-
 nissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere; sic & homo etiam per-
 fectissime justificatus, nisi aeterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non po-
 test vivere.

Præfens igitur controversia versatur circa auxilium gratiæ efficacis, vel sufficientis, & circa perseverantiam: an nempe Adamus innocens indiguerit ad bene agendum, & ad perseverandum in bono, gratia efficaci, seu auxilio quo; vel gratia dumtaxat sufficiente, seu auxilio sine quo.

Cui quidem controversiæ, & distinctione auxilii quo, & sine quo, lo-
 cum dedit S. Aug. Lib. de corrept. & grat. cap. 12. num. 34. ubi sic
 loquitur: Ipsa adjutoria distinguenda sunt. Aliud est adjutorium, sine quo ali-
 quid non fit; & aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere; nec tamen cum adsuerint alimenta, eis fit ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adjutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit ut vivamus. At vero beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. Adjutorium est enim non solum sine quo fit, verum etiam quo fit propter quod datur. Quapropter hoc adjutorium & quo fit, est, & sine quo non fit: quia & si data fuerit homini beatitudo, continuo fit beatus; & si data nunquam fuerit, nunquam erit. Alimenta vero non consequenter faciunt ut homo vivat: sed tamen sine illis non potest vivere. Hæc S. August. ex quibus colligit, adjutorium perseverantiæ Adamo concessum, adjutorium fuisse sine quo; illud vero, quod Sanctis in regnum Dei prædestinatis modo tribuitur, esse adjutorium quo.

Janfenius Lib. de gratia primi hominis, & Angelorum cap. 57. scribit distinctionem auxilii quo, & sine quo, esse basim ac fundamentum, quo tota Augustini de gratia doctrina substruitur; clavim, qua aditus in scripta ejus aperitur; & sine qua, qui ea molitur ingredi, velut cæcus palpabit in meridie. Esse filum, sine quo e labyrintho scriptorum ejus expedire se ac extricare nemo poterit. Quapropter, ubi fere distinctionem hanc obtrudit; & septuagies supra centies, citatum ex Lib. de corrept. & gratia locum includat, ac revocat.

At nemo non suspicabitur, fraudis, & insidiarum aliquid latere in eo Janfenii consilio, qui cogitaverit, distinctionem illam auxilii quo & sine quo, semel tantum ab Aug. in fine vitæ, post devictos Pelagianos usurpatam fuisse. Ergone per totos viginti annos, quibus S. Doctor cum Pelagianis congressus est, clavim illam Catholicis celavit, qua aditus in scripta sua aperiendus est? Ergone Christianos carere tamdiu eo filo passus est, sine quo e labyrintho scriptorum suorum extricare se nemo poterat? Quid illis, amabo, factum est, qui fervente cum Pelagianis bello, S. Augustini opera perlegebant? Eos velut cæcos palpatse in meridie, nec doctrinæ Augustinianæ caliginem discutere potuisse, fateatur necesse est Janfenius. Atque ex hac una observatione satis intelligi potest, distinctionem adjutorii quo & sine quo, Augustinianæ de gratia doctrinæ basim ac fundamen-
 tum.

tum non esse, quomodo existimat Jansenius, qui hac distinctione, duo erroris sui capita stabilire omni arte conatur.

Observandum III. nihil in Jansenio reprehendendum fore, quantum ad præsens institutum, si per famosam distinctionem auxilii *quo & sine quo*, hoc unum contenderet, Adamum scilicet innocentem opus dumtaxat habuisse ad bene agendum & perseverandum, auxilio gratiæ sufficientis, seu *sine quo*; non vero auxilio gratiæ efficaci, seu *quo*. Si intra hos limites ille se continuisset, ab omni censuræ nota liber fuisset. Verum in multis hic maxime aberrat. 1. Quod ex discrimine gratiæ naturæ innocentis, & lapsæ, seu auxilii *quo & sine quo*, inferat, non aliam in præsentī naturæ lapsæ statu dari gratiam, quam efficacem, seu auxilium *quo*; sufficientem vero, quæ sit ab actu perfectō sejuncta plane rejiciendam. 2. Quod doceat per gratiam efficacem induci in homine lapso bene agendi necessitatem antecedentem, ineluctabilem & insuperabilem, eo quod semper conjunctam habeat præviam, & indeliberatam, ac relative superiorem delectationem, secundum quam hominem semper agere necesse sit. Quæ duo præcipua sunt totius systematis Janseniani fundamenta. 3. Quod auxilium *sine quo*, seu sufficiens, confundat cum adjutorio possibilitatis, de quo tamdiu Catholicos inter ac Pelagianos certatum fuit. Namque certum est, Pelagium nusquam admisisse auxilium possibilitatis quod daret simpliciter posse agere, sed tantum illud, quod necessarium dicebat ad facilius operandum. S. vero Aug. loquens de Pelagio, adjutorium possibilitatis, seu auxilium *sine quo & sufficiens*, illud intelligebat, quod erat necessarium, non tantum ad facilius, sed ad bene agendum simpliciter, & absolute. *Vult intelligi*, ait S. Aug. Lib. T. 10. p. 243. D. de Grat. Christi cap. 28. *ad hoc esse auxilium, ut facilius fiat per gratiam, quod etsi minus facile, tamen putat fieri præter gratiam*. 4. Ex eodem discrimine gratiæ utriusque status colligit Jansenius Lib. citato cap. 16. gratiam, & perseverantiam ita in libero Adami innocentis arbitrio positas fuisse, ut nec merita, nec perseverantia, fuerint in statu naturæ innocentis specialia Dei dona: quæ doctrina, ea ipsa videtur esse, quæ in Bajo proscripta fuit, cujus hæc est prima Proposito: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia*. Tertia vero Propositio hæc est: *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverassent usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, non gratia*.

Hæc porro omnia Janseniani dogmatis confectaria fusius hic non prosequimur, de quibus suus erit in decursu hujus Tractatus aptior dicendi locus. In una jam hæremus distinctioni adjutorii utriusque status, sepositis impræsentiarum, quos inde Jansenius colligit, erroribus.

Unum obiter observa, duobus scilicet modis sumi posse adjutorium *quo* aliquid sit: nimirum, pro causa efficiente, vel pro formali. Fingit Jansenius, S. Aug. primo sensu illud sumpsisse; adeoque contendit, eum agere de actuali gratia, quam Deus Sanctis impertitur ad suscipiendam perseverandi voluntatem, vel potius qua ipsam perseverandi voluntatem certo & efficaciter in eis operatur. Bene multi econtra Theologi existimant S. Doctorem secundo sensu illud sumpsisse; pro ipsa nimirum perseverantia formali, qua nempe homo formaliter fit perseverans: quemadmodum per beatitudinem, formaliter fit

fit beatus. Quo exemplo ipsemet utitur S. Aug. citato cap. 12. Lib. de corrept. & gratia: vel, ut alibi loquitur in Psalm. 147. num. 22. sicut calidus calore calefit, frigidus frigore frigescit, velox velocitate velox fit. Quæ omnia, de causa formali longe melius, quam de efficiente intelliguntur. Quo sensu, per perseverantiam fit aliquis formaliter perseverans.

Observandum denique, circa propositam questionem tres maxime circumferri Theologorum opiniones.

Senten-
tia Tho-
mistarum.

Prima est Thomistarum, qui cum præmotionis physice necessitatem repetant ex naturali subordinatione & dependentia causæ secundæ a prima, consequenter arbitrantur, in statu naturæ innocentis necessariam fuisse gratiam physice promoventem; totumque discrimen gratiæ utriusque status in eo collocant, quod in præsentī naturæ lapsæ statu, duplici titulo necessaria sit gratia præmovens, nempe titulo dependentiæ, & corruptionis: in statu vero naturæ innocentis, titulo dumtaxat dependentiæ necessaria fuerit.

Quid de
præde-
termina-
tione
physica
sentiatur
Janse-
nius.

T. 3. p.
344. Col.
2. D.
Ibid. E.
Pag. 345.
c. 1. C.

Jansenius, qui Thomistarum larvam, ut simplices fallat, sæpius induit, hanc Thomistarum sententiam sugillat Lib. 8. de gratia Christi cap. 2. *Prædeterminatio physica*, inquit, *neccessaria statuitur omnibus agentibus ex vi causæ secundæ, quæ essentialiter tam in operari, quam in esse suo subordinatur primæ, a qua ad agendum præmoveri debet.* Addit paullo post: *Prædeterminatio physica in agentibus liberis insuper exigitur, propter naturalem indifferentiam voluntatis, quam, ut aliquid agere possit, prædeterminare debet.* Quid porro de ejusmodi opinione sentiat: subjungit in hæc verba: *Qui medicinale Christi Salvatoris gratiam sic defendere conantur, ut eam in talem prædeterminationem physicam transforment, magis profecto Aristotelici, quam Augustiniani sunt.* Nam talis prædeterminatio sic asserta, non solum nullo testimonio ejus probari potest, sed potius universam doctrinam ejus innumeris locis traditam inapplicabili confusione perturbat. Tollit enim differentiam integræ, læsæque voluntatis: tollit necessitatem duplicis adjutorii quo, & sine quo non, cum quorum altero Adamus velle, stareque potuit, & Angeli reipsa voluerunt steteruntque: lapsi homines velle, aut stare non possunt. Tollit obscuratque veram radicem necessitatis gratiæ medicinalis; nec finit intelligere veram naturam ejus, dum æqualiter statuit illam prædeterminationem omnibus necessariam. Denique cogitur inferre non exiguam vim Scripturis Sacris, quæ singularem Dei gratiam actus nostros bonos operantem prædicant. Ita Jansenius de sententia Thomistarum, quorum tamen nomine, & patrocinio gloriatur.

2. Sen-
tentia.

Secunda opinio eorum est, qui, rejecta physica Thomistarum præmotione, sentiunt Adamo, & Angelis in ortu suo datum, ac necessarium fuisse auxilium quo, seu gratiam efficacem ad primum illum amoris Dei actum eliciendum, in quo boni creati sunt; ad subsequentes vero bonos actus, & ipsammet in bono perseverantiam, ajunt Angelis quidem bonis concessum auxilium quo seu efficax, non autem Adamo, qui reipsa non perseveraverit, sed perseverare potuisset, si voluisset, cum auxilio gratiæ sufficientis, seu sine quo. Totum ergo discrimen gratiæ utriusque status in eo reponunt illi Theologi, quod nimirum gratia innocentis naturæ solam includeret mentis illustrationem; gratia vero naturæ lapsæ, præter illam illustrationem mentis exigat præviam voluntatis excitationem, ac motionem, qua sana voluntas originali gratia instructa non indigebat.

Ter-

Tertia denique opinio eorum est, qui Adamo & Angelis solum auxilium *sine quo non*, seu gratiam sufficientem versatilem datam ac necessariam fuisse arbitrantur. In assignanda vero ratione discriminis utriusque naturæ status innocentis, & lapsæ, non omnino consentiunt. Janfenius cum suis discrimen illud in eo reponit, quod in præsentī statu non aliud detur auxilium gratiæ, quam efficax, seu *quo*: in statu vero innocentie, non aliud fuerit, quam sufficiens ac versatile libero arbitrio permissum. Alii vero sentiunt, in præsentī statu utrumque auxilii genus sufficiens & efficax dari, ac necessarium esse: diversi autem sunt inter se circa naturam auxilii sufficientis; quod datum est naturæ innocentī. Alii putant, auxilium illud in sola mentis illustratione positum fuisse: alii vero, in illustratione mentis simul, & motione voluntatis. His positīs sit

3. Sententia.

C O N C L U S I O.

Adamus innocens opus non habuit ad bene agendum, & perseverandum, aut gratia physice præmovere, aut adiutorio *quo* seu efficaci; sed cum adiutorio *sine quo*, seu sufficienti, perseverare in bono potuisset, si voluisset.

Probatur prima pars, non iis tantum communibus argumentis, quibus Philosophi & Theologi bene multi, physicam præmotionem generatim impugnant velut inutilem, creatæ libertati noxiam, sanctitati divinæ parum consentaneam &c. verum, propriis, & præsentī nostro instituto accommodatis ex doctrina S. Aug. momentis.

1. Si natura innocens opus habuit gratia physice præmovere, ad bene agendum, & perseverandum, ruit funditus discrimen, quod Sanctus Augustinus statuit esse inter gratiam naturæ lapsæ & innocentis, par enim & equalis omnino fuit in utroque statu physice præmotionis necessitas.

Antec. ostenditur. Quia in mente, & doctrina Thomistarum, physica prædeterminatio ejus naturæ est, ut ea supposita, certo creaturæ sequatur actio; ea vero non supposita, non sequatur. At in mente S. Aug. natura innocens opus non habuit eo adiutorio, quo posito, actio certissime poneretur, non posito, non poneretur: sed eo dumtaxat indiguit adiutorio, sine quo bona fieri non poterat actio. *Primo homini*, ait S. Doctor Lib. de corrept. & grat. cap. 12. n. 34. *datum est adiutorium perseverantiae, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset.*

T. 10. p. 769 B.C.

2. Stante præmotione physica, & in sensu illius composito, liberum non est creatæ voluntati eam rejicere, sed voluntas semper, & invicte facit id, ad quod physice præmoveretur: ait, S. Aug. teste, adiutorium Adæ & Angelorum ejusmodi non fuit; utpote quod eorum libero relicto fuerit arbitrio, ac cum illo reipsa perseveraverint boni Angeli, Adamus vero non perseveraverit. *Nec ipsum* (hominem) ait S. Aug. cit. lib. p. 767. Lib. cap. 11. n. 31. *Deus esse voluit sine sua gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio.*

3. Physica prædeterminatio nusquam a creatā voluntate deferitur; quin potius ipsa efficit, ut nusquam a voluntate deferatur: at tale profecto

Ibid. D. non fuit adjutorium Adami innocentis. Quod adjutorium, ait S. Aug. Cap. 11. mox citato, si homo ille per liberum non deservisset arbitrium, semper esset bonus, sed deseruit, & desertus est. Tale quippe erat adjutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet; non quo fieret, ut vellet.

4. Si Adamo innocenti ad bene agendum, & perseverandum necessaria fuisset physica pramotio, a culpa merito potuisset excusari, quod nec bene egerit, nec perseveraverit: quia nempe absque ullo suo præcedente vitio caruisset eo auxilio, quod plane necessarium supponitur, ut quis bene agat, & perseveret. Dicant enim adversarii, quid causæ fuerit, cur Deus Adamo innocenti, & ante omne ipsius peccatum, tale auxilium subtraxerit? Cum Adamum prius deseruerit per subtractionem hujus auxilii, quam ab ipso per peccatum desertus fuerit? Hoc ipsum est S. Aug. ratiocinium; Lib. citato, Cap. 11. n. 32. Si, inquit, *Ibid.* p. hoc adjutorium vel Angelo, vel homini cum primum facti sunt, desuisset; *768. A.* quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent: adjutorium quippe desuisset, sine quo manere non possent.

Frustra reponeres, S. Aug. hic loqui de auxilio sine quo non, seu sufficiente, quod si Adamo denegatum fuisset, non utique sua culpa cecidisset; non vero de auxilio quo, seu efficaci, quo etiam denegato, adhuc homo reus est peccati, quia sufficiens habet adjutorium, cum quo potest agere. Namque 1. auxilium gratiæ efficacæ non denegatur a Deo, nisi in pœnam præcedentis peccati: quomodo igitur Adamus innocens, ante quodlibet peccatum eo auxilio privatus est? Quomodo desertus a Deo, antequam ipsum deseruerit? 2. Gratia sufficiens, in principiis Thomistarum, nunquam in actum erumpit nisi accedente physica pramotione: ad quid igitur Adamo innocenti utilis esse potuisset gratia illa sufficiens, per quam absolute quidem bene operari poterat, sed quæ pramovente Dei auxilio destituta, & quidem absque ullo prævio hominis demerito, nusquam actum secundum assecutura erat?

5. Necessitatem auxilii quo creata voluntas ad bonum infallibiliter inclinatur, unice repetit S. Aug. ex infirmitate & corruptione naturæ lapsæ: non ergo ex necessitate physiciæ promotionis. Ut ergo, ait S. Doctor, Capit. 12. n. 37. Lib. de corrept. & grat. non acciperet hos *Ibid.* p. donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo; sed perseverare *771. F.* vel non perseverare in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipso concupiscentialiter resistebat, ut digno tantæ bonitati, & tantæ bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium. . . . Nunc vero posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam donis adjuvanda remansit infirmitas.

Ibid. p. *771. A.* Secunda pars conclusionis, nempe adjutorium quo, seu efficacem gratiam Adamo innocenti necessariam non fuisse, nec ipsi a Deo concessam.

Probatur 1. argumentis mox expositis, quæ non minus efficacem simpliciter gratiam, quam physice pramoventem excludunt a statu naturæ integræ, & innocentis.

2. S. Aug. Lib. citato de Corrept. & grat. Cap. 12. num. 34. postquam, verbis antea citatis; exposuit distinctionem adjutorii quo, & sine quo non; ac exemplis alimentorum, & beatitudinis eam illustravit, sic pergit: Primo itaque homini qui in eo bono quo, factus fuerat ^{Ibid. p. 766. B.} rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantiae, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero Sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis non tale adjutorium perseverantium datur, sed tale ut eis perseverantia ipsa donetur: non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint. Cujus quidem discriminis causam, & rationem colligit ex diversa naturæ integræ, vel lapsæ conditione, sicut n. 5. mox retulimus.

Et Cap. 11. ejusdem L. jam scripserat: Quid ergo? Adam non habuit Dei ^{Ibid. p. 766. B.} gratiam? Imo vero habuit magnam, sed disparem . . . Ille opus non habebat eo adjutorio, quod implorant justi, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ . . . Istam gratiam non habuit homo primus, qua nunquam vellet esse malus, sed sane habuit, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset; & sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset. Et infra: Dederat adjutorium, sine quo non posset ^{Ibid. p. 767. C.} permanere si vellet, (in ea scilicet bona voluntate in qua creatus est) ut autem vellet, in ejus reliquit arbitrio . . . sed quia noluit permanere, ^{Ibid. F.} profecto ejus culpa est, ^{Ibid. p.} cujus meritum fuisset, si permanere voluisset: sicut ^{Ibid. p. 768. A.} fecerunt Angeli Sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi.

Dixerat etiam cap. 10. n. 27. Saluberrime confitemur, quod rectissime ^{Ibid. p. 764. G.} credimus, Deum . . . sic ordinasse Angelorum & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet quid posset eorum liberum arbitrium, deinde quid posset ^{Ibid. p. 765. A.} gratiæ suæ beneficium, justitiæque judicium. Cum ait S. Doctor, Deum voluisse primum ostendere quid posset hominis, & Angeli liberum arbitrium, omnem ab eis non excludit gratiam, sed eam dumtaxat efficacem ac robustam, qua indiget homo lapsus.

Denique Lib. de dono persev. Cap. 17. n. 13. de gratia, qua perseveratur, ait: Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt, ^{Ibid. p. 828. C.} fuerant in homine antequam caderet.

Ex his omnibus, luce meridiana clarius efficitur amplum illud discrimen, quod S. Aug. statuit esse inter adjutorium gratiæ naturæ lapsæ, & adjutorium naturæ sanæ & integræ, in eo unice reponi, quod innocenti & integræ naturæ datum solummodo fuerit adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens & possibilitatis; quia ea sola indigebat, cum suas integras vires haberet ex justitia originali. Econtra vero, natura per peccatum vitiata ac multum depressa, uberiori jam opus habet auxilio, seu adjutorio quo, & gratia efficaci, per quam non tantum possit bene agere & perseverare si velit, sed etiam, per quam velit reipsa bene agere, ac perseverare.

3. Necessitatem adjutorii quo seu gratiæ efficacis in præsentī statu, repetit S. Aug. ex noxia concupiscentia; ex corruptione, & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ; ex prævia & indeliberata, qua indiget, ut ad bonum

- num certo inclinetur, motione, delectatione, ac suavitate gratiæ victri-
cis. Atqui ejusmodi causæ & rationes, locum non habuere in statuna-
turæ innocentis & integræ. Quapropter gratiam sanitatis nusquam S.
Aug. appellat nomine delectationis, voluptatis, præviæ suavitatis aut
motionis & excitationis victricis, quemadmodum gratiam medicinale[m]
sæpius appellat. Imo Lib. de nat. & grat. cap. 48. ait, eam fuisse tamquam
ibid. p.
150. G. *lumen sanis oculis, quo adjuti videant.* In mente igitur S. Doctoris, gratia
innocentis naturæ solam includebat mentis illustrationem; cui, pro præ-
senti statu, semper opponit gratiam voluntatis.
- ibid. p.*
766. C. D. Antec. patet ex S. Aug. citato jam toties Lib. de corrept. & grat.
cap. 21. *Adamus, inquit, non opus habebat eo adjutorio, quod implorant justi,*
cum dicunt: Video aliam legem &c. Rationem subjicit: *Quoniam, inquit, in*
eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem; atque in tali
certamine laborantes ac periclitantes, dari sibi pugnandi vincendique virtutem per
Christi gratiam poscunt. Ille vero nulla tali rixa de se ipso adversus se ipsum ten-
tatus atque turbatus, in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Et Serm.
T. 5. p.
210. E. 41. alias 29. ex hom. 50. num. 3. quærens quomodo te a te liberat Deus?
respondet: *Dando tibi vires pugnandi adversus concupiscentias tuas, inspirando*
virtutem, dando menti tuæ caelestem delectationem. Et Lib. de continentia c. 3.
T. 6. p.
301. C. Contra suavitatem noxiam, inquit, qua vincebat concupiscentia, Dominus dat
suavitatem beneficam. Denique Lib. 2. de peccat. merit. & remiss. cap. 19.
num. 32. de gratia medicinali verba faciens, tum mentis illustrationem,
tum voluntatis suavitatem, ac delectationem in ea includi affirmat. In-
T. 10. p.
57. A. telligamus, inquit, si possumus, Dominum Deum bonum, ideo etiam sanctis
suis alicujus operis justii aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victri-
cem delectationem, ut cognoscant non a seipsis, sed ab illo sibi esse lucem,
qua illuminentur tenebræ eorum, & suavitatem, qua det fructum terra eorum.
- ibid. p.*
152. A. Confirmatur ex eo, quod Pelagio affirmanti, ipsam non peccandi possi-
bilitatem, non tam in arbitrii potestate, quam in naturæ necessitate esse, respon-
ibid. C. det S. August. Lib. de natura, & gratia cap. 51. num. 59. *Si iste, qui*
bunc Librum scripsit, de illa hominis natura loqueretur, quæ primo inculcata,
ibid. p.
151. D. & sana condita est, utcumque acceptaretur hoc dictum. Quod etiam paullo
ante cap. 49. familiari comparatione explicuerat. Nam inculcanti Pela-
gio, non peccandi possibilitatem, velimus, nolimus, insitam esse naturæ; in
hæc verba responderat: *De homine sanis pedibus tolerabiliter dici potest,*
velit, nolit, habet ambulandi possibilitatem: Confractis vero, & si velit, non
habet. Vitiata est natura, de qua loquitur. Observa istas particulas immi-
nuentes: *utcumque, tolerabiliter;* quibus utitur S. Aug. His quippe innuit,
hanc Pelagii possibilitatem non peccandi, admitti nequidem posse in
natura innocente sine gratia. In mente igitur S. Augustini, natura sa-
na, & integra eam habebat non peccandi possibilitatem, quam Pela-
gius agnoscebat in natura lapsa, & per peccatum vitiata: at possibili-
tas illa non peccandi, quam admittebat Pelagius, solam includebat
mentis illustrationem, seu revelationem Spiritus Sancti, nullam vero
voluntatis motionem, & præviæ excitationem: aut saltem nomine
possibilitatis putabat S. Doctor, eam a Pelagio intelligi, quam Catho-
lici fatebantur, quæ nempe gratiam habitualement includeret. Existimabat
igitur S. Aug. Adamum innocentem habuisse dumtaxat gratiam possi-
bili-

bilitatis, seu adjutorium *sine quo non* poterat bene agere & perseverare: non autem gratiam actionis, seu auxilium *quo certo*, & infallibiliter bene ageret, & perseveraret.

Ergo, inquires, Pelagianum dogma, ad statum innocentiae traducimus?

Fatemur, illam Pelagiani dogmatis partem, qua motionem voluntatis, seu delectationem caelestem præviam, & indeliberatam ad bene agendum necessariam esse pernegabant, in natura integra locum habuisse: verum in tribus maxime hic distat nostra sententia, ab errore Pelagianorum. Primo, contendimus necessariam fuisse Adamo ad bene agendum, habitualement gratiam, quam naturalis ejus possibilitas complectebatur, sicut vel ipse agnoscit, ac demonstrat Jansenius Lib. de gratia primi hominis cap. 9. At vero Pelagiani funditus istud inficiabantur, ut idem Jansenius ostendit L. 2. de hæresi Pelagiana cap. 7. Secundo, affirmamus non potuisse Adamum bene agere, saltem *sine vero*, & interno adjutorio cognitionis: Pelagiani vero, etsi adjutorium illud ad facilius operandum concederent, negabant tamen absolute necessarium esse: ut constet ex S. Augustino, Lib. de gratia Christi, cap. 40. & 41. Tertio, volebant Pelagiani, propter merita naturæ, gratiam interioris illustrationis concedi: nos vero gratiam plane gratuitam esse, nullisque nostris meritis debitam fatemur.

Triplex
discrimen
sententiae
nostrae a
Pelagianâ.

Totum igitur discrimen gratiæ naturæ innocentis, & lapsæ spectat 1. perseverantiam, quæ jam donum est singulare, quo fit, ut quis in bono finaliter perseveret, atque ex hac vita rapiatur, cum est in statu gratiæ: in statu vero innocentis naturæ, libero Angelorum, & hominis arbitrio relicta fuerit. Hinc existimant bene multi, Sanctum Augustinum in Lib. de Corrupt. & Gratia cap. 11. & 12. de solo illo dono perseverantiæ, qua quis formaliter perseverat, non autem de gratia actuali interiori ad singulos actus bonos necessaria, intelligendum esse; quam controversiam suo loco agitabimus. Spectat 2. adjutorium *quo*, quod quidem in præsentī statu necessarium est præter auxilium *sine quo non*; in statu vero naturæ innocentis necessarium non fuit, cui satis erat auxilium *sine quo non*.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. auctoritatem S. Aug. Lib. 12. de Civit. Dei cap. 9. ubi manifeste docet omnes Angelos in bona voluntate, seu amore casto conditos a Deo fuisse: bonos in eo perseverasse, ampliori auxilio gratiæ adjutos; malos vero ab eo defecisse, quia minorem acceperunt divini amoris gratiam.

Istam (bonam voluntatem) inquit, quis fecerat, nisi ille, qui eos cum bona voluntate, id est, cum amore casto, quo illi adhaerent, creavit, simul eis *condens naturam, & largiens gratiam*? Unde *sine bona voluntate, hoc est, Dei amore, nunquam Sanctos Angelos fuisse, credendum est. Isti autem, qui cum boni creati sunt, tamen mali sunt, mala propria voluntate... aut minorem acceperunt amoris divini gratiam, quam illi, qui in eadem persisterunt, aut si utriusque boni aequaliter creati sunt... istis mala voluntate cadentibus, illi amplius adju-*

T. 7. p. 308. A.

adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt: sicuti jam etiam in Libro, quem sequitur iste... tractavimus. Hoc est in Lib. 11. de Civ. Dei cap. 13. ubi dixerat: *Restat, ut aut impares fuerint, aut, si pares fuerint, post istorum ruinam illis certa scientia suae sempiternae felicitatis accesserit.* Audis asserentem S. Doctorem, Angelos, qui propria voluntate mali facti sunt, vel minorem divini amoris gratiam accepisse; vel bonos ampliori auxilio adjutos fuisse. Amplius autem illud adjutorium, est donum singulare perseverantiae, quod ab Augustino Lib. de Correptione, & Gratia cap. 12. dicitur *adjutorium quo.* In mente igitur hujus Sancti Doctoris, boni Angeli acceperunt amplius, prae malis, gratiae adjutorium, quo reipsa in amore casto perseverarunt.

Ib. pag.
283. B.

Resp. nego ant. Amplius quippe illud adjutorium, quod acceperunt Angeli boni, non fuit adjutorium viae, seu ad perseverandum concessum, sed adjutorium patriae, & termini; ipsa scilicet plenitudo beatitudinis, seu certa scientia, quo cognoverunt se nusquam a beatitudine casuros: quae quidem perpetuae beatitudinis certitudo, ac securitas, ipsis a Deo concessa fuit, in praeium suae in bono perseverantiae. Hanc esse S. Doctoris mentem, aperte declarant vel ista ipsius verba citata: *illi amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt.*

Quae quidem S. Doctoris sententia, ut penitus introspectatur, altius repetenda est. Scilicet Lib. 11. de Genes. ad Literam cap. 17. & sequentibus, quaestionem istam moverat S. Aug. an boni Angeli praescii fuerint aeternae suae beatitudinis; & mali, sui casus, ac futurae damnationis. Ratio dubitandi haec erat, quod omnes beati pariter conditi fuerunt: stare autem & conciliari non potest illa beatitudo, vel cum scientia futurae damnationis, vel cum anxietate felicitatis aeternum duraturae. Hanc vero quaestionem, citato in Libro non solvit, sed in suspenso reliquit, quam rursus agitat Lib. 11. de Civ. Dei cap. 13. ubi anceps adhuc, & dubius ait: *Aut impares fuisse in donis gratiae Angelos; aut si pares fuerint, post malorum ruinam, bonis certam scientiam suae sempiternae felicitatis accessisse.*

Demum, lib. de Correptione & Gratia cap. 20. eandem quaestionem revocans, & affirmative dissolvens, docet 1. Angelos bonos nunc certos esse se perpetuo beatos fore. 2. malos Angelos ignorasse se in miseriam casuros, antequam reipsa caderent. 3. Angelos bonos certiores factos fuisse de sua aeterna beatitudine, in praeium suae in bono perseverantiae; atque tum primum complete ac plene beatos fuisse, cum antea plenitudinem beatitudinis non magis habuerint, quam ipsi met mali. *Angeli quidam, ait S. Doctor Lib. de Corrupt. & Gratia cap. 10. num. 27. quorum princeps est qui dicitur diabolus, per liberum arbitrium a Domino Deo refugae facti sunt... Ceteri autem per ipsum liberum arbitrium in veritate steterunt, eamque de suo casu nunquam futuro certissimam scire meruerunt.* Et postea: *Diabolus vero, & Angeli ejus, etsi beati erant antequam caderent, & se in miseriam casuros esse nesciebant, erat tamen quod eorum adhuc adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate steterint, donec istam summae beatitudinis plenitudinem, tamquam praeium ipsius per-*

T. 10. p.
765. B.

Ibid. D.

mansionis acciperent, idest, ut magna per Spiritum sanctam data abundantia charitatis Dei, cadere ulterius omnino non possent, & hoc de se certissime nossent. Hanc plenitudinem beatitudinis non habebant: sed quia nesciebant suam futuram miseriam, minore quidem, sed tamen beatitudine sine ullo vitio fruebantur. Nam si suum casum futurum nossent æternumque supplicium, beati utique esse non possent, quos hujus tanti mali metus jam tunc miseros esse compelleret. Sic & hominem fecit cum libero arbitrio, & quamvis sui futuri casus ignarum, tamen ideo beatum, quia & non mori, & miserum non fieri in sua potestate esse sentiebat. Hæc S. Augustinus, ex quibus liquido intelligitur, in Libris de Civitate Dei 11. cap. 13. & 12. cap. 9. eum loqui de ampliori adjutorio, non quod daret ipsam perseverantiam, sed quod esset perseverantiæ merces, ac præmium; seu de adjutorio termini, & patriæ, non de adjutorio viæ, ac certaminis: tale vero adjutorium patriæ, fuit plena securitas ac certitudo beatitudinis æternum possidenda. Id ita esse, patet vel ex eo maxime, quod locis citatis ex cap. 13. Libri undecimi, & ex c. 9. Libri duodecimi de Civitate Dei, asserat omnes Angelos æqualiter beatos conditos fuisse; atque amplius illud bonorum Angelorum adjutorium, ipsis, nonnisi post malorum ruinam, concessum esse. Sed tale adjutorium, patriæ fuit, non viæ: tum quia, si viæ fuisset, falso supponeret Aug. omnes Angelos æqualiter beatos conditos fuisse, quandoquidem, qui perseveraverunt, ampliori auxilio adjuti perseverantiam accepissent in adversa sententia: tum quia, eodem instanti mali Angeli a gratia, in qua creati fuerant, per liberum arbitrium exciderunt, ac damnati sunt, quo boni in accepta gratia per liberum arbitrium perseverantes, pervenerunt ad illud amplius adjutorium, hoc est, ad beatitudinem, per quam certi facti sunt se nusquam ea privandos fore. At adjutorium, quod datur post bonorum Angelorum perseverantiam in bono, & ruinam malorum, non est adjutorium perseverantiæ seu viæ, sed patriæ, & termini; quod, ut dictum est sæpius, consistit in ea plena securitate ac certa scientia, qua boni Angeli se nunquam a beatitudine casuros esse cognoverunt; de qua una quæstionem moverat S. Aug. in libris citatis de Gen. ad Literam, & de Civitate Dei.

Instabis 1. Si hoc adjutorium, quo beati Angeli dicuntur adjuti in mente S. Aug. esset ipsa beatitudo, sensus S. Doctoris redderetur ineptus: scilicet Angelis collatam esse beatitudinem, qua ad beatitudinem pervenirent. Hæc quippe verba: *amplius adjuti pervenerunt*, satis indicant loqui S. Doctorem de adjutorio, quo adjuti sunt ad perseverandum; non vero de cognitione futuræ beatitudinis æternæ, quam accipere postquam pervenerunt: alias non dixisset; *amplius adjuti pervenerunt*, sed potius: *postquam pervenerunt, amplius adjuti sunt*.

Adde S. Doctorem toto hoc capite disputare de causâ efficiente bonæ, melioris, & perseverantis voluntatis in rationali creatura, maxime in Angelis, quam causam concludit esse Deum: ergo loquitur de adjutorio dato ad perseverandum, non autem de adjutorio dato post perseverantiam.

Resp. ad 1. Nego ineptum esse verborum S. Aug. sensum; neque vero ille est, quem fingit Estius, quasi beatitudine adjuti Angeli, ad beati-

In primum
dist. 41.
para. 15.

tudi-

tudinem pervenisent; esset enim identica, ut dicunt, propositio: at sensus est, ipsa beatitudine tamquam ampliori auxilio adjuti boni Angeli pervenerunt ad certam scientiam æternæ suæ felicitatis, de qua una disputaverat S. Doctor in citatis Libris de Genesi ad Literam, & de Civitate Dei.

Ad 2. Negandum est S. Aug. loqui de ampliori adjutorio, quod fuerit causa efficiens perseverantiæ bonorum Angelorum; hanc enim perseverantiam ad eorum refert liberum arbitrium divina gratia instructum. Loquitur ergo de causa formali perseverantiæ, seu de ipsa perseverantia, qua quis fit formaliter perseverans; quemadmodum ipsa beatitudine fit formaliter beatus; atque contendit perseverantiam, qua quis in præsentî naturæ lapsum statu fit perseverans, esse donum Dei singulare, quo nempe sic hominis vitam Deus dirigit, ac disponit, ut homo opportune eam finiat, quando gratia sanctificante instructus est; in statu vero naturæ innocentis, perseverantiam relictam fuisse libero Angelorum, & Adami arbitrio.

Instabis 2. adjutorium, quo pervenitur ad terminum, est adjutorium viæ; atqui adjutorio, quo Angeli boni amplius adjuti sunt, pervenerunt ad terminum; ergo fuit adjutorium viæ seu perseverantiæ.

Resp. Distinguo maj. Adjutorium quo pervenitur ad terminum, hoc est simpliciter ad beatitudinem, est adjutorium viæ, concedo: quo pervenitur dumtaxat ad certam scientiam beatitudinis æternam possidendæ, nego. Disting. min. adjutorio quo boni Angeli amplius adjuti sunt, pervenerunt ad certam illam cognitionem, qua securi facti sunt se æternam beatos fore, concedo: pervenerunt simpliciter ad beatitudinem, nego.

Instabis 3. Securitas nusquam excidendi a beatitudine, est formaliter ipsamet beatitudo: neque enim ille vere beatus esse potest, quem metus amittendæ beatitudinis miserum reddit, & excruciat, teste S. August. L. de Corrupt. & Gratia cap. 10. Ergo eo ipso, quo boni Angeli perseverando ad beatitudinem pervenerunt, etiam pervenerunt ad illam securitatem felicitatis nunquam finiendæ, adeoque auxilium, quo dicuntur amplius adjuti pervenisse, non potest esse beatitudo, sed ipsummet perseverantiæ donum prorsus singulare.

Resp. nego ant. Formalis enim beatitudo in visione Dei intuitiva & amore consistit; cui tamquam effectus consequens, annexa est plena illa securitas, ac certitudo nusquam excidendi a beatitudine.

Instabis 4. Securitas seu certa scientia æternæ felicitatis, in mente S. Aug. est plenitudo beatitudinis; atqui amplius illud adjutorium, quo boni Angeli adjuti pervenerunt ad illam beatitudinis plenitudinem, est perseverantia: ergo perseverantia est adjutorium illud amplius, quo boni Angeli pervenerunt ad securitatem, seu certam scientiam felicitatis æternæ.

Resp. nego min. Perseverando quidem, Angeli boni pervenerunt ad plenitudinem beatitudinis; at perseverantia non fuit donum illud majus, quo Lib. de Civitate Dei 12. cap. 9. S. Aug. ait bonos Angelos adjutos fuisse: perseverantiam enim illam non fuisse tunc donum singulare, quale jam est, sed libero Angelorum & Adami arbitrio permissam, diserte affirmat. Quamquam igitur in præmium suæ perseverantiæ boni Angeli pervenerint ad illam certam scientiam beatitudinis æternæ

num.

num permanſuræ, perfeverantia tamen non fuit in illis donum ſingulare, neque etiam fuit amplius illud adjutorium, quo adjuti ad illam ſcientiam pervenerunt; ſed adjutorium illud, ex dictis, fuit ipſamet beatitudo formalis, ſeu Dei aperta fruitio.

Inſtabis 5. Adjutorium, quo boni Angeli amplius adjuti ad beatitudinis plenitudinem pervenerunt, eſt in doctrina S. Aug. citato Lib. de Corrept. & Gratia cap. 10. *abundantia charitatis data per Spiritum Sanctum*: ſed abundantia illa charitatis eſt ipſummet perfeverantiæ adjutorium: ergo &c.

Reſp. nego min. Abundantia enim illa charitatis eſt ipſamet beatitudo, quæ eſt conſummata, ac perfectæ charitas, qua beati in Cælis perfunduntur, ubi Deus ſine fine videtur, ſine faſtidio amatur, ſine fatigatione laudatur.

Inſtabis 6. S. Auguſt. Lib. 12. de Civitate Dei cap. 9. docet, Angelos bonos accepiffe a Deo gratiam, quæ efficeret velle: gratia porro illa fuit adjutorium quo.

Antecedens patet; quia docet, Angelos accepiffe a Deo bonam voluntatem, & conditos in amore caſto. *Iſtam*, inquit, *qui fecerat, niſi ille qui eos cum bona voluntate, ideſt, cum amore caſto, quo illi adhærent, creavit, ſimul eis & condens naturam & largiens gratiam?* Et antea *profecto & bonam voluntatem, qua meliores eſſent, niſi operante adjutorio Creatoris habere non poſſent.* T. 7. p. 308. A. *Ibid.* p. 307. F.

Reſp. diſtinguo ant. S. Aug. docet, Angelos bonos accepiffe a Deo gratiam, quæ efficeret ipſum velle, ideſt, ſine qua non potuiſſent illi bene velle, aut agere, concedo: ideſt, quæ certo & infallibiliter dederit & velle, & agere, nego. Duas citato in loco S. Doctor opiniones proponit; quarum altera, Angelos amore caſto nunquam caruiſſe; altera, ſine eo aliquamdiu illos fuiſſe, contendebat. Tum ex utraque illud certum colligit, ac demonſtrat, voluntatem ſcilicet bonam, nonniſi a Deo eſſe; neque enim Angeli ex propriis ſuæ naturæ viribus Deum amore illo caſto dilexerunt, ſed ex gratia naturæ ſuperaddita. Qualis vero fuerit illa gratia, an efficax, an ſufficiens, ibi non expendit S. Doctor, ratus ſatis ſibi eſſe, ſi demonſtraſſet neceſſariam fuiſſe charitatem in Angelis diffuſam, per quam Deum amore caſto diligere poſſent. Perinde autem nobis eſt, ſi nomine bonæ voluntatis, intelligatur aut ipſamet bona volitio, ſeu voluntas in actu ſecundo gratia actuali adjuta, aut voluntas habitualis, ſeu in actu primo, inſtructa ſcilicet gratia ſanctificante: utraque enim gratia & Angeli, & Adamus opus habuere. Modo tamen obſerves, gratiam illam actualem neceſſariam, non fuiſſe auxilium quo, ſeu efficax, quod certo, & infallibiliter daret velle, & agere; ſed fuiſſe dumtaxat auxilium *ſine quo non*, ſeu ſufficiens, ſine quo non potuiſſent ſive Angeli, ſive primus homo, bene agere, & cum quo poterant.

Inſtabis 7. Idem S. Aug. Concione in Pſal. 32. Enarr. 3. n. 5. docet, Angelos, quos ibi Cælorum nomine designatos fuiſſe ait, *a Deo firmatos, & ſolidatos fuiſſe in virtute. Verbo Domini*, inquit, *Cæli ſolidati ſunt. Quid eſt autem ſolidatos eſſe, niſi habere ſtabilem & firmam virtutem?* Ergo ſupponit S. Doctor, Angelos bonos a Deo ampliori gratiæ auxilio firmatos, in accepta gratia ſanctificante perfeverafſe. T. 4. p. 197. F.

Reſp. diſtinguo ant. Docet, Angelos a Deo firmatos, & ſolidatos fuiſſe

fuisse per auxilium gratiæ *sine quo*, seu sufficiens; *sine quo* nec bene vel-
le, nec bene agere potuissent, concedo: per auxilium *quo*, seu efficax,
nego. Non alius est eo loci S. Doctoris scopus, quam ut ostendat, An-
gelos opus habuisse divina gratia, non tantum habituali, sed etiam
actuali: *Neque enim*, ait ibidem, *aliquid ex se ipsis habuerunt*, Et, ut lo-
quitur L. de natura & gratia cap. 16. *sicut oculus corporis etiam plenissime*
sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere: sic & homo etiam perfe-
ctissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjutus, recte non potest
vivere: Et Synodus Arausica Can. 19. *Natura humana, inquit, etiamsi*
in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo se ipsam, Crea-
tore suo non adjuvante, servaret. Qualis porro fuerit ea gratia, non ex-
ponit S. Augustinus citata Concione in Psalmo 32.

Instabis 8. Ad Angelos non minus, quam ad homines, hæc Apostoli
verba: *Quis te discernit? quid habes, quod non accepisti?* pertinere docent
SS. Anselmus, & Augustinus. Primus, Libro de causa diaboli cap. 1.
querenti discipulo, an illud Apostoli, *Quid habes, quid non accepisti?*
hominibus tantum dicatur, an & Angelis? respondet: *Nulla creatura ha-*
bet aliquid a se. Quod enim se ipsum a se non habet; quomodo habet a se
aliquid? Inde colligit cap. 2. ideo Angelos perseverantiam habuif-
se quia acceperunt; & ideo accepisse, quia Deus dedit. S. pari-
ter Aug. Lib. 11. de Genes. ad lit. c. 8. n. 10. ait, omnem creatu-
ram nonnisi in Domino gloriari debere, *cum cognoscit non suum, sed il-*
lius, esse, non solum ut sit, verum etiam ut nonnisi ab illo bene sibi sit, a
quo habet ut sit. Et narratione in Psal. 70. Sermon. 2. num. 2. num. 5.
Ne putes, inquit, hominem solum pertinere ad gratiam Dei. Quid erat An-
gelus antequam fieret? quid est Angelus, si deserat qui creavit? Ergo sup-
ponit illos singulare accepisse perseverantiæ donum.

Resp. Nego consequ. Nulla quippe creatura potest in se ipsa gloriari, quæ
ex se ipsa nihil prorsus habet. Tota igitur discretio in gratiam Dei
refundi debet, sine qua nihil omnino boni, quod ad salutem pertineat,
homo potest operari. Et quamquam gratia libero ipsius permittatur ar-
bitrio, ut ipsi consentiat, vel non consentiat, etiam cum ipsi consentit,
altero reluctante, a se ipso non discernitur, sed per gratiam, quæ bo-
ni totius causa est principalis. *Neque enim*, ait S. Aug. L. 12. de Civitate
Dei c. 9. *Angeli se ipsos meliores fecerunt, quam a Deo facti sunt, sed in*
eadem bona voluntate permanserunt, in qua primum conditi fuere.

Instabis 9. Ex dictis inter probationes nostræ conclusionis, auxilium
quo includit motionem voluntatis, per quam illa ad opus bonum cer-
tissime inclinatur: atqui S. Aug. docet, gratiam, quæ Adamo concessa
est, re ipsa conjunctam habuisse voluntatis motionem Si. (Adami) vo-
luntas, inquit L. 4. de Civitate Dei cap. 13. *in amore superioris immu-*
tabilis boni, a quo illustrabatur, ut videret, & accendebatur, ut amaret, sta-
bilis permaneret, non inde ad sibi placendum averteretur, &c. Ergo S. Do-
ctor existimat gratiam illam fuisse auxilium *quo*.

Resp. distinguo min. Atqui S. Aug. docet, gratiam, quæ Adamo
concessa est, conjunctam habuisse voluntatis motionem, idest, gratiam
actuale necessariam ut habitualis in actum erumperet, quæ libero Ada-
mi arbitrio relicta fuit, concedo: idest, motionem praviam, seu inde-
liberæ.

liberatam illam delectationem, quæ voluntatem ad opus bonum certissime, & infallibiliter inclinât, & quæ ab Augustino vocatur auxilium quo, & gratia victrix, nego. Talem quippe gratiam non habuit homo primus, qui reipsa in accepta bona voluntate non perseveravit; sed talem habuit, si-
ne qua perseverare non potuisset, & cum qua perseverasset, si voluisset.

Instabis 10. S. Aug. L. 12. de Civitate Dei cap. 9. & Concione in Pf. 70. docet, bonam Angelorum, & Adami voluntatem, in qua conditi sunt, ac perseverantiam bonorum Angelorum, fuisse specialia Dei dona.

Et Lib. de Correptione, & Gratia cap. 10. de Adamo in statu in-
nocentia ait: *non habuit perseverantiam; & si non habuit, non utique acce-*
pit. Supponit igitur S. Doctor, Adamum opus habuisse singulari do-
no perseverantia, eumque idcirco non perseverasse, quia tale donum
non accepit. Econtra, perseverasse bonos Angelos, quia speciale illud
donum a Deo acceperunt. T. 10. p. 764. H.

Resp. ad 1. distinguo ant. Docet, bonam illam voluntatem ac per-
severantiam, fuisse dona Dei specialia, hoc est, fuisse gratiam gratui-
tam, sine qua nec bona voluntas, nec perseverantia in ipsis esse po-
tuisset, concedo: fuisse specialia Dei dona, qualia sunt in presenti sta-
tu naturæ corruptæ; hoc est, gratiam efficacem, & victricem, seu au-
xilium quo certo, & infallibiliter datur, & bene agere, & perseverare,
nego. Atque inde est, quod S. Doctor asserat perseverantiam, quæ in
statu innocentia futura erat merces meriti Adami, nunc plane gratui-
tum esse ac speciale divinæ misericordiæ donum. Quæ, inquit c. 11. n.
32. L. de Corrupt. & Gratia, futura erat & homini, sicut facta est An-
gelis sanctis, merces meriti; nunc autem per peccatum perduto bono merito, in
his, qui liberantur, factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat.
Et c. 106. Enchiridii: *Hanc: inquit, acceptura est per gratiam, quam fuerat,*
si non peccasset, acceptura per meritum: quamvis sine gratia nec tunc ullum me-
ritum esse potuisset. Quæ S. Doctoris sententia, non est ad sensum Baii,
& Jansenii sic intelligenda, quasi perseverantia in statu innocentia non
fuisset gratuitum divinæ gratiæ donum: *Neque enim tunc,* ait S. Aug.
mox citatus, *ullum sine gratia meritum esse potuisset;* atque in gratiam ip-
sam, tamquam in nobiliorem causam, referri semper debuisset perseve-
rantis a non perseverante discretio: Sed hoc sensu debet intelligi, quod
cum hæc gratia fuerit dumtaxat auxilium sine quo, permillum libero
voluntatis Adami arbitrio, nec ullam praviā, & indeliberatam mo-
tionem ac delectationem voluntatis adjunctam habuerit, qua non indi-
gebat integra & sana natura; idcirco non dicitur singulare, ac speciale
donum fuisse, quale nunc est; ac merces meriti, potius quam gratui-
tum, hoc est, speciale donum appellatur. Quapropter in statu innocen-
tia, voluntas per suum liberum arbitrium gratia divina elevatum, diceba-
tur agere: nunc vero dicitur Deus in ea agere, non quod voluntas nihil
agat, aut gratiæ moventi non cooperetur (procul tale Calvinii impium
figmentum!) sed quod speciali, & efficaci Dei auxilio indigeatur, ut
bonum operetur, quo Adamus innocens non indigebat. Ibid. p. 768. D.

Ad 2. ex c. 10. Lib. de Corrupt. & Gratia, Respondeo, ex ipsa le-
ctione textus manifestum esse, citata verba continere objectionem S.
Aug. propositam, non vero propriam ipsius sententiam. Sæpius quip-
pe *Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.* C pe

pe repetit eo in libro, Adamum cum eo adiutorio gratiæ, quod accēperat, perseverare potuisse, si voluisset.

Objicies 2. auctoritatem SS. Fulgentii, & Bernardi, qui docent bonos Angelos singulari dono perseverantiæ adjutos, in ea bona voluntate permansisse, in qua conditi fuerant.

Ed. Par. 1684. p. 90. S. Fulgentius L. 2. ad Trasimundum cap. 2. *Profecto*, inquit, *cognoscitur, uniformi cunctos (Angelos) opprimi potuisse ruinæ consortio, nisi quos vellet, a casu pravitatis virtus illa defenderet.* Et c. 3. *Non alia stantem Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa, quæ lapsum hominum post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata: in hoc, ut surgeret; in illo, ne caderet: in illo, ne vulneraretur; in hoc, ut sanaretur.*

T. 1. p. 1336. B. S. Bernardus serm. 22. in Cantica n. 6. *Qui erexit*, inquit, *hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laboretur: sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens.*

Resp. testimonia hæc, si ad rigorem literæ urgeantur, plus efficere, quam ipsi velint adversæ opinionis patroni. Efferrent scilicet, nullum esse discrimen inter gratiam utriusque status; ac parem illius esse non modo necessitatem, sed etiam efficaciam ac modum agendi. Atqui tamen discrimen aliquod esse, in confesso est apud omnes.

Laudata igitur testimonia evincunt dumtaxat, gratiam, quoad substantiam, æqualiter necessariam esse ad bene agendum, & perseverandum naturæ innocentis, & lapsæ; quod unum procul dubio volunt SS. Fulgentius, & Bernardus. Quantum vero ad vim, & efficaciam, seu agendi modum illius, disparem fuisse non negant illi; quamquam eo loci non exponat, qua in re discrimen illud positum fuerit.

Instabis. Ea gratia æqualis fuit, quo efficaciam, & modum agendi pro utroque statu, quæ concessa fuit a Deo, ex speciali voluntate discernendi bonos a malis: atqui talis fuit gratia Angelis concessa, ex S. Fulgentio: ergo &c.

Resp. nego min. Gratia enim omnibus Angelis concessa fuit, ut cum ea perseverarent in bono, si vellent; & sine qua perseverare non possent: cum qua boni reipsa perseverarunt; mali vero, perseverare noluerunt. Neque vero ex laudatis S. Fulgentii verbis effici potest, Deum ex speciali voluntate bonis majorem contulisse gratiam, qua certo ad perseverandum inducti sunt; scopus enim S. Doctoris iste unus est, ut probet gratiam quoad substantiam plane Angelis, & Adamo necessariam fuisse; sine qua, omnes æquali ruinæ consortio involvi, & opprimi potuissent.

ARTICULUS SECUNDUS.

De statu naturæ lapsæ, & per Christum reparatæ.

DUOS illos status naturæ, utpote conjunctos, jungimus: de quibus cum toto hujus Tractatus decursu ex professo dicturi simus, observasse hic sufficiat; statum naturæ lapsæ illum esse, in quo versamur post lapsum Adami, in quo omnes peccaverunt, ac nascuntur filii iræ, & indignationis, obnoxii peccato, morti, ceterisque hujus vitæ miseriis,

feriis, quas quisque proprio sensu & experientia melius percipit, quam verbis exprimere valeat. Unde Ecclesiastici 40. vers. 1. dicitur. *Grave jugum super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturae in matrem omnium.* Statum vero naturae per Christum reparatae illum esse, in quo per merita Christi liberamur a noxa peccati originalis, ceterisque actualibus, atque restituimur primavo illi juri, quod habebamus ad vitam aeternam, ex quo per peccatum primi parentis excideramus. In hoc statu reparatae naturae, non omnia per peccatum Adami inflicta vulnera sanantur; sed omnes fere penalitates, ad agnitionem, & virtutis exercitium in nobis remanent. *Virtus enim in infirmitate perficitur.* 2. Cor. 12. vers. 9.

ARTICULUS TERTIUS.

De statu naturae purae, an sit possibilis?

STatus naturae purae ille dicitur, in quo nasceretur homo sine gratia; & sine peccato; obnoxius tamen morti, ceterisque miseriis, quae naturam ipsam consequuntur.

Distinguitur status ille a statu innocentiae, quia careret omni dono supernaturali: a statu naturae lapsae, quia nullum in eo esset peccatum naturae, seu originis; a statu naturae integrae, quia nullum esset auxilium ordinis naturalis, quo natura in officio contineri posset: denique, a statu naturae lapsae non reparatae, vel etiam non reparandae: 1. Quia finis hominis in statu naturae purae, esset merces naturalis; non ita in statu naturae lapsae non reparatae, vel etiam nusquam reparandae. 2. Quia in statu naturae purae, nasceretur homo sine peccato. 3. Quia in statu naturae purae, carentia gratiae esset per modum simplicis negationis: in statu vero naturae lapsae, per modum privationis, quia privatur homo eo dono, quo antea ornatus fuerat; & discrepat uterque ille status, sicut homo nudus a spoliato; hic nempe amisit, quod alter nondum habuit. 4. denique, quia ignorantia, concupiscentia, mors, & aliae naturae nostrae miseriae, in statu naturae purae non essent effectus, & poenae peccati, sicut in statu praesenti; sed essent appendices naturae humanae: seu, ut loquitur S. Aug. postea laudandus, primordia naturalia.

Homo igitur in eo statu, eas omnes haberet perfectiones, quas ejus natura exigit, simul & imperfectiones, quae ex natura ipsius consequuntur.

Quaestio est, utrum status ille sit possibilis, vel non? an repugnet ex parte hominis, vel ex parte Dei?

Cujus quidem quaestionis status, ut clare, ac dilucide intelligatur; revocandum est, quod superius jam fuit observatum, nempe, pluribus modis rem aliquam dici posse naturalem.

1. Quia ab ipsa nativitate conceditur. 2. Quia naturae consentanea est, quam ornat, & perficit. 3. Quia est rei ipsius essentia, seu natura; vel saltem ejus proprietas, & quaedam appendix naturam ipsam consequens. 4. Quia est rationi, & equitati consentanea; ita ut sine lesione rationis atque justitiae denegari non possit.

De duobus prioribus modis hic quaestio non movetur. Certum enim est, hoc duplici sensu, justitiam originalem dici posse homini naturalem.

Sensus igitur praesentis controversiae duplex dumtaxat fingi potest.

Primus. Justitia originalis estne homini hoc sensu naturalis, ut sit vel ejus essentia, vel saltem pars seu proprietas, & appendix essentiae ipsius? quomodo ad naturam hominis pertinet, ut sit animal mente, ac ratione praeditum; & ad ejus proprietatem, ut sit animal risibile.

Secundus. Supposito, quod justitia originalis sit homini adventitia, & extranea, potestne Deus, ex potentia virtutibus justitiae, sapientiae, bonitatis, ac providentiae temperata, hominem creare innocentem, & tamen obnoxium morti doloribus, ac omnibus miseriis, quibus subjacemus? estne illud contrarium ejus justitiae, sanctitati ac providentiae? Si ita est; prorsus impossibile judicari debet: Deus enim *se ipsum negare non potest*: 2. ad Timot. 2. v. 13. nec quidquam moliri, quod suae justitiae, sanctitati, ceterisque virtutibus adversetur. *In Deo*, ait S. Anselmus Lib. 1. cur Deus homo c. 10. *quantumlibet parvum inconveniens sequitur impossibilitas*. En status questionis, circa quam errarunt.

Ed. nov. p. 79. col. 1. C. 1. Pelagiani, qui statum illum, de quo disputamus, non tantum possibilem, sed reipsa extitisse voluerunt, in quo nascimur omnes sine gratia, & sine peccato. Illos strenue ac invicte repressit S. Aug. tum auctoritate scripturae, quae docet hominem a Deo rectum esse conditum, omnibus justitiae originalis donis, ac prerogativis ornatum: tum ex ipsi hujus vitae miseriis, ignorantia, concupiscentia, morte &c. quae in praesenti rerum statu, qualem Deus instituit, effectus sunt, & pene peccati originalis. *Per unum hominem*, ait Apost. Rom. 5. v. 12. *peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*. Frustra Jansenius multa ex Aug. colligit, congeritque testimonia, quibus id efficiat, quod nullus inficiatur Catholicus. Agit quippe S. Doct. ex hypothesi (quam demonstrat) praesentis naturae status, in quo certissimum est, miseriae, quibus subjacemus, penas esse noxae originalis. Quaestio vero quam hic versamus, est de statu possibili, in quo miseriae illae forent hominis primordia naturalia; nec haberent poenae seu punitionis, ac vindictae rationem.

2. Lutherus loco antea citato in 3. caput Geneseos, justitiam originalem homini tam naturalem fuisse contendit, quam naturale est oculis, ut lumen percipiat. Verba superius relata sunt.

3. Durum loquendi modum Lutheri temperavit, ac emolliivit Calvinus. Is enim repugnantiam status pure naturae, in quo primitus homo conderetur sine originali justitia, unice repetere videtur ex justitia, bonitate, ac providentia Dei. *In contumeliam Dei recideret*, ait ille L. 2. Instit. c. 15. n. 1. *si quid vitii naturae inesse probaretur*. Et Lib. 2. c. 1. n. 6. *Minime consentaneum est, Deum fieri mortis auctorem*. Fatendum est, quotquot impossibilem asserunt naturae pure statum, eos non alio, quam Calvinus sensu, id asseruisse.

4. Hic ipse fuit Bani Doctoris, ac Cancellarii Lovaniensis sensus, haec sententia, sicut & Jansenii, qui Tomo 2. tribus Libris integris, praesens versat argumentum, ac fuisse ostendere conatur, statum illum naturae pure pugnare cum justitia, providentia, & bonitate Dei: qua fit, ut ho-

mo creari aliter a Deo non potuerit, quam cum gratia, & ordinatione ad finem supernaturalem, additque, contrariam sententiam unum fuisse ex præcipuis erroris Pelagiani capitibus, atque ad Manichæismum pertinere.

A D D I T I O.

(*)

Bajum sequuti sunt Gerardus Van Vverm die 9. Aug. 1656. Thesi 1. *Ægidius Gabrielis in Mor. Christ. §. 71. & alii: verum ne cavillationibus ansa detur, animadvertit esse Theologos quosdam, qui fatentur, potuisse a Deo creari hominem obnoxium concupiscentiæ motibus, ita tamen ut auxilia ei necessaria præberet ad resistendum, & hoc modo putant possibilem esse statum puræ naturæ.*

Distinguunt alii statum naturæ quæ motibus concupiscentiæ obnoxia sit, & statum puræ naturæ, huncque cum P. Bellelli de statu creat. ration. l. 3. c. 1. nihil aliud esse statuunt, quam naturam rationalem sine gratia, & sine culpa, aut habitu vitioso, seu concupiscentia, ut idem sit status puræ naturæ, qui ab aliis Theologis status vocatur naturæ integræ & sanæ. Jamvero quod ad statum naturæ spectat concupiscentiæ motibus obnoxia, aliqui sunt, qui impossibilem hunc statum doceant; alii cum doctissimo Norisio in Vind. Aug. c. 3. §. 2. negant quidem concupiscentiæ subjectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ; sed illam ajunt datam ex pura putæ decentia; atque hinc debitam, non rigorofo debito in natura fundato, sed ex decentia solius creatoris derivato; ajunt ergo impossibilem esse hunc statum ex decentia solius creatoris.

Quod vero ad alterum statum pertinet, considerari cum is possit 1. Relate ad gratiam, qua careret. 2. Relate ad finem ultimum. 3. Relate ad vitæ ærumnas, atque miseras, Theologi nonnulli in varias abjere sententias. Plerique ex iis, qui a Molinismo maxime abhorrent, cum Bellelli lib. 3. de stat. creat. ration. c. 26. contendunt exemptionem a morte, ceterisque hujus vitæ miseriis homini innocenti debitam fuisse, atque ex hac parte semper & in quacumque hypothesi statum puræ naturæ repugnare, nisi forte, inquit Bellelli, in illa, in qua aut fingamus creaturam rationalem non esse rationalem, hoc est legibus justæ providentiæ regulandam; aut Deum non esse Deum. Ad priora duo quod adtinet, Gratia inquam carentiam, & destinationis ad supernam beatitudinem.

Sunt inter Theologos nonnulli, qui metaphysica, & subtili quadam abstractione, divinam omnipotentiam a ceteris perfectionibus Dei præscindentes, ajunt; respectu quidem divinæ Omnipotentia non repugnare statum naturæ puræ, sed tantum habita ratione divinæ justitiæ, bonitatis, ac providentiæ.

In his est Macarius Havermans Tract. 2. Tyrocin. c. 7. §. unic. n. 19. & P. Bellelli de statu creat. ration. l. 3. c. 7. & c. 21. ad 2.

Temperamento utitur P. Berti in Apologia pro se ac P. Bellelli pag. 251. temperamentum autem, inquit, est statum puræ naturæ esse impossibilem, non spectata ABSOLUTA omnipotentia Dei, sed de potentia, ut loquuntur Scholæ, ORDINARIA, quatenus creatura rationalis, ut est imago Dei, & comparate ad ultimum finem, a quo divulsa incidit in summam miseriam, OPORTEBAT ut supernaturali divinorum auxilio-

rum fulcimento ornaretur. *Praiverat Berto P. Contensonius T. 1. l. 8. c. 1. qui tamen a P. Berti systemate multum distat; concedit enim potuisse absolute hominem a Deo relinqui in statu negationis gratiæ ad dominium suum demonstrandum, aliasque rationes partim notas, partim latentes.*

Contra vero plerique Theologi cum S. Thom. 1. 2. q. 109. & Scoto in 2. dist. 28. q. un. possibilem docent puræ naturæ statum: ita ex Thomistis præter Gonetum, & Salmanticenses nuperrime doctissimus P. de Rubeis in Tract. Theolog. de pecc. origin. ex Benedictinis Card. de Aguirre Tract. 5. de Nat. pura disp. 105. Sect. 1. seqq. & Scotistis Frassenius Tract. 3. disp. 1. art. 1. q. 1. ex Jesuitis Bellarminus de grat. primi hominis L. unico c. 7. Suarez Prolegom. 4. de grat. c. 2. Ripalda T. 3. de ante supern. disp. 8. Accedit ad hos præstantissimus Viennensis in Gallia Archiepiscopus tum in Bajanismo redivivo, tum in documento Pastoralis an. 1750. in commentitiam apologiam &c. p. 1. artic. 4. His ita præmissis sit.

(*)

C O N C L U S I O.

Status naturæ puræ possibilis est, ac nulla ex parte, sive hominis, sive Dei repugnat.

Probatur 1. Quia ex dictis, status naturæ puræ ille est, in quo primitus homo a Deo crearetur sine peccato, & gratia, ceterisque donis ejus naturæ indebitis; quoniam tamen morti, omnibusque hujus vitæ miseriis: atqui possibilis est status ille, nec repugnat sive ex parte hominis, sive ex parte Dei.

1. Non repugnat ex parte hominis. Tum quia gratia, & justitia originalis titulo naturæ, seu creationis ipsi debita non est: quod enim ordinis est supernaturalis, ac pure gratuitum, quo sublato, natura in integro subsisteret, naturæ debitum dici non potest; alias, gratia non esset, sicut arguit Apostolus Rom. 11. v. 6. Atqui gratia, & justitia originalis gratuita est, & ordinis supernaturalis: eaque sublata, natura in integro subsisteret; ergo naturæ hominis non est debita. Hinc merito a SS. Pontificibus Pio V. Greg. XIII. & Urbano VIII. proscripta fuit ista Baji Propositio n. 27. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Tum quia natura humana ex sese capax est doloris, ac tristitiæ, perinde ac gaudii, & voluptatis; ergo ipsius nativis, & internis principiis non repugnant; eo in statu primitus a Deo cum collocari, in quo dolori, tristitiæ, ac miseriis subjaceat.

2. Non repugnat ex parte divinæ justitiæ, bonitatis, ac providentiæ: quia absque ullius injuria, & læsione suæ justitiæ, ac bonitatis, potest Deus id omne denegare, quod pure gratuitum est, quod ex mero suo beneplacito dependet, ac nemini debetur: atqui talis est originalis justitia: ergo &c.

Frustra reponerent Baji Apologistæ, integritatem primæ creationis, isto dumtaxat sensu indebitam fuisse, quod neque sit ipsa hominis natura, neque pars, aut proprietas ipsius: quamvis alio titulo, nempe justitiæ, ac bonitatis divinæ, debita merito dici possit. Namque SS. Pontifices mox dictam Baji Propositionem in sensu ipso Baji damnaverunt;

runt: at non ita fatuus ac stupidus ille fuit, ut putaverit unquam, integritatem primæ creationis homini debitam isto titulo fuisse, quod sit vel ipsamet hominis natura, vel saltem illius pars, aut proprietas: ergo hoc sensu damnata duntaxat fuit Propositio, quod integritas primæ creationis debita fuerit titulo iustitiæ ac bonitatis divinæ; quasi Deus non potuisset homini, cum primum conditus est, iustitiam originalem denegare, nisi violatis iustitiæ, ac bonitatis suæ iuribus.

SECUNDA PROBATIO.

Ex Sancto Augustino.

Probatur 2. auctoritate S. Aug. Lib. 3. de libero arbitrio cap. 20. n. 56. ubi disputat adversus Manichæos, qui duos distinguebant Deos, unum bonum, alterum malum; huncque Creatorem vituperabant tamquam auctorem mali, propter illam, quam patimur, ignorantiam, & bene vivendi difficultatem. Atque ut ab hac blasphemia Deum Creatorem vindicet, quatuor supponit modos incarnationis, ut loquitur, animarum, hoc est, modos quibus animæ produci possunt, & cum corporibus conjungi, in quibus Deus peccati auctor non esset nec culpandus, sed potius laudandus.

Primus modus est, si omnes animæ ex una peccatrice, via seminali, per carnalem propaginem traderentur: qua in hypothesi, quis potest dicere, inquit, n. 56. non se peccasse, cum primus ille peccavit?

Quatuor
modi in-
carnationis
animarum
ex

Secundus modus est, si singulæ animæ in singulis corporibus a Deo per creationem infundantur: qui modus peccatum aliquod supponit, vel non supponit: in utroque autem casu docet S. Aug. non esse culpandum Deum, quod cum ignorantia, & difficultate nascamur, sed magis laudandum. Modus iste aperte includit, & probat nostram de possibili statu naturæ puræ hypothesim, ut mox ostendemus.

S. Aug.

Tertius modus est, si omnes animæ in secreto aliquo loco prius existentes, ad informanda corpora mittantur a Deo.

Quartus, si ad ea corpora sponte sua delabantur.

Quisquam autem ex illis modis verus sit, ibi non definit S. August. *Ha-* rum, inquit, cap. 21. n. 59. quatuor de anima sententiarum, utrum de pro-
pagine veniant, an in singulis quibusque nascentibus novæ fiant, an in corpora
nascentium jam alicubi existentes, vel mittantur divinitus, vel sua sponte la-
bantur, nullam temere affirmare oportebit.

34. G.

Ex quatuor illis modis incarnationis animarum, secundus continet hypothesim status naturæ puræ, ejusque probationem. Supponit enim S. Aug. aliquam animam, ante peccatum, & ante omnem vitam suam culpabilem, talem nasci, qualis nascitur post peccatum; idest cum ignorantia, difficultate, ceterisque vitæ hujus ærumnis: docetque tali animæ sic nascenti, ignorantiam, atque difficultatem non fore supplicium peccati, sed proficiendi admonitionem, & perfectionis exordium. Audiatur S. Doctor citato Lib. 3. de libero arbitrio cap. 20. num. 56.

Si ergo, inquit, altera (anima) talis esse cœpit, non solum ante ibid. p. peccatum, sed ante omnem vitam suam, qualis alia post vitam culpabilem fa- 632. F.

Ha est, non parvum bonum habet, unde Conditori suo gratias agat; quia ipse ortus ejus, & inchoatio quovis perfecto corpore est melior. Non enim media bona sunt, non solum, quod anima est, qua natura jam omne corpus praecedit; sed etiam quod facultatem habet, ut adjuvante Creatore se ipsam excolat, & pio studio possit omnes acquirere, & capere virtutes, per quas, & a difficultate cruciante, & ab ignorantia caecante liberetur. Quod si ita est, non erit nascentibus animis ignorantia, & difficultas supplicium peccati, sed proficiendi admonitio, & perfectionis exordium. Non enim ante omne meritum boni operis parum est accepisse naturale iudicium, quo sapientiam praeparat errori, & quietem difficultati, ut ad hanc non nascendo, sed studendo perveniat.

Ibid. p. 638. D. Et cap. 22. n. 64. Ignorantia, inquit, & difficultas, si naturalis est, inde incipit anima proficere, & ad cognitionem, & requiem, donec in ea perficiatur vita beata, promoveri.

Ibid. p. 638. B. Et cap. 23. docet parvulos nullius peccati reos, posse subijci vitae humani laboribus, & ærumnis, propter majoris alicujus boni compensationem, quam illis reservet Deus. Quis ergo novit, ait n. 68. quid ipsis parvulis in secreto iudiciorum suorum bona compensationis reservet Deus, qui quamquam nihil recte fecerint, tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt?

Refelluntur evasiones, quibus adversari Sancti Augustini testimonia eludere conantur.

Jansenius L. 3. de statu naturæ puræ c. 17. & sequentibus, ejusque discipuli multa reponunt, ut istud ex Augustino argumentum elevent.
1. Evasio Respondent itaque 1. hypothese S. Aug. e qua nos argumentum ducimus, supponere peccatum, & gratiam; adeoque longe alienam illam esse ab hypothese status naturæ puræ.

T. 1. p. 632. F. 1. Supponere peccatum, probant ex his verbis S. Doctoris, cap. 20. Lib. 3. de libero arbitrio n. 56. Ut malum meritum prioris, natura sit sequentis.

Ibid. p. 637. D. 2. Supponere gratiam, ex eo ostendunt, quod S. Aug. velit animam illam pio studio posse omnes acquirere virtutes, per quas, & a difficultate cruciante, & ab ignorantia caecante liberetur. Et c. 22. n. 65. ait, Deum ideo isti animæ difficultate, ac caecitate naturaliter laboranti tale exordium tribuisse, ut studendo, ac proficiendo ad frugem sapientiæ justitiæque perveniat, tantumque illi præstitisse dignitatis, ut in ejus etiam potestate poneret, si vellet, ad beatitudinem tendere.

Refellitur hæc responsio, quantum ad utramque partem.
Ibid. p. 632. F. Namque S. Augustinum nullum in ea hypothese peccatum supponere, demonstrant hæc ipsius verba cap. 20. n. 56. Si ego altera talis esse cœpit, non solum ante peccatum, sed ante omnem vitam suam. Deinde supponit ignorantiam, & concupiscentiam esse primordia naturalia; ergo non supponit ea in hypothese peccatum: alias, ignorantia, & concupiscentia non dicerentur primordia naturæ, sed supplicia culpæ. Igitur, per malum illud meritum, de quo S. Doctor, non intelligitur peccatum, sed pena peccati, seu mali meriti; & sensus est, si ignorantia & concupiscentia, quæ in una anima est præcedentis pena peccati, in altera vero anima foret naturalis, non esset culpandus, sed laudandus Deus.

Nullam pariter gratiam ordinis supernaturalis in ea hypothesi S. Aug. supponit: quæ vero hic opponuntur de virtutibus, de fide, de beatitudine &c. non pertinent ad secundum modum incarnationis animarum, ex quo uno argumentum duximus, sed ad 3. modum. Bona vero illa facultas, pium studium, quo seipsam anima excolere posset, omnesque acquirere virtutes, dona, inquam, illa, non immerito dici possent ordinis naturalis, non supernaturalis. Ait quippe S. Doctor animam illam accipere *naturale iudicium, quo sapientiam præponat errori*. Quamquam etsi concederemus ea esse ordinis supernaturalis, non idcirco in mente S. Aug. ^{ib. pag. 633. A.} sequeretur ea tali animæ in ortu suo concessa fuisse, sed in progressu dumtaxat vitæ ipsius. *Quamquam enim ait S. Doct. c. 20. n. 56. in ignorantia, & difficultate nata sit, non tamen ad permanendum in eo, quod nata est, aliqua necessitate comprimitur.* ^{Ibid.}

Nos vero hic loquimur de anima, quæ in primo ortu suo, & ante omnem vitam culpabilem, talis sit, qualis altera post vitam culpabilem facta est.

Respondent II. licet S. Aug. nullum in hypothesi prædicta supponat. ^{Evafio.} peccatum quod animas inficiat, supponit tamen corpora illarum animarum descendere ex propagine Adami peccatoris. Sic enim scribit *ibid.* ^{ib. D.} n. 57. *Caro de propagine veniens peccatoris, venientibus ad se animis hanc ignorantiam & difficultatem facit*: Atqui hoc posito, non repugnat bonitati Dei propter Adamum peccatorem, suppliciis ignorantiae, & concupiscentiae prolem ipsius affligere.

Verum, adversarii confundunt, ac perturbant varias hypotheser, quas S. Aug. distinguit. Quæ hic proponunt, pertinent ad 3. hypothesim; nos vero ex secunda dumtaxat argumentamur.

Respondent III. S. Aug. seniores factum emendasse, quæ junior scripserat in suis de libero arbitrio Libris. *Senex*, ait Jansenius Lib. 3. de statu naturæ cap. 19. *adversus Pelagianos pura naturæ architectos dimicans, id quod incautus de parvulis contra Manichæos fuderat, emendavit*. Et postea: *Miserias illas naturaliter parvulis innocentibus irrigari posse, tunc quasi suspicando somniaverat*. Sic ille de tanto Ecclesiæ Doctore irreverenter, & inurbane scribit. ^{3. Evafio. E. R. t. 2. p. 397. col. 2. E. pag. 398. 6. 2. B.}

Probant vero S. Doctorem revocasse, quæ scripserat in Libro illo 3. de libero arbitrio, atque eum ex hypothesi impossibili contra Manichæos egisse; tum ex Lib. de dono perseverantiæ cap. 11. ubi postquam exscripsit, quæ Libro 3. de libero arbitrio dixerat, nempe: *Etiamsi ignorantia, & difficultas essent hominis primordia naturalia, nec sit culpandus, sed potius laudandus esset Deus*. Quo testimonio ipsi Pelagiani contra ipsummet Aug. abutebantur, ut ostenderent, ex miseriis hujus vitæ illum male omnino probare peccatum originale: postquam, inquam, hæc retulit S. Doctor, addit, disputationem hanc suam valere quidem contra Manichæos Scripturam aut rejicientes, aut mutilantes, non vero contra Pelagianos. Probant etiam ex ipsius Epistola 166. alias 28. n. 18. ad Hieronymum, ubi retractans, quæ in citato Lib. 3. de libero arbitrio scripserat de pœnis parvulorum, sic loquitur: *Ego quidem non de ingeniis, sed saltem de pœnis parvulorum, quas in hac vita patiuntur, dixi aliquid in Libris illis de libero arbitrio. Quod quale sit, & cur mihi in ista, quam habemus in manibus, questione, non sufficiat, intimabo*. ^{T. 10. p. 835. D.}

Refellit postea præcipuam, quam adversus Manichæos protulerat rationem: nempe Deum, parvulorum cruciatus aliis bonis compensare; atque, id dumtaxat dici posse de infantibus vel pro Christo mortem patientibus, vel baptizatis: ceteris vero omnibus præparatam esse certam damnationem, si ante susceptum Baptisma ex hac vita discedant.

Refellitur hæc responsio: quia nusquam S. Aug. legitur revocasse, quod in citato 3. Lib. de lib. arbitrio cap. 20. docuerat, circa secundum illum incarnationis animarum modum. Imo Libr. 1. Retractationum cap. 9. agnoscit, ac confirmat, quod in citato cap. 20. Lib. 3. de lib. arbitrio scripserat; quamquam fateatur hanc suam disputationem adversus Manichæos valere, non vero adversus Pelagianos.

Et reipsa, longe alia erat causa Manichæorum, & Pelagianorum; ac diversis armis illi impugnandi erant ab Augustino. Manichæi, ut ostenderent Deum esse mali auctorem, ac peccatorum nostrorum causam negabant esse in nobis originale peccatum; atque ita miseras omnes, quibus nascendo, absque ulla prævia culpa, obnoxii sumus, in Deum mali auctorem rejiciebant. Cum vero illi totum vetus Testamentum rejicerent; atque ex Novo ea omnia expugnarent testimonia, quæ originalis peccati fidem confirmant, coactus est S. Aug. confugere ad varias rationes, & hypotheses, ex quibus hoc unum certum, & inconcussum semper efficiebat, Deum scilicet non esse mali auctorem, nec culpandum, tametsi ignorantia, & difficultas essent hominis primordia naturalia. Pelagiani quoque negabant peccatum originale, atque hujus vitæ miseras dicebant esse hominis primordia naturalia; adeoque hominem de facto in puris naturalibus primitus a Deo conditum fuisse. Cum vero illi auctoritatem veteris, & novi Testamenti admitterent, S. Aug. hac auctoritate illos impugnat, ex qua duo certissima sunt. Primum, hominem rectum seu innocentem & justum fuisse a Deo conditum: secundum, hominem ab illo statu justitiæ & innocentiae peccando excidisse; atque omnes homines in eo peccasse. Quapropter, cum iidem Pelagiani adversus Augustinum contorquerent, quod ipsemet contra Manichæos dixerat in Libris de libero arbitrio, merito reponebat S. Doctor, non posse Pelagianos tueri se hujusmodi argumentationibus: quia non ex præsentis rerum statu, nec ex auctoritate Scripturæ contra illos arguere poterat, sed ex variis dumtaxat hypothesibus & ratiociniis, quibus hoc unum saltem constat, Deum non esse mali auctorem; Pelagiani vero, ex Scripturis, & ex præsentis rerum statu confutabantur. Manichæos igitur ex ratione, & hypothesi possibili impugnat S. Doctor; Pelagianos vero, ex Scripturis, & præsentis rerum statu, & ordine. *Quamvis*, inquit S. Doctor lib. 1. Retract. cap. 9. nu. 6. *ignorantia & difficultas etiam si essent homini primordia naturalia; nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset ... Quæ disputatio contra Manichæos habenda est, qui non accipiunt Scripturas Sanctas veteris Instrumenti, in quibus originale peccatum narratur; & quidquid inde in Literis Apostolicis legitur, detestabili impudentia immissum fuisse contendunt a corruptioribus Scripturarum, tamquam non fuerit ab Apostolis dictum. Contra Pelagianos autem hoc defendendum est, quod utraque Scriptura commendat, quam se accipere profitentur. Inde patet, quam falso asserant adversarii, S. Augustinum contra Manichæos disputantem, agere*

ex hypothesi impossibili: quasi impossibilis ea censeretur hypothesi, qua posita, Deus culpandus non foret, sed laudandus? quasi hæreticos jure ac merito confutare potuisset, ex hypothesi, quam impossibilem ipse judicasset? Apage nugas.

Hinc etiam manifestum est, S. Doctorem Lib. de dono perseverantiæ, & Epistola 166. non revocasse, quod de possibili status naturæ puræ hypothesi scripserat; sed hoc unum contendit, nempe, quod de pœnis parvulorum ea in hypothesi dixerat, eas scilicet a Deo aliis bonis compensari, intelligi dumtaxat de parvulis, qui vel martyrium pro Christo sustinent, vel Baptismum percipiunt. Hoc, inquit citata Epist. non im-^{T. 2. p.} merito dici video de his, qui vel pro Christi nomine, ac vera Religione tale ali-^{591. D. E.} quid etiam nescientes patiuntur, vel Sacramento Christi jam imbuti sunt, quia sine societate unius mediatoris liberari a damnatione non possunt, ut possit eis, etiam pro illis malis, quæ hic in diversis afflictionibus pertulerunt, compensatio ista præstari.

Probatur 3. auctoritate SS. Pontificum Pii V. anno 1567. & Gregorii XIII. ann. 1579. qui suis Constitutionibus, quas confirmavit Urbanus VIII. ann. 1641. multas Michaelis Baii Doctoris Lovaniensis (ipsius tamen tacito nomine) Propositiones damnaverunt, quarum 26. hæc est: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.*

55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur; (excepto scilicet peccato) neque enim damnari aliter, absque impietate, potuisset ista Propositio.*

75. *Immortalitas primi hominis, non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.*

79. *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & institui sine iustitia originali.*

His omnibus propositionibus significabat aperte Bajus, statum naturæ puræ sibi prorsus impossibilem videri. Non ita visum est SS. Pontificibus, a quibus dictæ propositiones sollemni censura notatæ fuerunt. Nihil non tentarunt Baii, & Jansenii sectatores, ut hujusce Romanæ censuræ vim, & auctoritatem infirmarent, ac eluderent: eorum momenta inferius, ubi de Bajo, expendemus, ac refellemus.

A D D I T I O.

(*)

Conf. ex damnatione hujus 35. *Quesnellianæ propositionis*: Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ. Nam *Quesnellius nomine Gratia Adami dona omnia supernaturalia intelligit, quibus primus homo præditus fuerat, quibusque per peccatum spoliatus fuit. Clemens ergo XI. eam propositionem proscribens definivit, nullum ex illis donis fuisse debitum naturæ sanæ & integræ, atque adeo potuisse Adamum condi sine gratia, potuisse ad visionem beatificam non destinari, potuisse denique creari concupiscentiæ, morti, ceterisque hujus vitæ miseriis obnoxium.*

Dices 1. cum P. Bellelli: Libenter fatemur, gratiam Conditoris esse indebitam naturæ secundum se; sed dicimus ipsi esse debitam, prout stat

stat sub ejusdem rectissima providentia, quæ creaturæ suæ innocentī non potest deficere in necessariis.

Resp. cum Archiepiscopo Viennensi. Cum aliquid ita debitum dicitur, ut recusari non possit, jam admittitur debitum propriè & rigorose tale; ergo qui docet non potuisse adeo gratiam primo homini denegari; simul admittat necesse est debitam illam eidem fuisse propriè & rigorose. Nec quidquam prodest asserere, Deum illam non creaturæ, sed sibi debuisse, suisque attributis, ac jure providentiæ; hæc enim omnia in idem recidunt, nec debiti naturam immutant, cum non impediunt, quominus Deus injustitiæ se erga primum hominem alligasset, si suam illi gratiam denegavisset.

Dices 2. cum Havermans, gratiam non fuisse debitam naturæ, sed Providentiæ divinæ, ac præterea Bonitati, ac Sapientiæ.

Resp. hinc fieri, ut puræ naturæ status possibilis quidem sit spectata sola omnipotentia Dei, secus si omnipotentia consideretur cum ceteris attributis conjuncta. Porro hoc miserum ineptumque effugium est; impossibile enim est absolute, Deum indecenter, inconvenienter, insipienter, contrarationem agere; sed per adversarios indecenter, inconvenienter, insipienter, contra rationem ageret, condens hominem in statu puræ naturæ; volunt enim Deum, sibi suæque sapientiæ debere, ceterisque attributis, ut in eo statu hominem minime condant; ergo absolute impossibile est, Deum condere hominem in statu puræ naturæ; ergo etiam spectata sola omnipotentia impossibilis est iste status. Confirm. ex P. de Kubeis de pecc. origin. cap. 38. Paulus 2. ad Tim. 2. v. 23. ait: Deus seipsum negare non potest, Deum nempe omnipotentem, sapientem, bonum, & justum seipsum sive in eo quod facit, sive in eo quod facere potest, negare non posse: sequè ipsum sicuti omnipotentem, ita semper ostendere sapientem, bonum, & justum. Rectissime D. Thomas 1. p. qu. 25. art. 5. ad 1. In Deo est idem potentia, & essentia, & voluntas, & intellectus, & sapientia, & justitia: unde nihil potest esse in potentia divina, quod non possit esse in voluntate justa, & in intellectu sapiente ejus. Ergo qui possibilem negant statum puræ naturæ secundum omnipotentiam Dei cum ceteris attributis conjunctam, velint nolint, illum absolute & omni prorsus modo possibilem negent, necesse est. Præterea nihil est in statu puræ naturæ, quod omnipotentia Dei repugnet ut conjunctæ cum ceteris attributis.

Dices 3. cum Contensonio, statum puræ naturæ esse impossibilem de potentia ordinaria, possibilem tamen esse spectata absoluta omnipotentia Dei.

Resp. cur status puræ naturæ est impossibilis de potentia ordinaria? quia nempe Sanctitati aut justitiæ, aut alteri ex divinis attributis repugnare creditur. At dici nequit, Deum de potentia absoluta & extraordinaria id facere posse quod alicui ex ejus attributis contrarium sit, ac consequenter posse injustitiam, aut aliud crimen admittere. Non isto sensu illa potentia extraordinaria, sive absoluta accipienda est; Deus enim de potentia extraordinaria id facere dicitur, quod contra ordinarium suæ providentiæ cursum facit, non vero quod facere non posset sine suorum attributorum læsione. Nam utraque Dei potentia ordinaria, & extraordinaria regitur convenientiæ ac decentiæ rationibus, illa actualibus, hæc possibilibus, ac consensum habet cum ceteris divinis attributis.

Dices 4. cum P. Berti, gratiam Adamo fuisse indebitam ut præcise creatura rationalis est; non vero ut est imago Dei, & comparate ad ultimum finem.

Resp.

Resp. Ecclesiam, dum definiit gratiam naturæ sanæ & integræ fuisse debitam, hanc suæ decisioni restrictionem non apposuisse, sed absolute & simpliciter statuisse, Adamo non fuisse debitam. Deinde cum imago Dei sita sit, ut alibi diximus, in intellectu hominis facultate, in arbitrii libertate, ceterisque dotibus spiritualibus, si gratia indebita fuit Adamo ut præcise rationalis est, indebita quoque illi fuit, ut imago Dei est.

(*)

Solvuntur objectiones contra possibilem naturæ puræ statum.

Quotquot adversus possibilitatem status naturæ puræ proferunt adversarii momenta, ex quadruplici capite generatim repetuntur.

1. Ex ordine hominis ad Deum, tamquam ad suum finem ultimum.
2. Ex natura ignorantiae.
3. Ex turpitudine concupiscentiae.
4. Ex humanarum miserationum acerbitate.

Objectiones ex ordine hominis ad Deum, tamquam ad suum finem ultimum.

Obicies 1. Gratia est medium homini necessarium ad obtinendum finem ultimum: atqui repugnat divinæ providentiæ producere hominem sine medio necessario ad obtinendum finem ultimum: ergo repugnat divinæ providentiæ producere hominem sine gratia.

Resp. dist. maj. Gratia medium est homini necessarium ad obtinendum finem ultimum supernaturalem, & in præsentis rerum statu, concedo; finem naturalem, & in alio, quem possibilem defendimus, naturæ statu, nego. Deus equidem clare, & intuitive videndus, in præsentis naturæ statu finis est hominis supernaturalis; abstractivè autem videndus, & quidem per species clariores iis, quæ in via habentur, est finis naturalis. Utrique autem illi fini suus correspondet proportionatus amor Dei, seu supernaturalis per gratiam, seu naturalis sine gratia. De qua distinctione vide S. Thomam 1. 2. q. 109. art. 3. ad 5. & art. 5. ad 3.

Instabis 1. Sola Dei visio intuitiva potest esse finis hominis ultimus: in ea quippe sola potest conquiescere, ac satiari hominis desiderium. *T. 1. p. 69. E.*
Fecisti nos ad te, ait S. Aug. L. 1. Confess. c. 1. & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Ergo &c.

Resp. dist. ant. In præsentis statu, supposita fide, & ordinatione hominis ad finem supernaturalem, concedo: in alio statu, de quo hic disputamus, nego. Ignoti nulla cupido: si ergo homini revelatum non fuisset illum ex Dei gratia ad finem supernaturalem esse destinatum, nullum haud dubie pro illo fine adipiscendo, clara scilicet & intuitiva Dei visione, in ipso excitaretur desiderium; atque in sola Dei cognitione abstractiva quiesceret.

Instabis 2. Bonum illud, quod homo naturaliter appetit, est finis illius naturalis. Omnes beatos esse velle... ait S. Aug. L. 13. de Trinit. c. 8. n. 11. *T. 8. p. 393. G.*
Veritas clamat, natura compellit, cui summe bonus & immutabiliter beatus Creator hoc indidit. Atqui visio beatifica bonum est: quod homo naturaliter appetit, ergo visio beatifica, est finis hominis naturalis.

Major

Major propositio certa est; minor probatur. Quia cognitio quidditativa primæ causæ est bonum, quod homo naturaliter appetit. Naturaliter enim viso effectu, desideramus videre primam causam, ut ratiocinatur S. Thomas Lib. 3. contra Gentiles cap. 50. & 1. parte suæ Summæ quæst. 12. art. 1. Atqui visio beatifica est cognitio quidditativa primæ causæ: ergo visio beatifica est bonum, quod homo naturaliter appetit.

Resp. dist. maj. Si bonum illud homo appetat, appetitu tum innato, tum elicitu, qui appetitus elicitus sit necessarius, & efficax, concedo: si bonum illud homo appetit, appetitu dumtaxat elicitu, & quidem non necessario, sed libero, & inefficaci, nego. Etenim, quamvis homo libere velit voluntate inefficaci toti mundo imperare; non inde tamen sequitur, imperium totius mundi esse finem ultimum hominis.

Dist. min. Visio beatifica bonum est, quod homo naturaliter appetit appetitu elicitu, libero, & inefficaci, supposita fide, concedo: appetitu innato, nego. Etenim appetitus innatus nihil est aliud, quam propensio rei in bonum, quod naturæ viribus consequi homo potest: alias, frustra natura indidisset ejusmodi appetitum. Atqui nullus homo claræ Dei visionem naturæ viribus assequi potest: ergo nullus homo habet innatum appetitum ad visionem beatificam. Hinc fit, ut nullus homo naturaliter desideret desiderio efficaci, videre Deum: quia ex appetitu innato, sequitur efficax desiderium, & quidem necessarium illius boni, in quod propendet appetitus innatus. Nam ex eo, quod homo habeat appetitum innatum ad beatitudinem in communi, movetur desiderio efficaci, & quidem necessario in illam: hinc est, quod nullus velit esse miser, nec velle possit, ut docet S. Aug. L. 13. de Trin. c. 3. & 5. Igitur, cum non detur in homine nativa propensio ad Deum clare videndum; nonnisi ex inefficaci desiderio natura moveri potest erga tantum bonum: quatenus videlicet homo rerum naturalium pulchritudine captus, istud exprimere posset desiderium: Vellem, si fieri posset, cognoscere essentiam primæ causæ, a qua tot stupendi effectus prodierunt.

Hinc patet solutio ad ratiocinium S. Thomæ. Viso quippe effectu, homo naturaliter desiderat videre primam causam, desiderio elicitu, & inefficaci, cum nempe illa causa non est naturaliter visibilis, concedo: desiderio innato, ac necessario, nego.

Instabis 3. S. Thom. 1. p. q. 12. art. 1. in corpore, docet inesse homini naturalem appetitum videndi Deum.

Resp. dist. ant. Docet inesse homini naturalem appetitum secundum quid, concedo: simpliciter & absolute, nego. Appetitus ille naturalis est secundum quid, quia voluntas hominis prævio lumine fidei illustrata, & interiori simul inspiratione afflata, connaturaliter, idest, modo quodam naturali, propendet in visionem Dei beatificam; eo modo, quo intellectus Beatorum elevatorum elevatus lumine gloriæ, Deum connaturaliter videt. Appetitus vero ille non est naturalis simpliciter, & absolute in mente S. Thomæ; quia talis appetitus vel est innatus, vel elicitus a sola natura; atqui non loquitur S. Doctor de appetitu innato; hic enim non supponit præviam cognitionem, qualem supponit appetitus ille, quem S. Thom. ait natum esse ex cognitione effe-

ctum.

Auum. Non loquitur etiam de appetitu elicitō a sola natura: quia loquitur de illo desiderio, quod supponit supernaturalem fidei notitiam, quæ quidem visionis beatificæ non modo præstantiam, sed etiam possibilitatem detegit.

Instabis 4. Visio beatifica vera est hominis beatitudo: atqui omnes homines habent naturalem inclinationem ad beatitudinem: ergo habent naturalem inclinationem ad visionem beatificam.

Resp. dist. maj. Visio beatifica vera est hominis beatitudo particularis, ad quam Deus hominem in præsentī statu ex gratia evexit, concedo: est beatitudo in communi, nego. **Dist. min.** Atqui omnes homines habent naturalem inclinationem ad beatitudinem in communi, concedo: in particulari, nego. Ita docet S. Thom. in 4. sentent. dist. 49. qu. 1. art. 3. in responsione ad 3. quæstionem his verbis: *Quamvis ex naturali inclinatione voluntas habeat, ut in beatitudinem feratur secundum communem rationem, tamen quod feratur in beatitudinem talem, vel talem, hoc non est ex inclinatione nature, sed per discretionem rationis, quæ adinvenit in hoc, vel in illo summum bonum hominis constare: Et ideo quandocumque aliquis beatitudinem appetit, actualiter conjungitur ibi appetitus naturalis & appetitus rationalis: Et ex parte appetitus naturalis, semper est ibi rectitudo: sed ex parte appetitus rationalis, quandoque est ibi rectitudo, quando scilicet appetitur ibi beatitudo, ubi vere est. Quandoque autem perversitas, quando appetitur ubi vere non est, sic in appetitu beatitudinis potest aliquis vel mereri adjuncta gratia, vel demereri; secundum quod ejus appetitus est rectus, vel perversus.* Ita S. Thomas.

Instabis 5. Homo naturaliter inclinatur in beatitudinem etiam in particulari. Namque Platonici nonnulli solo luminis naturalis ductu agnoverunt, hominem non esse beatum nisi per fruitionem Dei; ita testatur S. Aug. Lib. 8. de Civ. Dei c. 8. ubi de Platoniciis ait: *Non dixerunt beatum esse hominem fruētem corpore, vel fruētem animo, sed fruētem Deo: non sicut corpore, vel seipso animus, aut sicut amico amicus, sed sicut luce oculus.* Homo igitur, sola duce natura, appetit videre Deum tamquam summum bonum.

Resp. nego ant. Ad probationem, distinguo: Platonici solo ductu luminis naturalis agnoverunt, hominem non esse beatum nisi per cognitionem Dei, abstractive saltem cogniti, concedo: intuitive cogniti, nego. Nam Philosophi Gentiles non agnoverunt visionis beatificæ mysterium, quod sola fide revelatur, & creditur, nec ratione demonstratur. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum,* ait Apostolus 1. Cor. 2. v. 9. Quo igitur sensu, inquires, Platonici docebant, non posse obtineri beatitudinem, nisi Deus ita cognoscatur, sicut cognoscitur lux ab oculo?

Resp. Similitudinem in eo positam fuisse, quod sicut primum objectum oculi est lumen; sic ad beatitudinem obtinendam, primum mentis humanæ objectum debet esse Deus, qui cuncta alia objecta sua luce collustrat, id est nobis manifestet. Hanc fuisse Platoniorum mentem, non obscure indicat S. Aug. Lib. 8. de Civ. Dei cap. 7. in fine, his verbis: *Lumen autem mentium esse dixerunt ad discenda omnia, eundemque ipsum Deum a quo facta sunt omnia.*

Quod

Quod si Platonici, præ alijs Philosophis, de Deo, & ultimo hominis fine paullo dignius senserunt, & scripserunt, id deliberarunt ex commercio cum Hebrais, ac lectione Scripturarum.

Instabis 6. Deus abstractivè videndus non potest esse ultimus hominis finis seu beatitudo: tum quia non potest perfectissima Dei cognitio etiam abstractivè obtineri; adeo varii, & multiplices ac infiniti sunt naturales defectus: tum quia, in illa cognitione abstractiva perfecte non conquiesceret appetitus hominis, qui claram, & intuitivam Dei visionem exoptaret: tum denique, quia homines reprobi tali cognitione abstractiva per scientiam comparata frui possent.

Resp. nego ant. Ad 1. probationem. Esto non possit hac in vita obtineri perfectissima cognitio Dei abstractiva; in altera saltem vita haberi posset per species a Deo infusas, in præmium bene actæ vitæ prioris. Sicut enim in præsentis statu, per opera supernaturalia finem supernaturalem assequimur; ita in altero statu possibili, per merita naturalis ordinis homo pervenisset ad suum ultimum finem naturalem. Ad 2. Homo in statu naturæ puræ quievisset in cognitione Dei perfectissima abstractiva; quia alium cognoscendi Dei modum possibilem ignorasset. Ad 3. Qui fuissent in eo statu naturæ puræ reprobi, ii perfectam non habuissent Dei cognitionem etiam abstractivam; Deumque sibi repræsentassent ultorem ac vindicem criminum, adeoque terribilem: qui vero beati fuissent, ii perfecta Dei cognitione donati, eum sibi repræsentassent tamquam virtutis remuneratorem magnificum, benignum, ac beatificantem.

Instabis 7. Homini peccatum non habenti injuste denegaretur visio beatifica, quia naturaliter in eam inclinatur: ergo homo naturaliter inclinatur in visionem beatificam.

Major ostenditur ex S. Aug. qui Julianum arguit injustitiæ, quod parvulis denegaret visionem beatificam; cum tamen in illis nec gratiam agnosceret, nec culpam. Ita S. Aug. Lib. 3. contra Julianum c. 12. n. 23.

T. 10. p. 565. A. *Quare, inquit, nihil mali merentes tot in parvulis imagines Dei, si non baptizentur, non admittis ad regnum Dei?* Et postea addit: *Qua justitia, queso, a regno Dei, a vita Dei alienatur imago Dei, in nullo transgressa legem Dei?*

Ibid. B.

Atqui si homo nullam haberet propensionem naturalem ad visionem Dei, Julianus S. Augustino facillime respondisset, ideo parvulis innocentibus se occludere regnum cælorum, quia cum careant gratia Baptismi, non debetur eis beatitudo supernaturalis.

Resp. dist. maj. Homini peccatum non habenti injuste denegaretur visio beatifica, in præsentis statu, concedo: in statu naturæ puræ, nego. Etenim in hoc statu, Deus promisit hominibus absque peccato ex hac vita migrantibus, visionem beatificam, ut ipsimet Pelagiani fatebantur. Quapropter, cum iidem Pelagiani falso docerent nullo peccato parvulos teneri, optime S. Aug. eos redarguit, quod regnum cælorum denegarent parvulis, & solummodo concederent vitam æternam, quam a regno cælorum insulse illi distinguebant, sicut ostendit S. Doctor serm. 14. de verbis Apostoli cap. 3. At vero in statu puræ naturæ, Deus non promississet homini regnum cælorum, seu vitam æternam, ac sui visionem beatificam; adeoque Deus, sine injustitia, tantum bonum potuisset homini denegare.

A D D I T I O.

(*)

Instabis 8. homo est imago Dei; ergo non potest ejus visione privari, cujus est imago.

Resp. cum Archiepiscopo Viennensi, duplici modo posse hominem ut imaginem Dei considerari; vel præcise quatenus creatura rationalis est, prædita voluntate & intellectu; vel quatenus per Dei beneficentiam donis supernaturalibus ornatus cum gloriæ æternæ promissione. Si primo modo consideretur, nimirum ut habens intellectum & voluntatem capacem cognoscendi & amandi Deum, dici non potest, æternam gloriæ illi esse debitam, nisi ad summum ex quadam decentia, quæ verum debitum non constituit. Si secundo modo accipiat, nempe ut donis supernaturalibus gratiæ ornatus, cum æternæ gloriæ promissione, gloriæ quidem est illi debita, at debito orto ex pura Dei liberalitate, ac consequenter debito pure gratuito, non rigoroso.

Instabis 9. docent Scotistæ in creatura rationali exstare naturale desiderium videndi Deum. Præterea Molina, Suarez, Bellarminus, ac Recupitus Jesuitæ admittunt in homine appetitum naturalem videndi Deum intuitive.

Resp. frustra hic objici Scotisticam Scholam; an enim putes Scotistas pro impossibilitate status puræ naturæ stare posse, cum eorum dux Scotus in 4. dist. 49. qu. 10. n. 2. diserte tradat, potuisse aliquem creari in puris naturalibus, tam sine gratia, quam sine culpa? Scotistæ ergo cum in creatura rationali Deum videndi intuitive naturale desiderium agnoscunt, nihil aliud intelligunt, quam capacitatem pure passivam quam ipsa habet hujus beatitudinis recipiendæ, ut loquitur Dominicus Soto L. 1. de nat. & grat. cap. 4. Vide sis Frassenium Tract. 3. disp. 1. art. 1. qu. 1. Quod ad Jesuitas illos præstantissimos spectat, nemo illorum docuit, destinationem specialem ad finem supernaturalem, quæ est visio intuitiva, aut auxilia supernaturalia ad eam obtinendam necessaria, creaturæ innocenti ita deberi, ut sine injustitia Deus illi hæc denegare non posset. Confer P. de Rubeis cap. 38. n. 1., ubi ostendit, quam longe a Bajanis hæc distet Bellarmini, aliorumque Theologorum opinio. Quin Recupitus disertis verbis fatetur, solum id conveniens fuisse: & ideo, inquit, conveniens fuisse, ut ordinaretur ulterius ad cognitionem ejusdem intuitivam; non debitum ex rigore justitiæ.

(*)

Objicies 2. Homo, in quocumque statu, tenetur diligere Deum: atqui non potest diligere Deum sine gratia; ergo in quocumque statu indiget gratia. Porro ad divinam providentiam pertinet, dare homini quidquid ipsi necessarium est: ergo, &c.

Resp. dist. maj. Homo, in quocumque statu, tenetur diligere Deum, amore naturali, vel supernaturali, concedo: supernaturali, nego. Distinguo min. sine gratia non potest diligere Deum; amore supernaturali, qui ordinem dicat ad finem supernaturalem, nempe visionem Dei intuitivam, & beatificam, concedo: amore naturali, qui dicat ordinem ad finem naturalem, cognitionem scilicet Dei abstractivam, nego.

Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.

D

Porro

Porro in statu naturæ puræ, de quo loquimur, homo diligeret Deum amore quodam naturali, ad quem, non gratia supernaturalis, sed naturale duntaxat auxilium sufficeret.

Instabis 1. Vel homo in statu puræ naturæ produceretur a Deo cum mala voluntate, vel cum bona. Non 1. Quia Deus non potest esse auctor malæ voluntatis. Non 2. Nam ex S. Aug. L. de Gratia Christi c. 21. n. 22. bona voluntas est gratia. *Quasi vero, ait, aliud sit bona voluntas, quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo, & a Patre datam.*

Porro in statu puræ naturæ homo esset sine gratia: ergo, &c.

Neque est, quod reponas, hominem in statu puræ naturæ producendum fore cum voluntate media, idest, nec bona, nec mala. Istud enim repugnat S. Aug. qui L. 2. de peccat. mer. c. 18. n. 30. sic scribit: *Voluntas, mirum, si potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona, nec mala sit.*

Resp. nego maj. Produceretur enim cum voluntate media, quæ nec mala foret, nec bona: (bonitate saltem supernaturali) naturalem enim bonitatem a Deo creatore acciperet. S. Aug. citato loco loquitur in hypothese præsentī, in qua certum est hominis voluntatem, vel malam esse, vel bonam: vel enim libera est a peccato originali, & tunc bona est; vel eo infecta, & mala est, ac perversa.

Instabis 2. Vel hominis voluntas, in statu puræ naturæ, justitiam diligeret, & tunc bona foret, vel non diligeret, & tunc foret mala.

Resp. Voluntatem hominis, in statu puræ naturæ, posse diligere justitiam naturalis ordinis, & Deum, tamquam fontem omnis virtutis moralis: non vero justitiam supernaturalem, seu Deum, tamquam fontem sanctificationis. Atque hoc pacto, voluntas humana bona foret bonitate morali; non vero bonitate supernaturali; & ita media foret ejusmodi voluntas moraliter tantum bona, inter voluntatem supernaturaliter bonam, & simpliciter malam. Porro S. Aug. agit de voluntate bona bonitate supernaturali, quia loquitur de voluntate diligente justitiam supernaturalis ordinis, seu Deum, tamquam fontem sanctificationis. Disputat enim adversus Pelagianos, qui admittebant gratiam, qua dimittuntur peccata, atque hoc sensu fatebantur, Deum esse supernaturalis sanctificationis auctorem.

Instabis 3. Si posset homo in puris naturalibus sine gratia diligere justitiam naturalis ordinis, posset homo a seipso fieri melior: atqui hoc repugnat S. Aug. qui L. 12. de Civ. Dei cap. 9. docet, Angelos bona voluntate a divina gratia factos esse, nec meliores a seipsis fieri potuisse.

Resp. dist. sequelam majoris propositionis. Posset homo a seipso fieri melior, in ordine naturali, esto: in ordine supernaturali, nego. Dist. min. Angeli a seipsis meliores fieri non potuerunt, in ordine supernaturali, in quo conditi sunt, concedo: in ordine pure naturali, in quo condi potuerunt, neg. S. porro Aug. non negat hominem posse a semetipso, hoc est sine auxilio gratiæ, fieri moraliter meliorem. Constat, quippe ex dicendis inferius, hominem, sine gratia, posse facere aliud quod bonum opus morale naturalis ordinis, saltem quando nulla urget tentatio: ad opus vero supernaturaliter bonum homo ferri non potest, nisi elevetur auxilio gratiæ.

A D D I T I O.

(*)

Inflabis 4. docet Card. Bellarminus, nullam ex solis naturæ viribus activam pietatis elici posse, actionem scilicet, quæ meritoria sit coram Deo, aut quæ nos ad justificationem disponat; atqui amor Dei ut auctoris naturæ est pietatis actio etiam in statu puræ naturæ; ergo Deus in statu puræ naturæ nullo modo amari posset ex solis naturæ viribus.

Resp. nego minorem, futurum scilicet illum amorem actionem pietatis in sensu Bellarmini, idest meritoriam coram Deo & ad justificationem disponentem; id enim est solius pietatis, quæ ex gratiæ supernæ viribus proficitur.

(*)

Objicies 3. Repugnat divinæ bonitati hominem in eo statu condere, in quo impossibile sit eum esse beatum: namque rebus omnibus, quædam est a Deo destinata felicitas. Atqui impossibile foret hominem in statu puræ naturæ esse beatum: vel enim beatus esset in hac vita, vel in altera. Neutrum autem dici potest.

Non primum. Beatus enim ille censendus non est, qui ignorantia laborat, & bene vivendi difficultate cruciatur, qui perturbationibus animi, corporis morbis, & ultimo fato est obnoxius.

Non secundum. Nam ejusmodi beatitudo hominis manca foret, & imperfecta: corpus enim ejus non resurgeret; unde anima ipsius desiderio quodam teneretur sui corporis resumendi, quod quidem desiderium satiari nunquam posset.

Confirmatur. Quia in statu puræ naturæ, anima hominis obnoxia foret erroribus, & peccatis: hæc autem duo cum beatitudine coherere non possunt. Namque ex S. Aug. Lib. 14. de Civ. Dei c. 25. *Etiam ipse justus non vivit ut vult, nisi eo pervenerit, ubi mori, falli, offendi omnino non possit; eique sit certum ita semper futurum. Hoc enim natura expetit: nec plene, atque perfecte beata erit, nisi adepta quod expetit.* Hæc porro omnia non haberet homo in statu purorum naturalium; ergo tunc non esset beatus: T. 8. p. Beatus enim est, qui habet, quod vult, & non patitur, quod non vult; 933. E. ut observat idem S. Doctor Lib. 13. de Trin. cap. 7.

Resp. nego min. Namque posset homo in altera vita consequi suam perfectam beatitudinem naturalem, scilicet perfectissimam Dei cognitionem abstractivam cum amore ipsi correspondente; quæ quidem cognitio homini rependeretur tamquam merces bonorum operum moralium: non secus ac in presenti statu rependitur intuitiva Dei visio tamquam merces operum supernaturalium.

Hæc autem beatitudo posset errorem excludere, quia perfecta foret in suo ordine, tum divini numinis, tum rerum naturalium, atque moralium notitia. Unde posset pariter excludere peccatum, quod semper cum aliquo errore conjunctum est; juxta illud: *Errant qui operantur malum.* Prov. 14. v. 22. Adde quod amor Dei ex ejus notitia confurgens, recte ordinaret voluntatem hominis, eamque a peccato cohiberet. Teste siquidem S. Aug. L. 15. de Civ. Dei cap. 22. *Definitio brevis, & vera virtutis ordo est amoris.*

T. 7. p. 406. D.

Idem quoque beatus, vel esset perpetuo a corpore separatus, & tunc quidem privaretur homo aliqua perfectione accidentaria beatitudini, nempe corporis consortio: foret nihilominus essentialiter beatus, sicut beati sunt Sancti ante resurrectionem: vel corpori rursus uniretur, & tunc non corporis donum, sed quoddam supernaturale donum penes modum homo acciperet. Naturale quippe foret quoad inclinationem, & entitatem: etenim per resurrectionem natura humana non elevatur supra conditionem suam, adeoque non acciperet homo gratiam proprie, ac strictè dictam.

Quamquam huic objectioni brevius satisfieri posset, si diceremus, per illam impugnari quidem directè perpetuitatem status naturæ puræ, non vero ejus possibilitatem, de qua hic tantum disputamus. Non enim quaeritur, an homo potuerit semper permanere in statu naturæ puræ, omni auxilio gratiæ semper destitutus, sed an potuerit in illo statu primitus produci: istud postremum asserimus; aliud non expendimus.

Objicies 4. Res naturaliter possunt se conservare eo in statu, in quo condi possunt: atqui homo naturaliter conservare seipsum non potest in statu naturæ puræ; quia ad hoc necesse foret, ut a peccatis se præservaret; quod, nisi gratia roboratus, non potest.

Resp. dist. maj. Nisi obstant extrinseca impedimenta, concedo: si obstant, nego. Ita enim homo condi potest sanus, ut tamen in sanitate se ipsum servare non valeat, sed volens nolens incidit in morbum. Quapropter homo in statu naturæ puræ non posset per proprias vires immunem se facere a morbis animi, scilicet a peccatis: eoquod a concupiscentia tentaretur, & tandem aliquando vinceretur. Potest tamen immunis reddi a peccato per aliquod gratuitum auxilium naturalis ordinis: nec idcirco constitueretur extra statum naturæ puræ. Quemadmodum enim nunc per gratiam Baptismi homo constituitur in statu naturæ reparatæ; neque tamen in illo remanere potest sine gratiis actualibus: ita non potuisset homo in statu primæ naturæ puræ sine auxiliis saltem naturalis ordinis.

Objicies 5. Licet gratia sufficiens donum sit supernaturale, homini tamen debetur titulo sapientiæ, ac clementiæ Dei, qui nihil præcipere homini potest, nisi simul ei conferat gratiam necessariam, ut mandatum impleat. Ergo pariter homini innocenti debetur gratia sanctificans, tametsi donum sit supernaturale.

Resp. dist. ant. Posito, quod homo ordinetur ad finem supernaturalem, & ipsi imposita sint præcepta supernaturalia, concedo: absolute, nego. Namque potuit homo sine illo ordine, & sine præceptis ad finem supernaturalem tendentibus, produci; unde neganda consequentia. Nam si deberetur homini innocenti gratia sanctificans, deberetur absolute, non autem ex hypothesi præcepti divini.

Objicies 6. In quocumque statu homo viator constituitur, capax est remissionis peccati: atqui homo in statu puræ naturæ, capax non foret remissionis peccati, quæ quidem sine infusione gratiæ obtineri non potest.

Resp. nego min. Nam homo in statu puræ naturæ consequeretur remissionem peccati, vel per condonationem extrinsecam, vel per infusio-

nem

nem alicujus qualitatis naturalis. Adde, quod si pugnaciter volueris, aliter non posse remitti peccata, quam per infusionem gratiæ sanctificantis, nihil inde aliud efficies, nisi hominem, a statu puræ naturæ, migraturum ad statum naturæ reparatæ.

Objectiones ex parte ignorantie.

Objicies. In statu puræ naturæ, homo supponitur innocens, & tamen laborare ignorantia; atqui istud impossibile videtur. Namque ignorantia pœna est peccati, teste S. Aug. pluribus in locis: maxime vero Lib. 3. de libero arbitrio c. 18. n. 52. ubi sic compendiose, ac nervose scribit: *Sunt revera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, ignorantia, & T. 1. p. difficultas.* Et Lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 36. n. 66. *631. D.* probat parvulos subjacere originali culpæ, quia subjacent ignorantia. Sic loquitur: *In illas igitur ignorantia densissimas tenebras, ubi anima infan-* *T. 10. p. 37. F. G.* *tis recentis ab utero, utique anima hominis, utique anima rationalis, non solum indocta, verum etiam indocilis jacet, quare, aut quando, aut unde contrusa est? Si natura est hominis sic incipere, & non jam vitiosa est ista natura, cur non talis creatus est Adam?*

Resp. nego min. Ad probationem distinguo. Ignorantia est pœna peccati, in præsentī statu, in quo homo creatus est cum iustitia originali, concedo: absolute, & in statu possibili, nego. Porro recte S. Aug. adversus Pelagianos, & Julianum demonstrabat existentiam peccati originalis ex ignorantia parvulorum. Nam vel illa ignorantia hoc in statu, homini naturalis est, vel est pœnalis: si naturalis, cur ignarus non est creatus Adam? si pœnalis: ergo peccatum supponit. Loquitur autem semper S. Doctor disputans adversus Pelagianos ex hypothēsi præsentī: absolute autem potuit ignorantia esse naturalis homini. In statu enim puræ naturæ, ignorantia non fuisset supplicium peccati, sed proficiendi admo- *T. 1. p. 633. A.* nitio, & perfectionis exordium, ut loquitur S. Aug. Lib. 3. de libero arbitrio cap. 20. n. 56.

Objectiones ex parte concupiscentiæ.

Objic. 1. In statu naturæ puræ, homo fuisset obnoxius concupiscentiæ: atqui fieri non potest, ut homo a Deo creetur obnoxius concupiscentiæ.

Prob. min. 1. ex S. Joann. Epist. 1. cap. 2. v. 16. *Concupiscentia carnis, inquit, non est ex Patre, sed ex mundo.*

2. Ex Apostolo Rom. 7. v. 23. ubi concupiscentiam appellat, legem membrorum repugnantem legi mentis. *Video, inquit, aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Et ver. 20. eandem concupiscentiam vocat peccatum. *Si, ait, quod nolo, (malum) illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum.* Atqui nec peccatum, nec lex membrorum repugnans legi mentis potest esse a Deo: quia ejusmodi lex, inordinatio est passiva, cujus Deus auctor esse non potest. Quidquid a Deo est, ordinatum est, docente Apostolo Rom. 13. v. 2.

3. S. Aug. impugnans Julianum, affirmat sæpius concupiscentiam non esse aliquod bonum, sicut ille contendebat, sed esse aliquod malum. *T. 10. p. 376. D.* *Hoc interest, inquit Lib. 3. contra Julianum cap. 21. n. 49. (inter te & me)*

quod ego dico me malum frænare, tu autem te bonum: ego dico tibi malum ~~re-~~ pugnare, tu tibi bonum. Confirmatur objectio. Quia concupiscentia in statu purorum naturalium, vel manaret a natura, vel produceretur a Deo. Neutrum dici potest.

Non manaret a natura: quia concupiscentia homini naturalis non est, nisi quatenus subiecta est rationis imperio: quatenus autem limites rationis transgreditur, vitiosa est, & inest homini contra naturam, ex S. Thom. 1. 2. qu. 82. art. 3. ad 1. nec a Deo produci potest. Non enim magis potest Deus producere concupiscentiam, quam habitum vitiosum.

Prius quam huic objectioni respondeamus, nonnulla præmitti, & observari debent, ad maiorem dicendorum lucem.

Observandum igitur 1. per concupiscentiam, hic eam nos intelligere, quæ carnis est, non spiritus. Habet enim & spiritus suam concupiscentiam; aliquando bonam, de qua loquitur David Psal. 118. ver. 20. cum ait: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas*: aliquando malam, cum nempe tendit in objectum spiritale inordinatum, qualis est v. gr. motus invidiæ, superbiæ &c. De sola carnis concupiscentia hic sermo est, quam S. Aug. frequenter *libidinem* appellat.

Observandum 2. cum S. Aug. Lib. 4. contra Julianum cap. 14. num. 65. quatuor in concupiscentia distinguenda esse: scilicet vivacitatem sentiendi, utilitatem, necessitatem, & libidinem. *Vivacitas*, inquit, *sentiendi est, quæ magis alius, alius minus in ipsis corporalibus rebus pro earum modo atque natura, quod verum est, percipit, atque id a falso magis minusve discernit. Utilitas sentiendi est, per quam corpori vitæque, quam gerimus, ad aliquid approbandum, vel improbandum, sumendum, vel rejiciendum, appetendum, vitandumve consulimus. Necessitas sentiendi est, quando sensibus nostris etiam quæ nolumus, ingeruntur. Libido autem sentiendi est, de qua nunc agimus, quæ nos ad sentiendum, sive consentientes mente, sive repugnantes, appetitu carnali voluptatis impellit. Hæc est contraria dilectioni sapientiæ. Hæc virtutibus inimica.*

Observandum 3. Concupiscentiam considerari posse, vel in actu primo, quatenus scilicet est potentia: vel in actu secundo, quatenus est actualis motus tendens in bonum sensibile.

N. p. 691. G. Concupiscentiam in actu primo sumit S. Aug. pluribus in locis, sed maxime Lib. 6. contra Jul. cap. 18. num. 53. ubi asserit eam esse affectionem quamdam male qualitatis, sicut est languor. Sumit autem in actu secundo, eodem Lib. cap. 19. nu. 60. his verbis: *Ipse quippe motus actus est ejus, quamvis mente non consentiente desit effectus.*

Utroque autem modo spectata concupiscentia, sumi potest, vel materialiter ac simpliciter, quatenus scilicet est inclinatio in bonum sensibile: vel formaliter seu cum addito, quatenus est inclinatio in bonum sensibile cum deordinatione; seu quatenus pugnat, & rebellis est contra rectam rationem. Priori modo, est facultas naturalis & legitima inclinatio naturæ in bonum corpori proportionatum, posteriori modo, est vitiosa propensio, ac proprie dicitur concupiscentia.

Idcirco vero concupiscentia, quæ adversus spiritum insurgit, mala est; quia hæc rebellio perturbat rationis officia, mentem avocat a delectatione sapientiæ, & voluntatem ab operatione justitiæ. Hinc S. Aug.

Lib. 4.

Lib. 4. contra Julianum cap. 14. num. 74. ait: *Ideo in pecoribus malum non esse concupiscentiam, quia non adversus spiritum concupiscit, sed eorum potius oblectat spiritum. Et Lib. de peccato originali cap. 40. nu. 46. Tanta, inquit, excellentia est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis, natura sit pecoris. Et Lib. 4. Operis imperfecti adversus Julianum cap. 56. illum festive subfannans, ita compellat: Sic ergo & in libidine agnosce, & pecoris naturam, & hominis poenam, si animam non habes asininam.*

Observandum 4. duplex hic distingui posse mali genus: aliud est naturale, aliud vero morale. Malum naturale, est privatio perfectionis naturalis: ut claudicatio, cæcitas, &c. Malum morale, est privatio rectitudinis, seu perfectionis debitæ actui libero, quæ culpæ imputatur; uno verbo, est ipsum peccatum.

Concupiscentia aliquando est tantum malum naturale; aliquando naturale simul & morale, cum nempe adjunctum habet voluntatis consensum. Concupiscere enim homini naturale est, post concupiscentias vero ire, seu concupiscentiæ consentire, peccatum. Hoc posteriori modo concupiscebatur ille, qui Ecclesiastes cap. 2. v. 1. dicebat: *Vadam, & affluam deliciis.* Priori vero modo concupiscentiam experiebatur Apostolus, cum Rom. 7. v. 23. exclamabat: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ergo homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei: carne autem legi peccati.*

Quamdiu vero hac in mortali vita degimus, concupiscentia malum est naturæ: quia & quando nolumus, & quando non consentimus, nec ei membra nostra, ut impleat quod appetit, exhibemus, habitat tamen in eis, & mentem resistentem, ac repugnantem sollicitat. *Ut ipse confictus, etiam si non sit damnabilis, quia non perficit iniquitatem; sit tamen miserabilis, quia non habet pacem:* ait S. Aug. Lib. 2. de nuptiis & concup. cap. 2. n. 6.

Observandum 5. Rem aliquam duobus modis ad malum morale ducere seu inclinare posse: nempe vel per se, vel per accidens tantum. Per se quidem, cum ex nativa sua conditione ad malum impellit: talis est habitus vitiosus. Per accidens, cum nec ex intentione Creatoris, nec ex natura operis, sed tantum ex imperfectione subjecti, in quo est, ad malum propellit: talis est concupiscentia naturaliter ac physice considerata. Hæc enim, ex intentione Creatoris, & ex natura operis, est tantum inclinatio ad bonum sensibile corpori proportionatum: quod vero hæc inclinatio, mentem a spiritualibus avertat, & vocet, ex ipsa hominis constitutione, & imperfectione naturali oritur: quia nempe plus affici potest, & moveri rebus sensibilibus, quam spiritualibus: qui defectus, non Creatoris est, sed creaturæ. Sicut quod voluntas hominis a gratia, quam primitus in ortu suo accepit, peccando deficere potuerit, ut re ipsa defecit, defectus est, seu imperfectio ex conditione creaturæ consequens: quæ imperfectio proprie non efficientem, sed deficientem causam habet: & idcirco, non in Deum Creatorem, sed in creaturam ipsam rejicitur.

Observandum denique, concupiscentiam in præsentî naturæ lapsæ statu, longe ardentius ac vehementius nos ad malum sollicitare, quam fecisset in statu naturæ puræ: quia jam per peccatum multum imminutæ sunt, & inclinatæ liberi arbitrii vires ad bonum: quapropter in præsentî statu, vitium concupiscentiæ est pœna peccati. Cum vero S. Aug. adversus Pelagianos, & Julianum semper arguat ex præsentî rerum statu, in quo homo conditus est a Deo justus, innocens, & immortalis, concupiscentiam, quam hæretici illi bonam esse contendebat, malam esse, ac jam peccati pœnam recte demonstrabat S. Doctor. Unde, quod caput erat, probabat esse aliquod peccatum originale, quod omnes nascendo contrahimus.

His prænotatis, facilis, ac plana erit ad propositam objectionem & subsequentes responsio.

Resp. itaque: nego min.

Ad primam ejus probationem ex S. Joanne, distinguo: concupiscentia carnis non est a Patre, sed a mundo; quatenus est malum morale habens adjunctum voluntatis consensum, concedo: quatenus est malum naturale, subdistinguo: non est a Patre; formaliter, & ratione defectus, seu imperfectionis, rebellionis, & luctæ contra rationem seu partem superiorem, quia, ut ait S. Aug. Lib. 1. contra Julianum cap. 8 n. 37. non potest auctorem habere quod nihil est. Hoc est, mali formaliter sumpti non est causa efficiens, sed deficiens, concedo: non est a Patre materialiter seu ratione entitatis, prout est inclinatio naturæ sentientis in bonum sensibile, nego. Ad aliud testimonium pariter distinguo; lex membrorum non potest esse a Deo, ratione rebellionis, concedo: ratione entitatis, nego.

T. 10. p.
321. E.

Distinguenda pariter ista propositio; Concupiscentia, ex Apostolo, peccatum est, si habeat adjunctum voluntatis consensum; quia ratione verum est ac proprie dictum malum morale, quod a Deo conditore esse non potest, concedo: si non habet adjunctum voluntatis consensum, iterum distinguo: est peccatum improprie dictum, concedo: proprie, nego. Concupiscentia igitur, quæ voluntatis consensum antecedit, peccatum ab Apostolo appellatur, improprio quodam sensu, quia nempe est a peccato, & ad peccatum inclinatur, ut ait Conc. Trid. sess. 5. Can. 5. post S. Aug. L. 1. de Nuptiis & Concupiscentia c. 23. Eo fere modo, quo lingua dicitur locutio, quam facit lingua; & manus dicitur Scriptura, quam facit manus, & frigus dicitur pigrum, eo quod pigros facit. Non est vero peccatum proprie dictum: alias in renatis, & baptizatis, in quibus ad agonem, & virtutis exercitium concupiscentia remanet, verum esset peccatum, quod falsum esse pronuntiat Conc. Trid. *Concupiscentia*, inquit, loco mox indicato, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere & proprie in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur.

Ad secundam ex S. Aug. Dico mentem S. Doctoris esse, concupiscentiam malum esse naturæ: item, in præsentî statu, juxta quem semper disputat cum Pelagianis, eam esse supplicium culpæ: denique absolute potuisse Deum in alio statu auctorem esse concupiscentiæ, (non quidem ratione defectus seu rebellionis, sed entitatis) quia tunc non fuisset supplicium culpæ originalis, sed exercitium virtutis.

Quia

Quia vero S. Doctor Julianum impugnans, ex presenti statu disputat, in quo homo conditus a Deo fuit iustus, & innocens, absque ulla rebellionem appetitus sentientis, recte ostendit, in hoc statu concupiscentiam malam esse propter illam rebellionem, quam adjunctam habet; atque Julianum redarguit, quod non satis distingueret inter libidinem concupiscentiæ, & appetitum boni sensibilis. Libidinem quidem illam, quæ repugnat legi mentis, malam esse ac culpæ originalis supplicium, recte demonstrat sanctus Doctor; non vero ipsum præcise appetitum boni sensibilis.

Ad Confirmationem, reipsa concupiscentia in statu purorum naturalium a natura manaret. Ad probationem vero subjunctam, dico concupiscentiam, quæ non est subiecta rationis imperio, homini naturalem non esse; si naturale sumatur respectu ad inclinationem partis superioris, concedo: sub hoc enim respectu virtus est homini naturalis, propterea quod pars superior in virtutem propendat, ut in suum bonum: si vero naturale sumatur respectu ad inclinationem partis inferioris, nego.

Instabis 1. Deus non potest esse auctor illius rei, cui naturalis est deordinatio, & essentialiter annexus defectus; alias, posset esse auctor mendacii: atqui concupiscentiæ naturalis est deordinatio, & essentialiter annexus defectus: ergo, &c.

Resp. distingo maj. Si defectus sit moralis, concedo: quia Deus non potest esse auctor peccati. Si defectus sit naturalis, subdistinguo: Deus non potest esse auctor illius formaliter sumpti, concedo: materialiter & entitative, nego. Uno verbo, potest Deus esse auctor rebellantis concupiscentiæ; non potest vero esse auctor rebellionis illius. Quemadmodum Deus producit fatuos homines, nec tamen est auctor fatuitatis, cum sit sapientissimus. Ita respondebat Juliano S. Aug. Lib. 3. Operis adversus ipsum imperfecti c. 160. *Ejus quippe hominis, inquit, qui fatuus natus est, Deum dicimus, quamvis non dicamus ipsius fatuitatis auctorem. Quæ fatuitas non est natura, atque substantia, quæ non nascitur nisi creante Deo, sed ejusdem natura vitium, quod accidit finente Deo. Paulo antea dixerat, hanc fatuitatem ex accidente vitio, (nempe originali peccato) non ex natura, qualis primitus instituta est, profluere.*

T. 10. p.
1113. B.

Distinguo min. ad sensum maj. Concupiscentiæ est annexus defectus naturalis, concedo: moralis, iterum distingo: per accidens, & ratione subiecti, cum nempe adjunctum habet voluntatis consensum, concedo: per se, nego.

Instabis 2. S. Aug. Lib. 4. contra Julian. cap. 14. num. 65. docet, concupiscentiam seu libidinem, quæ nos ad sentiendum, sive consentientes *ibid. p. mente, sive repugnantes, appetitu carnalis voluptatis impellit, contrariam esse dilectioni sapientiæ, & virtutibus inimicam.* At, quod contrarium est dilectioni, & virtutibus inimicum, non potest esse a Deo: ergo, &c.

Resp. dist. maj. Docet contrariam esse dilectioni per accidens, concedo: per se, nego. Distinguo pariter min. Quod contrarium est dilectioni per se, non potest esse a Deo, concedo. Sic habitus vitiosus avaritiæ, incontinentiæ &c. quia per se, ac nativa sua conditione inclinatur ad actus malos, non potest esse a Deo. Quod est contrarium dilectioni per accidens dumtaxat, & contra intentionem operantis, ac conditionem operis, nego.

Por-

Porro concupiscentia, hoc tantum posteriori sensu dici potest contraria dilectioni, non priori.

Instabis 3. S. Aug. disputans cum Juliano, eo ipso sensu contendit concupiscentiam esse malam, quo Julianus assererat eam esse bonam: atqui Julianus assererat concupiscentiam, prout est inclinatio in bonum sensibile, eaque ratione pugnat contra spiritum, bonam esse; libidinem vero ipsam, seu excessum concupiscentiæ esse malum, non diffitebatur Julianus, testante ipso S. Aug. *Quid te adjuvat*, inquit alloquens Julianum L. 5. adversus ipsum, c. 7. n. 29. *quod reprehendere videris ejus excessum, cujus approbas motum? Tunc excedit licitum limitem, quando ejus motibus ceditur. Mala tamen est, & quando non ceditur; quia malo resistitur, ne bonum castitatis intereat, si huic malo non resistatur.* Et L. 4. c. 14. versus finem n. 73. *dixerat: Excessus, inquit, ejus (nempe concupiscentiæ) in culpa est.* Et L. 2. de nuptiis, & concupisc. c. 19. n. 34. Julianus dicebat: *Merito, & in bene utentibus genus concupiscentiæ modumque laudatur: & in turpibus, excessus ejus punitur.* Nimirum quia, ut ait ibidem, *concupiscentiæ naturalis qui modum tenet, bono bene utitur? qui modum non tenet, bono male utitur.* Modum vero illum seu limites in usu concupiscentiæ carnis, designabant intra terminos legitimi matrimonii; ita ut excessum illius in sola fornicatione, & adulterio collocarent. Similiter usu aliarum concupiscentiarum permittere videbantur, dummodo nemini afferrent injuriam aut detrimentum. Ergo S. Aug. contendit concupiscentiam, prout est simpliciter inclinatio in bonum sensibile, esse malam.

Resp. 1. Julianum non satis aliquando distinxisse inter concupiscentiam, & libidinem; unde utramque bonam esse videbatur affirmare. Quod quidem ipsi exprobat S. Aug. L. 4. adversus ipsum, c. 14. n. 65. *Hanc, inquit, (libidinem) si voluisses, vel voluisses a sentiendi divacitate, utilitate, necessitate discernere, videres, quam superfluo tam multa dixisses.*

Resp. 2. distingo maj. S. Aug. &c. in præsentî nature lapsu statu, concedo: in statu possibili, de quo non disputat S. Doctor cum Pelagianis, nego. Distinguo min. Julianus contendebat concupiscentiam in præsentî statu esse bonam, nec eam ex originali peccato, quod negabat, defluere, concedo: in alio statu possibili, de quo nulla tunc erat inter ipsum, & S. Augustinum controversia, nego. Itaque Julianus contendebat ipsam concupiscentiam in præsentî statu, quatenus adversatur legi mentis, bonam esse, ac laudabilem: econtra, S. Aug. ostendit eam esse malam, quia ex peccato venit. Cum enim homo sit a Deo conditus justus ac innocens, absque ulla partis inferioris contra superiorem pugna, & rebellione; recte demonstrat concupiscentiam, quæ nos ad sentiendum, sive consentientes mente, sive repugnantes, appetitu carnalis voluptatis impellit, malam esse ac supplicium præcedentis peccati.

Resp. 3. distingo aliter maj. propositionem. Julianus contendebat concupiscentiam esse bonam, ita ut in potentiali concupiscentia nullum agnosceret vitium, sed solum in actuali; sicut in potentia visiva non est vitium, sed dumtaxat in visu vel curioso, vel lascivo, concedo: ita ut agnosceret vitium in concupiscentia potentiali, seu ipsa facultate concupiscendi, nego. Julianus enim hanc facultatem læsam non existimabat, qui vulnus originale non agnoscebat.

Quapropter in sententia Juliani, concupiscentia est velut equus bonus cujus equitatio nonnunquam vitiosa est, quando sessor malus illum male regit. At vero in sententia S. Aug. concupiscentia est equus malus; unde Julianum sic arguit, L. 3. adversus ipsum c. 20. initio: *In. 76. p. 571. cipis, inquit, disputare de excessu concupiscentiæ, quem reprehensibilem dicis: B. quasi in ejus moderatione, cum ea bene utitur conjugatu, equus ipse, qui malus est, & non potius sit ejus auriga laudandus.*

Nos vero fatemur, concupiscentiam, tum potentialem, tum etiam actua-lem, malam esse, quoties ratione non regitur. Dicimus, equum illum, & equitationem, dum ei plusquam decet, habenas laxamus, malam esse, sicque nostra doctrina longe distat a doctrina Juliani. Itaque Julianus, ac Pelagianus, non in eo errabant, quod concupiscentiam in se generatim sumptam, prout est inclinatio in bonum sensibile, bonam esse dicerent, vel quod ejus excessum contra rationem culparent; in utroque enim capite consentientem sibi habebant S. Aug., sed in eo errabant illi.

I. Quod in ipsa concupiscentia, qualis nunc est post lapsum Adami, nullum defectum, nullum vitium agnoscerent; ac difficultatem, quam in bono prosequendo jam experimur, ex mala dumtaxat consuetudine, non ex peccato primi parentis profluere affirmarent. Econtra, demonstrabat S. Aug. difficultatem illam, ac luctam carnis & spiritus, esse penam originalis peccati, per quod, amissa naturæ integritate, Adam cum sua posteritate in deterius mutatus est, ut ait Conc. Trid. sess. 5. Can. 1. post Arausicanum Can. 1.

II. Peccabant Pelagiani in eo, quod in laudes concupiscentiæ, præfertim vero carnalis, impudentius sese effunderent: quod sapius ipsis exprobrat S. Aug. L. 1. contra Jul. c. 3. & 6. Et Lib. 4. c. 2. Et L. 6. de Nupt. & Concup. ultimo.

III. Peccabant in eo, quod difficultatem seu languorem, & infirmitatem naturæ tolli dicerent per Baptismum; ac nisi fomes concupiscentiæ extingueretur; fore, ut non tollerentur peccata, sed tantum raderentur, subinde renascitura capillorum instar, & incrementum acceptura. At contra, ostendebat S. Aug. 1. Concupiscentiam illam post Baptismum remanere, nec culpæ imputari, nisi cum extra limites rationis ex consensu voluntatis excurrit. 2. Per Baptismum omnia peccata penitus tolli, ac deleri, cum nihil damnationis sit in iis, qui sunt in Christo Jesu. Peccabant denique in eo, quod nimis confuse & indistincte affirmarent, concupiscentiam sumptam pro potentia appetendi bonam esse. Quamquam enim bona illa sit, quatenus simpliciter est inclinatio in bonum sensibile; attamen, quatenus ad motus inordinatos impellit, ac sollicitat, imperfecta est, ac vitiosa: quæ imperfectio ex peccato originali profluit. Quemadmodum, quod intellectus possit verum attingere, perfectio naturalis est: quod autem falli possit, & errare, imperfectionis est. Sanctus porro Aug. disputans contra Pelagianos, nomen concupiscentiæ strictius sumit, & in malam partem: nempe pro inclinatione ad bona sensibilia repugnante rectæ rationi, & ad peccandum vehementer incitante. Quo sensu etiam a Pelagianis usurpabatur, ac tamquam bona prædicabatur; quam S. Doctor malam esse contendebat, cum ex malo esset nempe peccato, & ad peccatum inclinaret.

Instabis 4. Si posset absolute homo creari cum concupiscentia, immerito S. Aug. adversus Julianum inveheretur, quod libidinem, & concupiscentiam introduceret in paradysum.

Resp. nego ant. S. enim Aug. arguit, ut sapius diximus, ex supposito presenti rerum statu & ordine, in quo homo a Deo creatus fuit in iustitia originali absque ulla concupiscentia.

Instabis 5. Qui fatetur concupiscentiam esse malum aliquod, & tamen negant eam esse a peccato, ille sentit cum Manichæis, ac Deum facit auctorem mali; atqui concupiscentia, in statu puræ naturæ, esset malum aliquod, neque tamen esset a peccato: ergo &c. Ita S. August.

Ip. p. 660. Lib. 5. contra Julian. cap. ultimo n. 66. Fatere igitur, ait, ingenitos esse C. & 661. homini motus malos, contra quos castitas dimicat. Et ne dicere cum Manichæis cogaris, alienæ mali naturæ nobis inesse commixtionem, nostrum potius originalem confitere languorem.

Resp. distingo maj. Qui fatentur concupiscentiam esse malum aliquod morale culpabile, concedo: malum naturale, non culpabile, subdistinguo: qui hoc fatetur in presenti statu, cum Manichæis sentit, esto: in alio statu possibili, in quo concupiscentia foret proficiendi admonitio, & perfectionis exordium, ut loquitur S. Aug. Lib. 3. de libero arbitrio cap. 20. nego.

Instabis 6. Malo naturali licet consentire v. g. morbis, morti, &c. at non licet consentire motibus concupiscentiæ: ergo motus illi non sunt malum aliquod naturale.

Resp. distingo maj. Malo naturali licet consentire, si nullum sit peccandi periculum, concedo: si aliquod immineat peccandi periculum, nego. Porro consentire morbis, morti &c. nullum habet ex sese adjunctum peccandi periculum; quia natura ab illis malis abhorret: at vero illud peccandi periculum præsens inest in motibus concupiscentiæ; propter fragilitatem carnis, & propensionem in res sensibiles; quapropter, ejusmodi motibus consensum præbere non licet.

Objicies 2. Obex sapientiæ, & virtutis non potest a Deo produci, quia scandalum est, ex Sancto Thom. 2. 2. q. 43. art. 1. in corpore. Atqui concupiscentia est obex sapientiæ, & virtutis, ut liquet: ergo concupiscentia non potest a Deo produci.

Resp. distingo maj. cum eodem S. Th. loc. cit. in resp. ad 4. Si per se sit obex, vel ex intentione operantis, vel ex conditione operis, concedo: si sit obex per accidens tantum; hoc est, præter intentionem operantis, & præter conditionem operis, nego. Hoc enim veri scandali rationem non haberi docet ibid. S. Thom.

Distinguo etiam min. Concupiscentia est obex sapientiæ, & virtutis per accidens; hoc est, præter intentionem operantis, & conditionem operis, concedo: per se, nego. Deus enim eo fine non produxit concupiscentiam, ut sapientiæ ac virtuti obicem injiceret: neque etiam concupiscentia ex natura sua tendit in ruinam sapientiæ, & virtutis; quandoquidem ex natura sua nihil est aliud, quam inclinatio in bonum sensibile: sed omnino per accidens contingit, tali inclinatione præpediri sapientiæ, & virtutem, quia videlicet plerumque fit, ut mentem, quæ fertur in bonum spiritale, pars inferior in sensibile propensa remoretur, avocet, & corporea inflectat.

Ob.

Objicies 3. Non potest Deus producere habitum vitiosum, v.g. infundere alicui habitum luxuriæ: ergo neque habitualement concupiscentiam.

Resp. nego conseq. Ratio disparitatis est, quod habitus vitiosus ex se determinatus sit ad malum: unde non possumus eo bene uti: nullus enim honeste luxuriari potest. At vero concupiscentia non est facultas ad malum ex se determinata, ea siquidem bene utuntur conjugati, docente S. Aug. Lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, ad Bonifacium cap. 16. num. 33. *Quo malo, inquit, propter bonum generationis filiorum, bene utuntur pudica conjugia. Solius autem carnalis voluntatis causa libidini consentire, peccatum est; quamvis conjugatis secundum veniam concedatur.* Quapropter mala quidem est concupiscentia, quia pugnat cum rationis inclinatione; sed cum Deus ea pugna uti posset in bonum finem, scilicet in exercitium bonorum operum; posset etiam Deus illam producere. T. 10. p. 425. F.

Instabis. Opus Dei non potest esse pudendum, ex S. Aug. L. 1. ad Bonifacium cap. 15. & 16. Atqui concupiscentia, ex eodem S. Doctore, L. 1. de Nuptiis, & Concupiscentia cap. 22. est opus pudendum: ergo concupiscentia non potest esse opus Dei.

Resp. Distinguo maj. Opus Dei non potest esse pudendum, per modum mali culpabilis, concedo: per modum mali naturalis, subdistinguo: quatenus est opus Dei, concedo: quatenus est opus creature, nego. Eatenus enim est opus deficiens; adeoque pudorem incutit.

Distinguo min. Concupiscentia est opus pudendum, in ordine mali naturalis, concedo: in ordine mali moralis culpabilis, subdistinguo: in presenti statu, concedo: in alio statu, nego. Nam si concupiscentia foret naturale primordium, Deus non foret culpandus, sed laudandus, ait S. Aug. Lib. 3. de libero arbitrio cap. 20.

Distinguo consequens. Concupiscentia non potest esse opus Dei, quatenus est malum morale, & culpabile, concedo: quatenus est malum naturale, subdistinguo: formaliter, & prout est deficiens, concedo: materialiter, & prout est inclinatio in bonum sensibile, nego.

Itaque, nunc erubescimus de concupiscentia, & in alio quoque statu erubuisse, sed dispari modo. Nunc enim erubescimus de concupiscentia, eo quod sit opus diaboli, opus Adami peccatoris, opus nostrum, quod a peccato nostro dimanat: nunc ergo erubescimus de concupiscentia, tamquam de stigmate rebellionis. In alio vero statu erubuisse de concupiscentia, tamquam de malo naturali, non secus ac nos jam pudet deformitatis alicujus in corpore. Neque tamen pudor ille vitium fuisse ingrati erga Creatorem animi, quia ortus non fuisset ex ipso opere Creatoris, sed ex defectu operi annexo; quapropter concupiscentiæ turpitudine in Dei dedecus nullatenus redundasset: sicut quod in ense rubiginem ferrum contrahat, non est defectus opificis, qui possit ipsi ad vitium imputari, sed nativa ferri conditio.

Objicies 4. Quod est inconveniens, fieri a Deo non potest: atqui concupiscentia in homine innocente est aliquod inconveniens; ergo concupiscentia non potest esse in homine innocente, nequidem divinitus.

Major

Ed. Gerb.
pag. 79.
col. 1. C.

Major est S. Anselmi L. 1. cur Deus homo cap. 10. ubi sic ait : *In Deo quodlibet parvum inconueniens sequitur impossibilitas.*

Minor est ejusdem S. Doctoris, L. de conceptu virginali, cap. 13.

Resp. distinguo maj. Quod est inconueniens, non potest fieri a Deo; si sit inconueniens absolute seu positive, concedo: quia tunc nullam habere potest rationem convenientiæ, ac consequenter a Deo nunquam esse potest. Sic fieri nequit, ut Deus mentiatur; quia mendacium est absolute, ac positive inconueniens. Si sit inconueniens comparate dumtaxat, seu minus conueniens, & diminutive, nego. Nam reparatio v. g. generis humani per satisfactionem puri hominis, est inconueniens comparate, seu minus conueniens; propterea quod multo conuenientius fuerit, humanum genus reparari per satisfactionem Verbi Incarnati; nihilominus tamen potuit Verbum non incarnari, & acceptare satisfactionem puri hominis: ergo potest Deus facere aliquod inconueniens comparate.

Distinguo min. Concupiscentia est aliquod inconueniens in homine innocente, inconueniens comparate, concedo: quia non ita conueniens est, hominem innocentem pati difficultatem in bono operando, ac hominem peccatorem: inconueniens absolute, nego. Nam innocenti homini concupiscentia congenita fuisset ad pugnam, quæ peccatori infligitur in penam.

Instabis 1. Deus non potest facere illud, quod est minus conueniens: atqui hominem innocentem produci cum concupiscentia est aliquid minus conueniens, ex concessis; ergo Deus non potest hominem innocentem producere cum concupiscentia.

Major probatur ex S. Anselmo L. 1. cur Deus homo cap. 10. *Sicut enim, inquit, in Deo quodlibet parvum inconueniens sequitur impossibilitas; ita quamlibet parvam rationem, si majori non vincitur, comitatur necessitas.* Ergo Deus necessario agit id, quod est magis conueniens; adeoque præstare non potest, quod est minus conueniens.

Resp. nego maj. Ad cuius probat. resp. explicando verba S. Anselmi. Si majori non vincitur, idest si non occurrat ratio, nec major absolute, nec major comparate, concedo: si occurrat aliqua ratio major saltem comparate, seu relative ad finem, quem Deus operando sibi proponit, nego. Quamvis enim pluralitas v. g. mundorum, forsan aliquid melius foret absolute unitate mundi, quatenus scilicet amplior foret diuinæ bonitatis communicatio, ac manifestatio, attamen relative ad finem, quem Deus mundum creando intendit, melius est mundum esse unicum. Ita licet status naturæ puræ secundum se sit minus perfectus, quam status gratiæ, nihilominus si Deus producere illum vellet, melior dicendus foret relative ad finem, quem sibi proponeret, puta, ad manifestandam dignitatem animæ rationalis, quæ ita rebus corporeis excellit, ut ab eo gradu possit esse ejus ortus, ad quem alterius perductus est occasus: sic docet S. Aug. L. 3. de libero arbitrio cap. 20.

Instabis 2. Concupiscentia nulli bono foret utilis in statu puræ naturæ, quinimo valde noxia.

Resp. concupiscentiam fore causam pugnandi, & admonitionem non superbiendi: sicut enim in præsentī statu naturæ reparatæ, non penitus,

nitus extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiscentia ; ut , dum pugnatur adversus eam , periculorum suorum animus admonetur , ne securus infletur , teste S. Aug. ita pariter in statu puræ naturæ prodesse posset concupiscentia , ut homo suæ admoneretur infirmitatis , & ejus virtus in infirmitate perficeretur . Instabis 3. Hæc ratio ostendit concupiscentiam potuisse etiam reperiri in Adamo ante peccatum ; atqui consequens illud falsum est . Siquidem S. Aug. graviter Julianum increpat , quod libidinem introduceret in paradisum .

Resp. nego sequelam maj. Etenim Deus , singulari quadam , & gratuita bonitate , Adamum fecit rectum , adeoque libidinis , seu malæ concupiscentiæ prorsus immunem . Hæc quidem effrenata in res sensibiles propensio , est veluti spiritalis quædam animæ curvitas in terram , juxta istud Psalmi 37. v. 7. *Miser factus sum , & curvatus sum usque in finem* . Adeoque non potuit Deus primum parentem producere cum ejusmodi concupiscentia : tunc enim non rectum produxisset , sed curvum .

Objectiones ex parte miseriarum , quibus homo subjacet .

Objicies 1. S. Aug. pluribus in locis demonstrat contra Pelagianos , tam intimam , ac necessariam esse connexionem inter miseras , quibus affligimur , & peccatum originale , ut injustus vel impotens foret Deus , si hominem absque ullo prævio peccato iis miseriis , quibus jam subjacet , obnoxium crearet ; ergo cum plane impossibile sit , Deum injustum esse , aut impotentem , consequenter impossibile est Deum creare hominem , qui sine ullo prævio peccato , obnoxius sit iis omnibus miseriis , quibus jam premitur . Antecedens probatur verbis ipsis S. Aug.

Lib. 4. contra Julian. cap. ultimo n. 83. *Quid restat , inquit , nisi ut T. 10. p. causa istorum malorum sit aut iniquitas , vel impotentia Dei , aut pœna primi , 626. C. veterisque peccati ? Sed quia nec injustus , nec impotens est Deus : restat , quod D. non vis , sed cogaris confiteri , quod grave juxta super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium non fuisset , nisi delicti originalis meritum præcessisset .*

Et Lib. 1. Operis imperfecti n. 25. Nullo modo , inquit , sub cura omnipotentis & justis (Dei) eadem tam magna miseria naturæ irrogaretur humanæ , nisi in duobus hominibus tota de paradisi felicitate in hanc felicitatem peccati merito pelleretur . Ibid. p. 884. C.

Et Lib. 2. ejusdem operis n. 104. sic Julianum negantem originale peccatum irridet : *Quod nolens videre clausis oculis clamas & justum Dei esse judicium , & non esse originale peccatum . Quæ duo inter se quam sint contraria , procul dubio cerneret si sanum caput haberes .* Ibid. p. 994. A.

Resp. distinguo maj. In præsentis naturæ statu , ac supposita creatione primi hominis in justitia , & sanctitate originali , a qua nonnisi per peccatum excidit , & in tantam miseriarum voraginem delapsus est , concedo : in alio statu , qui revera non extitit , sed possibilis est , nego . Itaque S. Aug. ut sæpius dictum fuit , contra Pelagianos disputat , non ex hypothese possibili , quæ nusquam extitit , sed ex præsentis rerum ordine ; hoc est , supponendo primum hominem a Deo rectum , & immortalem fuisse conditum , iis scilicet omnibus animi , & corporis dotibus in-

instruam, quibus perfecte beatus reddebatur: a quo quidem felici statu ille non excidit, tot miseriis ac calamitatibus subinde obnoxius factus, nisi in poenam, ac supplicium peccati. Quare jure merito S. Doctor demonstrat tam arctam, & intimam esse in praesenti rerum ordine connexionem inter miseras quibus affligimur, ac peccatum originale, ut injustus vel impotens foret Deus, si absque ullo praevio peccato, hominem, quem tot donis in sua creatione exornaverat, in tot calamitates, ac miseras dejecisset. Igitur vitae praesentis miseras, tamquam poenas ac supplicia peccati merito considerat S. Aug. non vero tamquam mala naturalia. In alio autem statu possibili, miseras illas fore naturae primordia, docet idem S. Doctor contra Manichaeos Lib. 3. de libero arbitrio cap. 23. ubi scribit, parvulos subdi potuisse miseriis, quamvis

T. 1. p. 638. B. innocentes nascerentur: Sive quia eorum cruciatibus duritia majorum conduntur, aut exercetur fides, aut misericordia probatur: sive propterea, quod nemo novit, quid ipsis parvulis in secreto judiciorum suorum bona compensationis reservet Deus, quamquam nihil recte fecerint, tamen nec peccantes aliquid ista perpeSSI sunt. Ibidem docet belluas, quae peccato non sunt obnoxiae, multis affligi posse doloribus. Denique decretorium est, quod scribit idem S. Doctor L. 6. de Genesi ad Lit. c. 25 nempe, primum hominem creatum fuisse immortalem, quod ei praestabatur, inquit, de ligno vitae, non de constitutione naturae.

T. 3. par. 1. p. 210. D.

Instabis 1. Si Sanctus Augustinus adversus Pelagianos egisset ex suppositione justitiae originalis, ac felicitatis Adamo primitus concessae, ejus disputatio sophistica plane fuisset, ac perpetuo laborasset vitio petitionis principii: namque supposuisset id, quod erat in controversia positum.

Resp. nego sequelam antecedentis. Qui enim probat, quod supponit, is non laborat vitio petitionis principii: atqui S. Aug. saepius probaverat, tum ex Scriptura, tum ex Traditione, primum hominem justum, & inextinguibilem a Deo conditum fuisse, eumque nunquam moriturum, si non peccasset. Ex Scriptura quidem, puta ex 2. & 3. cap. Geneseos Lib. 1. de peccatorum meritis cap. 2. ex Traditione vero L. 1. contra Julianum cap. 5. n. 20. ubi alloquens Julianum dicebat: *Habes*

T. 10. p. 3.

Ibid. p. 108. F.

G.

in conspectu, non solum Occidentis, verum etiam Orientis Episcopos Omnes uno, eodemque modo credunt, per unum hominem peccatum intrasse in mundum, & per peccatum mortem &c. Multis aliis in locis idem argumentum tractaverat S. Doctor. Vide, quae superius dicta sunt art. 2. praesentis 2. quaestionis.

Instabis 2. S. Aug. docet etiam seclusa Scripturae auctoritate, ex solis vitae hujus miseriis colligi posse alicujus primaevi peccati existentiam; ac ipsosmet Philosophos Gentiles tale peccatum subodoratos fuisse ex sola miseriarum, quibus homo premitur, consideratione.

Ibid. p. 1001. B. G.

Libro 2. Operis imperfecti contra Julianum n. 119. *Cum dicitis, inquit, nullum peccatum parvulis imputandum, injustum facitis Deum, qui eis grave jugum a die exitus de ventre matris imposuit. Quod etsi Scriptura non diceret, quis tam caecus est mente, qui non videat miseriam generis humani a fletibus incipere parvulorum?*

Ibid. p. 884. C.

Et Lib. 1. n. 25. dixerat: *Quid apertius, quam quod ait Apostolus, peccatum*

catum in hunc mundum per unum hominem intrasse, & per peccatum mortem, & ita in omnes homines pertransisse? Quod si probare idem cogeretur Apostolus, ipsam humani generis miseriam testem daret, quæ incipit a vagitibus parvulorum, & usque ad decrepitorum gemitus pervenit. Ibid. p. 626. B.

Libro denique 4. contra Julianum cap. ultimo num. 93. de Philosophis sic loquitur: *Hujus evidentia miseriæ gentium Philosophos, nihil de peccato primi hominis sive scientes, sive credentes, compulsi dicere, ob aliqua scelera suscepta in vita superiore pœnarum luendarum causa nos esse natos, & animos nostros corruptibilibus corporibus, eo supplicio, quo Hetrusci prædones captos affligere consueverant, tamquam vivos cum mortuis esse conjunctos.*

Resp. 1. Certam existentem peccati originalis notitiam, ex una fide Ibid. p. 668. E. haberi posse. Ita declarat ipsemet S. Aug. l. 6. contra Julianum c. 4. n. 10. ubi monet, argumentationes hominum hic conticescere debere. Si tibi (Julianum alloquitur) *Christiana fides displicet, apertius confitere: nam Christianam fidem aliam non potes invenire.*

Resp. 2. Ex miseriis hujus vitæ tamquam ex effectibus, & in præsentis rerum statu posse unumquemque facile intelligere, primævum aliquod extitisse peccatum, in cujus pœnam, ac vindictam Deus hominem tot calamitatibus subjecit. Quæ certe probatio facilis est, & unicuique obvia: cum nemo sit, qui propria sua experientia calamitates illas non sentiat: attamen decretoria omnino illa non esset, nisi fide edocti essemus, primum hominem justum, & immortalem a Deo conditum fuisse; nec tam miserum subinde factum, nisi in pœnam peccati, quod in omnes pertransit. Scripturæ igitur auctoritas necessaria quidem non est, ut certi simus de miseriis hujus vitæ, quas experimur; sed ut veram earum in præsentis statu causam, & originem detegamus.

Resp. 3. Philosophos illos Gentiles, ex conjectura dumtaxat ac suspicando, primævum aliquod hominis peccatum subodoratos fuisse: sive ex intimo quodam, ac innato primævæ hominis felicitatis sensu ac desiderio; sive ex lectione Librorum Moysis; sive ex consuetudine, ac commercio cum Judæis. Quod vero, ex illa Gentilium Philosophorum sententia ducit Aug. argumentum, non palmare nec demonstrativum est, sed conjecturale dumtaxat. Solvi etenim facile potuisset a Pelagianis, dicendo; Philosophos Gentiles in illam opinionem falsa suppositione inductos fuisse; fingeant enim animam conditam fuisse ante corpus. Conjectura tamen illa apposite usus est S. Aug. duabus de causis. 1. Ut Julianum comprimeret, etiam Philosophorum Gentilium, quos ipse in patrocinium sui erroris laudaverat, auctoritate. 2. Philosophi Gentiles dixerunt quidem miseras, quas patimur, supponere peccatum; quod verissimum est: at non dixerunt, illas ab Omnipotenti Deo infligi potuisse innocenti creaturæ in bonum finem, quia nempe de præsentis statu loquebantur, non de possibili.

Objicies 2. Homo innocens non potest a Deo justo creari dolori obnoxius. Atqui homo in statu naturæ puræ fuisset obnoxius dolori.

Resp. nego maj. Ex nativa enim hominis constitutione oritur, quod sit obnoxius dolori. Et brutæ ipsæ animantes nonne dolori subjacent absque ulla earum culpa? Dolor quippe ille utilis est, hominemque admonet unitatis, seu

intimæ conjunctionis, quam servare debet inter corpus suum, & animam. Audiatur S. Aug. l. 3. de libero arbitrio c. 23. n. 60. Dolor, inquit, quem bestiae sentiunt, animarum etiam bestialium vim quamdam in ipso genere mirabilem, laudabilemque commendat. Hoc ipso enim satis apparet in regendis animandisque suis corporibus, quam sint appetentes unitatis. Quid est enim aliud dolor, nisi quidam sensus divisionis vel corruptionis impatiens? Unde luce clarius apparet, quam sit illa anima in sui corporis universitate avida unitatis, & tenax.

ARTICULUS QUARTUS.

De aliis naturæ statibus possibilibus.

PRæter statum naturæ possibilem, de quo hætenus dictum fuit, duo alii etiam possibiles videntur: primus est naturæ integræ, in quo homo fuisset sine peccato, & gratia saltem habituali seu sanctificante; at non sine auxilio quodam sive naturali, sive supernaturali, quo redderetur immunis ab iis infirmitatibus, quibus nunc subiacet. Secundus est naturæ lapsæ non reparatæ, vel non reparandæ. Uterque vero status omnino possibilis videtur; quia nulla occurrit implicantia, ut per se patet; nec in iis fufius exponendis juvat immorari, cum ad graviora nobis sit properandum.

QUÆSTIO TERTIA.

De variis circa gratiam erroribus.

ERrores illi spectant, vel necessitatem gratiæ, vel ejus agendi modum, seu efficaciam, vel denique ipsius effectus, justificantem scilicet, & meritum. De duobus prioribus erroribus hic duntaxat verba faciemus.

Qui erraverint circa necessitatem gratiæ.

Pelagiani, duce Pelagio, a quo Pelagiana hæresis nomen accepit, necessitatem gratiæ, quam meritis humanis deberi affirmabant, inter ceteros acrius impugnarunt; Erroris tamen auctor, ac primus assertor non fuit Pelagius, quem multi ante ipsum præformarunt.

Qui ante Pelagium gratiæ necessitatem negaverint.

I. Stoici Philosophi, qui contendebant hominem ad optima quæque capeffenda sibi sufficere, partamque ex virtute laudem, totam esse hominis, nec a diis ullatenus derivari; pro qua nullæ ipsis gratiæ referendæ sunt. Vitæ quidem hujus commoditates a diis se habere profitebantur, virtutem autem nemo unquam acceptam Deo retulit, ait Tullius l. 3. de natura Deorum. Inde est, quod sanctus Hieronymus, initio Epistolæ ad Ctesiphontem, asserat, Hæresim Pelagianam omnium hæreticorum venena complecti, quæ de Philosophorum, & maxime Pythagoræ, &

Ed.N.T.

4.parr.4.

lib.p.474.

II. Ex Judæis ad Christum conversis, circa gratiam errarunt, tum illi qui negabant gratiæ Christi sine legis observatione sufficere ad salutem: adversus quos scripsit S. Paulus Epistolam ad Galatas; ubi probat

bat Christum gratis mortuum fuisse, si Circumcisio, ceteraque legalia necessaria forent; tum illi, qui de meritis Legis Mosaicae superbius gloriantes, gratiam Evangelii huiusmodi meritis debitam aserebant; ac Gentiles ad talem gratiam vocatos fuisse; iniquo prorsus animo ferebant. Adversus quos idem sanctus Paulus gravissimam scripsit ad Romanos Epistolam, in qua duo demonstrat: primum gratiam Evangelii omnibus necessariam esse: & a Deo dispensari, sive Judæis, sive Gentilibus, apud quem non est distinctio Judæi, aut Græci: alterum, gratiam illam plane gratuitam esse; nullisque præcedentibus meritis dari; alias, gratia non esset.

III. Origenes Pelagii errorem maxime circa necessitatem gratiæ præformavit, teste sancto Hieronymo, in citata ad Ctesiphontem Epistola. *Doctrina tua*, inquit alloquens Pelagium, *Origenis ramusculus est*. Ibidem, *ibid. p.* Originem vocat *Pelagiani erroris principem*. Tantum autem Pelagiani 477. Origeni suo detulerunt, ut una illius auctoritate ducerentur: quapropter idem S. Hieronymus in fine dialogorum Pelagianos increpans dicebat: *Transite ad Amasium vestrum, qui præterita in calis, & antiqua delicta solvi dicit in Baptismo: cujus in ceteris auctoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini*. Quapropter Illustrissimus ac Doctissimus Huetius *T. 4. par. 2. p. 540.* Origenianorum l. 2. q. 7. n. 10. fatetur Origenem nimio plus tribuisse legi *P. 110.* naturæ, & quæ peculiari Dei auxilio debebantur, in generalem auxilium transcripsisse; quod, inquit, omnino Pelagianum est. Et n. 13. asserit Originem *P. 111.* docere, quidquid gratiæ nobis largitur Deus, totum id nostræ voluntatis arbitrio acceptum esse referendum. Quod si, pergit n. 14. gratiæ auxiliis nos egeret aliquando agnoscat, gratiam solum voluntatis nostræ pedissequam, ad ejusque *ibid.* nutum compositam, & pro meritis a Deo in homines erogatam; non excitantem, non gratis datam admittit. Qui Origenis loca videre voluerit, consulat opus jam indicatum Illustrissimi Huetii.

IV. Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, tres errores docuisse fertur. *P. Garnier dis. 1. de primis auctoribus, & defens. hæresis Pelagianæ c. 2. p. 120.* Docebat siquidem Christum fuisse purum, simplicemque hominem, nec a reliquis diversum, nisi quod in eo Deus Verbum operaretur efficacius quam in ceteris. Ajebat deinde, hominem illum, meritis operum suorum ac viribus liberi arbitrii, ad hanc tantam gratiam pervenisse, ut filius Dei unicus diceretur. Denique negabant Filium Dei venisse ad peccatum originale tollendum, siquidem nullum agnosceret; sed ut omnibus exemplo, & magisterio prodesset.

A primo errore purgare Theodorum frustra tentavit Facundus, obnitente, ac contra definiente Synodo quinta generali.

Secundi vero erroris testis videri potest Marius Mercator, S. August. atate suppar, qui in Collectaneis ex Libris Theodori, istud ab ipso dictum refert. *Non invideo Christo, quod factus est Deus: Quod enim ipse factus est, ego ipse factus sum, quia meæ naturæ est*. *Part. 2. p. 264.*

Tertium denique errorem manifeste prodit Theodorus ipse totis quinque Libris adversus S. Augustinum conscriptis, quorum excerpta a Mario Mercatore accepimus cum hoc titulo: *Theodori Mopsuesteni de secundo codice, Libro quarto, folio decimo contra sanctum Augustinum defendentem originale peccatum, & Adam per transgressionem mortalem factum &c.* *Part. 1. p. 97.*

Idid. p.
30. Ipse Marius Mercator, in Libro subnotationum aperte testatur, Pelagio prævisse Theodorum. *Quæstio*, inquit, *contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipue in Cilicia a Theodoro quondam Episcopo Oppidi Mopsuesteni jamdudum mota, nunc usque penes paucos eorum admodum occulto roditur, nec ea palam profertur; sed ab ipsis, qui de ea cornicantur, velut Catholicis, intra Ecclesias interim retinetur.*

T. 10. p.
254. B. V. Rufinum quemdam Presbyterum, erroris Pelagiani, & Cælestiani magistrum fuisse testatur ipsemet Cælestius apud S. August. L. de peccato originali, c. 3. Accusatus enim a Paulino Diacono Cælestius coram Aurelio ceterisque Episcopis in Concilio Carthagenensi sedentibus, dixit, se doctrinam, de qua postulabatur, a Presbyteris in Ecclesia Catholica constitutis accepisse, præcipue vero a Rufino. Sanctus, inquit, Presbyter Rufinus Romæ qui mansit cum sancto Pammachio: ego audiui illum dicentem quia *traxit peccati non sit*. Quis sit ille Rufinus Presbyter, an ille Aquilejensis, adeo famosus: tum propter Melaniæ peregrinantis comitatum, & Libros editos; tum propter graves inter ipsum, & S. Hieronymum contentiones; an alter natione Syrus, disputant Critici. Emin. Cardinalis Norisius in Historia Pelagiana L. 1. c. 2. & ceteri, vulgo existimant Rufinum illum esse Aquilejensem. Doctissimus econtra Garnerius Marii Mercatoris editor, dissertatione 1. c. 3. non contemnendis argumentis contendit, illum Rufinum Syrum fuisse, ab alio Aquilejensi plane distinctum. Quam controversiam, nos aliis dirimendam relinquimus.

Alios Pelagiani erroris præformatores appellat sanctus Hieronymus, in Epistola ad Ctesiphontem: nempe Evagrium Ponticum, Sextum Philosophum, Palladium, Galatam, &c.

De Pelagio. Ejus patria, professio, ingenium, mores.

Natione
Anglus. Ex majori Britannia seu Anglia ortum duxisse Pelagium, testatur S. Aug. Epistola 186. ad Paulinum, alias 106. c. 1. ubi scribit: Pelagium, ut ab alio Tarentino distingueretur, Britonem fuisse cognominatum. S. Prosper initio Carminis de ingratis, a quo Coluber Britanus dicitur. Orosius in Apologetico, & Marius Mercator in Commonitorio, eum pariter Britanum appellant. Ex obscuris parentibus illum ortum fuisse affirmat Orosius in Apologetico de arbitrii libertate.

Professione
Monachus.
T. 8. p.
25. E. Professione Monachus fuit Pelagius. Ita testatur S. Aug. L. de Hæresibus c. 88. *Pelagianorum*, inquit, *est hæresis, hoc tempore omnium recentissima, a Pelagio Monacho exorta*. Cum tria Monachorum genera tunc temporis distinguerentur, quorum alii in Monasterio, qui Cænobitæ; alii in desertis locis, qui Eremitæ sive singulares; alii suis in ædibus vivebant, qui apud Græcos aliquando Philosophi, apud Latinos vulgo Monachi vocabantur. Pelagius ex his postremis fuisse videtur, nec usquam ad sacros Ordines promotus; unde Laicus dictus est ab Orosio Apologetici c. 3. & a Zozimo Pontifice, in 2. Epistola ad Africanos. Quicumque enim ex Monachis non erant sacris Ordinibus initiati, ii inter Laicos recensebantur.

Ingeniū. Ingenium accepit a natura fortissimum, celerrimum, & acutissimum, ait S. Aug. Libro de natura, & gratia c. 6. & 35. fervidum simul ac vehemens, ut testantur ejus ad pietatem adhortationes, ceteraque opera, quæ in unum volumen collecta non ita pridem lucem aspexere Antuer-
piz.

piæ, hac inscriptione: Appendix Augustiana. Non minus litigiosum, versipelle, sinuosum, dolis ac fraudibus deditum illius ingenium, produnt, ac manifestant varii illi flexus ac doli, quibus erroris sui caput dissimulare nitebatur.

Hominis artem ac fraudes in errore suo disseminando, his verbis eleganter describit Commentator Marii Mercatoris, dissertatione prima, quæ est de primis auctoribus & defensoribus hæresis Pelagianæ. *Hæ*, inquit, *Pelagio erant artes hæresim disseminanti. Nihil de suis mysteriis aperte vulgo credere, sed fidis tantum auribus. Si quid dogmatum emanasset in publicum; negare palam, quod in cubiculis doceret. Si aperte proponendus error, alienam inducere personam, si suo nomine loqui cogeretur, dubitantis more, timideque afferre, de quo simularer se velle doceri. Si ex Libris argueretur cujusdam assertionis, Libros caussari, vel non esse suos, vel prius subreptos, quam emendarentur. Si ex confessis urgeri contingerent, sententias interpretari verbis perplexis, & in speciem Catholicis. Si necessitas foret, Ecclesiæ nonnulla damnanti consentire, damnare libenter omnia, sed, ut agebat, Ecclesiæ sensu, idest, eo, quem postea fingeret ad arbitrium. Si aliquando fidem exponere deberet, copiose prosequi plurima, de quibus non interrogaretur: de re vel nihil, vel ambiguum quiddam eloqui, imitari serpentes, qui, ut ait Orosius Apologetici cap. 1. cum tuendi solius capitis causa reliquum concisioni atque injuriæ corpus opponunt, nihil damni arbitrantur, ea tantum sui parte a periculo libera, quæ multimodas, venenatasque in se obtinet linguas, etiam si membris omnibus imputetur.*

Artes
Pelagii
in erro-
re dis-
seminando.
P. Gar-
nerius p.
134.

Quoad mores autem Pelagii attinet; eos, saltem specie tenus, ita compositos & probatos habuit, ut pietatis laudem afsecutus aliquando fuerit. Unde S. Aug. L. de gestis Pelagii c. 22. initio ait: *Pelagii nomen cum magna ejus laude cognovi.* Et Epistola 186. jam citata, initio testatur se olim dilexisse Pelagium. Et l. 3. de pecc. mer. & rem. c. 1. ait, eum tamquam virum sanctum habitum fuisse. *Post paucissimos dies, inquit, legi Pelagii quædam scripta, viri, ut audio, sancti, & non parvo profectu Christiani.* Ex quibus inferes, Pelagium, si non veram ac solidam, saltem fucam habuisse virtutem. S. Chrysostomus, Epistola quarta ad Olympiadem in fine, ait: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur quot quantisque coronis digni sint, qui forti animo in acie steterunt, cum viros qui tam pie ac sancte, tantaque tolerantia vixerunt, abripi, atque in fraudem impelli videamus.*

Mores:
T. 10. p.
216. B.
T. 2. p.
663. G.
T. 10. p.
71. D.

Ed. N. T.
3. p. 577.
B.

Suspiciantur nonnulli, Pelagium, de quo S. Chrysostomus, alium esse ab eo de quo hic loquimur. Cum enim, inquiunt, hæc Epistola scripta sit anno Christi 405. quando in exilio versabatur Chrysostomus, & Pelagius adhuc fama sanctitatis floreret anno 413. quo S. Aug. scripsit Lib. de peccatorum meritis, postquam anno superiore 412. Cælestius apud Carthaginem in Episcopali Judicio excommunicationem meruisset; ut ipse ait l. 2. Retract. c. 33. verisimile non est, Pelagium illum, de quo loquitur sanctus Chrysostomus, fuisse hunc ipsum hæresiarcham, cujus errores tardius Græcis, & Orientali Ecclesiæ innotuerunt.

Quidquid sit de illa pietatis, ac sanctitatis opinione, qua floruit aliquando Pelagius, ab ea certe, detracta larva, subinde multum excidit. Extat enim apud Isidorum Pelusiotam acerrima cujusdam Pelagii Monachi repre-

hensio, L. 1. Epistola 314. In eo carpit 1. mentis inconstantiam, quod gyrovagus de Monasterio in Monasterium subinde migraret. 2. ventris ingluviem, & temulentiam, quod crassiores caminos, nidores culinarum, & mensas lautiores exploraret. 3. adulatorium, & versipellem animum, quod iis, qui Magistratum gerebant, adblandiretur.

Neque etiam de Pelagio hæresiarcha hæc dicta esse contendunt nonnulli, quod temporis ratio non permittat: quia scilicet hæc de Pelagio jam senescente dicuntur, quasi hæresim senex dumtaxat sparsisset; cum tamen certum sit, Pelagium hæresiarcham diu, longe lateque peregrinatum esse, postquam hæreses suas disseminare cœpit; adeoque ante senectutem, priusquam cinis aspersum caput haberet, in eas lapsum esse. Cum etiam constet ex S. Aug. L. de gestis Pelagii c. 22. & L. 3. de pecc. mer. c. 2. Pelagium etiam tunc, cum in Occidente, ipsaque Urbe Roma errores suos scriptis, Libris, & Epistolis spargeret, magna laude claruisse, sanctumque, & non parvo provectu Christianum audivisse.

Verum, cum incertum sit quo præcise anno hæc scripserit Isidorus, (vivebat autem etiam post annum 431. siquidem eodem L. Epistola 310. ad Cyrillum, meminit Synodi Ephesinæ eodem anno celebratæ) non est, quod ejus testimonium omnino infirmetur: præsertim cum habeamus alterum coætaneum testem Orosium, in Apologetico c. 27. qui Pelagium ministrum mensarum, itemque balneis, epulisque nutritum dixit. *Sed tibi, inquit, specialis inde portandi oneris fortasse fiducia est, quod balneis, epulisque nutritus, latos humeros gestans robustamque cervicem, præferens etiam in fronte pinguedinem.* Nimirum, ait Cardinalis Norisius, ex illorum tunc temporis Monachorum grege erat Pelagius, de quibus hæc quidem lepide scribit Hieronymus in Epistola ad Pammachium: *Miror, cur carni detrahentes vivant carnaliter, & inimicam suam foveant, & nutrant delicate, nisi forte implere volunt Scripturam dicentem: Amate inimicos vestros.*

Errores Pelagii.

Non ferunt angusti hujus Tractatus limites, ut per annos singulos digesta Historiæ Pelagianæ capita fufius prosequamur. Quas partes copiose, & accurate perfecerunt e recentioribus, in primis Eminentissimus Card. Norisius in Historia Pelagiana, Marii Mercatoris Commentator Parisinus, & auctores recentioris editionis Operum S. Aug. in ampla præfatione τόμο decimo præfixa. Nobis hic satis erit Pelagii errorem, variosque ejus flexus, ac sinus circa gratiam Christi paucis aperuisse. Unum vero hic Augustinum audiemus, qui propius errorem illum inspexit, & cum Pelagianis congressus est.

T. 10. p. 216. S. igitur Aug. L. de gestis Pelagii c. 35. compendiose referens, quæ in Diospolitana Synodo, Pelagio, ejusque discipulo Cælestio objecta fuerant errorum capita, quindecim articulis totam eorum doctrinam complexus est. Quam L. de dono persever. c. 2. pressius ad tria generatim revocat capita, totidem fidei nostræ articulis opposita: *Tria sunt, inquit, quæ maxime adversus eos Catholica defendit Ecclesia. Quorum unum est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari; quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia etiam conferuntur merita universa justorum. Alterum est, in quantacumque justitia sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci homi-*

nem

nem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum, nisi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione solvatur.

Circa annum Christi 405. errorem suum disseminavit hæresiarcha Pelagius, & quidem arte multiplici, variisque flexibus. Erat enim ille versipellis mirus fallendi artifex, qui varias, pro data opportuna occasione, formas induebat. Sed erroris illius arcana propius exploranti videtur, sub diverso verborum cortice, eundem semper errorem latitasse.

Primo itaque, vel ipso gratiæ nomine repudiato, aut saltem omisso, solam naturam sufficere dicebat, ac parem ad omnia Dei mandata observanda, tentationes superandas, pravas extirpandas consuetudines, & ad quamdam ἀπερίεργον seu imperturbationem, ad ipsam denique vitam æternam assequendam. Ad hæc monstra doctrinæ exhorruere Catholici, *Disputantes contra gratiam pro libero arbitrio*, ait S. Aug. loquens de Pelagianis serm. 26. alias 11. de verbis Ap. c. 7. fecerunt auribus piis, & catholicis offensionem. Cæperunt horri; cæperunt ut certa perniciēs devitari &c.

T. 5. p.
139. C.

2. Ad publicam invidiam, & offensionem Catholicorum declinandam, nomen gratiæ, ejusque necessitatem admittere visus est Pelagius. *Vocabulo*, ait S. Aug. L. de Gr. Christi cap. 37. frangens invidiam, offensionemque declinans. At liberum hominis arbitrium, hoc est boni, malique facultatem, subdolos ille gratiam appellabat, quam homo absque ullis suis meritis a Deo in creatione gratis accepit, & pro qua gratias ipsius referre tenetur. Sic ille arguebat apud S. Augustinum serm. mox laudato c. 7. Hoc ipso, quia liberum hominis arbitrium defendo, & dico, quia liberum arbitrium sufficiens est, ut justus sim, non sine gratia Dei dico, nec contra gratiam Dei disputo. Sic vero probabat: Cum dico liberum hominis arbitrium; vide quia hominis dico. Quid deinde? Hominem quis creavit? Deus. Quis si liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem Deus creavit, & homini Deus liberum donavit arbitrium, quidquid potest homo de libero arbitrio, cujus gratiæ debetur, nisi ejus, qui eum condidit cum libero arbitrio? Ad quæ Pelagii verba festive reponebat S. Aug. Videte fratres mei, quomodo illam generalem gratiam prædicet, qua creatus est homo . . . Videte accumen, sed vitreum: quasi lucet vanitate, sed frangitur veritate.

T. 10. p.
246. G.

T. 5. p.
139. D.

Ibid. E.

Ibid. F.

Pari fraude ac subterfugio possibilitatem non peccandi alicui gratiæ deputabat Pelagius. Verum gratiam illam a natura non fecernebat. Ipsa, inquit apud S. Augustinum Lib. de natura, & gratia c. 51. non peccandi possibilitas non tam in arbitrii potestate, quam in naturæ necessitate est. Quidquid in naturæ necessitate positum est, ad naturæ pertinere non dubitatur auctorem, utique Deum. Quomodo ergo absque Dei gratia dici existimatur, quod ad Deum proprie pertinere monstratur? Ad quæ S. Aug. Expressa est, aiebat, sententia quæ latebat, non est quemadmodum possit abscondi. Ideo Dei gratiæ tribuit non peccandi possibilitatem, quia ejus naturæ auctor est, cui possibilitatem non peccandi inseparabiliter instam dicit.

Ibid. C.

T. 10. p.
252. A.
B.

Cum Pelagiani a Catholicis urgerentur, ut gratiam a natura, & libero arbitrio distinctam agnoscerent, non recusarunt illi quidem; nomine gratiæ legem atque doctrinam subdole intelligebant. Cum urgeri cæperint, ait S. Aug. L. de Sp. & Lit. c. 2. n. 4. quomodo id præsumant asserere fieri sine ope divina, reprimunt se, nec hanc vocem audent emittere, quoniam vident quam sit impia, & non ferenda. Sed ajunt, ideo ista sine ope divina non

Ibid. p.
87. B.

fieri, quia & hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, & dando præcepta ipse docet quemadmodum homini sit vivendum; & in eo utique adjuvat, quod docendo aufert ignorantiam, ut sciat homo in operibus suis quid evitare, & quid appetere debeat, quo per liberum arbitrium naturaliter insitum, viam demonstratam ingrediens, continenter, & iuste, & pie vivendo, ad beatam eandemque æternam vitam pervenire mereatur. Et in fra c. 8. nu. 14. Laudamus, inquit

Ib. pag. 92. B. Deum nostræ justificationis auctorem, in eo quod legem dedit, *cujus intuitu* noverimus quemadmodum vivere debeamus.

Hanc Pelagianorum fraudem ac versutiam sæpius memorat, ipsisque objic. S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 3. n. 3. L. 4. ad Bonif. c. 5. n. 11. & alibi.

Cum vero lex ac doctrina, nisi innotescat ac reveletur, juvare hominem non possit; Pelagius revelationem illam appellabat gratiam, quæ mens reipsa illustratur, sed ea non juvatur, nec excitatur voluntastorrens, & infirma.

Observat S. Aug. L. 4. ad Bonif. jam laudato cap. 5. nusquam Pelagianos gratiæ Dei periculosius insidiosos esse, quam cum legem, ac doctrinam tam magnifice commendabant. Quam gratiam, dicebant illi apud Augustinum L. de Gr. Chr. c. 7. nu. 8. nos, non ut putas, in lege tantummodo, sed

Ibid. p. 233. E. F. & in Dei esse adiutorio confitemur... Adjuvat enim nos Deus, per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit; dum nobis, ne præsentibus occupemur, futura demonstrat. Dum diaboli pandit insidias; dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cælestis illuminat; &, ut alibi addit, dum nobis suadet omne, quod bonum est. Vera hæc quidem, at non sufficiunt: nam præter illam gratiam, quæ mens per legem, ac doctrinam illustratur, alia necessaria est, per quam voluntas excitata, & roborata ea faciat, quæ facienda esse ostendit. Quæ gratia, inquit S. Aug. L. de Grat. Chr. c. 12. agitur, non

Ibid. p. 236. D. solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus; nec solum ut diligenda credamus, verum etiam ut credita diligamus.

4. Pelagius libero arbitrio, legi, doctrinæ, ac revelationi addidit tamquam veram Christi gratiam, tum exempla Christi, tum peccatorum remissionem. Dicunt etiam, ait S. Aug. L. de gr. & lib. arb. c. 13. n. 26. gratiam Dei, quæ data est per fidem Jesu Christi, quæ neque lex est, neque natura, ad hoc tantum valere, ut peccata præterita dimittantur, non ut futura vitentur, vel repugnantia superentur. Hanc porro solam gratiam gratuitam esse, nec meritis retribui affirmabant Pelagiani, teste S. Aug. eodem Lib. c. 6. n. 15.

Ibid. p. 725. F. Dicunt hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, quæ homini peccata dimittuntur; illam vero, quæ datur in fine, idest vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi.

Ad hanc peccatorum gratuitam remissionem, velut gratiarum cumulum addebant exempla Christi, quibus velut efficacioribus adjumentis, homo ad bonum impellitur, & excitatur: quam quidem speciem gratiæ idcirco maxime necessariam hoc tempore prætendebant. Quod, ait S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 39. non sufficit amplius sola lex, propter nimiam peccandi consuetudinem, nisi Christi accedat, non inspiratio charitatis per Spiritum Sanctum, sed imitandum & imitandum in doctrina Evangelica virtutis ejus exemplum.

In hac exemplorum Christi gratia, mirum quantam vim, & efficaciam ad operandum bonum Pelagiani collocarent, quantumque ex ea præsidium ad errores suos occultandos repeterent. Hujusce gratiæ prætextu, dicere poterant

rant teste S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 2. quolibet momento nos divina gratia adjuvari. Solent dicere, ait S. Doctor, nobis in eo Christum ad non peccandum ^{ib. p. 231.} præbuisse adjutorium, quia ipse iuste vivendo, iusteque docendo reliquit exemplum: A. E. possunt etiam ad hoc ista verba coaptare, ut dicant, per singula momenta, per singulos actus necessariam nobis esse huiusmodi gratiam, idest, ut in omni conversatione nostra intueamur divine conversationis exemplum.

Istam porro exemplorum Christi gratiam, reipsa a lege ac doctrina ^{ib. p. 248.} distinctam non esse, probat ibidem cap. 41. S. Aug. Adjutorium autem gratiæ, inquit, quæ proprie gratia nuncupatur, in Christi esse arbitratu exemplo: quod nihilominus ad doctrinam pertinere perspicuis, quæ nobis Evangelica prædicatur: ut videlicet, tamquam via demonstrata, qua ambulare debeamus, jam viribus liberi arbitrii, adjutorio nullo alterius indigentis, sufficiamus nobis, ne deficiamus in via. Sic latere se putabat Pelagius, ut dixerat ibidem c. 9. ^{ib. p. 236.} S. August. cum aliis, atque aliis locutionibus versat significationem legis atque ^{A.} doctrinæ.

Observandum autem diligenter cum eodem S. Doctore Lib. de Gratia Chr. c. 3. & 4. Pelagium, ut majori arte errorem suum involveret, ac Catholicis illuderet, cum dicebat nos sine Dei gratia nihil posse, tria distinxisse: nempe possibilitatem, voluntatem, & actionem. Audiatur S. Aug. In Libris, inquit cap. 3. quos Pelagius edidit pro libero arbitrio, quo- ^{ib. p. 236.} rum mentionem facit in Epistola, quam Romam misit... Cum tria constituat atque C. distinguat, quibus divina mandata dicit impleri, possibilitatem, voluntatem, actionem: possibilitatem scilicet, qua potest homo esse iustus; voluntatem, qua vult esse ^{ib. p. D.} iustus; actionem, qua iustus est: horum trium primum, idest possibilitatem, datam ^{Tria di-} confitetur a Creatore naturæ, nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere etiam si ^{stingue-} nolimus: duo vero reliqua, idest, voluntatem, & actionem, nostra esse asserit, ^{bat Pela-} atque ita nobis tribuit, ut non nisi a nobis contendat. Et cap. 4. Sed ne quis for- ^{gius: pos-} sitan dicat, nos vel non recte intelligere, quæ loquitur, vel male volo animo in alium ^{sibilita-} sensum, quæ non ita dicta sunt, vertere, ipsa jam verba ejus accipite. Nos, inquit, ^{tem, vo-} sic tria ista distinguimus, & certum velut in ordinem digesta partimur. Primo loco ^{luntatē,} posse statuimus, secundo velle, tertio esse. Posse in natura, velle in arbitrio, esse ^{& actio-} in effectu locamus. Primum illud, idest, posse, ad Deum proprie pertinet, qui ^{nem.} illud creaturæ suæ contulit: duo vero reliqua, hoc est, velle, & esse, ad hominem ^{ib. F. G.} referenda sunt, quia de arbitrii fonte descendunt. Ergo in voluntate, & opere bono laus hominis est; imo & hominis, & Dei, qui ipsius voluntatis, & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ semper adjuvat auxilio. Quod vero potest homo velle bonum atque perficere, solius est. Sic perfidus ille per possibilitatem, solam naturam, quæ a Deo est, per gratiam vero, qua possibilitatem nostram adjuvari dicebat, legem, doctrinam, revelationem, peccatorum veniam, ac Christi exemplum, intelligebat.

Observandum 2. adjutorium gratiæ in mente Pelagii, absolute, ac simpliciter necessarium non fuisse, sed tantum secundum quid, & ad faciili- ^{neceffa-} dumtaxat agendum. Ita refert S. Aug. L. de Gratia Chr. c. 26. Gratiam Dei, ^{ria ad fa-} ait, qua charitas diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus ^{cilius} est nobis, sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, ^{at agen-} quod ad pietatem pertinet veramque iustitiam, fieri posse non dubitet. Non quo- ^{dum ex} modo iste (Pelagius) qui cum dicit, propterea dari gratiam, ut quod a Deo præcipi- ^{Pelagio.} tur, facilius impleatur; quid de illa sentiat, satis ostendit, scilicet, quod etiam sine ^{ib. p. 243.} illa, ^{A.}

illa, etsi minus facile, fieri tamen, quod divinitus præcipitur, potest. Idem fere *Ibid. F.* repetit cap. 27. Et cap. 29. postquam ista Pelagii verba commemoravit, ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam. Tolle, inquit S. Aug. facilius, & non solum plenus, verum etiam sanus est sensus... Cum autem facilius additur, adimpletio boni operis etiam sine Dei gratia posse fieri, tacita significatione suggeritur. Quem sensum redarguit qui dicit: Sine me nihil potestis facere.

Gratia
ex Pela-
gio gra-
tuita non
est.

Ibid. F.

244. P.

Ibid. p.

245. A.

Observandum 3. Pelagium (quancumque tandem gratiam admiserit) docuisse illam gratuitam non esse, sed humanis meritis retribui. Quamlibet sentiat gratiam, ait S. Aug. L. de Gratia Christi c. 31. num. 34. ipsis Christianis secundum merita dari dicit. Tum referet ista Pelagii verba de iis, qui Christiani non sunt. Illi (dicebat Pelagius) ideo judicandi atque damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium, per quod ad fidem venire possent, & Dei gratiam promereri; male utuntur libertate concessa. Hi vero remunerandi sunt, qui bene libero utentes arbitrio merentur Domini gratiam, & ejus mandata custodiunt. Quam erroneam sententiam sic refellit ibidem S. Doctor: Manifestum est eum dicere gratiam secundum merita dari, quamlibet eam, vel quamlibet significat.... Nam cum eos remunerandos dicit, qui bene utuntur libero arbitrio, & ideo mereri Domini gratiam, debitum eis reddi fatetur. Ubi ergo est illud Apostoli: iustificati gratis per gratiam ipsius? Ubi est, & illud, Gratia salvi facti estis? Et ne putarent per opera, addidit, per fidem. Rursus ne ipsam fidem sine Dei gratia sibi putarent esse tribuendam; Et hoc, inquit, non ex vobis, sed Dei donum est. Nempe ergo illud unde incipit omne quod merito accipere dicimus, sine merito accipimus; idest ipsam fidem. Aut si negatur dari, quid est, quod dictum est: Sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei?

Ibid. p.

731. G.

Quibus

meritis

gratiam

debitam

esse Pe-

lagius

conten-

debat.

Observandum denique, merita illa humana, quibus Pelagiani gratiam velut iustitiæ titulo debitam esse contendebant, fuisse in eorum mente boni cupiditatem, fidem, & orationem, Cum fuerint convicti, ait S. Aug. de gratia, & lib. arbit. c. 14. non defensores, sed instatores, & præcipitatores liberi arbitrii, quia neque scientia divinæ legis, neque natura, neque sola remissio peccatorum est illa gratia, quæ per Jesum Christum Dominum nostrum datur, sed ipsa facit, ut lex impleatur, ut natura liberetur, ne peccatum dominetur; cum ergo in his convicti fuerint, ad hoc se convertunt, ut quocumque modo conentur ostendere gratiam Dei secundum merita nostra dari. Dicunt enim, & si non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur... tamen secundum merita bonæ voluntatis datur: quia bona voluntas, inquiunt, præcedit orantis, quam præcessit voluntas credentis, ut secundum hæc merita, gratia sequatur exaudientis Dei. Ex hac Pelagianorum doctrina S. Aug. L. de hæresibus cap. 88. merito infert, Ecclesiæ orationes ab illis funditus subverti.

T. 8. p.

26. C.

Hactenus de errore Pelagii circa necessitatem gratiæ, de quo vix ulla est inter Theologos discordia: duo vero supersunt, de quibus non consentiunt omnes.

Primum est, an Pelagiani necessitatem alicujus gratiæ interioris tandem aliquando admiserint.

Alterum, quæ præcise fuerit illa gratiæ species, de qua potissimum disputabat, & quam prorsus ex Ecclesiæ fide necessariam esse contendebat S. Aug. Pelagianos impugnans.

Utrum Pelagius gratiæ alicujus interioris necessitatem aliquando tandem agnovit.

Duplex distinguenda gratia interior. Una, quæ ad intellectum, altera, quæ ad voluntatem pertinet. Prior est mentis illuminatio seu illustratio, per quam prædicatione forinsecus auribus insonante, interius menti proponuntur, ac revelantur, quæ credenda sunt fidei nostræ mysteria.

Posterior est motio seu excitatio Dei, qua voluntas ad actus veræ pietatis incitatur, & adjuvatur. Utrumque vero gratiam plane necessariam esse docet fides Catholica.

Gratia interioris illuminationis seu illustrationis spectari potest, vel ex parte tantum objecti, quod intellectui clarius proponitur solis suis propriis viribus credendum; vel ex parte ipsius intellectus, qui ad credendum divina opitulante, & adjuvante gratia determinatur. Quæ fidei gratia etiam ex parte voluntatis piam includit, ac præsupponit ad credendum motionem.

Quæstio est, an Pelagius utramque illam propriam, & interiorem gratiam tum mentis, tum voluntatis aliquando agnovit. Sunt qui affirmant, sunt qui negant.

Dicimus i. Pelagium, præter externam legis ac doctrinæ propositionem, admisisse interiorem illustrationis, & illuminationis gratiam ex parte quidem objecti melius propositi, non vero ex parte causæ, seu intellectus ad credendum divinitus excitati.

Probatur verbis ipsiusmet Pelagii apud S. Aug. L. de Gratia Christi c. 7. T. 10. p. *Quam gratiam, dicebat hæresiarcha, non ut tu putas, in lege tantummodo, sed* 233. E. F. *& in Dei adjutorio confitemur... Adjuvat enim Deus nos per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit; dum nobis, ne præsentibus occupemur, futura demonstrat; dum diaboli pandit insidias; dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ cælestis illuminat.*

Inde est, quod necessarias diceret orationes, ut Deus, ea quæ credenda & facienda sunt, nobis aperiat. *Ipsas quoque orationes, ait S. Aug. L. de Grat. Chr. c. 14. ad nihil aliud adhibendas opinatur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiat; non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum esse didicerit, etiam dilectione, & actione perficiat.* Tum addit: *Ipsam* 248. E. *vero auxilium, quo possibilitatem naturalem perhibet adjuvari, in lege constituit atque doctrina, quam nobis fatetur etiam a Spiritu Sancto revelari, propter quod & orandum esse concedit.* Qui Pelagii fraudes satis perspectas non haberet, istis, & aliis hujuscemodi bene multis ipsius verbis forte persuaderetur, admissam ab illo veram, & interiorem gratiam voluntatis, & actionis: at quantum ab illa semper fuerit alienus, declarat, ac sapissime inculcat S. Aug. imo vel mox laudata S. Doctoris verba hæc demonstrant. *Orationes ad nihil aliud adhibendas opinatur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiat; non ut adjuvetur mens hominis, ut id, quod faciendum esse didicerit, etiam dilectione, & actione perficiat.* Ergo Pelagius internam revelationis, seu illustrationis gratiam admisit saltem ex parte objecti melius seu opportunius menti ad credendum propositi; non autem ex parte ipsius subjecti, seu intellectus, quem negabat cælesti gratia juvari ac roborari debere, ut ad credendum inclinaretur.

Dices. S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 47. declarat nullum amplius futurum con-

controversiæ locum cum Pelagio, si fateri vellet, voluntatem & actionem gratia Dei adjuvari. *Si consenserit*, inquit, *etiam ipsam voluntatem, & actionem divinitus adjuvari, & sic adjuvari, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus... quantum arbitror, inter nos nihil controversiæ relinquetur*. Porro si Pelagius non admisisset veram ex parte intellectus gratiam illuminationis & illustrationis, superfuisset ea ex parte controversia: hujusmodi quippe gratia plane requiritur, ut intellectus ad credendum moveatur, & excitetur.

Resp. isto dumtaxat sensu asserere S. Aug. nullum amplius fore controversiæ cum Pelagio locum, si fateri vellet voluntatem, & actionem gratia Dei adjuvari, quia nempe semel admissa gratia voluntatis, nulla prorsus difficultas superest circa gratiam intellectus; & illa admissa, istam quoque admitti necesse est. Arguit S. Doctor quasi a majori ad minus. Si nempe Pelagius fateri vellet gratiam esse necessariam ad bonam voluntatem, & actionem, quanto magis fateretur necessariam illam esse ad credendum rebus a Deo revelatis? Credi etenim non possunt sine pia voluntatis ad credendum motione, & excitatione.

Dicimus 2. Pelagium reipsa veram, & internam gratiam voluntatis, & actionis nusquam agnovisse.

Centies id testatur S. Aug. 1. iis in locis, quibus declarat se veram Christi gratiam in scriptis Pelagii, quæcumque legerat, nusquam invenisse. L. de Grat. Chr. c. 30. *Istam*, inquit, *gratiam, qua justificamur, idest, qua charitas Dei diffunditur in cordibus per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, in Pelagii, & Cælestii scriptis, quæcumque legere potui, nusquam eos invenni, quemadmodum confitenda est, confiteri*.

Et cap. 34. *Nec alicubi potui reperire*, pergit S. Doctor, *hanc eum gratiam confiteri: non solum possibilitas naturalis voluntatis, & actionis, quam dicit nos habere etiam si nec volumus, nec agimus bonum; sed ipsa etiam voluntas, & actio subministrante Spiritu adjuvatur*.

Et cap. 35. *An credat aliquod adiutorium bene agendi adjunctum naturæ, atque doctrinæ per inspirationem fragrantissimæ, & luminosissimæ charitatis, non apparet omnino*.

2. In iis ipsis Pelagii verbis, quibus tam magnifice gratiam Christi extollere ac commendare videtur, fraudem latere, unamque legis, ac doctrinæ gratiam propugnari contendit L. de Grat. Chr. c. 7. Postquam Pelagii verba retulit, quibus assererat gratiam non in lege tantummodo, sed etiam in Dei adiutorio se conferri. *Adjuvat enim nos*, inquebat, *per doctrinam, & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis, ne presentibus occupemur futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat*. In his omnibus, inquebat S. Aug. non recessit a commendatione legis atque doctrinæ. Egregia plane videntur ac præclara, quæ idem Pelagius apud S. Aug. eodem L. de Gr. Chr. c. 10. de virtute gratiæ Dei prædicabat. *Operatur in nobis*, dicebat, *velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditis, & mutorum more animalium tantummodo presentia diligentes, futuræ gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit; dum revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitavit voluntatem; dum nobis suadet omne, quod bonum est*. Quam hæc in speciem magnifica, & orthodoxa! attamen in his nihil nisi fraudem, errorem, & unam legis, ac doctrinæ gratiam deprehendit pro sua sagacitate.

Ibid. p.
243. F.

Ibid. p.
237. B.

Ibid. D.

Ibid. p.
233. E. F.

Ibid. G.

Ibid. p.
235. B.

tate S. Aug. Quid manifestus est, inquit eodem c. 10. nisi aliud eam dicere gratiam qua Deus in nobis operatur velle, quod bonum est, quam legem atque doctrinam? In lege namque, & doctrina Sanctorum Scripturarum futurae gloriae atque praemiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quod sapientia revelatur: ad doctrinam pertinet, cum suadetur omne quod bonum est. Et si inter docere, & suadere, vel potius exhortari distare aliquid videtur, etiam hoc tamen doctrinae generalitate concluditur, quae quibusque sermonibus vel litteris continetur.

Et cap. 3. de eodem Pelagio verba faciens, Gratiam Dei, ait, & adiutorium, quo adjuvamus ad non peccandum, aut in natura, & libero ponit arbitrio, aut in lege atque doctrina: ut videlicet, cum adjuvat Deus hominem, ut declinet a malo, & faciat bonum, revelando, & ostendendo quid fieri debeat, adjuvare credatur; non etiam cooperando, & dilectionem inspirando, ut id, quod faciendum esse cognoverit, faciat.

Et c. 4. postquam retulit Pelagium tria distinxisse, nempe possibilitatem, voluntatem, & actionem, haec addit cap. 5. Scire debemus, quod nec voluntatem nostram, nec actionem, divino adjuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis... & ideo non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet, ut velle, & agere valeamus.

3. Denique, eam rejiciebat Pelagius gratiam, de qua cum Aug. disputabat, quam ab ipso ex publica Ecclesiae fide exigebat S. Aug. Atqui de gratia voluntatis, & actionis disputabat Pelagius cum Augustino, istam ab ipso ex Ecclesiae fide Aug. exigebat: ergo &c. Nos, aiebat S. Doctor L. de Gratia Christi cap. 10. volumus eam gratiam isle aliquando fateatur, quae futurae gloriae magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur, & speratur: nec solum revelatur sapientia, verum & amatur; non solum suadetur omne quod bonum est, verum & persuadetur... hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solum vocari, verum etiam esse Christianus.

Et cap. 13. Haec gratia, si doctrina dicenda est, certe sic dicatur, ut altius, & interius eam Deus cum ineffabili suavitatem credatur infundere, non solum per eos qui plantant, & rigant extrinsecus, sed etiam per seipsum, qui incrementum suum ministrat occultus; ita ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam impertiat charitatem.

Cap. 24. Legant ergo, & intelligant (Pelagiani) pergit S. Doctor, intueantur, atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forinsecus, sed interna, & occulta, mirabili ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed bonas etiam voluntates.

Denique cap. 26. Gratiam Dei, qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam, fieri posse non dubitet. Non quomodo iste, qui cum dicit, propterea dari gratiam, ut quod a Deo praecipitur, facilius impleatur, quid de illa sentiat, satis ostendit; scilicet, quod etiam sine illa, etsi minus facile, fieri tamen potest quod divinitus praecipitur.

His omnibus adde & quae scribit Aug. ad Innocentium S. P. Epist. 177. T. 2. p. alias 95. Illam, inquit, confiteatur apertissime gratiam, quam doctrina Christiana demonstrat, & praedicat esse primam Christianorum, quae non est naturae, sed qua salvatur natura: quae naturam non auribus sonante doctrina, vel aliquo adjumento visibili fovet, sicut plantator quodammodo, & irrigator

gator extrinsecus, sed subministracione spiritus, & occulta misericordia.
T. 10. p. 732. A. Dices I. S. Aug. L. de gr. & lib. arb. c. 14. testatur Pelagianos tandem convictos agnovisse gratiam distinctam a lege, doctrina, remissione peccatorum, &c. Cum in his, inquit, convicti fuerint, ad hoc se convertunt, ut quocumque modo contentur ostendere, gratiam Dei secundum merita nostra dari: dicunt enim, Etsi non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonæ voluntatis datur. Ergo tandem agnovere Pelagiani necessariam esse gratiam ad bene operandum, licet errarent in eo, quod contenderent gratuitam illam non esse, sed meritis bonæ voluntatis retribui.

T. 5. p. 735. E. Confirmatur ex eodem S. Doctore ser. 156. alias 13. de verbis Apostoli c. 11. & 12. ubi gratulatur Pelagianis, quod ad Catholicam veritatem accedentes, adjutricem gratiam agnoverint. Accedendo, inquit, proficere potuerunt, & ad id quod vere rectum est, pervenire. Jam ergo dicunt adjutricem esse gratiam Dei, ad facilius faciendam. Propter quam eorum confessionem Deum benedixit Aug. Et benedicimus Deum, inquit, quia vel hoc aliquando dixerunt.

Resp. dist. ant. Pelagiani Catholicorum argumentis victi agnoverunt gratiam distinctam a natura, doctrina, & scientia legis, &c. quæ in sola interiori revelatione, seu illustratione mentis posita foret, concedo: in excitatione, motione, ac virtute quadam voluntati divinitus impressa, nego. Itaque præter externam Evangelicæ prædicationis gratiam auribus forinsecus insonantem, Pelagiani agnovere necessariam esse interiorem Spir. Sancti revelationem, seu illuminationem, & illustrationem mentis, non tantum, ut diximus antea, ex parte objecti melius propositi, sed etiam ex parte ipsius intellectus divinitus adjuti, & elevati. At gratiam voluntatis, & actionis illos agnovisse, non probant verba citata, imo potius contrarium; Siquidem præterita illa boni operis gratia, debetur meritis bonæ voluntatis. Ergo voluntas, ut bona sit, speciali Dei gratia, & adjutorio non indiget. Nostra est victoria, inquiebat Cælestius, quoniam propria voluntate arma suscepimus; sicut e contrario nostrum est, quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus. Atque inde est, quod Pelagiani motus indeliberatos gratiæ blandientis, dicerent occasionem esse, quibus voluntas excitata, propriis suis viribus agere poterat, vel non agere. Voluntati, aiebat Julianus apud S. Aug. L. 1. Operis imperfecti c. 47. cum poena monstratur, & gloria, aut contra commodum vel voluptas, adjutorium, & velut occasio offertur, non necessitas imponitur partis alterutræ.
Apud Aug. T. 10. pag. 215. B. Ib. p. 389. D.

Ad confirmationem ex serm. 156. dico, non immerito quidem S. Augustinum Pelagianis gratulari, ac Deo gratias referre, quod gratiam illustrationis ab externa verbi prædicatione distinctam tandem agnoverint: hæc enim omnino necessaria est ad fidem concipiendam, cui si piæ motionem voluntatis, & gratiam actionis addere voluissent, nulla fuisset amplius cum illis controversia. Verum hujuscemodi gratiam constanter, & Pelagius, & Pelagiani admittere recusarunt. Ita testatur fide dignissimus Aug. L. de hæresibus c. 88. his verbis: Pelagius a fratribus increpatus, quod nihil tribueret adjutorio gratiæ Dei ad ejus mandata faciendam correptioni eorum hætenus cessit, ut non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens, ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam. Dicendo utique, ut facilius possint,

possint, voluit credi etiam si difficilior tamen posse homines sine gratia divina facere *ibid. p. 26. A. B.* iussa divina. Hæc de Pelagio S. Aug. de Pelagianis vero subiungit. Illam vero gratiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura, ad hoc tantum ipso adjuvante per suam legem, atque doctrinam, ut discamus, quæ facere, & quæ sperare debeamus, non autem ad hoc per donum Spiritus sui, ut quæ didicerimus esse facienda, faciamus. Ac per hoc divinitus dari nobis scientiam confitentur, quæ ignorantia pellitur: charitatem autem dari negant, quæ pie vivitur: scilicet, cum sit donum Dei scientia, quæ sine charitate inflat, non sit Dei donum ipsa charitas, quæ ut scientia non inflat, edificat. Decretoria hæc sunt S. Doctoris verba ad id, quod volumus, demonstrandum.

Dices 2. ex S. Aug. L. 4. contra Julian. c. 3. n. 15. Julianus agnovisse videtur veram, & interiorem gratiam non tantum illustrationis, & illuminationis in mente, sed etiam piæ motionis in voluntate, & actione. Cum ergo, ait S. Doctor, divinitus adjuvatur homo non tantum ad capeffendam perfectionem adjuvatur, quod ipse posuisti, utique volens intelligi eum per se incipere sine gratia, quod perficit gratia... In quo enim vis hominem sicut loqueris, ad aliquid laudabile generosi cordis stimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriari. Unde posteriores Pelagii discipuli per osejudei Juliani in Epistola Romam transmissa profitentur: *Hominem in bono opere a Dei gratia semper adjuvari.* Julianus igitur declinans ad Semipelagianismum, contendebat initium perfectionis seu iustitiæ a nobis esse, perfectionem vero boni operis esse a gratia: ex quibus Jansenius L. 6. de hæresi Pelagiana c. 1. colligit Julianum, ac posteriores Pelagii discipulos paullo temperata magistri doctrina, censuisse gratiam interiorem necessariam quidem esse ad assequendam virtutis perfectionem; tametsi per solam naturam generosi cordis stimulis excitata, inchoari sine gratia possit.

Resp. verba, & sententiam Juliani plus roboris, & energię non habere ad exprimendam gratiam voluntatis, & actionis, quam ista ipsius Pelagii paullo ante memorata: *Operatur in nobis velle, quod bonum est... dum revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitatur voluntatem.* Atqui verbis istis non aliam quam legis, atque doctrinæ gratiam sensu Pelagii significari affirmat, & probat S. Aug. Lib. de Gr. Chr. c. 10. Affirmat, & ipsemet Jansenius l. 5. de hæresi Pelag. c. 30. Eodem igitur modo ac sensu Juliani verba interpretanda, & exponenda sunt, præsertim cum non ignoraret Jansenius, Julianum negasse dona Dei esse virtutes, quibus recte vivitur, easque naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribueret. Ita testatur S. Aug. l. 4. adversus Julianum cap. 3. *T. 10. p. 599. F.*

Quæ fuerit illa gratia, de qua tam diuturna exarsit contentio inter S. Augustinum Ecclesiæ partes agentem, & Pelagianos.

Inter errores, qui objecti sunt Pelagio, & a Concilio Palæstino proscripti, iste recensetur. *Gratiam Dei & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, atque doctrina.* Catholica igitur sententia huic errori opposita hæc est, ad singulos pietatis actus necessariam esse gratiam Dei, & adiutorium, præter liberum arbitrium, legem, atque doctrinam. Hunc suum errorem visus est Pelagius reprobasse in hoc ipso Palæstino Concilio; at mala omnino, & subdola fide. Namque per-

T. 2. Con. p. 1531. D.

perfidus ille per gratiam a natura, libero arbitrio, lege, atque doctrinā distinctam, intelligebat remissionem peccatorum, ejusque continuam recordationem: intelligebat exempla Christi in quā perpetuo convertere oculos debemus: intelligebat, & illustrationem mentis, qua Spiritus Sanctus interius docet per apertiores objectorum propositionem, seu declarationem. Verum præter gratiam hujusmodi, aliam exigebat ex fide Ecclesiæ S. Aug. Quæ autem, & qualis illa fuerit, controversatur.

Janfenius L. 5. de hæresi Pelag. c. 11. & 14. & alibi passim, contendit eam gratiam, quam negabant Pelagiani, & Aug. defendebat, esse gratiam actualem voluntatis, & actionis, quæ virtute sua invicta, indeclinabili, & insuperabili, voluntatem ad agendum necessario applicat, & determinat. Doctrina hæc totius Janfeniani systematis basis ac fundamentum est, atque grandioris, quod scripsit Janfenius, voluminis unicus veluti scopus ac finis.

Fingit idem Janfenius L. 8. de Gr. Chr. Salvat. c. 5. 6. 7. & 9. Pelagianos ista potissimum de causâ abhorruisse a sententia S. Aug. quod existimarent eum docere, per gratiam, non simplicem dumtaxat necessitatem, sed veram inferri coactionem. *Homines Dei opus defendimus*, inquit apud S. Aug. L. 1. ad Bonifac. c. 18. *nec ex illius potentia vel in malum, vel in bonum invitum aliquem erigi*. Hinc Janfenius colligit, S. Aug. ad diluendas Pelagianorum criminationes, unam dumtaxat ab humana voluntate submotaione gratiæ removisse coactionem, non vero simplicem necessitatem, quia nempe de sola coactione, non vero simplicem necessitatem, quia nempe de sola coactione, non de simplici necessitate controversia movebatur. Verum cum hæc scribebat Janfenius, memor haud dubie non erat eorum, quæ ipsemet probaverat L. 2. de hæresi Pelag. c. 1. nimirum Pelagianos promiscue coactionem, & necessitatem usurpasse, atque nomine coactionis, solam intellexisse necessitatem. At vero quis facile sibi persuaserit, Pelagianos, viros, ut fatetur Janfenius, acutioris ingenii, unquam existimasse, per gratiam, quam Aug. propugnabat, veram, & proprie dictam coactionem induci: nemo enim est in rebus Philosophicis tam peregrinus, & hospes, qui ignoret, voluntatem nostram in actibus suis internis, & elicitis nullatenus cogi posse.

Nonnullis videtur de gratia physice præmovenente potissimum disputasse Augustinum cum Pelagianis, aliis vero de gratia sanctificante, seu habituali. At non ita est.

Primo, quia gratia, de qua Aug. contra Pelagianos, absolute necessaria est ad singulos pietatis actus; sed gratia sanctificans talis non est. Siquidem ante illam, & sine illa, fidei, spei, timoris, & alii supernaturales virtutum actus eliciuntur, quibus peccator ad gratiam justificationis disponitur.

2. Gratia, cujus necessitatem tam strenue propugnabat S. Aug. adversus Pelagianos, ad fidem Ecclesiæ pertinet, quam omnes Catholici profitentur, quam tenebatur agnoscere Pelagius, *si non tantum vocari, verum etiam velle esse Christianus*, L. de Gr. Chr. c. 10. *Quæ secundum sanam doctrinam debet intelligi*, pergit ibid. S. Doctor, *Quam denique qui rejiciunt, se inimicos Catholicae fidei, & Dei beneficiis ingratos profitentur*, ait Innoc. I. S. P. in Ep. ad Patres Carthaginienses, inter Augustinianas 181. alias 91. An vero quisquam est cordatus Theologus, qui characteres illos recognoscat in gratia vel physice præmovenente Thomistica, vel ad unum necessario applicante ac determinante, sensu

Jan.

T. 10. p.
427. A.

Alvarez
de auxi-
liis. Th.
massin
de gratia.

T. 2. p.
637. F.

Janſeniano? Prior ad fidem Eccleſiæ nullatenus pertinet, ſed mera eſt, ac libera Scholæ opinio: alterum vero qui tuetur, fidem Catholicam offendit ac violat, nedum defendit. Cum Pelagius ambigua nominis gratiæ ſignificatione Episcopos Paleſtinos deluſiſſet, *Viſus ipſis eſt*, ait S. Aug. L. de geſtis Pelagii c. 14. n. 31. *eam dicere gratiam, quæ in Chriſti Eccleſia prædicatur*. An vero dicit Janſenius; illorum Episcoporum animo tunc obverſaſſe ideam gratiæ, vel phyſice præmoventis, vel neceſſario voluntatem ad unum applicantis. Aſſerit ſiquidem vel ipſemet Janſenius, Auguſtinum omnium primum gratiam hujusmodi docuiſſe. Gratia ergo, quam ſubdolus ille ſimulabat ſe profiteri, & quam boni illi Episcopi nihil fraudis ſuſpicati ſenſu Catholico intelligebant, nec erat phyſice præmoventis; nec ad unum neceſſario determinans; ſed ſimpliciter gratia ad ſingulos pietatis actus neceſſaria. Erat hoc unicum controverſiæ argumentum inter Auguſtinum, & Pelagianos.

Pelagiani gratiam illam, quam Aug. ex Eccleſiæ fide prædicabat, iſto dumtaxat falſo, & erroneo præjudicio occupati rejiciebant, quod putarent per illam fatalem quamdam induci neceſſitatem, ac penitus liberum noſtrum ſubverti arbitrium. Concipere quippe illi non poterant, qua ratione ſtaret incolumis libertas cum neceſſitate gratiæ prævenientis, & adjuvantis hominem ad ſingulos actus, qui ad pietatem, & vitam æternam pertinent. *In hoc tota hæſiſ iſta conſiſtit*, inquiebat S. Aug. L. de geſtis Pelagii cap. ult. *quod non ſit liberum arbitrium, ſi indigeat auxilio Dei; quoniam propriam voluntatem habeat unusquiſque, aut facere aliquid, aut non facere. Quod victoria noſtra ex Dei non ſit adjutorio, ſed ex libero arbitrio*. Hinc eorum adverſus S. Auguſtinum calumnia, quaſi libertatem everteret, & fatum induceret. *Ex eorum verbis intellexi*, ait S. Doctor L. 2. ad Bonif. c. 5. *ob hoc illos vel putare, vel putari velle, fatum nos aſſerere ſub nomine gratiæ: quia gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dicimus dari, ſed ſecundum ipſius miſericordiſſimam voluntatem*, Ibidem: *Nos aſſertores fati eſſe criminantur, quia non dicimus gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari*. Exiſtimabant ſcilicet Pelagiani id fato fieri, quod merito non ſit. Ita teſtatur S. Aug. L. 4. contra Julian. c. 8. Item & Patres Concilii Carthag. in Synodica ad Innoc. S. P. Epist. inter Auguſtianas 175. alias 90. Et S. Hier. Epist. ad Cteſiphontem: *Si alterius ope indigeo*, dicebat Pelagius, *libertas arbitrii in me deſtruetur*.

Adverſus iſtam Pelagianorum criminationem ſæpiſſime inſurgit S. Aug. & probat per gratiam Dei libertatem noſtram confirmari potius ac ſtabiliri, quam deſtrui. *Liberum ergo arbitrium evacuamus per gratiam?* ait L. de Sp. & Lit. c. 30. *abſit: ſed magis liberum arbitrium ſtatuiſmus. Sicut enim lex per fidem, ſic liberum arbitrium per gratiam non evacuatur, ſed ſtabilitur*. Rationem reddit inferius: *quia nempe gratia ſanat voluntatem, qua juſtitia libere diligatur*. Et cap. ſequenti, Calvinii, & Janſenii errorem præoccupat: *Cum poteſtas datur, ait, non neceſſitas utique imponitur. Poteſtas vero illa per gratiam conſertur, qua captiva voluntas in libertatem aſſeritur. Non poteſt*, ait L. 4. ad Bonif. c. 3. *captiva voluntas, niſi Dei gratia, reſpirare in ſalubrem libertatem*; quod probat his S. Joan. verbis c. 8. *Si vos filius liberaverit, vere liberi eritis*. Fatetur quidem ingenuè ac candide S. Doctor, difficile eſſe conciliare libertatem cum neceſſitate gratiæ; attamen ſtare utramque ſimul proſicitur. Iſta quaſtio, at Lib. de Gr. Chr. c. 47. n. 52. ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, ut quando defenditur liberum

T. 9. p.
270. B.

arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Et lib. 2. contra literas Petiliani c. 84. Si tibi, Petilianum alloquitur, proponam questionem, quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio, fortassis eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque verum est: sed intellectu hoc percipere pauci valent.

Ex his omnibus exploratum ac certum istud esse videtur, in mente scilicet, ac sententia D. Aug. nullam humanæ voluntati sub motione gratiæ imponi necessitatem, sed illam, & integram semper remanere ejus libertatem. Quæso enim, qua ratione quove successu potuisset S. Doctor impactam sibi a Pelagianis calumniam propulsare, si vel simplicem necessitatem, seu ad unum determinationem, qualem vult Jansenius, admisisset? A scopo igitur aberrat Jansenius, ac Pelagianorum calumniis in Aug. incautius blanditur, cum asserit talem ab Augustino gratiæ motionem, vim præpotentem, & ad unum determinationem admitti, ut actus contrarius non sit in potestate voluntatis; atque Pelagianos, & Semipelagianos in eo errasse, quod rejecta illa gratia efficaci ac præpotente, talem dumtaxat agnoscerent, quæ libero voluntatis arbitrio permixta foret, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Sic ille Catholicam veritatem, in errorem male cautus transformat.

Dices 1. de illa potissimum gratia tractat S. Aug. disputans cum Pelagianis, per quam justificamur; per quam captiva voluntas liberatur, & infirma sanatur. Atqui gratia hujusmodi est habitualis, seu sanctificans.

Resp. dist. maj. Tractat S. Aug. de gratia per quam justificamur, vel dispositive, vel formaliter, vel effective, concedo: per quam justificamur formaliter tantum, nego. Distinguo pariter istam propositionem. Tractat de gratia, per quam captiva voluntas liberatur, & infirma sanatur, vel habitu vel actu, concedo: habitu dumtaxat, nego.

Tribus igitur modis homo dici potest justificari, vel dispositive, cum tendit, & præparat se ad justitiam ex beneficio gratiæ actualis; vel formaliter, cum justitiam adeptus est; vel effective, cum ex justitia operatur. S. porro Aug. non tantum locutus est de gratia, qua formaliter justificamur, sed etiam de illa, qua dispositive, ac effective justificamur: præsertim vero de illa, quæ nos disponit ad justitiam consequendam, quæ est gratia vocationis, gratia voluntatis, & actionis ad singulos pietatis actus necessaria.

Pariter, captiva voluntas, & infirma duobus modis dici potest liberari, & sanari; vel quoad habitum, per infusionem charitatis, seu gratiæ habitualis, & sanctificantis, qui modus perfectior longe est, scopus, ac finis proximus gratiarum actualium; vel quoad actum; quando scilicet per gratiam actualem excitata, & roborata voluntas, peccati seu concupiscentiæ actu blandientis, & allicientis laqueis irretiri se, & ad malum pertrahi non patitur. De utroque autem illo modo, quo voluntas liberatur, & sanatur, loquitur S. Aug. potissimum vero de posteriori, qui propius spectabat statum controversiæ, quam habebat cum Pelagianis.

Instabis. De illa gratia potissimum disputat S. August. quæ omnibus prædestinatis conceditur. Atqui hæc habitualis est dumtaxat; non vero actualis, quæ reprobis etiam non negatur.

Resp. 1. hoc argumento plus probari, quam oporteat. Probaret enim, solum

solum finalis perseverantiæ donum esse gratiam Christi, quia solis prædestinatis datur, non aliis.

Resp. 2. hoc unum hoc argumento confici, quod verum est, ac fate-mur, nempe gratiam habituales, seu sanctificantem inter ceteras prin-cipem locum tenere; At male hinc infertur, D. Augustinum omnem suam cum Pelagianis controversiam ad unam gratiæ habitualis necessi-tatem comprobendam convertisse.

Dices 2. De illa præsertim gratia disceptatio fuit inter S. Aug. & Pe-lagianos, quam isti rejiciebant, Aug. vero admittendam contendebat. Atqui Pelagiani unam dumtaxat rejiciebant gratiam, quæ voluntati ad bene agendum necessitatem imponeret: ergo &c.

Minor propositio probatur. 1. Ex verbis Juliani apud S. Aug. Lib. 2. *Operis imperfecti* cap. 138. ubi ait: *Adhortationibus, signis, exemplis, pro-missione vel munerum vel pœnarum, ad fidem voluntatem sine indictione necessi-tatis allici... non oppressam, sed expectatam, sed liberam, sed provocatam cu-rari.* His verbis Julianus velicat, ac perstringit necessitatem, quæ ex gra-tia Augustini sequebatur.

T. 10. p. 1007. C.

2. Probatur ex accusatione Manichæismi, qua doctrinam Augustini infamabant, quasi libertatem funditus everteret.

3. Ex causis, & rationibus, quibus ducti illi fuere, ut gratiam Au-gustini tantopere averfarentur, ac refugerent. Sunt autem hujusmodi. 1. Quia noxia erat libertati. 2. Quia securitatem, torporem, & iner-tem ingenerat negligentiam: tum quod omnibus non detur, sed iis dum-taxat, quibus Deus voluerit: tum quod inutiles videntur conatus volun-tatis, ubi actio unice pendet ex interna, & efficaci gratiæ virtute, ni-hilque de suo voluntas confert. 3. Quia hujusmodi gratia omnem laudis ac meriti rationem tollit ab humana voluntate; quandoquidem omne, quod bonum est, ex ipsa virtute gratiæ profluit. Rationes illas fusiori stylo prosequitur Jansenius L. 5. de hæresi Pelag. c. 1. 2. 13. 14. 15. & 16. An porro tam stupidi, & hebetes fuissent Pelagiani, ut hæc S. Doctore obje-cissent, nisi perspectum illis fuisset, talem ab Augustino gratiam defen-di, cui humana libertas non possit resistere?

Resp. dist. min. Ita ut nullam aliam interiorem admitterent voluntatis gratiam; ac sibi falso persuaderent quamlibet gratiam prævenientem eo ipso libertatis inimicam esse, quo voluntatem prævenit, excitat, & adjuvat ad bonum, concedo: ita ut aliam agnoscerent gratiam interiorem præve-nientem, quæ cum libertate voluntatis cohæreret, nego. Itaque Pelagiani circa necessitatem gratiæ duplici gravissimo errore, & juris, & facti labora-bant. Error juris erat, quod quælibet gratia interior, quæ voluntatem prævenit, & excitat, ejus destruat libertatem, adeoque sit rejicienda. Error facti, quod non aliam Aug. gratiam propugnaverit, quam quæ liberta-tem everteret: hoc falso præjudicio occupati gradatim docuerunt. 1. So-lam naturam, & liberum arbitrium ad bonum sufficere. 2. Non aliam quam legis, ac doctrinæ interius menti propositæ gratiam esse necessa-riam. 3. Addidere remissionem peccatorum, & exempla Christi, quæ om-nia voluntatem ipsam proxime ac immediate non afficiunt. 4. Julianus argumentis Catholicorum victus, gratiam visus est admittere ad perfectio-nem quidem operis boni necessariam, non ad ejus inchoationem. Tandem

Semipelagiani ad omne opus bonum siue inchoandum siue perficiendum gratiam necessariam dixere, non tamen ad initium fidei, & pium quemdam credulitatis affectum, quem inter bona opera idcirco non computabant, ita ut palmaris illa foret apud illos regula, initium & exordium boni debere esse a nuda voluntate, quam subinde gratia conantem iuaret; unde gratiam voluntatis pedissequam faciebant. Capitaliter abhorrebant illi ab omni gratiæ specie, quæ voluntati præiret, ejusque in actus suos dominium, & determinationem ante verteret. *Illam indifferentem ac dominatricem arbitrii potestatem ac nutum*, ait Jansenius L. 2. de hæresi Pelag. c. 28. *semper Pelagiani pupillis oculorum habuere chariorem, quæ si salva manet, imo quia semper credunt, salva manet, nullos voluntatis, vel passionum, vel inideli beratorum actuum, ad volendum nolendumque provocantium turbines, aut blandimenta formidant.*

T. 1. p.
132. col.
A. D. E.

Momenta igitur, ac rationes, quibus Pelagiani doctrinam S. Aug. oppugnabant, directe impetunt necessitatem gratiæ interioris ad omnem pietatis actum, voluntatem prævenientis. Nec in eo peccabant illi, quod existimarent gratiam, quæ voluntati necessitatem inferret ad agendum, ejusque libertatem everteret, rejiciendam esse, id enim verissimum est: sed quod omnem, & quamlibet interiorem gratiam voluntatis prævenientem eo ipso libertatis inimicam esse contenderent, quo voluntatem præveniret.

Illæ igitur rationes Pelagianorum, quas Jansenius citatis in locis tam fuse exponit, omnibus Catholicis solvendæ sunt, neque unam efficacem ac victricem Augustini gratiam spectant, ut putat Jansenius, sed simpliciter gratiam voluntatis prævenientem ad omne pietatis opus necessariam. Quas rationes expendemus, ac diluemus postea, ubi de necessitate gratiæ sermo habendus erit.

Suo pariter loco referemus, ac solvemus, quæ solent objicere, ut ostendant gratiam, de qua S. Aug. adversus Pelagianos, esse gratiam ex sese, seu natura sua efficacem, quam appellat auxilium quo.

Utrum Pelagiani admiserint gratiam interius sanctificantem, seu habitualement, & virtutes infusas?

Affirmat Jansenius L. 5. de hæresi Pelag. c. 22. & sequentibus. Negant alii cum Suarez Prolegomeno 5. de grat. c. 2. Alii distinguunt inter gratiam habitualement, & virtutes infusas. Istas quidem a Pelagianis rejectas fuisse, non vero gratiam habitualement, per quam peccata delentur, existimant. Ita Martinonius in Antijansenio disp. 7. de hæresi Pelag. sect. 13.

T. 10. p.
243. F.

Verisimilius nobis videtur Pelagianos nec habitualement gratiam, nec virtutes supernaturales infusas agnovisse. Testem damus S. Aug. hæreseos Pelagianorum indagatorem sagacissimum, ac strenuum impugnatores L. de Gr. Chr. c. 30. *Istam, inquit, gratiam, qua justificamur, idest, qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, in Pelagii & Celestii scriptis, quacumque legere potui, nusquam eos inveniri, quemadmodum consistenda est, confiteri. Prorsus nunquam eos adverti, sicut agnoscendi sunt, agnoscere filios promissionis, de quibus dicit Apostolus: Non ii qui filii carnis, hi filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semine. Rom. 9. v. 8. Atqui gratia, qua justificamur, est gratia habitualis infusa, de qua S. Aug. L. 1. de pecc. mer. & rem. c. 9. n. 10. dicebat: Gratia ejus (Christi) illuminationem, & justificationem nostram etiam intrinsecus operatur Dat etiam (Christus) sui spiritus occultissimam fidelibus gratiam, quam latenter infundit & parvulis.* Porro

ib. p. 7.
A. B.

orro nullo satis firmo, & aperto testimonio constat talem gratiam a Pelagianis admissam fuisse: sapius etenim repetit S. Aug. non aliam ab illis prædicatam gratiam, quam liberi arbitrii, legis ac doctrinæ, remissionis peccatorum, & exemplorum Christi, in quibus nihil est, quod internum, & infusum aliquid referat: exempla enim Christi externa sunt, remissio vero peccatorum ab illis haud dubie concipiebatur fieri per simplicem, eamque externam non imputationem seu condonationem.

Quapropter idem S. Doctor l. de Gr. Chr. c. 38. n. 42. postquam Pelagii ^{ib. p. 247.} verba retulit, quibus videri poterat veram, & internam naturæ per Sanctum ^{B.} guinem Christi instaurationem, ac renovationem admisisse subjungit: *Videte quemadmodum & hic aliis quidem verbis, sed tamen in remissione peccatorum, & in exemplo Christi adjutorium gratiæ constituerit.* Quod quidem adjutorium ad singulos actus necessarium esse, hoc sensu dolosus ille asserbat, quod per singulos actus meminisse debemus, dimissa nobis esse peccata, ^{ib. p. 232.} ut ita non peccamus ulterius; non quidem adjuti aliqua subministratione virtutis, ^{A.} ait S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 2. *sed viribus propriæ voluntatis, quid sibi remissionis peccatorum præstitum sit, per singulos actus recordantis... vel dominicæ conversationis exemplum intuentis.* Hinc sollemnis ista apud Pelagianos propositio, quæ in Synodo Palæstina damnata fuit: pœnitentibus veniam non dari secundum gratiam, & misericordiam Dei, sed secundum merita, & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerunt misericordia.

Dices 1. Pelagius Commentario in caput 5. Epistolæ ad Rom. agnoscit ^{Inter} peccata dimitti abundantia donationis Spiritus Sancti, ac justitiam per Baptismum ^{Oper. S.} donari. Et in c. 5. 2. ad Cor. n. 34. docet Deum tribus modis in nobis esse: ^{Hier. Ed.} per infinitatem, per sanctificationem, & peculiarem inhabitationem in sanctis. Et ^{Marian.} T. 4. p. in c. 3. Ep. ad Titum n. 7. ait: *Baptismum vocari ab Apostolo lavacrum renovationis Spiritus Sancti, quia nos Spiritus Sanctus per Baptismum renovavit.* ^{435. B.} ^{ib. p. 592.} Apud S. Aug. L. de Gr. Chr. c. 38. idem Pelagius asserit, nos instaurari per ^{D.} Christi gratiam, & in meliorem hominem renasci. Testatur & ipse S. Aug. L. 3. ^{ib. p. 708.} de peccat. mer. & rem. c. 6. Pelagianos agnoscere, non ideo parvulos bapti- ^{T. 10. p.} zari, ^{247. B.} ut remissionem accipiant peccatorum, sed ut sanctificentur in Christo. Idem ^{ib. p. 77.} repetit L. de hæresibus c. 88. ^{E.}

Omnium disertissime Julianus apud S. Aug. Lib. 1. Operis imperfecti ^{T. 8. p. 26} cap. 53. dogma Catholicum exprimere videtur his verbis: Nos igitur ^{E.} inquit, in tantum gratiam baptismatis omnibus utilem ætatibus confitemur, ut ^{T. 10. p.} cunctos, qui illam non necessariam etiam parvulis putant, æterno feriamus anathemate. Sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis ^{897. C.} opima muneribus ac reverenda virtutibus, pro infirmitatum generibus, & humanorum statuum diversitatibus, una, tam remediorum collatrice, quam munerum, virtute medicatur. Quibus verbis efficitur, Julianum dona supernaturalia, seu virtutes infusas admisisse. Unde S. Aug. L. 3. de pecc. mer. & rem. c. 2. de Pelagianis ait: *Coguntur parvulos baptizatos in credentium numero de-* ^{ib. p. 72. C.} putare, & auctoritati Sanctæ ubique Ecclesiæ consentire, quæ fidelium eos nomine non censet indignos, quibus justitia Christi, etiam secundum istos, prodesse non nisi credentibus posset.

Resp. isthæc quidem omnia, cum a viris Catholicis, & non suspectis proferuntur, Catholicorum more intelligenda esse; sed apud fraudulentos hæreticos Pelagianos, gravissima latentis erroris suspitione laborare. Vel

ib. p. 247. ipso enim iudice Augustino l. de Gr. Chr. c. 38. n. 42. cum Pelagius dixit;
B. nos instaurari per Christi gratiam, & in meliorem hominem renasci, non aliam
 in mente gratiam cogitabat, quam remissionem peccatorum, & exemplum
 Christi. *Videte*, inquit loco mox citato S. Doctor, quemadmodum, & hic
 aliis quidem verbis, sed tamen in remissione peccatorum, & in exemplo Christi
ibid. G. adiutorium gratiæ constituerit. Et l. 6. contra Julianum c. 23. Tu, inquit, a
ib. p. 703. vestro dogmate non recedis, quo putatis gratiam Dei per Jesum Christum Dominum
E. F. nostrum sic in sola peccatorum remissione versari, ut non adjuvet ad vitanda pec-
 cata, & desideria vincenda carnalia, diffundendo charitatem in cordibus nostris per
 Spiritum Sanctum, qui ab illo datus est nobis.

Ad sensum huiusce gratiæ dixerunt Pelagiani, peccata dimitti abun-
 dantia donationis Spiritus Sancti; homines instaurari, renovari, & rena-
 sci. 1. Per simplicem, & externam peccatorum non imputationem, seu
 condonationem, qua sit, ut homo coram Deo velut homo novus appa-
 reat, instauretur, ac renovetur. 2. Per exemplum Christi, quo Christiani
 longe efficacius juvantur ad præcavenda peccata, recordatione scilicet
 peccatorum præteritorum, quæ singulari Dei favore, ac benignitate re-
 missa ipsis jam fuere. Pari modo, ac sensu asserebant, parvulos per Ba-
 ptismum sanctificari, regenerari, adoptari in filios Dei, fideles esse ac de-
 nominari, &c. non quidem per infusionem charitatis, & aliorum dono-
 rum supernaturalium, sed per simplicem, & externum Dei favorem, quo
 ad regnum celorum destinantur eo fere modo, quo sola Principis volun-
 tate seu destinatione nonnulli ad certa quadam officia deputantur, absque
 ulla intus ipsis communicata virtute. Sensu non absimili fatebantur, par-
 vulos per Baptismum fideles esse, ac dici, non per infusionem virtutis fidei,
 sed per alienam fidem, eorum scilicet, quorum ministerio baptizandi offer-
 runtur, & ex sacro fonte levantur. *Velitis, nolitis*, aiebat S. Aug. l. 6. c. Ju-
ib. p. 664. lian. c. 3. parvulos credere confitemini in Christum per corda, & ora gestantium.
D.

Dices 1. Gratia fidei, est gratia habitualis: atqui Pelagiani admiserunt gra-
 tiam fidei, & quidem distinctam a lege, & natura; non diffidente S. Aug. l. de
 Gr. & lib. arb. c. 13. *Dicunt etiam*, inquit, gratiam Dei, quæ data est per fidem
 Jesu Christi, quæ neque est lux, neque natura, ad hoc tantum valere, ut peccata præ-
ib. p. 731. terita dimittantur, non ut futura vitentur, vel repugnantia saperentur.
D. E.

Resp. dist. min. Pelagiani admiserunt gratiam fidei externam, legem
 scilicet, doctrinam, seu Evangelii prædicationem; aut etiam interio-
 rem objectorum fidei propositionem, & revelationem menti factam,
 qua posita quisque ad arbitrium solis suis viribus naturalibus credit,
 vel non credit, concedo: admiserunt gratiam fidei internam, & infu-
 sam, tum ex parte mentis, tum ex parte voluntatis divinitus excitatæ,
 & adjunctæ, nego. Ad probationem ex Augustino distinguo. Pelagiani ad-
 miserunt gratiam fidei, quæ non sit lex, & doctrina, verbo tenus ac
 subdole, concedo: in rei veritate, nego. Gratiam enim illam, quæ lex non
 erat, nec doctrina, saltem in exemplo Christi reponebant, quæ teste
 ipsomet S. Augustino ad unam externam legis, ac doctrinæ gratiam
 revocabatur.

Instabis 1. ex Augustino loco mox citato. Pelagiani eam agnovere
ib. p. 73. fidei gratiam, quæ propria est fidelium. Hanc enim, ait S. Doctor, na-
B. C. turam etiam cum impiis, & infidelibus certum est nobis esse communem: gratia
 vera

vero per fidem Jesu Christi eorum tantummodo est, quorum est ipsa fides. Non enim omnium est fides. 2. Thessal. 3. v. 2.

Resp. 1. nego maj. Ex sua enim propria mente, ac sententia eo loci loquitur S. Aug. non vero ex mente, atque sententia Pelagianorum.

Resp. 2. tametsi idem cum Augustino dixissent verbó tenus Pelagiani, ab errore tamen vindicari non debere; quia dici non immerito potest, illos censuisse fidem illam, quæ propria est Christianorum, non esse a gratia interiori, & propriè dicta, sed a solo libero arbitrio, suppositis lege, doctrina, & exemplo Christi.

Instabis 2. Gratia, quam Pelagiani asseriebant secundum merita nostra dari, est gratia habitualis.

Resp. nego maj. Gratiam enim illam generice duntaxat spectabant Pelagiani, non specificè, quatenus est, vel non est habitualis infusa.

Instabis 3. S. Aug. l. de Gr. Chr. c. 47. declarat nihil sibi amplius cum Pelagio discordiæ, ac controversiæ futurum, si vellet ille agnoscere necessitatem gratiæ ad volendum, & operandum bonum: atqui incaute prorsus id dixisset Aug. nisi supposuisset Pelagium internam gratiam confessum fuisse, necessariam ad fidem, & remissionem peccatorum. Ib. p. 215. B. C.

Resp. nego min. Sensus enim Aug. ex dictis antea, iste est, quod si Pelagius tandem adduci potuisset, ut fateretur hominem sine interiori gratia nec velle nec posse operari bonum, facillime intellexisset necessariam quoque esse gratiam ad fidem, & remissionem peccatorum; a majori enim ad minus hic arguere videtur S. Doctor.

Error Pelagii ab Ecclesia proscriptus.

Errorem suum evulgare primum cœpit Pelagius circa an. Christi 405. non quidem per seipsum, sed per discipulos, quos deceperat. Non virorum tantum, sed etiam muliercularum ministerio in hunc finem utebatur: quæ fraus & consuetudo omnibus fere hæreticis communis fuit, ut observat S. Hier. Epist. ad Cresiphontem. *Simon Magus*, inquit, hæresim condidit, *Helena meretricis adjutus auxilio*. *Nicolaus Antiochenus*, omnium immunditiarum repertor, choros duxit seminarum. *Marcion Romam præmisit mulierem*, quæ decipiendos sibi animos prepararet. *Apelles Philumenem suarum comitem habuit doctrinarum*. *Montanus*, immundi spiritus prædicator, multas Ecclesias per *Priscam*, & *Maxillam*, nobiles, & petentes feminas, primum auro corripit, deinde hæresi polluit. Qua quidem hæreticorum arte, ac fraude nihil periculosius, quod mulieres errorem facilius combibant, quia leves; celerius diffundant, quia loquaces; tarde deponant, quia ignaræ ac pertinaces. Quid volunt, ait idem S. Hier. loco mox citato, *misera mulierculæ onerata peccatis*, quæ circumferuntur omni vento doctrinæ, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes; & ceteri muliercularum socii, prurientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur &c. T. 4. N. Ed. p. 1. pag. 477.

Præcedentium Hæreticorum vestigiis insistens Pelagius, scripsit ad quamdam viduam, quam putant fuisse matrem Juliani: scripsit autem adulatorie admodum, ut refert S. Aug. lib. de gestis Pelagii cap. 6. T. 20. p. 200. B. C.

Non satis habuit Pelagius, per discipulos, deinde per literas insinuaré dogma suum, sed etiam postea verbo prodidit. Cum enim peragratibus Ægypti Monasteriis, Romam venisset circa eadem tempora, conti-

git aliquem Episcopum, præsente Pelagio, hæc Romæ S. Aug. verba ex Libris Confessionum ejus commemorare: *Da quod jubes, & jube, quod vis.* Quæ verba statim ac audivit Pelagius, vehementer commotus est, & pene cum eo, qui illam commemorabat, litigavit, ait S. Aug. lib. de dono perseverantiæ cap. 20.

16. p. 251. Anno 408. aut 409. Barbaris Italiam vastantibus, Roma discessit Pelagius; atque in Siciliam, tamquam in locum tutiorem, se cum Cælestio recepit. Deinde cum Alaricus Rex Gothorum, anno 410. Romam expugnasset, Pelagius anno 411. cum discipulo suo Cælestio fugit in Africam, & Gipponem Regium appulit initio veris, absente S. Aug. qui tamen, fama referente, audivit Pelagium loqui contra divinam gratiam. Ipse pariter Cælestius Carthagine consistens, dogma novum spargebat: atque ut majori cum auctoritate doceret, conatus est promoveri ad Sacerdotium: sed ejus conatibus obstitit Paulinus Diaconus, a quo delatus est ad Aurelium Episcopum.

16. p. 216. Anno 412. Aurelius Carthagenensis Episcopus, Concilium congregavit Carthagine, quod primum fuit e viginti quatuor Conciliis congregatis adversus hæresim Pelagianam, ante celebrationem Ephesini. Quæ quidem Concilia sigillatim retulit, & doctissimis observationibus locupletavit Mercatoris Commentator Parisinus. In hoc autem Carthagenensi Concilio, damnati sunt errores Cælestii, & ipse excommunicatus, ab Ecclesia, & Urbe pulsus, in Siciliam secessit; convictus quidem, & non correctus, ait S. Aug. L. de gestis Pelagii cap. 22.

Circa idem tempus, S. Aug. scripsit tres Libros ad Marcellinum sub hoc titulo: *De peccatorum meritis, & remissione*; de tribus quæstionibus adversus Pelagianos, scilicet de peccato originali, de gratiæ necessitate, & de perfectione justitiæ; de quibus quæstionibus interrogatus fuerat a Marcellino. In illis autem Libris siluit S. Doctor nomen Pelagii, sperans eum sic facilius corrigi posse. Imo, & in tertio laudavit Pelagium, ut scribit L. 2. Retractionum c. 33. Cum autem in 2. Lib. ad Marcellinum c. 6. scripsisset S. Aug. hominem in hac vita per gratiam Dei posse esse sine peccato, cum tamen nullus fuerit, sit, aut futurus sit, Marcellinus testatus est, se hoc intelligere non posse: quapropter S. Doctor edidit Librum de Spiritu, & litera, in quo illi abunde satisfacit. Legatur c. 37. libri 2. Retractionum.

Anno 413. cum Carthagine grassarentur errores Pelagianorum, jubente Aurelio Carthagenensi Episcopo, S. Aug. habuit in Basilica sermonem contra novam illam hæresim. Hic sermo est 14. de Verbis Apostoli. Ita refert ipsemet S. Aug. 1. de gestis Pelagii cap. 11.

An. eodem 413. Juliana mater Demetriadis, hortata est Pelagium, ut ad filiam suam scriberet. Misit igitur Pelagius Epist. ad Demetriadem, in qua eam confirmat in virginitatis proposito, & simul suum illi inspirat errorem.

Anno 414. cum per Siciliam virus Pelagianum diffunderetur, Hilarius Syracusanus rogavit S. Aug. ut ab ipso erudiretur adversus novos illos errores. Scripsit igitur ad illum S. Doctor Epistolam, quæ numero est 157. alias 89. sicut ad Ctesiphontem eadem de causa scripserat S. Hier. Ille vero Hilarius laicus fuit; quia S. Aug. vocat illum *filium*, vocaturus *fratrem*, si Clericus fuisset.

Circa

Circa illud tempus, Pelagiana hæresis non parvum progressum fecit; atque Paulus Orosius Presbyter Hispanus in Africam ad S. Aug. venit, eumque rogavit, ut adversus Priscillianistas, & Origenistas stilum exaceret: quod præstitit S. Aug. & Orosium in Palæstinam misit ad S. Hieronymum, ab eo sciscitaturum, quid de origine animæ sentiret.

Anno igitur 415. venit in Palæstinam Orosius, & invenit Ecclesiam Hierosolymitanam diversis partibus distractam ac turbatam. Cui malout occurreret Joannes Hierosolymitanus, Presbyterorum Conventum habuit, cui interfuit Orosius, atque in eo narravit ea, quæ in Africa gesta fuerant super hæresi Pelagiana, testatusque est se duo a Pelagio audivisse: unum: *Hominem posse esse sine peccato si velit*; alterum, *Hominem posse facile mandata Dei custodire*. Vocatus Pelagius, dixit; *non sine Dei adjutorio hominem posse esse sine peccato*. At subdolanus ille, nomine adjutorii Dei, intelligebat naturam, liberum arbitrium, legem &c. Hanc Pelagii responsum avide arripuit Joannes Hierosolymitanus Pelagio favens, ut ab ipso sententiam damnationis averteret: atque parti utrique imposito silentio, res tota delata fuit ad judicium Innocentii I. S. Pont. Interim Pelagiani accusarunt apud Joannem, Orosium, quasi docuisset, nequidem per Dei gratiam posse hominem implere legem Dei. Ut autem hanc a se calumniam ille propulsaret, edidit Apologeticum, in quo accurate retulit, quod actum fuerat in Conventu Hierosolymitano, & Pelagianum dogma strenue confutavit.

Non est autem, quod Janseniani, ut Apologiam illam facilius Orosio abjudicent, contendunt, hanc Synodum Hierosolymitanam, cui Orosius interfuisse dicitur, commentitiam esse, & antiquis incognitam; siquidem S. Aug. L. de gestis Pelagii c. 14. narrat, Joannem in Synodo Diospolitana rogatum, retulisse quid coram se in illo conventu Hierosolymitano gestum fuisset.

Eodem anno 415. S. Hier. quos antea promiserat Epistola ad Cresiphontem, Libros tres adversus Pelagianos absolvit. Unde S. Prosper Carmine de ingratis cap. 2. cecinit:

*Tunc etiam Bethlæi præclari nominis hospes,
Hebræo simul, & Graeco, Latioque venustus
Eloquio, morum exemplum, mundique magister
Hieronymus, Libris valde excellentibus hostem
Dissecuit.*

Ed.N.p.
121. n.
55

Eodem anno 415. duo Episcopi Galli, Eros, & Lazarus, Palæstinam petierunt, ut Pelagium erroris accusarent, ac convincerent. Congregatum est igitur Diospoli Concilium 14. Episcoporum, Præsidente Eulogio Cæsariensi, in quo Pelagius interrogatus est: qui, ut erat mirus fallendi artifex, turpi æquivocatione Patribus illudit; eoque facilius, quod ipse latine loquens coram Græcis, ab illis non intelligebatur nisi per interpretem, qui ejus verba aut fideliter non reddebat, aut ejus favebat personæ. Quapropter illi Episcopi, ut erant simplices, nihil fraudis subesse suspicati, atque nomine gratiæ, quam admittebat Pelagius, eam intelligentes, quam doctrina Catholica solet intelligere, Pelagium, errore facti, ipsa tamen hæresi damnata, tamquam innocentem dimiserunt. Pelagio istud commodum tunc accidit, quod a Synodo absentes erant Eros, & Lazarus, propter gravem unius ægritudinem; ut testatur S. Aug. L. de gestis Pelagii c. 1.

Con-

Concilii Diospolitani sententiam probare noluit Innocentius S. P. ut constat ex ejus Epistola, quæ est inter Augustinianas 183. alias 96. Et ex Libro de peccato originali c. 8. & 9. & Pelagius autem, postquam illam absolutionem a Concilio Diospolitano suffuratus est, gratulatorias misit ad amicos Epistolas, tripudians ac plaudens sibi, quod doctrinam suam ab Episcopis videret approbatam. Ita testatur S. Aug. L. de gestis Pelagii c. 30.

Anno 416. cum Carthaginensis Synodus propter quædam negotia Ecclesiastica congregata fuisset ab Aurelio, repente adfuit ex Oriente Orosius, qui Literas Eutris, & Lazari Episcoporum Pelagii accusatorum, Patribus Carthaginensibus obtulit: quibus lectis, ac recensitis iis, quæ ante quinquennium in causa Cælestii acta fuerant in priori Synodo Carthaginensi, sententiam damnationis adversus Pelagium, & Cælestium pronunciarunt: datis ad Innocentium Papam Literis, quibus rogabant, ut statutis sui Concilii Sedis Apostolicæ auctoritatem adderet. His Literis 68. Episcopi subscripsere.

Eodem anno 416. celebrata est Milevitana Synodus, in qua Episcopi 61. damnata Pelagii, atque Cælesti doctrina, ad Innocentem S. P. scripsere manu ipsius Augustini, qui hanc, ut & Carthaginensis Synodi, Epistola exaravit.

Eodem anno scripsit S. Aug. Epist. 178. alias 94. ad Hilarium Episcopum, eumque de cavenda hæresi, & de ejusdem damnatione a Conciliis facta instruit. Circa quam damnationem omitti non debet, quod scribit idem S. Doct. sermone 132. alias 2. de verbis Apostoli c. 10. *Jam, inquit, de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est, error utinam aliquando finiatur.* Quibus verbis insinuat S. Aug. adeo per vicacem, & in errore obfirmatam fuisse hæreticorum illorum mentem, ut etiam damnati, minime acquiescerent.

Eodem pariter anno, scripsit S. Aug. ad Joan. Hierosolymitanum, quem Pelagius noverat additum. Hæc Epistola est numero 179. alias 252. Petiit autem a Joanne, ut mittere dignaretur ad se gesta Pelagii in Concilio Diospolitano; & ut hanc gratiam facilius impetraret, misit ad illum Cibrum de natura, & Gratia. Post aliquod tempus, sub finem hujus anni accepit S. Aug. Acta Conc. Diospolitani.

Et anno 417. ineunte, his Actis perlectis, composuit Librum, quem Libro de peccato originali c. 14. vocat: De gestis Palæstinis, qui vulgo inscribitur: *De gestis Pelagii.*

Eodem anno 417. Romæ Concilium congregavit Innocentius I. in quo damnata hæresi; anathemate percussi sunt illius auctores, ac sequaces, nisi resipiscerent. Hinc cecinit S. Prosper, Carmine de ingratis c. 2.

P. 119.
n. 40. *Pestem subeuntem prima recidit:
Sedes Roma Petri: quæ Pastoralis honoris:*

*Facti caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet.*

Hoc eodem anno, Pelagius fidei suæ professionem misit ad Innocentium. Illius mentionem facit sanctus Augustinus pluribus in locis, sed maxime Libro de Gratia Christi cap. 31. 32. & 33. Interea moritur Innocentius, & hæc fidei professio redditur Zozimo ejus successoris, qui

ea perlecta & ambiguitate verborum deceptus, graviter excanduit in Erotum, & Lazarum accusatores Pelagii, quos Ecclesiæ turbines, & procellas vocavit in Epistola, quam scripsit ad Episcopos Africanos; ac Pelagium Catholicum pronunciavit, eique ad dictos Africanos Episcopos commendatitias dedit Epistolas.

Anno 418. Episcopi 14. supra ducentos, Carthaginem confluerunt; omnibusque in causa Pelagii ac Cælestii diligentissime recognitis, & iterum expensis, unanimi suffragiorum consensu statuerunt Præsules, standum esse decreto Innocentii adversus Pelagianos. Deinde confestim Synodalia gesta ad Zozimum miserunt, opera Marcellini Subdiaconi. Zozimus his acceptis synodalibus gestis, & Literis Africanorum Episcoporum, fraudes hæreticorum exploratas, & perspectas habuit, diemque dixit Cælestio, ut Synodo, quam Romæ coegerat, adesset. Sed Veterator ille nequissimus, intelligens se Africanorum Præsulum Literis detectum, terga vertit, & se subtraxit examini, ait S. Aug. l. 2. ad Bonifacium c. 3.

Hunc igitur exitum habuit Pelagiana, & Cælestiana hæresis. Tulit Zozimus damnationis sententiam in Pelagium, & Cælestium, decrevitque eos, errore deposito, in Ecclesiæ gremio victuros perpetuæ subditos penitentiae: quam si legem detrectarent, eos a fidelium societate penitus fore resecandos.

Honorius Imperator Edicto suo decrevit, ex Urbe pellendos Cælestium, & Pelagium. Cum tamen plurimi, tum errores, tum personas Cælestii ac Pelagii defenderent, inter quos erant decem, & octo Episcopi, ut colligitur ex S. Aug. l. 1. ad Bonifacium Papam c. 1. circa finem, auctoritate tum Pontificia, tum Imperiali, iussi sunt omnes, non modo Præsules, Presbyteri, & Clerici, sed & ipsimet Laici subscribere damnationi, non solum doctrinæ, sed etiam personæ.

Frustra conqueſti sunt Pelagiani, particularia dumtaxat fuisse nec libera Concilia, a quibus damnati fuerant: frustra ex illis decem, & octo Episcopi ad Oecumenicam Synodum provocationem suam interponunt, novo, & usque ad Pelagianos inaudito in Ecclesia Christi exemplo; ubique terrarum Ecclesiastica simul, & imperiali sententia percussi, ab Urbe, & Communione Ecclesiastica extorres fiunt. Vanam, & inutilem hanc eorum ad Concilium provocationem probat S. Aug. l. 4. ad Bonif. c. ultimo: *Quid congregatione Synodi opus erat, inquit, ut aperta perniciēs damnaretur? Quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi Congregatione damnata sit; cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit; multoque sint, atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt, atque inde per ceteras terras devitandæ innotescere potuerunt. Verum istorum superbia, quæ tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, saltem commovere conantur: cum potius vigilantia, & diligentia Pastoralis, post factum de illis competens, sufficiensque iudicium: ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint, sive ut sanentur atque mutantur, sive ut ab aliorum salute, atque integritate vitentur. Et lib. 3. c. Julian. c. 3. Vestra, inquit S. Doctor, apud competens iudicium communium Episcoporum modo causa finita est: nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut* *pro-*

T. 10. p. 492. F.

Ibid. p. 555. B. C.

prolatam hac de re sententiam cum pace sequamini : quod si nolueritis, a tur-
bulenta vel infidiosa inquietudine cohibeamini.

Et vero cum æqualis sit Ecclesiæ seu dispersæ, seu in Concilio coactæ infal-
libilis auctoritas, par & æqualis debetur ejus definitioni mentis obedientia.
Necesse vero est vigere semper ac subsistere in Ecclesia Tribunal certum, ac
vivam quandam regulam, qua enatæ circa Religionem controversiæ finian-
tur, ac terminentur: alias, quo amatores fidei tandem reciderent, si expe-
ctanda foret Concilii plenarii forte tam longe dissita, tam operosa, & mole-
sta Congregatio? Quæ enim interim foret vivens ac spirans regula fidei? Quis
controversiarum finis? nullus. Unicuique laxaretur quidquid vellent, sen-
tiendi licentia: quanta inde in Ecclesia Christi confusio, perturbatio quanta!

Verum non defuit Pelagianorum damnationi Synodus Oecumenica.
Ephesina enim an. 431. contra Nestorium congregata Act. 5. & 7. can.
1. & 4. Cælestii, & Pelagii, quibus amicitia conjunctus erat Nestorius,
errores anathemate percussit.

Non solum autem Conciliorum, & SS. Pontificum decretis prostrati sunt
Pelagiani, verum etiam Christianorum Imperatorum legibus, sicut testatur
S. Aug. L. de peccato originali c. 17. *In auctores, inquit, nefandi erroris Epi-
scopalia Concilia, & Apostolica sedes, universaque Romana Ecclesia, Romanum-
que Imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuit commotum, donec resipiscant de diaboli laqueis.* Extat revera Honorii Imperatoris Con-
stitutio data Ravennæ ann. 418. qua statuit Pelagium, & Cælestium ex
Urbe pellendos. Et an. 419. Imperator ad Aurelium Carthaginensem Epi-
scopum Rescriptum dedit, in quo priorem suam Constitutionem confir-
mans, decernit, ut qui illos hæreticos apud se vel recepissent, vel latitantes
non detexissent, ii eadem pena mulcerentur. Et an. Christi 421. Constantius,
in consortium Imperii ab Honorio vocatus, Cælestium rursus Roma ex-
pelli mandavit. Anno vero 425. Valentinianus III. Constitutionem adver-
sus eosdem Pelagianos edidit, sicut & Theodosius Junior an. 430. cui paulo
ante Marius Mercator Commonitorium contra eosdem obtulerat.

DISCIPULI PELAGII.

Cælestius, Julianus, & Annianus.

Primus ætate ac celebritate nominis discipulus Pelagii fuit Cælestius, a quo
Cælestiani, sicut a Pelagio Pelagiani dicti sunt, teste S. Aug. l. de hæresibus c.
88. Quæ fuerit ejus patria, valde incertum. Campanum fuisse conjicit Com-
mentator Marii Mercatoris. Naturæ vitio fuit Eunuchus. Aliquando in Foro
versatus, unde a Mercatore auditorialis Scholasticus vocatur. Vitam mona-
sticam professus est, teste Gennadio, L. de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 44.
ita scribente: *Cælestius, antequam in Pelagianorum dogma incurreret, imo ad-
huc adolescens, scripsit ad parentes suos de Monasterio Epistolas, in modum Libel-
lorum, tres, omnibus Deum desiderantibus necessarias.* Parum igitur juvat, quod
ex Augustino L. de gestis Pelagii c. 35 profert Commentator Mercatoris, dif-
fertatione 1. De primis auctoribus & defensoribus hæresis Pelagianæ, nempe
hæresim ad versus gratiam, a quibusdam veluti Monachis ortam esse. Hæc
enim particula *veluti*, non veritatem hujus professionis, sed virtutem desi-
derat. Quo sensu idem S. Doctor l. 1. ad Bonifacium c. 1. in fine ait; *Octo-
decim*

decim velut Episcopus adhæsisse Juliano: quos tamen veros fuisse Episcopos certum est. Acerrimi ingenii erat Celestius, teste S. Aug. l. 2. ad Bonifacium c. 3. unde factum est, ut magistrum suum Pelagium audacia superaverit, ac totius exercitus doctor fuerit, ut ait S. Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem. Cum in Concilio Carthaginensi damnatus, & idcirco ab honore Sacerdotii, quem ambibat, repulsus fuisset, Africam deseruit; & in Asiam profugus, Presbyteratum ibi suffuratus est. Qui res Celestii quasi per annos singulos digestas legere voluerit, consulat jam appellatum Commentatorem Mercatoris dissertatione 1. c. 5.

Julianus alter fuit, & quidem maxime famosus Pelagianæ hæreseos assertor, patre Memore, & Juliana matre in Apulia natus. Uxorem primo duxit: tum soluto matrimonio, sive per mortem uxoris, sive ex mutuo consensu; sacris Ordinibus initiatus est: tum ad Episcopalem dignitatem junior assumptus, fastu ac superbia tumens, ut sibi nomen faceret, inclinatum, & afflictam Pelagianorum causam erigere conatus est. Hunc facili eloquentia, ingenio acri, & subtili, magna Scripturarum sacrarum peritia, ac multiplici Literarum tum Græcarum, tum Latinarum cognitione illustrem fuisse tradit Gennadius. Multa scripsit, quæ S. Aug. acerrime confutavit; atque hominis fraudem, hæresimque tam aperte detexit, ut Episcopatu, & Italia pulsus, Constantinopolim venerit cum sociis, patrocinium Theodosii Imperatoris, & Cleri Constantinopolitani imploraturus. Verum aderat tunc Constantino-poli Marius Mercator amicus S. Aug. qui adversus Julianum, & sequaces ejus Commonitorium obtulit Imperatori, quo Juliani heresi detecta, ipse, & Celestius, & alii ejusdem consortes erroris ab Urbe Constantinopolitana pulsi sunt, & postmodum cum Nestorio damnati in Concilio Ephesino. Tentavit, sed irritò conatu, Episcopatum, & Ecclesiæ societatem recuperare: Sanctorum enim Sixti, & Leonis Pontificum opere repressus est, teste S. Prospero in Chronico. Italia igitur simul, & Oriente ejectus, omnibus Ecclesiæ, & Imperatorum telis percussus, diu profugus Siciliam tandem appulit; & in ignobili viro, cum aliquandiu pueros docuisset, miserrime obiit circa annum Christi 453. ex Episcopo factus ludimagister.

Pelagii errorem circa peccatum originale mordicus propugnavit; at vero circa gratiam paullo eum temperavit, quasi ad Semipelagianismum declinans. Volebat gratiam plane necessariam quidem esse ad boni executionem; ad cupiditatem vero, seu voluntatem, naturam sufficere. Ita refert S. Aug. pluribus in locis l. 2. ad Bonifacium c. 8. & l. 4. c. Julianum c. 3. & lib. de Gratia, & libero arbitrio c. 14. Plura de Juliano lege apud auctorem citatum, dissertatione 1. cap. 6.

Anianus, homo, ut credo, Italus fuit, Latinæ & Græcæ Linguae peritissimus, Ecclesiæ Celedensis Diaconus, qui Pelagio magnam operam præstitit in detergenda sermonis barbarie. De eo sic scribit S. Hieronymus in Epistola ad Alipium, & Augustinum cap. 2. *Queritis utrum rescripserim contra libros Anniani, pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissime passitur, ut alienæ blasphemiae verba frivola subministret In eodem luto basitat, & exceptis verbis tinnulis, atque emendicatis, nihil aliud loquitur. Tamen multum egimus, ut dum Epistole meae respondere conatur, apertius se proderet, & blasphemias suas omnibus patefaceret. Duas Anianus scripsit Epistolas, unam ad Orontium Episcopum, quæ præfigitur*

*Inter
August.
T. 2. p.
763. C.
Ibid. D.*

octo Homiliis S. Chrysostomi in Matth. quas in Latinum idioma transtulit: Alteram ad Evangelium Presbyterum, quæ præfigitur septem Homiliis de laudibus B. Pauli. Utraque porro Pelagianismum spirat: re-ferta est enim convitiis in Catholicos, & præsertim in S. Aug. quem Traduciani nomine indigitat. Item sententiis, artibusque Pelagianorum tota scatet scilicet humanæ naturæ encomiis, exaggeratione liberi arbitrii, & possibilitatis mandatorum Dei.

DE SEMIPELAGIANIS.

Origo, progressus, & exitus Semipelagianismi.

Semipelagiani sic dicti quasi a partito, ac dimidiato, quem propugnabant, Pelagii errore: dicti etiam reliquæ Pelagianorum, quod ex eorum cineribus excitati, partem aliquam jam prostrati erroris superstitem facerent: dicti quoque Massilienses, ab Urbe Massiliensi, ubi frequentiores consistebant. Duo quippe fuerant Pelagianæ impietatis præcipua capita: primum, nullum dari originale peccatum; alterum, gratiam ad singulos pietatis actus non esse necessariam. Julianus priori errore constanter retento, alterum circa gratiam emollire ac temperare visus est, ac veluti prima Semipelagianismi exordia posuisse, cum docuit, ut mox diximus, gratiam esse quidem necessariam ad perfectionem, & executionem boni; ad primam autem boni cupiditatem, naturam solam sibi sufficere.

Verum per Semipelagianos vulgo intelliguntur illi, qui peccatum originale, atque infirmitatem naturæ inde contractam, tum gratiæ necessitatem ad omne opus bonum sive incipiendum, sive percipiendum agnoscunt; sed initium fidei, & in ea perseverantiam, contendunt a sola esse natura.

Errandi occasionem sumpserunt ex Libris Sancti Augustini contra Pelagianos, in quibus gratuitum prædestinationis propositum defendit. Multi, ait S. Prosper in Epistola ad S. Aug. qua ipsum de erroribus Semipelagianorum admonet, *servorum Christi, qui in Massiliensi Urbe consistunt, in sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hereticos condidisti, contrarium putant Patrum opinionem & Ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputaſti. Iisdem Scriptis turbati jam in Africa fuerant Monachi Adrumentini, quos ut sedaret, ac simul institueret Aug. Librum edidit de correptione & gratia. Quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, ait ibidem S. Prosper, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas. Verum illi, pergit, qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiores quam fuerant, recesserunt. Quapropter S. Aug. ut eorum querelis satisfaceret ac occurreret errori grassanti, duos Libros, unum de prædestinatione Sanctorum, alterum de dono perseverantiæ, scripsit ad Prosperum, & Hilarium, a quibus per Epistolas Libro de prædestinatione SS. præfixas, de sententia Semipelagianorum edoctus fuerat.*

Videntur autem Prosper, & Hilarius viri Laici fuisse, quos S. Aug. filios appellat. Et vero Hilarium illum non fuisse Arelatensem Episcopum, quem S. Prosper in sua Epistola dicit, in querelam traxisse Augustini sententiam, patet manifeste, tum quia Hilarius, qui ad S. Augustinum scripsit, n. 10. Epistolæ profertur, se non eo animo ipsi scribere, quasi dubitet de veritate eorum, quæ ediderat; additque, *se ipsius præsentis deliciis aliquando potitur,*

ube-

uberibusque salubribus nutritum fuisse: tum quia numero 9. aperte indicat se Laicum fuisse, his verbis: *Sunt ex parte talis personæ* (de Semipelagianis Massiliensibus loquitur) *ut his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reverentiam necesse sit exhibere. Quod quidem ita curavimus Deo juvante servare, ut cum opus fuit, non taceremus.* Tum denique quia Aug. appellat Patrem, a quo vicissim Lib. de prædest. SS. c. 1. filius nuncupatur, quæ sane omnia Arelatensem Episcopum non designant.

*Inter
August.
772. p.
829. B.
Ibid. p.
828. F.*

Origo Semipelagianismi non a Massiliensibus primum reputanda. Ante ipsos Aug. ipse nondum Episcopus, in eodem errore versatus fuerat, sicut ipsemet fatetur L. de prædestinatione SS. c. 3. initio. Quin & ipse Hieronymus, in iis etiam Libris, quos ex professo contra Pelagianos exaravit, si Jansenio fides, l. 7. de hæresi Pelagiana c. 4. in eundem errorem incidit: *Adeo proclive est corruptæ naturæ, (quæ velut mortem ipsam horret, omni fiducia suæ libertatis funditus exui) in sententiam Semipelagianam labi, tenuissimasque fibras illius erroris retinere!* exclamat ibidem Iprensus Episcopus. Nec mirum, pergit ille, si præcedentibus nonnullis Patribus, maxime Græcis, qui studiosissime Origenis Pelagianorum antesignant lucubrationes triverant, aliquid ex pulvere subtilissimi illius erroris adhesisset. Neque enim pauca passim in Scriptis eorum occurrunt loca, quæ Massiliensium sententiam in exteriori cortice præferunt. Ex quo profectum est, ut eos Divi Augustini doctrina velut nova non parum offenderet, quod & præcedentium Patrum auctoritas, & sensus Ecclesiasticus repugnare viderentur. Quæ Jansenii verba, Patribus Græcis ac Traditioni Ecclesiæ injuriosa maxime videntur; quasi discordes hac in parte illi fuerint, nec Catholicum dogma circa necessitatem gratiæ ad initium fidei aperte tenuerint. Si ita est; interrupta ergo fuit & intercisa veræ Traditionis series? Qua ergo via, quo canali fluxit ad Augustinum, & ad Ecclesiam Catholicam & Apostolicam doctrina? An nova tunc facta est revelatio? non fatebitur haud dubie Jansenius.

*T. 1. p.
165. col.
1. B.*

Ipsa vivente Augustino & Episcopo jam facta, Vitalis Carthaginensis eundem cum Massiliensibus errorem professus est: teste S. Aug. Epistola 217. alias 107. ad ipsum data, qua illum ab hoc errore revocavit. Verum inter ceteros, tum vivente, tum præsertim mortuo Aug. anno 430. Massilienses Semipelagianismi ardentiores fuere patroni, & scriptorum S. Aug. obtrectatores, qui cum versus annum 433. quindecim capitulorum indiculis publice doctrinam S. Aug. redarguissent, repressi sunt a sancto Prospero, Libello inscripto: *Ad capitula objectionum Gallorum calumniantium responsiones.*

Item & adversus Collatorem scripsit, quod, hoc est, Cassianum, collectiones quasdam SS. Patrum adornaverat: in quarum 13. sub persona Abbatiss Chæremonis Semipelagianum errorem apertissime propugnat. Jam anno 429. scripserat idem S. Prosper eruditam contra Semipelagianos Epistolam ad Rufinum, quem nonnulli perperam confundunt cum Aquilejensi, qui jam ante annos viginti, in Sicilia extremum diem objerat.

Eodem ferme tempore, Camillus & Theodorus Præbyteri Genuenses, cum in L. de prædestinatione Sanctorum nonnulla legisent difficilia, & obscura, ea excerpserunt & miserunt ad sanctum Prosperum, quibus respondit S. Doctor, Libello, cui titulum fecit: *Ad excerpta Genuensium.*

Verum Semipelagianorum numerus in tantum crevit, ut eorum digni-

gnitate, eruditione, pietate, ac numero commoti Prosper, & Hilarius Roman adire coacti sint, & apud S. Celestinum S. Pontificem querelas suas deponere. Celestinus auditis querimoniis, scripsit celebrem Epistolam ad quosdam Galliarum Episcopos, in qua laudat Sancti Augustini doctrinam, & ejus obrectatoribus silentium imponit.

Cum autem S. Prosper beati Aug. doctrinam, & memoriam calumniis vindicasset, seipsum statim vidit calumniis impetum a quodam Vincentio, cujus calumniam propulsavit Libello, cui nomen est: *Ad capitula objectionum Vincentianarum responsiones*. Quis autem fuerit ille Vincentius, controversatur. Baronius anno Christi 431. numero 188. dicit hunc Vincentium distinguendum esse a Lirinensi celeberrimi Commonitorii scriptore.

Voisius l. 1. Historię Pelagianę c. 9. & post ipsum Eminentissimus Norisius l. 2. Historię Pelagianę c. 11. contendunt Vincentium illum esse ipsissimum Lirinensem, quem Semipelagiana fuligine tinctum fuisse scribunt.

Semipelagianos, antequam a Synodo Arausicana II. sub Felice IV. anno 529. damnati fuissent, tamquam viros egregios audisse, pietatis, eruditionis, ac ingenii laude conspicuos in Catholica communione mansisse, testantur & S. Prosper in sua ad sanctum Augustinum Epistola, & Sanctus ipse Augustinus in Lib. de dono perseverantię c. ultimo, ubi eos, *fratres ac dilectores suos*, & Pelagianę hęreseos impugnatores appellat.

T. 10. p.
437. D.

Inter Semipelagianos præcipui fuere

Joannes Cassianus, a sancto Chrysostomo Diaconus olim ordinatus; post cujus obitum, Massiliensis Presbyter factus est: qua in urbe extracto Cœnobio, maximam sibi tum pietate, tum eruditione famam comparavit. Collationes Patrum, unde Collator a Prospero dictus, divulgavit. Obiit magna cum opinione sanctitatis: unde S. Gregorius Magnus l. 6. Epistola 12. ad Respectam Abbatissam Massiliensem data, laudat Monasterium, quod in honorem S. Cassiani consecratum est. Et Urbanus V. Cassiani caput argentea theca inclusum, hac epigraphe ornari voluit: *Caput S. Cassiani*. Denique illius memoria Massilię colitur sollemni ritu die 23. Julii. Cassiani scripta Gelasius S. Pont. inter apocrypha, hoc est, inter ea quę caute legi debent, recensuit.

Faustus ex Abbate Lirinensi factus Episcopus Regiensis in Gallia, Semipelagianorum defensor fuit accerrimus. Illum confutarunt Cæsarius Arelatenfis, Avitus Viennensis, Joannes Antiochenus, & Sanctus Fulgentius Ruspensis. Gelasius etiam Libros ejus inter apocryphos amandavit: quamquam autem erraverit, quod humanum est, nomen tamen ejus sacris Gallicanę Ecclesię fastis est adscriptum, ut observat Baronius ad annum Christi 490. n. 42.

Hilarius Arelatensem Episcopum Semipelagianorum errore imbutum fuisse, significat S. Prosper scribens ad S. Aug.

Gennadius Massiliensis Presbyter, alter Semipelagianismi professor, Fausti Libros valde commendat, & S. Augustinum reprehendit, quem ait in multiloquio peccatum non vitasse, vixque illum absolvit ab hęresi: Cassiani vero doctrinam male a sancto Prospero reprehensam scribit Libro de Viris illustribus c. 84.

Extium plane infelicem habuit hęresis Semipelagiana. Damnata fuit in Concilio Arausicano II. an. 429. sub Felice IV. quod quidem Concilium confirmavit Bonifacius II. Felicis IV. successor, & indubitatam obti-

obtinere apud omnes Catholicos auctoritatem. Eandem damnationem instauravit Conc. Trid. sess. 6. de justificatione can. 2. & 3.

His historice præmissis, gravis superest solvenda controversia; (sitamen post Ecclesiæ judicium superesse inter Orthodoxos controversia potest) in quo nempe præcise positus fuerit error Semipelagianorum? An quod negaverint gratiam ad initium fidei, & perseverantiam necessariam esse, quod contendunt Catholici? An, ut Jansenio placet, quod docuit talem esse gratiam, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare?

Quis fuerit Semipelagianorum error? An interioris gratiæ necessitatem ad initium fidei negaverint, vel admiserint?

De Semipelagianis duobus Libris integris ex professo tractat Jansenius, qui septimus & octavus est de hæresi Pelagiana. In his infelicitè laborat, ut errorem Semipelagianum in eo collocet, ubi re ipsa non est; collocat autem, ubi illum revera non esse judicavit Ecclesia. Si ipsi fides l. 7. c. 5. tota causa erroris Semipelagiani fuit propositum illud divinæ vocationis, & prædestinationis, quo salvandi a perituris discernuntur secundum Augustinum: hoc est, propositum absolutum efficax, prorsus independens a prævisione cujuscumque boni operis etiam ex gratiæ viribus elicitæ, a quo proposito abhoruisse Semipelagianos pluribus de causis ostendit, quas fuscè prosequitur a c. 9. usque ad 18. ubique insinuans, in eo errasse Semipelagianos, quod propositum divinæ vocationis & prædestinationis vellent esse conditionatum; hoc est, pendere ex prævisione meritorum etiam ex gratia: Quod Deus, quantum est ex se, velit omnes homines salvos fieri, si ipsi velint: Quod Christus pro omnibus mortuus sit, eaque intentione Sanguinem fuerit, ut omnibus prodesse ad salutem possit: Quod omnibus media ad salutem consequenda sufficientia offerat, vel conferat &c. Verum, quod ad præsens nostrum institutum propius attinet, Jansenius isto capitali errore occupatus, per gratiam, seu cælestem delectationem superiorem ac victricem, voluntatem ad bene agendum necessario determinari; ac proprie loquendo, non aliam esse in præsentī statu gratiam Christi præter efficacem seu victricem, docet Semipelagianos in eo non errasse, quod rejecerint necessitatem gratiæ interioris ad initium fidei, ad orandum, quærendum, pulchandum, &c. Sed quod eam gratiam talem esse vellent, cui voluntas pro nutu suo, & arbitrio consentire posset vel dissentire: uno verbo, quod non aliam ad illud fidei, & salutis exordium admitterent gratiam, præter eam, quæ Adamo innocenti data fuerat; id est, auxilium sine quo, non vero auxilium quo. Sic loquitur L. 8. c. 6. Itaque Massiliensium opinionibus, & Aug. doctrina quam diligentissime ponderata certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem atque naturam, veram etiam & internam, & actualem gratiam, ac ipsam etiam fidem, quam humanæ libertatis & voluntatis adscribunt viribus, necessariam esse fateantur.

Et infra ibidem: In hoc ergo proprie Massiliensium error situs est, quod aliquid primæ libertatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset, poterat perseveranter operari bonum, ita lapsus homo saltem credere posset si vellet: neuter tamen absque interioris gratiæ adiutorio, cujus usus vel abusus relictus esset in uniuscujusque arbitrio & potestate. Quod hic & alibi pluribus verbis expressit Jansenius, pressius & neryosius, sed eodem plane sensu, enuntiat inter quin-

que famosas ejus Propositiones, quæ numero IV. est: *Semipelagiani admittere prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Quam quidem Propositionem SS. Pontifices Innocentius X. & Alexander VII. falsam, & hæreticam declarant. Quapropter a gravi saltem temeritate excusari inter recentiores non possunt ii, qui post sollemne istud iudicium, cui acquievit Ecclesia universa, primam hujus Propositionis partem defendere eo prætextu non verentur, quod ad merum factum, ut ajunt, pertineat.

Semipelagianos in plures sectas divisos statim fuisse scribit Jansenius *T. I. p. 163. col. A. B.* 1. 7. c. 2. de hæ. Pelagiana. *Omnibus quidem, inquit, commune fuit originis labem & nonnullam naturæ corruptionem, adeoque liberi arbitrii infirmitatem peccato partam agnoscere: sed non omnes aequaliter in ea infirmitate confitendæ progressi sunt. Quidam enim solo primo tenuissimoque auspiciandæ vitæ initio sibi reservato nihil prorsus ad salutem progredi hominem posse sine vera Dei gratia constanter libenterque fatebantur: alii per naturam gratuito in creatione datam ad bonum & malum prorsus indifferentem esse, & accedente prædicationis & doctrinæ adjutorio perfectam justitiam assequi posse cum Pelagio delirabant. Igitur fatente Jansenio, nonnulli, ac priores Semipelagiani negarunt gratiæ interioris necessitatem, etiam ad initium fidei; nec a Pelagio hac in parte ullatenus dissentiebant. Ceteri vero posteriores, constanter admiserunt illam gratiæ interioris necessitatem, non tantum ad boni initium & progressum, sed etiam ad initium fidei.*

Verum, priusquam ad hanc Jansenii, & ejus sequacium sententiam confutandam accedamus, nonnulla sunt prænotanda.

I. Semipelagiani distinxere in homine ad vitam æternam anhelante, initium fidei, & primum salutis desiderium, quo quis ad orandum, pulsandum, quærendum &c. movetur; tum initium boni cujuscumque operis, & ipsius perfectionem, seu executionem. Ad omne quidem bonum seu incipiendum seu perficiendum gratiam absolute necessariam esse ferebantur, non vero ad initium fidei salutis desiderium: quod nempe ejusmodi initium ac desiderium salutis, inter vera opera non putarent esse recensendum: quemadmodum desiderium obtinendæ sanitatis, quod in ægroto præcedit operam medici, inter medicinæ opera non reponitur. Ita illos censuisse testatur S. Hilarius in Epistola ad S. Augustin.

Inter August. T. pag. 825. F. *Ad nullum opus bonum, inquit, vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt: neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplici voluntate unumquemque ægrotum velle sanari.*

Ad illum verro errorem compulsi sunt, ne fateri cogerentur, Deum aut personarum acceptorem esse, aut injustum gratiæ distributorem; aut humanam funditus perimi libertatem, quam conciliare illi nusquam potuerunt cum necessitate gratiæ prævenientis gratuite, quam nimirum mereri non possumus; & sine qua tamen, ne desiderium quidem salutis & initialem fidem possumus concipere. Inde est, quod teste S. Prospero quæcumque Julianus, ceterique Pellagiani opponebant contra gratiam simpliciter necessariam ad omnem pietatis actum, isti Semipelagiani sua fecerint, ac pariter objecerint contra necessitatem gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei.

II. Notandum, (quod supra, ubi de Pelagianis, jam observavimus) Semipelagianos naturali facultate, libero arbitrio, legi, atque doctrinæ gratiæ nomen dedisse; sicut expresse docet S. Prosper in Epistola ad S. Augustinum.

III. Notandum, gratiam interiorem aliam esse in intellectu, qua nempe intus illustratur; aliam in voluntate, qua intime & immediate afficitur & juvatur ad bonum opus: de hac una posteriori hic agitur.

IV. Denique, nos ultro consentire Jansenio, cum l. 7. de hæresi Pelagiana c. 3. ait, non ex solis Fausto, & Cassiano judicandum de statu erroris Semipelagianorum, sed ex scriptis Prosperi, & Hilarii, quibus addi debet & ipse S. Aug. Quamquam enim efficeret quis (quod tamen non concedimus) aliquem eorum, qui Semipelagiani nomine infamantur, agnovisse gratiam esse necessariam etiam ad initium fidei; non tamen inde concludi posset, commune istud fuisse totius sectæ dogma. Verum contendimus, omnes germanos, ac veros Semipelagianos in eo potissimum errasse, quod negaverint necessariam esse gratiam ad initium fidei, & in ea perseverantiam. Sit itaque

C O N C L U S I O.

Semipelagiani omnes gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei constantissime negaverunt.

Probat, pluribus argumentis.

Primum inde petitur, quod Semipelagiani dicerent initium fidei, & salutis esse a viribus liberi arbitrii, a naturali libertate, seu possibilitate, a natura ipsa. *Ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur, ait S. Prosper in Epistola ad S. Aug. volunt unumquemque pervenire per naturalem facultatem, petendo, quaerendo, pulsando, ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono naturæ bene usus, ad istam salvantem gratiam, initialis gratiæ ope meruerit pervenire.* Per initialem illam gratiam, hic S. Prosper intelligit naturalem liberi arbitrii facultatem, quam Semipelagiani, ut & Pelagiani gratiam nuncupabant. *Ad conditionem hanc, ait S. Prosper paullo ante verba mox citata, velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii, & rationalem gratia in Creatoris instituat.*

Plura in confirmationem hujus primi argumenti testimonia non profereamus; quod ea ultro agnoscat & admittat Jansenius. Verum omnia arte conatur illa eludere l. 8. de hæresi Pelagiana c. 10. & l. 2. de Gratia Ch. c. 12. & 13.

Ait enim 1. Semipelagianos viribus liberi arbitrii, possibilitati, & libertati naturali potius, quam gratiæ, initium fidei, & salutis tribuisse. *Quia, inquit l. 2. de Gratia Chr. c. 13. humani arbitrii erat cum ista gratia actu velle vel nolle, actu credere vel non credere, actu orare vel filere. Non enim, ut dixerat c. 12. credere est gratiam accipere, cujus influxus in libero relinquitur arbitrio; sed hoc est credere, arbitrium sese ad credendum, quovis adjutorio assistente, suo nutu reipsa flectere.*

Confirmat Jansenius ibid. c. 12. exemplo Angelorum, & Adami innocentis, qui tametsi gratiam haberent, proprio tamen libero arbitrio stetit vel cecidisse dicantur; quod versatilem dumtaxat, hoc est voluntati eorum permissam, ac subditam gratiam habuerint.

Ait 2. l. 8. de hæresi Pelagiana c. 10. Semipelagianos nomine naturæ, gratiam vere interiorem, ac supernaturalem non exclusisse, sed potius

Intet
August.
T. 2. p.
822. D.

Ibid. C.

T. 3. p.
59. col.
1. A.

Ibid. p.
55. B.

T. 1. p. 198. col. 2. E. complexos fuisse. Cum enim ipsi hujus naturæ integritatis reliquias post lapsum supereffe traderent, etiam gratiam ei debitam sub eadem superstite integritate complexi sunt. Cujus tamen gratiæ mentionem apertam idcirco Semipelagianos posteriores non fecisse affirmat ibid. Jansenius, quod intel-
 ligerent eam plane inutilem esse solvendæ controversiæ, quam cum Au-
 gustino habebant de gratia, per quam credentes a non credentibus di-
 scernuntur; qualis certe non est gratia versatilis, ac declinabilis: non
 enim per illam, qui credunt, discernuntur, sed per suum liberum arbi-
 trium. Addit, SS. Patrum querimonias adversus Semipelagianos non hinc
 ortas fuisse, quod actus illi boni defectu gratiæ simul cum arbitrio influentis
 non essent vel vita æterna digni, vel meritorii, vel supernaturales, ut nunc
 aliqui (ait Iprensis) comminisci solent, sed quod obscuritatem divinarum ju-
 dicatorum super salute, & perditione hominum, per illam gratiam naturalis li-
 bertatis, hoc est per velle, & nolle uniuscujusque referrent.

Refelli-
 tur 1.
 Jansenii
 evasio.

Refellitur prima Jansenii responsio, quæ gratis omnino ficta est. Licet enim gratia libero voluntatis arbitrio permittatur, a quo ad actum bonum fle-
 titur; non idcirco tamen Catholici usquam asseruere, bonum opus solis libe-
 ri arbitrii viribus adscribi posse: nec Augustinus usquam dixit, bonos An-
 gelos per solam naturalem facultatem in bono stetisse, eos a se ipsis discre-
 tos fuisse? quid ita? Quia cum actio aliqua fieri non potest a solo libero ar-
 bitrio, aut a sola gratia, absurdum plane est, aut soli arbitrio, aut soli
 gratiæ illam tribuere, sed utrique tribui debet; magis vero gratiæ, cum
 sit causa nobilior, & a primo agente suo motore Deo concessa. Atqui tamen
 Semipelagiani, teste sancto Prospero, Libro contra Collatorem c. 3. ipsos
 laudabiles motus appetitusque virtutum, remota gratia Dei, nudæ libertatis ad-
 scribebant. Ergo Semipelagiani ad illos primos bonos motus gratiam simpli-
 citer necessariam esse negabant; adeoque exemplum Angelorum, & primi
 hominis, ad quod toties recurrit Jansenius, appositum non est ad ejus
 causam. Docet equidem S. Aug. Angelos bonos per liberum arbitrium ste-
 tisse, & Adamum per suum pariter liberum arbitrium perseverare potuisse,
 si voluisset; at nusquam dixit, quod dicebant Semipelagiani, Angelos
 per solum liberum arbitrium, aut fidem habuisse, aut in ea perseverasse.

Refelli-
 tur 2.
 Jansenii
 evasio.

Secunda responsio non minus falsa, & commentitia est. Supponit enim Jan-
 senius, quod erat probandum; & nos negamus, Semipelagianos agnovisse ne-
 cessitatem gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei, & primos bonæ
 voluntatis motus, pro natura integra, & innocente. Si enim talis gratiæ ne-
 cessitatem negarunt naturæ vitiatæ, & lapsæ, quanto magis naturæ stanti,
 & integræ? Falsum est pariter, eos sub naturæ nomine gratiam complexos
 esse. Nemo quippe ignorat, communi eorum, sicut & Catholicorum, cum
 eos impugnant, sensu, naturam gratiæ opponi, & contra illam distinguere;
 ita ut gratia censeatur excludi, cum boni aliquid per naturam fieri dicitur.
 Ita Patres Concilii secundi Arausiaci, cum adversus Semipelagianos de-
 finiunt can. 5. *Initium fidei non esse in nobis naturaliter, sed per inspirationem
 Spiritus Sancti.* Et Can. 7. *Per naturæ vigorem nihil boni posse cogitari, ut
 expediat, sed per illuminationem, & inspirationem Spiritus Sancti.*

Tom. 4.
 Conc. p.
 1668. E.
 Ibid. p.
 797. E.

Ita, & S. Aug. L. de prædest. Sanctorum c. 5. n. 10. dicebat: *In hac
 Apostoli evidentissima intentione, qua contra humanam superbiam loquitur, ne
 quisquam in homine, sed in Domino gloriatur, dona Dei naturalia suspicari,
 sive*

sive ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, sive vitiosa naturæ qualescumque reliquias; nimis, quantum existimo, absurdum est. Numquid enim per hæc dona, quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus?

Hic profecto S. Doctor naturam opponit gratiæ simpliciter necessariæ, ac Semipelagianos perstringit, qui solam naturam absque interiori gratia sufficere dicebant ad fidei, & salutis initium.

Eodem in capite rursus naturalem facultatem apprimè distinguit a gratia. Utenim, inquit, sit naturæ, fidem posse habere, numquid & habere? *Ib. E. 7.* Non enim omnium est fides; cum fidem posse habere sit omnium. . . . Proinde & posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, naturæ est hominum: habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratiæ est fidelium. Illa itaque natura, in qua nobis data est possibilitas habendi fidem, non discernit hominem ab homine: ipsa vero fides discernit ab infideli fidelem. Sic Aug. invicte refellit Semipelagianos, qui non tantum credendi possibilitatem, sed & ipsam fidem soli naturæ tribuebant. At, ne Jansenius ad suum solitum figmentum confugiat, Aug. scilicet, Semipelagianorum sensu, per naturam, non quamlibet seu versatilem, & repudiabilem, quæ sanitatis dicitur, gratiam exclusisse, sed medicinalem dumtaxat, victtricem, insuperabilem, & indeclinabilem; audiat quæ sit illa gratiæ species, quam agnoscit a Semipelagianis admitti, & quam aliam ab ipsis postulat, ut confiteantur. Sit ergo, inquit mox citato c. 5. L. de prædest. Ss. immediate post verba relata, gratia naturæ attributa, qua sumus animantia rationalia, *Ibid. D.* discernimurque a pecoribus: sit etiam gratia naturæ attributa, qua in ipsis hominibus a deformibus pulchri, vel ingeniosi discernuntur a tardis.

En exemplum gratiæ naturalis, quam Pelagiani ad omnes bonos actus, Semipelagiani vero ad initium saltem fidei sufficere contendebant. Verum S. Aug. aliam longe exigebat, ac demonstrabat esse necessariam. Sic enim pergit: Sed se ille, quem coorcebat Apostolus, adversus pecus inflabat, nec adversus hominem alterum de aliquo naturali munere quod inesse posset, & pessimo: sed aliquod bonum quod pertineret ad vitam bonam, sibi non Deo tribuens instabatur, quando audire meruit: Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Ergo Semipelagiani illam intensiorem gratiam supernaturalem non agnoscebant; sed eam dumtaxat, quæ a natura, seu naturali facultate liberi arbitrii non distinguitur.

Et certe juxta S. Aug. Semipelagiani per hanc suam gratiam non distabant a Pelagianis. Non ergo, inquit L. de prædest. Sanctorum c. 2. receditur ab ea sententia, quam Pelagius ipse in Episcopali judicio Palestino damnare compulsus est. At Pelagius nullam agnovit veram, & internam voluntatis gratiam, ad quemcumque actum bonum simpliciter necessariam: ergo nec Semipelagiani talem admiscere ad initium fidei, & salutis desiderium.

Verum, regebat Jansenius, gratia quam hic & alibi exigit S. Aug. discernit bonos a malis, fideles ab infidelibus. Quod addit Jansenius Semipelagianos de illa sua gratia interiori idcirco ut plurimum siluisse, quod eam inutilem judicarent solvenda controversiæ, quæ ipsis erat cum S. Aug. aut absurdum est, aut nobis favet: si enim talem gratiam proferre non ausi sunt inter disputandum cum Catholicis, ut quid eam admittebant?

Denique falso etiam supponit Jansenius, querimonias Ss. Patrum adversus

2. *Cor.* Semipelagianos non in eo innixas fuisse, quod defectu gratiæ actus boni
33. v. 5. non essent, nec digni vita æterna, nec meritorii, nec supernaturales &c. Reipsa enim istud solidissimum erat illarum querimoniarum fundamentum. Ut quid enim August. assert contra illos istud Apostoli: *Non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis quasi ex nobis?* nisi ut ostendat naturam sibi soli relictam, imparem esse supernaturalibus fidei, & spei, & charitatis actibus eliciendis: ac formalis, vel primis fidei ac salutis desideriiis. Ut quid, & istud ejusdem Apostoli toties urget: *Quid habes quod non accepisti?* nisi ut efficiat, & quidem invicte, per solas naturæ vires non posse credentem a non credente discerni, sed discretionem illam esse ex gratia supernaturali gratis a Deo concessa. Frivolum igitur est, ac plane confictum effugium, quod Jansenius excogitavit ad illud primum argumentum eludendum; in cujus evasionibus diluendis, forte paullo diutius, quam par erat, hic hæsimus.

2. argu- Secundum argumentum ex eo ducimus, quod Semipelagiani negarent
mentū. fidem, atque in ea perseverantiam esse donum Dei. Ita testatur ipsemet S. Aug. qui ad hunc errorem confutandum, duos Libros ex professo edidit, unum de prædestinatione Sanctorum, alterum de dono perseverantiæ. In priori c. 2. statim aperit quid sibi probandum assumpserit: *Nunc eis, inquit, respondendum esse video, qui divina testimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, ut noverimus ex nobis quidem nos habere ipsam fidem, sed incrementum ejus ex Deo: tamquam fides non ab ipso donetur nobis, sed ab ipso tantum augeatur in nobis, eo merito, quo cepit a nobis.* In qua refellenda sententia totus incumbit S. Doctor in toto hujus Libri decursu.

Cap. 3. fatetur ingenue, se ante suum Episcopatum in eodem cum Semipelagianis errore versatum fuisse, *Quo, inquit, præcipuo (Apostoli) testimonio (nempe, Quid habes quod non accepisti?) etiam ipse convictus sum, cum similiter errarem, putans fidem, qua in Deum credimus, non esse donum Dei, sed a nobis esse in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter & iuste, & pie vivamus in hoc sæculo. Neque enim fidem putabam Dei gratia præveniri &c.* En ipsemet error Semipelagianus.

Denique hunc suum de prædestinatione Librum claudens Augustinus, quod suum fuerit consilium, qui error, quem debellavit, declarat rursus: *Cum, inquit, in prioribus Opusculis nostris satis idoneis testimoniis egissemus, donum Dei esse etiam fidem: inventum est quod contradicetur, ad hoc valere ista testimonia, ut ostendant Dei donum esse incrementum fidei; initium vero fidei, quo in Christum primitus creditur, ab homine ipso esse, nec esse donum Dei: sed hoc exigere Deum, ut cum id præcesserit, cetera tamquam hoc merito consequantur quæ Dei dona sunt Quod videtis quam sit absurdum, propter quod institimus, quantum potuimus, ut etiam initium fidei donum Dei esse ostenderemus.*

Jansenius solito effugio hæc eludit. Nimirum reprehensos ab Augustino Semipelagianos, quod negarent fidem esse donum Dei: quia nempe gratia illa, sine qua fides haberi non potest, ab ipso penderet voluntatis nutu; ac tantum daret posse credere, non vero credere: quare fides libero voluntatis arbitrio, potius quam gratiæ debet imputari. Quemadmodum etsi absque penicillo fieri non possit actio pingendi; non tamen ipsi penicillo, sed libero arbitrio imputatur, quod homo pingit. *Omne quippe meritum, & præmium, ait Jansenius Lib. 2. de Gratia Christi*

c. 12. dominatrici hominis libertati, sicut Angelis, & Adamo vindicantur.

Verum aberrat hic manifeste Jansenius. Licet enim gratia, quæ data est Angelis, & Adamo innocenti, talis fuerit, ut ea pro nutu suo uti possent ad fidem concipiendam, an propterea fides eorum dici potest non fuisse donum Dei? An in se ipsis, non vero in Domino gloriari, an se ipsos discernere dici possunt? Absit. Non enim, ait S. Aug. l. 2. de Civ. Dei c. 9. Angeli se ipsos meliores fecerunt, quam a Deo facti sunt, sed in eadem bona voluntate permanserunt, in qua primum conditi fuerunt. Inepta est comparatio, quam Jansenius instituit penicilli respectu picturæ, & gratiæ respectu fidei. Licet enim sine penicillo non possit homo adtingere, potest tamen sine illo concipere voluntatem seu desiderium pingendi; neque enim istud instrumentum in ipsam influit voluntatem. At sine gratia homo non tantum non potest actu credere, sed nequidem voluntatem, seu desiderium fidei, & salutis concipere: quapropter istud desiderium, non soli voluntati, sed gratiæ potissimum debet imputari.

Tertium argumentum inde colligitur, quod Semipelagiani gratiam posterioriorem facerent bona voluntate; id est, gratiam ad omne opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum necessariam, merito prioris bonæ voluntatis dari contenderent. Ita eorum sententiam exponunt.

S. Prosper in Epistola ad S. Aug. *Quantum ad Deum pertinet*, ait (dicunt) omnibus paratam vitam æternam: quantum autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. . . Et paullo post: Cum duo sit, quæ humanam operentur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia; priorem volunt obedientiam esse quam gratiam, ut initium salutis ex eo, qui salvatur, non ex eo credendum sit stare, qui salvat; & voluntas hominis divinæ gratiæ, sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiciat voluntatem.

S. Hilarius in sua pariter ad S. Aug. Epistola: Dicunt, inquit, (Semipelagiani) non negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quarat, non autem quidquam ipsa jam valeat. Nam illa testimonia, ut est illud, sicut unicuique partitus est mensuram fidei; & similia, ad id volunt valere, ut adjuvetur, qui ceperit velle, non ut etiam donetur, ut vellet.

S. denique Augustinus L. de dono perseverantiæ c. 23. n. 64. Putant, ait, esse a nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus, & hoc esse dicunt, quod gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, & invenimus quærentes, aperiturque pulsantibus, nec volunt intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus.

At, inquit cum Jansenio, Semipelagiani ab illa bona voluntate, quam gratiæ præire dicebant, non omnem excludebant interiorem gratiam, sed eam dumtaxat viatricem, & efficacem, quæ dat ipsum velle, & agere.

Verum, quam falso id fingat, ac supponat Jansenius, vel hoc uno planum, ac manifestum est, quod Semipelagiani in illa sua bona voluntate, non aliam agnoscerent gratiam, quam & naturalem arbitrii facultatem, & prædicationem Evangelii. Audiatur S. Prosper jam citatus: Ad conditionem hanc uniuscujusque hominis, inquit, volunt, (Semipelagiani) pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii, & rationalem gratia Creatoris instituat.

3. argumentum.

Inter August. T. 2. p. 823. D.

Ibid. G.

Ibid. p. 825. G.

Rom. 12. v. 3.

T. 10. p. 856.

T. 2. p. 822.

T. 10. p. 793. F. Et S. Aug. L. de prædest. Sanctorum c. 3. *Neque enim, ait, fidem putabam Dei gratia præveniri . . . nisi quia credere non possemus, si non præcederet præconium veritatis.* En gratia, quem Semipelagiani ad initium fidei admittebant, quæ profecto a Pelagiana non distat, sicut ipsis exprobrant SS. Prosper, & Augustinus.

4. Argumentū. Quartum argumentum suppeditant ea SS. Aug. & Prosperi testimonia, quibus testantur Semipelagianos docuisse gratiam boni operis; sive inchoati, sive perfecti, retribui merito prioris bonæ voluntatis; adeoque eam gratuitam non esse. *Non ergo, ait l. de prædest. SS. c. 2. receditur ab ea sententia, quam Pelagius ipse in Episcopali judicio Palestino damnare compulsus est, gratiam Dei secundum merita nostra dari: si non pertinet ad Dei gratiam, quod credere cepimus.*

P. 314. C. Et S. Prosper L. contra Collatorem c. 3. *Quomodo autem, inquit, non advertis te in illud damnatum incidere . . . gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas? . . . Impium est sic velle meritis ante gratiam existentibus loco facere, &c.*

5. Argumentū. Quintum argumentum desumitur ex ipsismet momentis ac rationibus, quibus S. Aug. errorem Semipelagianum oppugnat: quæ omnes vel frustra sunt, vel eo tendunt unice, admittendam scilicet esse gratiam anteriorem necessariam ad initium fidei, quam negabant Massilienses. Hoc ut probet, affert hæc Scripturæ testimonia. (a) *Maledictus homo qui spem habet in homine.* (b) *Quis prior dedit ei, & retribuetur illi? quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* (c) *Unicuique Deus partitus est mensuram fidei.* (d) *Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* (e) *Deus est qui operatur omnia in omnibus.* (f) *Non omnium est fides.* (g) *Gratia salvi facti estis per fidem.* Denique, ut multa alia fileamus, urget & istud Apostoli 2. Corinth. 3. v. 5. *Non sumus sufficientes aliquid cogitare, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.*

Frustra contendit Jansenius, his testimoniiis voluisse S. Aug. demonstrare necessitatem gratiæ victricis, & efficacis, quæ necessario bonam actionem ex voluntate exprimit, & quam ad initium fidei non exigebant Massilienses.

Namque non is profecto est S. Doctoris scopus, nec de modo efficacis gratiæ, sed dumtaxat de necessitate illius disputat adversus Pelagianos, & Semipelagianos. De hac nempe gratia disserit, quam Pelagius ipse coram Patribus Palestinis visus est agnovisse, & quam, ex communi Catholicorum sensu, ab illo prædicari Patres illi arbitrabantur: atqui gratia, quam ex communi Catholicorum sensu Patres illi intelligebant haud dubie, ne ipso quidem diffidente Jansenio, non erat illa victrix, & efficax, quæ invincibilis est, & insuperabilis; talem enim gratiam Patres illi, qui Græci erant, ignorabant, quæ, si audiatur Jansenius, ab Augustino primum cepit prædicari, & commendari.

6. Argumentū. Sextum argumentum petitur ex ipsismet testimoniis Semipelagianorum. Ex communi omnium sententia sic ipsi loquuntur apud S. Aug. L. de prædest. Sanctorum c. 19. *Nos dicimus, (inquit) nostram Deum non præferisse nisi fidem, qua credere incipimus, & ideo nos elegisse ante mundi constitutionem, ac prædestinasse, ut etiam sancti, & immaculati gratia, atque opere ejus essemus.* Joannes Cassianus Semipelagianorum antesignanus Collatione 13. c. 8. *Cum Deus, inquit, in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inspexerit, illuminat eum*

conferunt atque confortat, & incitat ad salutem, incrementum tribuens ei, quam vel ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emeruisse. Adversus Cassianum scripsit ex professo S. Prosper Librum cui titulus est: *Contra Collatorem*.

Fauftus Regiensis Episcopus alter Semipelagianorum antistes L. 1. de lib. arb. c. 17. exponens, quomodo Pater nos trahat ad Filium, dicit, Deum attrahentem aliquid in homine requirere, ut per quamdam voluntatis ansulam comprehendere, & attrahi valeat, qui vocatur. *Clamat, inquit, Bib. pp. voluntas, quia sola per se elevari nescit infirmitas. Ita Dominus invitat volentem, T. 8. p. attrahit desiderantem, erigit adnitentem.* Et lib. 2. cap. 6. *Vides, inquit, bonum 536. col. credulitatis non novellum esse privilegium, sed vetustum, & inter ipsa mundi 2. H. coalescentis exordia mentem hominis, sicut intellectu, atque ratione, ita etiam 16. p. 541. fide a summo auctore dotatam? Itaque jam tum dedit animæ notitiam suam, quan- col. 1. B. do ei committere dignatus est imaginem suam.* Ex his certe manifestum est, Fauftum bonum credulitatis ad gratiam Creatoris referre, & ad divinæ imaginis impressa humanæ animæ lineamenta.

Non defuere tamen, qui Faufti doctrinam ab erroris suspitione purgare tentaverint, sicut discimus ex Joanne Maxentio, in Responsione ad Epistolam Hormisdæ Romani Pontificis, in qua Faufti sententiis opponit contrarias S. Aug. sententias, ac Faufti Apologistas refellit. Solebant nimirum Massilienses, ut & alii Novatores; sed multiplici verborum ambage, & involucro errorem suum dissimulare, eaque interdum proferre, quæ vere Catholicum sensum exprimere videbantur; sed quæ, detracta larva, ac proprius inspecto loquentis consilio, errorem oculis subiciebant.

Ultimum argumentum colligimus ex censura IV. Propositionis inter famosas quinque Jansenii his verbis conceptæ. *Semipelagiani admittebant gratiæ inter- 7. argu-rioris prævenientis necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: Et in hoc mentum. erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Hanc Propositionem, ajunt Ss. Pontifices Innoc. X. & Alexander VII. *falsam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.* Nota falsitatis cadit in primam partem Propositionis, quæ facti est, nota vero hæreseos, in secundam, quæ ad jus seu dogma pertinet.

Ut hanc IV. Propositionis censuram declinent Jansenii discipuli,

Respondent 1. Primam hujus Propositionis partem, totam esse de facto; & ad illud credendum nulla lege adigere nos posse Ecclesiam.

Verum, hic jam sepositis, quæ fufius aliquando, Deo dante, disseremus circa auctoritatem Ecclesiæ in ejusmodi facti quæstionibus definien- *Alexan. T. 11. p. 141. & 142.* dis, observa quæstionem istam, quid nempe de initio fidei senserint Semipelagiani, ita esse facti, ut jus involvat in Propositione damnata; cujus duæ partes sic conjunctæ sunt, ut prima, quæ est facti, semel posita, sequatur & altera, quæ juris est. Si quis enim contendat Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, admisisse; sequitur in eo tantum illos errasse, quod rejecta gratia per se efficaci, insuperabili, & invincibili, versatilem ac sufficientem dumtaxat admiserint, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare, quæ est secunda pars Propositionis damnatæ, in quam cadit nota hæreseos: quam quidem Propositionis partem, quæ juris est, ut salvant Jansenii discipuli, alteram, quæ est facti, mordicus propugnant.

Resp. 2. aliqui, Propositionem illam IV. merito proscriptam fuisse, cum sit

sit indefinita, ac de omnibus Semipelagianis loquatur; cum tamen aliqui gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei non admiserint.

Verum supponit hæc responsio, plures inter Semipelagianos hujus gratiæ necessitatem agnovisse, quod esse a vero alienum jam ostendimus. Præterea, damnata est illa Propositio in sensu Jansenii, qui duos Semipelagianorum ordines distinguit, & de altero solum asserit, ipsos gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, admisisse. Ergo Propositio damnata de omnibus intelligi debet Semipelagianis, non de aliquibus dumtaxat. Deinde sensus damnatæ Propositionis, quoad secundam partem, est, nullos Semipelagianos in eo hæreticos fuisse, quod gratiam talem esse vellent, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare: sensus itaque illius quoad primam partem, est, nullos Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei admisisse; unum enim ex altero necessario colligitur.

Respondent 3. nonnulli, primam illam Jansenianæ Propositionis partem merito damnatam fuisse, quamvis Semipelagiani gratiam interiorem ad initium fidei admiserint: quia scilicet gratia illa, quam admittebant, revera non est præveniens, cum sit gratia versatilis; serviens, ac subdita voluntati; quæ ipsam sequitur, non prævenit: idcirco ergo damnati illi sunt, quod gratiam efficacem, cui voluntas resistere non possit, rejecerint.

Verum apertum est, non isto sensu damnatam esse IV. Propositionem; quin imo potius, idcirco damnata fuit, quod asserat, Semipelagianos in eo hæreticos fuisse, quod vellent eam gratiam (quam admisisse dicuntur) talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Tantum ergo abest, ut inde Jansenii discipuli inferant suæ gratiæ efficacis invincibilis, & insuperabilis necessitatem, quin imo potius damnantur, qui talem admittunt gratiam, cui non possit humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Neque etiam attingitur quæstio hic de gratia efficaci a se ut a consensu, inquiebant Doctores Parisienses ab 80. Episcopis Romam deputati, in eo scripto, quod de sensu earum Propositionum Innoc. X. obtulerunt an. 1652. quia utriusque opinionis assertores fatentur, quod gratiam Dei possumus abjicere juxta Conc. Trid. sess. 6. can. 5. Sed tantum quæritur, utrum gratia, in statu naturæ corruptæ, talis sit, ut necessitatem inferat voluntati, adeo ut ei non possit dissentire; quod nullus Catholicus unquam admisit.

A D D I T I O.

(*)

MUltis responsionem hanc, quam etiam P. Serry adhibuit T. 1. Prælect. Theolog. p. 449., refellit P. Fortunatus a Brixia Systematis Janseniani p. I. num. 162.

Respondent 4. alii cum P. Bellelli de statu creat. rat. l. 2. c. 10., Semipelagianos in eo fuisse hæreticos, quoniam admissa necessitate gratiæ **C**ONDITIONIS ad fidei initium, negabant necessitatem prævenientis adjutorii **S**ALVATORIS & **R**EDEMPTORIS.

Verum, ut omitam quæ Viennensis Archiepiscopus cum in Jansenismo redivivo, tum in documento Pastoralis adversus duplicem hanc Gratiæ prout a Bellellio explicatur, sapienter ac copiose disputat, propositio damnata de gratia
gene-

generatim loquitur sine ulla distinctione gratiæ seu Conditoris, seu Redemptoris; ergo post censuram ab Innocentio X. latam teneri non potest, admissam a Semipelagianis fuisse necessitatem gratiæ sive Redemptoris, sive Conditoris.

(*)

Solvuntur Objectiones Fansenii, & discipulorum ejus.

Objicies 1. Ideo Semipelagiani dixerunt initium fidei, & in ea perseverantiam esse ab homine, quia crediderunt superstitibus in eo remanere reliquias primæ integritatis; atqui tales reliquiæ, in sensu Semipelagianorum, non excludunt gratiam sufficientem seu auxilium sine quo: ergo initium fidei, & in ea perseverantia, in eorum sententia, gratiam non excludunt sufficientem, seu auxilium sine quo, sed tantum efficacem seu auxilium quo.

Major certa est, nec negari potest.

Minor ostenditur: quia in mente Semipelagianorum perfecta integritas Adami non excludebat, imo supposebat gratiam sufficientem; ergo multo minus reliquiæ hujus integritatis talem gratiam jam excludunt.

Antec. probatur. Tum quia neque S. Prosper, neque S. Hilarius, neque S. Aug. qui Semipelagianorum errorem propius inspexerunt, nusquam ipsis objecerunt existimasse illos Adamum nulla indiguisse gratia. Tum quia, ut erant illi viri ingeniosi, nusquam in dogma tam crassum, & impium incidissent. Tum denique quia, teste S. Hilario in Epist. ad S. Augustinum, *Molestè ferebant* (Semipelagiani) ita dividi gratiam, quæ, ^{Inter} vel tunc primo homini data est (sunt verba S. Hilarii) ^{Aug.T.2} vel nunc omnibus datur, ^{p.827.E.} ut ille acceperit perseverantiam, non qua fieret ut perseveraret, sed sine, quo per liberum arbitrium perseverare non posset: nunc vero Sanctis in regnum per gratiam prædestinatis, non tale adjutorium perseverantiæ detur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur. Quam quidem divisionem gratiæ, in gratiam primi hominis stantis, & gratiam hominis lapsi, ægre admodum ferebant, non quod existimarent gratiam Adamo non fuisse concessam, sed quod crederent eandem sufficere homini lapsi; & doctrinam S. Augustini de gratia medicinali sanante, insuperabiliter, & invincibiliter agente, in desperationem injicere.

Resp. nego min. propositionem, ad cujus probationem nego antecedens.

Ad 1. probationem, falsum est, quod supponitur, nec S. Prosperum, nec S. Hilarium, nec S. Augustinum hunc errorem in eis observasse. Namque S. Hilarius ait, illos in hoc solo voluisse a primo homine omnium distare naturam, ut illum integris viribus voluntatis juvaret gratia valentem, sine ^{Ibid.G.} qua perseverare non poterat: hos autem amissis, & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes. Intelligis Semipelagianos in Adamo innocente gratiam quidem admisisse, sed quæ ipsum volentem juvaret, idest, propriis, ac solis sui viribus prius conantem, ac volentem juvaret; atque totum discrimen gratiæ utriusque status in eo illi collocabant, quod Adamus innocens, vires habens integras, gratia voluntatis non indigebat ad fidem, & ad quodcumque bonum opus; sed gratia dumtaxat intellectus, seu quæ intellectum ejus illustraret, sive externa, sive interna revelatione: homo vero lapsus

opus

opus quidem habeat gratia juvante voluntatem ad bonum incipiendum, & perficiendum, non vero ad fidei, & salutis initium, ad quod solam intellectus gratiam sufficere putabant. *Hos autem*, ait citatus S. Hilarius, *amissis, & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat, &c.* Audis credentes tantum, idest ex viribus liberi arbitrii, sine gratia juvante voluntatem erigi.

Quapropter a scopo S. Hilarii plurimum aberrat Janfenius, cum existimat his citatis verbis, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes, exprimi gratiam victricem necessitantem; quasi non possit homo erigi nisi per talem gratiam, quam Janfenius, suo obcecatus præjudicio, ubique invincibilem, insuperabilem, inclinabilem deprehendit. Esto hinc inferatur necessitas gratiæ actionis, seu efficaciæ: at qua tandem machina gratia hujusmodi necessitans extundi possit, non videmus.

T. 10. p.
797. B.

S. pariter Aug. L. de prædest. SS. c. 5. non obscure insinuat, Massilienses nullam in Adamo innocente gratiam agnovisse necessariam ad initium fidei, & bonæ voluntatis. *In hac ergo*, inquit, *Apostoli evidentissima intentione, qua contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine, sed in Domino gloriatur, dona Dei naturalia suspicari sive ipsam totam, perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, sive vitiate naturæ qualescumque reliquias, nimis, quantum existimo, absurdum est.* Perstringit ibi evidenter S. Doctor Semipelagianum errorem circa gratiam utriusque status. Et vero, ratio conservandæ libertatis, quæ Semipelagianos potissimum impulit, ut negarent homini lapsæ necessariam esse gratiam interiorē, prævenientem, locum habebat, nec minus premebat in statu naturæ innocentis. Concipere quippe illi non poterant, quomodo staret illa libertas, si homo ad fidei & salutis initium indigeat gratia præveniente gratuita, quam mereri non possit. Scilicet, ante ejusmodi gratiam, Catholicorum sensu, voluntas a bono est averfa, nec est in ipsius potestate tendere ad bonum: unde concludebant Semipelagiani, per talem gratiam prævenientem voluntatem necessario trahi, adeoque non amplius liberam remanere. Scimus equidem falsum, ac distortum esse istud eorum rationium, quandoquidem gratiæ illud proprium est, ut de nolentibus volentes faciat, de reluctantibus consentientes: verum ut ut sit, sic illi rem concipiebant, jura libertatis salva esse non posse, nisi homo sua bonæ voluntate, ac pio conatu inciperet, Deus vero hujus boni initii meriti gratiam deinde rependeret necessariam ad opus bonum incipiendum, & perficiendum: neque enim illi, ut jam observavimus ex S. Hilario, fidei, & salutis initium inter bona opera numerabant. Ut igitur ad hanc suam opinionem, quamquam falsam, coherentem sentirent, necesse fuit eos ab utroque naturæ integræ, & lapsæ statu exclusisse necessitatem gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei, & salutis.

Si vero postules, quare Semipelagiani simile libertatis excidium non timuerint ex gratia præveniente, quam necessariam fatebantur ad quodlibet opus bonum inchoandum, & perficiendum;

Respondebo 1. nostrum non esse discordes secum ipsis hæreticos conciliare.

T. 1. p.
189. Col.
2. C.

Resp. 2. hanc quæstionem Janfenio perinde, ac nobis solvendam esse. Ille etenim L. 8. de hæresi Pelagiana cap. 7. ait: *Semipelagianos ista duo*
nun

nunquam conciliare potuisse, quod gratia, siue Deus operaretur in nobis velle, dando ipsam plerumque etiam reluctantibus voluntatem, & tamen nostrum esset, quod volumus. Atqui tamen idem Jansenius, eodem Lib. c. 8. in fine (pag. 193.) docet non sine contradictione, Semipelagianos admisisse ad bonum operandum eam gratiam Christi prævenientem, quam ipse invincibilem, insuperabilem seu necessitantem esse arbitratur.

Resp. 3. hanc in eorum mente proferri posse rationem, & causam, quod cum illa gratia daretur a Deo propter meritum præcedens libertatis naturalis, rectam & incolumem putabant hominis libertatem in negotio suæ salutis, utpote, qui prior ex seipso incipiat, Deus vero det incrementum.

Ad 2. probationem respondeo, nihil infirmius, ne dicam insulsius, proferri posse: quasi Pelagiani viri acuti, & ingeniosi non fuerint, & tamen in dogma magis adhuc crassum, & impium prolapsi sunt.

Ad 3. Resp. 1. veram rationem, & causam, cur Semipelagiani improbaverint divisionem gratiæ utriusque status, quam admittebat S. Aug. istam fuisse, quod falso sibi persuasisent, gratiam hujus status talem esse in mente S. Doctoris, ut ei voluntas resistere non possit; ac fatalem inducendo necessitatem, in desperationem inducat, tollat industriam omnem, ac virtutes. Donum enim perseverantiæ, quod prædicabat Aug. illi concipiebant velut habitum quemdam fixum ac permanentem, quo voluntas in bono retinendo, immobili, ac firma necessitate ligatur: at longe alia profecto erat Aug. doctrina, quam cum illi Massilienses non intelligerent, misere deformabant.

Resp. 2. voluntatem illam, quam in Adamo admittebant Semipelagiani, per quam in iustitia permanere potuisset, si voluisset, ad solam arbitrii liberi facultatem, nativæque vires, illos retulisse; quarum reliquias quasdam cum in homine lapsu superstites esse sentirent, consequenter asseriebant, remanere adhuc in vitiata natura potestatem, qua possit credere, vel non credere pro nutu voluntatis. Ita manifeste colligitur ex verbis Hilarii: *Unde consequens putat, inquit, exhibendam ab eo fidem, cujus natura id voluntate Conditoris concessum est; & nullam ita depravatam, vel extinctam putant, ut non debeat, vel possit se velle sanari.* Inter Aug. T. 2. p. 285. F. G.

Instabis 1. Semipelagiani eandem gratiam Adamo innocenti necessariam fuisse ad initium fidei dicebant, quam ad perseverantiam. Ita S. Aug. L. de dono perseverantiæ c. 21. Respondent illi, ait S. Doctor, *ita nos a nobis habere initium fidei, sicut finem.* Atqui ex S. Hilario, verbis mox relatis, Semipelagiani in hoc solo voluerunt a primo homine omnium distare naturam, ut illum integris viribus juvaret gratia volentem, sine qua permanere non poterat. Ergo admiserunt pariter, gratiam necessariam fuisse Adamo innocenti ad initium fidei. Porro cum primæ integræ superstitis reliquias post lapsum hominis agnoscerent, consequenter affirmabant gratiam homini lapsu esse necessariam ad fidem, & in ea perseverantiam; adeoque in eo non errabant illi, quod talem gratiam rejicerent, sed quod vellent eam versatilem, libero voluntatis arbitrio subditem, nec distinctam ab ea gratia, qua opus habuit Adamus innocens.

Resp. gratiam illam sine qua Semipelagiani volebant Adamum perseverare non potuisse, vel spectare perseverantiam in bonis operibus, vel perseverantiam in fide. Si spectet perseverantiam in bonis operibus, cum Semipelagiani agnoscerent necessitatem gratiæ interioris ad omne opus bonum

num incipiendum ac perficiendum, consequens videtur, ut eandem agnovissent ad perseverantiam in iisdem bonis operibus: si vero spectet perseverantiam in fide, gratia illa, quam Semipelagiani necessariam agnoscebant, erat dumtaxat in intellectu per revelationem, non in voluntate per motionem, & subministrationem virtutis. Quare totum, ut jam diximus, gratiæ utriusque status discrimen in eo reponebant, quod Adamus innocens indiguit tantum gratia intellectus, non voluntatis, tum ad fidem, tum ad bona opera: homo vero lapsus indigeat quidem gratia voluntatis ad quodlibet opus bonum: ad fidem vero, & perseverantiam in eo, sufficiat ipsi, sicut & Adamo innocenti, gratia intellectus, seu revelationis, & illustrationis, absque ulla ex parte Dei prævia motione, qua voluntas hominis ad credendum excitetur: quam gratiæ speciem agnovit, & ultro confessus est Pelagius, ut supra ostendimus.

Quapropter merito S. Aug. citato cap. 21. n. 54. Lib. de dono perseverantiæ docet, Semipelagianos, cum hac sua gratia, velle fidem non esse donum Dei, & gratiam dari ex meritis nostris præcedentibus: *Si a nobis, inquit, esse dicimus initium fidei, ut eo cetera Dei dona mereamur accipere; concludunt Pelagiani gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quod ita exhorruit Catholica fides, ut damnari timens, hoc Pelagius ipse damnaverit.* Et c. 2. L. de prædest. Sanctorum, ait Semipelagianos non discedere a sententia Pelagii: quia nempe non aliam, quam intellectus, seu illustrationis ac doctrinæ gratiam admittebant, quam ipse pariter admittebat Pelagius.

Ib. p. 151. D.

Ib. p. 152. C.

Instabis 2. S. Aug. L. de dono persever. c. 7. refellens sententiam Semipelagianorum circa fidem, & perseverantiam huius status, docet veram illam fuisse in statu naturæ innocentis, & integræ: atqui vera non fuisset, nisi gratiam Adamo innocenti perinde, ac lapso necessariam fuisse agnovissent: ergo, &c. Argumentum istud sapissime versat Jansenius tum L. 8. de hæresi Pelag. c. 6. tum L. 2. de Gr. Chr. c. 15.

T. 1. p. 199. col. 1. B.

Resp. 1. S. Augustinum Pelagio asserenti hominem habere non peccandi possibilitatem, aliquando etiam respondere, id quidem verum fore, si de homine integro loqueretur; falsum autem, cum loquitur de homine lapso. *De homine, inquit L. de natura, & gr. c. 49. sanis pedibus tolerabiliter dici potest, velit nolit, habet ambulandi possibilitatem: confractis vero, etsi velit, non habet. Vitiata est natura, de qua loquitur.* Et c. 51. *Si iste (Pelagius) qui hunc Librum scripsit, de illa hominis natura loqueretur, quæ primo inculcata, & sana condita est, utcumque acceptaretur hoc dictum.* An vero inde inferet Jansenius, existimasse Augustinum admissam a Pelagio interiorem voluntatis gratiam in statu naturæ innocentis? Non ita profecto: cum ipsemet L. 8. de hæresi Pelag. c. 10. post citata verba Augustini ex c. 51. Libri de natura & gratia, statim addat: *Quod ait, tolerabiliter, & utrumque illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submovebat. In quo sensu nullo pacto locutiones istæ poterant esse veræ, nec sine particula diminvente concedi.* Ergo similiter, cum idem S. Doctor Semipelagianis concedebat, verum fuisse in statu naturæ integræ, quod ipsi dicebant de initio fidei, & perseverantia in hoc statu naturæ lapsæ, non supponit ab ipsis admissam fuisse veram gratiam interiorem necessariam in hoc præsentī statu ad initium fidei, & perseverantiam in illa. Sic Jansenius propria sua manu evertit argumentum, in quo vim tantam reponit.

Quo

Quo ergo sensu, inquires, S. Aug. Pelagianis, & Semipelagianis concedebat, veram fore eorum doctrinam, si de natura integra sermo esset, nunc vero prorsus esse falsam? Resp. ut hoc dato, & non concesso, ac seposita prima hominis in ortu suo conditione, quæ brevi effluxit, de qua nulla movebatur controversia, Pelagianos, ac Semipelagianos in hoc uno præsentī statu considerando defigeret, de quo sola quæstio movebatur; ac illos fateri cogeret vitiatam esse, ac corruptam naturam per Adami peccatum, adeoque amissam jam illam integram non peccandi possibilitatem, quam homo primus ex Dei gratia acceperat.

Resp. 2. dist. min. Nisi agnovissent gratiam Adamo innocenti deinde, ac lapsō necessariam fuisse, ex parte illustrationis mentis, concedo: ex parte voluntatis, nego. Semipelagiani ergo non negabant Adamo innocenti sicut & lapsō, necessariam fuisse gratiam ex parte intellectus, quæ in revelatione legis, ac mandatorum Dei cognitione posita erat: nec in eo errabant, quod vellent hanc solam gratiam Adamo innocenti fuisse necessariam; revera enim sola hæc ipsi sufficiebat, absque ulla Dei prævia, & indeliberata motione, qua voluntas ipsius excitaretur. *Fortissima quippe dimisit atque permisit (Deus) facere quod vellet*, ait S. Aug. L. de correptione, & gratia c. 12. Enimvero per habitus infusos voluntas Adami in bonum propensa, nihil sibi contrarium sentiebat ex parte appetitus: de hac vero gratia merito pronuntiat Aug. Semipelagianorum sententiam veram fore, si de natura integra, & sana loquerentur. In eo igitur peccabant illi, quod vellent in præsentī naturæ lapsæ statu, ad fidem, & perseverantiam in ea, hanc solam ex parte intellectus gratiam sufficere; & parem in eo facerent gratiam utriusque status. Nunc etenim divina gratia non solum illustrare debet hominis mentem, sed etiam ejus torpentem, ac languidam excitare voluntatem. *Infirmis servavit*, ait S. Aug. immediate post citata verba, ex cap. 12. Libri de Correptione, & Gratia, *ut ipso donante invictissime, quod bonum est, vellent, & hoc deservere invictissime nollent*. T. 10. p. 771. G.

Verum, inquires, cur S. Aug. adscribit naturalibus viribus Adami potentiam perseverandi, & non potius gratiæ habituali, qua instructus erat, & actuali, qua mens ejus illustrabatur: imo, & quæ voluntatem ipsius juvando comitabatur, licet eam non præveniret?

Resp. 1. Nusquam S. Doctorem scripsisse Adamum per solas naturales vires potuisse perseverare. 2. cum scripsit eum potuisse per liberum suum arbitrium perseverare, nomine liberi arbitrii, non solam, & nudam intellexit voluntatem, sed instructam habituali gratia, & virtutibus infusis; loquitur enim de ea libertate, quam Adamus peccando amisit, tum sibi, tum nobis: atqui Adamus non amisit voluntatem nudam, sed instructam virtutibus, quibus exornatus fuerat. Viribus autem libertatis ipsius adscripsit potentiam perseverandi, qua revera cum auxiliis gratiæ, quibus donatus fuerat, perseverare potuisset, si voluisset.

At, inquires rursus, nonne de homine in præsentī statu dici quoque potest, per liberum arbitrium posse illum perseverare? Quia nempe, sicut homo primus in creatione non nudam, sed gratia exornatam accepit a Deo voluntatem, ita quoque per Baptismi regenerationem homo accipit cum virtutibus, & donis sanctificantem gratiam.

Resp.

Resp. comparandam non esse creationem primi hominis cum regeneratione posterorum ejus per Baptismum, sed comparandam esse cum illorum nativitate. Ratio est, quia primus homo factus est innocens, nos peccatores nascimur; primus homo creatus est fortis, nascimur nos infirmi. *Quis enim nescit*, ait S. Aug. L. de natura, & gr. cap. 43. *eum (hominem) sanum & inculpabilem factum, & libero arbitrio atque ad juste vivendum potestate libera constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem semivivum latrones reliquerunt.*

Objicies 2. SS. Prosper, & Aug. non obscure duos distinguunt Semipelagianorum ordines, quorum alii nullam omnino gratiam admittebant necessariam, aut ad initium fidei, aut ad bonum quodcumque opus: alii vero admittebant, tum ad initium fidei, tum ad quodcumque bonum incipiendum vel perficiendum.

Ib. p. 148. E. S. Prosper in Epist. ad S. Augustinum. *Quidam horum, inquit, in tantum a Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad confitendam eam Christi gratiam, quæ omnia prævenit merita humana, cogantur, ne si meritis redditur, frustra gratia nominetur, ad conditionem banc velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii, & rationalem gratia Creatoris instituat &c.*

Inter Aug. T. 2. bit. p. 822. C. S. Aug. L. de prædest. Sanctorum cap. 1. de iisdem Semipelagianis scribit. *Pervenerunt isti fratres nostri, pro quibus sollicita est pia charitas vestra, ut credant cum Ecclesia Christi, peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nec ab isto malo, nisi per justitiam secundi hominis aliquem liberari. Pervenerunt etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ut ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum, sibi quemquam sufficere posse consentiant.*

T. 10. p. 791. B. Resp. Ex citatis verbis minime inferri, quod intendit Jansenius. Fatemur equidem duos fuisse Semipelagianorum ordines, quorum alii rigidiores, excepto solo peccato originali, quod agnoscebant, a Pelagianis circa gratiam nullatenus discedebant, utpote, qui eam nec ad initium fidei, nec ad opus bonum quodcumque necessariam esse vellent: de illis Semipelagianis non loquuntur SS. Prosper, & Aug. cum enim a Pelagianis circa gratiæ dogma nihil discrepant, eandem ac illi damnationis sententiam reportarunt. Alii vero Semipelagiani remissiores, admiserunt quidem necessitatem gratiæ ad opus quodcumque bonum sive incipiendum sive perficiendum, qua parte a prioribus diffidebant; at eam non admiserunt ad initium fidei. En duplex ille ordo Semipelagianorum. Quapropter S. Aug. in illo de prædestinatione Sanctorum Libro, totus est, ut adversus postremos illos Semipelagianos demonstret, gratiam esse necessariam ad fidei initium; fidem esse donum Dei, &c. Et S. Prosper in citata Epistola refert ejusmodi homines docere, *quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam esse vitam æternam; quantum autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ, merito credulitatis, acceperint.* Audis meritum credulitatis præire gratiæ, adeoque non esse ex gratia, sed ex natura.

Ib. p. 821. E. Instabis 1. S. Prosper in eadem Epist. testatur Semipelagianos docuisse, *Deum eos prædestinare in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessuros esse præviderit.* Ergo admittebant illi gratuitam esse vocationem.

Resp.

Resp. dist. consequens : gratuitam esse vocationem externam : idest , prædicationem Evangelii , concedo : vocationem internam , hoc est , fidem ipsam , nego . Volebant enim illi proposito Evangelio nostrum esse credere , vel non credere : *Hæc enim ipsorum definitio ac professio est* , ait S. Prosper ... *universis hominibus propitiationem , quæ est in Sacramento Sanguinis Christi , sine exceptione esse propositam , ut quicumque ad fidem , & ad Baptismum accedere voluerint , salvi esse possint .* Ibid. D.

Instabis 2. S. Prosper ibidem testatur hanc Semipelagianorum fuisse sententiam , *Ut ideo quis accipiat , ideo inveniat , ideo introeat , quia bono naturæ bene usus , ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire .* Ib. p. 812. D.
Ergo Semipelagiani gratiam initialem agnoverunt .

Resp. dist. conf. agnovere initialem gratiam a natura non distinctam , concedo : distinctam a natura , nego . Initialis enim illa gratia , teste eodem S. Prospero , erat in mente Semipelagianorum , *Gratia Creatoris , quæ hominem nihil prius merentem , quia nec existentem , liberi arbitrii , & rationalem instituit , ut per discretionem boni ac mali ... ad hanc gratiam , qua in Christo renascimur , pervenire per naturalem facultatem possit .* Ibid. C.

Instabis 3. Idem S. Doctor ibidem asserit , Massilienses , *Gratiam Dei , quam comitem , non præviam humanorum volunt esse meritorum , etiam illis voluntatibus subdare , quas ab ea , secundum suam phantasiam , non negant esse præventas .* Admittantur igitur gratiam , & prævenientem , & comitantem . Ib. p. 823. A.

Resp. Semipelagianos gratiam comitantem revera admisisse , respectu actuum fidem subsequendum : at de tali gratia hic non movetur controversia : sed de illa , quæ fidem antecedit , quam illi negabant . *Comitem* , inquit laudatus S. Prosper , *non præviam volunt esse humanorum meritorum .* Si quando igitur a gratia voluntates præveniri dicebant , fictitia erat ejusmodi præventio , & , ut ait S. Prosper , *secundum phantasiam ;* respectu scilicet meritorum , quæ nusquam futura erant . Cum enim Semipelagiani urgerentur exemplo parvulorum , qui sine ullis suis præcedentibus meritis ad gratiam Baptismi perveniunt , respondebant , *Tales salvari , talesque perdi , quales futuros illos in annis majoribus , si ad activam servarentur ætatem , scientia divina præviderit .* In eorum igitur mente plane insulsa , merita nusquam futura præveniebant Dei voluntatem , eamque movebant , ut aliquibus gratiam Baptismi procuraret . *Commentitiis meritis* , ait S. Prosper , *electionem Dei subjiciunt , ut quia præterita non extant , futura , quæ non sint futura , confingant , novoque apud illos absurditatis genere , & non agenda præscita sint , & præscita non acta sint .* Gratia quidem baptismalis , sensu Semipelagianorum , præveniebat in tempore merita humana parvulorum sub conditione futura , & tamen nusquam futura . Decretum vero illius gratiæ conferendæ , sequebatur prævisionem illorum meritorum : unde , juxta illos , gratia parvulis collata , vere non præveniebat eorum merita ; fingeant enim ejusmodi merita in mente , ac præscientia . Dei priora esse , tum prædestinatione gratiæ , tum ejusdem gratiæ collatione . Ib. p. 812. G.

Instabis 4. S. Hilarius in Epist. ad S. Aug. declarat Semipelagianos docuisse , *Inter ad nullum opus etiam incipiendum , nedum perficiendum , quemquam sibi sufficere posse .* Aug. T. 2. p. 825. F.
Atqui actus fidei hand dubie est bonum opus : ergo &c.

Resp. dist. min. Actus fidei est bonum opus , in rei veritate , con-

Ibid.

cedo : in doctrina , & mente Semipelagianorum : nego . Ut enim non cogerentur fateri gratiam esse necessariam ad fidem , istam fidem , ac salutis desiderium inter opera non computabant . Neque enim , ait S. Hilarius , *alicui operi curationis eorum annumerandum putant , exterrita , & supplici voluntate unumquemque egrotum velle sanari .*

Objicies 3. fatetur S. Aug. L. de prædest. Sanctorum c. 3. ante suum Episcopatum se errori Semipelagianorum circa initium fidei adhæsisse : atqui in Libris , quos nondum Episcopus scripsit , docet , initium fidei esse a gratia interiori præveniente . Ita L. 83. questionum qu. 68. L. de quantitate animæ c. 28. L. de vita beata , prope finem . Libro denique 1. soliloquiorum c. 1. Ergo Semipelagianus error in eo positus non erat , gratiam scilicet interiorē ad initium fidei non esse necessariam , sed eam talem esse , cui voluntas consentire possit , vel non consentire .

Resp. frustra laborare Jansenium L. 8. de hæresi Pelagiana c. 8. in his testimoniis colligendis , ac referendis , ex quibus hoc unum colligi merito potest , nempe Augustinum non in omnibus quidem , quod fatemur , sed in aliquibus dumtaxat , quos ante Episcopatum scripsit , Libris , Semipelagianum errorem expressisse ; præsertim vero in Expositione quarundam propositionum Epistolæ ad Romanos , sicut ipsemet candide profiteatur , tum lib. de prædest. Sanctorum c. 3. tum l. 1. Retractionum c. 23.

T. 1. p. 35. n. 2. Nondum enim , ait hoc postremo in loco ; diligentius quæsieram , nec adhuc inveneram , qualis sit electio gratiæ .

S. igitur Aug. ceterorum hominum more , quibus nondum satis perspectum , & evolutum est suboscuro aliquod Religionis nostræ dogma , anceps , & dubius in aliquibus suis Scriptis veritatem , in aliis errorem quasi palpando sequutus est . Nec potest ipsemet Jansenius disferri , Augustinum in omnibus ante suum Episcopatum libris Semipelagianum non fuisse ; siquidem scripsit Commentarium in Epistolam ad Galatas , antequam esset Episcopus , ut ipsemet testatur l. 10. Retractionum c. 24. Atqui in illo Commentario S. Aug. errorem Semipelagianum non docuit : nam Jansenius lib. 4. de Gratia Christi c. 6. gratiam efficacem , quam vocat victricem delectationem , probat ex luculento testimonio S. Aug. in illo Comentario Epistolæ ad Galatas ; talem vero victricem gratiam nusquam agnovere Semipelagiani .

Objicies 4. Faustus fuit Semipelagianus , & tamen admisit gratiam prævenientem ad initium fidei ; teste Gennadio in Catalogo Virorum illustrium : ergo &c.

Resp. nego min. 1. quia Ado Viennensis in Chronico , Gennadium reprehendit , quod Faustum velut Catholicum exhibuerit , quasi divinam gratiam præire , & voluntatem subsequi docuisset : cum ex adverso Faustus doceret humanam præire voluntatem , & divinam subsequi gratiam . 2. Quia in mente Fausti , gratia illa præveniens non fuit interna , sed externa dumtaxat . Ita colligimus ex Joanne Maxentio , in Responsione ad Epistolam Hormisdæ Summi Pontificis , in qua ex ipsis Fausti verbis demonstrat , locutum illum fuisse de sola gratia externa .

Objicies 5. Joannes Cassianus alter Semipelagianorum princeps , Collatione 3. agnoscit Deum in cor nostrum inspirationes immittere . Et Collatione 13. c. 3. expresse affirmat , *Non solum actum , verum etiam co-*
gita-

gitationum bonarum principium ex Deo esse, qui nobis, & initia sanctæ voluntatis Ed. A. inspirat, & virtutem atque opportunitatem eorum, quæ recte cupimus, tribuit *treb. p. peragendi*. Denique S. Prosper contra Collatorem c. 18. testatur Calsianum duos hominum ordines distinxisse, quorum alii gratiam suis bonis conatibus præveniant, alii vero præveniantur a gratia.

Resp. ad 1. Calsianum, nomine inspirationis solam doctrinam externam intellexisse, ut declarant exempla, quæ ibi adducit, & quæ suppressit Jansenius, nempe vocationis Abraham, conversionis S. Antonii, ex auditis his verbis Evangelii, qui non edit patrem, & matrem &c. ubi certe exterior prædicationis occasio fuit conversionis. Ad 2. hæc Calsiani sententia plane Orthodoxa est, sed observat S. Prosper l. c. Collatorem c. 4. in ea sententia firmum non fuisse Calsianum, a qua brevi recessit. *Cito, p. 311. C.* inquit, disputator præmissæ definitionis oblitus est, cito a sententia sua instabili levitate dissensit. Ad 3. singularis illa fuit inter Semipelagianos Calsiani opinio: ad propositum autem nostrum satis est, quod docuerit, bene multos suis bonis conatibus gratiam prævenire, & a Deo impetrare.

Objic. 6. Gennadius fuit Semipelagianus: atqui tamen l. de Ecclesiasticis dogmatibus c. 21. docet, initium salutis nostræ Deo miserante nos habere, ut vero acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ esse potestatis. *In App. Oper. S. Aug. t. 8*

Resp. distin. maj. Gennadius fuit Semipelagianus, factione, concedo: dogmate, iterum distinguo, in eo loco, qui hic objicitur, nego: alibi, concedo. Librum ergo de dogmatibus Ecclesiasticis scripsisse videtur Gennadius, cum jam ex errore Semipelagiano revocatus fuisset: & reipsa, sententia citata optime dogma Catholicum exprimit, quale expressit Synodus Arausica II. can. 25. his verbis: *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint, & debeant, si fideliter voluerint, adimplere.* *T. 4. Con. p. 1672. A*

Objicies 7. Vitalis Carthaginensis adhæsit errori Semipelagianorum: atqui teste S. Augustino Epistola 217. alias 107. admisit gratiæ internæ prævenientis necessitatem: ergo &c.

Resp. dist. min. Admisit necessitatem gratiæ prævenientis intellectum, concedo: prævenientis voluntatem, nego. Vitalis nullam aliam admittebat gratiam prævenientem, quam Pelagianam: unde S. Aug. ejus sententiam redarguit ibid. *Hæc est, inquit, illa Pelagianorum mala, male diffamata, meritoque reprobata, & ab ipso etiam Pelagio timente damnari in Orientalium Episcoporum judicio damnata sententia, qua dicunt gratiam Dei, non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, atque doctrina.* *T. 2. pag. 800. E.*

Objicies denique: Semipelagiani contendebant per gratiam prævenientem libertatem perimi, fatalem induci necessitatem, in desperationem, desidiā ac torporem homines impelli: at tam stupidi illi non erant, ut hæc objicerent contra gratiam sufficientem versatilem, ac libero arbitrio voluntatis permissam, quam si Aug. novisset, facili negotio omnes eorum querimonias sedasset: ergo illa objiciebant contra gratiam efficacem, insuperabilem, & invincibilem, quam tenacius tuebatur S. Aug. *Jans. L. 7 de heresi Pelag. c. 18. p. 179*

Resp. ex jam dictis, tum hic in responsione ad 1. objectionem, tum supra ubi de Pelagianis, illas Semipelagianorum querimonias nullatenus cadere in gratiam vel sufficientem, vel efficacem, sed simpliciter in gratiam

tiam prævenientem necessariam. Concipere enim illi non poterant, quomodo staret libertas cum necessitate illius gratiæ, quæ voluntatem prævenit, sine qua voluntas nihil potest; quam tamen non potest mereri, cum sit plane gratuita: Et quod Pelagiani dicebant contra necessitatem gratiæ ad quodcumque bonum, hoc ipsum contorquebant Semipelagiani adversus necessitatem gratiæ prævenientis initium fidei: quapropter frustra opposuisset S. Aug. gratiam illam talem esse, ut voluntas ei libere consentiat, vel resistat. *In omnibus misericordia ejus prævenit nos*, inquebat lib. de Sp. & Lit. c. 34. Pelagianos refellens, *consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est*. Pariter in l. de prædest. Sanctorum c. 5. Semipelagianis dicebat: *Non quia credere vel non credere non est in arbitrio voluntatis humanæ, sed in electis præparatur voluntas a Domino*. Quibus certe verbis declarabat S. Doctor, gratiam nullam voluntati necessitatem inferre, sed a libero ejus arbitrio semper pendere, ut ipsi consentiat, vel resistat. Neque tamen idcirco acquievere illi hæretici, hoc gravissimo, & altius infixo præjudicio laborantes, per gratiam, eo ipso quo voluntatem prævenit, ac gratuita est, penitus ejus libertatem destrui.

T. 10. p.
220. E.
Ib. p. 798.
A.

De erroribus circa modum agendi gratiæ.

Quotquot eum gratiæ agendi modum admittunt, qui voluntati ad bene operandum necessitatem etiam simplicem imponit, ac consequenter ejus libertatem funditus evertit, eos errasse dicimus circa modum agendi gratiæ: tales sunt Prædestinatiani.

Lutherus, & Calvinus, Bajus, & Jansenius.

DE PRÆDESTINATIONIS.

Prædestinatiani, seu, ut alii dicunt, Prædestinati, in oppositum Pelagii errorem lapsi sunt. Pelagius necessitatem gratiæ negavit, ut servaret libertatem arbitrii. Prædestinatiani negarunt libertatem arbitrii, ut necessitatem gratiæ tuerentur. In quo positus fuerit error Prædestinatorum, his verbis exponit Sigebertus Gemblacensis Monachus ad ann. Christi 415. *Prædestinatorum hæresis hoc tempore cæpit serpere: qui ideo Prædestinati vocantur, quia de prædestinatione, & divina gratia disputantes, asseriebant, quod nec pie viventibus profit bonorum operum labor, si a Deo ad mortem prædestinati fuerint; nec impiis obfit, quod improbe vivant, si a Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quæ assertio, pergit Sigebertus, & bonos a bonis advocat, & malos ad mala provocabat. Hæc hæresis ex Libris Augustini male intellectis iniuriam sumpsisse dicitur.*

Edit.
Francof.
p. 67.

An reipsa quædam extiterit hæresis Prædestinataria; ubi primum exorta; quos Patronos, vel oppugnatores habuerit, non una est omnium sententia. Jansenius l. 8. de hæresi Pelag. c. 23. ait, *Hæresim Prædestinatorum esse commentum Semipelagianorum*, seu nihil esse aliud, nisi doctrinam Augustini, & Prosperi de prædestinatione, invidiose ab illis propositam. *Quia omnia quæ Sigebertus, & Hincmarus, maximeque Gennadius, Prædestinatariorum adscribunt, ipsissima sunt*, inquit, dogmata, quæ Semipelagiani tamquam ab Augustino tradita, atque in ejus Libris expressa carpebant.

T. 2. p.
223. col.
1. A.
Ib. p. 20.
col. 1. D.

Quæcumque in hujus suæ sententiæ confirmationem momenta profert Jansenius, non ipse primum excogitavit, sed ea omnia a Jacobo Usserio insigni

Cal-

Calvinista Hiberno expilavit ac deprompsit ex libro, quem an. 1631. Dublini edidit sub hoc titulo; *Gotteschalchi, & Prædestinantiæ controversiæ ab eo mota Historia*. Siluit Jansenius de Synodis Arelatenſi, & Lugdunenſi, in quibus narrat Faustus Prædestinantium errores proſcriptos fuiſſe; nimirum quia nondum in lucem prodierat alter ejusdem Uſſerii liber, Dublini pariter editus an. 1639. hoc eſt, anno poſt mortem Janſenii, quem inſcripſit: *Britannicarum Eccleſiarum Antiquitates, quibus inſerta eſt peſtifera adverſus Dei gratiam a Pelagio Britanno in Eccleſiam inductæ hæreſes Hiſtoria*. In cujus libri cap. 13. illarum Synodorum auctoritatem ac veritatem exufflat: unde Janſenii diſcipuli aſide arripuerunt, quidquid ad eaſdem Synodos elevandas, ſubinde ſexcenties recoctum obtruſerunt.

Obſerva hic obiter, Janſenium, & Uſſerium pro communi ſua cauſa hic pugnare; ne ſi forte ab utraque Synodo Arelatenſi, & Lugdunenſi damnatam agnoſcerent Prædeſtinantium ſententiam, ſuam pariter, quæ ab illa nonniſi verbo tenus diſfert, damnatam fuiſſe fateri cogerentur. Novi enim illi Dogmatiſtæ, falſa D. Auguſtini intelligentia pariter decepti, affirmant hominem in hoc ſtatu naturæ lapſæ, per gratiam, cum ſuperior eſt, neceſſario determinari ad bonum; & per concupiſcentiam dominantem ac relative ſuperiorem neceſſario determinari ad malum: ſicque in homine ſub motione gratiæ victricis, veram eſſe, non quidem abſolutam, ſed relativam, & habita ratione ſtatus ipſius præſentis, impotentiam ad malum, & ſub concupiſcentia dominante, impotentiam pariter relativam ad bonum.

Jacobus Sirmondus eruditus & Soc. Jeſu Theologus, in ſua Hiſtoria Prædeſtinantiæ docet ex adverſo 1. anno circiter 424. hæreſim illam in Africa apud Monachos Adrumetinos emerſiſſe. 2. Proſperum, & Hilarium contra eandem per Gallias graſſantem, Auguſtini opem imploraſſe, iſſque morem geſſiſſe Auguſtinum, editis contra Prædeſtinianos libris de Prædeſtinatione SS. & de dono perſeſverantiæ. 3. Scribit, memoratos Proſperum, & Hilarium, cum ſe poſt Auguſtini mortem impares intelligerent huic errori præfocando, Romam ad Cæleſtinum confugiſſe, a quo graviffimum contra Prædeſtinianos Reſcriptum ad Episcopos Galliæ datum impetrarunt. *Hæc*, inquit Card. Noriſius, *Hiſtoriæ Pelagiænæ lib. 2. c. 15. Hæc Jacobus Sirmondus ſcripſit effæta ætate octogenario major, in quibus tam longe a veritate deſlexit.*

Gilbertus Mauginus Vir clariſſimus Regi Chriſtianiffimo a Conſiliis, & in ſuprema Monetarium Curia Præſes, Hiſtoriam Prædeſtinantiæ Sirmondi, velut meram fabulam traduxit. Clariſſimo Præſidi nihil repoſuit Sirmondus: Provinciam hanc in ſe ſuſcepit Ludovicus Cellotius ex eadem Soc. Jeſu Theologus, lib. cui titulus: *Hiſtoria Gotteschalci. Prædeſtiniani. Pariſiis anno 1655.*

Inter hanc utramque extremam ſententiam, medius occurrere videtur Noriſius loco mox citato: ubi contra Janſenium docet, hæreſim Prædeſtinantiæ non omnino fictam, & commentitiæ fuiſſe, ſed veram, a paucis quidem, & ignobilibus viris propugnatam. 2. Contra Sirmondum contendit, eam nec in Monasterio Adrumetino natam, nec a Proſpero, & Hilario impugnata, nec a Cæleſtino damnata fuiſſe. *Ego quidem*, inquit, *tempore Proſperi nullos fuiſſe Prædeſtinianos arbitror, nemo enim horrida dogmata tunc defendebat ... Et paullo poſt: Dum video Prædeſtinantium nomen publicari a Fausto, ab Arnobio, a Gennadio, quos Semipelagianos fuiſſe certum eſt, id ultioni datum puto; uti enim Proſper*

adversarios, modo Pelagii reliquias, modo ingratos, quod contra gratiam stabant, ignominia causa nuncupabat; ita etiam illi, ut pares vices redderent, Prosperum as sectatores Prædestinatianos dicebant. Quibus certe verbis oblique significat Eminentissimus Auctor, totam hanc Prædestinatiani erroris accusationem a Semipelagianis confictam fuisse, in odium sectatorum doctrinæ S. Augustini circa Gratiam, & Prædestinationem. His præmissis

Dico 1. certum esse, ex male intellecta S. Augustini circa gratiam, & liberum arbitrium doctrina, rixas, & contentiones subortas esse inter Monachos Adrumetinos, quibus præerat Valentinus Abbas. Quinque ex illis, ut scribit ipse Valentinus in Epist. ad S. Augustinum inter Augustinianas 216. alias 256. turbati sunt. Turbarum auctor fuit Florus, quem Cresconius, & Felix apud Augustinum accusarunt, ut constat ex Epist. S. Augustini ad Valentinum, & Monachos Adrumetinos 214. alias 46. Narrat idem S. Doctor L. de dono perseverantiæ cap. 15. quemdam de suo Monasterio Religiosum, ex prava divinæ præscientiæ consideratione omnino etiam turbatum, apostatam evasisse. Semipelagiani in Gallia commoti pariter fuere doctrina Augustini, quam in Libris de Gratia, & libero arbitrio, & de Correptione, & Gratia, ad sedandos Adrumetinorum tumultus scriptis expresserat. Dicebant, teste S. Prospero in Epist. ad Augustinum, *Removeri omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates; & sub hoc prædestinationis nomine, fatalem quamdam induci necessitatem; aut diversarum naturarum dici Deum conditorem, si nemo aliud possit esse, quam factus est. Et in Epistola, quam idem Prosper*

scripsit ad Rufinum, de iisdem Semipelagianis ait c. 3. Scripta (S. Augustini) quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant; dicentes, eum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adjicientes etiam, duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturales: ut scilicet tantæ pietatis viro, Paganorum, & Manichæorum adscribatur impietas. En querelæ, & accusationes, quibus Semipelagiani doctrinam S. Augustini infamabant.

Dico 2. Florum cum aliis nonnullis Adrumetinis, hæresi Prædestinatianorum ortum non dedisse, sed Massiliensium duntaxat accusationes, & calumnias contra doctrinam S. Augustini utcumque præformasse.

Probatur 1. ex S. Augustino L. 2. Retractationum c. 66. ubi sic loquitur: *Propter eos, qui cum defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari, scripsi Librum, cui titulus est: de Gratia, & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum Monasterio de hac re cœperat esse contentio. Ad eosdem se Librum de Correptione, & Gratia direxisse significat ibid. c. 67. Adrumetini ergo idem objiciebant contra doctrinam S. Augustini, quod Massilienses postea; nempe aut tolli liberum arbitrium, aut gratiam secundum merita nostra naturalia concedi.*

Hoc ipsum non obscure declarat S. Prosper scribens ad S. Augustinum occasione Semipelagianorum. *Evenit, inquit, ex dispositione misericordiæ Dei, ut cum quosdam intra Africam similia movissent, Librum de Correptione, & Gratia, plenum divinæ auctoritatis emitteres.*

Similia ergo moverunt contra doctrinam S. Augustini, Adrumetini illi, & Massilienses: at nullus dixerit Massilienses errori Prædestinatiano

favisse: a quo tantopere illi abhorrerant, ut non alia de causa doctrinam Augustini acius insectarentur, quam quod eam huic errori omnino conformem esse falso sibi persuasisent.

Confirmatur ex Epistola Evodii, quem circa diffidium sui Monasterii consuluit Valentinus. In ea Epistola, quam in Codice manuscripto S. Maximini Trevirensis reperit Sirmondus, & cujus ipse fragmentum refert in Historia Prædestiniana cap. 1. in ea, inquam, Epistola significat Evodius, ab illis Monachis Adrumetinis reprehensam S. Augustini doctrinam. *Legant*, inquit, *sancti Dei majorum dicta, qui habent divini muneris* ^{Apud Ser. T. 4. p. 403. B.} *pium affectum, & quando non intelligunt, non cito reprehendant, sed orent, ut intelligant.* Ait, ut mox fuit observatum, tantum abest, ut Prædestiniani doctrinam S. Augustini reprehenderent; quin impensius commendabant, quam & ipsi tamquam suam adoptabant.

Probatur 2. Quia S. Aug. in duplici Epistola ad Valentinum, in hoc uno incumbit, ut demonstret necessariam proprius esse gratiam, sine qua ad bonum faciendum liberi, & expediti non sumus. Proinde, inquit Epistola 214. alias 46. ad Valentinum. *Librum vel Epistolam meam, (quam* ^{T. 2. p. 791. F.} *ad Sixtum scripserat) quam secum ad nos supradicti (Cresconius, & Felix) attulerunt, secundum hanc fidem intelligite, ut neque negetis Dei gratiam, neque liberum arbitrium sic defendatis, ut a Dei gratia separetis; tamquam sine illa vel cogitare aliquid, vel agere secundum Deum ulla ratione possumus, quod omnino non possumus. Et postea: Nec quisquam dicat meritis operum suorum, vel me-* ^{ib. p. 792. B. C.} *ritis orationum suarum, vel meritis fidei sue, sibi traditam Dei gratiam, & putetur verum esse, quod illi hæretici dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari; quod omnino falsissimum est: non quia nullum est meritum, vel bonum piorum, vel malum impiorum; alioquin quomodo judicabit Deus mundum? Sed misericordia, & gratia Dei convertit hominem &c.* Cum igitur vis tota probationum, quibus utitur Aug. contra illos Adrumetinos, in eo sit, ut efficiat gratiam ad quemcumque actum bonum esse necessariam; proculdubio hujus gratiæ necessitatem impugnabant, aut impugnare saltem illi videbantur. At Prædestiniani, ut notum est, nusquam hanc gratiæ necessitatem impugnaverunt.

Probatur 3. Quia falso accusatus fuerat apud Augustinum Florus, quasi necessitatem gratiæ negasset. Sic enim de sana ipsius fide testimonium reddit Valentinus in Epistola ad S. Augustinum inter Augustinianas 216. alias 256. *Si gratia, inquit, esset remunerantis, non timeret justus secretarium* ^{ib. pag. 798. A.} *judicii Majestatis. Servi tui Flori hæc fides est, pater, non sicut fratres isti sunt locuti: impræsentiarum audierunt ab illo dictum, non juxta merita nostra dari donum pietatis, sed per gratiam Redemptoris...* Et paullo post: *Sed cur non di-* ^{ibid. C.} *rectum non timet proferri mendacium? Liberum arbitrium Dei gratia curatum non negamus, sed per Christi quotidianam gratiam proficere credimus, & adjuvari confidimus.* Intelligis falso accusatum Florum, quasi gratiæ necessitatem negaret, aut liberum everteret arbitrium: accusationi locum dedisse videtur, quod nec ipse Florus satis a suis intelligeretur; nec ipse satis cum suis Libros Augustini intelligeret.

Dices: S. Aug. in Epistola ad Valentinum 214. alias 46. initio aperte declarat Monasterium Adrumetinum in duas fuisse partes divisum; quarum altera necessitatem gratiæ, altera libertatem arbitrii sub gratia

ib. p. 791. B. prorsus rejiciebat. *Venerunt*, inquit, ad nos duo juvenes, Cresconius, & Felix, de vestra Congregatione se esse dicentes, qui nobis retulerunt Monasterium vestrum nonnulla diffensione turbatum, eo quod quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium: & quod est gravius, dicant quod in die judicii non sit redditurus Deus unicuique secundum opera sua. En ipsummet dogma Prædestinarianum. Quapropter S. Aug. in altera ad eundem Valentinum Epist. 215. alias 47. ait, se quantum potuit, egisse cum fratribus, ut in fide Catholica perseverent: quæ neque liberum arbitrium negat ... neque tantum ei tribuit, ut sine gratia Dei valeat aliquid. Ergo illi Adrumentini negabant liberum esse hominis arbitrium sub motione gratiæ.

ib. p. 794. F. Resp. dist. conf. ergo illi Adrumentini negabant liberum esse hominis arbitrium sub motione gratiæ, ex falsa accusatione, quam nonnulli ex imperitia vel simplicitate, adversus fratres suos præsertim Florum, intentaverant, concedo: negarunt in rei veritate, nego. Aug. cum hæc scripsit, deceptus fuerat falsa relatione Cresconii, & Felicis, qui statum contentionis, qua turbatum fuerat Monasterium, perversè exposuerant: quod quidem subodoratus S. Doctor, initio Libri de Gratia, & libero arbitrio cum præmisset, se pluribus disputasse contra liberi arbitrii adversus gratiam defensores, (hoc est Pelagianos) addit: *Sed quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium: aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium: hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, & ceteri, qui simul Deo servitis, compellente mutua charitate curavi.* Ubi disjunctim, & quasi dubitanter loquitur S. Aug. quia Cresconius, & Felix, ut mox diximus, ex simplicitate, vel imperitia perturbatæ dissensionis causam narraverant. Ipsi quippe, quod a Floro, vel aliis paucis tunc objiciebatur contra doctrinam Augustini pro necessitate gratiæ, nempe inde fatalem induci necessitatem, ac totale libertatis excidium; hoc, inquam, quod Florus objiciebat, tamquam propriam ipsius doctrinam, ac sententiam illi accusatores arripuerunt. Quibus primum credulus Aug. ea quæ hic opponuntur, scripsit; at cognita subinde rei veritate, sive ex Floro, quem Valentinus ad ipsum miserat, sive ex Epistola Valentini, in cit. Lib. Retractionum aperte significat, se de necessitate duntaxat gratiæ disputasse, in iis Libris, quos ad Monachos Adrumentinos direxit. Ex his omnibus facile est colligere, hæresim Prædestinarianam, nec a Prospero impugnata, nec a Cælestino damnatam fuisse. Agebant enim illi contra solos Semipelagianos, quos constat a Prædestinarianis magis distasse, quam distet cælum a terra.

Dico 3. hæresim Prædestinarianam commentitiam non esse, nec fictitiam, ut placet Jansenio, & ejus Apologitis; sed veram, in Galliis a Lucido quodam Presbytero, Monimo, & aliis nonnullis obscuri nominis propugnatam.

Probatur 1. ex Epistola Fausti ad Lucidum Presbyterum; & ex Libello emendationis, quem Lucidus Episcopis Gallicanis obtulit.

Bib. PP. T. 8. p. 524. col. 1. C. ib. col. 2. G. Faustus initio Epistolæ comminatur suspendendum a communione Lucidum, nisi resipiscat: *Grandis charitas est*, inquit, *parum cauti fratris errorem, per Dei adjutorium, & gratiam magis velle curare, quam, sicut summi Antistites meditantur, a bonitate suspendere.* Et in fine ejusdem Epistolæ ait, se illius exemplar secum retinere, in Conventu SS. Antistitum, si ita necesse fuerit, proferendum: quam si, inquit, eam subscriptam transmittere nolueris, aperte adhuc te

in errore persistere ipso silentio comprobabis: ac proinde jam necessitatem facies ad personam tuam publicis Conventibus exponendam. Refert in eadem Epistola nonnulla dogmata Prædestinatiana, quibus vult, ut Lucidus anathema pronunciet, simulque Catholicam ipsi exponit doctrinam. Delata fuit hæc Faustii Epistola ad Synodum Arelatensem, & ab ipsa comprobata. Ibid.

Lucidus hac accepta Faustii Epistola, suos errores revocavit, juxta statutum Synodi Arelatensis; misso ad Episcopos Gallicanos emendationis suæ Libello, quem sic incipit: *Correctio vestra, salus publica, & sententia vestra medicina est. Unde, & ego summum remedium duco ut præteritos errores accusando, excusum, & salutifera confessione mea diluam.* Proinde juxta prædicandi recentia statuta Concilii, damno vobiscum sensum illum, qui dicit, Apud Sirm. T. 4. pag. 416. B.

1. *Humanæ obedientiæ laborem divinæ gratiæ non esse jungendum.*
2. *Qui dicit, post primi hominis lapsum, ex toto arbitrium voluntatis extinctum.*
3. *Qui dicit, quod Christus, & Salvator noster mortem non pro omnium salute suscepit.*

4. *Qui dicit, quod præscientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quod cum Dei pereant voluntate, qui pereunt.*

5. *Qui dicit, quod post acceptum legitime Baptismum, in Adam moriatur, quicumque deliquerit.*

6. *Qui dicit, alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos.*

7. *Qui dicit ab Adam usque ad Christum, nullum ex gentibus per primam Dei gratiam, idest per legem naturæ, in adventum Christi fuisse salvatum: & quod omnes liberum arbitrium in primo parente perdiderint.*

8. *Qui dicit Patriarchas, ac Prophetas vel summos quosque Sanctorum, etiam ante redemptionis tempora intra Paradisum deguisse. Hæc omnia, quasi impia, & sacrilegiis repleta condemno. Ita autem, pergit Lucidus, essero gratiam Dei, ut annisum hominis, & conatum, gratiæ semper adjungam: & libertatem voluntatis humanæ non extinctam, sed attenuatam, & infirmatam esse pronunciem; & periclitari eum, qui salvus est; & eum, qui perit, potuisse salvari. Hactenus Lucidus Presbyter.*

Inter illos articulos, quintum hic obiter observa; nempe, *Quod post acceptum legitime Baptismum, in Adam moriatur, quicumque deliquerit.* Quo certe innuitur, Prædestinatos in ea mente fuisse, Sacramenta scilicet in iis otiosa, & sterilia esse; hoc est, nec peccatum iis dimittere, nec gratiam conferre, qui sunt ad mortem prædestinati. Sententiam hanc subinducat Faustus, cum inter articulos, quos Lucido damnandos proposuit, hunc recenset. *Item anathema illi, qui hominem cum fidei confessione sollemniter baptizatum, & asserentem Catholicam fidem, & postmodum per diversa mundi hujus oblectamenta prolapsus, in Adam, & originali peccato periisse asseruerit.* Porro si perire ille dicitur propter originale peccatum, quamquam Baptismum perceperit sequitur in eo per Baptismum dimissum non fuisse originale peccatum; seu, ut in 2. Gallorum objectione legitur: *At eis, qui non sunt prædestinati ad vitam, non aufert percepta Baptismi gratia originale peccatum.* Hoc ipsum dogma Goteschalcho, qui nono sæculo Prædestinatianam hæresim renovavit, exprobravit Amolo Archiepiscopus Lugdunensis in Epistola ad ipsum data, sectione 5. sicut postea offendemus. Inter articulos, qui Gilberto Porretano Episcopo Pictaviensi objecti fuere in Concilio Parisiensi anno 1147. hic unus legitur: *Quod*

Ec-

Apud
Sirm. T.
5. p. 416.
C.

Inter Op.
S. Prosp.
N. Ed.
p. 206.
A.

Tom. 10. *Ecclesiæ sacramenta evacuando, diceret nullum baptizari, nisi salvandum.*
 Conc. p. Hunc Prædestinatianorum errorem a Calvinistis renovatum proscripsit
 1106. A. Synodus Tridentina sessione sexta can. 17. his verbis: *Si quis iustifica-*
 Tom. 10. *tionis gratiam nonnisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos vero*
 Conc. p. *omnes, qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote divina*
 766. B. *potestate prædestinatos ad malum, anathema sit.*

Respondent Jansenii Apologistæ, 1. articulos illos, quos Lucidus retractat, ea ipsa esse argumenta, quibus Semipelagiani doctrinam Sancti Augustini oppugnabant, & quæ discipuli ipsius Prosper, & Fulgentius tam strenue propulsarunt. 2. Faustum, & Lucidum veros fuisse Semipelagianos, qui, ut invidiam crearent doctrinæ Sancti Augustini, finxerunt aliquos in ea dura, & ampia dogmata prolapsos fuisse; ex nimio studio, ac zelo tuendæ Augustini de prædestinatione gratuita sententiæ; quibus proinde hac in parte omnis fides deroganda est.

Quod vero Lucidus errori Semipelagianorum adhæserit, patet, inquit, ex septimo ipsius articulo mox relato, ubi vult aliquos per legem naturæ, quam primam gratiam vocat, salvos fieri potuisse. Faustus pariter monet Lucidum, ut eum gratia Domini, operationem baptizati famuli semper conjungat: quibus verbis, inquit, cum Semipelagianis docet gratiam non prævenire nostram voluntatem.

Verum infirma prorsus est hæc utraque responsio.

Prima quidem: demus etenim, quod fatemur, illa Prædestinatianorum dogmata, ea ipsa fuisse, quæ a Semipelagianis calumniose opponebantur contra doctrinam S. Augustini; an bene inde probatur, nullos revera fuisse, qui ea tamquam vera, & Augustini doctrinæ consentanea defenderint, quæ Semipelagiani tamquam falsa, & impia refugiebant. Minime profecto; cum habeamus & accusatorem Faustum, & Lucidum reum confitentem, & duas Synodos Arelatensem, & Lugdunensem, a quibus impia illa dogmata proscripta sunt.

Secunda pariter responsio exploranda. Quis enim sanus sibi facile persuadeat, & Faustum fuisse, ac simulate accusasse Lucidum; & Lucidum ipsum se gratuito illorum errorum reum confessum fuisse? An Gallicanis Episcopis, quorum Synodus appellant, sic impune illudere ipsi potuisset, ac universæ Ecclesiæ, per fictam erroris declarationem, ac damnationem, flicum facere? At Semipelagianierant Faustus, & Lucidus? Esto, gratis id demus. An ergo propterea, nulla ipsis in facto historico fides? Numquid Eusebius Arianus, & Socrates Novatianus non fuit? An minor idcirco fides habenda iis, quæ referunt? Non puto. Falso porro supponitur Faustum in ea Epistola Semipelagianum fuisse, quam approbavit, & suam fecit Synodus Arelatensis; nec ullus, qui Semipelagianismum redoleat, error deprehendi in ea potest. Quæ vero hic proferuntur, hoc unicum efficiunt, quod sanum, ac Catholicum est, gratiæ adjungendam libertatis cooperationem. Neque enim Lucidus Semipelagianismi reus convinci potest. Per legem enim naturæ, de qua objectio, gratiam non excludit, sed includit; cum asserat in adventum Christi, hoc est, in fide adventus Christi, illos salutem assequi potuisse. Et vero sententia, quam profitetur Lucidus circa gratiæ necessitatem, plane Orthodoxa, & Catholica est: frustra igitur eo facto historico, quod narrant Faustus, & Lucidus, fidem eorum elevare tentant Jansenii Apologistæ.

Probatur 2. ex duobus Conciliis Arelatensi, & Lugdunensi, circa annum
 Chri-

Christi 975. ut verisimilius est, celebratis: in quibus Epistola Fausti ad Lucidum, Patrum calculis approbata fuit, & errores Prædestinarianorum repressi. Ita testatur Faustus, in præfatione Librorum, quos Leontio Arelatenfi nuncupavit, a quo provinciam acceperat eos errores refellendi. Quod, inquit, pro sollicitudine Pastoralis, Beate Papa Leonti, in condemnando prædestinarianis errore Concilium summorum Antislitum congregastis, universis Galliarum Ecclesiis præstitistis. Quod vero ad ordinanda, quæ collatione publica doctissime protulistis, operam infirmis humeris, curamque mandastis, parum sanctæ existimationi vestræ consululistis, & me iudicio charitatis, vos periculo electionis onerastis. Et in fine præfationis: In quo quidem Opusculo, inquit, post Arelatenfis Concilii subscriptionem, novis erroribus deprehensis, adjici aliqua Synodus Lugdunensis exegit: Habes hic duas Synodos in causa Prædestinarianæ hæreseos; Arelatensem, quæ Epistolam Fausti ad Lucidum approbavit, & Lugdunensem, quæ iussit, ut Faustus fusiori stylo errores illos novos prosequeretur, quod ille præstitit in Libris, quos de libero arbitrio scripsit; in quibus profecto ultra metam progressus est Faustus, in extremum errorem Semipelagianorum declinans. Quapropter Libri illi post Arelatensem, & Lugdunensem Synodos scripti, nusquam ab illis Conciliis approbati fuere, sicut ad invidiam fingunt, qui utramque hanc Synodum velut commentitiam, ac supposititiam traducunt.

Lucidus pariter in suo Retractionis Libello declarat, se juxta prædicandi recentia statuta Concilii, damnare errores, quibus adductus antea fuerat. Concilium autem illud fuit Arelatense.

Duo hic reponunt Jansenii Apologistæ.

Primum, Epistolam Fausti in Synodo Arelatenfi approbatam, & subscriptam non fuisse, inde maxime certum videri, quod Henricus Canisius Tomo 5. antiquarum lectionum asserat, in manuscripto codice non reperiri subscriptiones illas Episcoporum, quæ in vulgatis editionibus leguntur, sed unius Fausti; nec ipsas etiam in Hincmari codice legi, fatetur Sirmondus.

Verum hoc unum dumtaxat inde colligi merito potest, nempe in eo, quo Canisius utebatur, codice, quem fatetur omnino perturbatum esse, subscriptiones illas non legi, quæ in aliis leguntur codicibus. Quod vero Epistola a solo Fausto primum, tum etiam a Lucido, & Episcopis undecim Synodi Arelatenfis subscripta deinde fuerit, inde contigisse suspicatur Norisius, quod nempe Faustus ad Lucidum scribens suam ipse Epistolam primus subscripserit, cui cum Lucidus postea subscripsisset, ad Synodum Arelatensem delata est, ut Patrum suffragio pariter approbaretur, & subscriberetur: sicque variantes codices ad concordiam adduci posse arbitratur Eminentissimus, & doctissimus Scriptor.

Alterum, quod respondet, nempe duo illa Concilia aut ficta esse, aut Semipelagiana, sugillat, & explodit idem Norisius his verbis: Nunquam, inquit, his assentior. Quis enim de Fausto tantos sibi dolos persuadeat, qui coram universis Galliarum Episcopis tantorum mendaciorum architectum se sistere non extimuerit? Quo animo Leontio Metropolitæ doctissimo imponere ausus fuisset, quasi de remotissimis Asiæ rebus prescriberet, non vero de iis, quæ in duabus nobilissimis Urbibus nudius tertius gesta fuerant? Opponit Maguinus (pergit Norisius) nusquam præterquam in Fausti Libris illarum Synodorum mentionem fieri. Ad hoc negantis argumenti genus lubricum est. Scimus Leontium Arelatensem ex

Bibl. P.
T. 8. f.
523. H.
Ibid. p.
524. B.

Apud
Sirmon.
T. 4. p.
418. B.

L. 2. Hi-
storia
Pelag. c.
15. pag.
187. 2.
& 2. col.

*Bibliot. Hilarii decreto Synodos Gallicanas quotannis coegisse, quarum tamen nusquam me-
Ver. PP. moria extat. Apologizæ Jansenii utramque Synodum habitam fuisse concedunt, ad-
T. 15. p. dunt tamen eas conflatas ex Episcopis partim Semipelagianis, partim a Semipe-
480. col. lagiano Fausto deceptis: sed sine testibus hanc injuriam doctissimis, ac sapientissimis
2. G. Et Patribus inurere non ausim. Illud verisimile videtur: Faustum mandati limites exces-
P. 619. sisse, dum non modo quorundam Prædestinationum errores, ut injunctum fuerat,
col. 1. B. consutavit, verum etiam ea occasione Sancti Augustini de gratuita prædestina-
tione doctrinam subruere conatus fuit. Hæc Eminentissimus Norisius.*

Verum, inquires, Sanctus Prudentius Episcopus Trecentis in Libro contra Joannem Scotum Erigenam c. 4. & Lugdunensis Ecclesia in Libro contra eundem cap. etiam 4. asserunt se nec legisse, nec audivisse, nec omnino compertum habere, an extiterit unquam hæresis Prædestinatiana.

Resp. In rebus facti, fidem potius habendam esse coartaneis auctoribus, quam iis, qui longe post vixere. Porro Faustus, & Lucidus ea narrant, quorum oculati fuerunt testes quinto Ecclesiæ sæculo; Prudentius vero, & auctor, qui sub nomine Ecclesiæ Lugdunensis scripsit, nono dumtaxat vixere Ecclesiæ sæculo.

Adde, quod cum hæresis illa brevi compressa evanuerit, & a paucis obscuri nominis viris fuerit defensa, mirum videri non debet, quod ignota nonnullis fuerit nono sæculo, quandoquidem, & Synodus ipsa Arausicana II. anno Christi 529. celebrata, quasi subdubitando de illis Prædestinarianis, an sint, loquitur can. 25. *Aliquos vero, ait, ad malum divina potestate prædestinatos, esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum*
T. 4. Con-
cil. pag. credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.
1672. B.

Probatur 3. auctore auctoris antiqui Libri, qui dicitur *Prædestinatus*, quem publici juris fecit Sirmondus: item Prosperi Tyronis in Chronico; Arnobii junioris in Expositione Psalterii; Gennadii Massiliensis in Appendice Catalogi Augustiniani de hæresibus: Hincmari in Epistola ad Nicolaum S. P. Sigeberti ad an. Christi 415. Baronii ad an. Christi 490. & aliorum, qui hujusce hæreseos mentionem fecerunt.

Verum, inquires, nonnulli ex illis mox citatis auctoribus, ut Prosper Tyro, auctor Libri, qui dicitur *Prædestinatus*, & Hincmarus, testantur hæresim illam tempore Sancti Augustini subortam fuisse, quam Cælestinus S. P. compressit; quod tamen nos antea negavimus. Quare igitur his Scriptoribus fidem in uno habemus, ac detrahimus in altero.

Resp. facilem, & apertam esse solutionem. Quia Scriptores illi, ex fide veterum Monumentorum aliqua referunt, quæ tamquam vera admittimus; aliqua vero contra fidem, & auctoritatem illorum Monumentorum, quæ ideo reiicimus.

Dico 3. Goteschalcum Monasterii Orbacensis in Diocesi Sueffionensi Monachum, nono sæculo in Galliis regnante Carolo Calvo, extinctam ac sopitam Prædestinatianam hæresim suscitasse. Ac primo quidem e Monasterio, ubi erroris semina sparserat, migrans in Italiam, cepit apertius eam diffundere in Agro Veronensi: quod cum intellexisset Rabanus Moguntinus Archiepiscopus, duas scripsit contra novos illos errores Epistolas. Unam ad Nontingum Episcopum Veronensem, alteram ad Eberardum ejusdem Provinciæ Comitem. Quibus perlectis Goteschalcus, sive jussu Episcopi, & Comitis, sive sponte ex Italia Germaniam secessit apud Rabanum, a quo

quo propter errorem damnatus, & ad Hincmarum Remensem Archiepiscopum remissus, damnationis sententiam pariter ab ipso reportavit, reclusus in carcere, ubi virgiscensus; ac Librum, quem scripserat pro errorum suorum defensione, in ignem prope accensum conjicere coactus fuit.

Janfenius l. 8. de hæresi Pelagiana cap. 23. contendit, *Hincmarum Massiliensium objectiones, & anathemata pro hæresi Prædestinatorum accepisse, atque fraude ista aliena, vel propria incuria eo usque abreptum fuisse, ut articulos ab Augustino, Prospero, Fulgentioque traditos, qui vel fidem Catholicam, vel doctrinam non improbandam continebant, quia a Goteschalco in aliis nonnullis errante probabantur, improbaverit.* Sunt inter recentiores, qui cum Clarissimo Manguino Goteschalum ab errore vindicant; quem ajunt Augustinianæ, Catholicæque doctrinæ strenuissimum defensorem, pro justitia, pro veritate, pro gratia persecutionem passum, & patiendi immortuum. Confutari melius illi non possunt, quam prolatis in medium publicis Monumentis, quibus Goteschalci fraudes, ingenium, errores, & eorum censura narrantur.

Annales Bertiniani ad an. Christi 849. hæc de Goteschalco referunt. *Goteschalco quidam Monasterii Orbacensis Paræcie Suesonice Monachus, & Presbyter, scientia tumidus, quibusdam superstitionibus deditus, Italiam specie religionis aggressus, inde turpiter ejectus, Dalmatiam, Pannoniam, Noricamque adorsus, quædam nostræ saluti valde contraria, præcipue sub nomine Prædestinationis, pestiferis dictis, & scriptis adstruens.*

Ad eundem annum Sigebertus in Chronico. *Goteschalco, ait, a Rabano Archiepiscopo rationabiliter, ut multis visum est, convincitur, sed tamen in suo perseveravit errore.*

Anno 848. Rabanus Archiepiscopus Moguntinus, coacto Concilio errores Goteschalci proscripsit, data ad Hincmarum Remensem Synodica Epistola, cujus hic est tenor: *Notum sit dilectioni vestræ, quod quidem gyrovagus Monachus, nomine Goteschalco, qui se asserit sacerdotem in vestra Parochia ordinatum, de Italia venit ad nos Moguntiam, novas superstitiones, & noxiam doctrinam de prædestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens: dicens, quod prædestinatio Dei, sicut in bono, sit ita & in malo: & tales sint in hoc mundo quidam, qui propter prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem, non possunt ab errore, & peccato se corrigere; quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pænæ obnoxios interitum ire. Hanc ergo opinionem nuper in Synodo apud Moguntiam habita ab eo audientes, & incorrigibilem eum reperientes, annuente atque jubente piissimo Rege nostro Ludovico, decrevimus eum cum perniciofa sua doctrina damnatum mittere ad vos, quatenus eum recludatis in vestra Parochia, unde primum inordinate recessit; & non finatis eum amplius errorem docere, & seducere populum Christianum: quia jam multos, ut audiui, seductos habet, & minus devotos erga suam salutem, qui dicunt: Quid mihi proderit laborare in servitio Dei? quia si prædestinatus sum ad mortem, nunquam illam evadam: si autem male egero, & prædestinatus sum ad vitam, sine ulla dubitatione ad æternam requiem vado.* Hæc Rabanus in Synodica Epistola.

Hincmarus Archiepiscopus Remensis in Epistola ad Nicolaum I. Goteschalco cum his coloribus dipingit. *Habitu Monachus, mente ferinus, quietis impatiens, & vocum novitatem delectans, ac inter suos mobilitate noxia singulari; de omnibus,*

T. 1. p.
322. 2.
col. E.

Tom. 8.
Concil.
p. 52. E.

Tom. 2.
Operum
Hincmar.
vi pag.
202.

bus, quæ in his regionibus perverse tunc temporis sensa cognoverat, quædam sibi elegit Capitula, ut novitate vocum innotesci valeret, utque simplicium, & deceptorum sensus pervertere; & magistri nomen usurpando post se discipulos trahere. . . . Quippe a Remorum Chorepiscopo, qui tunc erat, contra regulas presbyter ordinatus, a Monasterio irregulariter exiens, peragratis regionibus plurimis, & exitiosa semina sator pessimus seminans, tandem in Moguntina civitate habita Synodo, & Rabano Archiepiscopo Libellum sui erroris porrigens, damnatus ab omnibus Germaniæ Episcopis, cum Literis Synodalibus ad Metropolim Remorum, cui jam auctore Domino præeram, est remissus. Postea autem a Belgicæ Remorum, ac Galliarum Provinciarum Episcopis auditus, & inventus hæreticus, quia resipisci a sua pravitate non voluit, ne aliis noceret, qui sibi prodesse nolebat, iudicio præfatarum Provinciarum Episcoporum, in nostra Parochia . . . monasteriali custodie mancipatus est.

- P. 263. Deinde exponit Hincmarus Nicolao I. Summo Pontifici errores Goteschalci. Dicit, (ait) quod, & veteres Prædestinatiani dixerunt, quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem æternam. Dicit quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, quoniam non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos, qui salvantur; omnes autem salvari quoscumque ipse salvare voluerit, ac per hoc quicumque non salvantur, penitus non esse voluntatis illius, ut salventur. Quoniam si non omnes salvantur, quos vult Deus salvos fieri, non omnia quacumque voluit, fecit: & si vult quod non potest, non omnipotens, sed infirmus est. . . . Dicit, quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, quod non pro totius mundi redemptione, id est, non pro omnium hominum salute, & redemptione Dominus noster J. C. sit crucifixus, & mortuus, sed tantum pro his, qui salvantur. Dicit . . . quod & veteres Prædestinatiani dixerunt, Baptismi Sacramento eos emit, non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit, neque Sanguinem fudit.

T. 1. p.
63.

Circa liberum arbitrium idem dicebat, quod veteres dixerant Prædestinatiani, referente eodem Hincmaro L. de Prædestinatione c. 15. Prisci dixerunt Prædestinatiani, inquit, quod liberum arbitrium, in homine nihil sit, sed sive ad bonum, sive ad malum prædestinatio Dei in hominibus operetur: quoniam Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, quale est demonum, quod proprio motu nihil aliquid possit velle, nisi malum.

Hæc omnia erroris capita cum proscripisset Moguntina Synodus, Goteschalcus professionem suæ fidei edidit de gemina prædestinatione, quam Synodo, & illius Præsidi Rabano obtulit, una cum Libello, quo eruditissimum Præsulem arguebat, ob impugnatum Opusculo ad Notingum Veronensem Episcopum, prædestinationem reproborum ad mortem sempiternam; eumque velut Semipelagianum traducebat in quæstionibus de libero arbitrio, & de voluntate Dei, ac redemptione Sanguinis Christi ad omnium salutem effusi. Hæc habemus ex Hincmaro in Lib. de Prædestinatione cap. 5. Idem Hincmarus permisit Goteschalco in carcere recluso, ut suam ederet fidei professionem; si forte ad meliorem mentem reversus; ejuratis erroribus e carcere dimitti, ac communioni restitui posset. Duplicem ille confessionem edidit, breviorē unam, prolixiorē alteram. In breviori, prædestinationem impiorum ad mortem æternam, propter ipsorum mala merita certissime præcisa, propugnat, sicut prædestinationem gratuitam electorum ad vitam. Sic ille astut-

astute ac fraudolenter errorem suum tunc dissimulabat, quo prius in Germania docuerat, reprobos prædestinari a Deo, non tantum ad penam, sed etiam ad culpam; ita ut sic ad mortem prædestinati, ad malum inevitabili necessitate cogerentur.

Ita significat Rabanus, in Opusculo de prædestinatione ad Notingum, in cujus præfatione sic loquitur: *Convenit inter nos, ut e divinis Scripturis, & Orthodoxorum Patrum sententiis aliquod Opusculum conficerem, ad vincendum errorem eorum, qui de Deo bono, & justo, tam nequiter sentiunt, ut dicant ejus prædestinationem facere, quod nec homo ad vitam prædestinatus possit in mortem incidere; nec ad mortem prædestinatus, ullo modo se possit ad vitam recuperare: cum auctor omnium rerum, & conditor naturarum Deus, nullius ruinæ, atque interitus causa sit, sed multorum origo salutis.* Apud Sirmond. T. 2. p. 1312.

Et in Epistola, quam scripsit idem Rabanus ad Eberardum Comitem, inquit, divulgatum in istis partibus constat, quemdam sciolum, nomine Goteschalum, apud vos manere, qui dogmatizat, quod prædestinatio Dei omnem hominem ita constingat, ut etiam si quis velit salvus fieri, & pro hoc fide recta atque bonis operibus certet, ut ad vitam æternam per Dei gratiam veniat, frustra & incassum laboret, si non est prædestinatus ad vitam. Quasi Deus prædestinatione sua cogat hominem interire, qui auctor est salutis, non perditionis. Ibid. p. 1342. C.

Et Hincmarus Lib. de Prædestinatione c. 15. de antiquis Prædestinarianis ait: Prædestinationem electorum ad vitam non denegant, & reproborum prædestinationem ad interitum consentiunt: quos sicut dicunt a Deo prædestinatos ad interitum, ita etiam ad peccatum. Hunc tamen articulum emollire, ac temperare videbantur novi Prædestinatiani, referente eodem Hincmaro ibid. Dicunt enim, inquit, Prædestinavit Deus reprobos ad interitum, non ad peccatum. Sed dolose id ab ipsis dictum statim observat Hincmarus. Colore mutant, inquit, sed odoris, atque saporis intelligentia redolent: cum non nisi per peccatum pervenire valeat ad interitum. T. 1. p. 63.

Idem testatur Amolo Archiepiscopus Lugdunensis, in Epistola ad Goteschalum, quam edidit Sirmondus. Edoctus ille fuerat de erroribus hujus inquieti, acturbulenti Monachi, per Hincmarum, & Pardulum: in ea igitur Epistola sic loquitur de erroribus Goteschalci: Quarto loco displicet nobis valde, qui tam dure, & indisciplinate, & immaniter de divina prædestinatione sentis, & loqueris in damnatione reproborum, ut omnes illos, qui ad sinistram ponendi sunt in die Judicii, & cum diabolo atque Angelis ejus pro malis meritis suis æterno igne damnandi; ita sint divinitus ad interitum prædestinati, ut eorum prorsus nullus aliquando potuerit, nullus possit salvus esse... Quinto loco non minus detestamur, & horremus, quod ita exarsisti adversus eos, qui æterno interitu sunt digni, ut dixeris eos, tam irrevocabiliter, & incommutabiliter perditioni esse prædestinatos, sicut Deus ipse incommutabilis, & inconvertibilis est. Apud Sirmond. T. 2. p. 1245. E.

In ea Epistola innuit Amolo, Prædestinarios censuisse Sacramenta nihil operari in illis, qui sunt ad mortem æterno Dei proposito destinati. Displicet nobis valde, inquit, quia verissima, & sacratissima Ecclesiæ Sacramenta, videlicet Exorcismi, & Baptismi, Chrismatismis, & Eucharistiæ, ac manus impositionis, perfunctorie, & frustratorie omnibus, qui post perceptionem eorum pereunt, dari confirmas, dum eos Sanguine Christi, sine quo ipsa mysteria, jam non mysteria, sed quedam velut vacua, & inania ludibria sunt habenda, redemptos negas. Cum e contrario Apostolus, & veritatem redemptionis Ibid. p. 1149. T.

nis Christi, & verum divinorum mysteriorum effectum, etiam in eis, qui irreparabiliter pereunt, doceat esse collata.

Apud Idem plane docuerat anonymus auctor Libri, cui titulus; *Prædestina-*
Sirmond. *tus* a Sirmondo editus, lib. 1. hæresi 90. de Prædestinarianis sic loqui-
T. 1. p. tur: *Dicunt Baptismatis undam non universa peccata mundare . . . Dicunt*
507. *omnia non in re, sed ita in spe fieri, ut quod dicit Apostolus, spes, quæ vi-*
detur, non est spes, etiam hoc mysteriis applicent dictum, & dicant, ea quæ
percipiuntur, videntur quidem esse, sed non sunt. Dicunt, plus obsuit ad no-
cendum Adam generi humano, quam Christus, in subveniendo. Nam, ajunt,
quod nocuit, ita manet, ut hoc nec passio Christi, nec Baptismatis sanctificatio
possit auferre. Et lib. 3. Damnabilitas ejus (Libelli a Prædestinarianis scri-
pti) eo usque pervenit, ut universa mysteria Salvatoris evacuet. Dicit Ba-
p-tismum Christi fructum ullum penitus, dum traditur, non habere. Spes, in-
quit, quæ videtur, non est spes, idest, remissio peccatorum: & quicquid in præ-
senti promittitur, non est, quia in futuro servatur, hic tamen, idest in hoc
mundo, non accipitur. Quis sit hujus Operis auctor, plane incertum est.
Libri. Observat autem Sirmondus in Epistola ad Lucam Holstenium, eum vi-
 xisse ante natam hæresim Eutychnianam, hoc est, ante annum Christi 447.

Hincmarus L. de Prædestinatione c. 15. inter errores veterum Prædestinarianorum, hunc etiam recenset: *Aliud est, inquit, quod ab eis, qui*
non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta Baptismi gratia originale
peccatum, & licet pie, justeque vixerint, nihil eis profit. Non dissimulat ibi-
dem, Prædestinarianos sui temporis hunc quidem articulum transilire,
sed dolo ac fraude ad censuram Episcoporum declinandam: qua ratio-
ne, alia errorum capita vel non tangebant vel transiliebant, vel declinabant,
vel colore mutabant, ut ait ibidem Hincmarus, sed odoris, pergit, atque
saporis intelligentia redolebant. Hoc est, verbis negabant, re autem ipsa
fatebantur. Varias enim formas induere solent hæretici, ut tutius ob-
repant, erroresque suos insinuent.

Anno Christi 849. in Synodo Carisiaca, auditus, convictus, ac dam-
 natus fuit Goteschalcus. Audiatur Hincmarus L. de Prædestinatione
Tem. 8. c. 2. *A Synodali, inquit, Conventu in Carisiaco palatio iterum auditur ab*
Conc. p. *Episcopis, & ceteris quamplurimis viris Ecclesiasticis atque Religiosis, qui ei-*
56. A. *dem Synodo interfuerunt (nomina eorum deinde recenset) . . . in quorum*
præsentia idem Goteschalcus, sicut, & in Moguntina civitate, inventus hære-
ticus, atque incorrigibilis, honore presbyterali, quem per Righoldum (Remo-
ibid. C. *rum) Choriepiscopum, cum esset Sueffonicæ Parochiæ Monachus, inscio civi-*
tatis suæ Episcopo, usurpaverat potius, quam acceperat, abjectus, & pro sua
irrevocabili contumacia, secundum leges, & Agathenses Canones, & regulam
Sancti Benedicti, ut improbus virgis casus, sicut decreverant Germaniæ Pro-
vinciarum Episcopi, ne illis noceret, qui sibi prodesse nolebat, ergastulo est re-
trusus. Hæc Hincmarus, quæ in sententia, quam Synodus pronunciavit,
summam continentur.

Non satis habuit Synodus illa errorem proscribere, sed totidem ca-
 pitula opposuit quatuor præcipuis Goteschalci erroribus.
Quatuor *Capitu-* *Primum est. Deus omnipotens hominem sine peccato rectum cum libero ar-*
la Caris- *bitrio condidit, & in Paradiso posuit, quem in sanctitate justitiæ permanere*
fiaca. *voluit. Homo libero arbitrio male utens peccavit, & cecidit, & factus est*
ibid. *massa*

massa perditionis totius humanis generis. Deus autem bonus, & iustus elegit ex eadem massa perditionis, secundum præscientiam suam, quos per gratiam prædestinavit ad vitam, & vitam illis prædestinavit æternam: ceteros autem, quos iustitiæ iudicio in massa perditionis reliquit, perituros præscivit, sed non, ut perirent, prædestinavit: pœnam autem illis, quia iustus est, prædestinavit æternam. Ac per hoc unam Dei prædestinationem tantummodo dicimus, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad retributionem iustitiæ.

Secundum capitulum istud est. Libertatem arbitrii in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum recepimus: & habemus liberum arbitrium ad bonum, & præventum, & adjutum gratia; & habemus liberum arbitrium ad malum, desertum gratia. Liberum autem habemus arbitrium, quia gratia liberatum, & gratia de corrupto sanatum.

Tertium est. Deus omnipotens omnes homines sine exceptione vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod autem quidam salvantur, salvantis est donum: quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

Quartum. Christus Jesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quod vero omnes passionis ejus mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem, & pretii copiositatem, sed ad infidelium, & ad non credentium ea fide, quæ per dilectionem operatur, respicit partem. Quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostra, & virtute divina, habet qui tem in se ut omnibus proficit; sed si non bibitur, non medetur.

Excitata per Goteschalco circa prædestinationem controversiæ Gallicanæ Ecclesiæ ea tempestate turbarunt, divisis hinc, & inde animorum studiis: multis huic miserabili Monacho errore facti patrocinantibus, aliis vero adversantibus. Multa ex utraque parte edita Opuscula, inter quæ unum fuit maxime celebre, sub nomine Ecclesiæ Lugdunensis, de tribus Epistolis, auctore Remigio Amolonis in Sede Lugdunensi successore.

Scilicet cum in Conventu Ecclesiæ Lugdunensis lectæ ac expensæ fuissent tres Epistolæ, una Hincmari Remensis ad Amolonem, altera Parduli Laudunensis ad eundem, & tertia Rabani Moguntini ad Notingum Episcopum Veronensem circa errores Goteschalci, Remigius, qui Ecclesiæ Lugdunensi præerat, hujus Ecclesiæ nomine Librum edidit de tribus Epistolis, in quo Goteschalco favere, & doctrinam in his Epistolis, ac Capitulis Carisiacis contentam, vellicare ac carpere videtur.

Circa idem tempus an. 855. celebrata est tertia Synodus Valentina, in qua de motis a Goteschalco quæstionibus actum fuit. Jansenii Apologistæ contendunt, tum Ecclesiæ Lugdunensem in Libro de tribus Epistolis; tum Synodum illam Valentiam doctrinam Goteschalci propugnasse, & contrariam Carisiacis capitulis definitam refutasse. Quod a nobis jam expendendum est.

Dico igitur 4. Ecclesiæ Lugdunensem erroribus Goteschalci non favisse, nec capitula Carisiaca revera impugnasse: tamen, errore facti, personæ illius Monachi patrocinata fuerit, quem a doctrina ipsi imposita alienum existimabat, ac durius exceptum fuisse querebatur.

1. Circa prædestinationem reproborum ad malum, quam Goteschalco admiserat, Lugdunensis Ecclesiæ in Libro de tribus Epistolis, ubi septem præmittit regulas, postquam regula tertia dixit, quæcumque sunt a Deo

præscita, esse quoque prædestinata: nequis inde concluderet peccata, quæ a Deo præscita sunt, ab ipso quoque prædestinari; regula 4. ait: mala peccata creaturæ, quia ipsius tantummodo sunt, & ex ejus vitio, non ex Dei voluntate vel operatione procedunt, præscita a Deo dici possunt, prædestinata non possunt. Et regula 5. Ex ipsa, inquit, certa præscientia, & justa prædestinatione sua, (Deus) nulli necessitatem imposuit, ut malus esset, & aliud esse non posset Non ergo ille tanta bonitatis & pietatis Pater quemquam impellit aut compellit ad malum opus agendum, vel in malo opere permanendum: tamen vere constringit, & compellit judicio suo in malis perseverantes ad justum supplicium luendum. Hæc ibidem regula 7. statuitur, & exponitur: Ut neque de electis Dei ullum perire posse credamus, neque de reprobis aliquem salvari ullatenus existimemus: non quia non possunt homines de malo ad bonum commutari: & de malis & pravis boni ac recti fieri, sed quia in melius mutari noluerunt, & in pessimis operibus usque in finem perseverare voluerunt. Quæ profecto Ecclesiæ Lugdunensis sententia, penitus adversatur doctrinæ Goteschalci, qualem nobis repræsentant Rabanus, Hincmarus, Amolo, alique Episcopi Synodorum Moguntinæ, & Carisiacæ, tametsi auctor Libri de tribus Epistolis c. 24. asserat, non ita docuisse Goteschalcum, ejusque doctrinam a nullo, qui Catholicus haberi velit, respuendam ac damnandam. Et ideo hac in re, inquit, dolemus non illum miserabilem Monachum, sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam. Et c. 10. Quapropter etsi illius miserabilis Monachi improbatum levitas; improbatum temeritas, culpatur importuna loquacitas, non ideo divina neganda est veritas. Hæc ille, errore facti non satis exploratam & perspectam habens Goteschalci doctrinam, ac plus æquo credulus dolosæ professioni Fidei, quam Goteschalcus callide ad suum errorem dissimulandum adornaverat. Non enim controversia erat de prædestinatione reproborum ad interitum seu ad pœnam, sed ad culpam; ita ut qui ad interitum essent prædestinati, illi cogerentur ac compellerentur ad malum, quod effugere & declinare non possent.

II. Circa voluntatem Dei salvandi omnes homines, æquivocatio & ambiguitas tollenda statim, distinctione voluntatis absolutæ seu efficaci, quam Schola consequentem, & voluntatis conditionatæ seu inefficaci, quam antecedentem appellat. Per priorem voluntatem, eostantum Deus salvare vult, qui revera salvantur: per posteriorem, omnes omnino vult salvare, etiam eos, qui non salvantur. Uterque sensus Catholicus est; neuter rejiciendus. Inficiari non possumus, quin Ecclesia Lugdunensis, priori in primis sensu affirmet, Deum eostantum velle salvare, qui revera salvantur. Frustra ea loca colligunt Janseniani, quæ non negamus; solis oculis opus est, ut ea legantur capitibus 11. 12. & 13. dicti Libri de tribus Epistolis: at dissimulare non debuissent Jansenii Apologizæ, posteriori etiam sensu, fatente ipsamet Ecclesia Lugdunensi, affirmari posse Deum velle omnes homines salvos fieri: quem sensum approbat, nedum excludit; hoc enim unum cavet, ne forte alter propter alterum rejiciatur. Cap. 12. Quarto autem modo, inquit Lugdunensis Ecclesia, ita a sanctis Patribus intellectum invenitur, quod dictum est: Qui vult omnes homines salvos fieri, ut simpliciter accipiat hoc de omnibus hominibus, quantum in ipso est, Deum velle, eo quod omnes salvari velit bonitate Creatoris. Et paullo post:

post: Ita fit etiam si secundum pium quorundam Patrum piorum sensum Deus omnes homines vult salvos fieri bonitate Creatoris, qua creaturam suam bene a se conditam perire non vult, id ipsum iterum nolit Iudicis æquitate, qua eandem creaturam suam vel originali, vel etiam actuali peccato nequiter inquinatam, & vitiatam impunitam esse non finit. Hanc autem interpretationem rejici non debere, nisi hæretico Pelagianorum sensu, aperte declarat ibidem auctor hujus Libri, quasi nempe Deus, quantum est ex se, vellet omnes homines salvos fieri, si ipsi velint per naturæ vires. In quarto autem modo illud sine dubio cavendum, inquit c. 13. quia & occasionem Pelagianæ pravitati præbet, quod Deum, ut salvet homines, humanas expectare asserit voluntates. Et paullo post: Quod autem ibi simpliciter intelligitur Deum omnes homines velle salvos fieri bonitate scilicet Creatoris (ita ut putamus) fideliter potest recipi, si hanc voluntatem bonitatis suæ erga salutem hominum non credatur humana obfistente voluntate implere non posse, sed obfistente humana iniquitate implere nolle. Quam hic bonitatem, seu Creatoris, & justitiæ seu judicis voluntatem appellat Lugdunensis Ecclesia, Theologi ex S. Anselmo antecedentem, & consequentem vocant.

ibid. p.
673. F.

ibid. G.

III. Circa mortem Christi pro salute omnium, hæc est sententia Lugdunensis Ecclesiæ, scilicet Christum duobus modis pro salute omnium dici posse mortuum: 1. efficaci applicatione meritorum Christi. 2. sufficientia non tantum pretii oblatis, sed voluntatis offerentis; quod nempe eo animo, eaque intentione Christus Sanguinis sui pretium obtulerit, ut omnibus hominibus ad salutem prodesse possit. Priori sensu, pro illis dumtaxat mortuus est Christus, quibus pretium Sanguinis ipsius efficaciter applicatur: quo profecto sensu, Ecclesia Lugdunensis docet, 1. Christum mortuum esse pro triplici hominum salvandorum ordine, prædestinatorum scilicet; tum eorum, quia gratia, quam in Baptismo perceperunt, subinde per peccatum excidunt; eorum denique, qui aliquando sunt ad fidem vocandi ita c. 15. docet 2. c. 18. Christum non esse mortuum (nempe efficaci applicatione Sanguinis sui) pro omni illa innumera-
bili & infinita multitudo impiorum, qui ab exordio mundi usque ad passionem Domini, per quatuor ferme annorum millia in sua impietate sunt mortui. Idem sentit de impiis & infidelibus, qui post passionem Christi vixerunt, & in sua impietate ac infidelitate mortui sunt, 3. non excludit alium sensum, quo nempe Christus dicitur mortuus etiam pro infidelibus, sufficientia non tantum pretii, sed etiam voluntatis; imo sensum hunc approbat: Quod si, inquit c. 20. inveniuntur aliqui Patrum, qui etiam pro impiis in sua impietate permanens Dominum crucifixum dicant... si placet, sicut & nobis multum placet, ut etiam istorum sententia ex pietate veniens, propter pacem, & venerabilem pietatem beatissimorum Patrum non renuatur. Et c. 24. loquens de duplici expositione hujus Apostoli sententiæ, Deus vult omnes homines salvos fieri, utramque approbat: Licet alii quidam sancti & venerabiles Patres, inquit, simpliciter illa Apostoli verba accepisse inveniuntur; utrorumque tamen sententia fuerat honoranda, nec, ut jam superius dictum est, una pro altera dam-
nanda: quia & illa ex divina auctoritate vera esse monstratur, & ista quadam pia ratione non abhorreere a veritate fideliter creditur. Idem repetit c. 18. circa voluntatem Dei, & mortem Christi pro omnibus. Et L. de tenenda veritate scripturæ c. 14. Catholica Fides tenet, inquit, & Scripturæ san-

ibid. p.
666. col.
1. A.

ibid. p.
677. col.
2. E.

ibid. p.
679. col.
2. F.

Ibid. pag. 715. F. *E*ta veritas docet, quod pro omnibus credentibus, & per gratiam Baptismi ex aqua, & Spiritu Sancto regeneratis . . . Salvator noster sit mortuus.

IV. Doctrinam Goteschalci circa liberum arbitrium apertissime improbat, ac rejicit Ecclesia Lugdunensis, tametsi eam huic Monacho abjudicet. Quia, inquit cap. 21. hoc genus erroris nec apud hæreticos, nec apud quemquam Catholicorum nos cognovisse, vel audivisse meminimus. Et cap. 24. Quod vero *Ib.* p. 677. *col.* 2. G. dixisse (Goteschalcus) firmatur, ad male tantummodo agendum liberum nos habere arbitrium, ad bene vero agendum non habere: si vere ita sensit, & dixit, hoc vere non est ex divina auctoritate sumptum, neque ex SS. Patrum dogmatibus tractum, sed aperte ex proprio errore prolatum.

Dico 5. Valentini Synodum ex tribus Provinciis, Lugdunensi, Vienne[n]si, & Arelaten[s]i, an. 854. congregatam, Carisiacis Capitulis non sine quadam verborum asperitate repugnasse. Porro, inquit Can. 4. Capitula quatuor, quæ a Concilio fratrum nostrorum minus prospere suscepta sunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati: sed & alia novemdecim Syllogismis ineptissime conclusa, & licet jactetur, nulla seculari Litteratura nitentia, in quibus commentum diaboli potius, quam argumentum aliquod fidei deprehenditur, a pio auditu fidelium penitus explodimus: Prima parte Carisiaca Capitula designantur; secunda vero, Joannis Scoti placita, qui Goteschalci hæresim impugnare aggressus, in alias impegit nihilo tolerabiliores. Illi vero Præsules, qui Valentino Concilio interfuerant, postea an. 839. ad Synodum Tullensem primam apud Saponarias, & Lingonensem convenientes ex duodecim Provinciis, hoc est universo Gallicano Imperio, hæc ipsa Valentina Decreta relecta ita probaverunt, ut tamen mox dictam in Conc. Carisiacum notam tolli voluerint, & omitti: quod certe argumento est, illam, Hebbonis Hincmaro infensi potius arte, quam ex sententia Concilii appositam fuisse. Statuunt ejusdem Concilii Præsules Can. 20. Ut pace ac tranquillitate recuperata simul convenient, & prolatis *Ibid.* pag. 678. A. *S*anctarum Scripturarum, atque Catholicorum Doctorum sententiis, quæ saniora sunt concordia unanimitate sequantur.

Et reipsa restituta Imperii pace, iidem Præsules studiis, ac doctrina, divisi hæcenus, anno subsequente in Concilio secundo Tullensi apud Tulliacum congregati, ad concordiam, & unitatem doctrinæ redire visi sunt, eamque confirmare, quæ Capitulis Carisiacis expressa fuerat; atque ita compositum videtur totum illud grave diffidium, quod Ecclesiam Gallicanam nono Ecclesiæ sæculo turbaverat. Legatur Epistola Synodalis manu Hincmari Rhemensis jussu Concilii exarata, ubi doctissimus Præsul doctrinam Carisiacam renovat, ac confirmat.

Quidquid sit, dogma Capitulis Carisiacis propositum reipsa non impugnant, nec evertunt Canones Valentini.

Primus universe præscribit, vocum novitates omni studio fugiendas esse; atque Joannem Scotum sive Erigenam impetit, qui contra geminam Goteschalci prædestinationem Librum evulgaverat erroribus, & profana vocum novitate scatentem.

Ibid. p. 134. *D.* Secundus decernit: Nec prorsus ulli malo præsentiam Dei imposuisse necessitatem, ut aliud esse non possit: adeoque Goteschalci opinionem in Moguntina Synodo pridem detestatam condemnat.

Ibid. p. 136. A. Tercius. talis est, Fidenter fateamur prædestinationem electorum ad vitam, & præ-

& prædestinationem impiorum ad mortem : qui Canon Goteschalco in speciem favere videtur, ac verbo tenus tantum discrepat a primo capitulo Carisiaco : quod cum unam dumtaxat prædestinationem ad bonum admittit, excludere tantum voluit prædestinationem ad malum seu peccatum sensu Goteschalci : non vero prædestinationem ad poenam seu supplicium propter peccata præcedentia, quem sensum etiam sequitur Valentinus Canon : *In electione tamen salvandorum*, ait, *miserecordiam Dei præcedere meritum bonum ; in damnatione autem periturorum meritum præcedere justum Dei judicium....* Verum, addit Canon, aliquos ad malum prædestinatos esse divina potestate, videlicet, ut quasi aliud esse non possint, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum mali credere velint, cum omni detestatione, sicut Arausica Synodus, illis anathema dicimus. Nihil profecto aliud voluit Capitulum Carisiacum. Ibid.

Quartus Canon Valentinus agit de redemptione Sanguinis Christi : *Item, inquit, de redemptione Sanguinis Christi propter nimium errorem, qui de hac causa exortus est, ita ut quidam, sicut eorum scripta indicant, etiam pro illis impiis, qui a mundi exordio usque ad passionem Domini in sua impietate mortui æterna damnatione puniti sunt, effusum eum designant, contra illud propheticum : Ero mors tua o mors ! ero morsus tuus inferne : illud nobis simpliciter & fideliter tenendum, ac docendum placet, juxta Evangelicam & Apostolicam veritatem, quod pro illis hoc datum pretium teneamus, de quibus ipse Dominus noster dicit : Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam æternam.* His verbis Patres Valentini eorum dumtaxat errorem proscribunt, qui teste S. Aug. hæres. 79. dicunt : *Descendente ad inferos Christo credidisse incredulos, & omnes exinde liberatos.* Et ut loquitur S. Greg. Magnus hom. 22. in Evangelia, morte Christi exinanitis fuisse inferos. Quod nusquam assertum legimus in capitulis Carisiacis, quorum quarto ista dumtaxat Goteschalci sententia perstringitur : *Christi Sanguinem nullatenus pro salute illorum effusum, qui æternum pereunt.* Econtra docet capitulum, etiam pro hujusmodi hominibus mortuum esse Christum, non quidem efficaci applicatione meritum ipsius ; sed sufficientia, non tantum pretii oblatis, verum etiam voluntatis offerentis : quia nempe, ut diximus, eo animo ac consilio Christus Sanguinem suum fudit, ejusque pretium Patri obtulit, ut omnibus prodesse possit ad salutem. Quem sensum Patres Valentinos non impugnasse vel ex eo patet maxime, quod de isto tertio capitulo Carisiaco, *Deus omnipotens sine exceptione vult omnes homines salvos fieri, licet non omnes salvantur*, ne verbum quidem fecerint. Est tamen ista Dei voluntas pro salute omnium fons & origo mortis Christi pro omnibus. Preterea in Canone 5. Patres Valentini docent, Christum mortuum esse pro multitudine Fidelium, qui per Sacramenta gratiam assecuti quidem sunt, sed tamen æternum pereunt, quia in illa non perseverant : ergo Christus non est mortuus pro salute dumtaxat solorum prædestinatorum, sicut Jansenio, ejusque sectatoribus videtur. Ibid. D.

Quintus idem Canon statuit, quod omnes ex aqua & Spiritu Sancto regenerati, a peccatis abluti sint ; *Cum in Ecclesiæ Sacramentis nihil sit cassum, nihil ludificatorium...* quamquam non omnes illi salvi fiant. Illum Go-

teschalci errorem perstringit iste Canon, quo, teste Amolone, & Hincmaro, asserbat solos prædestinatos in Baptismo gratiam consequi.

Sextus denique Canon Valentinus est de libero arbitrio, nec a Carisiacensibus edictis abludit.

Consule caput 12. Historiæ Prædestinantiæ Sirmondi, ubi solidissime probat Lugdunensem Ecclesiam, Synodumque Valentinam in causa Goteschalci prædestinatorum erroribus non suffragari.

Opera
Hincmar
T. 1. p.
555. In errore suo pertinacem, extremum diem obiisse Goteschalcum scribit Hincmarus L. De non trina Deitate. *Cum jam finis ejus appropinquaret, ait, fratribus, qui aderant, ut a pravo suo sensu, & perversa sententia se revocaret, & Communionem sacram perciperet, suadentibus respondit, a suo se sensu, & sententia revocare, & Communionem per auctoritatem non posse accipere. Sicque indignam vitam digna morte finivit, & abiit in locum suum.*

DE LUTHERO, & CALVINO.

Circa modum agendi, seu efficaciam gratiæ, hæc est Novatorum sententia:

I. Voluntatem sub motione gratiæ necessario agere; nec in ipsius potestate esse, moventi gratiæ obtemperare vel refragari, sed necessario obtemperare. *Voluntatem (Deus) movet*; ait Calvinus l. 2. Institutionis 1559. p. c. 3. n. 10. *non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari: sed illam efficaciter afficiendo Neque secus accipi sententia Christi potest: Omnis qui audivit a Patre meo venit ad me, quam ut efficacem a se ipsa Dei gratiam doceat... Et postea Medium quem Sophistæ (sic Catholicos appellat) imaginantur modum, cui obsequi vel quem repellere liberum sit, aperte excludi videmus, ubi asseritur efficax ad perseverandum constantia. Et n. 11. Quoniam, pergit, inde natus est (error) quod putabant in manu nostra esse respuere vel accipere oblatam Dei gratiam, hac opinione explosa, ille quoque sponte sua corrui. Et c. 2. n. 6. referens sententiam Catholicorum: Ideo, inquit, putarunt nos secundæ Dei gratiæ cooperari, quod nostri juris sit primam gratiam vel respuendo irritam facere, vel obedientes sequendo confirmare. Quam nostrorum doctrinam subinde refellit Calvinus.*

Ibid.
Pag. 84.
Pag. 65. Quæ porro illa sit necessitas per gratiam illata docet idem Calvinus l. 1. Institutionis c. 16. n. 9. in fine. *Interea, inquit, quod statuit Deus, sic necesse est evenire, ut tamen neque præcise, neque suapte natura necessarium sit. Exemplum in Christi ossibus familiare occurrit. Cum induerit corpus nostro simile, fragilia fuisse ejus ossa nemo sanus negabit: quæ tamen frangi fuit impossibile. Unde iterum videmus non temere in Scholis inventas fuisse distinctiones de necessitate secundum quid, & absoluta: item consequentis, & consequentiæ: quando ossa Filii sui Deus quæ a fractura exemerat, fragilitati subjecit, atque ita restrinxit ad consilii sui necessitatem, quod naturaliter contingere potuit. Mens igitur Calvini est, ex decreto, & motione Dei non sequi assensum nostrum necessario, necessitate, ut ajunt, consequentis, sed tantum necessitate consequentiæ. Item non sequi necessario necessitate absolute, sed secundum quid. Deinde non esse assensum nostrum suapte natura necessarium; sed si cum proxima causâ, humana scilicet voluntate comparatur, contingentem esse: sin vero referatur ad voluntatem, & motionem Dei, eatenus fieri necessario.*

Eo usque tandem progressi sunt Lutherus, & Calvinus, ut præfractæ contenderint, non esse in homine liberum arbitrium, sed esse dumtaxat vacuum sine re titulum. *Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo*, ait Lutherus in articulo 36. eorum, quos Leo X. damnavit. Et in assertione eorundem articulorum: *Liberum, inquit, arbitrium est figmentum in rebus, seu titulus sine re.* Calvinus pariter in Antidoto ad Canonem 5. sessionis 6. Conc. Tridentini, *Quia, inquit per liberum arbitrium intelligunt (Patres Tridentini) eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera, & soluta, titulum sine re esse, qui affirmant, Christum habeant auctorem Quod ad ipsam vocem attinet, audiant Augustinum &c.*

Inter
Opuscul.
Ed. Gen.
1525. p.
11.

II. Docent iidem Novatores, per gratiam, simplicem necessitatem, non vero coactionem voluntati nostræ inferri; ac dure increpant eos ex nostris, qui necessitatem cum coactione, & violentia videntur confundere. Audiantur

Lutherus in Libro de servo arbitrio, *Sequitur, inquit, nos necessario operari Necessario vero dico, non coacte, necessitate immutabilitatis, non coactionis. Hoc est, homo cum vacat spiritu Dei, non quidem violentia, velut raptus oborto collo, nolens facit malum; sed sponte, & libenti voluntate facit. Hoc vocamus modo necessitatem immutabilitatis, quod voluntas sese mutare, &vertere alio non possit. Rursus ex altera parte, si Deus in nobis operatur, mutata & blande assibilata per spiritum Dei voluntas, iterum mera lubentia, & pronitate, ac sponte sua vult, & facit, non coacte, pro natura voluntatis, quæ si cogeretur, voluntas non esset: nam coactio potius est, ut sic dicam, voluntas. Hæc quidem Lutherus clara, & perspicua.*

Calvinus l. 2. Institutionis c. 2. n. 7. *Liberi ergo, inquit, arbitrii hoc modo dicitur homo, non quia liberam habeat boni æque ac mali electionem; sed quia mala voluntate agit, non coactione. Optime id quidem; sed quorsum attingebat rem tantulam adeo superbo titulo insignire? Et c. 3. n. 5. Porro, inquit, quod libertate abdicata voluntatem dico necessitate in malum trahi vel duci: mirum est si cui videatur aspera locutio Offendit eos qui inter necessitatem, & coactionem distinguere nesciunt.*

Inter
Opusc. p.
251.

Et lib. 2. de libero arbitrio contra Pighium: *Si coactioni, inquit, opponatur libertas, liberum arbitrium esse, & fateor, & constanter assero; ac pro hæretico habeo, quisquis secus sentiat. Si hoc, inquam, sensu liberum vocetur, quia non cogitur, aut violenter trabatur externo motu, sed sponte agatur sua, nihil moror. Deinde addit, quod cum aliter sumi soleat liberum arbitrium nempe pro voluntate, quæ sub potestate sua habeat bonum & malum, ut alterutrum eligere suapte virtute queat, se hoc sensu rejicere liberum arbitrium profitetur. Coacta, inquit, voluntas nulla esse potest. Ibid. p. Calvinus igitur non gravate liberum hominis arbitrium agnoscit, modo solam excludat coactionem, non simplicem necessitatem.*

Ibid. p.
252.

III. Docent iidem Novatores, voluntatem assentiendo Deo vocanti, nihil ex se ipsa cooperari, hoc est, nihil vi propria & partiali virtute, quantumvis per gratiam elevata, agere, sed Deum esse causam totalem & adequatam consensus, quem in voluntate, & per voluntatem operatur. Ita Calvinus l. 5. de libero arbitrio: *Nego, inquit, gratiam sic nobis offerri, ut nostræ postea sit optionis vel obtemperare, vel refragari: nego tantum in hoc dari, ut imbecillitatem nostram subsidio suo adjuvet: quasi in nobis alias quidquam sit situm: sed hoc in solidum illius*

Ib. 304.

opus, ac beneficium esse confirmo, ut cor nostrum ex lapideo in carneum vertatur.

Et lib. 3. Institutionis cap. 15. n. 7. Sorbonicos, idest Catholicos fugillat, quod, etsi principalem boni operis causam referant ad gratiam, libero tamen hominis arbitrio aliquam ipsius partem vindicent. Quia vident, inquit, parum valere ad hominem attollendum bona opera, ac ne merita quidem proprie vocari, si divinæ gratiæ fructus censentur; ex vi liberi arbitrii ea eliciunt, oleum scilicet ex lapide. Ac principalem quidem causam in gratia esse non negant; sed eo tamen contendunt non excludi liberum arbitrium, per quod sit omne meritum. Mens igitur Calvinii est, omne boni operis meritum in solidum a Deo esse, nec liberum arbitrium quidquam de suo conferre.

Inter In Antidoto Conc. Trid. ad can. 4. sess. 6. rursus sic loquitur: *Opusc. p.* *720.* ergo motum aliquem libero arbitrio proprium tribuunt, & separatam a Dei gratia, nihil aliud, quam spiritum discernunt. Separatum a Dei gratia dicit hic Calvinus motum liberi arbitrii, non quod excludat gratiam, aut a Catholicis ad bonum illum motum eam excludi existimet, ut manifestum est ex verbis ipsius mox citatis lib. 6. de libero arbitrio, sed separatam dixit, quia nullum liberi arbitrii motum, seu nullam veram cooperationem, nullum verum influxum ipsius ad bonum opus agnoscit, eo quod per gratiæ influxum necessario ad unum determinetur.

Tom. 14. Atque ex hoc postremo doctrinæ Calvinianæ capite, necessario nexu *Conc. p.* sequitur, liberum arbitrium mere passive se habere respectu boni formaliter sumpti, seu agi, non agere: quandoquidem Deus tamquam totalis & adæquata causa, in ipso, & per ipsum, totum quod bonum est, operatur. Quam consequutionem aperte & libere admisit Lutherus.

Quapropter merito Synodus Tridentina sess. 6. can. 4. anathema istud pronuntiat. Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quoad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac præparet, neque posse dissentire, si velit, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere, anathema sit.

Cum Pighius istud doctrinæ Calvinianæ confectarium Calvino ipsi objiceret, reclamabat Hæresiarcha, contestans falso sibi imponi liberum hominis arbitrium passive dumtaxat se habere. Frustra, inquit, Calvinus l. 5. de libero arbitrio, hinc nobis conflare invidiam nititur, (Pighius) quod homines lapidibus similes fiant, si nullæ illis in bene agendo partes relinquuntur. Idem ex doctrina nostra perperam infert, qui mentem hominis fatemur videre, sed illuminatam; judicium discernere, & eligere, sed Spiritus directione gubernatum: cor esse voluntarium, sed reformatum manu Dei; hominem ipsum, & conari, & agere, & ad Dei obsequium applicare suas facultates, sed pro gratiæ mensura, quam accepit.

Inter Et l. 6. Non hoc queritur, agat ne voluntas, quod extra dubium est; sed agat *Opusc. p.* *318.* ne ex se ipsa, an pro modo divinæ actionis: aut crassiore, si placet, loquendi modo, distincta ne an separata sit actio voluntatis ab operatione Dei: an illi, quod ajunt, subordinetur. Quis enim nescit, per voluntatem fieri ut velit homo? Sed Paulus illic voluntatem asserit Dei Spiritu gubernari, ut ad bonum inclinet & aspiret, ideoque propriam ejus esse actionem, si quid boni animo concipimus.

Verum his verbis fucum facit Calvinus, nec intortum a Pighio telum ex-

cutit. Esto enim fateatur Calvinus, mentem videre, iudicium discernere, & eligere, cor esse voluntarium, hominem conari & agere, voluntatem velle, &c. Quid inde? Hoc unum, nempe liberum hominis arbitrium: utpote facultatem vitalem, vitaliter agere, se movere; nec instar lapidis se mere passive habere ad bonum materialiter sumptum. At non ita est circa bonum formaliter sumptum, prout meriti rationem habet; namque Calvinus in opere bono ac meritorio nullam homini partem reservat, sed totum Deo tribuit: cuius quidem sententiæ ratio & causa a priori hæc est juxta Calvinum, quod optima quæque viri etiam sanctissimi opera, inficiantur ac maculentur aliqua peccati saltem venialis forde; nempe propter vitium concupiscentiæ, quod semper optimis actionibus humanis adhærescit.

Sic loquitur Calvinus l. 3. Inst. c. 15. n. 3. *Bonorum, inquit, operum laudem non (ut Sophistæ faciunt) inter Deum & hominem partimur: sed totam, integram & illibatam Domino servamus. Tantum hoc homini assignamus, quod ea ipsa, quæ bona erant sua impuritate polluit & contaminat. Nihil enim ab homine exit, quantumvis perfecto, quod non sit aliqua macula inquinatum. Et n. 4. Scri-* P. 287.
ptura doctrina est, pergit Calvinus, aspersa esse perpetuo sordibus multis bona nostra opera, quibus merito Deus offendatur, ac nobis succenseat. Ibid.

4. Vim, & efficaciam gratiæ, ut & libertatis originem, Calvinus repetit ex P. 101.
victorice seu superiori delectatione. L. 2. Inst. c. 3. n. 14. *Aug. docet, quod humana voluntas non libertate gratiam, sed gratia consequatur libertatem; quod per eandem gratiam impresso delectationis affectu, ad perpetuitatem conformetur. Et L. 3. contra Pighium: Semper autem, ait, testatus sum, me de nomine pugnare nolle, si hoc semel constitueretur, libertatem non ad potentiam, vel facultatem boni æque ac mali eligendi, sed ad spontaneum motum & consensum referri debere. Et quid aliud sonant Augustini verba? Libera est, inquit hominis voluntas, sed ad malum. Cur? quia delectatione & proprio appetitu movetur.* Inter Opusc. p. 268.

Ex dictis hætenus facile intelligitur, quis sit error Novatorum circa modum agendi, seu vim & efficaciam gratiæ. His capitibus continetur, 1. per gratiam voluntati necessitatem inferri, non eam quidem, quæ coactionis ac violentiæ dicitur, sed eam, quæ simplex vocatur: quia nempe voluntas ita ad unum invincibiliter & insuperabiliter determinatur, ut actus contrarius amplius non sit in ejus potestate. 2. Libertatem in uno voluntario positam esse, non in ea indifferentia activa, qua voluntas, positus omnibus ad agendum prærequisitis, possit ad unam vel alteram partem se inflectere. 3. Voluntatem Deo moventi & excitanti assentiendo non cooperari, ne partiali quidem influxu; sed mere passive se habere respectu boni formaliter sumpti, seu quatenus meriti rationem induit. 4. Omnia justorum opera semper aliqua macula, seu labe peccati aspergi, ac coinquinari. 5. denique vim & efficaciam gratiæ, sicut & originem libertatis oriri ex delectatione victrici, quæ voluntatem movet & trahit.

Janseii discipuli, quibus hoc vitio datur a Catholicis, quod circa modum agendi gratiæ idem cum Calvinistis sentiant, in omne latus se convertunt, ut hanc a se labem amoliantur; ajuntque, amplum discrimen hic esse, inter suam & Calvini sententiam. 1. Quia Calvinus vim omnem activam admittit voluntati. 2. Quia vim eligendi, & liberum ipsum arbitrium funditus evertit.

Verum reponunt Orthodoxi, 1. falsum esse Calvinum a voluntate vim omnem

T. 14.
Conc. p.
764. E.

omnem activam exclusisse : expresse siquidem declarat , & voluntatem velle seu agere , & mentem intelligere &c. Vim igitur activam sustulit dumtaxat respectu boni formaliter , non autem materialiter sumpti , ut diximus ; qua ex parte fatemur Jansenii discipulos a sententia Calvinii discedere. Duo vero in Calvino damnat Tridentina Synodus sess. 6. Can. 4. nempe *voluntatem Deo excitanti atque vocanti dissentire non posse , si velit , sed velut inanime quoddam nihil omnino agere , mereque passive se habere* . Postrema hæc pars Canonis ad Jansenium quidem nihil attinet : at prior eum perinde , ac Calvinum ferit . Reclamant Janseniani , ac contestantur docere se cum Magistro suo , voluntatem gratiæ moventi , & excitanti dissentire posse si velit : at ludunt illi . Revera potest voluntas dissentire si velit : verum , in eorum systemate , voluntas non potest velle dissentire gratiæ , quia caret opposita delectatione superiore , sine qua voluntas non potest velle : sed de hoc argumento plura inferius . 2. Nusquam negavit Calvinus , quin voluntas a Deo mota , & excitata vim habeat eligendi , si electionis nomine intelligas cum discipulis Jansenii , non quidem activam indifferentiam flectendi se ad partem alterutram ; sed rei propositæ reflexam cognitionem , ac in ea complacentiam . 3. Nusquam pariter liberum arbitrium Calvinus omnino sustulit , si eo nomine voluntarium intelligas , tametsi aliqua necessitate ligatum , sicut , & ipsi intelligunt Jansenii sectatores . Fatemur , ait Calvinus l. 5. de libero arbitrio , *cor hominis voluntarium , sed reformatum manu Dei* . 4. denique , nusquam Calvinus admisit in voluntate coactionem aut necessitatem absolutam , & consequentis ; sed tantum necessitatem secundum quid , & , ut ajunt , simplicem , & consequentiæ , qualem agnoscunt iidem Janseniani .

Inter
Ousep.
318.

DE MICHAELE BAJO.

De Bay. Totius causæ Bajanae hæc est historica Synopsis . Michael Bajus anno 1513. nascitur Melini in territorio Atheniensi apud Belgas .

Anno 1550. Laurea Doctorali donatur in Sacra Facultate Theologica Lovaniensi .

Anno 1551. Regius Sacrarum Literarum Professor instituitur a Carolo Hefsel. V. Hispaniarum Rege . Eo in munere nova docere cœpit cum Joanne Hefselio . (1).

Anno 1552. Cum die 20. Aprilis Tridentina Synodus propter bellorum tumultus intermissa fuisset , Ruardus Tapperus , quem Magistrum Bajus habuerat , & Judocus Ravesteyn ex Trid. Concilio Lovanium reduces , Bajo nova disseminanti , & ab antiquis Scholæ Lovaniensis placitis recedenti strenue obstiterunt .

Anno 1560. Exorta inter Minoritas Belgii contentione , circa multos articulos , quos Bajus docere ferebatur , Petrus de Quercu Guardianus Conventus Nivellensis , & Ægidius de Quercato Guardianus Athenis , octodecim ex illis selectos miserunt ad Sacram Facultatem Parisiensem ,
eni-

(1) Errat hic Turnellius a Gerberonio , & Dupnio deceptus . Theologiam quidem docuit Bajus an. 1551. cum Hefselius ad Trid. Concilium profectus esset , sed sacrarum literarum Professor constitutus non est , nisi sequente anno 1552. quo nonis Januarii Hefselius e vita discessit .

enixe rogantes, ut suam de illis aperiret sententiam. Eorum votis annuit sacra Facultas, ac sua censura die 27. Junii an. 1560. articulos illos notavit. Censuram hanc quibusdam notis dispunxit Bajus.

Anno 1561. Multæ Propositiones, quæ dicebantur esse Baji, oblatae sunt Card. Granvellano, quas cum Bajo tradidisset, iste responsionem suam dicto Cardinali porrexit. Tunc vero jussu Pii IV. S. Pontificibus partibus hinc, & inde non sine animorum æstu dissidentibus ac tumultuantibus, imposito silentio, controversia visa est deservescere ac tranquillitas restitui. Ita significat ipsemet Bajus, in sua ad Cardinalem Simonetam Epistola. Quapropter

*In nova
Operum
Baji edi-
tione p.
2. p. 124.
& seq.*

Anno 1563. ineunte, Michael Bajus a Rege Catholico delegatur Tridentum, ut Concilio interesset, quod eo anno abeunte completum fuit. Nar- rat Concilii Historicus Palavicinus lib. 15. c. 7. Commendonum Card. Mantuano Concilii Præsidi ad expendendum proposuisse, an expediret Bajum, & Hesselium mitti ad Concilium. Etenim si permitteretur illis (ajebat) pro sua libidine loqui, posse magnas excitari turbas, præsertim in Germania: sin venterentur, Protestantes accepturos inde fuisse contumaciæ suæ tegumentum, causatos, nolle se interesse Concilio, in quo doctorum hominum linguis vinculum injiceretur. Addebat: Nolle se infaustum præsagium de hujusmodi viris præcinere: compertum tamen sibi esse, Ruardum, in Theologicis disciplinis præclarum, in his duobus adhuc ætate juvenili observasse infaustam conjunctionem ingenii, & audaciæ, ac dicere solitum, se nonnisi schisma ab illis expectare; atque Theologicam Lauream diu ipsis idcirco distulisse. Eos videri scientiæ suæ nimis amantes, quamvis alioqui probos, & modestos. His tamen non obstantibus, censuit Commendonus dandam esse operam, ut Doctor uterque Tridentinum pergeret; ubi Legatorum solertia eos sibi conciliaret. E Concilio Lovanium redux Bajus, nonnulla sua Opuscula typis mandari curavit: inde nova diffidiorum seges.

*Historic.
Conc.
Trid. L.
11. c. 7.
T. 2. p.
635.*

P. 636.

Anno 1564. Aliqui, non ex Minoritis tantum, sed ex ipsa Lovanienfi Academia, multos articulos ex libris Baji extractos denunciarunt apud S. Pontificem Pium IV. Apostolicæ Sedis judicium circa ipsos rogantes. Interim e vivis excedit Pius IV. cui successit S. Pius V. e familia S. Dominici, ubi per plures annos doctrina S. Thomæ innutritus, summa cum laude Theologiam docuerat; ad Episcopatum, tum ad Romanam purpuram, ad supremum deinde Pontificatum assumptus.

Circa istud tempus, Academiæ Complutensis, Salmanticensis, & aliæ nonnullæ Italiæ suis censuris quosdam novæ doctrinæ Baji articulos confixerunt.

Anno 1567. Pius V. Calendis Octobris, data sollemni Constitutione damnavit Propositiones numero septuaginta sex, tacito Baji nomine. Ad preces scilicet Cardin. Granvellani, Censuræ Romanæ titulus, quo nomen auctoris, & libri exprimebatur, mutatus fuit, sicut ipse Cardinalis fatetur in Epist. quam die 13. Nov. ejusdem anni scripsit ad Maximilianum Morillonium Præpositum Ariensem, & suum in Archiepiscopatu Mechlinienfi Vicarium Generalem. Consultum ea cœconomia fuit, tum leniendo Baji dolori, tum ejus honori ac famæ conservandæ. Propositiones vero illas, in genere tantum seti in globo, & respective damnavit S. Pontifex, tamquam hereticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensivam immittentes. Neque porro aut insolens, aut minus firmus est iste ferendæ censuræ modus, ut ex mox dicendis constabit.

*In nova
ed. Oper.
Baji 2.
par. p. 62*

Recueil
des Bulles
p. 23.

Clausulam in sua Constitutione adjecit Pius V. quæ propter unam interpunctionem seu virgulam diversimode collocatam, novis contentionibus ac rixis, Bajique fautoribus occasionem ac prætextum suppeditavit eludendi Apostolicam censuram. Scilicet post enumeratas Propositiones hæc addit S. Pontifex: *Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hereticas, erroneas, &c. damnamus.* Qui Bajo favent, virgulam, quæ post verbum istud, *possent*, collocanda est, transferunt post ista, *sensu ab assertoribus intento*; nimirum ut istum sensum eliciant: Quamquam nonnullæ (ex notatis Propositionibus) aliquo pacto sustineri possent in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, eas tamen ut hæreticas &c. respective damnamus. Verum momentum istud mox expendemus.

Interim anno 1567. die 29. Dec. Morillonius prædictam Pii V. Bullam legit, ac promulgavit coram stricta Facultate Theologica Lovaniensi ad id specialiter convocata; atque præmissa brevi ad pacem & concordiam inter Doctores fovendam adhortatione, duo indixit executioni mandanda: primum, deinceps abstinendum omnino ab omnibus & singulis sententiis in Bulla damnatis, seu voce, seu scripto propugnandis: alterum, interdicendos libros, ex quibus articuli damnati extracti sunt. Bullæ obsequentissimos se fore promiserunt, quotquot cum Decano aderant Doctores Lovanienses; cujus exemplar ad majorem fidem suis faciendam, sibi dari enixe postularunt: interpositis etiam precibus, ne publice interdicerentur libri, ex quibus articuli damnatieducti fuerant, cum istud fieri vix posset sine gravi multorum offendiculo, & auctoris Libellorum infamia; unde forsan, majoris discordiæ periculum timeri posset. Reposuit Morillonius non posse se exemplar Bullæ, quod postulabant, ipsis concedere, (quod nempe sperabat S. Pontifex rem totam brevi componendam esse, ac sopiendam) satisque esse, si articulos damnatos, suæque propria manu descriptos acciperent.

In nova
ed. Oper.
Bajii par.
2. p. 66.
& seq.

Quantum vero ad interdictionem librorum, dilaturum se, donec secundo jussu differre amplius non posset. Hæc omnia constant ex Instrumento, quod Jansenius Facultatis Decanus, postea Gandavensis Episcopus, coram Notario publico edidit dicta die 29. Dec. an. 1567.

Ibid. p.
147.

Ad sedandas vero, quæ inter Minoritas subortæ fuerant occasione Doctrinæ Baji contentiones, idem Morillonius Bullam Pianam vocatis eorum Rectoribus intimavit; qui omnes confestim acquievere: emissio postea in Comitiiis Nivellensibus anni 1568. sollemni decreto, quo omnibus & singulis Provinciæ Flandriæ Minoritis Lex imposita fuit, nusquam propugnandi vel unum ex damnatis in Bulla Pii V. articulum.

Ib. p. 71.
& seq.

Anno 1568. die 20. Junii, Morillonius Card. Granvellano per literas significavit, se Michaellem Bajum magis, quam antea offensum & exasperatum reperisse, eaque de causa noluisse se urgere ipsum ad ejurandas Propositiones damnatas. Addit nihilominus ibidem, eum sequenti die pacatioris animi fuisse. Inter multa vero, quæ in hac sua proluxa epist. narrat Morillonius a se dicta vel facta, ut Bajum deliniret, & ad obsequium promptum Apostolicæ Constitutioni exhibendum adduceret, istud prætermitti non debet, Bajum scilicet ignorare non posse, doctrinam suam a Facultate sacra Parisien-
sien si,

fienſi, ab omnibus Hiſpaniæ Academiis, & Romæ a pluribus eruditione conſpicuis viris improbatam fuiſſe; &, quod gravius longe eſt, ea ſic multos e Patribus Tridentinis offenſos fuiſſe, ut niſi obſtiſſet, & Dominus Ipreſis, & finis Concilio fuiſſet impoſitus, etiam ſe (Bajo) præſente damnata fuiſſet. *Ib. p. 79.*

Anno 1569. die 8. Januarii Bajus litteras dedit ad Pium V. quibus exponit, ſe nullum Bullæ tranſumptum neque Romæ, neque Lovanii obtinere potuiſſe; cum interim ſententiæ damnatæ per inferiorem Germaniam circumferrentur.

Miſit inſuper doctrinæ ſuæ Apologiam, in qua duo tentat. Primum; inter ſententias damnatas, plurimas ſibi falſo imputari: alterum, eas ad mentem S. Auguſtini veras eſſe. Tum Pontificem enixe rogat, ut hac attentius perleſta doctrinæ ſuæ Apologia, cogitet, utrum Bullam ut legitimam, & ſufficienter diſcuſſam haberi velit, an tamquam ſubreptitiam reſcindere.

Bajo reſcripſit S. Pontifex die 13. Maji ejuſdem anni; declaravitque, Bullam ſuam non ſine matura deliberatione editam fuiſſe, quemadmodum, & *Ib. p. 140.* ipſius cauſæ gravitas, & hominum de Sancta Sede bene meritorum conditio poſtulabat. Nihilominus ſe, ut ipſi ſatiſfieret, curaviſſe, ut & Libri, & ipſæ Propositiones, & ſcripta Apologetica novo ac maturo examine expendereſſent. Quibus expenſis, addit S. Pontifex: quæ ſuper hoc ipſo jam decreveramus, niſi antea a nobis decreta fuiſſent, eadem, prout facimus, de integro decernenda, ſtatuen-
daque eſſe judicavimus. Itaque tibi, & ceteris prædictarum Propositionum aſſertoribus ac deſenſoribus pro earum aſſertione perpetuum ſilentium imponimus. Deinde ſerio Bajum, ejuſque patronos admonet, ut quantocius Apoſtolicæ Conſtitutioni ſe ſubſciant. Iſtud Pontificis Breve Morillonius Bajo reddidit die 20. Junii ann. 1569. ſimulque ipſi communicata Granvelli Episto-
la, Bajus intellexit ſe apud Pontificem male audire, quod ad ipſum ſui apologiam pertinaciæ vicinam miſiſſet, quapropter veniam poſtulavit, affirmans ſe ad obſequendum paratum eſſe. At Morillonius ab eo ſciſcitatus, num damnatas Propositiones ejurare vellet, reſpondit ſe iſtud facere non poſſe, niſi haberet Bullæ tranſumptum, eo quod in ea diceretur nonnullas Propositiones ſuſtineri poſſe in rigore, & proprio verborum ſenſu. Repoſuit Morillonius, ſe tale tranſumptum non poſſe concedere, ipſique apprime notum eſſe, quod cum Romam ideirco ſcripſiſſet, illud obtinere non potuerit, eo quod ſua Sanctitas rem iſtam ſilentio ſopiri cuperet. Tandem iterum atque iterum pulſatus, num Bullæ S. Pontificis acquieſceret, dixit paratum ſe eſſe abſolute parere, & Propositiones omnes in Bulla notatas ejurare. Quo dicto genua flexit, ejuravit, & a cenſura, quam incurriſſe dicebatur, abſolutus fuit. Hæc omnia narrat teſtis oculatus Morillonius in litteris, quas die 20. Januarii an. 1569. ſcripſit ad Granvellanum.

Anno 1570. die 16. Novemb. Morillonius Pii V. Bullam, quam co-
ram ſtriſta dumtaxat Facultate legerat, ritu ſollemni in Scholis publicis & 129.
promulgavit, omnibus conſentientibus, ac Bullæ ſe ſubſcipientibus. Ita ferunt Acta Facultatis Lovaniienſis.

Cum vero nonnulli adhuc inquieti cauſarentur, Morillonium ſuo proprio
motu ſub eſſentito Episcoporum in Synodo Provinciali Mechlinienſi con-
gregatorum nomine, dictam Bullam promulgaviſſe, ac ipſius ſubſcriptionem
exegiviſſe; Rythovius Ipreſis, & Janſenius Gandavienſis Antifiſtes, Facultati
Theo-

Ib. p. 149.
Et 150. Theologica, e qua ad Episcopatum assumpti fuerant, per literas die 20. Decemb. ejusdem anni datas significarunt, se revera Morillonio Provinciam illam demandasse: necdum tamen inter Lovanienſes pax omnino firmata, nec Bullæ Pianæ auctoritas inconcuſſa. De illa variis in Congregationibus Theologicæ Facultatis actum annis 1571. & 1572. ac omnium unanimi ſuffragio concluſum: 1. Ut omnes articuli in Bulla enumerati pro damnatis haberentur. 2. Libros & Tractatus, in quibus illi articuli docentur & aſſeruntur, eſſe e manibus ſtudioſorum auferendos: alios autem una cum manuſcriptis, quæ ſtudioſorum diligentia collecta ſunt, permitti quidem poſſe, ſed ita ut moneantur ſtudioſi, deſenſiones & aſſertiones eorundem articulorum, ubicumque occurrant, eſſe expungendas & delendas: quod ut fiat diligentius, deputati ſunt aliqui ex Magiſtris, ad repurganda ſcripta D. Heſſels. 3. Facultatem acceptare declarationem, quam ante aliquot dies fecit in Scholis Theologicis D. Michael Bajus, ſe nempe paratum eſſe iudicium Facultatis in ea re ſubire: neque recordari ſe, quod unquam dixiſſet, quod opponebatur; nimirum, *moriendum poſius eſſe pro illis articulis, quam eos damnare.* Quod ſi iſtud dixiſſet, reſpexiſſe ſe, aſſebat, ad aliquas dumtaxat partes in nonnullis articulis comprehenſas, non vero ad integros articulos. 4. denique, de nonnullis articulis modeſtam & amicam inter Doctores habendam eſſe collationem ac diſceptationem, ut una eademque ſit omnium vox atque ſententia. Leguntur iſta in libro Auctorum Facultatis Theologicæ Lovanienſis ab anno 1515. uſque ad ann. 1572.

Ib. p. 186.
Et 187. Anno 1579. inchoante, cum Gregorius XIII. Pii V. ſucceſſor intellexiſſet (referente Urbano VIII. in Bulla *In eminenti* anno 1641.) non ſine animi dolore, non deeſſe inter Theologos, non modo ſtudioſos, ſed & Profeſſores, qui articulos Conſtitutione Pii V. damnatos aſſerere, & pertinaciter defendere pergerent; imo non paucis perſuaſum eſſe, præfatam Bullam etiam ab ipſa Sede Apoſtolica aliquando retractandam ac revocandam fore; ad coercenda huiusmodi ingenia, ſimulque ad eximendam vanam illam iſtorum futuræ aliquando retractationis ſpem ac expectationem, præfatam Bullam ſua quoque auctoritate confirmavit, articuloſque ibidem comprehenſos iterato damnavit; miſſo Lovanium Franciſco Toletum & Soc. Jeſu, quem a ſacris habebat Concionibus, poſtea Cardinale, qui Bullam deferret, promulgaret & ab omnibus, ea, qua par eſt, reverentia, recipi curaret.

Anno itaque 1580. die 21. Martii, in frequentiſſimo totius Academiæ conſeſſu, juſſit Bullam clara & intelligibili voce per Conradum Sylvium Univerſitatis Notarium recitari. Qua lecta, Toletus convertit ſe ad D. Michaelem de Bay Univerſitatis Cancellarium, petiitque ex eo, an ne agnoſceret in Bulla multos articulos damnari, qui in Libellis quibuſdam ejus prius editis continerentur, etiam in eo ſenſu, quo in Bulla damnaventur? Quo agnoſcente, & reſpondente quod ſic: rogavit deinceps: An ne eoſdem, & reliquos ibi comprehenſos, & lectos damnavet? Tum ille: Damno, inquit, ſecundum Bullam ipſius intentionem, & ſicut Bulla damnat. Debinc idem Toletus ad reliquos Doctores Theologiæ converſus, interrogavit: An ne eoſdem articulos omnes damnavent, & Bullam reverenter ſuſciperent? Qui omnes uno ore reſponderunt, ſe eos articulos damnare, & Bullam religioſe habituros, atque obſervaturos. Eadem fuit vox omnium Licentiatorum, Baccalariæorum, & ſtudioſorum; omneſque conſona voce conclamarunt:

Arti-

Articulos damnamus, Bullam reverenter suscipimus, atque obedientiam pollicemur. Tandem his feliciter confectis, privatis suis cum Bajo colloquiis eum adduxit, ut scripto publico dato die 24. Martii an. 1580. ac propria manu subscripto agnoverit ac declaraverit, se plene persuasum habere earum omnium sententiarum damnationem atque prohibitionem jure meritoque, ac nonnisi maturo judicio, ac diligentissima discussione præmissis factam atque decretam esse. Fateri insuper plurimas ex iisdem sententiis in nonnullis Libellis a se olim & ante emanatam Sedis Apostolicæ super eis censuram, conscriptis, & in lucem editis contineri, & defendi, etiam in eo sensu, in quo reprobat. Denique se in præsentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi a Sancta Sede factæ acquiescere, neque post hac ullam earum docere, aut defendere velle. Sunt ipsamet Baji verba, in eo, quod subscripsit, publico Instrumento. Hæc porro omnia ex Actis Facultatis Theologicæ Lovaniensis referuntur in nova editione Operum Baji parte 2. pag. 88. & 189.

Baji retractatio

Op. Baji
p. 2. pag.
152.
Et Recueil des
Bulles p.
27.

Observa hic obiter ista Baji verba, *olim, & ante Constitutionem &c.* male in nonnullis Libellis Gallice reddita fuisse per ista, *devant, & après*; quasi, & ante, & post Constitutionem Apostolicam Bajus in suis scriptis editis eas Propositiones defenderit: quem profecto sensum non redunt ista, *olim, & ante.*

Ad Summum Pontificem Gregorium scripsit Bajus, cui Summus Pontifex rescripsit die 5. Junii ejusdem anni 1580. Breve testimoniis benevolentia, ac paterni effectus plenum.

Anno 1585. Lovaniensis Academia, promovente Vercellenſi Episcopo ac Nuntio Apostolico, jussa est non solum a damnatis articulis abstinere, sed etiam sententias singulis quoad doctrinam contradictorias definiere; quarum indicem contexit D. Lensæus, ceterique Doctores una cum Bajo probaverunt, ut constet ex Actis ejusdem Facultatis ibidem relatis pag. 153.

Anno 1589. die 16. Septemb. moritur Bajus annos natus 77. Post ejus mortem non defuere identidem, in Belgio præsertim, qui doctrinam ejus revocare ac renovare tentarent, quos profecto Constitutionum Apostolicarum adversus Baji doctrinam reverentia & auctoritas retinere in officio debuisset. Juvat ergo, & officii nostri ratio postulat, ut salvis ac in tuto positis Regni & Ecclesiæ Gallicanæ juribus, Constitutiones illas a vanis obrectatorum illorum conatibus vindicemus.

Bullæ Summorum Pontificum in causa Baji.

Prima est Pii V. anno 1567. Secunda Gregorii XIII. qui priorem confirmat, & executioni mandari jubet an. 1579. Tertia Urbani VIII. anno 1641. qui Pianam, & Gregorianam auctoritate sua rursus confirmat & approbat, *Librumque Jansenii, cui titulus, Aug. articulos, opiniones, & sententias in dictis Constitutionibus reprobatae atque damnatae continentem, ac renovantem damnat & prohibet.*

Jansenius l. 3. de statu puræ naturæ cap. 22. ad Bullas Pii V. & Gregorii XIII. quas sibi objicit, hæret attonitus. *Hæreo, fateor, inquit, sed quid ad doctrinam S. Augustini? Obvia erat, & prompta responsio: Scilicet, doctrina Baji a Sede Apostolica proscripta fuit; e contra, doctrina S. Augustini ab eadem Sede approbata semper fuit multisque encomiis exornata. Ergo doctrina Baji non est Augustini doctrina. Sic discurrere*

T. 2. p.
403. 2.
col. B.

ac

Ib. p. 402.
col. 2. C.

ac concludere debuisset Janfenius, maxime cum initio citati mōx cāpiti dixisset. *Vim totam hujus argumenti* (nempe contra impossibilem puræ naturæ statum) *ex Apostolica Sedis auctoritate peti, quæ Catholicis omnibus tamquam obedientiæ filiis veneranda est*: aliunde vero ipsemet alibi doceat, S. Pontificem de fide ac moribus ex Cathedra pronuntiantem, aberrare non posse.

Hæc profecto vera causa est, cur Janfenius secum ipse pugnans, anxius, & attonitus statim hæserit. Sed ut erat erroribus Baji impense addictus; collectis animis, & audacior factus, de eludendis Apostolicis Constitutionibus unice cogitavit, eas ad sensus alienos, & distortos inflectendo. Magistrum discipuli sequuntur. Nihil ab ipsis prætermisum, ut censuræ Romanæ jugum eliderent, & excuterent. Effugia fere omnia, quæ apud ipsos hætenus in usu fuere, collegit; & adoptavit scriptor recentior Operis; cui titulus: *Ethica amoris, sive Theologia sanctorum*, Leodii tom. 1. prolegom. 6. parag. 7. At nullibi minori cum reverentia, ne dicam audacia majori exagerrantur, quam in Libello Gallico, qui prodit an. 1722. sub isto titulo: *Sentimens des Facultes de Theologie de Paris, de Reims, & de Nantes, sur une These soutenue a Notre-Dame des Ardilliers, & condamnée par un Mandement de M. l'Eveque d'Angers, du 30. Septembre 1718.* Quam inconsiderate ac invereconde Libelli auctor Apostolicas Constitutiones contra Bajum discerpit ac dilaniat! Si ipsi fides, Bulla Pii V. immerito Sanctæ Sedi tribuitur; subreptitia enim est, multis titulis abusiva, informis, inutilis; imo magis fidelibus noxia, ob illam indistinctam, & non distributam multorum articulorum censuram; præter debitam ac consuetam formam lata; Romæ nec affixa, nec publicata, nusquam recepta, imo nec a Gregorio XIII. vere confirmata.

Si audiat Bulla Urbani VIII. infinitis scatet abusibus a moribus nostris Gallicanis plurimum alienis. Nullius est apud nos momenti, ac ponderis: nusquam promulgata, nusquam recepta. Hæc summatim hic referimus, paullo uberius subinde discutienda.

Verum prius generatim asserenda est dictarum Bullarum, quantum ad doctrinam proscriptam, auctoritas. Qua una semel demonstrata, velut icu fulmineo attrita concident, quæcumque in citato Libello probra congeruntur.

Auctoritas Bullarum adversus Bajum.

Cum auctoritatem illarum Bullarum vindicandam hic aggredimur, ad unam duntaxat doctrinam his Constitutionibus Apostolicis, & Episcoporum judicio pariter damnatam attendimus; non ad formam, seu modum damnationis, aliaque externa, & ascritia, quæ moribus nostris Gallicanis non satis congruunt, quibus sepositis ac præcis, in sola doctrina, quam auctoritas Apostolica proscripsit, oculos defigimus: quæ quidem auctoritas, ait Janfenius paullo ante citatus, *Catholicis omnibus tamquam obedientiæ filiis veneranda est.*

Auctoritatem porro illarum Bullarum, quantum ad proscriptam Baji doctrinam, invicte demonstrat, & adstruit communis ille Episcoporum, Pastorum, Academiarum, ac Doctorum Scholæ consensus, ac conspiratio in proscribenda Baji doctrina, quam Sedes Apostolica proscripserat; ex quo enim prodire dictæ Constitutiones, vix ullus fuit Episcopus, ac Scholæ Magister,

fieri, qui pro data occasione eas in argumentum, & probationem non adduxerit, nullis reclamantibus, nisi Baji, & Janfenii discipulis.

Omissis hic exteris exemplis, in una Gallia hærebimus, ubi multa nobis occurrunt insignia in rem nostram argumenta.

I. Bulla Urbani VIII. qua Piana, & Gregoriana confirmantur, transmissa est ad sacram Facultatem Parisiensem die 2. Januarii ann. 1644. una cum Literis Regiis, parvi, ut vocant, sigilli, ac decreto Archiepiscopi Parisiensis an. 1643. in Præconiis Parochiarum publicato, circa recipiendas quoad doctrinam, dictas Constitutiones. Sacra vero Facultas auditis, quos ad hoc discutiendum negotium pro more deputaverat, Magistris, sic censuit die 15. ejusdem mensis, *Negotium illud esse differendum; prohibuit tamen tam Doctoribus, quam Baccalareis, ne probent, vel sustineant prædictas Propositiones, per Bullas Pii V. Greg. XIII. & Urbani VIII. summorum Pontificum prohibitas.* Duo hic manifeste distinguit sacra Facultas; doctrinam damnatam, & modum, quo damnata est, aliasque clausulas in dictis Bullis contentas. Quoad doctrinam, censet nemini post damnationem fas esse illam tueri, ac propugnare; & ea ex parte dictis Bullis acquiescit. Quantum vero ad alias clausulas, nempe prohibitionem disputationum de gratia, censuras, & alia hujusmodi, censet procrastinandum, donec plenius mens Summi Pontificis intelligatur. Quam quidem cautam, ac prudentem Facultatis agendi rationem laudavit, ac probavit Eminent. Card. Hieronymus Grimaldi tunc temporis Nuntius Apostolicus in Gallia, in Responso, quod dedit ad dictos Doctores Parisienses. At, inquit auctor memorati Libelli, (pag. 264.) Facultas Parisiensis hoc unum cavet, ne Propositiones censura notata, iisdem verbis, ac terminis sustineantur. Ergo licebit aliis verbis errorem tueri? De solis ergo verbis erat controversia? Quid, quæso, absurdius? quid in religione periculosius? *Nec* T. 4. p. 1. p. 2306 *putemus, dicebat S. Hieronymus Comment. in caput 1. Epist. ad Galat. in verbis scripturarum esse Evangelium, sed in sensu; non in superficie, sed in medulla; non in sermonum foliis, sed in radice rationis.* Et Sanctus Hilarius Libro secundo de Trinitate n. 3. *De intelligentia, inquit, hæresis, non de scriptura est: & sensus, non sermo fit crimen.* P. 737. B. Exemplum Archiepiscopi Parisiensis imitatus Illustrissimus Episcopus Sveffionensis ann. 1650. die 4. Febr. Bullam Urbani VIII. a suis ea, qua par est, reverentia, recipi curavit.

II. In famosa Epistola, quam an. 1651. octoginta quinque Gallicani Præsules ad Innocentium X. dedere, quinque Janfenii Propositiones ipsi denunciantes, ejusque circa illas judicium enixe rogantes, Bullæ Urbani VIII. mentionem faciunt; ajuntque motus in Ecclesia Gallicana occasione Libri posthumi Cornelii Janfenii Yprensensis Episcopi excitatos *sedari oportuisse tum Concilii Tridentini auctoritate, tum Bullæ illius, qua Urbanus VIII. felicitis memoriæ adversus Janfenii dogmata pronuntiavit, & decreta Pii V. ac Gregorii XIII. in Basium edita confirmavit.* Cujus quidem Bullæ veritatem, ac robur novo diplomate vindicasti. Recueil des Bulles p. 74.

Duo hic insigniter falsa obtinent Janfeniani.

I. Sensum Epistolæ mox laudatæ adulterant, apposita particula negante, non. Ut sensus sit, motus in Gallia excitatos non potuisse sedari auctoritate Bullæ Urbani: at manifesta est textus corruptela. Affir-

mant etenim e contra Episcopi nostri, tales motus sedari oportuisse auctoritate tum Concilii Tridentini, tum Bullæ Urbani.

II. Contendunt Episcopos illos violasse libertates Ecclesiæ nostræ Gallicanæ, cum ad Romanum Pontificem quinque Jansenii Propositiones immediate detulerunt, ac lato judicio acquieverunt. Verum hæc ipsissima est doctrina, & Propositio, quam Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus anni 1700. damnavit, gravique censura confixit. En propositio: *Episcopi Gallicani libertates Ecclesiæ Gallicanæ, sub earum asserendarum specie, labefactarunt, super recipienda Constitutione Innocentii X. contra Jansenium. hæc propositio, ait Censura Cleri Gallicani, falsa est, temeraria, scandalosa, contumeliosa in Clerum Gallicanum, Summos Pontifices, & in universam Ecclesiam, schismatica, & erroribus condemnatis favens.*

Recueil
des Bul-
les 5. ed.
an. 1710.
p. 650.

III. Anno 1710. die 10. Martii Eminent. Cardinalis Noallius Archiep. Parisiensis, sex Archiepiscopi, & quinque Episcopi declararunt, nullam conditionem necessariam deesse Constitutionibus adversus Jansenium latis, ut totam obligent Ecclesiam; idemque prorsus sentiendum de Bullis adversus Bajum, Molinosum, & Librum cui titulus: *Maxime de Saints*. Censebant ergo Illustrissimi Præsules, Bullas adversus Bajum, quantum ad doctrinam, vim & robur apud nos obtinere. Inde est, quod an. 1711. die 28. Aprilis idem Eminentiss. Cardinalius Noallius ea maxime de causa prohibeat a suis legi, ac retineri quædam Mandata sub nomine Illustrissimorum Episcoporum Lucionensis, & Rupellensis vulgata, quod ipsi visa fuissent 26. & 28. Baji Propositiones a SS. Pontificibus damnatas renovare.

IV. Anno 1714. quadraginta Præsules Gallicani, quos inter eminebant duo sacri Collegii Cardinales de Rohan, & de Bissy, eruditione non minus, quam dignitate inter ceteros conspicui, in eximio illo documento Pastoralis, quod occasione Constitutionis Clementis XI. quæ incipit ab his verbis; *Unigenitus Dei Filius*: adornarunt, censuram Propositionum Quesnelii confirmant ex iterata sæpius similium Baji Propositionum damnatione, *Propositions*, inquit, *autres fois enseignes par Michel Bajus, & plusieurs fois condamnées par les Souverains Pontifes.*

Pag. 63.
Procès
verbaux
de l'As-
semblée
de 1713.
& 1714.

An vero tot illustrissimi Præsules velut rei violatarum nostrarum libertatum traducendi erunt, quod Bullas adversus doctrinam Baji latis appellent, in quibus nonnullæ clausulæ occurrunt usibus nostris contrariæ? Ad unam scilicet doctrinam illi attendunt, quam reprobant, non vero ad clausulas illas externas, quæ ex stylo Romanæ Curiae Apostolicis Decretis, ut plurimum inferuntur: quarum, ex publico veluti condito, nullam apud nos haberi rationem ignorat nemo, etiam cum dogma his Decretis definitum, Episcoporum judicio, ac consensu approbatur: maxime si Regia non obstat auctoritas; multo magis cum accedit ad tutelam & defensionem doctrinæ definitæ.

Disctam distinctionem manifeste usurpavit sacra Facultas Parisiensis occasione Propositionum Baji, quarum damnationem renovat ac confirmat Bulla Urbani VIII.

Eamdem adhibuit Ecclesia Gallicana anno 1699. occasione Constitutionis in forma Brevis Innocentii XII. S. Pontificis adversum Librum: cui Gallice titulus, *Maximes des Saints*. In ea scilicet Constitutione, clausula, *motu proprio*, usurpatur, quam Gallicani Episcopi non admittunt; & aliæ nonnullæ

nullæ clausulæ desiderantur, quas illi appositas fuisse exoptassent. His tamen non obstantibus dicta Constitutio summo plausu, & maxima cum veneratione ab Episcopis Gallicanis in Conciliis Provincialibus congregatis recepta fuit, & approbata: nempe quantum ad doctrinam & Libri censuram, non vero quantum ad alia, quæ moribus nostris non consentiunt. Apposite omnino Eminent. Cardinalis Noallius in Conventu Parisiensi die 13. Maji anni 1699. dictæ Constitutionis occasione observat, amplum statui debere discrimen inter judicia, quæ circa Fidem feruntur, & Statuta seu Canones disciplinæ. In istis formæ, qua res ipsa servatur, tenacius adhærendum; in aliis vero, quæ fidem omnibus communem spectant, rei substantiam, idest doctrinam, quæ ex Scripturis, ac Traditione certa est, formæ præponderare debere, eamque ad sese trahere.

*Recueil
de Cam-
bray p.
57.*

Vel ipsi Janseniani distinctionem illam inviti admittere tenentur. Quippe cum an. 1679. Inn. XI. S. P. sexaginta, & quinque morales Propositiones, ea forma, & in eo Tribunali condemnasset, cujus nulla est apud nos auctoritas, atque Decreto Senatus Parisiensis die 5. Maji an. 1679. cautum esset, ne quis hujusmodi censuras ex Tribunali Inquisitionis manentes, imprimeret, aut divenderet, nihilominus tamen ipsimet Janseniani, seposita haud dubie Decreti forma, ejus substantiam, seu doctrinam, velut morum regulam sequendam esse acclamarunt, propositis etiam, & simul cum Decreto editis quibusdam regulis generalibus ad confirmandam dicti Decreti utilitatem.

Verum, quod amplius est, ac majoris longe ponderis, Episcopi Gallicani in Comitibus generalibus anni 1700. neglecta, & postposita hujusce Decreti, sicut & alterius Alexandri VIII. an. 1665. forma, quam exoptassent usurpatam non fuisse, doctrinam tamen approbant, & suam faciunt. Utinam ajunt Præsules Gallicani in sua censura anni 1700. *Sanctissimi Pontifices decretorum formulis antiquo, & nostro usu receptis, quæque ad universas Ecclesias pertinerent, infandam doctrinam proscripserunt: sed dum expectamus, fore ut tantum opus, more majorum, & Canonico ordine perficiant, nos interim ... has Propositiones a prædictis Pontificibus, uti memoravimus, applaudente toto orbe Christiano condemnatas ... suis quasque censuris consignandas esse duximus.* Ergo Decreti Apostolici doctrina potest approbari, non approbata forma, qua latum est Decretum. Ergo in vanum auctor memorati Libelli, ut elevet auctoritatem Bullarum adversus Bajum, clausulas in illis contentas, & a moribus nostris alienas colligit, & exaggerat: his enim sepositis, & non admissis, stat integra dictarum Bullarum vis, & auctoritas quantum ad doctrinam in Bajo proscriptam. Hinc est, quod Regia auctoritate, vel non intercedente, vel etiam consentiente, nonnulla Romanæ Curiae Decreta obtinuerint apud nos, quæ, si una formularum ratio habita fuisset, haud dubie non obtinuissent. Verum prævaluit doctrinæ his Decretis sancitæ consideratio.

*Censura
Cleri
Gallicani
in an.
1700.
p. 7.*

Ita anno 1614. Clerus Gallicanus ratum habuit ac recepit Decretum Romanum latum an. 1613. adversus Librum Becani circa Regum auctoritatem; ac tanti illud fecit, ut ad Proceres tertii ordinis transmiserit, quo intelligerent, quantum abhorreat Ecclesia Romana a detestanda & horrenda eorum doctrina, qui Reges interfici posse opinantur. Quin, & Magister Filesacus Doctor & Syndicus sacræ Facultatis Parisiensis, die ultima Decemb. anni

*Procès
verbal
de 1614.
p. 1613.
p. 196.
p. 201.*

1614. plenis Cleri Gallicani Comitibus declaravit, ac contestatus est, universam Academiam censuræ Apostolicæ lubenter, & ex animo acquievisse.

Anno 1641. Clerus Gallicanus proscriptos a Sancta Sede tres Libros Patris Xauny, pariter proscriptis, ac damnavit.

Anno 1645. Decretum seu Censuram Romanam adversus Librum Patris Rabardeau pariter approbavit Clerus Gallicanus, data ad absentes Episcopos Epistola, qua rogantur, ut curent censuram illam apud suos evulgari.

Procès verbal de 1641. manuscrit. Anno 1655. die 11. Septembris, Præsules Gallicani etiam approbaverunt censuram Romæ latam anno 1654. die 13. Aprilis adversus multos Libellos in favorem, ac defensionem Jansenianæ doctrinæ evulgatos; atque Preve S. Pontificis, in quo hujusce censuræ mentio habebatur, cum reverentia suscepit.

Procès verbal de 1645. Relation des deliberations. Anno 1656. Sanctioris Concilii Decreto jussit Rex Christianissimus, ut Decretum Innocentii X. in gratiam Regularium pro excipiendis tempore Paschali Confessionibus, executioni mandaretur.

p. 21. 80. & 81. Mémoires du Clerge. Denique anno 1659. Decretum Romanum latum occasione dissidii, quod erat inter Episcopum Andegravensem ex una parte, & Religiosos mendicantes ex altera, Andegavi typis editum, ac promulgatum fuit, ac famoso sanctioris Concilii Decreto confirmatum in gratiam dicti Episcopi Andegavensis contra Religiosos mendicantes.

Qui Documenta Cleri Gallicani sub titulo: *Mémoires du Clerge &c.* de novo collegit, Tom. 1. transcribit de verbo ad verbum Decreta sancti, ut vocant, Officii, adversus Libros P. Bauny, Barbosa, Cellorii, & Rabardeau.

Stat igitur firmum, & inconcussum argumentum, quod initio duximus ex communi, tum Episcoporum, tum omnium Doctorum Scholæ suffragio, pro vindicanda quoad doctrinam, auctoritate Bullarum adversus Bajum.

P. 249. & 253. Non ita est, reponit auctor citati Libelli, quam multa enim sunt, quæ longa annorum serie ab omnibus probata, & recepta fuere tamquam vera, & genuina, quæ tamen subinde falsa esse, ac spuria demonstratum fuit? quales sunt v. g. Summorum Pontificum ante Siricium Decretales Epistolæ, quæ per octo fere sæcula vim, & auctoritatem in Ecclesia habuere; quales, & Libri, qui sub nomine S. Dionysii circumferuntur, qui a Criticis peritis inter supposititios factus jam amandantur. Tale denique est Eugenii IV. S. Pontificis Decretum, sed Instructio ad Armenos data, sive illa sit ipsius Concilii Florentini, sive solius Eugenii, (perinde enim est ad rem præsentem) quod etsi magno in loco semper apud Theologos fuerit, attamen ex illis bene multi religioni non ducunt discedere a doctrina hujusce Decreti circa materiam Sacramentorum Confirmationis, & Ordinationis, quam non reponunt, sicut Eugenii placet, aut in unctione, aut in porrectione instrumentorum. Melior autem in mente auctoris non est conditio Bullæ Urbani, quam Decreti Eugenii.

Mirum profecto est auctorem hunc non vidisse, aut dissimulasse, quantum exempla hæc a re nostra præsentem remota sint, & aliena! In primo, & secundo, quæstio non vertitur de auctoritate, sed tantum de veritate Decretalium ante Siricium, & Librorum S. Dionysii. Reipsa quidem quamdiu persuasio invaluit Opera illa genuina esse, suam obtinere auctoritatem, a qua exciderunt, ubi primum eorum falsitas, ac suppositio certis argumentis fuit demonstrata.

Sensu non absimili S. Augustini L. 2. de Baptismo contra Donatistas

c. 3. n. 4. dicebat : *Concilia plenaria sæpe priora posterioribus emendari : cum Tom. 9. aliquo experimento verum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur, quod p. 98. c. latebat.* Porro hic non agitur, an veræ sint Bullæ adversus Bajum latæ, nemo quippe eas in dubium revocat; sed an vim, & auctoritatem habeant. Negant Baii, & Jansenii defensores; affirmant vero Catholici. Quod vero auctor repetit ab exemplo Decreti Eugenii, longe magis nobis favet, quam noceat. Nusquam enim definivit S. Pontifex, Uctionem in Confirmatione, & porrectionem instrumentorum in Ordinatione, esse materiam essentialem, aut solam, aut etiam partialem; sed hoc unum dumtaxat; utramque materiam, sive essentialis illa sit, sive integrans tantum, aut accidentalis, (quod quidem Pontifex Decreto suo non determinat) necessario usurpandam esse juxta ritum Ecclesiæ Romanæ. Sicut ergo nullus est Orthodoxus Theologus, qui negare istud merito possit; ita nec inficiari, damnatas merito, ac damnandas esse Propositiones Baji, quas damnarunt S. Pius V. Greg. XIII. & Urbanus VIII. quod unum demonstrandum nobis proposuimus. Superest, ut jam expendamus, ac diluamus alia momenta, quibus Baii, ac Jansenii discipuli illarum Constitutionum auctoritatem deprimere, ac eludere conantur.

Expenduntur, ac diluuntur alia momenta, quibus Baji, & Jansenii discipuli, Bullarum S. Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. auctoritatem deprimere, ac eludere conantur.

Majoris claritatis causa, momenta hæc generatim revocamus, vel ad materiam, vel ad formam dictarum Bullarum.

Materiam appellamus ipsasmet Baji Propositiones, quas contendunt 1. in rigore, ac proprio verborum sensu ab auctoribus intento sustineri posse, juxta clausulam, quam ipse S. Pius V. suæ Bullæ apposuit: ubi de famosa commatis, seu virgulæ transpositione. 2. Aliquas esse inter illas, quas nonnulli ex nostris, Vasquez, Toletus, Bellarminus asserunt damnatas dumtaxat propter acerbicatem censuræ, qua Bajus contrariam sententiam notabat, non vero propter errorem, aut falsitatem. 3. Aliquas ex illis, eas presertim, quæ impossibilem spectant puræ naturæ statum, merito quidem damnatas; sed eo sensu, qui ad Bajum & Jansenium nihil pertineat.

En fere omnia capita, quæ spectant materiam Bullarum seu Constitutionum, quæ adversus Baji doctrinam latæ sunt.

Formam vero appellamus, tum modum, quo Propositiones Baji proscriptæ sunt, in globo scilicet, ac generatim, nulla singulis Propositionibus distributa censura; tum varios abusus seu defectus, quibus Bullas ipsas obnoxias esse prætendunt.

Momenta ex parte materiæ Bullarum adversus Bajum.

Primum ducitur ab ista clausula, quam S. Pius V. post enumeratas, & damnatas Baji Propositiones adjecit: *Quas quidem sententias, ait S. Pontifex, stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, ac proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & impias aures offensionem immittentes respective . . . damnamus.* Quæstio est de commate, seu virgula, ubi scilicet collocanda sit. An post verbum istud, possent, ut sensus sit: *Quamquam nonnullæ aliquo pacto seu sensu susti-*

neri possent, eas tamen in rigore & proprio sensu verborum ab auctoribus intento, damnamus. An vero post verba ista, *sensu ab assertoribus intento*, ut sensus sit: Quamquam earum Propositionum nonnullæ sustineri possent in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, eas nihilominus hæreticas, &c. damnamus. Sic legunt Janseniani transposito commate, post ista verba, *sensu ab assertoribus intento*. Nempe ut a Propositionibus Baji latam censuram avertant, innuentes eas in rigore, ac proprio verborum sensu a Bajo, & aliis intento, sustineri posse.

Si ita est, ut fingunt illi, ergo S. Pontifex 1. damnavit Propositiones, quas ipsemet fatetur sustineri posse. Quid vero absurdius, & S. Pontifici injuriosum magis fingi potest? 2. Ergo S. Pontifex Propositiones illas non damnavit in proprio verborum sensu ab auctoribus intento, sed alieno, & extraneo, qui nihil ad Bajum pertinebat. Attamen ipse Bajus suas esse Propositiones agnovit, & ad meliorem mentem reversus, earum censuræ tandem se subjecit. 3. denique, hic est Ecclesiæ usus, hæc praxis, a qua procul dubio S. Pius V. non recessit, ut cum aliquas Libri, vel auctoris Propositiones condemnat, eas in se ipsis absolute non consideret, sed relative ad mentem auctoris, & sensum Libri. Quia nempe in se ipsis spectatæ nullam aliquando videntur mereri censuram, sed tantum respective ad mentem & sensum auctoris.

Hac una observatione totum de transpositione virgulæ dissidium componi deberet, qua manifeste ostenditur, dictam virgulam collocari aliter non posse, quam immediate post verbum, *possent*; alias Romana censura inepta foret, & contra communem ac receptum usum Ecclesiæ in proscribendis ad sensum auctoris Propositionibus.

Quamquam qui Baji Propositiones tuentur, nihil in rei veritate solatii consequi possunt ex dicta clausula Bullæ S. Pii V. inserta; atque æqualiter premuntur, & causa sua cadunt, ubicumque tandem virgulam collocare placuerit, sive immediate post verbum, *possent*, sive post ista, *in sensu ab assertoribus intento*. Si prius; Propositiones Baji damnatæ sunt in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, tametsi aliunde rectum aliquem sensum admittere possent. Si posterius; non obstante recto illo sensu, quo donari illæ possent etiam ad mentem auctorum, nihilominus damnatæ fuerunt ob prævum alium, quem habent, sensum. Ergo quocumque se convertant adversarii, Propositiones in Bulla S. Pii V. notatas vindicare, & a censura eximere merito non possunt.

Solvuntur
mentes
pro transpositione
virgulæ
post verba:
*sensu ab assertoribus
intento*.
1. Probatio.

Hæc hic possemus, & superfedere ab ulteriori examine momentorum, quibus Baji discipuli famosæ virgulæ transpositionem post verba ista, *sensu ab assertoribus intento*, probare conantur. Sed nec examen illud detrectandum. Probant itaque 1. ex Epistola Morillonii ad Cardinalem Granvellanum data die 20. Jun. an. 1569. ubi narrat, Bajum, cum urgeretur, ut Apostolicæ censuræ se subiceret, reposuisse, se id non posse, nisi prius diplomaticis exemplar vidisset, in quo clausula hæc legebatur, *Nonnullas Propositiones defendi posse in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento*. Ad quam Baji expostulationem, inquit, nihil reposuit Morillonius; silentio suo satis comprobans dictæ clausulæ veritatem.

Resp. 1. Bajum re ipsa tentasse aliquando censuræ Romanæ doctrinam suam subducere; cui tandem se subjecit publico Instrumento dato die 20.

Mar-

Martii an. 1580. declaravitque earum omnium sententiarum damnationem, atque prohibitionem jure meritoque, ac nonnisi maturo judicio, ac diligentissima discussione præmissis, factam & decretam esse. Fatetur insuper, plurimas ex iisdem sententiis, in nonnullis Libellis a se olim, & ante emanatam Sedis Apostolicæ super eis censuram, conscriptis, & in lucem editis contineri & defendi, etiam in eo sensu, in quo reprobantur. 2. Mirum videri non debet, Morillonium ad postulationem Baji nihil reposuisse: in mandatis enim habebat, Bullæ exemplar non communicare ad graviora jurgia præcavenda. Hoc unum quippe in votis habebat S. Pontifex, ut totum istud dissidium in ortu suo præfocaret, ne forte in majus incendium exardesceret. *Le vouloir de Sa Sainteté*, ait Morillonius ibidem, *estoit de mettre tout sous les pieds*. Nunquam veropassus ille est quocumque prætextu dictas Propositiones defendi.

Probant 2. ex Epistola Card. Granvellani ad Morillonium data die 13. Nov. an. 1587. in qua fatetur aliquas ex damnatis Propositionibus in rigore aliquo sensu exponi posse. 2. Probatio. *Ib. p. 62.*

Resp. ita quidem scripsisse Granvellanum. Sed quid inde? nihil prorsus quod adversariis faveat. Neque enim dictus Cardinalis ait, eas Propositiones in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, defendi posse, quod prætendunt Baji defensores; sed hoc unum, aliquo sensu defendi eas posse: nempe si in se, & absolute spectarentur, nulla ratione habita sensus auctoris; istud vero negamus.

Probant 3. ex decreto sacre Facultatis Lovaniensis circa Bullam S. Pii V. a Morillonio intimatam die 29. Dec. an. 1567. ubi dicitur: *Comparuit Maximilianus Morillonius . . . qui exposuit se accepisse Bullas Apostolicas . . . quibus certæ sententiæ . . . damnantur respectivè tamquam erroneæ . . . quamquam earum nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento*. 3. Probatio. *Ib. p. 66.*

Resp. Esto nonnulli Doctores Lovanienses, qui Bajo erant additi, in ea tunc fuerint opinione, quæ & ipsius Baji erat, Bullam S. Pontificis sic intelligi posse, ut nonnullæ ex Propositionibus damnatis, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, defendi possent: esto id prudenter tunc dissimulandum censuerit Morillonius, ut rem, quam volebat, citius ac securius perficeret; certum istud est, & extra omne dubium, tum Bajum, tum universam Academiam Lovaniensem ab hac sua priori sententia recessisse, cum Franciscus Toletus plenis ejusdem Facultatis Comitibus Bullam Gregorii XIII. qua Piana probatur & confirmatur, legit ac promulgavit die 16. Maji an. 1520. Qua lecta, ajunt Commentarii Universitatis Lovaniensis pag. 367. & 369. *Dictus Toletus convertit se ad Michaellem de Bay, petiitque ex eo, anne agnosceret damnari in Bulla multos articulos, qui in aliquot ejus Libellis continerentur, etiam in eo sensu, quo in Bulla damnarentur? Quo agnoscente, & credente quod sic; rogavit eum deinceps, Anne eosdem & reliquos ibi comprehensos, & lectos damnaret? Tum ille, Damno, inquit, secundum Bullæ ipsius intentionem, & sicuti Bulla damnat. Dehinc præfatus D. Franciscus ad reliquos Doctores Theologos conversus, interrogavit, Anne eosdem articulos omnes damnarent, & Bullam reverenter susciperent; Qui omnes uno ore responderunt, se eos articulos damnare, & Bullam religiose habituros. Et anno 1585. promovente Vercellensi Episcopo.* *Recueil des Bulles p. 29. & 30. e. d. 5. n. 1710.*

scopo Nuncio Apostolico iusta est Facultas Theologica Lovaniensis, non solum a damnatis articulis abstinere, sed etiam sententias singulis quoad doctrinam contradictorias definire.

4. Probat 4. ex Cunei Petri, qui unus fuit ex æmulis Baji, Opusculo ad Pontificii Diplomatis defensionem anno 1571. elaborato, in cujus præfatione, quam collector Operum Baji legisse se testatur, dicta clausula Bullæ Pianæ legitur, adjecto commate post ista verba, *sensu ab auctoribus intento*. Hoc ipsum, & ex Literis cujusdam Licentiatii Lovaniensis ad Episcopum Sijlvæ Duacensem datis an. 1580. probat idem Operum Baji editor, & collector Gerberonius.

Resp. inter edita Cunei Petri Opuscula non reperiri verba, quæ citat Gerberonius. At forte inter manuscripta ejus delitebant? Verum, quo auctore, quo teste, quo idoneo Instrumento, id evincit historicus? Nullo prorsus, cui certa fides haberi possit. Appellat quidem auctorem documentorum ad Historiam Academiæ Duacensis pertinentium; hoc est Paschasium Quenellum. Egregium vero testem! Sed ne is quidem testari audet a se visum illud Cunei Petri Scriptum. Etenim in prosecutione Documentorum illorum edita ab eodem Quenello an. 1696. hoc tantum ait, ita referre auctorem novæ editionis Operum Baji p. 2. pag. 202. & 236. & ita tandem ad fontem infectum mittimur. Ita declarari Baji, & Jansenii defensores, se ipsos mutuo in propria causa, & testes, & iudices appellant, ac laudant: quis non rideat? Quasi ignoret aliquis, quantum interfit Baii, & Jansenii discipulorum, Bullam S. Pii V. deprimere, qua perstringuntur. Qui igitur, ait Gerberonius Operum Baji collector p. 2. pag. 240. memoratam S. Pii V. Bullam juxta juris regulas expendere voluerit, ipsam profecto censebit nullius plane roboris, sed prorsus evanidam, sive materiam spectet, sive... quia articulos, quorum alteri verissimi sunt, ac piissimi in sensu, quem verba præferunt, alteri vero falsi, & hæretici, promiscue, ac sine discrimine dispungit. An quæso fidem aliquam hic meretur, qui tam cæco partium studio abripitur, & erga Bullam S. Pii V. tam male affectus est?

Probant denique, tum ex ipso Bullæ exemplari, quod Franciscus Toletus Roma Lovanium attulit, in quo nulla legitur interpunctio: dicunt alii totam clausulam inter parenthesis in illo exemplari inclusam esse, tum ex tribus codicibus manuscriptis, quos laudat Operum Baji collector, quorum unus est anni 1570. alii duo an. 1571. in quibus virgula legitur post verba, *in sensu ab assertoribus intento*. Tum denique testimonio D. de S. Amour Diarii par. 2. pag. 64. & 65. ubi affirmat penes se habere exemplar Bullæ Urbani VIII. Romæ typis excusæ an. 1643. in quo famosum comma legitur post verba mox relata.

Resp. ad 1. verisimile istud non videri. Quandoquidem Bajus ipse cum suis circa illam interpunctionem rixabatur; ejusque obtentu, censuram eludere tentabat. Deinde Card. de Lugo die 26. Octob. an. 1644. testatus est se vidisse in ipso Francisci Toleti autographo, comma post verbum, *possent*. Fingit editor Operum Baji, post Toleti mortem comma in autographo ipsum, ab iis insertum fuisse, quorum intererat, ut eo loci insereretur. Sed gratis omnino, ac sine ullo fundamento istud asserit.

Ad 2. Quam, amabo fidem merentur prætensi illi manuscripti codices obscuri, incogniti, nullo publico Instrumento muniti? Nihil erit tam falsum, & absonum, quod similitum manuscriptorum fide, & auctoritate astrui,

& con-

& confirmari; nihil tam certum, quod elevari, & infirmari non possit.

Ad 3. Cum Sinichius, & Papius Doctores Lovanienses circa Bullam S. Pii V. contentiosius dissertarent, & quantum conjici potest, spem conciperent, fore ut illa revocaretur, aut saltem mitigaretur, Urbanus VIII. ad sedandas contentiones excitatas occasione diversitatis exemplarium distæ Bullæ, mandavit ex Archivio Congregationis, & ex matrice Actorum, quæ in eodem Archivio conservantur, extrahi sive transcribi, & diligenter collationari, ac in primi exemplar Bullæ præfatæ; illudque sic extractum, collationatum, & impressum, eisdem Sinichio, & Papiro per Cardinalem Spadam, Pamphiliū, & Falconerium consignari. Verba sunt Congregationis generalis ea occasione habitæ die 26. Junii anno 1644.

Recueil
des Bul-
les p. 53.
Ib. p. 49.
& 51.

Si verum est, quod narrat D. de S. Amour, haud dubie scribe aberrantis vitium fuit, quod subinde in altera editione Romana emendatum est; non diffidente eodem de S. Amour: *Ce n'apas été seulement*, inquit ille, dans les Provinces éloignées qu'on a imprimé cette Bulle avec l'addition de cette virgule entre ces deux mots, possent, & in rigore, mais aussi dans une qui s'est faite à la même imprimerie Apostolique depuis celle de l'année 1643.

Diarii
part. 2.
c. 8. p.
65. i. col.

Porro sacra Cardinalium Congregatio die 5. Dec. an. 1644. declaravit, attendendum ad exemplar, quod Romæ excusum est, non vero ad illa, quæ aut Colonia, aut Parisiis sunt expressa.

Recueil
des Bul-
les, p.
53.

Paucis, quantum fieri potuit, expendimus momenta, quæ spectant excitatam de famoso commate seu virgula controversiam, quæ omnia frigide recoquit actor Libelli supra memorati; quasi centies a nostris Scriptoribus attrita illa non fuissent. (1)

Secundum generale momentum ex materia Bullæ contra Bajum, ducunt ex testimonio nonnullorum ex nostris, Vasquesio, Toletō, Bellarmino, qui asserunt aliquas Baii Propositiones damnatas dumtaxat fuisse propter acerbitatem censuræ, qua Doctor ille velut Pelagianam tradebat doctrinam, quæ suæ adversabatur, qualis est in primis ista n. 22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Rom. 2. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt; intelligunt de gentibus, fidei gratiam non habentibus. Ita testatur ac probat Vasquez in 1. 2. S. Thomæ disp. 190. art. 2. c. 13. ubi quatuor hujusmodi Baii Propositiones refert. Et reipsa docet ipse Vasquez, hominem nulli prorsus tentationi, tametsi levi, resistere posse sine adjutorio gratiæ; licet doctrina hæc nonnullis videatur damnata in Propositione 30. Baii. Ego non dubito, ait Vasquez loc. cit. nu. 176. Propositiones, quæ memoravimus, sicut etiam multas alias continentes acre judicium, quo doctor ille aliorum opinioniones criminabatur, damnari tantum, ut scandalo, & offendiculo patentes; & hac ratione solum prohiberi: nam & audacia, nimisque arrogantia in aliorum sententiis maligne vellicandis ac lacerandis, non parum scandali afferre solet; a quo docti & prudentes Theologi in suis scriptis abstinere deberent. Et num. 178. sic pergit Vasquez: Sensum hujus damnationis, prout a me explicatus est, contuli cum Illustrissimo Domino Cardinali Francisco Toletō, cum adhuc

2. Mo-
mentum
ex Vas-
quesio,
&c.

T. 1. p.
516. col.
2. edit.
Lugd.

p. 917.
1. col.

sacri

(1) Confer P. Du Chesne in elucidationibus quas sue historie Bajanismi subjecit pag. 3. seqq. & P. Livinum de Meyer sub Theodori Eleutherii nomine latitantem in historia Controversiarum de auxiliis lib. 6. cap. XXV.

sacri Palatii Concionator & Theologus esset anno Domini 1586. qui, ut dixi, pro hac Bulla, & damnatione recipienda Lovanium missus fuit, eumque probavit, & germanum esse dixit, propriaque manu subscripsit, cujus subscriptionis exemplar apud me adhuc est. Hæc Vasquez. Ita pariter docet Suarez tom. 1. de gratia, prolegomeno 6. n. 12. & Bellarminus ipse L. 5. de gratia & lib. arb. c. 7. contendit nulli omnino tentationi posse hominem resistere sine gratia; neque tamen Bullam Pii V. sibi objicit; quia nempe, inquit Vasquez n. 174. sciebat optime eam adhuc nihil roboris habere.

P. 516.
3. col.

Resp. non satis nos intelligere quid ex ista Vasquesii, & aliorum observatione, ad causam suam commodi reportare possint adversarii. 1. Quia hanc observationem nobis obijciunt occasione hujus Propositionis Baji: *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis jam nascitur*, quam illi ut veram defendunt. At ista Propositio, nullam, ut patet, acerbioris censure notam præferret. Ergo dici non potest damnata propter censuræ acrimoniam. 2. Quia viro Catholico haud dubie satis esse debet ad aliquam Propositionem reprobendam, quod legitima auctoritate proscripta fuerit tamquam pacis inimica & perturbativa. Numquid Deus noster non Deus pacis est? Nonne judicium suum habet qui pacem inturbat?

1. Cor.
14. v. 33.

At, inquiet aliquis, Propositiones Baji damnatæ sunt, quo tempore tumultum, & gravissimas contentiones excitabant in Academia Lovaniensi, quibus jam sopitis ac compositis, nullus superesse videtur urgendæ censure locus. Imo, censura sedulo ac constanter observanda, ne tumultus de novo excitetur, ac recrudescat discordia. Qui ergo eas, vel earum aliquas propugnandas inverecunde suscipiunt, ut sunt revera nonnulli, ii veluti pacis perturbatores, severe coercendi ac reprimendi sunt.

Tertium ejusdem ordinis momentum, quod nobis opponitur, istud est. Nonnullæ Propositiones Baji illæ potissimum, quæ spectant repugnantiam status puræ naturæ, eo sensu disjunctæ fuere, qui ad Bajum & Janfenium nihil omnino pertineret: namque Propositio ista inter Bajanæ 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur*, merito proscripta dici potest.

I. Habita ratione Omnipotentiae divinæ, cui limites præscribere videtur; non autem divinæ justitiæ, bonitatis, ac sapientiæ: eo quippe respectu Propositio vera est.

II. Damnata dici potest isto sensu, Deus non potuisset talem ab initio creare hominem in naturalibus, qualis nunc nascitur in naturalibus. Neque enim alius jam homo est in naturalibus, quam ab initio fuerit. Quem tamen alium jam esse in naturalibus docuere Novatores Lutherus, & Calvinus, eo quod contenderent justitiam originalem ad naturam hominis tam pertinere, quam naturale est oculo lumen videre, & auri sonos percipere.

III. Denique, verissima est adducta Propositio, & ab omni censura immunis, nimirum isto sensu: Deus non potuit ab initio creare hominem cum peccato, qualis jam nascitur obnoxius peccato, filius iræ & indignationis.

Resp. diverticula hæc, & effugia nihil prorsus momenti ac ponderis habere ad elevandam Propositionum Baji censuram.

Non 1. Propositio enim damnata fuit non tantum habita ratione divinæ omnipotentiae, sed etiam aliarum Dei perfectionum. Nihil etenim potest Deus, quod suis adversetur perfectionibus: se ipsum negare non potest. In Deo, ait S. Anselmus L. 1. Cur Deus homo, quamlibet parvum inconve-

nientia

niens sequitur impossibilitas. An ferrent adversarii, si quis v. g. diceret, Propositionem istam: *Deus non potest hominem innocentem & innoxium in gratia sanctificante mortuum, æternis suppliciis addicere*, falsam quidem esse habita ratione Omnipotentia, veram autem habita ratione divinae iustitiæ? An non divina Omnipotentia repugnat id omne, quod iniustum est ac inordinatum? Pariter igitur si repugnat legi iustitiæ ac bonitatis divina hominem ab initio talem creare, qualis jam nascitur; repugnat pariter divina Omnipotentia, quæ a ceteris divinis perfectionibus indivulsa est, iisque semper, & omni casu attemperata.

Non 2. Sensus quippe ille nobis non adversatur. Si enim Deus potuit talem ab initio creare hominem in naturalibus, qualis jam nascitur, (excepto peccato) sequitur, quod cum homo jam nascatur sine gratia, obnoxius tamen morti, ceterisque vitæ hujus miseriis; potuerit etiam sine gratia primitus a Deo creari, iisdem etiam infirmitatibus obnoxius: quæ ipsamet est hypothesis status puræ naturæ. Quo vero sensu docuerint Novatores, iustitiam originalem homini cum primum conditus fuit, naturalem ac debitam fuisse, parum ad nos attinet; quibus satis est, istam sententiam ab Ecclesia improbatam, proscriptam fuisse.

Non 3. Nullus quippe est inter Theologos, qui Propositionem adductam sic intellexerit, ut Deus potuerit ab initio creare hominem cum peccato, qualis jam nascitur. Abhorrent aures Christianæ a doctrina tam insulsa & impia.

A D D I T I O.

(*)

IV. **D**Enique damnari debuit, inquit Norisius, ut cum Propositione 74. comparata: concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam denominatur, peccatum est, sicut & alii hujus habitu pravi. Unde sensus merito proscribendus fuit: Deus non potuit initio condere hominem qualis nunc nascitur cum concupiscentia rebeli, quod illa sit formaliter peccatum.

Non 4. Hæc enim evasio, inquit Eminentissimus de Aguirre in Comment. Theol. S. Anselmi disp. 106. Sect. 4. est mere voluntaria, neque ullum sui fundamentum profert, aut habere invenitur: cum in omnes & singulas Baji Propositiones feratur censura Pontificum, atque adeo quin restringenda sit ad unam aliquam, prout conjunctam cum alia. Deinde certum erat Bajo, sicut & olim Pelagio, Deum non potuisse initio condere hominem cum concupiscentia rebeli, quæ sit formaliter peccatum, sicut iisdem exploratum erat, hominem initio creari non potuisse in statu peccati; igitur propositio Baji 55. ex se se confixa est, non collata cum 74.

(*)

Momenta ex parte formæ Bullarum adversus Bajum.

Primum momentum, in quo magnum causæ suæ præsidium collocant, i. Momentum ex modo vago generali, indeterminato, & ut vocant, in globo, quo Propositiones configuntur, nulla ipsis distributa specialis censura nota: qui modus, inquiunt, valde imperfectus est, plenus obscuritatis & confusionis, fidelibus non modo inutilis, sed plurimum noxius; ex quo nihil

i. Momentum ex censura generali & in globo.

nihil lucis menti affulget, ut possit discerni, quæ Propositio hæretica sit, vel falsa, vel temeraria, vel tantum scandalosa, &c.

Resp. 1. Novam non esse, quam adversus censuras generales, & in globo expostulationem instituunt Baïi, & Jansenii patroni. Lutherus in altercatione cum Ekio habita Lipsiæ anno 1519. iniquam appellat viam plures dictiones acervatim reprehendendi, non assignata cujusque effecti nota, seu ratione censuræ. Marcus Antonius de Dominis famosus Apostata L. 1. de Repub. Christiana c. 12. n. 5. ea de causa censuram aliquorum articulorum Joannis Hus a Concilio Constantiensi factam fugillat ac reprehendit, quia eorum singulorum examen non apparet: sed in confuso simul cum multis aliis sunt in sententia contra Joannem Hus, sub hujusmodi censura notati. His adstipulatur etiam Petrus Suavis Polanus, quem reprimit Card. Pallavicinus Hist. Conc. Trid. L. 1. c. 21. Tales duces, & antecessores sequuntur, quibus displicent generales, & indistinctæ censuræ.

Resp. 2. Usus hujusmodi censuræ tam antiquum esse, ac probatum in Ecclesia, vel ipso Concilii generalis Constantiensis exemplo, ut mirum sit eum serio impeti posse, præsertim vero a Jansenianis, qui tanto plausu exceperunt censuram vagam, generalem, & in globo Innocentii XI. anno 1670. die 2. Martii contra sexaginta, & quinque laxioris Moralis Propositiones.

Tribus autem modis in Ecclesia usurpatas legimus censuras illas indistinctas, & generales.

I. Generali Librorum prohibitione ac damnatione, nullis selectis, & extrais Propositionibus. Qua ratione Nicæna Synodus infamem Arii Thaliæ, dicendi genus molle ac solutum, sotadicis carminibus non absimile, ait Socrates L. 1. Hist. c. 9. condemnavit; ac Imperator Constantius igne jussit absumi, statuta capitis poena adversus eos, qui Librum hunc servasse & occultasse deprehensi fuissent. Eodem modo Libri Origenis proscripti fuere eorum lectione interdicta, a Theophilo in Synodo Alexandrina, a S. Epiphano, a Gelasio in Concilio Romano, & a Concilio V. Oecumenico. Gelasius in Synodo mox laudata an. 494. & Martinus I. in Concilio Lateranensi an. 694. Can. 11. multos hæreticos, & impia eorum Scripta censura Generali, nulla Propositione designata, perstrinxere. Aliquando speciali ratione designantur Librorum, vel Auctorum, qui damnabantur, errores. Ita factitatum in Sabelio, Paulo Samosateno, Apollinari, Ario, Pelagio, Nestorio &c.

II. Damnati nonnumquam leguntur Libri nonnulli, & quidam ex illis articuli, ista dumtaxat generali nota, error. Hoc modo usus est Guillelmus Parisiensis Episcopus an. 1240. & Stephanus item Parisiensis an. 1277. ex consilio Magistrorum Parisiensium. Pariter an. 1398. multæ Propositiones circa magicam artem a Cancellario Parisiensi, & Magistris sacre Facultatis ita notatæ sunt, ut omnibus hæc generatim affixa dumtaxat sit nota, error.

III. Jam diu invaluit usus, & consuetudo proscribendi Libros, & Propositiones seu articulos ex illis extractos, coacervatis, & simul congestis, & ut dicitur, in globo, multis notis, nulla facta earum unicuique Propositioni applicatione, seu distributione. Hac ratione Joannes XXII. quinque articulos Joannis de Poliaco sigillatim designatos reprobavit, tamquam falsos, & erroneos, & a doctrina sana devios. Postea idem Pontifex multos articulos Ekardi Ordinis Prædicatorum eodem modo proscripsit an. 1329. Tum anno

anno 1369. Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis & Magistri in Theologia, censoria virgula notarunt quasdam Propositiones F. Dionisii Soulechat; itemque anno 1382. Theologi Oxonienses, articulos Vviclefi, intelligendo eos prout verba sonant, vel hæreticos, vel erroneos esse judicarunt.

Hunc ferendæ generalis censuræ modum adversus Libros, & Articulos, seu Propositiones ex iis extractas, velut communem, & ordinarium in Sede Apostolica retinere, ac sequuti sunt Sixtus IV. anno 1478. contra Petrum de Osma. Leo X. anno 1520. contra Lutherum. Pius V. anno 1567. Greg. XIII. an. 1679. Urbanus VIII. an. 1641. contra Bajum. Alexander VII. an. 1665. & 1666. Innocentius XI. an. 1679. & an. 1688. Alexander VIII. an. 1690. Innocentius XII. an. 1699. ac tandem Clemens XI. Constitutione *Unigenitus* an. 1713. quæ quidem ea de causa non magis arguenda est, quam tot alia hujuscemodi Summorum Pontificum Decreta.

Accedit & ipse usus, ac consuetudo Cleri Gallicani. Inter multas illius censuras, quæ referuntur tomo 1. novæ collectionis Documentorum Cleri Gallicani, una dumtaxat est lata an. 1700. quæ damnatis Propositionibus singulis singulas, & proprias affigat censuræ notas: quamquam ultima Propositio, quæ est n. 127. & plures partes complectitur, in globo, ac respective proscribitur. *Doctrina his Propositionibus contenta*, ait censura, *est respective falsa, absurda, perniciofa, erronea, probabilitatis pessimus fructus*. Aliæ vero censuræ in genere dumtaxat, & in globo communiter pronunciant, & feriunt.

Denique vel una auctoritate, atque exemplo plane decretorio Concilii generalis Constantiensis, restota finiri, & terminari debuisset: neque enim fas est viro Catholico suspicari Ecclesiam, eum ferendæ censuræ modum probare, & sequi posse, qui fidelibus non tantum inutilis, sed etiam noxius futurus est. Concilium igitur Constantiense sess. 845. articulos Vviclefi, & sess. 15. 30. Joannis Hus damnavit in globo ac generatim, nulla ipsis sigillatim inusta censuræ nota. Qui certe modus, si vitium habet, vitium illud in ipsum generale Concilium, hoc est Ecclesiam Universam, redundat. Nilominus tamen jussit S. Pontifex Martinus V. eos, qui suspecti forent, interrogari, num crederent articulos illos recte proscriptos fuisse.

Argumentum istud ductum ex usu Concilii ipsius Constantiensis, dure ac importune præmit æmulos Bullæ Pii V. ut illud excutiant, ac infirmant.

Respondent, disparem causam esse Concilii Constantiensis, & Bullæ Pii V.

I. Quia articuli Vviclefi, & Joannis Hus a Concilio proscripti multis gravissimo scandalo, & offensionis fuerant. Fatemur: Sed quid inde? Hoc unum, articulos publica censura debuisset configi. Sed quali censura? Generali, an distincta? Si cohærenter ad sua principia sentire, & loqui velent adversarii, distinctam, & distributam necessariam fuisse asserere deberent: altera siquidem inutilis, imo noxia, & periculosa videtur. Non ita tamen Concilio visum fuit, a quo Generali dumtaxat, & indistincta censura damnati sunt articuli Vviclefi, & Joan. Hus. Concilii vestigia infecutus est Pius V. occasione doctrinæ Baji, quæ propter motus, rixas, & contentiones excitatas inter Theologos, quibus illa scandalo, & offensioni fuerat, pari censura configenda fuit. *Ex omnibus afflictionibus*, ait Sanctus Pontifex in ipso Bullæ suæ aditu, *quas in hoc loco constituti sustinemus*, ille animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Christiana tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie Propositionibus conflatur,

Chri-

To. 12.
Conc. p.
46. 47.
42. 43.
130.

Bulla
Martini
V.
Ib. pag.
268.

Recueil
des Bul.
p. 13.

Christique populus antiqui hostis suggestionem diffectus, in alios, atque alios errores passim, & promiscue deferatur: Quantum vero ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illæ simul atque prosiliunt, penitus opprimantur. Magno enim mœrore afficimur, quod plerique spectatae alioqui probitatis & doctrinæ, in varias sententias, offensionis & periculi plenas, tum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in Scholis invicem controversantur. Par igitur ea ex parte fuit conditio Pii V. respectu Baji, & Concilii Constantiensis respectu Vviclefi & Joannis Hus.

II. inquit, Synodus Constantiensis articulos, Vviclefi & Joannis Hus damnat post longum & accuratum examen, & latum in Concilio Romano de illis iudicium, Propterea, inquit Patres Constantienses, sancta Synodus sententias prædictorum Archiepiscoporum, ac Concilii Romani ratificans
T. 12. Conc. p. 48. C. & approbans, prædictos articulos, & eorum quemlibet ... damnat.

Verum, rogo, quid hoc contra rem præsentem? Nonne Pius V. accurato examine dictos Baji articulos coram se iussit discuti? Nonne post
Op. Baji, part. 2. p. 140. transmissam ad se Baji apologiam, ipsi rescripsit S. Pontifex, Bullam suam non sine matura deliberatione editam fuisse, quemadmodum, & ipsius causæ gravitas, & hominum de Sancta Sede bene meritorum conditio postulabat. Nilominus se, ut ipsi satisfaceret, curasse, ut & Libri, & ipsæ Propositiones, & Scripta (apologetica) novo ac maturo examine expendere: quibus expensis, addit S. Pontifex, quæ super hoc ipso jam decreveramus, nisi antea a nobis decreta fuissent, eadem prout facimus, de integro decernenda, statuendaque esse iudicavimus. Denique nonne Card. Granvellanus in Epist. ad Morillonium an. 1567. die 13. Nov. affirmat Propositiones Baji a bene multis omnium nationum peritis sedulo expensas, a variis Academiis, in primis Parisiensi, jam proscriptas fuisse? Morosum ac fastidiosum esse oporteat, qui examen magis serium & accuratum postulaverit.

III. Palmarem disparitatis rationem inter Bullam Pii V. & Decretum Constantiensem istam afferunt: Quod nempe Theologi Constantienses singulos articulos, antequam a Synodo generatim, & in globo dispungeretur, speciali, & distributa censura jam notaverant; quorum quidem brevem censuram in publica sessione 8. Concilii lectam, & approbatam fuisse testatur Vanderhart in novam, quam adornavit, Concilii Constantiensis Historiam.
T. 3. p. 12. p. 68. Mirum igitur videri non debet, inquit, quod Synodus generatim dumtaxat, & in globo tulerit sententiam contra articulos Vviclefi & Joannis Hus.

Resp. momentum istud leve admodum esse, atque videri plus nocere adversariis, quam favere.

I. Quia quæcumque a Theologis in privatis Conciliorum confessoribus proferuntur, vim & auctoritatem ex Concilio non habent, nisi plenius Comitibus admissa illa & probata fuerint. Atqui brevem illam, & distinctam censuram a Theologis adornatam, Concilio probatam & admissam non fuisse, vel ex hoc uno patet, quod eam Patres huius Concilii sequuti non fuerint, sola contenti generali censura.

II. Quia dicta censura Theologorum spectabat dumtaxat articulos 45. Vviclefi, non triginta Joannis Hus: multo minus alios ducentos & sexaginta, quos eadem Synodus generatim damnavit. Ergo fateantur necesse est, qui nobis hic adversantur, istorum articulorum respectu, censuram Concilii informem fuisse, obscuram, confusam, & ambiguum, ex
To. 12. Conc. p. 48.

qua certo dignosci non possit, quod sit uniuscujusque Propositionis proprium ac singulare vitium.

III. Idcirco putant adversarii necesse esse, ut singulis Propositionibus suæ singulares affigantur notæ, ne forte populus Christianus in errorem inducatur censuris illis generalibus, & indeterminatis, ex quibus nihil certi extundi potest. Jam rogo, quid utilitatis & commodi populus Christianus reportare potuit ex illis Theologorum censuris, quæ in Actis Concilii relatæ non fuere, quæ ab an. 1418. quo clausum fuit Constantiense Concilium, usque ad annum 1697. quo ex tenebris erutæ sunt a recentiori auctore Historiæ hujus Concilii, prorsus incognitæ delituerunt? Nihil ergo commodi ad dignoscendam & secernendam veritatem ab errore, fideles toto illo temporis intervallo percipere potuerunt. Ergo in mente adversariorum fatendum erit, Concilii censuram toto illo temporis tractu respectu fidelium informem fuisse, confusam, ambiguam, & incertam, ac consequenter inutilem, imo noxiam & periculosam.

IV. Præter brevem illam censuram, alia edita fuerat diffusa magis ac prolixa, quam jam dictus Vanderhart refert tom 3. p. 212. Est autem observandum, duas illas censuras in notis, quas distribuunt, non convenire inter se: ita ut quæ Propositio ab una tamquam hæretica notatur, ab alia dicatur tantum aut falsa, aut temeraria &c. Atque hæc forsitan una est ex rationibus, quibus Patres Constantienses moti sunt, ut neglectis illis Theologorum censuris distinctis ac distributis, in una hæserint deligenda censura generali, & in globo, pro antiquo ac recepto Ecclesiarum usu.

V. In Concilio Romano ubi primum discussi, ac reprobati sunt Vvilefi & Joannis Hus articuli, nullum extat vestigium censuræ distinctæ, ac per singulos articulos distributæ. Ergo adversariorum nostrorum judicio, informis illa fuit, anceps, & confusa. Quod si dixerint, industria & studio Theologorum, quos Romana hæc Synodus consuluerat, uniuscujusque articuli vitium perspectum fuisse: quidni supponere merito possumus id pariter factitatum a Theologis, quos Pius V. selegerat ad excutiendas Baji Propositiones? Est enim istud Consultorum proprium munus & officium. (1)

Secundum momentum ex parte formæ Bullarum adversus Bajum colligit auctor Libelli jam citati, ex multiplici defectu, vitio, & abusu, quo dictæ Bullæ laborare ipsi videntur.

I. Si ipsi fides, Bulla Pii V. vim legis obtinere non potest, nec pro Apostolico Decreto haberi. 1. Quia ex consilio Cardinalium lata non fuit. 2. Pius V. in ea non loquitur tamquam Caput Ecclesiæ, ad informationem, & instructionem omnium fidelium. 3. Solita forma Romæ affixa, & promulgata non fuit; imo neque Bajo ceterisque Doctoribus Lovaniensibus primum communicata, quorum tamen multum intererat eam legere, & expendere. *Quibuscumque quoquo pacto loquendi, scribendi, & disputandi* (de Propositionibus damnatis) *facultatem* Pius interdicat; Hoc est, ait Libellus, prohibet Pontifex, ne quis loquatur de peccato originali, de infirmitate naturæ, de gratia & necessitate Redemptoris, &c.

Prohibet autem, ne quis quoquo modo loquatur; idest, pergit Libellus, ne quis eas defendat, aut etiam impugnet: quæ prohibitio omnes

Momen-
ta con-
tra Bul-
lam Pii
V.
P. 209.
& seqq.

omnino spectat cujuscumque conditionis homines, etiam Episcopos, quibus non licebit amplius de his Propositionibus, etiam impugnando, sermonem habere. Prohibet vero Pontifex sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, a qua nullus, Romano Pontifice inferior, valeat, excepto mortis articulo, liberare. Imo inobedientes omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privat, ac etiam inhabiles decernit: quæ omnia abusiva sunt, vimque omnem, & auctoritatem Bullæ Pianæ apud nos penitus detrahunt. Ad cumulum abusu accedit, ait Libellus, quod Pius V. Cardinali Granvellano in mandatis dederit, tum ut Principum opem imploret, ac recurrat ad brachium sæculare, si contumaces aliter retinere, ac frangere non possit: tum ut nullam cujuscumque appellationis habeat rationem. Nihil a Pio V. prætermittitur, ait Libellus, sacrum cum prophano permiscetur, eademque involvitur censura.

Op. Baji
par. 2. p.
40.
Ib. p. 26.

Pudet ista tam misera referre, quæ ex impotenti obtrectandi studio ad invidiam Sanctissimo Pontifici conslandam inverecunde conficta sunt. Verum hæc non alium onerant ac lædunt, præter eum, a quo proferuntur. Fingit auctor Libelli inconsultos a Pontifice Pio V. Cardinales. At unde id habet? Declarat ipse Pontifex in Bulla sua, *stricto coram se examine ponderatas*, quas damnat, Baji Propositiones. Idem rursus significat in eo Brevis, quod ad Bajum dedit, post receptam, & expensam ejus apologiam: verba paullo ante relata sunt. Declarat, & ipse Card. Granvellanus Epistola ad Morillonium die 13. Nov. an. 1567. rem totam sibi a Pio communicatam fuisse. Qui ergo fieri potuisset, ut aliis consultis Theologis, ipsos Cardinales Pontifex prætermisisset? Cum ipsi decisivum, ut vocant, suffragium tamquam judices ferre soleant; ceteri vero Theologi dumtaxat consultativum. Gratis fingit auctor, Pium non loqui tamquam Caput Ecclesiæ ad informationem, & instructionem omnium Cristianorum: Ergo loquitur ut Doctor privatus. At quid absurdius? *Ex omnibus afflictionibus*, ait Pius V. initio suæ Bullæ, *quas in hoc loco a Domino constituti, tam luctuoso tempore sustinemus &c.* An vero privati Doctoris hæc verba sunt; & non potius Pontificis Maximi, cujus cura, & sollicitudo ad omnes Ecclesias se extendit? Fatemur Pii Bullam Romæ affixam statim non fuisse; imo nec Bajo, ceterisque Theologis Lovaniensibus communicatam: ratio in promptu est. Oprobabat scilicet Pontifex studio pacis, totum illud molestum dissidium silentio consepultum in ortu suo præfocare, ne majores in Ecclesia excitaret tumultus; ea de causa nomen Baji in titulo Bullæ suppressum est. Quod si tum ille, tum alii Lovanienses inunctum sibi silentium religiose, ut par erat, observare voluissent, res tota feliciter composita fuisset, ac terminata; nec, ut conjicere licet, publicam lucem aspexisset Pii Constitutio. Verum obstinata multorum pervicacia Gregorium XIII. Pii successorem, dictam Bullam in Academia Lovaniensi tandem evulgare, & executioni demandare coegit. Fingit rursus auctor Libelli, unicuique etiam Episcopis, interdictam licentiam *quoquo pacto* loquendi de proscriptis Baji Propositionibus, etiam ut oppugnentur, & improbentur. Verum crassissime ille fallitur: neque enim is unquam fuit Pontificis animus, vel sensus dictæ prohibitionis; quasi non liceret errores impugnare, & ipsis oppositam veritatem defendere? Prohibet ergo Pontifex, ne quis *quoquo pacto* loqua-

loquatur, scribat, & disputet de illis Propositionibus, animo scilicet eas propugnandi ac defendendi; qui solus sensus legitimus est, ac rationi conformis: alter vero absurdus esset, insulsus, & a communi usu abhorrens, qui Pontifici, nonnisi per gravem injuriam & contumeliam posset affingi. Rifu, non serio excipiendum, quod addit auctor Libelli, Pii Bullam ea etiam ex parte abusivam esse, quod jubeat Pontifex Card. Granvellano, ut ad brachium sæculare, si opus fuerit, recurrat. Abusive igitur egere Concilia, Nicænum, Ephesinum, Chalcedonense, & alia quotquot Imperatorum ac Principum opem ac præsidium imploravere, pro tutela, defensione, & executione legum Ecclesiæ? Abusive pariter ordinavit Synodus Tridentina sess. 25. de Regularibus, & Monialibus c. 5. ut *sanctimoniales ad monasteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachii sæcularis*. Abusive pariter scripsit S. Aug. L. 2. Operis imperfecti contra Julianum c. 103. *damnatam hæresim ab Episcopis, non adhuc examinandam esse; sed coercendam a Potestatibus Christianis*. Denique, si auctori placuerit abusus erit agnoscere Imperatores ac Principes vindices esse, ac protectores Canonum, atque nobiliores officii eorum partes in eo potissimum esse ut. quam a Deo solo acceperunt supremam potestatem, totam convertant in defensionem ac tutelam Religionis. Verum piget in his diutius immorari.

P. 226.

T. 14.
Cons. p.
899. E.
T. 10. p.
973. C.

Aliæ vero clausulæ, quæ in Bulla Pii V. ex stylo Romanæ Curia: inferuntur nec moribus nostris congruunt, apud nos non obtinent; iisque sepositis, unam cum Episcopis doctrinam admittimus, ut jam superius admonuimus.

Momen-
ta contra
Bullam
Gregorii
XIII.

II. Adversus Bullam Gregorii XIII. quam Pianam appellat, & continet, præter jam memoratos prætenso abusus ipsos cum Piana communes, Libelli auctor objicit, Gregorium dictam Pii V. Bullam nusquam auctoritate sua probasse, aut confirmasse. Reipsa quidem conceptis verbis non dixit Gregorius, se Bullam sui Prædecessoris approbare, & confirmare. Verum nonne illam approbare, & confirmare censetur, qui jubet eam Lovanien-sibus intimari, & ab ipsis, ea, qua par est reverentia, & obedientia suscipi? At quis ignorat missum a Gregorio Lovanium Toletum e Soc. Jesu Theologum, quem habebat a Concionibus, postea Cardinalem, ut Lovanientes, ipsumque etiam Bajum ad promptum Sedi Apostolicæ obsequium exhibendum adduceret? Quod quidem feliciter Toletus successit. Nonne Urbanus VIII. Bulla in *Eminent* declarat Constitutionem Pii a Gregorio confirmatam fuisse? & a semetipso etiam utramque, tuum Pii, tum Gregorii confirmari? Procul a tam gravi argumento pueriles ineptiæ.

III. Denique, nullam esse apud nos Bullæ in *Eminent* Urbani VIII. auctoritatem probat auctor Libelli, 1. quia nunquam solita forma recepta, & promulgata fuit apud nos, 2. quia iisdem defectibus ac abusibus scatet, quibus Bulla Pii V. Imo, & novos adjicit: tum quia renovat decretum Pauli V. anni 1611. quo prohibuerat, quidquam in lucem emitti circa materiam de auxiliis, etiam sub prætextu commentandi S. Thomam, aut alio modo? nisi prius, qui vellent de hac materia scribere, & imprimere, mitterent tractatus, & compositiones suas ad dictam sanctam & universalem Inquisitionem; tum quia continet clausulam, *motu proprio*. Quæ duo moribus Ecclesiæ Gallicanæ plurimum adversantur.

Momen-
ta contra
Bullam
Urbani
VIII.

De illa Urbani VIII. Bulla pluribus paullo ante dictum a nobis fuit,

Journely de Gratia. Tom. III. Pars I.

L

neque

neque quidquam est, quod hic addamus. Hanc enim, quoad doctrinam, etiam annuente, ac jubente Christianissimo Rege, receptam fuisse, sepositis, ac præcis formulis, seu clausulis, quæ nobis non congruunt, abunde satis ut opinor, probavimus.

D E J A N S E N I O.

Ut decantata toties Jansenii causa penitus dignoscatur, duo sunt necessaria. Texenda primum Historica ejus Synopsis: tum doctrinæ Jansenii circa Gratiâ, & Libertatem systema evolvendum.

Synopsis Historica Jansenismi.

Nullus, ut puto, hic a nobis expectat, integram ac coherentem fusiori stylo adornari Jansenismi Historiam: nec instituti nostri ratio, nec præfixi hujus Tractatus limites id patiuntur. Non permittit tamen lex impositi nobis officii ut quos informandos habemus rerum Theologicarum Candidatos, hujusce domesticæ, ac ætatis nostræ Historiæ notitia omnino defraudemus. Nobis ergo animus est, illius initium, progressum, & exitum, breviter, ac summa fide, & absque ulla cujusquam offensione, ex publicis Monumentis referre.

Ad tres vero Epochas, majoris distinctionis causa, revocabimus quæcumque hic dicenda nobis sunt.

Prima exponet ea, quæ præcesserunt examen, ac judicium Romanum quinque propositionum Jansenii.

Secunda, examen illud, ac judicium continebit.

Tertia denique narrabit, quæ examen illud, ac Judicium subsequuta sunt.

E P O C H A P R I M A.

De iis, quæ præcesserunt Examen, ac Judicium Romanum quinque Propositionum Jansenii.

In hac prima Epocha continentur;

Persona Jansenii.

Liber ipsius, cui titulus: Augustinus & Jansenii de ipso judicium, Libri hujus denunciatio facta Urbano VIII. S. Pontifici.

Parisiis Habertus, & Syndicus sacre Facultatis, contra novam Jansenii doctrinam insurgunt.

Episcopi Gallicani 85. quinque Propositiones ex Libro Jansenii excerptas denuntiant Innocentio X. S. Pontifici. Undecim ex altera parte Episcopi de facta delatione apud eundem S. Pontificem conqueruntur.

P E R S O N A J A N S E N I I.

Anno 1585. Cornelius Jansenius ex Catholicis parentibus nascitur in Territorio Leerdamensi apud Batavos. Ultrajeeti, Litteris humanioribus, & Lovanii, tum Philosophiæ, tum Theologiæ operam dedit, Moderatore Jacobo Jansonio doctrinæ Baji strenuo defensore. Mutato, propter morbum, concreto, pingui Bataviæ calo, Parisios se contulit, ubi salutato Abbate San-Cyrano, cum quo Lovanii amicitiam jam contraxerat, ejus favore cuidam honestæ familiæ adolescenti instituendo præfatus fuit; tum postea cum amico suo San-Cyrano Bajonam tendit: ibique Collegii Primarius institutus, studio, & lectioni S. Augustini, prementem

mente San-Cyrano, ita se totum immerfit, ut San-Cyrani mater de filio interdum conqueſta fuerit, quod bonum illum Belgam nimius defatigaret, non ſine periculo ejus valetudinis. Bajonæ per aliquot annos commoratus, Lovanium revertitur Janſenius, ac novo S. Pulcheriæ Collegio præfectus, fundos, & redditus, ſuppeditata a Dominis Proviſoribus pecunia, emit, ædificia conſtruxit, Collegium velut a fundamentis erexit.

Anno 1617. Laurea Doctorali donatus eſt in Theologica Lovaniënſi Facultate: ſubinde bis in Hiſpaniam ab eadem Academia delegatus, commiſſa ſibi negotia feliciter perfecit.

Anno 1630. Regius ſacrarum Litterarum Profeſſor inſtituitur. Hoc anno (1) emiſit in lucem, ſub eimentito nomine Alexandri Patricii Armacani Theologi Libellum, cui titulus *Mars Gallicus*, in quo inverecunde contra ſacram Regum noſtrorum Majeſtatem invehitur. Placet nonnullis fingere, unice propter illam Gallicano Imperio irrogatam injuriam, Card. Richelii regni Adminiſtri molitionibus politicis, & auctoritate, conjurata fuiſſe in Janſenium eam procellam, qua pene ſubmerſus fuit: verum non attendunt illi, dictum Cardin. e vivis exceſſiſſe an. 1643. & de quinque Janſenii Propositionibus in Galliis diſputatum non fuiſſe ante an. 1649. Quamquam ſi Gallos, propter Martem Gallicum, inſenſos habuit Janſenius, Hiſpanos econtra ob eandem cauſam propitios expertus eſt. Attamen & Galli, & Hiſpani communibus votis poſtea in damnationem doctrinæ ipſius conſenſerunt.

Anno 1635. (2) Epiſcopus Ipreñſis conſecratus fuit, & anno 1638. die 6. Maji lue extinguitur, poſtquam ultimam, & moribundam manum ap- poſuiſſet Operi, quod inſcripſit: *Auguſtinus*. Tabulis ſuæ ſupremæ voluntatis, Capellano ſuo omnia ſua Scripta ad explicationem S. Auguſtini pertinentia legavit, ea conditione ac lege, ut typis ea mandari curaret, re prius communicata cum Liberto Fromondo, & Henrico Caleno. Quamquam vero fateatur eo in Opere diſſiciliter aliquid mutari poſſe: *Si tamen*, inquit, *Romana Sedes aliquid mutari velit, ſum obediens filius; & illius Eccleſiæ, in qua ſemper vixi; uſque ad hunc lectum mortis obediens ſum.* Idem conteſtatus fuerat cap. 29. Libri præemialis, & in Epilogo totius operis. *Mibi conſtitutum erat*, ait priori loco, *eandem, quam ab infantia ſecutus ſum, ſenſuum meorum ad extremum ſpiritum uſque ducere ſequi Romanam Eccleſiam, & Beatiſſimi Petri in Romana Sede ſucceſſorem, ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque cum ipſo non colligit, ſpargit, apud quem ſolum incorrupta Patrum ſervatur hereditas. Quidquid ab iſta Petri Cathedra, in cujus communione a teneris vixi, & porro vivere, & mori fixum eſt, ab iſto Principis Apoſtolorum ſucceſſore, ab iſto Chriſti Domini noſtri Vicario, ab iſto Eccleſiæ Chriſtiæ Univerſæ capite, Moderatore, Pontifice præſcriptum fuerit, hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.* Hæc Janſenius. Utinam iſtud Magiſtri, ſicut & Baſi obedientiæ, & obſervantiæ erga Sedem Apoſtolicam exemplum imitati fuiſſent Janſenia- ni: jam diu compoſitum fuiſſet, quod a tot annis Gallicanam impri- mis divexat Eccleſiam, totum iſtud de Janſeniana doctrina diſſidium; ac nos omnes in unitate fidei, ac vinculo charitatis colligati, tranquille reſpiraremus.

Verba
Teſta-
menti
Janſenii
T. 2. p. 26
col. 1. D.
E. & T.
3. p. 443.

De ingenio, moribus, ac eruditione Jansenii, hæc pauca auctor Synopses ejus vitæ, quæ præfixa initio ipsius Libri: *In rebus*, inquit, *semel prudenter destinatis magnanimus*, acer, & *instans*, per omnia impedimenta, & *obstantia ad exitum facile penetrabat*.... Ingenium ipsi fuit acerrimum, judicium gravissimum, memoria capacissima. Subtilis cholera nonnihil habuit, quam flammula salpetrae lepide comparare solebat, quæ momento incenditur, & momento in nihilum dispergitur... Ad istas naturæ dotes accesserat studium noctu diuque infatigabile, & veritatis immensus amor. Rogatus aliquando a sodali, quodnam Dei attributum maxime ei esset cordi, & veneraretur; veritatem respondit. Et sæpe inter horti sui spatia, & solitarias meditationes, visus auditusque oculis in Cælum sublatis erumpere in hanc vocem, *O veritas!* Nihil de debitis Jansenio laudibus detractum hic volumus: absit. At veritatem, quam tam sollicitè quæsisse dicitur, Ecclesia judice, assecutus profecto non fuit in eo Libro, cui titulus: *Augustinus*.

Liber Jansenii, cui titulus Augustinus, & quale de ipso Jansenii judicium.

Lib. proœ- Librum suum Jansenius inscripsit: *Augustinus*, quod confidat se puram
mial. D. Augustini doctrinam, a quingentis annis (ut putabat) a Scholis Ca-
c. 28. tholicis exulem, revocare.

Ergo Ecclesia tanto temporis tractu ignoravit veram de Gratia Christi doctrinam? Cui objectioni c. 30. Libri proœmialis sic respondet: *Si Ecclesia Universa recte crederet, fidemque suam palam in precibus, & Orthodoxis loquendi formulis fateretur, sed tamen quomodo verum sit id, quod credit, non satis intelligeret, sed aliud, atque aliud filii ejus humana suspitione, veracique submissione sentirent, nihil Ecclesia tota vel pars ejus in ipsa fide pateretur præjudicii. Arcanorum quippe mysteriorum integram fidem, non intelligentiam in hac vita Deus promisit Ecclesiæ.... Nam, & ipsi Scholastici, & Universa Ecclesia rectissimam fidem in Canonibus suis, & in precibus suis, ipsaque Oratione Dominica quotidiana protestatur, in quibus quidquid Aug. de gratia, & prædestinatione docuit, comprehenditur: sed quia vim eorum non attendunt, aut non intelligunt, hinc diversis opinionibus a se divulsi sunt, quibus inadvertenter fidem aliqui, quam Catholice profitentur, interimunt.*

Verum, nobis tacentibus nemo non intelligit, quam parum honorifica sit ista de Ecclesia Christi Jansenii sententia. Ita ne vero fieri potest, ut Ecclesia non intelligat, vim precum, ipsiusque Orationis Dominicæ, quas quotidie ad Deum fundit? Ita ne per tot sæcula cæcutiit in dignoscenda vera S. Augustini circa gratiam doctrina? Sed hæc jam mittamus.

Referunt nonnulli Jansenium Opus suum Baji Apologiam primum inscripsisse, quod non alio consilio ac mente manum operi admovisse videtur, quam, ut doctrinæ Baji Apologiam ac defensionem susciperet; verum postea titulum libri immutasse; quod præsentiret concitandam in se Romanam indignationem, ac libri sui certissimam censuram.

Lib. proœ- Per viginti & duos annos, huic suo libro perficiendo totus incubuit
mial. Jansenius, ut Augustini mentem ac doctrinam penetraret: *In quibus pe-*
c. 28. p. *netrandis*, ait ipse, *quamvis forte multorum annorum assiduo labore, & iterata*
25. col. 1. *decies, imo vicies, ac tricies lectione Laborum ejus, multisque precibus ad*
B. *Deum*

Deum fufis, non multum profecerim; hoc faltem unum affecutus fum, ut non obfcure mihi cernere videar, quam procul hujusmodi recentiores in multis myfteriis percipiendis ab Auguftini mente deviaverint.

Hinc dubitat Janfenius, an multum profecerit in penetranda Auguftini doctrina; & tamen afseveranter pronuntiat, ſibi clarum videri recentiores ab ea deviaſſe; quomodo hæc ſecum coherent? Inde vero fatetur, fummo, & indefeſſo multorum annorum ſtudio, ac repetita ſæpius Librorum Auguftini lectione in penetranda ejus doctrina adlaboraſſe: Ergo Janſenii ſyſtema, non ea in Auguſtino emicat luce, qualem fingunt diſcipuli Janſenii. Immerito igitur recentiores Scholaſticos Janſenius fugilabat, quod in tanta luce cæcutiſſent; quandoquidem ipſemet, ut eam Auguſtini doctrinam e tenebris erueret, ac genuinum ipſius ſenſum expiſcicaretur, per tot annos deſudavit. Quod ſi genuinus Auguſtini ſenſus Janſenium tamdiu latuit, itaut ipſomet fatente, retro abire, ac retrocedere videretur, quid tandem de perſpicuitate Janſenii Auguſtinum commentantis ſentient ejus defenſores, quem poſt infinita pene ab ipſis in ejus elucidationem edita volumina ab annis 70. Eccleſiæ Univerſæ impervium eſſe proterve afseverant? Scilicet illis ſolis datum eſt ſapere, intelligere, ceteri vero miſeri mortales in tenebris cæcutiunt. Ep. 25.

Percrebuerat apud eruditos fama, Janſenium Opus illud egregium meditari. Cui dum totus infudat, ait auctor vitæ illius, *viri multi ſpirituales, & eruditi ſæculares, Regularesque, currenti ſæpiſſime calcar addiderunt, ut opus inchoatum deproperaret, ne quod Veneri Apellis accidit, morte interceptus, non inveniret, qui ad præſcripta lineamenta auderet ſuccedere. Ipſe quoque huic operi unice natum, & ubi abſolviffet, paratiſſimum ſe mori diſtitabat.* Tanta ſcilicet erat præconcepta de hoc inauſpicato fætu opinio, qui non ſine magno paſſis Eccleſiæ detrimento lucem aſpexit.

Uno grandiori conſtat volumine in tres Tomos diſtincto: primus octo Libros continet de Hæreſi Pelagiana. Secundus complectitur quatuor partes. 1. Unicum Librum habet de ratione, & auctoritate in rebus Theologicis. 2. Unicum pariter Librum de Gratia primi hominis, & Angelorum. 3. Quatuor Libros de ſtatu naturæ lapſæ. 4. Tres de ſtatu naturæ puræ. Tertius Tomus in duas partes dividitur. In Prima ſunt decem libri de Gratia Chriſti Salvatoris: hæc pars videtur eſſe ſinis, ac ſcopus totius Operis, cui Epilogus apponitur. In 2. parte unicus liber continetur, qui dicitur Parallelum erroris Maſſilienſium, & opinionis quorundam recentiorum.

Liber ille ſcriptus eſt ſtylo, nec laxiori, nec ſatis preſſo, nec polito, nec etiam inculto, ac barbaro. Frequentes continet earumdem rerum repetitiones; magnam adinventæ veritatis præſidentiam; vix ferendam aliarum opinionum acerbiorum cenſuram, ac Theologorum Scholæ apertum contemptum: Nonnulli Scholaſtici, inquit, qui ſe multum ſapere crediderunt, in tam animoſas, inſulſasque cenſuras Auguſtinianæ doctrinæ proruperunt, a cujus vero intellectu tam procul abſunt, ut Sanctum Scriptorem clauſis, aut extinctis oculis legiſſe videantur... Et poſtea: Recentiores iſti profecto tantum ab oſtio veræ Theologiæ, fide ſalva aberraverunt, ut neque fidem Chriſtianam, quam animo ut Catholici tenent, neque ſpem, neque cupiditatem, neque naturam, neque gratiam, eamque neque angelorum, neque hominum, neque ſtantium, neque lapſorum; neque ſuffi-

Pag. 25. cientes, neque efficacem, neque operantem, neque cooperantem... neque vitium, col. 1. A. neque virtutem, neque opus bonum, neque peccatum, neque originale, neque actuale, neque primum, neque supplicium... neque liberum, neque servum arbitrium... denique, neque vetus neque novum Testamentum intelligi videantur. Egregia vero Theologorum Scholæ laus, & commendatio.

Approbatum legitur Opus Jansenii a sex Doctoribus Facultatis Theologicæ Parisiensis, inter quos approbatio D. Beauharnois non sine fraude translata fuit ad frontem Commentarii ejusdem Jansenii in Pentateuchum, sub titulo Censuræ Academiæ Parisiensis: quasi tota Academia Librum Jansenii approbasset.

Quis porro fuerit Jansenii de sua lucubratione sensus, quale judicium, ipse privatis ad amicum San-Cyranum Epistolis candide aperit. Epistola 63. scripta anno 1626. *Tantum*, inquit, circa istud negotium incommodi, ac periculi exponere mihi non potes, quantum ego vel ab initio subodoratus sum. Epistola 131. scripta anno 1635. ait, se adduci non posse, ut credat opus suum a Judicibus (Romano nempe Pontifice) approbandum unquam fore. Et Epist. 16. scripta an. 1621. Non audeo, ait, dicere, quid sentio de prædestinatione, & gratia, ne forte antequam omnia parata, & matura sint, mihi quod aliis, accidat. Romæ damnetur, sic damnatus fuerat Bajus. Addit ibidem, se non aspirare amplius ad ullum munus academicum, ne si forte sensa sua expromeret in publicam incurreret offensionem. Et Epist. 63. ait, Daturum se operam, ne se vivente, Liber suus in lucem prodeat, quo vitæ suæ tranquillitas posset turbari. Et Epist. 21. ait, se in suscepto opere continuo incumbere, atque eo magis terreri, quo plus progreditur. Quos scilicet novi in Religionem consilii remordet conscientia, eos, & angit timor futuri eventus. Addit in eadem Epistola; quod palam & resecto, ut loquitur, velo nusquam auderet aperte loqui, nisi crederet Deum speciali consilio rem tantam promoveri. Non ita de hac Dei providentia præsumebat, quin periculi non ignarus, & de successu anceps, sollicitè San-Cyranum rogaret, ut sibi Potentem, ac Mobiliorum amorem, & gratiam conciliaret: quia, inquit, hoc necessarium prævideo, ad Libri mei successum. Ibidem: Prævideo magnam fore necessariam providentiam, ad gubernandam naviculam. Et Epist. 53. scripta anno 1623. æstimat rem magno sibi præsidio futuram esse, si Communitates, seu Societates Religiosorum ad partes suas adducere posset, quod viri hujusmodi soleant rem susceptam ardentius proficere, & ab incepto nusquam recedere. Tali favore, ac præsidio indigere se sentiebat Jansenius, propter novitatem doctrinæ, quam invehere meditabatur. Epist. quippe 13. scripta an. 1620. asserit, doctrinam, quam in S. Augustino referavit, omnibus stuporem incussuram. Et in alia Epistola: Si contingat, inquit, meam doctrinam revelari, futurum est, ut tamquam delirus ac somniator insignis audiar. Epist. 16. Miratur quantum doctrina Augustini non tantum sui, sed etiam præteritorum sæculorum Theologis ignota fuerit; & ut, inquit, ingenue dicam, quod sentio, existimo post hæreticos a nemine magis, quam a disputatoribus illis Scholasticis adulteratam, & corruptam fuisse Theologiam. In ipso denique totius sui Operis Epilogo. Quæ hætenus, inquit, ex Augustini mente differuimus... nova multumque forsan miranda videbuntur iis, quibus antiqua, quia incognita sunt, etiam videntur nova. Scilicet Jansenio reservatum erat, universam Theologorum gentem edocere, & ab errore ad veritatem revocare. Denique de Thomistica doctrina sic loquitur Epistola 18. Audeo dice-

dicere, inquit, mihi compertum esse, quod & si utraque tum Jesuitarum, tum Thomistarum Schola usque ad extremum Judicii diem disputatura sit, tantum a veritate sit aberratura, in quantum utraque ab ipsa centum leucis distat. Ibidem: Cum Augustinum degusto, fastidit Thomas.

Liber Jansenii Urbano VIII. denuntiatur, & ab ipso prohibetur.

Cum in edendo Augustino Jansenii prælum Lovanii sudaret, singula folia recenter edita Romam ad examen trans mittebantur. Fromondus & Calenus Lovanienses Doctores, ut editionis curam, sic & Libri ipsius defensionem, missis ad Pontificem pluribus Memorialibus seu scriptis susceperunt. Inde factum, ut vix absolutum Opus lucem aspexit, cum parato jam examine, ab Urbano VIII. S. Pontifice, pridie nonas Martii ann. 1641. data Constitutione, quæ incipit, *In Eminenti*, prohibitum, & ad tenebras damnatum fuerit. Duas censuræ causas & rationes exponit S. Pontifex. 1. est, quia contra Decretum Pauli V. datum anno 1611. die 1. Decemb. & suum anni 1626. die 22. Maji de non promulgandis ullis circa materiam de auxiliis operibus, dictus Liber Jansenii editus fuisset. Atque hac ipsa de causa, nonnullas Theses, quas Patres Soc. Jesu in Civitate Antuerpiensi de eadem materia tractantes, typis mandaverant absque licentia Congregationis Inquisitionis Romanæ, pariter damnavit, ut & Liberti Fromondi brevem *Anatomiam hominis*, Lovanii an. 1641. & *Conventum Africanum*, sive disceptationem judicalem apud Tribunal Præsulis Augustini, &c.

Altera vero causa hæc est, quod Liber Jansenii multas contineat Propositiones Baji, jam damnatas a S. Pio V. & Gregorio XIII. Cum autem, ait Urbanus VIII. ex diligenti, & matura ejusdem Libri, cui titulus Augustinus, lectione postmodum compertum fuerit, in eodem Libro multas ex Propositionibus a Prædecessoribus nostris olim, ut præfertur, damnatas contineri, & magno cum Catholicorum scandalo, & auctoritatis dictæ Sedis contemptu, contra præfatas damnationes, & prohibitiones defendi; nos huic malo in scandalum totius Reipublicæ Christianæ, & fidei Catholicæ perniciem vertenti, opportunum remedium adhibere volentes Pii & Gregorii Prædecessorum hujusmodi Constitutiones prædictas, omniaque & singula in eis contenta, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo confirmamus, & approbamus: Librumque prædictum, cui titulus est, Augustinus, articulos, opiniones, & sententias in dictis Constitutionibus reprobata, atque damnata, ut a nobis compertum est, continentem, & renovantem... prohibemus.

*Recueil
des Bulles
p. 41.*

Propositiones Baji, quas renovat Jansenius, istæ præcipuæ sunt.

Circa libertatem 39. Quod voluntarie fit, etiam si necessario fiat, libere tamen fit, 41. Libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato. 66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali. 67. Homo peccat etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

Circa possibilitatem Mandatorum Dei. 54. Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

Circa opera Infidelium. 25. Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia. 68. Infidelitas pure negativa in his, quibus Christus non est prædicatus, peccatum est. 38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur: aut laudabilis illa ebaritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

Denique circa statum naturæ puræ. 55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur. 26. Integritas primæ creationis non fuit in debita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. 78. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia.

Ex censura Urbani, altus Janfenianorum dolor, ac in Bullam ipsam falsi expostulatio. Missi Romam a Lovanienfibus duo Deputati, Synnichius & Papius, qui Libri Janfenii causam agerent, ac præsumptæ subreptionis aperirent causas, & rationes. Ab Albizio infenso discipulorum Janfenii hoste, aut confectam, aut adulteratam causabantur Urbani Constitutionem, & in eam nomen Janfenii fraudulentè irrepsisse, contra fidem a Pontifice datam, quod nullus in particulari sugillaretur cum expressione nominis. Ita sibi ab Urbano dictum sub juramento affirmavit Synnichius coram publico Notario Die 22. Februarii an. 1647. (Diarii D. de S. Amour inter collectanea p. 210.) Refert idem de S. Amour Diarii par. 4. c. 5. Albizium se præsentè asseruisse Bullam hanc a se collectam, ac digestam fuisse, ea spe, ut excitati tumultus statim eo pacto sedarentur, nullo factò prævio doctrinæ examine, quod certissime præmissum fuisset, si quod subinde contigit, potuisset prævideri. Atque Patrem Hilarionem testatum sibi pariter fuisse, Librum Janfenii non propter doctrinam, quæ discussa non fuerat, damnatum, sed quod, cum de gratia tractaret, editus fuisset contra Decretum Pauli V. & ipsiusmet Urbani. Addebant Bullæ illius varium in variis exemplaribus annum consignari; & quamquam ann. 1641. pridie Nonas Martii latam esse, nonnisi tamen die 19. Junii an. 1643. in Urbe sollemniter promulgatam. Denique eam ipso jure nullam & irritam: tum quia damnat Libri Janfenii doctrinam ea prius non discussa, nec cum Augustiniana comparata; tum quia non idem est Janfenii, qui Baji fuerat, sensus in iisdem propugnandis articulis, quos S. Pius V. & Gregorius XIII. proscrisperant; inter quos, fatente ipsomet S. Pio V. nonnulli aliquo pacto sustineri possunt in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento. Tum denique quia in illa Urbani Bulla, S. Pii V. Constitutio dicitur confirmata a Gregorio XIII. patere autem ex lectione Bullæ Gregorii, nullam in ea fieri mentionem dictæ confirmationis. Odiosum Romanæ Curie idcirco fuisse nomen Janfenii, scribit in suo Diario dictus de S. Amour p. 2. c. 11. quod auctoritatem Bullarum S. Pii V. & Gregorii XIII. sibi objiciens dixisset, Hæreo, fateor, sed quid ad doctrinam S. Augustini?

Excipiendis, ac mature discutiendis his Lovanienfium querelis S. P. Urbanus tres Cardinales ex supremis Inquisitoribus præfecit, Bernardinum scilicet Spadam, Joannem Baptistam Pamphilium (qui postea fuit Innoc. X.) & Lelium Falconerium. Auditis patienter Synnichio & Papiro Deputatis, omnibusque longo, & accurato examine discussis die 26. Junii an. 1644. emissum est a sacra Congregatione generalis Inquisitionis Decretum, in quo dicitur: Domini Cardinales in executionem dicti mandati, præfatos Doctores verbo, & scripto multa deducentes, tum congregatim, tum privatim audiverunt, eaque omnia in præfata suprema, & universali Congregatione prius communicata, ac ibi pluries discussa, una cum voto ipsius Congregationis Sanctissimo Domino nostro diligentissime retulerunt. Sanctitas vero sua, audita relatione, & voto præfatis, nec non omnibus mature perpensis, & consideratis; man-

davit.

Pag. 204.

col. 2.

Ib. p. 203.

col. 2.

Pag. 73.

col. 2.

Recueil

p. 50.

davit ex Archivio ejusdem Congregationis, & Matrice actorum, quæ in eodem Archivio conservantur, extrahi sive transcribi, & diligenter collationari, ac imprimi exemplar Bullæ præfatæ, illudque sic extractum, collationatum, & impressum eidem Synnichio, & Papio per supradictos Dominos Cardinales Spadam, Pamphilium, & Falconerium consignari, ipsisque insuper, Synnichio, & Papio intimari, & significari, suæ Sanctitatis mentem, & voluntatem esse, ut eidem exemplari sic consignato fides adhibeatur... & demum super dubitationibus, difficultatibus, & querelis occasione præfatæ Bullæ quoquomodo excitatis vel excitandis, perpetuum silentium imposuit... insuper Sanctitas sua mandavit juxta sensum præfatum scribi per eandem Congregationem Nuntiis Apostolicis ac locorum Ordinariis. Sic caute præclusa est via malevolorum hominum mendaciis ac falsis relationibus. Mandato Pontificis obsecuta Congregatio, totam rei gestæ feriem Internuncio Bruxellensi per Epistolam significavit: ut forsitan, inquit, Doctorem Synnich ad fovendas contentiones, alendamque refractariorum, & huic Constitutioni inobedientium contumaciam, aliter aut ad Universitatem Lovanien- Recheil p. 54. sem, aut ad alios scribere contingat, ac spem faciat, fore ut Bulla revocetur, aut mitigetur, Dominatio vestra unumquemque de veritate rei edocere, deque ea Universitates Belgii, illiusque Prælatos securos reddere possit, nunquam, ne per minimam quidem cogitationem, Sanctissimo Domino venturum in mentem, ut Bullam hanc quacumque demum sui parte immutet.

Jam anno superiori 1643. die 24. Octob. S. Pontifex Urbanus, dato ad Archiepiscopum Mechliniensem Brevi, jusserat intolerabilem eorum arrogantiæ coerceri, qui suam Constitutionem nondum in suis Diocæsesibus promulgatam falsi accusare ausi fuerant. Ib. p. 48.

Hoc Bullæ Urbani authentico exemplari, velut fabula exsufflatur quod ex Albizio, & suo Patre Hilarione refert citatus de S. Amour; quasi Pontifex Albizium fraudis tam splendida reum ferre potuisset, nedum gravissima subinde negotia ejus fidei committere: quod Pontifici asserenti ex diligenti ac matura Libri Jansenii lectione compertum sibi fuisse multas e Propositionibus a suis Prædecessoribus damnatas in eo contineri, major fides haberi non deberet, quam præfato Patri Hilarioni affirmanti, discussam non fuisse doctrinam Libri Jansenii? De Jansenianis conquestus aliquando fuit Card. Chisius, referente de S. Amour Diarii p. 6. c. 7. quod immerito Albizium velut fraudum architectum traducerent ac tam invisum haberent: Ecce, inquit Chisius, quomodo unum Albizium semper appellant. Simili modo Doctores Flandri contendebant Albizium Urbani VIII. Bullam adulterasse, quam tamen ego Doctoribus illis adulteratam non fuisse demonstravi. Non ignorabat ipsemet de S. Amour, quod a Patre Hilarione audiverat, dictum Albizium virum esse æquitatis studiosum ac tenacem (Diarii par. 4. c. 5. & par. 5. c. 2.) non tamen potuit ille Jansenianorum aculeos, & maledicentiam effugere, quasi fraudulenter, & ad invidiam, contra mentem Pontificis, Bullæ Urbani Jansenii nomen inferuisset. Nulla profecto nomini vel personæ Jansenii nota iniusta fuit, sed ejus dumtaxat Libro. Frustra Lovanienfes excusationis causâ obtendebant, tum alium esse Jansenii, & Baji sensum; tum asseruisse Pontificem, aliquas ex damnatis Propositionibus in rigore ac proprio verborum sensu ab assertoribus intento defendi posse. Namque absolute prohibuerat S. Pius V. damnatas a se Propositiones, quocumque sensu sustineri; ex ipso vero authentico Bullæ exemplari, quod Lovanienfium Deputatis traditum Diarii p. 395. col. 1.
Ib. p. 203 col. 2.
Ib. p. 267 col. 1.

tum est, manifeste patet, comma seu virgulam, de qua litigaverant, collocari post verbum possent, & ante ista, in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, Id agnoscit vel ipsemet de S. Amour, Diarii part. 5. c. 2. tametsi absque ulla probatione, nec sine calumnia, id fraude Albizii contigisse asserat. Neque vero feliciter auguratur idem de S. Amour, cum ait nomen Jansenii Romanis odiosum idcirco fuisse, quod ad Pontificias S. Pii V. & Gregorii XIII. Constitutiones respondisset, *Hæreo, fateor*. Imo vel hoc ipsum hæreo, quoddam erat reverentiæ argumentum. Ut quid enim, quæso, hæsisset, nisi eum detinuisset, quam non exuerat, in Sedem Apostolicam debita reverentia? Verius longe affirmat Paulus Irenæus Disq. 5. art. 8. *magnam apud Romanos initio famam Jansenio conciliasse nobilia ejus pro fide Catholica adversus hæreticos certamina: adeo ut Iprensis Episcopus Bullæ gratis ipsi omnium consensu Cardinalium concessæ sint. Sed Liber ipsius posthumus, pergit idem auctor, in gravem invidiam vocari cœpit*. En vera dissensionum radix, & origo. Cetera vero falsitatis ac suppositionis indicia, quæ contra Urbani Bullam Lovanienses opponebant, vel aperte falsa, vel levissima, nulliusque plane ponderis habenda.

Splendidum profecto mendacium est, quod jam antea repressimus, dicere Gregorium non confirmasse sui Prædecessoris Pii Constitutionem. An non eam vere confirmat, sicut asserit Urbanus, qui totam eam refert ac renovat; qui datis ad Lovanienses Litteris, ac misso Legato, eos ad illam promulgandam adhortatus est, & pro sua auctoritate adduxit ac compulit? Nihil vero ad dictæ Bullæ veritatem sollicitandam refert, quod paullo serius in Urbe promulgata fuerit, modo ritu sollemni promulgatam tandem fuisse constet. Ad hoc ipsum autem incommodum præcavendum, quod ex varietate exemplarium dictæ Bullæ opponebatur, voluit Pontifex e Scriniis Vaticanis autographum educi, & ad ejus fidem accurate describi exemplar illud, de quo dictum fuit. Merito igitur Alexander VIII. anno 1690. istam Propositionem proscripsit. *Bulla Urbani VIII. est subreptitia*.

Non potuit Urbanus, quoad vixit, obtinere a Ministris Regis Catholici, ut sua contra Librum Jansenii Constitutio in Belgio sollemniter promulgaretur. ob infinitas scilicet defensorum hujus Libri artes, & molitiones, quibus totum Belgium commovebant, ac perturbabant.

Mortuo Urbano, Innocent. X. summo animi ardore Prædecessoris sui Constitutionis executionem urgere cœpit apud Gubernatorem Belgii Marchionem Castri Rodrici, Brevi ad ipsum dato die 2. Martii an. 1645. in quo ait: *In isto ab hac Sancta Sede vetito Jansenii Libro expressam noscimus ac resumptam doctrinam Michaelis Baji, cujus improbatas opinionibus vehementer commotus Philippi II. claræ memoriæ Regis animus, ea æstuavit sollicitudine, ac zelo, ut præcipuis ille monitis suo in Urbe Oratori acriter præscripserit, impense ageret cum Pontificibus prædictis Pio, ac Gregorio, ut eas abolitas omnino vellet, ac damnatas*. Scripsit in eundem finem Innocentius ad singulos Belgii Præsules; necdum tamen votis plene frui concessum, nisi anno 1648. cum Regis Catholici jussu, ac cura Leopoldi Archiducis, Constitutio Urbani publicata, & recepta fuit; imposita etiam lege iis omnibus, qui ad aliquod seu Civile, seu Ecclesiasticum munus promoveri cuperent, ut propria syngrapha, ac juramento testarentur; se obsequentes esse S. R. Ecclesiæ, & S. D. N. Innocentio X. Pontifici Romano, & acceptare debita obedientia Constitutionem Urbani, in qua damnatur, & prohibetur Liber Jansenii. Hoc ipso

an. 1648.

Castel
Rodrigo.
Recueil
pag. 57.

Historie
generale
du Jansenisme c. 1.

an. 1648. Academia Duacena sollemni Instrumento declaravit, eos splen-^{p. 219. Res-}
dide mentitos fuisse, qui asseruerunt Doctores Duacenses non tantum ^{cueil p.}
alias, sed etiam modo pertinaciter adhærescere doctrinæ Baji, & Jan-
senii; *Econtra enim censuimus*, ajunt, *communibus suffragiis humillime suam*
Celsitudinem rogandam, ut pergat doctrinam illam Jansenianam serio extirpare,
qua nequaquam docetur mens beati Augustini.

Atque iste fuit exitus controversiarum, quæ in Belgio excitatæ fuerant,
occasione Bullæ Urbani VIII. Nunc ad Gallos nostros veniendum.

Parisis Habertus, & Syndicus Facultatis Theologicæ contra novam Libri
Jansenii doctrinam insurgunt.

Dum Romæ sua Urbani Bullæ veritas, & auctoritas asserbatur, at-
que in Belgio promulgationem urgebat Pontifex; Parisiis Isaacus Haber-
tus Doctor Sorbonicus, Parisiensis Ecclesiæ Theologus, postea Episcopus
Vabrensis, tum tribus Concionibus habitis in Ecclesia Cathedrali, pri-
ma, & ultima Dominica Adventus an. 1642. & Dominica Septuagesimæ
an. 1643. tum Libro cui titulus: *Defensio fidei Ecclesiæ*, Doctrinam Jan-
senii pari zelo, & eruditione confutavit. Cui ex altera parte, Antonius
Arnaldus Doctor pariter Sorbonicus, fervidus inter ceteros Jansenii de-
fensor, duas opposuit pro Jansenio Apologias annis 1644. & 1645.

Hoc ipso an. 1644. die 2. Jan. Bulla Urb. VIII. ad sacram Facultatem
Regio mandato defertur: ac die 15. ejusdem mensis, eadem Facultas suis
omnibus severe injunxit, ne aliquam e damnatis a S. Pio V. & Gregorio
XIII. propositionibus propugnarent. Parisiensis Archiepiscopus de Gondy,
Decretum jam mense Decembri paraverat, ad promulgandam sua in
Dioecesi dictam Constitutionem: verum nonnisi die undecima Januarii le-
ctum illud, ac promulgatum fuit a publicis Parochiarum Præconibus.

Anno 1649. die 1. Julii, D. Cornet Syndicus sacræ Facultatis Parisiensis,
querimoniam instituit adversus quosdam Baccalaureos, qui novitatis stu-
dio, nonnullas Propositiones, quas in eorum Thesibus deleverat, aut
viva, inter respondendum, voce propugnare, aut etiam suis in Thesi-
bus scribere ausi fuerant. Addidit eo malum devenisse, ut, nisi prom-
pto, & efficaci remedio sanaretur, periculum foret, ne perversa doctrina,
quæ omni arte, ac machinatione Thesibus interferitur, tandem summo
Religionis, ac Facultatis detrimento prævaleret: sibi præsentius non videri
afferri remedium, quam si Facultas de illis Propositionibus suum profer-
ret judicium. Septem illico ad examen obtulit, ex quibus, duabus subin-
de rescissis, quinque famosæ dictæ Propositiones superstites fuerunt ad
examen servatæ. Rogavit igitur sacrum Ordinem, ut pro more solito
Deputati designarentur, qui eas inter se expenderent, suum ad plena
Comitia relaturi subinde judicium. Re in deliberationem missa, postula-
tioni Syndici annuit Facultas, ac Deputatos nominavit, qui multis inter
se habitis Congregationibus, suam ad Facultatem die 1. Augusti congre-
gandam, de propositis Articulis sententiam referre meditabantur, cum se-
ptuaginta Doctores, facta intercessione adversus Conclusionem latam
die 1. Julii, provocarunt ad Senatum. Senatus Consulto die 5. Octobris
an. 1649. cautum est, ne dictæ Propositiones ad examen vocarentur, do-
nec aliter provisum fuisset: simulque interdixit Libellum, qui circa me-
dium

dium Septembris evulgatus fuerat sub titulo : *Censuræ Deputatorum Sacræ Facultatis* contra dictas Propositiones.

Istæ porro erant Propositiones septem , a Syndico Facultatis ad examen , & censuram oblatae .

I. *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus , & conantibus secundum præsentem , quas habent vires , sunt impossibilia : deest quoque iis gratia , qua possibilia fiant .*

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nusquam resistitur .*

III. *Ad merendum , & demerendum in statu naturæ lapsæ , non requiritur in homine libertas a necessitate , sed sufficit libertas a coactione .*

IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ; & in hoc erant hæretici , quod vellent eam talem esse , cui posset humana voluntas resistere , vel obtemperare .*

V. *Semipelagianorum error est , dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse , aut sanguinem fudisse .*

VI. *Sensit olim Ecclesia , privatam sacramentalem pœnitentiam pro peccatis occultis non sufficere .*

VII. *Naturalis attritio sufficit ad sacramentum pœnitentiæ .*

Duæ illæ postremæ Propositiones neglectæ sunt , ac rescissæ . De aliis quinque controversia gravis excitata , de qua bene multi Gallicani Præsules Summum Pontificem Innocentium X. consuluerunt .

Octoginta quinque Episcopi Gallicani , quinque Propositiones Jansenii deferunt ad Innocentium X. Undecim ex altera parte de facta delatione apud eundem conqueruntur .

Cum Syndicus sacrae Facultatis ab incepto quinque Propositionum examine recedere compulsus fuisset ; ob tumultus , & commotiones , quas Janseniani excitaverant , octoginta , & quinque (quidam numerant 88.) Præsules Gallicani , veriti , ne audacius error inde prævaleret , consultius , ac providentius fore judicarunt , si tota hæc causa ad Innocentium S. Pontificem deferretur ab ipso definienda ; & quidem cum minori pacis dispendio , majori autem sequituræ definitionis pondere , & auctoritate . Anno itaque 1650. dicti Præsules sollemni ad Innoc. X. Epistola Haberti Vabr. Episcopi manu exarata subscripserunt , denuntiantes ipsis famosas quinque Jansenii Propositiones . *Majorès causas , inquit , ad Sedem Apostolicam referre sollemnis Ecclesiæ mos est , quam fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat . Aequissimæ huic legi obsequentes , de gravissimo circa Religionem negotio Sanctitati tuæ scribendum esse censuimus . Decennium est , ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro mœore commovetur , ob Librum posthumum , & doctrinam Reverendissimi Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi . Tales quidem motus sedari oportebat , tum Concilii Tridentini auctoritate , tum Bullæ illius , qua Urbanus VIII. felicitis memoriæ adversus Jansenii dogmata pronuntiavit , & Decreta S. Pii V. ac Gregorii XIII. in Bajum edita confirmavit . Atque hujus quidem Bullæ veritatem , ac robur novo diplomate vindicasti : sed quia nulli figillatim Propositioni certa censuræ nota inusta fuit , locus etiamnum aliquis quorundam cavilis , & effugio relictus est . Intercludendum autem penitus speramus , si , ut precamur , Sanctitas tua quid hac in re sentiendum sit , clare , distincteque definiet . Obtestamur ergo , ut has præ-*

Epistola
85. Episcopo-
porum
ad Inn X.
Recueil
71.

sertim

sertim Propositiones, de quibus disceptatio periculosior, ac contentio ardentior est, Sanctitas vestra expendat, & perspicuam, ac certam de unaquaque sententiam ferat. Denique quinque Propositiones mox relatas subjiunt.

Undecim ex altera parte Episcopi, datis ad eundem Pontificem Literis, declarant sibi non probari Fratrum suorum Reverendissimorum consilium, in ea, quam deposcebant, quinque Propositionum censura: his de causis, 1. Quia intempestivum plane foret hujus rei examen, quæ anno superiori Parisiensi Scholam ingenti animorum contentione, nullo fructu commoverat. 2. Quia Propositiones illæ ad libitum fictæ, & ambiguis vocibus concinnatæ, aliud per se nihil quam animorum jurgia, & pugnantium, ut sit in æquivocis, interpretationum dissidia nata essent procreare. 3. Quia si Propositiones istas ad examen, & ad judicium vocari expediret, judiciorum ordo legitimus Ecclesiæ totius, tum maxime Gallicanæ consuetudo postularet, ut primum a se majores, ac difficiles, quæ apud se ortæ sunt quæstiones dispicerentur. 4. denique, quia non aliter tota hæc controversia definienda esset, quam si sollemni (quæ Collegarum suorum mens esse non videtur) & ad Majorum normam instituto judicio, hoc est, vocatis, & auditis ambabus partibus, ut non pridem sub oculis piæ memoriæ Clementis VII. & Pauli V. factitatum est, rem tota placeat a fontibus, & ex integro ventilare.

Epistola
11. Episcopo-
rum
adversus
superio-
rem 85.
Inter
Collecta-
nea S.
Amuor
pag. 5.

Scripsit, & privato suo nomine ad eundem Pontificem Grassensis, & Venciensis Episcopus D. Godeau, ægre ferens, quod alii 85. Episcopi judicium Romanæ Sedis expostulassent circa dictas Propositiones: Non quia doleamus, ait, adiri supremum Tribunal, sed quia id ita factum est privatim, & ab uno tantum nostris Fratribus carissimis, qui alios ad subscribendum impulit, non communicato invicem consilio, nec collatis suffragiis, aut indicta Synodo, nedum re proposita in Comitibus Cleri Gallicani, quæ opportune per id temporis haberi contigerat.

Epistola
D. Godeau.
ib. p. 6.

Priorem 85. Episcoporum Epistolam Innocentio reddidit die 12. Aprilis anni 1651. Orator Regis Christianissimi. Alteram vero undecim Episcoporum Ludovicus de S. Amour Doctor Sorbonicus. Hic enim cum in comitatu viri cujusdam nobilis Romam petiisset, atque inde rediens Genuam appulisset mense Junio ejusdem anni 1651. ibidem accepit dictas undecim Episcoporum Literas, a se tamquam eorum Legato, ad Pontificem perferendas, quas statim Romam reversus, Innocentio reddidit die 10. Julii ejusdem anni.

M. le
Bailly
de Va-
lencay.
Diarii
part. 2. c.
14. p. 79.
& seq.

Jam ipsa die 12. Aprilis Congregationem quinque Cardinalium Pontifex instituerat ad examen quinque Propositionum: neque ab eo proposito dimoveri potuit his postremis undecim Episcoporum Literis; imo magis in eo firmatus. Restituenda scilicet erat inter Theologos Scholæ Parisiensis ea ipsa pax, & concordia, quæ occasione dictarum Propositionum turbata fuerat, & quæ non aliter in tanta animorum collisione restitui posse videbatur, quam judicio S. Pontificis, cui omnes obedire tenentur: cuicumque enim alteri obloqui, & ab ipso ad Sedem Apostolicam provocari facile fuisset. Neque porro Episcopi 85. ut & alii undecim ignorabant, quæ legitima sunt Episcoporum jura; nec ea profecto violaverant, delatis ad S. Pontificem quinque Jansenii Propositionibus. Noverant equidem primam litis apud se natæ cognitionem sibi pro jure suo reservari; at illam ad Episcopum Episcoporum sponte deferri aliquando posse, & expedire, eo ipso Jure Canonico, & Ecclesiastica consuetudine exploratum habebant; atque ut in re præsentis deferretur, postulabat, & natura exortæ controversiæ, & conten-

Diarii
p. 3. c. 4.

den-

dentium ardor. Agebatur scilicet de Libro Jansenii, quem Jansenius ipse moriens Judicio Romanæ Sedis subjecerat, de quo jam pronunciaverat Urbanus VIII. Aliunde vero periculum erat, ne Jansenianorum arte, ac potentia excitatis inter Episcopos iisdem, quæ nuper inter Doctores, animorum dissensionibus, res tota in fumos evanesceret.

P. 157.
col. 2.

Agnovit, & ipsemet Episcopus Grassensis, nihil ea in detractum fuisse juribus Episcoporum. Scribens enim ad D. de Valencay Regis Christianissimi in Urbe Oratorem, dicebat, (Diarii de S. Amour parte 5. c. 1.) *Episcopos suis in Diœcesibus, perinde, ac Romanum Pontificem in Univerſa Ecclesia, centrum esse unitatis, adeoque se rem Episcopatu dignissimam egisse, cum ad S. Pontificem examen, & judicium quinque Propositionum detulerunt, præsertim in tam evidenti periculo dissensionis, ac discordiæ circa rem in Religione gravissimam. Hoc ipsum agnovere tandem, & ipsi undecim Episcopi, qui, vel præsentis Comitii subscripserunt, vel absentes non improbavere, quæcumque a Clero Gallicano in Comitii anni 1653. 1654. 1655. & 1656. circa Jansenii causam gesta, & statuta fuerant. Quin, & in Comitii generalibus an. 1700. Præsidente Eminentissimo Card. Noallio, inter quatuor Propositiones Jansenismum spectantes, hæc, quæ secundæ pars est, simul cum aliis damnata fuit: Episcopi Gallicani libertatem Ecclesiæ Gallicanæ sub earum asserendarum specie labefactarunt, super recipienda Constitutione Innocentii X. contra Jansenium. Fuit ergo legitima hæc quinque Propositionum apud Pontificem per Episcopos facta denunciatio; sed, & fuisse earum Romanum examen diligens, & accuratum, Judicium vero Canonicum, & æquissimum, quæ sequuntur, profecto demonstrabunt.*

SECUNDA EPOCHÆ.

De Canonico examine, ac Judicio Romano quinque Propositionum Jansenii.

Hæc erunt hujus secundæ partis narrationis nostræ Capita:
Institutio, & Forma Congregationis.

Theologorum ex utraque parte deputatorum Romam adventus, gesta, scripta.

Quinque Propositionum in Romano examine sensu Jansenii facta discussio.

Romanum de quinque Jansenii Propositionibus Judicium.

Æquitas hujus Judicii vindicata.

Institutio, & Forma Congregationis.

Innocentius X. acceptis 85. Episcoporum Galliæ Literis, ipsa die 12. Aprilis an. 1651. Congregationem instituit ad examen delatarum Propositionum, nominavitque Cardinales Julium Roma Sacri Collegii Decanum, Bernardinum Spada, Martinum Ginettum, Dominicum Sechinum; & in locum Roma paullo post fato functi, Fabium Chigium, quibus subinde additus est Card. Pamphilus. Viri profecto inter ceteros sagaces, longo rerum usu, & experientia exercitati, qui propter fidem, probitatem, eruditionem Romanæ perspectam, omnibus ex utraque parte Theologis acceptissimi, nullis suspecti esse debuerunt. Inter illos Cardinalis Spada, vivente Urbano VIII. cum Synnichio, & Papio Lovaniensium deputatis, de Libro Jansenii jam

plus

pluries egerat. Chigius vero, (qui subinde fuit Alexander VII. quique maximam in presenti negotio partem habuit) plurimum commendatur ab ipso fomet de S. Amour. Diarii part. 4. c. 4. ait, illius, & aliorum novem, qui recenter ad purpuram Romanam eveſti fuerant, merita communi omnium ore Romæ prædicari. Cap. 3. eundem laudat a pietate, & modestia, quibus recentem dignitatem acceptaverat, hac sibi ad imitandum semper propoſita Beati Saleſii regula, ut nihil peteret, nihil recuſaret, & nuſquam conquereretur. Addit, tanto apud ipsum loco ſemper fuiſſe Auguſtinum, & Saleſium, ut continuo ſuper pectus ſuum numiſma geſtaret, quod ex una parte Auguſtini, ex altera Saleſii effigiem referebat. Ibidem eum commendat ab Epistoſa, quam in gratiam Libri Arnaldini de frequenti Communione ſcripſerat, cum in Germania Nuncium Apoſtolicum ageret. Cap. 7. refert idem de S. Amour, dictum Cardinalem Chigium aſſeruiſſe, ſe integrum legiſſe Librum Janſenii. Denique multum ibidem extollit ejus eruditionem, æquitatem, atque benignitatem. Egregia hæc quidem, ſed a Janſenianis poſt Conſtitutionem Innocentii multum depreſſa; cum, ut ipſi ajunt, plus ille ceteris omnibus veritati nocuerit, verus Bullæ Innocentianæ parens.

Congregationis Secretarius inſtitutus eſt Albizius, Aſſeſſor S. Officii; ac tredecim designati Conſultores Theologi ex Religioſis Familiis doctiores, novem Mendicantes, quatuor ex non Mendicantibus. Ex primis duo erant Dominicani, duo Auguſtinienſes, duo Minores, duo Carmelitæ diſcalceati, unus Capucinus. Ex aliis duo Theatini, unus Servita, alter Jeſuita. Inter illos aliqui Libro Janſenii favebant, duo ſcilicet Dominicani, Vincentius Candidus Magiſter Sacri Palatii, & Vincentius de Pretis Commiſſarius S. Officii; unus Auguſtinienſis Viſconti Præpoſitus Generalis; unus ex Minoribus, Lucas Vvading.

Albizium ab Officio Secretarii, Patrem Modeſtum Annati libri approbatorem, & Patrem Palavicinum Jeſuitam, tamquam ſibi merito ſuſpectos, a Congregatione removeri poſtularunt Janſenii deſenſores. At fruſtra; pari etenim ratione potuiſſent alii recuſare Dominicanos, vel Franciſcanos, quod minime conducebat, ait Cardinalis Spada, Diarii part. 6. cap. 2. quia Conſultores illi, non deciſivum, ſed conſultativum dumtaxat ſuffragium proferunt. Albizii vero exiguas admodum eo in negotio partes eſſe, nec aliud illum poſſe dicebat, quam ſummam votorum ſeu ſuffragiorum colligere, ac exſcribere, quod alii etiam poterant, ſi id curæ vellent in ſe ſuſcipere.

Selecſi illi Cardinales per duos annos integros triginta, & ſex Congregationes ſeu Seſſiones celebrarunt. In prima, quæ habita eſt apud Cardinalem Roma die 20. Aprilis an. 1651. ſtatutum eſt rem altius repeti debere; ab examine ſcilicet eorum, quæ geſta fuerant in negotio Baii ſub S. Pio V. & Gregorio XIII. & Janſenii ſub Urbano VIII. Extracta ſunt itaque ex Archiviiſ Vaticanis, quotquot cauſam hanc ſpectabant authentica Inſtrumenta, ac de iis relatum in ſequentibus Congregationibus, in quibus Liber Janſenii diligenti, ac maturo examine diſcuſſus, communicata Conſultorum conſilia, expenſa, ponderata, etiam præſente ipſo Pontifice, qui decem ultimis Congregationibus, quarum quælibet quatuor erat horarum, ſumma cum patientia interfuit. Uno verbo, tota hæc cauſa diſcuſſa eſt ea præſecto diligentia, qua major deſiderari non poſſit. Ita

P. 197.
col. 1.

P. 197.
col. 1.

P. 219.
col. 2.

Diarii
part 7. c.
2. p. 557.
col. 1.

Epistoſa
Episcoporum
ad Innoc.
data ſexto
Kal. Martii
an 1653.
in Diario
inter
Collect.
p. 9.

fit. Ita testatur ipsemet Alexander VII. tum Cardinalis Chigijs, Confiliorum omnium Innocentii, ac Congregationis particeps.

Theologorum ex utraque parte deputatorum Romam adventus, gesta, Scripta.

Die 5. Decembr. an. 1651. Romam adventant tamquam deputati ab aliquibus Gallicanis Episcopis pro tuendis quinque delatis Propositionibus DD. Brousse, de Lalane Doctores, & Angran Licentiatum in Facultate Theologica Parisiensi: die vero 4. Maji anni sequentis Pater Desmares, & D. Maneffier (Domino Brousse propter ægritudinem in Galliam reverso) in subsidium aliorum pariter adveniunt.

Ex altera vero parte, die 24. ejusdem mensis, & anni, accedunt DD. Hallier, Lagaut, & Joyfel, ad promovendam, & urgendam quinque Propositionum censuram.

Diar.
part. 5.
cap. 10. Non statim Jansenianis Doctoribus declarata, & instituta per Pontificem Congregatio: sed die dumtaxat undecima Julii an. 1652. eam ipsis publice declaravit Cardinalis Roma. A die scilicet 20. Aprilis, qua prima Congregatio celebrata fuerat, Cardinales primo inter se, deinde cum ipsis Consultoribus rem tacite ventilaverant.

Diar.
part. 4.
cap. 2.
pag. 178.
col. 2. Vix Romam appulsi DD. Brousse, Lalane, & Angran simul cum de S. Amour, die 21. Jan. ann. 1652. in conspectum Pontificis admittuntur, enixe suam rogantes Sanctitatem, ut vellet sollemnem, ac publicam instruere Congregationem, in qua cum suis adversis partibus congregi sibi liceret, ad eum modum, quo sub Clemente VIII. & Paulo V. de divinis Gratia auxiliis disputatum fuerat. Aiebant longe majorem inde futuro judicio fidem conciliandam, si solita Majorum, non illa inusitata, & clandestina via perageretur: longe exploratius omnibus fore, adfuisse S. Pontifici in judicando Spiritum Sanctum, si idoneas veritati aperiendæ vias amplecteretur: id enim jubere Spiritum Sanctum, humanas inquirendi veri rationes non respui, Traditionem consuli, doctos homines adhiberi. Controversiam moveri de re gravissima, de doctrina scilicet S. Augustini, quæ tametsi multis encomiis celebrata toties fuerit a SS. Pontificibus, hac ipsa tamen, quæ a suis æmulis postulabatur, quinque propositionum censura, funditus evertebatur. Pontifex reposuit, nolle se, ut ullo pacto mentio fieret de Jansenio; (nimirum absolvendo) quia Liber ejus pravo diligenti examine ab Urbano VIII. prohibitus fuerat. Difficultates circa Bullam Urbani excitatas, plene discussas fuisse; nec aliud superesse, quam ut singuli obtemperarent. In illas vero, quas postulabant, cum suis adversariis publicas concertationes non posse se consentire, quod in jurgia, ac clamores ut plurimum deficere soleant: nec alius fuerit Congregationum sub Clemente VIII. & Paulo V. de auxiliis Gratia exitus, post tor graves, ac diuturnas disputationes, quam ut partes dimitterentur imposito ipsis silentio, ac severe prohibita mutua hinc, & inde censura. Non expedire, nec velle se renovari ullatenus illas de auxiliis quæstiones; Augustini doctrinam in tuto esse, nec passurum se, ut quidquam detrimenti accipiat: Lovaniensium Deputatos, cum Romam venerunt Librum Jansenii defensuri, causatos pariter doctrinam illius ab Augustiniana non differre, nec ista salva, aliam damnari posse: aliter nihilominus

cenſuiſſe, qui huic examini præpoſiti fuerant (quorum ipſe Innocentius, tunc Cardinalis Pamphilus, unus erat.) Omnes denique ad ſe Auguſtinum trahere, ejuſque ambire patrociniũ; verum Doctorem illum eximium omnibus favere non poſſe.

Ex altera vero parte, Hallerius cum suis congressum illum publicum nec declinabat, nec etiam efflagitabat, paratus in omnibus voluntati Pontificis obtemperare. At obsequium illud, vitio causæ, quam Hallerius tuebatur, imputabant Janseniani, quasi suis ille rationibus, non Romanæ Curix obsequeretur; quod nempe intelligeret, actum esse de sua causa, si sententiam suam coram adversariis promere, & defendere cogerentur. Quapropter repetitis, & apud Pontificem, & apud Cardinales precibus, ardentius illi insisterunt, ut hanc sollemnem, ac publicam obtinerent Congregationem, ac Scriptorum communicationem reciprocam. Verum non aliud ab ipsis responsum reportarunt, quam nullam hic esse litem dirimendam, nullasque partes, cum de solis agatur notandis Propositionibus. Non pertinere ad privatos Doctores Pontifici modum præscribere, quo rei alicujus examen instituire debeat: assistentiam Spiritus Sancti, ac veritatis manifestationem alligaram non esse illis publicis, ac contentiosis disputationibus, *Non enim in commotione Dominus*. Non illum esse Romanis morem, ut res hujusmodi, communicatis hinc, & inde Scriptis, judicio contradictorio tractarentur: Libros quidem inspicere, & diligenter expendi, sed Auctores non audiri contradictorie; alias, nusquam futurus esset negotiorum finis. Nihil tale observatum fuisse sub S. Pio V. Gregorio XIII. Urbano VIII. imo nec sub Innocentio X. in causa duorum Capitum. Id equidem factitatum sub Clemente VIII. & Paulo V. sed sine fructu; nec expedire jam, ut illæ discordiæ revocentur. Tam multa denique hinc, & inde circa quinque Propositiones scripta fuisse, actum Cardinalibus, tum Consultoribus, aliisque Viris doctis communicata, ut fieri non posset, quin ad mutuas contentendum manus pervenissent. Ita respondebat Cardinalis Spada. Et quidem ipsemet de S. Amour variis in locis non dissimulat Hallerii, & Sociorum ejus Scripta ad se pervenisse. Et cap. 5. idem fatetur de alio novo eorundem Scripto, in quo quinque Propositiones Jansenio tribuebantur, & loca citabantur. Iterum aliud eorum Scriptum præcedenti prolixius vidisse se fatetur. Nihil ergo aliud hac sua postulatione moliebantur Janseniani, quam ut, quas possent, longiores moras Judicio Pontificis injicerent.

Verfus finem Februarii an. 1652. per Oratorem Regis Christianissimi obtulerunt Pontifici Memoriale, quo declarabant, 1. se dumtaxat impugnare versatilem, & libero arbitrio subditam, Molinæ sensu, gratiam sufficientem. 2. Se gratiam efficacem unice defendere in illisquinque Propositionibus. 3. Nihil sibi curæ esse de Jansenio, neque se Libri ipsius defensionem suscipere. Sic illudebant. Neque enim quæstio erat de gratia sufficiente Moliniana, aut efficaci Thomistica, sed de efficaci sensu Jansenii, quam totis viribus tuebantur; tametsi, ne Pontifici displicerent, falsa, ut ait Auctor Historiæ generalis Jansenismi, unus ex præfervidis Jansenii discipulis, prudentia fingeret se de Jansenio nullatenus esse sollicitos.

Præpositi generales Ordinum Prædicatorum, & Augustiniensium supplicem Libellum Innocentio obtulerunt die 4. Maji ejusdem an. 1652. eum in finem, ut ante omnia juberet Pontifex disputationem de Auxiliis resu-

Diav. mi ab eo ipso statu, in quo Paulus V. eam reliquerat. Quibus respondit iterum Pontifex, velle se argumentum de Auxiliis intactum prorsus remanere. Impulsu Jansenianorum id tentaverant dicti Generales: solent enim Janseniani, ubi res eorum ferunt, Thomistarum pallio sese involvere, eorumque opem implorare; unde tentata aliquando fuit inter ipsos firmanda unio, ac societas, ut inito fœdere, junctisque viribus, pro quinque Propositionibus tamquam communi causa decertarent. Institutus eum in finem mediantibus Episcopis Grassensi D. Godeau, & Caralaunensi D. Vialart, celebris inter eos congressus, seu collatio mense Decembri an. 1651. sed exitu plane infelici; nusquam etenim consentire inter se potuerunt, sensibus omnino diversi. Rem totam narrat Auctor citatus Historiæ generalis Jansenismi. Inde est, quod Cardinali Barberino postulanti a D.

T. 1. pag. 504.

Diav. p. 6

e. 13. pag. 418. col. 1

Ib. par. 5.

e. 7. pag. 282. &

seq.

Relatio

Vvadinghi in

Libro

cui titulus

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

de l'E-

glise Ro-

maine.

P. 415.

De

Defensio

exponenda Traditioni circa verum, & Catholicum primæ Propositionis sensum. Quinto explicabantur sexaginta circiter S. Augustini loca ab Hal-
lerio, ejusque fociis producta contra primam Propositionem, & una defen-
debatur Jansenius circa gratiam sufficientem, quam negare accusabatur.
(Audite Jansenium accusatum ex una parte, defensum ex altera.)

Inter
Collect.
p. 100.

Narrat de S. Amour, Diarii parte 6. c. 21. & 26. discordiæ nonnihil fuisse inter suos Collegas, an scilicet quinque Propositionum sensus Calvinianus, quem illi rejiciebant, dicendus foret proprius seu legitimus, an vero sensus gratiæ ex se efficacis, quem propugnabant. Addit censuisse nonnullos, germanum, ac legitimum Propositionum sensum dicendum esse posteriore, non autem priorem. Ratio hæc ipsis erat: quia cum verborum alicujus Propositionis sensus naturalis, ac rigorosus a nemine propugnatur, nullatenus dici debet legitimus ac proprius, sed potius alter, qui tametsi minus naturalis, & rigorosus, a probatis tamen Theologis defenditur. Sicut in multis figuratis Scripturæ locis, sensus verborum legitimus, ac proprius non est sensus nativus magis ac rigorosus; sed ille dumtaxat pro vero ac legitimo debet haberi, qui est a Spiritu S. intentus. Porro legitimum dumtaxat ac verum, tametsi minus rigorosum, quinque Propositionum sensum, efficacis scilicet ex se gratiæ, Jansenius, & Augustinianus defendunt, non vero earundem sensum magis naturalem, & rigorosum, nempe Calvinianum. Unde concludebant illi, quinque Propositiones in sensu, quem merito legitimum, ac proprium dicebant, propugnari debere, ut hac ratione Pontifex ab iis damnandis deterreretur.

P. 452.

Alios vero existimasse, dictas Propositiones, cum in terminis, & ut sonant, erroneas esse inter eos constaret, simpliciter deferendas, quamquam a nemine eo sensu defenderentur: ne forte, inquebant, si propter sensum legitimum, quem referunt minus proprie, gratiæ scilicet efficacis, defenderentur, adversarii Summo Pontifici persuadentes illas perverso sensu naturali ab aliquibus in Gallia defendi, earum impetrarent censuram; atque gratiam efficacem in eadem censura implicatam fuisse contenderent. Ipse vero de S. Amour, utpote prioris sententiæ patronus, in quam ceteros pertraxerat, auctor fuit, ut in Scripto trium Columnarum, in fronte sensus Calviniani additum fuerit, illum Calvinianum nonnisi maligne fingi posse Propositioni, quem tamen legitime sumpta non habet.

Duo inde constant:

Primum, Jansenianos non tantum post, ut aliqui ex nostris opinantur, sed etiam ante Constitutionem Innocentii X. varios quinque Propositionum sensus distinxisse; quod certe manifeste demonstrant eorum Scripta in hunc finem ante ipsam Constitutionem edita, qualia sunt in primis: *Brevissima quinque Propositionum in varios sensus distinctio*, seu Scriptum dictum trium Columnarum, Pontifici oblatum die 19. Maji an. 1653. Aliud editum an. 1648. dictum: *In nomine Domini*, quod ab his verbis incipiat. Alterum ejusdem anni, cui titulus: *Conditiones ad examen doctrinæ de Gratia, oblata Facultati Theologica Parisiensi apud Sorbonas Kalendis Decemb. an. 1649.* Alterum denique, ut alia omittam, quod inscribebatur: *Quinque Propositionum de Gratia, quas Facultati Theologica Parisiensi Magister Nicolaus Cornet subdole exhibuit ... vera, & Catholica expositio.* Nemo nescit tum undecim Episcopos, tum ceteros omnes Jansenii defensores, ab ipso hujus controversiæ exordio se-

M. 2

pius

pius ac dure conquestos fuisse, quinque Propositiones ad invidiam doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ verbis ambiguas, & æquivocas concinnatas esse, quæ varium in sensum adduci poterant? qui proinde ad omnem fraudem, & ambiguitatem removendam distingui, ac exponi deberet.

Alterum est: nonnullos e Jansenianis existimasse, Calvinianum quinque Propositionum sensum appellandum esse germanum ac legitimum, non vero sensum gratiæ ex se efficacis: alios econtra, quorum sententiæ prævaluit, voluisse sensum hæreticum Calvinii alienum esse; sensum vero efficacis a se gratiæ, germanum ac legitimum inscribi debere. *De Propositionibus*, inquebant in suo trium Columnarum Scripto, quod DD. de Lalane, Desmares, S. Amour, Mançsier, & Angran subscripserant, non in sensu alieno ad quem trahi possent, quique a nobis respuitur, sed in sensu legitimo, qui a nobis defenditur... distinctum, & perspicuum iudicium expectatur. Atque in decursu hujus Scripti, in fronte sensus hæretici seu Calviniani, monent, sensum illum maligne affingi posse Propositioni, quem tamen legitime sumpta non habet. Et in fine.... Videt, inquiunt alloquentes Pontificem, Sanctitas vestra ex supra expositis, nullam de Calvinianis Lutheranis hæresibus inter nos, & adversarios esse, aut fuisse questionem. Sic illi ante Constitutionem sentiebant, & loquebantur; sed paucissimis post diebus lata Constitutione, de repente mutato consilio, sensus ille hæreticus Calvinii, quem alienum, & extraneum dixerant Propositionibus, quique ipsis maligne dumtaxat affingi posset, subito ac mira scenæ conversione, factus est earundem Propositionum sensus legitimus, verus ac germanus; sensus vero efficacis a se gratiæ, qui paullo ante erat germanus, ac proprius, degener factus est, & alienus. Ita levi manu, & ad nutum eorum, invertitur ac transformatur sensus Propositionum.

Verum ad hanc mutationem, & inconstantiam, quam merito centies in faciem Jansenianis exprobavere Orthodoxi, coegit dura necessitas, aut damnandæ Jansenii doctrinæ, aut Constitutioni Innocentii X. aperte repugnandi. Neutrum placebat: quærendus ergo fuit sensus aliquis verus ac legitimus, in quem Censura deflecti posset, & cujus obtentu, Jansenianus eidem Censuræ subduceretur. Non alius visus est aptior, quam Calvinianus, qui utrumque præstaret: hunc ergo, & legitimum, & solum censura notatum fuisse affirmavere.

Sic tamen declinare illi nusquam potuerunt unum e duobus gravissimis argumentis, quæ nostri adversus eos intorquebant: scilicet, hæreticus Calvinii sensus vel est legitimus, & proprius sensus quinque Propositionum, vel improprius, & alienus dumtaxat. Si improprius, qualis ipsis videbatur esse ante Constitutionem, ergo Pontifex damnavit improprium, & alienum earum Propositionum sensum, proprio, & germano prætermisso. Quid absurdius? Si proprius, ut quid tanto æstu pugnabant pro defensione quinque Propositionum, quas sciebant sensu proprio seu hæretico Calvinii, a nemine defendi; Si vero sensus legitimus ac proprius illarum Propositionum, alter est a Calviniano, ut est re ipsa (de illo etenim nulla tunc quæstio) quis amabo, nisi Jansenianus? quem proinde, ut proprium, in ipsis proscriptum esse consequens est. Ergo cum istum sensum Janseniani, & ante, & post Constitutionem aperte propugnarent, imo & etiamnum propugnent, manifestum est, illos reos esse erroris in Constitutione proscripti. Atque hæc obiter ac

pro

pro re nata, de quibus postea fufius. Historiæ series jam resumenda.

Die 19. Maji ann. 1653. Introducti sunt quinque Presbyteri Galli Sorbonici, qui partes tuebantur Jansenii, ait Lucas Vvadinghus in sua brevi Relatione jam citata, Primus qui cœpit perorare, pergit, Abbas de la Lane, incœpit a gravitate materiæ: deinde processit ad laudes S. Augustini, ejusque inculcandam auctoritatem, in materia præsertim de Gratia: magnoque ardore retulit multas Propositiones a PP. Jesuitis, præsertim a P. Adamo in Libro nuper Parisii excuso contra Sancti Augustini doctrinam, vel scriptas, vel prolatas. Demum ad explicandos vel distinguendos varios sensus quinque Propositionum descendit, & in quo sensu ab ipso, a sociis, aliisque sibi adhærentibus defendebantur, explicavit. In sensu hæreticorum, docuit esse Calvinianas, aut Lutheranas. In sensu Jesuitarum, contendebat esse Pelagianas. In sensu altero, ab ipsis intento de Gratia per se efficaci, dicebat esse Catholicus. Monuit demum, instantiam Episcoporum Gallia non esse, ut absolute illæ Propositiones condemnarentur, sed ut, distinctis & declaratis variis intelligentiis, in mala condemnarentur, in bona approbarentur. Observat de S. Amour Diarii part. 6. cap. 22. dictum D. de la Lane e cartha per horam integram recitasse, quæ scripserat de brevissima quinque Propositionum in varios sensus distinctione; tum de reliquis quatuor Scriptis per sesquihoram verba fecisse.

Rel.
Vvad.
p. 427.

Secundo loco, pergit Vvadinghus, locutus est D. Desmares Doctor Sorbonicus (dicere debuisset Gallicani Oratorii Presbyter) insignis Concionator, qui longissimo discursu voluit probare ex sexdecim capitibus, gratiam ex se efficacem; non vero ex assensu liberi arbitrii, neque ab illo ad nutum dependere. Incœpitque 1. ab Orationibus Ecclesiæ, in quibus conabatur ostendere, semper inculcari gratiam ex se efficacem. Dixit autem valde prolixè, modo concionatorio, semper inherens in primo Capite; & dum ad secundum perveniret, supervenerunt noctis tenebræ, ita ut dissolvi oporteret Congregationem. Illi autem processerunt ad pedes Sanctissimi Domini, obtulerunt ei varia Scripta. & Libros in suæ causæ patrocinium, quos benigne auditos sua Sanctitas dimisit post quatuor horas tædiosæ sessionis. Hæc Lucas Vvadinghus Jansenianis minime suspectus.

Frustra, nec non insidiosè Janseniani conabantur Pontificem inducere ad distinguendos, & expendendos varios illos sensus; quos ipsi in suo trium Columnarum Scripto distinxerant. Præterquam quod enim die dumtaxat 19. Maji an. 1653. idest undecim ante latam Constitutionem Innocentii diebus, cum jam præmissio longo per duos annos integros examine parata foret, nec differri posset sententia, Scriptum illud de distinctione sensuum obtulerunt; intempestiva prorsus videbatur illa distinctio sensuum, quæ rem totam longe magis implicasset, quam illustrasset. Succrescentibus quippe in dies majoribus contentionibus circa unamquamque ex propositis expositionibus, circa ipsarum verba singula, circa genuinam auctorum mentem, circa personales rixas, expediri nusquam, ac terminari potuisset istud examen, quod unum quidem in votis habebant Janseniani. Multo ipsi Pontifici facilius fuit unicum, simplicem, obvium, & naturalem (de quo uno agebatur) quinque Propositionum sensum, quam triplicem illum novis, & ambiguis vocibus implicatum dispicere.

Frustra iidem contestabantur, se unice sensum efficacis a se gratiæ in his quinque Propositionibus defendere; suos vero ad versarios hunc unicum evertere conari. Novæ profecto artes, & insidiæ, ut Pontificis animum alio distraherent. Neque enim movebatur quæstio de gratia vel efficaci a se, vel

Molina sensu versatili: Eo enim ipso tempore, quo fervebat de quinque Propositionibus ab Episcopis Gallicanis ad Pontificem delatis contentio; Præpositus Generalis Societatis Jesu nomine Piccolomini, in nona Congregatione Generali sui Ordinis, quæ tunc agebatur, Decretum Aquavivæ latum an. 1613. contra gratiam efficacem ex puro voluntatis consensu renovavit; & ipsemet Hallerius cum suis sociis, Scripto, quod decem ante mensibus Cardinalibus obtulerat, demonstraverat, seposito sensu gratiæ per se efficaci (quem ipse propria sententia tuebatur) aut versatilis, quem a multis Doctoribus Catholicis refutari profitebatur, Propositiones quinque merito damnari, ob eum naturalem, & obvium sensum, quem habent in Libro Janseii. Scriptum illud refert de S. Amour Diarii part. 5. cap. 8. Et nos hic, quia breviter, ac dilucide rem totam exponit, transcribemus.

PRIMA PROPOSITIO.

Scriptum Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque iis gratia, quæ possibilia fiant. Janseii. Lib. 3. de Gratia Christi cap. 13.

Diarii Sensus est: Mandata Dei hominibus justis, qui præcepta divina transgrediuntur, esse impossibilia defectu auxilii sufficientis, quo possint eadem adimplere, vel necessariam ad ea implenda gratiam petere.

Nota per has voces (defectu auxilii sufficientis) non intelligi gratiam illam versatilem, quæ modo effectum suum habet, modo non habet, quæ a multis Doctoribus Catholicis refutatur: sed intelligi gratiam, quæ vere facultatem tribuat justo, aut implendi præceptum, aut petendi gratiam necessariam ad illud implendum; ita ut per eam justus inexcusabilis reddatur, quando præceptum transgreditur.

SECUNDA PROPOSITIO.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nusquam resistitur.

Sensus est: in statu naturæ lapsæ nullam esse gratiam Christi actualem internam in voluntate residentem, cui voluntas humana de facto dissentiat.

Nota hic non attingi doctrinam Sancti Augustini de gratia efficaci a se. Aliud est enim asserere Sanctum Augustinum admisisse aliquod genus gratiæ, quæ infallibiliter effectum suum consequitur, & a nullo duro corde respuitur; aliud asserere Sanctum Augustinum nullam aliam gratiam præter efficacem admisisse, quæ sufficiens sit. Primum Catholicum est; secundum, nonnisi a Calvino, ejusque sequacibus fuit assertum.

Quod Sanctus Augustinus gratiam aliquam sufficientem admiserit, patet ex iisdem, quibus dicit Deum justo non præcipere, nisi possibile, nec justum deferere, priusquam ab ipso deferatur. Nam cum mandata Dei non reddantur possibilia, nisi per gratiam, & justi non semper mandata Dei observent, sequitur, eos aliquando actu, & de facto gratiæ Dei resistere.

Non itaque hic agitur de gratia sufficiente versatili statuenda, quæ modo effectum suum habeat, modo non habeat: sed tantum in genere queritur, utrum verum sit in statu naturæ lapsæ nullam dari gratiam, quæ vere sufficiens sit.

TERTIA PROPOSITIO.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in ho-

in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

Sensus est: ut actio, quæ meritoria, aut demeritoria est, libera censeatur, non requiritur, ut fiat cum indifferentia, sed sufficit modo voluntarie, & sine coactione fiat.

Hæc autem sententia eadem est ac Calvinii, qui nunquam eo sensu negavit liberum arbitrium, quasi actiones nostræ voluntatis non essent voluntariæ, sed eo sensu, quod negaret nobis inesse indifferentiam ad utrumlibet.

QUARTA PROPOSITIO.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod velent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Propositionis hujus duæ sunt partes: Prima est facti; utrum scilicet Semipelagiani admitterent gratiam necessariam ad initium fidei.

Secunda, utrum hæreticum sit dicere gratiam actualem Christi talem esse; cui possit humana voluntas consentire, vel dissentire.

Neque enim attingitur quæstio hic de gratia efficaci a se, aut a consensu, quia utriusque opinionis assertores fatentur, quod gratiam Dei possumus absicere, juxta Conc. Trid. Sess. 6. cap. 5. sed tantum queritur, utrum gratia in statu naturæ corruptæ talis sit, ut necessitatem inferat voluntati, adeo ut ei non possit dissentire; quod nullus Catholicus unquam admittit.

Hæc Propositio, supposita aliarum falsitate, necessario debet falsa judicari. Nam si impossibilia nunquam sunt Dei præcepta justis defectu gratiæ sufficientis, cui actu resistunt, sequitur posse gratiæ resisti: nam ab actu ad posse valet consequentia. Secundo, si certum sit ad meritum requiri indifferentiam; cum actio, qua gratiæ Dei consentimus, sit meritoria, sequitur consensum eò præberi cum indifferentia, ac proinde cum potentia dissentendi.

QUINTA PROPOSITIO.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Duo quaruntur circa hanc Propositionem.

I. Quid de ea sentiendum, quatenus notam hæresis affingit communi Catholicorum Theologorum sententiæ, quæ asserit Christum pro omnibus omnino mortuum esse.

II. Quatenus ex mente Jansenii, Christus non pro omnibus sed pro prædestinatorum salute tantum mortuus est; ita ut omnibus, reprobis negata sint auxilia sufficientia, quibus possint salvari.

Hoc sensu examinata Propositione, intactæ relinquuntur difficultates, quæ occurrunt circa infantes sine Baptismo decedentes, aut infideles, aut obduratos. Nam qui dicit Christum non pro solis prædestinatis esse mortuum, non dicit consequenter pro quolibet reprobo in particulari mortuum esse, sed sufficit, quod pro aliquibus saltem mortuus sit.

Quod autem pro justis saltem non perseverantibus mortuus sit, patet ex Conc. Trid. ubi definit, justis mandata Dei non esse impossibilia, quia Deus iis gratiam necessariam suppeditat. Si enim possunt observare mandata, possunt salvari, at nonnisi ex meritis Christi. Idem Sess. 6. cap. 3. Verum,

tametsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt. Ergo Christus pro iis etiam mortuus est, qui beneficium non recipiunt; at illi non alii sunt, quam reprobi.

Haecenus Hallerius, & quidem apposite ad vana Jansenianorum consilia, in suo de distinctione sensuum Scripto disturbanda. Nihil etenim commune habet quinque Propositionum censura Jansenii sensu, quem illi asseriebant, cum dogmate efficacis a se gratiae sensu Thomistico, pro quo simulabant se dumtaxat esse sollicitos, & quem re ipsa cum Magistro suo fugillabant. Et vero Anonymus ille Scholae Thomisticae Theologus, cujus observationes in vota seu suffragia Consultorum edidit de S. Amour inter Collectanea sui Diarii pag. 173. observat in Praefatione, omnes pene Consultores doctrinam gratiae per se efficacis, quae maxime, inquit, nostrae Scholae propria est, omnibus locis Catholicam, Orthodoxam, veram esse profiteri. Atqui tamen Consultores illi, paucis exceptis, censuerunt delatas quinque Propositiones etiam Jansenii sensu censuram mereri. Ergo persuasum illis erat, gratiam a se efficacem sensu Jansenii, longe diversam esse ab ea, quae propria est Scholae Thomisticae. Detracta igitur larva illa efficacis a se gratiae Thomisticae, qua Janseniani quinque Propositiones obtegebant, ut a censura defenderent, nuda remanet efficax Jansenii sensu gratia, id est gratia victrix per superiorem, ac relativam delectationem, in qua certe totius Janseniani systematis virus reconditur.

Quinque Propositionum in Romano examine sensu Jansenii facta discussio.

Quam religiosum, diligens, ac severum Romae praemissum fuerit de quinque Propositionibus examen, demonstrant apertissime, praeter plures Cardinalium inter se Collationes prius habitas, triginta, & sex illarum publicarum eorundem Cardinalium, & Consultorum simul Congregationes, in quibus praesente Pontifice (saltem undecim postremis) per duos annos integros longa, & matura discussione, ait Vvadinghus in sua Relatione p. 428. ventilatae fuerunt. Sed quid haec ad Jansenium, inquires, si verum sit, quod tam confidenter asseverant ejus discipuli, illas Propositiones discussas non fuisse in Libro, & sensu Jansenii, sed absolute in se; seu, ut loquitur Vvadinghus, in abstracto, sicut jacet, absque ullo respectu ad Auctorem. Quam putidum sit figmentum illud, ac splendidum mendacium, demonstro ex Episcopis delatoribus; ex Memorialibus seu Scriptis contententium partium; ex sententia Consultorum; ex Judicio SS. Pontificum; ex Clero Gallicano; denique ex manifesta, & invicta ratione.

I. Episcopi Gallicani 85. in sua ad Innocentium X. Epistola, quinque denunciant Propositiones, non in abstracto, nec sine ullo ad auctorem respectu, sed Propositiones Jansenii, adversus quem Urbanus VIII. jam pronuntiaverat: propter quas vehementissimis turbis perturbaram fuisse Galliam asserunt. Ipsi ex altera parte undecim Episcopi, non de alio, quam Jansenii sensu revera solliciti erant, quamquam eum appellare non auderent; ne forte in invidiam apud Pontificem vocarentur, si Librum jam proscriptum defendere viderentur.

II. Memorialia seu Scripta D. Hallier, & sociorum ejus, apertam continebant mentionem Jansenii, cujus doctrinam in quinque Propositionibus expressam damnari postulabant. Diarii part. 5. cap. 9. affirmat de S. Amour

S. Amour se vidisse, & transcripsisse Scriptum Hallerii, cui titulus erat: *Diar. Damnatio quinque Propositionum ex Jansenii Libris excerptarum*. Idem par. 6. p. 296. col. 2. cap. 5. aliud ejusdem Hallerii Scriptum refert, in quo demonstrabatur quinque Propositiones ex Libro Jansenii extractas esse, designatis, & indicatis locis, unde extractæ sunt. Ibidem cap. 6. refert colloquium, quod dictus D. Hallier habuit cum Generali Dominicanorum circa doctrinam Jansenii. Lege paginas Diarii de S. Amour 150. 151. 159. 161. 165. 166. 167. 188. 209. & 226. in quibus meridiana luce clarius apparet, actum esse Romæ de quinque Propositionibus sensu Jansenii. Ipse denique Pater Vvading. in sua brevi Relatione antea laudata, narrat D. Hallier erudite ac ferventer in Confessu Cardinalium, & Consultorum, contra doctrinam Jansenii, & sequacium perorasse. p. 384. col. 2.

Ex altera parte, deputati pro Jansenio, quamquam eum appellare raro auderent, ejus tamen doctrinam defendere se, tacito sapius ipsius nomine, aperte profitebantur. Quid enim aliud indicat hic titulus primæ Propositionis, in Scripto trium Columnarum præfixus. *Prima Propositio a loco suo dolose avulsa*. Unde avulsa? nisi a Jansenio. Sic vel ipsi Janseniani argumenta suppeditant, quibus constat de Propositionibus ex Libro Jansenii avulsis, seu extractis actum fuisse. Candide id agnoscit, & ipse mox citatus Vvading. *Die 19. Maji 1653. inquit, introducti sunt quinque Presbyteri Galli Sorbonici, qui partes tuebantur Jansenii*. Et vero, in Scriptis, quæ ante Constitutionem ediderunt, & Romæ distribuerunt, aperte Jansenii defensionem suscipiunt. Lege inter alia, Scriptum: *In nomine Domini*. Et aliud, cui titulus: *Quinque Propositionum de gratia, &c. vera, & Catholica expositio*. Relatio-
nis pag.
415.

III. Inter illa undecim Memorialia, quæ Generalis Dominicanorum Pontifici offerre debebat in gratiam quinque Propositionum, quatuor erant, fatente ipsomet de S. Amour, in quibus de sensu Jansenii agebatur. Pariter Generalis Augustinensium in eo Memoriali, quod circa easdem quinque Propositiones paraverat, non semel de Jansenio loquebatur. In illis etiam Scriptis, quæ Dominici ad informandum Cardinalem Roma elaboraverant, sæpiissime mentio fit sensus Jansenii: adeo verum est, de illo controversum, ac in Romano examine actum fuisse. Ipse denique S. Amour, refert sibi Romæ dictum fuisse, quod remeandem moveret, de qua pridem egerant DD. Synnich, & Bourgeois. Ihti porro, ut notum est, de Jansenio egerant. Diar. p.
6. c. 9. p.
400. &
401.
Ib. par. 5.
c. 5. p.
386.
Ib. par. 5.
c. 2. p.
264. col.
1.

IV. Ipsimet Consultores, tribus exceptis, tum primum suis in suffragiis, ut legere est, de Propositionibus in sensu Jansenii, differunt, ac pronunciant. Ipsimet Vvadinghus, Magister S. Palatii, & Commissarius S. Officii, de quibusdam ex his Propositionibus in ordine ad Jansenium judicium subinde protulerunt, licet in primis Congregationibus, illas, habita textus Jansenii ratione, non expendissent. Hæc nos tum ex Vvadingho, tum ex Jansenismi Historiæ Scriptore, utroque Jansenianis non suspecto accepimus. Notandum porro, in sex ex iis suffragiis Consultorum, quæ inter Collectanea edidit de S. Amour, omisa fuisse circa unam primam Propositionem verba hæc, *in sensu Jansenii*, quæ tamen in autographo dictorum suffragiorum extare testatus est 1. Junii anni 1657. eam Congregatione D. Vizzani S. Officii Assessor.

V. Innoc. X. & Alexander VII. de quinque Propositionibus in sensu Libri Jansenii pronunciarunt, quorum Constitutiones, ut dicemus postea, qui subsequuti sunt, Pontifices approbaverunt, & confirmarunt. Refert de S. Amour Innocentium X. Card. Pimantel roganti, ut ad gravitatem rei attenderet, respondisse, omnia mature discussa fuisse; ac compertum, *quinque Propositiones nihil habere commune cum doctrina SS. Augustini, ac Thomæ, atque prorsus expedire, ut notaretur doctrina Libri Jansenii: Alexander vero VII. Brevi ad Vicarios Generales Archiepiscopi Parisiensis dato die 1. Augusti an. 1761. eos graviter increpat, quod asseruissent in suo publico Mandato, non minus temeraria, quam mendaci narratione, tempore Innocentii X. non aliud factum fuisse, quam inquisitum, an Propositiones illæ quinque de gratia veræ, & Catholicæ, an potius falsæ, & hæreticæ censendæ forent. Cum eo tempore, ait Alexander, nedum de Propositionibus ipsis cognitio habita fuerit, verum quod e Jansenii Libro August. nuncupato extractæ essent. Tamquam testis oculatus loquitur Pontifex, qui sub Innocentio X. particeps fuerat eorum omnium, quæ in causa quinque Propositionum Jansenii gesta fuerunt.*

*Diar. p. 6.
c. 25. p. 17.
p. 528.*

*Recueil
des Bulles
p. 172.*

Adde, Episcopos Gallicanos in Comitibus generalibus anni 1654. agnovisse, ex verbis ipsis Bullæ Innocentii invictè demonstrari, quinque Propositiones in sensu Jansenii damnatas esse. Ita narratur in Relatione deliberationum Cleri Gallicani pag. 9. & 10. ultimæ editionis.

VI. Denique, vel in examine Romano discussæ fuerunt quinque Propositiones sensu Jansenii, vel sensu Calvinii, qualis in prima columna Scripti de distinctione sensuum exhibetur. At istud postremum, quod contendunt Janseniani, tam absurdum est, ut nihil magis, tum quia de sensu Calvinii nulla prorsus fuit tunc temporis excitata quæstio, cum nullus esset, a quo defenderetur, tum quia prorsus ridiculum est asserere, per duos annos integros tam sollicitè, tam operosè de sensu illo inquisitum ac controversum fuisse, qui, si Jansenianis fides, obvius est ac naturalis Propositionum sensus: qui certe cum a Trid. Conc. sufficienter damnatus fuisset, tam longum ac molestum haud dubie non postulabat examen: tum quia de illo agebatur sensu, qui, fatentibus Jansenianis, nonnisi a viris in Theologia versatissimis dignosci potest; de quo necesse erat publica in disputatione audiri partes dissidentes; qui cum dogmate gratiæ a se efficaciæ intime conjunctus est, & Thomisticæ Scholæ proprius; qui ut apprime notari posset, censuerat in prima Congregatione Card. Spada, lustranda esse quæcumque sub S. Pio V. & Gregorio XIII. in causa Baji; & sub Urbano VIII. in causa Jansenii acta fuerant; quem denique aliqui e Consultoribus a censura vindicabant. An quæso hæc in sensum Calvinianum cadere possunt? An tam profunda rerum Theologicarum scientiæ opus est, ut erroneus ille sensus detegatur? An quisquam erat inter Episcoporum deputatos, qui sensum illum defenderet, & idcirco in publica Congregatione a suis æmulis redarguendus audiri deberet? An Calvinianus sensus proprius est Scholæ Thomisticæ, & cum dogmate gratiæ per se efficaciæ intime conjunctus? An de sensu Calvinii actum fuit tempore S. Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. An denique nonnulli e Consultoribus 5. Propositiones in sensu Calvinii a censura vindicarunt? En angustia, ineptia, & absurditates, ad quas Jansenianos cæcum defendendi Libri Jansenii studium pertraxit.

Ve-

Verum, inquires, nonne Innoc. X. sapius declaraverat Deputatis pro Jansenio, *nolle se omnino, ut de Jansenio mentio fieret?* Nonne Card. Spada, DD. de Lalane, & de S. Amour dixerant, *Propositiones considerari præcise in Congregatione secundum se ipsas, abstrahendo a sensu unius vel alterius?* (Diarii par. 5. cap. 7.) Nonne Vincentius de Pretis Commissarius S. Officii, suffragium ferens circa primam Propositionem, asseruit *eam propositam fuisse in abstracto*, ut præscindit ab omni proferente? Nonne idem de omnibus Propositionibus affirmavit Vvadinghus in sua brevi Relatione de quinque Propositionibus? Nonne denique Innoc. X. in sua Constitutione ait, primam Propositionem jam anathemate damnatam fuisse? Et Episcopi 85. in sua ad hunc Pontificem Epistola dicunt, *motus illos* (circa 5. Propositiones) *sedari oportuisse Conc. Trid. auctoritate.*

Defen-
sionis
Eccl. &
Roma
p. 391.

Quæ certe omnia eo manifeste tendunt, de sensu nempe Calvinii in quinque Propositionibus expresso, & jam anathemate percusso, controversiam dumtaxat tunc temporis fuisse. Quod etiam nonnullorum iudicio (referente de S. Amour) verbum ipsum *declaramus*, quo Innoc. X. in sua Constitutione utitur, demonstrat. *Non enim*, inquebant, *constituit novum jus, & censuram, sed tantum confirmat, & stabilit jam factum, & stabilitum.*

Diav. p.
7. c. 2.
p. 557.
col. 2.

Deplorata profecto causa est, quæ tam infirmis nititur prædiis. Iussit equidem Pontifex nullam de Jansenio fieri mentionem. Sed quo consilio? Nempe ut postposita Urbani VIII. Constitutione, qua Liber ipsius proscriptus jam fuerat, ab omni errore non purgaretur, sicut enim purgare tentaverant Janseniani. Ipse vero Innocentius nonne Jansenium nominatim appellavit, tum cum Cardin. Pimantel ferendæ Constitutionis consilium aperuit, tum ipsamet sua Constitutione?

Ib par. 6.
cap. 28.
p. 528.
col. 1.

Quando Card. Spada Abbati de Lalanæ, & de S. Amour dixit, quinque Propositiones in Congregatione secundum se ipsas considerari, abstrahendo a sensu unius vel alterius, non excluderat sensum Jansenii, sed varios dumtaxat sensus Calvinii, gratiæ efficacis Thomisticæ vel Molinianæ, quos Janseniani in dictis Propositionibus distingui debere contendebant: quibus tamen sepositis, recte ostendebat Hilarius, Scripto antea relato, quinque Propositiones censuram mereri. Idem sensus est Vincentii de Pretis, & Lucæ Vvadinghi.

Et certe sic ipsemet Vvadinghus initio suæ Relationis loquitur: *Exortis, & crescentibus in dies tumultibus in Belgio, deinde in Gallia, mox in Polonia, quibusdam acriter invehentibus in doctrinam, Librumque Jansenii, Augustinus nuncupatum, aliis ex adverso illum mordicus defendentibus, venerunt a Lutetia Doctores Sorbonici causam utrinque prosecuturi.* Ergo de Libro, & doctrina Jansenii, ac Propositionibus ex illo extractis, & in sensu ab auctore intento, agebatur, non de Propositionibus in seipsis, & in abstracto spectatis. Quod si duo vel tres contrarium asseruerint, deferendi illi sunt, quorum certe auctoritas prævalere non potest tot certissimis, quæ prolata sunt, testimoniis; quæ quidem eo plus momenti ac ponderis habent iis, quæ ab adversariis nobis opponuntur, quod hæc postrema, & numero pauca sint, & eorum, qui ipsis apertissime favent, ac proinde in propria sua causa; alia vero ex ipsamet adversariorum confessione, maxima ex parte habeamus. Quibus per modum coronidis non possumus, quin addamus, quod

quod ipse candide profitetur D. de S. Amour Diarii par. 6. c. 2. in fine; ubi Domino de Sainte Beuve conquerenti, quod in Scripto trium Columnarum, in fronte primæ columnæ, seu sensus Calviniani, dictum fuisset, ipsum esse sensum, quem propositio legitime sumpta non habet (quasi sensus efficacis a se gratiæ esset legitimus ac proprius,) respondent, ea dumtaxat ratione sensum gratiæ ex se efficacis dictum fuisse in Scripto trium Columnarum, sensum proprium ac legitimum quinque Propositionum, quia hunc Jansenius unice in suo Libro exprimit. Ergo vel ipsi Janseniani, dum persuadere volunt actum non fuisse de sensu Jansenii, inscriptionem sui trium Columnarum Scripti vindicare non possunt, nisi per ordinem ad Librum Jansenii, quem unum, ut defenderent, præ oculis habebant.

Innoc. X. merito asseruit primam Propositionem anathemate percussam jam fuisse, in Bajo scilicet, & in Calvino. In Bajo quidem, eo ipso sensu, quem Jansenius renovavit, sed qui in Bullis S. Pii V. & Gregorii XIII. nulla speciali nota perstrictus fuerat. In Calvino, sed alio plane sensu a Janseniano. Calvinus impossibilia dicebat etiam viris sanctis Dei mandata cum gratia maxime efficaci, nimirum propter adhærescentem omnibus eorum actionibus concupiscentiæ labem; Jansenius vero docet esse impossibilia, quia cum minor est gratiæ delectatio, fieri non potest, ut majorem, & oppositam vincat concupiscentiæ delectationem. Atque ita eadem Propositio dici potest damnata, tum duro ac rigido Calvinii sensu, tum sensu Jansenii paullo mitiori ac magis temperato, quomodo in Semiarianis Ariana, & in Semiipelagianis Pelagiana hæresis iterum damnata dici merito potest.

Quamquam reipsa, prima illa Jansenii Propositio, in proprio ac rigorofo verborum sensu ad sensum Calvinii revocari non potest. Propositio quippe agit de aliquibus præceptis, & de aliquibus justis volentibus atque conantibus: Calvinus autem omnia præcepta quibuscumque justis impossibilia esse contendit. In tertia pariter Propositione mentio fit meriti: ac certum est Calvinum nullum in homine agnoscere etiam ex gratia meritum. Igitur non Calvinii, sed Jansenii sensus examini tunc temporis Romæ subjectus fuit; nec quinque Propositiones in abstracto, seu ut jacent in seipsis, expensæ sunt, sed prout sunt in Jansenio. Ea enim ipsa ratione Romæ discussæ sunt, qua fuerant sacræ Facultati Parisiensi oblata, ut discuterentur; ac certum est ex ipsismet Jansenianis oblatas illas fuisse Facultati tamquam extractas ex Jansenio, ejusque sensu proferendas. Sic illi loquebantur in famoso Scripto, *In Nomine Domini*, pag. 10. *Cum norint omnes, Magistros egregios delectos esse ad Thesim propositam non ut per se sonat, sed ut jacet, Jansenio accuratius examinandam, videant sedulo, ne quid durius in eam pronuncient, quod hac in parte sanctissimam Jansenii Theologiam notet, aut perstringat.*

Supina est rerum Theologicarum ignorantia, vim facere in verbo, declaramus, quo Pontifex in sua Constitutione utitur. Quasi ignoret, vel unius diei Theologus, Ecclesiam fidei dogmata non constituere, sed ea, quæ in verbo Dei scripto, vel tradito expressa esse Deo aspirante cognoscit, declarare, & ad credendum fidelibus proponere. Cum igitur Ecclesia novos errores proscribit, ac declarat a fide alienos, declaratio quidem nova est, at fidei veritas declarata, nova non est, sed ipsi Ecclesiæ cœva,

Judicium Romanum de quinque Jansenii Propositionibus.

Celebratis duorum annorum spatio triginta, & sex Congregationibus; præmissa, inquit Vvadinghus, longa, & matura discussione causa Jansenii ea diligentia, qua major desiderari non posset, ait Alexander VII. discussa est: ac tandem Innoc. X. die ultima Maji an. 1653. Constitutionem edidit, in qua singulas Propositiones variis affectas censuræ notis, condemnat. Cum, inquit Pontifex, occasione impressionis Libri, cui titulus: Augustinus, Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Gallis, controversia super quinque ex illis: complures Galliarum Episcopi apud nos institerunt, ut easdem Propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tum relatis quinque Propositionibus, sic pergit: Pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sapius congregatis, a pluribus in sacra Theologia Magistris easdem quinque Propositiones fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata mature consideravimus, eosdemque Magistros, variis coram nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus. Cum autem ab initio hujuscemodi discussionis ad divinum implorandum auxilium, multorum Christianissimorum preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos implorata S. Spiritus assistentia, tandem divino numine favente, ad infra scriptam devenimus declarationem, & definitionem. Tum unamquamque Propositionem speciali nota perstringit. Primam declarat esse temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam, & uti talem damnat.

*Recueil
des Bul-
les, p. 76.*

Secundam, ut hæreticam.

Tertiam pariter, ut hæreticam.

Quartam, falsam, & hæreticam.

Quintam, falsam, temerariam, scandalosam: & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Constitutionem hanc suam cum Epistola sua Brevis ad Regem Christianissimum Innocentius transmisit, die ultima Maji ejusdem anni, sicut & ad Imperatorem, ceterosque Catholicos Orbis universi Reges. Transmisit & ad Episcopos Gallicanos, ipsis gratulatus quod in tam gravi controversia ad Petri Sedem confugissent. Rex Christianissimus pro suo in tuenda Religione studio ac indefessa vigilantia, jussit dictam Constitutionem in Regno suo promulgari, & ad Facultatem Theologicam Parisiensem deferri: quam Facultas eo, quo par erat, reverentiæ, & obedientiæ sensu admisit, decreta expulsionis a suo Ordine pœna adversus rebelles ac contumaces, si qui forent.

Episcopi Gallicani eodem anno congregati, Præsidente Cardinale Mazarino, sollemniter ac communi omnium plausu Innocentii Constitutionem exceperunt, datis ad Pontificem Literis die 15. Julii, quibus & gratias referunt, & gratulantur ipsi, quod pro sua auctoritate, grassanti pesti, & certissimam perniciem allaturæ obstitisset. Optata, inquiunt, pervenit ad nos tandem Constitutio illa, quæ vestræ Sanctitatis auctoritate quid sentiendum sit de controversiis quinque Propositionibus, quæ sunt excerptæ e

*Rec. p. 88.
Relat.*

p. 31.

Cor-

Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi Libris, perspicue decernitur. Excitata in Belgio contentiones flagrabant etiam in Galliis, & latissimum incendium per universas Ecclesie partes minabantur, ni pesti grassanti, & certissimam perniciem allatura obstitisset Beatitudinis vestra indefessum studium, & ex alto petita potestas, quæ sola acerrimam illam animorum collisionem compescere poterat... Quo in negotio illud observatione dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africae relationem, Innoc. I. Pelagianam hæresim damnavit olim, sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresim ex adverso Pelagianæ oppositam, Innoc. X. auctoritate sua proscripserat. Enim vero vetuste illius ætatis Ecclesia Catholica, sola Cathedræ Petri communione, & auctoritate fulta, quæ in Decretali Epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zozimi altera ad universos Orbis Episcopos Epistola subsequuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Appollinarium, & Macedonium, nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, a Damaso paullo antea jactis, Judicia pro sancienda regula fidei a S. Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione (sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit) divina aque, ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti: Cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium præstare teneantur. Ea nos quoque sententia ac fide imbuti, Romanæ Ecclesie præsentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, auctoritatem debita observantia colentes, Constitutionem divini Numinis instinctu a Beatitudine vestra conditam, nobisque traditam... & promulgandam curabimus in Ecclesiis ac Diocesis nostris, atque illius executionem apud fideles populos urgebimus.

Jansenii defensores hac Innocentii Constitutione velut fulmine percussos, hæreere primum attonitos, tum collectis animis eam aut maligne lacerare, aut eludere. Juvat hic Apostolica hujus censura æquitatem, ad severiores juris regulas exactam, a Jansenianorum cavillationibus vindicare.

Constitutionis Innocentii X. æquitas vindicata.

In externis dumtaxat Constitutionis Innocentii causis hic hæremus: rem vero ipsam, seu doctrinam illa Constitutione proscriptam jam non expendimus, quæ eo ipso merito proscripta censenda est, quod æquissimum fuerit, & ad omnes juris regulas accuratissime exactum Romanum de quinque Jansenii Propositionibus Judicium. Solent autem, ut plurimum, qui judicio contendunt, iudices ipsos, pendente lite, effusis laudibus sibi demereri; ea perditâ, procacius lacerare. Janseniani vero, non tantum post, sed etiam ante latam damnationis sententiam, tum ex dolore amissæ, tum ex metu suæ amittendæ causæ, Romanum istud iudicium deprimere, ac maligno dente arrodere non errubuerunt. Si Pontifex, agebat de S. Amour, non concessa prius sollemni ac publica Congregatione, in qua partes adversæ redarguentes audiantur, quinque Propositiones damnaret, eo ipso sententia informis, & inaudita esset; contraria omnibus juris regulis, postulanti Regis Christianissimi Legato, an futuræ definitioni Janseniani acquiescerent, reponebat idem de S. Amour, ita quidem fore, si definitio ad

Diarii

par. 3. c. 1.

lib. 8. col. 2.

lib. pag. 130. col. 3.

præscriptas Ecclesiæ leges conderetur, sin vero iis omiſſis, a D. Albizzi, aut aliis *ib. p. 399*
 hujus farinae hominibus aque ignaris, malevolis, & a nutu Jesuitarum pendentibus *col. 1.*
 fueret, nequaquam se cum suis obsecuturum. Ita se in mandatis habere ab Episcopis,
 quorum erat deputatus. Et p. 6. c. 8. ait: Institutam a Pontifice Congregationem
 Cardinalium non respondere aut rei gravitati, aut dignitati eorum, qui
 ad Sedem Apostolicam confugerant, nec juris regulam sequi. Et c. 11. ait, Pontificem
 eo in negotio omnia humana præſidia veritati detegendæ necessaria prorsus
 neglexisse. Et par. 3. c. 6. unus e Jansenii defensoribus dicebant: Si præcipiti *ib. p. 122*
 iudicio quinque Propositiones damnarentur, visurum se quid facto esset opus. Ecclesiam
 regulam esse, ac expendendum fore, quinam Pontifices ad verum propius
 accesserint, an Innoc. X. an qui eum præceſſerunt. Ita Janseniani præ moderatione
 ac modestia Christiana docilem induerant erga Pontificem animum, cujus futuram,
 quam timebant, & totis viribus avertere conabantur, definitionem jam tum
 sugillabant. Ita prompti ad obsequium, si Pontifex eorum votis primus obsequeretur,
 vel abstinendo a ferenda sententia, vel quinque Propositiones absolvendo a censura. Sin minus,
 & Pontifices, & Cardinales, & Consultores, & omnia quæcumque eo in iudicio
 definita, factaque fuissent, flocci facienda, nulloque loco habenda.

Quamquam vero passim, ac data occasione, jam præoccupata fuerint a nobis convitia,
 & maledicta, quibus Romanum istud de quinque Propositionibus iudicium infamant,
 non pigebit ea in unum collecta hic resumere, ac paucis confutare.

Ad hæc porro capita revocantur.

Ad Cardinales, & Consultores, qui discutiendis quinque Propositionibus præpositi fuerint.

Ad formam Congregationum.

Ad rem ipsam, quæ in controversiam vocabatur.

Ad Pontificem, qui pronuntiavit.

Ad firmitatem latæ definitionis.

I. Sollemnis iste semper fuit mos Jansenianorum, suos plurimum despiciere,
 ac deprimere adversarios. Si audiantur, nullibi eruditio, pietas, ingenium,
 amor purioris doctrinæ viget, quam apud suos. Si Cardinales ad examen Propositionum
 delecti, eas a censura immunes declarassent, quantæ in eos laudes congestæ! Illico de
 imperitis doctissimi; de politicis profundissimi Theologi evasisent. Eas damnarunt? *Diarii*
 Congregatio non respondebat nec rei gravitati, nec dignitati eorum, qui ad S. Pontificem *p. 6. c. 8.*
 fugerant. Quasi quinque ex præcipuis sacri Collegii Cardinalibus, ac tredecim inter
 doctissimos Romanos Theologos, qui plures alios in consilium adhibuerunt, rei
 Theologicæ discutiendæ minus idonei fuissent? Quasi supremus Pontifex non
 responderit dignitati Episcoporum, a quibus consultus fuerat? Ut quid ergo eam
 consulendo rem Episcopatu dignissimam illos fecisse testatus est Episcopus
 Grassensis in jam citata ad D. de Valencay Regis Christianissimi in Urbe
 Oratorem Epistola? Non ignorabant illi profecto, excitatas de Religione
 controversias, non aliter Romæ discuti, ac disceptari, quam per Cardinales
 ac Consultores Theologos, quorum auditis ac maturo examine discussis
 suffragiis, Pontifex ex alto petita auctoritate pronunciat. Non ignorabat
 ipsemet de S. Amour, quantum Romæ illorum Cardinalium eximia merita
 omnium ore prædicarent. *Diarii*
p. 4. c. 4.
ib. cap.
4. & 7.

carentur : quantum ipse singulorum benignitatem , ac humanitatem expertus fuisset : quantum in primis Card. Chigium , omnium Innocentii Consiliorum ac curarum participem , commendasset ob ejus modestiam , pietatem , fidem , probitatem , eruditionem , curam , ac religionem in causis tractandis , ac finiendis . Qua igitur fronte dici potuit , *virum tantæ fidei ac probitatis , plus aliis omnibus veritati nocuisse?*

Quantum ad Consultores Theologos , mira hic est Jansenianorum æquitas . II soli (ajunt) optima quæque protulere , qui Propositionibus favabant : alii inepti ac stupidi . Bene est . At inepti illi ac stupidi , veritatem tuebantur , alii errorem , quem tandem cognitum , ac Constitutione Apostolica posstratum , illi ipsi ejurare . Testis sit ipse Vvadinghus unus e Consultoribus Jansenianæ doctrinæ assertor . *Si aliquis*, inquit in sua brevi Relatione de quinque Propositionibus , ante hanc definitionem aliter senserit , quibuscumque Doctorum auctoritatibus innixus , nunc captivare debet intellectum in obsequium fidei , sicut suadet Apostolus . Id ipsum ego toto corde me facere profiteor , omnesque illas Propositiones supradictas in omnibus , & singulis sensibus , quibus eas condemnatas voluit Sanctissimus Innoc. X. condemno , & anathematizo , quantumvis ante hanc definitionem , in aliquibus sensibus eas sustineri posse judicaverim , sicut in suprascriptis meis votis explicavi . Cui potius fidem habebunt Janseniani ? An Vvadingho , Propositiones in Congregationibus defendenti ; an eidem post censuram Pontificis , illas damnanti ?

Ceterum vel ipso judice de S. Amour , illorum omnium Consultorum spectata fides , probitas , eruditio singulis probata esse debuit , nullis suspecta . Diarii par. 4. c. 6. asserit , neque se , neque suos dubitasse de fide , solertia , & eruditione consultorum ; imo , non sine lato animi sensu , ac gratis Deo redditis , intellexisse illos omnes in doctrinam S. Aug. bene affectos , ac propensos esse .

Par. 5. c. 3. refert ex Cardinali Roma , Consultores Judices non esse , eorumque suffragia non habere vim definitionis , sed consultationis dumtaxat . Præsentes adfuturos bene multos spectatæ pietatis , ac scientiæ Religiosos , quos nefas suspicari velle cognitam ac sibi perspectam veritatem dissimulare aut deferere .

Par. 6. cap. 17. D. de Sainte Beuve , inter prætensos Augustinianos vir magni certe nominis , D. de S. Amour in hæc verba scribebat : Nihil , inquebat , adversi pertimesco ex Congregatione , quæ coram Pontifice habenda est , dum oculos conjicio in vim veritatis , assistentem Pontifici Spiritum Sanctum , magnitudinem ingenii ipsius Pontificis , Consultorum peritiam ac generosam indolem , causæ nostræ cum Dominicanis societatem , numerum denique eruditorum , qui nobis patrocinantur , omnem depono anxietatem , & omnia faustissima spero ex futura Congregatione .

Passim ex privatis colloquiis , egregia multa dicebat idem de S. Amour , de Commissario S. Officii , Magistro sacri Palatii , de Patre Cælestino , ac tota Congregatione , In qua , inquebat Pater Mariana , in dies magis

comprobabatur , quam viribus parum valeret Pater Palavicinus : cui cum Pater Tartaglia Carmelita disalceatus adhæreret , universam in se concitavit Carmelitarum familiam , totis obfistentem viribus , ne in Congregatione Molinistæ personam sustineret . Nihilominus Pater Palavicinus , qui hic deprimitur multum , ab Auctore Observationum in vota Consultorum , vocatur moderatissimus Molinæ discipulus . Et re ipsa , moderationis ac in ferendo suffragio libertatis specimen dedit , ibidem pag. 182. cum quartam Jansenii

Inter
Collect.
p. 180.

senii Propositionem in seipsa, & prout a Jansenio prolata fuit, ab omni censura immunem iudicavit.

Palavicinus, ait Vvadinghus in sua Relatione, diserte, sed diffuse, multa dixit de doctrina Jansenii, & Propositionem (4.) absolute per se prolatam nullam dixit mereri censuram. Immerito igitur Janseniani virum hunc tam disertum, tam moderatum, suspectum habebant, & e numero Consultorum postulabant removeri.

Quanto meliori jure, si licitum id fuisset, Jansenianorum æmuli de nonnullis Consultoribus sibi manifeste adversantibus exposulare potuissent? Ignorat nemo, quanto animi ardore pro defensione quinque Propositionum, in Congregationibus egerint Generalis Augustinensium, Commissarius S. Officii, & Magister sacri Palatii. Generalis S. Augustini, postquam votum absoluit, ait Vvadinghus mox citatus, obtulit clausum exemplar cujusdam Epistolæ Card. Bellarmini ad Clementem VIII. in materia de auxiliis, in qua dixit, gravia monita, & arcana recondi, quæ cupiebat ipse, legeret Pontifex.

Magister vero sacri Palatii non solum in 27. Congregatione de mente Jansenii conformiter cum doctrina S. Augustini loquutus est, ait idem Vvadinghus, seque toto corpore prostravit in terram coram Pontifice, (adeo res cordi erat) sed rursus in 31. tum ipse, tum S. Officii Commissarius, voluit genustexus dicere, quantumvis Sanctissimus Dominus jusserit semel, & iterum ut surgeret; totoque sui sermonis discursu, voluit probare eandem Jansenii, & Dominicanorum doctrinam.

Denique, cum, fatente ipsomet Auctore citato observationum in Vota Consultorum, omnes pene consultores, doctrinam de gratia per se efficaci, quæ maxime, inquit ille, nostræ Scholæ propria est, omnibus locis Catholicam, Orthodoxam, ac veram esse profiterentur. Cum Hallerius declarasset, se doctrinam hanc simul cum Episcopis Gallicanis quinque Propositionum delatoribus tueri; ac publico Scripto demonstrasset, nihil illi commune esse cum doctrina quinque Propositionum, oportuisset Jansenianos conquire, nec ullo pacto suspectos habere Consultores.

II. Adversus Congregationum formam, de duobus maxime conquesti sunt Jansenii defensores. Nempe quod nec audiri coram suis adversis partibus fuissent, nec varii Propositionum sensus distincti.

Quam intempestiva fuerit, & parum æqua prima hæc querimonia, Catholici facile demonstrabant. 1. Quia sæpius tum Pontifex, tum Cardinales reposuerant, de lite dirimenda nullatenus hic quæstionem esse, pro qua necesse foret adversas partes audiri; sed de sensu obvio, & proprio quinque Propositionum, vel notando, vel a censura eximendo. 2. Nullas hic adversas esse debere partes, cum omnes consentiant, sanctam ac rectam esse doctrinam SS. Augustini, & Thomæ. 3. Sine fructu, ut plurimum, celebrari publicas illas disceptationes Theologorum inter se, in quibus partium studium, rixæ personales, ac vincendi desiderium ita litigantium animos occupant, ut a quærenda veritate prorsus avocent. 4. Frustra Jansenianos objicere se tantum semel auditos fuisse in re tanti momenti, quæ tam longam, ac seriam postulat disquisitionem ac disceptationem: siquidem ipsi, quamquam sæpius honestissime invitati a Cardinali Spada, adesse noluerint Congregationi, quæ 21. Januarii an. 1653. celebrata fuerat, ut quidquid exponendum haberent, libere, & fuse quantum

voluissent, exponerent. Nec prius eorum æmuli introducti, & auditi fuerunt, quam ipsimet pro Janzenio Deputati constanter, ac proterve recusassent, sicut ipsis exprobratum a Dominicanis fuerat, se eidem Congregationi sistere.

Quod si scrupulus tibi occurrat, cur in 22. dumtaxat Congregatione moniti ac invitati fuerint ex utraque parte Deputati, ut accederent ad Congregationem momenta sua prolaturi: ratio in promptu est, & quidem ad vindicandam iudicii Romani æquitatem aptissima. Nempe Pontificem, & Cardinales iudicasse prius inter se ventilandas esse quinque Propositiones, quam audirentur deputati, ut si ex iis, quæ audirent, nova lux affulgeret, vota sua tutius, vel confirmare, vel emendare possent. Quapropter tribus distinctis vicibus rem totam ab origine repetierunt: primo in 21. Congregationibus secreto inter se: tum postquam invitati ex utraque parte fuerunt deputati, & auditi, qui accedere voluerunt; ubi de novo singula consultorum vota recognita fuerunt, & Pontifici, ut ea expenderet, communicata: tum denique præsentem Pontificem in undecim Congregationibus, in quibus de unaquaque Propositione singuli consultores sententiam suam tertio iussi sunt libere aperire. Quam merito igitur Alexander VII. dixit, causam Janzenii *ea profecto diligentia discussam fuisse, qua major desiderari non poterat*. Verum, Janzeniani diverticula quærebant, & effugia, quibus causæ definitionem protraherent, ac omnino eluderent. Non obscure id innuebat de S. Amour, cum Pontifici diceret, futurum ut, cum sollemnem aliquando edidisset definitionem, longe meliori jure Ecclesia de ipso, quam poeta de Fabio, caneret: *Unus homo nobis cunctando restituit rem*.

*Diar. p.
5. c. 4. p.
275. col. 1.*

Reipsa quippe manifestum erat, non aliud esse eorum consilium, quam ut moras necerent, ac totum implicarent negotium. Eum in finem per quatuor horas integras coram Pontificem perorantes, extra causam divagati fuerant, ac bene multa Scripta, & Memorialia Pontifici, ac Cardinalibus obtulerant, partim ad probandam D. Augustini auctoritatem, quasi de ea quisquam dubitaret; & necessitatem efficacis a se gratiæ, de qua nulla erat quæstio: partim contra doctrinam Jesuitarum, quos ad distrahendum Pontificis animum, & causam alio deflectendam, in iudicium vocari exoptassent: partim ad varios exponendos quinque Propositionum sensus, quos reipsa in Scriptis *Trium columnarum in nomine Domini, & in Catholica expositione V. Propositionum*, sic exposuerant, ac elucidaverant, ut si centies auditi fuissent in publicis Congregationibus, amplius nihil attulissent ad evolvendam, & vindicandam Janzenii mentem.

Æquior profecto non erat altera eorum querimonia, circa denegatam in examine Romano quinque Propositionum distinctionem sensuum, in quos inflecti illæ possunt. Tum quia de solo sensu Propositionum obvio ac naturali agebatur, qui facile menti occurrit: disquisitio econtra aliorum sensuum, rem totam infinitis circa verba, circa mentem auctoris, controversiis implicasset, & obscurasset. Tum quia a suis adversariis habebant totum id, quod ex distinctione sensuum sperare potuissent, nempe efficacem a se gratiam salvam, & integram remanere, id enim sæpius, & voce, & scripto contestatus fuerat Hallerius. Si hanc unam voluissent Janzeniani, ac non potius efficacem Janzenii sensu gratiam, datis sibi ab adversariis pacis conditionibus haud dubie stetissent, approbata Janse-

niani

niani sensus censura: at non hæc erat eorum mens, non istud consilium. Quia si Pontifex, ut postulabant, sensum efficacis a se gratiæ ad mentem S. Augustini sua in Constitutione distinxisset, & a sensu Jansenii separasset, adhuc illi profecto litigassent circa illum Jansenii sensum ita sepositum, quem a Thomistico, & Augustiniano nihil differre pugnatim adhuc contendissent. Adeo verum est in eorum hominum principiis, qui causam hanc ad factum pertinere volunt, in quo discernendo, non modo Pontifex, sed Ecclesia universa falli potest, nusquam hujusmodi controversiam finiri, ac terminari posse.

Et vero ab annis sexaginta, & amplius inelamant, & nusquam assignatum fuisse proprium ac individuale Jansenii sensum, & se Constitutioni Innocentii ultro adherere quantum ad jus, seu doctrinam, quæ duo certe inter se aperte pugnant. Si enim sensus ille designatus nusquam fuit, quem, amabo, illi rejiciunt, cum protestantur se doctrinam 5. Propositionibus expressam damnare? An sensum aliquem vagum, & indeterminatum? Si autem sincero animo Apostolicis Constitutionibus se subjiciunt, qua rationis specie affirmant, sensum illud designatum non fuisse? At in rei veritate, & assignatus fuit sensus ille, obvius scilicet ac naturalis, quem verba Propositionum apud Jansenium præferunt: & Janseniani Constitutionibus Apostolicis nusquam sincero animo obsecuti sunt, qui Propositiones non eo Jansenii sensu damnant, quo damnatae sunt, sed ad sensus alienos, & extraneos detorquent, ut legitimum ac germanum Jansenii sensum Ecclesiæ censuris eripiant.

III. Ex his manifestum est, quam falso Janseniani obtenderent, se pro una laborare asserenda gratiæ efficaci; suos vero æmulos, ad eam labefactandam conatus omnes convertere. Centies Hallerius cum suis, & verbo, & scripto contrarium affirmaverat. Atque, ut antea observavimus, quo tempore Romæ fervebat hæc controversia, Præpositus Generalis Soc. Jesu Piccolomini, renovabat Decretum Aquavivæ latum an. 1613. contra sententiam gratiæ ex se pro voluntatis consensu efficaciæ. Quam stupidi illi, ac hebetes fuissent, si quam Pontificia Constitutione voluissent labefactare gratiæ efficaciam, hanc tot publicis testimoniis sponte asseruissent, ac confirmassent.

IV. Adversus Pontificem causæ totius judicem æquissimum, quid Janseniani? Theologus, inquiunt, non erat; & aliunde præ senectute multum provec̃ta omnino impar sustinendo rei implicatissimæ tam longo, ac laborioso examini. An ergo sic implicatus erat Calvinus sensus, quem unum Janseniani Propositionibus assignant, ut difficile fuerit eum dignoscere, ac notare? An in Pontificibus, cum de fide pronunciant, personales animi dotes, non vero potissimum Sedis dignitas, & auctoritas, atque Spiritus Sancti assistentia attendenda? *Nihil adversi ex congregatione pertimesco*, inquiebat Sambovius antea citatus, *cum oculos converto ad vim veritatis, assistentem Pontifici Spiritum Sanctum, & Pontificis ipsius ingenii magnitudinem*. Nullum certe humanum præsidium veritati dignoscendæ necessarium prætermisit Innocentius, quamquam ætatis adeo provec̃tæ. In prima Congregationum, quæ ipso præsentate habitæ sunt, referente Vvadingho, dixit, *se considerasse hujus rei gravitatem, magnamque momentum: propterea orationes* P. 419. *indixisse per omnes Urbis Ecclesias, ut Spiritus Sanctus ei inspiraret, quid agendum esset, & definiendum in questionibus Theologiæ difficillimis. Deinde subjunxit,*

(pergit Vvadinghus) *se quantumvis acceperit in scriptis omnium consultorum suffragia, nibileminus presentium omnium sententias circa quinque istas propositiones audire velle.* Quæ major poterat adhiberi diligentia? Non satis fuit Innocentio, omnium consultorum singula suffragia scripto data mature apud se expendere, sed etiam eos differentes in undecim sessionibus, singulis in tres quatuorve horas productis, audire voluit; quos reipsa tanta cum attentione, patientia, & animi voluptate audivit, ut Episcopo Lodeviensi testatus fuerit, se, Deo aspirante, ac Scripturarum sensum aperiente, sinus omnes subtilissimæ hujus controversiæ, ac etiam verborum Scholæ significationem dilucide penetrasse; ac tantam animi lætitiā expertum se in his diuturnis congregationibus, ut doleret, quando nocte superveniente discedendum erat. Ita in plenis Cleri Gallicani Comitibus rem narrabat Episcopus Lodeviensis die 14. Martii an. 1656. Cujus narrationem retulit in suo Diario D. de S. Amour p. 577. His porro auditis, ac sedulo discussis Consultorum suffragiis, proclive fuit Pontificem ex eorum sententia rem definiisse. *Nihil enim absurdus fingi posset, ait auctor observationum in* Vota consultorum, *inter collectanea Diarii de S. Amour, quam ut S.* *Pag. 174.* Pontifex, *tredecim viris doctis in consilium adhibitis, id hæreticum pronunciet, quod illorum omnium calculo tamquam Orthodoxum comprobatum sit.* Tam alte Pontifex animo imbibat quæcumque fuerant ab illis consultoribus disputata, ut Card. Chigio scribenti tenorem suæ Constitutionis memoriter dictaverit. Merito igitur Episcopi Gallicani in Comitibus generalibus congregati an. 1653. in Ep. die 15. Julii ad Innocentium scripta, ejus Constitutionem divini numinis instinctu conditam; & in altera data die 28. Martii an. 1654. Ordine canonico latam fuisse affirmant. Jam antea sub Urbano VIII. simul cum Deputatis Lovaniensibus Synnibio, & Papio, in examinando Jansenii Libro diuturnam operam suam strenue collocaverat: ut certe mirum hic videatur divinæ providentiæ consilium in Pontificibus, quos profligandæ Jansenianæ hæresi destinavit. S. Pius V. qui in Bajo præformatam Jansenii doctrinam omnium primus damnavit, omnium judicio eruditissimus fuit ex Ordine Prædicatorum Theologus, doctrinæ Thomisticæ per plures annos summa cum laude Professor; cui non magis obsequentes se præbuere Jansenii defensores, quam Innocentio. Urbanus VIII. a quo Liber Jansenii nominatim proscriptus fuit, omnis Literaturæ laude illustris commendatur. Innoc. vero X. Alex. VII. a quibus doctrina Jansenii proprius confossa est, maximam per seipso, dum adhuc in minori Cardinalatus dignitate versarentur, in ea discutienda operam posuerant. Primus, (Pamphilius) sub Urbano VIII. alter (Chigius) sub Innocentio X. At forte Jesuitarum immensæ auctoritati, & gratiæ id dedit Innocentius, ut quinque Propositiones, quas earum hostes insensissimi propugnabant, proscriberet? Verum, Card. Chigius testatur apud de S. Amour, Diarii part. 6. cap. 15. *Jesuitas non fuisse in Calendario Papæ.* Et part. 4. cap. 4. Pater Hilario dicebat ipsi de S. Amour, Jesuitas non ea pollere in Curia Romana auctoritate, qua vulgo creditur. Procul ergo hujuscemodi Jansenianorum nugæ, ac futes criminationes.

Pag. 32. col. 1. V. Denique, nihil ex parte auctoritatis, qua quinque Propositiones Jansenii damnatæ sunt, desiderare possunt Janseniani ad firmitatem, & robur inconculsum definitionis. Ad postulationem quippe Episcoporum Gallicæ S. Pontifex Judicium protulit, pro ea, qua Romana Sedes in universa Eccle-

Ecclesia præminet auctoritate; cujus Decretis ad fidem, & mores pertinentibus, omnes Christiani obtemperare tenentur, maxime cum accedit Ecclesiarum omnium consensus seu expressus, seu tacitus. Tunc etenim Romani Pontificis Judicium, Ecclesiæ totius, adversus quam portæ inferi non prævalebunt, Judicium est supremum, ac irrefragabile. Ita docent, vel ipsimet Janseniani. Vide Librum, cui Gallice titulus: *Tradition de l'Eglise Romaine*. Tom. 1. pag. 207. & 217. Idem, *Justification du respectueux silence*. Tom. 1. pag. 246. T. 3. pag. 876. eodem Tom. p. 1198. Neque vero ad generale Concilium hic recurrere necesse est; aut si recureretur, quidquam adversus Jansenianos efficeret, qui cum in ea sint mente, de mero facto hic controversi, circa quod universa Ecclesia falli potest, non magis universalis Concilii definitioni acquiescerent, quam Innocentianæ. Porro Ecclesias omnes Innocentii Constitutioni adhæsisse, sive expresso, sive tacito consensu, res est apud omnes explorata. Ne unam quidem appellare usquam potuerunt Janseniani, quæ reclamaverit; ne unam, quæ damnatas Propositiones ab errore absolverit, vel earum defensores ad Communionem admiserit. Ita certe finita est causa, at non finitus error. Novis quippe artibus, Innocentii Constitutionem infringere, ac eludere conati sunt Janseniani, novis etiam Vaticani fulminibus repressi.

EPOCHARTERTIA

De iis, quæ subsecuta sunt Innocentii X. de quinque Jansenii Propositionibus judicium.

Hac tertia historica nostræ narrationis parte ea præcipua complectemur, quæ iteratam doctrinæ Jansenii censuram continent, a Constitutione Innoc. V. usque ad Bullam Clementis XI. adversus famosum Casum conscientia.

Janseniani excogitata distinctione juris, & facti Innocentii Constitutionem elidunt. Episcopi Gallicani Librum Jansenii iterum ad examen revocant, ac de nova contentione monent Innocentium, ejusque successorem Alexandrum VII.

Janseniani post Constitutionem Innocentii, res duas affirmarunt, & aliis persuadere voluerunt vanas omnino, & inanes: alteram, quinque illas Propositiones non esse Jansenii: alteram, damnatas esse in sensu, qui ad Jansenium nihil pertineat. Atque hinc prima origo famosæ illius distinctionis *Juris, & facti*, ad quam deinceps plenis velis tamquam ad tutissimum portum se receperunt.

Visa tunc, ait Illustriss. Cameracensis Archiepiscopus, in documento altero, quo diluuntur ea, quæ variis Scriptis adversus primum Documentum proposita sunt, pag. 309. versionis latinæ, facti, jurisque distinctio, optatissimum, tutissimumque naufragis illis portum aperire. Temporis quidem satis non erat, ut ad quem usum converterent, distinctionem illam penitus investigarent. Quod si textum utrumque simul contulissent, detexissent facile distinctionis illius inanitatem. Verum de repente fuit, aut in aliquo, quod oculis pateret, parendum, aut ab Ecclesia desiciendum. De repente igitur, ut ad Aram, sic confugerunt ad eam fuci plenam, nec satis in se spectatam distinctionem. Ut ut est, ita intensa voce inclamarunt, ut Scriptorum immensa multitudo lectorum oculis fucum fecerint; ut eam vel apud honestos, liberalesque viros consuetudinem

intrexerint, supponendi jus ipsum integrum ex parte Propositionum quinque; integrum vero factum ipsum ex parte Libri stare. Hinc illi in Propositionibus nihil præter rem juris infallibiliter ab Ecclesia definitam; in Libro autem merum aliquod factum, quod esset momenti nullius, & in quo errasset Ecclesia, nihil aliud intueri pertinaciter voluerunt.

Præsules igitur Gallicani, ut novis illis Jansenianorum molitionibus occurrerent, quotquot Parisiis an. 1654. aderant, simul convenerunt deliberaturi de remedio huic malo citius afferendo. Quatuor selecti Archiepiscopi & quatuor Episcopi, qui Jansenii Librum ad examen sedulo revocarent, damnatas quinque Propositiones cum illo conferrent; adversæ partis Memorialia seu Scripta expenderent: quibus omnibus in decem Congregationibus diligenter, ac mature ponderatis, communi suffragio duo statuerunt; primum damnatas ab Innocentio quinque Propositiones reipsa extare in Libro Jansenii; alterum, in proprio, & naturali verborum sensu & eo ipso, in quo a Jansenio asseruntur, & explicantur, damnatas illas fuisse. Quæ cum ad plena Episcoporum Comititia retulissent, omnium calculo probata sunt, datis ad Innocentium X. die 28. Martii Literis, quibus eum, & de rebus a se gestis, & de novis Jansenianorum artibus certiores faciunt. Dissidiorum auctor, inquit, quod p^{ag.} 117 lam obtinere non poterat, nempe ut a debita Sedi Apostolicæ reverentia per apertum Constitutionis datæ contemptum recederetur, callidis molitionibus ad simplicium, & incantorum mentes subvertendas aggredi tentavit... E veteri fidei deposito, cujus custodia Cathedræ Petri concredita est, partem adimere tentant; Decreti Apostolici Majestatem ad fictas controversias dirimendas turpiter dejiciendo. Quinque etenim Propositiones Decreto illo prostratas damnare se quoque profitentur: sed alio plane sensu, quam qui a Jansenio traditus, & explicatus est; ad quem Propositiones illas nullatenus pertinere constantissime asserunt. Hac arte, restaurandis disputationibus iisdem sibi locum apertum relinquere parant, & redivivæ litis prolixam materiam.

Et in Epistola encyclica ad ceteros Galliæ Episcopos, ajunt: Homines illos (Jansenianos) affirmare, imo & persuadere aliis velle res duas vanas omnino, & inanes: alteram, quinque illas Propositiones non esse Jansenii; alteram, damnatas esse in sensu, qui ad Jansenium nihil pertineat. Tum, & Pontifici, & Coepiscopis suis exponunt, quid a se gestum fuerat circa examen Libri Jansenii in sui Comititiis an. 1654.

Innoc. die 29. Sept. ejusdem anni, Gallicanis Episcopis rescripsit, gratum, & acceptissimum sibi esse studium, ac zelum, quo Apostolicam Constitutionem servari ubique curabant, per quam, ait, damnata fuerat in quinque Propositionibus Cornelii Jansenii doctrina ejus Libro contenta, cui titulus: Augustinus.

Hoc ipso anno die 23. Aprilis, damnaverat Pontifex plurima Opuscula, Libellos, Tractatus, &c. in defensionem Jansenii editos, & ipsum etiam Librum Jansenii, Lovanii, Parisiis, & Rothomagi typis excusum. Declaraverat etiam illis Actis, quæ sub nomine Congregationum de Auxiliis habiturum coram Clemente VIII. & Paulo V. circumferebantur... necnon Autographo seu exemplari cujusdam assertæ Constitutionis Pauli V. super definitione prædictæ questionis de Auxiliis, ac damnationis sententiæ seu sententiarum Ludovici Molina... nullam omnino esse fidem adhibendam, neque ab alterutra parte, seu a quocumque alio allegari posse, vel debere.

Anno sequ. die 17. Maji, Regi Christianissimo placuit, mox dictum Innocentii X. ad Episcopos Gallicanos Breve promulgari, & executioni mandari. E vivis erepto Innocentio die 7. Janu. 1655. successit die 7. April. ejusdem anni, Card. Chigius, dictus Alexander VII. Huic Præsules Gallicani supremam Dignitatem gratulantur per Epist. die 2. Sept. anno 1656. simulque aperiunt novas Jansenianorum artes, & cavillationes in eludendo Innocentii, contra quinque Propositiones Jansenii, Decreto. *Decretum*, inquit, *studiose amplexi sunt fideles populi, demptis paucis*, *qui de Jansenii doctrina nihil constitutum fuisse palam cum simularent, intimis animorum sensibus ex illius damnatione urebantur. Horum cavillationes sine mora comprimendas rati, judicio suo decreverunt religiosissimi Episcopi, quinque Propositiones illas ad Jansenium pertinere, ejusque opiniones fuisse proscriptas...* *Iisdem artibus* (quibus Pelagiani) grassantur novæ sectæ discipuli, ac præterea ut a capitibus suis fulminis Apostolici amoliantur ictum, (licet obfirmato animo quinque Propositiones Jansenio iterum adjudicent) ad facti questionem, in qua Ecclesiam falli posse docent, controversiam deducere nituntur. Quas ingeniorum versutias vera prudentique verborum complexione infregit Breve Apostolicum, quod tricis illis syllabarum ad umbratiles Scholarum disputationes relegatis, decisionisque auctoritate ad Juris questionem restricta, doctrinam Jansenii, quam Opere suo ille explicuit, in Propositionum confixarum materia, Pontificia Constitutione damnatam fuisse declarat. At enim ut se damnationi subducant, celeberrimum B. Augustini nomen obtundunt, ejus doctrinæ se profitentur esse sectatores, repudiato etiam, si res eorum ita ferant, ipso Jansenio. Hujus tamen pravitas, & detortas, quas ad Doctoris egregii locos adhibet, interpretationes amplectuntur.

Duo in hac Præsulum nostrorum Epistola observatione digna maxime videntur. Primum, questionem, quam Jansenii defensores facti appellabant, ad umbratiles illas Scholæ disputationes amandari, in quibus de tricis syllabarum agitur. Neque enim quæstio versabatur, ut subdole simulabant illi, an quinque Propositiones tot verbis, ac syllabis expressæ in Libro Jansenii legerentur, sed an earum obviis, propriis, & naturalis sensus ex tota doctrinæ Jansenii serie, totoque Libri ipsius contextu exculpi posset: quam questionem proprie, non facti, sed juris esse volunt Gallicani Episcopi, & ad partem depositi fidei pertinere, ut ajunt in mox citata ad Innocentium X. Epistola. Quippe si significatio verborum, & sententiarum alicujus Auctoris vel Libri, ad meram facti questionem deducatur, in qua falli potest Ecclesia, nullus erit Scripturæ Sacræ, vel Canonum Ecclesiæ contextus, circa quem, adducta pariter distinctione juris, & facti, hæreticus quilibet non cavilletur, distinguendo scilicet in contextu verborum unam questionem facti, quid nempe illa significant; & aliam questionem juris, qualis sit illorum verborum sensus, erroneusne, an Catholicus; atque ex quæstione facti, aditum sibi facilem aperiet ad jus ipsum seu dogma impugnandum. Ac ne longius accersamus exempla: quando Janseniani contendunt damnatum ab Innocentio in quinque Propositionibus sensum, esse sensum Calvinianum, meramne dicent hic esse facti questionem, in qua falli potuit Ecclesia? An ideo permittent, eos Constitutioni non adherere, qui factum illud omnino perspectum non habent? Sic illi arma subministrant, quibus Constitutio Pontificia eludatur, & infirmetur, etiam in eo ipso sensu, quo placet illis eam interpretari.

At in rei veritate, nihilo plus adversus homines hujusmodi proficeres, etiam si quinque Propositiones totidem verbis, ac syllabis expressas ostenderes in Libro Jansenii: ad varios enim tunc verborum sensus, & ad mentem Auctoris recurrerent: quod reipsa faciunt erga primam Propositionem, quam negare non possunt totidem verbis extare in Libro Jansenii, cujus censuram in sensum a Janseniano plane alienum, detorquent.

Alterum quod notari debet, istud est, Jansenianos simulasse se paratos esse ad deferendam Jansenii defensionem, ut nimirum hac astutia facilius obreperent, suppresso quidem nomine, sed reipsa in integro re-tenta Jansenii doctrina.

Alexander VII. novum illud Janseniorum effugium statim interclusit, edita Constitutione die 16. Octobris anno 1656. *Licet, inquit, ea, quæ Apostolicis Constitutionibus abunde fuerunt definita, novæ decisionis, seu declarationis accessione nequaquam indigeant, quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iste latius divagetur, promptum Apostolicæ auctoritatis remedium censuimus non esse differendum.* Tum post relatum de integro Innocentii Constitutionem, sic pergit: *Cum nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque Propositiones, vel in Libro prædicto Cornelii Jansenii non reperiri, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident: Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attente perspeximus; utpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalatus munere fungeremur, omnibus illis Congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua major desiderari non posset, quamcumque dubitationem super præmissis impofterum auferre volentes, ut omnes Christi fideles in ejusdem fidei unitate se se contineant... quinque illas Propositiones ex Libro præmemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus: Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio intento damnatas fuisse declaramus, & definimus: & uti tales, inusta scilicet eadem singulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus.*

Summo plausu Constitutionem hanc excepit Clerus Gallicanus, tunc temporis in Comitibus generalibus coactus. Jam an. 1655. post receptum Innocentii X. Decretum, ac Breve, idem Clerus Gallicanus Formulam fidei instituerat ab omnibus in signum obsequii, & reverentiæ subscribendam, quam anno 1657. renovavit, adjecta mentione Constitutionis Alexandri VII. lege omnibus e Clero imposita, ut ipsi subscriberent. Hæc ipsa est Formula, quam etiamnum subscribunt, quotquot ad aliquem in sacra Facultate Parisiensi dignitatis gradum admittuntur. In ea declarat Clerus Gallicanus, *proscriptam Jansenii doctrinam, non esse doctrinam S. Augustini, quam ille perverte, & contra mentem S. Doctoris interpretatus fuerat.* Accessit ad robur, & executionem Decreti Cleri Gallicani, & Regia auctoritas, qua severe injunctum fuit die 13. Aprilis anno 1661. ut omnes dictæ fidei Formulæ subscriberent.

Prodiere tunc temporis (an. 1656.) e feraci Janseniorum officina plures famosi Libelli in contemptum Apostolicarum Constitutionum. Tres ex illis præcipui isti fuere. Primus, *Ludovici Montaltii Literæ Provinciales, &c.* faceto quidem, ac lepido ad irrisionem, sed ad maledicentiam dicaci stylo

exarata. 2. Notæ Willelmi Wwindrochii in dictas Epistolas. 3. Pauli Irenæi *Rodes ; d'Amiès & de Soissons .* *Disquisitiones*. Tres illos Libellos a quatuor Episcopis, Rhedonensi scilicet, Ruthenensi, Ambianensi, & Sueffionensi, & novem Sorbonæ Doctoribus, accurate expendi iussit Rex Christianissimus. Qui omnes præmisso diligenti examine censuerunt, *Jansenianas hæreses ab Ecclesia damnatas, in iis Libellis propugnari atque defendi . . . maledicentiam, & petulantiam tribus illis auctoribus adeo esse familiarem, ut nulli hominum conditioni parcant, exceptis Jansenistis; non Summo Pontifici, non Episcopis, non Regi, non præcipuis Regni Administris, non sacra Facultati Parisiensi, non Religiosis Familiis; ideoque Librum esse dignum pœna Libellis famosis, & hæreticis a jure constituta.*

Hoc doctrinali Judicio Rex commotus, supremi Consistorii Decreto die 23. Sept. an. 1669. dictæ Literæ Provinciales remissæ sunt ad Præto-rem causarum civilium in Castelletto, ejus sententia flammis ultricibus tradendæ: quod executioni demandatum fuit die 14. Octobris ejusdem anni.

S. Pontifex Alexander VII. die 6. Septemb. an. 1657. suo censorio stylo eumdem Libellum jam confixerat, ut, & alia nonnulla Antonii Arnaldi Opuscula; declaraveratque nullam fidem habendam esse iis tredecim Theologorum ad examinandas quinque Propositiones ab Innocentio X. selectorum suffragiis, seu votis, quæ circumferebantur. Ea ipsa sunt, quæ ad calcem sui Diarii typis mandari curavit de S. Amour; non accurata, nec ad rei veritatem exacta, quæ idcirco Pontifex inter apocrypha jubet amandari.

Sacra Facultas Parisiensis an. 1656. die ultima Januar. gravi sua censura perstrinxit Libellum, cui titulus Gallice: *Seconde Lettre de M. Arnaud Docteur de Sorbonne, &c.* Duas in eo Propositiones notandas esse observarunt Theologi Parisienses; Unam facti, alteram juris: Prior hæc erat: *Quinque Propositiones nec esse in Jansenio, nec ejus sensu damnatas fuisse; adeoque circa partem illam Apostolicæ Constitutionis, sufficere religiosum silentium.* Juris vero Propositionio erat: *Veritatem esse tum ex Scripturis, tum ex SS. Patribus indubitatam, atque in persona S. Petri manifestam, gratiam scilicet, sine qua nihil possumus, justo defuisse ea in occasione, in qua dici non potest, quod non peccaverit.* Utamque Propositionem sacra Facultas, post diuturnum, ac molestum examen, quod Janseniani suis artibus, ac molitionibus plurimum turbarunt, censorio suo Judicio notavit. Priorem, quæ facti est, tamquam temerariam, scandalosam, injuriosam S. Pontifici, & Episcopis Galliæ, ac præbentem occasionem renovandæ ex integro, post damnationem, Jansenii doctrinæ. Posterio-rem vero, quæ juris dicitur, tamquam temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam. Peramanter invitavit sacra Facultas Arnaldum, ut ad meliorem mentem reversus, optimæ matri se facilem, & obsequentem exhiberët: at in errore pertinacem, ut & alios nonnullos ex albo Doctorum expunctos, e sinu suo ejecit. Æquissimam hanc censuram cum laude commemoravit Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus an. 1656. Nihil vero non tentavit Arnaldus, ut a se hujus censuræ invidiam, & ignominiam amoliretur, sive apud Pontificem, si forte eam infirmare vellet; sive apud alias Academias, si dictam suam Propositionem approbarent, sive apud ipsammet Facultatem Parisiensem, si forte exemplo Clementis IX. & Regis Christianissimi, a quibus in gratiam receptus fuerat, excitata, pristinum Magisterii gradum, unde dejectus erat, sibi vellet restituere. Verum impota Facultas de priori suo

Decre-

Decreto nihil remitti voluit, censuram suam iussit ab omnibus suis subscribi, atque iterum anno 1604. die 1. Sept. eam communibus omnium votis renovavit, confirmavit, & de novo typis mandari curavit.

Godrin. Hoc ipso an. 1656. Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus, rata habuit, & confirmavit quæcumque in causa quinque Propositionum gesta fuerant annis 1653. 1654. & 1655. His in Comitibus Archiep. Senonensis, qui an. 1654. declaraverat se ex reverentia duntaxat, & ex condescensu, non

Deliberatione autem ex animo, & propria sua sententia, deliberatis a Clero subscripsisse, in his, inquam Comitibus an. 1656. a sua priori declaratione recessit, *Clerge p.* affirmans se ex conscientia teneri, atque vere, & ex animo adherere iis, *81. & 82.* quæ a toto Cleri Gallicani cœtu deliberata, & probata fuerant circa quinque Jansenii Propositiones. Hanc declarationem gratam, & ratam habuit Clerus Gallicanus, voluitque absentem Episcopum Convennarum per Epistolam moneri, ut quantocius similem declarationem transmitteret.

Relation des de- Idem Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus an. 1660. & ad 1661. *lib. p. 105* Formulam fidei, quam die 17. Martii an. 1657. instituerat, iussit ab omnibus Clericis subscribi; ac declaravit, se in ea non aliam fidei definitionem inseruisse, quam quæ in Constitutionibus Innoc. X. & Alexandri VII. continetur: nimirum quinque Propositiones ex Libro Jansenii extractas, tamquam hæreticas damnatas esse in eo ipso sensu, quos eas docuit; ita ut qui rebelles, & contumaces fuerint, velut hæretici pœnis in iisdem Constitutionibus decretis subjaceant.

Inter hæreticos accensent hic Præsules Gallicani eos qui Propositiones quinque ex Libro Jansenii extractas, & ipsius sensu damnatas fuisse pertinacius negaverint. Datis ad Pontificem Literis die 20. Febr. narrant Episcopi, quid in suis Comitibus gestum fuerat ad promovendam Apostolicarum Constitutionum executionem: quibus die 16. Maji ejusdem anni Pontifex rescripsit sibi omnia gratissima, & acceptissima fuisse.

Interea cum Vicarii Generales Cardinalis de Retz Archiep. Paris. in publico Mandato die 8. Junii an. 1661. dixissent, tempore Innocentii X. nihil aliud actum fuisse, quam inquisitum, an Propositiones quinque de Gratia veræ, & Catholicæ, an potius falsæ, & erroneæ forent; Atque circa attributionem dictarum Propositionum Libro Jansenii, silentium religiosum sufficere non obscure insinuassent; S. Pontifex Alexander VII. Brevi ad illos dato die 1. Aug. ejusdem

Recueil des Bulles, pag. 172. anni, dura, & severa objurgatione eos increpat, *velut temerarios, mendaces, malorum & Zaniorum in agro Domini seminatores, Ecclesiæ Catholicæ perturbatores, auctores turpissimi schismatis.* In quibus protervia dignoscitur cavillationibus subdolis, & circuitibus obviam eundi Ecclesiæ definitionibus. Quapropter dicti Vicarii Generales die ultima Octobris ejusdem anni, palinodiam cantare, ac prius suum Mandatum revocare, & emendare compulsi fuerunt.

Quinque Jansenianorum Articuli.

Magna est in præsentī Jansenii causa, quinque Articulorum celebritas: quorum duo genera distingui statim debent, ne forte, ut sæpe fit, confundantur. Alii quippe doctrinales fuere; hoc est, destinati ad exponendam Augustinianorum circa quinque Propositiones doctrinam. Alii facti questionem spectabant; hoc est, naturam reverentiæ, & obedientiæ, quæ debetur definitionibus Ecclesiæ circa facta. Illorum omnium hæc origo fuit. Summo ardo.

ardore Rex Christianissimus exoptabat turbata ob doctrinam Jansenii Ecclesie Gallicanae pacem, ac concordiam restitui. Eo animo in mandatis dederat Illustris. Convennarum, postea Tornacensi Episcopo, ut, pro ea, qua valebat sagacitate, & industria, viam aliquam aperiret, si forte dissidia hæc conciliari, ac componi inter Theologos possent. Rem proposuit iis, quos noverat Jansenio addictos: hi vero, laudato, & approbato consilio, statim manum admoveere condendis quinque Articulis totidem damnatis Jansenii Propositionibus respondentibus, ad suam circa illas sententiam declarandam. Si fides habenda est auctori Libelli, cui Gallice titulus, *La paix de Clement IX.* DD. Girard, & Nicole redeuntes a funere quod persecuti fuerant D. Alphonsi le Moyne Doctoris Sorbonici, ac Regii Professoris, quem durum semper experti fuerant doctrinæ Jansenii adversarium, de condendis illis Articulis consilium inter se primo jam dudum inierant, & ad exitum perduxerant feliciter. Ut ut sit, quinque doctrinales Articuli a DD. de Lalane, & Girard ceterorum nomine subscripti, die 17. Junii an. 1663. oblatis sunt Episcopo Convennarum, ut eos expenderet, & ad Pontificem Romanum transmitteret; data fide paratos se esse in omnibus Romanæ Sedi obtemperare, quidquid tandem ipsi placeret de illis quinque suis Articulis decernere. Ut vero firmior esset pax, quam dictus Episcopus meditabatur, effecit, ut DD. de Lalane, & Girard simul cum Patre Ferrier e Societ. Jesu, apud se convenirent collocuturi de illis quinque Articulis, si forte ad concordiam omnes adduci possent. Eos re ipsa in quinque collationibus habitis a die 25. Januarii usque ad 18. Febr. ann. 1662. serio expenderunt: at non eo successu, quem speraverat dictus Episcopus. Multis etenim hinc, & inde prolatis, sive ad improbandos dictos articulos; singuli, ut vulgo fit, in sua priori sententia firmi, ac stabiles, re infecta discesserunt. Interea ad Alexandrum VII. S. Pontificem mittuntur dicti Articuli ab eodem Episcopo Convennarum.

Placuit Jansenii defensoribus non sine jaçantia presidentibus supponere, dictos Articulos ab Alexandro VII. probatos fuisse; idque aperte significasse Pontificem, cum in suo ad Episcopos Gallicanos Brevi die 29. Julii an. 1663. ait *Illud autem non mediocri gaudio animum nostrum perfudit, quod Literis ex Gallia recens allatis, accepimus illorum in dies crescere numerum, qui recta sapiunt, præfatis constitutionibus se ultro subjicientes: illorum vero decre- Recueil
pag. 183.
scere, qui a veritate auditum avertunt, & variis inanium interpretationum argu-
mentis decepti, Decretis Apostolicis refragantur. Is fuit egregius sane laborum ve-
strorum fructus, ut multi, iique ceterorum nomine Primarii exemplo vestro consilio,
& opera ad sanio-rem doctrinam inducti, ea, qua par est, ut credimus, animi de-
missione se se paratissimos exhibuerint ad illa omnia præstanda, qua ipsis a Se-
de Apostolica præscribentur. Cedo, si vel unum in his verbis de approba-
tione quinque articulorum apicem reperiatis. De illis ne cogitasse quidem
Pontificem cum hæc scriberet, facile est demonstrare, tum quia sibi gra-
tulatur Pontifex, multos ad sanio-rem doctrinam reversos fuisse: ac fa-
tentur Janseniani, se nusquam recessisse a doctrina quinque Articulorum;
imo se aliam nusquam propugnasse. Quomodo igitur ad sanio-rem do-
ctrinam reversi sunt, quam nusquam illi deseruerunt? Tum quia Ponti-
fex Gallicanis Episcopis gratulatur, quod eorum consilio, & opera multi
ad sanio-rem doctrinam inducti fuerint: at certum est Episcopos, ad quos
scribebat Alexander, consilio, & opera non adduxisse Jansenianos ad illos
quin-*

quinque propugnandos articulos, de quibus illi, fatente vel ipsomet Convennarum Episcopo in Epistola, quam ad Regem Christianissimum scripsit die 21. Jan. an. 1664. nihil prorsus audiverant. Ægre quippe ferens, quod Præsules Gallicani die 2. Octob. ann. 1663. declarassent, in aliis quinque eorundem Augustinianorum articulis facti quæstionem spectantibus, Jansenianam hæresim contineri, ait, mirum sibi profecto videri, ita Gallicanos Præsules censuisse, prius non discussis articulis doctrinalibus, quos cum, inquit, prorsus ignorarent, discutere non potuerant. Tum quia cum Pontifex præ oculis haberet quinque illos doctrinæ articulos, quos ab Episcopo Convennarum ad se transmissos acceperat, illos, probasset, procul dubio appellasset; neque ex Literis dumtaxat Episcoporum Gallia, sed longe melius per seipsum ex lectione illorum articulorum asseruisset, se intellexisse multos in Gallia ad saniores doctrinam re-

versos esse. Tum denique quia declarat Pontifex, quæ sit illa sanior doctrina, ad quam multi inducti sunt: videlicet *adhesio perfecta*, (ut putabat) Constitutionibus Apostolicis. Reipsa enim profitebantur Janseniani, se paratos esse Constitutionibus Apostolicis eam reverentiam & observantiam, quam Sedis Apostolicæ majestas, & summa ejus auctoritas exigit, impendere; eaque alia omnia præstituros, quæ ab ipsis S. Pontifex exigere voluerit. Ita fert publicum illud Instrumentum, quod ceterorum nomine a DD. de Lalane, & Girard subscriptum die 17. Junii an. 1663. ad Alexandrum VII. misit appellatus sæpius Episcopus Convennarum. Hæc profecto est doctrina sanior, ad quam multos reversiones esse Pontifex non sine magno lætitiæ sensu acceperat: de articulis vero illis, ne verbum quidem; sive Pontifex illos expendere, aut suam circa illos mentem aperire noluerit; nullo etenim certo & autentico instrumento novimus, quid de illis articulis Romæ statutum fuerit. Hoc certum, fictam, ac dolosam fuisse eam reverentiam, & obedientiam, quam Janseniani præseferabant erga Constitutiones Apostolicas.

Namque non multo post quinque illos doctrinales articulos ad Pontificem missos, alii quinque quæstionem facti spectantes die 24. Sept. an. 1663. jussu Regis Episcopis Gallicanis oblatis fuerunt, de quibus ita suam, in Epist. ad Alex. VII. die 2. Octob. ejusdem anni 1663. sententiam exponunt. *Pro ductum est*, inquit, *Jansenistarum illud Scriptum*, in quinque divisum articulos, *cujus tenorem integrum ad Sanctitatem vestram mittimus*. Quartum hic dumtaxat articulum referimus, utpote quo præcipuam offensionis causam contineri nos arbitremur... Quod spectat ad decisiones facti, quæ continentur in constitutione Alexandri VII. quibus definitum est quinque Propositiones ex Jansenii libro excerptas esse & in sensu ab eodem auctore intento damnatas, declaramus nos eas definitiones omni cultu, obsequio, & observantia, quam exigit a fidelibus Ecclesia in similibus causis, & in ejusmodi naturæ rebus prosequi, & semper esse prosecuturos; arbitrati ad privatos Theologos nullatenus pertinere in S. Sedis decisiones insurgere, eas oppugnare, vel eis resistere. Mirifica (pergunt Gallicani Episcopi) nostrum omnium; quotquot aderamus, in his verbis reprehendendis exitit consensio. Visa sunt enim subdola, simulatum dumtaxat obsequium præseferentia, mente versipelli, & callida concinnata, eoque periculosiora, quod Formulæ ideo in Conventibus nostris institutæ, ut vestræ Sanctitatis constitutioni debita reverentia magis ac magis sanciretur, uniformitatem dissolvant, & evertant. Istud itaque Scriptum rejiciendum censuimus,

tamquam fictum, & nullatenus Catholicum; necessariumque esse duximus ut mentem apertius exponant, exprimantque luculentius implicatas animi cogitationes; cum eorum scriptis, & sermonibus liquido constet, eos in id juxta incumbere, ut obsequium silentio dumtaxat non vero mutata sententia, & doctrina significant. Sic Gallicani Præsules judicant de quinque articulis Jansenianorum, non quidem doctrinalibus, quos non viderant; sed de aliis ad quæstionem facti spectantibus. Molestè admodum ac graviter tulit dictus Convennarum Episcopus in citata ad Regem Christianiss. Epistola, istud Cleri Gallicani de quinque illis facti articulis judicium, quasi Catholici non essent ac Jansenii doctrinam continerent, prius non examinatis aliis doctrinæ articulis. Verum ignorare non poterat dictus Episcopus, jam in Comitibus generalibus an. 1660. declarasse Clerum Gallicanum, eos pro hæreticis habendos esse, qui negarent quinque Propositiones ex Libro Jansenii extractas, tamquam hæreticas damnatas fuisse, & quidem in eo ipso sensu, quo eas Jansenius docuerat. Ignorare non poterat, ab eodem Clero Gallicano statutum, ut omnes & singuli Clerici subscriberent formulæ fidei, quam instituerat. Consequens igitur erat, ut iidem Episcopi pronunciarent, quinque illos articulos facti quæstionem spectantes non esse Catholicos, quod Jansenii doctrinam non damnet. Mirum porro videri non debet, quod dictus Episcopus tam aperte improbaverit istud Cleri Gallicani judicium, siquidem in jam citata ad Regem Epistola, significat optandum esse, ut revocetur imposita lex subscribendi formulæ fidei ejusdem Cleri Gallicani: quoniam, inquebat, hæc una discordiam fovet, omni spe sublata posse unquam Jansenii defensores adduci, ut dictæ formulæ subscribant.

Priores vero doctrinæ articuli, tanta fuerant arte, ac verborum ambiguitate concinnati, ut quamvis Jansenianum commodius, quam Thomisticum sensum repræsentent, quosdam tamen minus attentos deceperint. Inde est, quod apud Thomistas nonnullos, a quibus laudati sunt, caruerint erroris suspitione, non ita vero apud Jansenianos; siue illorum articulorum auctores spectaveris; siue eorum Libros, in quibus iidem usurpantur loquendi modi; siue denique verba ipsa, quibus illi constant. Nemo nescit, DD. Girard, & Nicole (illorum quinque articulorum parentes) inter præcipuos & ardentiores fuisse Jansenii defensores. Hic inter cetera multa, Disquisitiones sub nomine Pauli Irenæi, & notas in Literas Provinciales sub nomine Vvendothii edidit: ille vero Elucidationem circa factum Jansenii, sub nomine Dionysii Raymundi. Citius vero omnes Oceani aquas exhausit, quam hos Libellos ab erroribus Jansenii purgaverit: atqui tamen de verbo ad verbum repræsentant quidquid in speciem magis Catholicum in dictis articulis exprimitur. Easdem fere loquendi formulas usurpant Expositio fidei circa gratiam & prædestinationem, quam Eminentiſs. Card. Noallius Archiepiscopus Pariensis proſcripſit die 20. Aug. 1696. & declarationes seu responsa Archiepiscopi sebasteni, quas damnavit, ac prohibuit S. Pontifex Clemens XI. die 3. Aprilis an. 1704. Quod si ad ipsum contextum verborum dictorum articulorum attenderimus, apertum erit præcipuam Jansenistarum fallaciam in illis contineri. Fundamentum totius systematis istud est, sicut postea dicemus, voluntatem scilicet pro majori, qua trahitur delectatione seu celesti seu terrena, semper ac necessario, necessitate (quam emollito infallibilitatis nomine appellant) vel bonum vel malum operari; vimque illam delectationis esse re-

lativam; hoc est, voluntatem non determinari ad agendum vel non agendum, nisi propter majorem vel minorem oppositam delectationem. Quo supposito principio, auctores quinque articulorum art. 1. scripserunt: *De justis illis, quibus illa magna non adest gratia, licet parva, & imperfecta non desit, vere utrumque dici posse; & potuisse illos Dei mandata servare, & non potuisse &c.*

P. 235. Potuerunt scilicet potentia absoluta, abstracta, antecedente, ac præcisè præsentibus subiecti dispositionibus; non potuerunt vero potentia relativa ac iis dispositionibus suppositis; hoc est, supposita gratia minori & concupiscentia fortiori: atque hoc suo, quem falso Thomisticum præstiterunt, sensu, sufficientem gratiam Thomistarum admittere se profitentur cum Dionysio 1. parte cap. 6. art. 6. Verum a Thomistico sensu longius aberrant. Gratia quippe sufficiens Thomistica, non absolutam tantum, verum etiam relativam, hoc est, ad vincendam actualem concupiscentiam, potestatem confert. Ratio vero a priori hæc est, quia in sententia Thomistarum, gratia physice præmovens non datur ad posse, sed ad agere; non ad actum primum, sed ad actum dumtaxat secundum. Hinc est, quod præmotione physica gratiæ sufficienti accedente, potentia non augeatur, sed ad actum solummodo reducatur. Delectatio vero superior gratiæ, sensu Jansenii, ipsammet potentiam confert; ita ut sine illa superiori delectatione cælesti, actuali concupiscentiæ superandæ impar voluntas remaneat.

Hunc verum sensum Jansenianum præ oculis habuisse, atque in dictis Articulis involvere voluisse, qui eos concinnarunt, manifeste demonstrant verba secundi Articuli, ubi postquam duplicem gratiam distinxerit, *unam efficacem, cui nusquam resistitur; alteram vero sufficientem*: de ista sic mentem suam aperiunt.

Secunda est, quam tum excitantem, tum inefficacem, tum sufficientem, idem significantibus verbis vocant. Huic vero resistit ac renititur voluntas, eamque eo effectu privat ad quem excitat, & ad quem potestatem largitur, superius explicato Thomistarum sensu, sufficientem. Potest quidem illi voluntas consentire; nec tamen, si absit gratia efficax, unquam consentit, non defectu antecedentis potestatis, sed libera sui ipsius in oppositum determinatione. Sed quamvis illa gratia in se spectata effectu illo careat, ad quem tendit, ad quem voluntatem excitat, & ad quem per antecedentem Dei voluntatem destinatur, adeoque falsum sit hoc sensu, omnem Christi gratiam semper habere eum effectum, quem Deus vult; si tamen spectetur ut cum absoluta Dei voluntate conjuncta, merito hoc sensu efficax dici potest, quia semper id in corde hominis operatur, quod Deus absoluta voluntate intendit &c. Habemus in his verbis clare expressam potentiam absolutam & relativam, in qua ultimæ velut Jansenismi fibræ reconduntur. Priorem vocant antecedentem, quia abstrahit a circumstantiis subiecti; unde ajunt illam concedi per voluntatem Dei antecedentem, quæ a circumstantiis subiecti abstrahit: altera vero consequentem, quæ circumstantias illa supponit. Potentia quidem absoluta & antecedente, potest voluntas gratiæ sufficienti consentire; at non potest potentia consequente, idest relativa ad majores oppositæ concupiscentiæ vires: atque ita relativa ad has præsentis circumstantias, non potest homo cum parva seu minori gratia, Dei mandata observare. Pariter voluntas gratiæ sufficienti resistere dicitur, quia in se spectata privatur eo effectu ad quem tendit, & ad quem per antecedentem Dei voluntatem destinatur; & hoc sensu

sensu falsum esse dicunt, omnem Christi gratiam semper habere effectum, quem Deus vult: quæ certe resistentia illusoria plane ac fictitia est. Proprie enim loquendo, gratiæ non resistitur, nisi quando privatur effectû, quem in his, in quibus datur circumstantiis, habere potest: atqui in his circumstantiis, seu relative ad maiorem concupiscentiæ delectationem, gratia parva Janseniana effectum plenum, & perfectum habere non potest; quomodo igitur ei proprie resistitur? Hunc esse quinque articulorum sensum, aperte significant illorum Auctores in iis collationibus seu Colloquiis, quæ pro explicandis illis articulis habuere cum Patre Ferrerio coram Episcopo Convennarum. Collocatione 4. opponenti Ferrerio, in mente Jansenii *justos cum sola delectatione inferiori nullam habere veram ad observanda mandata potentiam, quia delectationi superiori necessario cedit voluntas*; Jansenii defensores mox citati hæc reponebant: (verba sunt Relationis Colloquiorum ab ipsis editæ) *In doctrina Jansenii, voluntatem quidem majori delectationi infallibiliter cedere; sed nequitiam inde consequens esse, tolli dissentientiendi potentiam: quia ut istam potentiam voluntas habeat, sufficit, ut dum concupiscentiæ allicienti actu obsequitur, auxilium habeat ex se sufficiens ad actum contrarium. Hoc porro verissimum esse in doctrina Jansenii, secundum quem ita voluntatem cupiditas ad consentiendum determinat, ut de virtute, quam in se continet gratia excitans, nihil prorsus detrahat. Et paullo post: Motio concupiscentiæ (superioris) efficientiam gratiæ excitantis (idest delectationis inferioris) non minuit, nec impedit quominus hæc sufficientissimam ex se voluntati ad bene agendum potentiam conferat. Hinc apertum fit, quo sensu auctores quinque articulorum gratiam sufficientem, & potentiam cum illa agendi admittant: nimirum sufficientem absolute, non relative ad superiorem cupiditatem. Quam vero fallaciter se eandem, imo maiorem, quam Thomistæ, sufficientiam gratiæ non victricis agnoscere se jactitent, paucis jam attigimus, pluribus infra exposituri.*

Pag. 27.

Epistola Episcoporum Galliae ad Alexandrum VII. Deliberatio sacrae Facultatis Parisiensis circa formulam fidei Cleri Gallicani. Breve Alexandri ad eosdem Episcopos. Constitutio, & formula fidei ejusdem Alexandri VII.

Cum Alexandri VII. Constitutio lata die 16. Octobris an. 1656. in explanationem, & confirmationem Constitutionis Innocentii X. ab Episcopis Gallicanis sollemniter, ac summa cum reverentia recepta fuisset anno 1657. atque in Comitibus generalibus an. 1660. discussæ etiam diligenter repressæque fuissent, quæcumque Janseniani contra subscriptionem formulæ fidei in Comitibus an. 1657. institutæ innumeris fere Libellis opposuerant: confirmata rursus ac imperata ejusdem formulæ subscriptione, Literas ad Alexandrum die 20. Februarii an. 1661. Gallicani Præsules scripsere, in quibus res in executionem Apostolicarum Constitutionum a se gestas referunt; ulum subscriptionum in Ecclesia receptum ac probatum exemplis demonstrant; ipsumque implorant Sedis Apostolicæ præsidium, in confirmanda quam, Rege annuente ac protegente imperaverant, dictæ formulæ fidei subscriptione. Jam du-

Recueil
p. 149.
Deliberation
du Cler-
gé p. 113
mystes

Rec. pag.
141.

ib. p. 154.

Pag. 159

mystes ad efferenda ex divinis Ecclesiæ adytis fidei dogmata, & ad enucleandos hæreticos, qui in Janseniano latebant, sensus, scimus te Summi hujus Pontificis consiliorum, & curarum fuisse participem: tuam opem in hoc negotio valde fuisse probatam, teque non minus feliciter, quam strenue laborasse... Addunt, Episcopos ad remedium subscriptionum incitatos fuisse per Apostolicum Breve, quo Innoc. X. eos hortatus est, ut sedulo studio, conatuque prorsus unanimi conspirantes in Domino, darent operam in id, quod opportunius, validiusque conferret ad executionem stabiliendam firmandumque penitus usum suæ Constitutionis. Ita ex præcepto Sanctissimi Pontificis illius egerunt, nulla alia meliori data via, qua dicta Constitutio ipso usu roboraretur. Et hoc ex instituto majotum, qui ad vindicandam veram fidem, sanctionibus SS. Pontificum, & Decretis Conciliorum subscribebant. Tum adductis ex Historia Ecclesiastica nonnullis subscriptionum exemplis, ajunt, vim statutorum, quibus Episcopi Gallicani jusserant Constitutionem Apostolicam singulorum subscriptionibus firmari, per non usum, plurimis non subscribentibus, neque de subscriptione requisitis, aliquatenus imminutam fuisse, ob eam, quæ injecta fuerat pacis ac concordie spes. Sed quibus, ajunt Præsules Gallicani, compositis rebus nulla spes, omne in turbido consilium, lingua sua coeperunt concinnare dolos, & veluti si æternum sacramentum Jansenio dicturi essent, exquisierunt novos finis, & novos sensus interpretandis illarum Propositionum vocabulis. Ita novarum rerum avidi, nihil intentatum reliquerunt, ut fides hæc quasi dubia retractaretur, & damnata clarissimis verbis Jansenii Propositiones redidivis conatibus excitarentur. Solertes sibi videri volunt omnia verba Jansenii ad aliquem sensum Catholicum futiliter detorquentes. Atque hac de causa inductos se fuisse asserunt Gallicani Præsules ad renovandam, & urgendam subscriptionum legem, & disciplinam. Tum addunt: Causa hæc jam finita, si aliqua novitas iterum emergerit, indiget tantum in solatio, defensione tua.

Hoc ipso anno 1661. die 2. Maji, ad sacram Facultatem Parisiensem accesserunt ex parte Regis Illustrissimi Episcopi, & Magistri D. Henricus de la Mothe Rhedonensis, & D. Harduinus de Perefixe Rhutenensis, cum Literis, quibus Rex significabat, se ad illam mittere fidei formulam a Clero Gallicano in stabiliendam executionem Constitutionum Innoc. X. & Alexandri VII. editam. Qua formula fidei lecta, lectis item Regiis ad Facultatem Literis, & audita Rhedonensis Episcopi eloquentissima in ampliorem Regiæ mentis declarationem Oratione, his denique omnibus expensis & in maturam deliberationem adductis, omnium, qui tunc aderant, Magistrorum concordibus omnino suffragiis, declaravit sacra Facultas prædictam fidei formulam, & formulæ subscriptionem sibi maxime probari; cum hæc formula non aliam fidei definitionem contineat, quam quæ Innoc. X. & Alexandri VII. Constitutionibus comprehensa est: sique ejusmodi subscriptio, convenientissimus modus, & validissima ratio mandandi executioni Pontificias illas Constitutiones, ad obstandum novæ doctrinæ ac sectæ. Jamque dudum Facultas utramque Constitutionem receperit; hanc quidem Alexandri VII. die 4. Aprilis ann. 1657. illam vero Innoc. X. 1. Augusti an. 1653. lata quoque die 1. Septembris sequentis, contra refragatores exclusionis a Facultate pœna: atque aliunde prædictarum tam Constitutionum, quam Formulæ doctrinæ, tota sit ab antiquo, mera constansque Facultatis ipsius sententia; & subscriptionum usus jam pridem sit in facultate receptus, & ab eadem etiam sæpius in simili occasione præceptus, ac novissime in damnatione secundæ Magistri Antonii Arnaldi Epistola, ubi de hac ipsa,

que

quæ nunc occurrit, materia agebatur. Quocirca, sacræ Theologiæ Facultas unanimi consensu decrevit huic fidei formulæ subscribi a suis omnibus debere, pari modo, & sub iisdem pœnis, quibus voluit censuram prædicti Arnaldi Epistolæ ab omnibus subsignari. Ita videlicet, ut nemo posthac vel ex Doctoribus ad Comitata, & alia quævis jura ad Facultatem pertinentia; vel ex Licentiatis, & Baccalaureis ad ullos actus Theologicos, sive ad disputandum, sive ad respondendum; vel e Theologiæ candidatis ad supplicandum pro primo cursu, aut de Tentativa respondendum admittatur, nisi prius huic quoque fidei formulæ subscripserit. Ita Facultas Parisiensis.

Gallicanis Episcopis rescripsit Alexander VII. die 16. Maji anni ejusdem 1661. ac laudato eorum zelo, & studio in promovenda Constitutionum Apostolicarum executione, addit: *Hujus mali vivacitatem nunquam penitus extinguendam fore, nisi contra contumaces, ad pœnas præscriptas in Constitutione Innocentii X. & in sua, serio procedatur. Tum Pontificium patrocinium, ubi usus esse poterit, benigne pollicetur.*

Dictæ formulæ fidei a Clero Gallicano institutæ, subscribere multi eo prætextu recusabant, quod ad Romanum Pontificem, non vero ad particularem dumtaxat Ecclesiam pertineret, talem fidei formulam condere, & ad subscribendum proponere. Quapropter, ut omni tergiversationi, & effugio locus præcluderetur, rogatus est S. Pontifex Alexander VII. ut vellet ejusmodi formulam mittere, ab omnibus, & singulis Clericis subscribendam.

Anno itaque 1665. die 15. Februarii, Alexander VII. votis Regis Christianissimi & Episcoporum Galliæ annuens, Constitutionem edidit, in qua continetur formula illa fidei: *Cornelii Jansenii hæresim, ait S. Pontifex, in Galliis præsertim serpentem, ab Innocentio X. felicitis recordationis Prædecessore nostro fere oppressam, ad instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est, in varios gyros & cavillationum deflexus euntem, singulari Constitutione ad hunc finem edita extinguere conati sumus. Sed ut multiplices hostis hominum generis artes adhibet, nondum plane consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent Et postea Nullum aliud remedium opportunius pestiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi potest, quam si omnes certam formulam subscribant nostra auctoritate firmatam. Hæc vero est formula.*

Formula subscribenda.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innoc. X. datæ die 31. Maji an. 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ die 16. Octobris an. 1656. Summorum Pontificum me subjicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii Libro, cui nomen: Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio & damno, & ita juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Hanc vero fidei formulam vult Pontifex, ad quælibet effugia præcludenda, omnesque removendos obtentus, ab omnibus Clericis sive majoribus sive minoribus subscribi. Pontificiæ auctoritati & Regiæ accessit, qua cautum fuit, ut illa subscribendi dictæ formulæ disciplina accurate in toto Gallicano Imperio executioni mandaretur. Ita conclusis ac coarctatis Jansenii defensoribus, aut subscribendum fuit, aut subeundæ pœnæ, quas Apostolicæ

Constitutiones, & Regis Edictum statuebant: Varias in partes scissæ tunc fuisse circa illam, quæ postulabatur Formularii subscriptionem.

Varia Jansenianorum circa subscriptionem Formularii sententia.

Duo in formula fidei Alexandri VII. distinguenda, & separanda esse contendebant; Jus, seu doctrinam in quinque Propositionibus damnatam; & factum, seu attributionem hujus doctrinæ Libro Jansenii. Quantum ad 1. declarabant, se ex animo, & interiori assensu damnare in quinque Propositionibus eum omnem sensum erroneum, quem Ecclesia damnare voluit; seque ex hac parte paratos esse sincere subscribere formulæ fidei. De ista Janseniorum declaratione mox dicemus. Quantum vero ad 2. idest quæstionem facti, seu attributionem proscriptæ doctrinæ Libro Jansenii, duas in partes universim divisi sunt. Alii rigidiores, alii vero remissiores dicti; in unum tamen omnes communi consilio collimantes, ut systema superioris ac relativæ delectationis, oculorum pupilla carius, intactum, & incolume fervarent.

Inter rigidiores, alii aperti, qui erecto rebellionis vexillo, e nativo solo exules, errabundi in alieno liberius debacchantur adversus Apostolicas Constitutiones. Alii vero occulti, quos domi retinet tum amor commodioris vitæ, tum studium tutius juvandi suos absentes socios, consilio, privatis Epistolis, quibus variam causæ illorum fortunam, occultas ad rem communem promovendam molitiones quantocius renunciant; pecuniis tum suis, tum amicorum ad commune levamen collectis, ac liberali manu effusis; demum furtiva Libellorum distributione.

Remissiores autem, ut planam ac facilem omnibus viam sternerent subscribendæ formulæ, mirum quot vana figmenta excogitaverint ad omnes conscientia scrupulos eximendos: sic tamen, ut factum Jansenii inter illa computarent, quæ non certissime constant. Imo duriores ac incompositas Jansenii locutiones toti averfantur, ac merito damnandas ac damnatas profitentur; servato tamen, sub emollitis aliis loquendi formulis, erroris Janseniani capite. Optarent illi quidem, ut placeret Episcopis nonnihil remittere de illa severa, quam exigunt, Formularii subscriptione: quia tamen ad subscribendum adiguntur, mire sunt ingeniosi in eludenda subscriptionis significatione.

Priores rigidiores in ea erant mente, nullatenus posse subscribi absolute ac simpliciter formulæ fidei, sed jus a facto distingendum ac separandum esse.

Posteriores econtra contendebant, subscribi ei posse nulla facta tali distinctione seu limitatione.

Priores adhuc inter se dissentiebant. Erant, quibus videbatur plane necessarium, ut in eo ipso Instrumento, quo subscriptio continebatur, expressa fieret mentio distinctionis juris, & facti: alii satis esse affirmabant, quod subscribenti publice notum foret, Episcopum, qui subscriptionem exigit, approbare illam restrictionem, seu limitationem; tamen si inter subscribendum eam non exprimeret. Imo volebant eum, qui, nulla facta limitatione, simpliciter quidem subscribebat, sed voce declarabat se cum tali restrictione seu limitatione subscribere, reum non esse perjurii; licet subscriptio simplex, & absoluta foret, nec Ecclesiæ, quæ talem subscriptionem exigit, restrictio manifestaretur.

Ratio præcipua, qua illi nitebantur, ut suam simplicem & absolutam recusarent

rent subscriptionem, hæc erat: Quia exterior subscriptio, nisi falsa & mendax fuerat, signum esse debeat interioris mentis assensus, quo verum esse interius credimus, id quod exterius subscribendo testamur: adeoque eos omnes, qui non judicant interius prædicto Jansenii Libro doctrinam hæreticam contineri, vel etiam qui ea de re dubitant, non posse sine mendacii ac perjurii crimine, nulla facta limitatione ac restrictione, subscribere formulæ fidei Alexandri VII. quandoquidem tunc ipsis desunt omnino ea motiva, quæ sola possunt mentis consensum exprimere; nimirum vel summa objecti evidentia, vel suprema, & infallibilis definientis auctoritas.

Porro factum Jansenii ex sese non esse clarum, & evidens, demonstrant excitata de ipso contentiones: aliunde vero, Ecclesiam in hujusmodi factis falli posse, tritam ac communem esse contendebant Theologorum sententiam.

Inter remissiores ex altera parte Jansenianos, qui putabant se absque ulla limitatione seu restrictione formulæ fidei subscribere posse, varii in varias rursus abire sententias. Nonnulli affirmabant, discrimen juris & facti tam apertum esse & e re ipsa sic sponte nasci, ut superfluum plane sit illud exprimere quod totum ex se prodit, & in oculos omnium statim incurrit. Ita sentire visus est Episcopus Tornacensis, in Epistola ad Regem scripta anno 1664. Alii volebant, eum, qui Formulario subscribit, agnoscere dumtaxat ac testari exterius, quinque Propositiones tamquam extractas ex Libro Jansenii in ejus sensu damnatas fuisse a SS. Pontificibus Innoc. X. & Alexandro VII. quamquam ipse interius non acquiescat. Hoc est, eum supponere factum quod jurat, non vero affirmare vel negare: sicque subscriptionem testimonium esse rei gestæ, non autem consensus illius, qui subscribit. Eo fere modo quo, inquiebant, Judicii Præses subscribit sententiæ, quæ, se non consentiente, pluralitate suffragiorum vicit: quo casu, subscriptio non est signum consensus illius Præsidis, sed tantum latæ sententiæ. Ita sentiebat celeberrimi Sodalitii Theologus, de quo Auctor Libri, cui Gallice titulus: *De la signature du Formulaire* pag. 29. Quidam tandem, quorum sententiæ parens ac vindex præcipuus fuit Sambovius in Epistola ad amicum scripta die 6. Jan. an. 1661. paullo aliam inire viam. Dicebant scilicet, subscriptionem Formularii merito ab Ecclesia exigi, & a fidelibus exhibendam esse, quia verba Primæ Propositionis, in qua ceteræ Theologice, ut ait citatus Auctor, continentur, extant in ipsomet Jansenio; & in naturali ultroque sese ingerente sensu, hæretica sunt, & blasphematoria, quamvis habita ratione eorum, quæ Propositionem in Libro Jansenii subsequuntur, ad saniolem sensum determinentur.

Mirum quo ardore & impetu adversus molliorem hanc & laxiorem nonnullorum ex suis sententiam, (quam tamen asserit amplexus esse celeberrimas, doctissimas, & Sancti Augustini placitis additissimas Congregationes) invehatur Arnaldus 4. parte Apologiæ Monialium Portus Regii, capitibus 2. 4. & 5. quam ait, mendaciis, æquivocationibus, ac perjuriis patentem aditum aperire. Exterior quippe subscriptio fieri debet ex interiori mentis assensu, & quidem juxta mentem seu intentionem Ecclesiæ ipsius, quæ subscriptionem exigit: quæ vero sit mens & expectatio Ecclesiæ, demonstrant ipsamet verba Formularii, in quibus nulla limitatio, nulla restrictio exprimitur. Qui ergo simpliciter ac nude subscribit exte-

rius, apud se autem limitationem aliquam, & restrictionem reservat, ille profecto mendax, & perjurus est: neque excusari omnino potest ex prætensio illo juris & facti discrimine tam publico tam noto; quasi aut discrimen illud ignoraret Ecclesia, aut eo non obstante, simplicem, & puram non exigeret utriusque subscriptionem.

Nihil porro absurdius, obliquius nihil hac fingi potest, quam quod Janseniani illis placet fingere, subscriptionem scilicet dari in testificationem definitionis factæ a SS. Pontificibus, non vero approbationis & consensu subscribentis. An, rogo, de veritate historica rei gestæ hic quaeritur, aut de testimonio huic veritati perhibendo? Apage ineptias. Subscriptionem a suis Ecclesia exigit, ut certum habeat fidei & obedientiæ ipsorum testimonium: & qui supponit factum Jansenii quod jurat, vel interius judicat Libro Jansenii doctrinam hæreticam contineri, vel non judicat. Si id interius judicet; factum affirmat, non tantum supponit: si non judicet; non satisfacit intentioni seu fini Constitutionis, quæ iudicium illud exigit; nec immunis est a perjurio, utpote qui juret id, quod non judicat verum esse. Procul distat adductum exemplum Præsidis: ex communi quippe ac recepto usu, illius subscriptio exigitur ad firmitatem dumtaxat & sollemnitatem latæ sententiæ, non ad significandum proprium ejus consensum. Quam vero defendit Sambovius sententiam, refellit miro zelo Auctor Libri de subscriptione Formularii pag. 21. tacito Sambovii nomine. Illam ex eo absurdam esse demonstrat, quod ea posita, hæreses plurimas extare in Scripturis & in Patribus liceret asserere, quia in iis occurrunt multæ Propositiones, quæ, prout sonant, & non habita ratione subsequendum, sensum hæreticum ultro patiuntur.

Inter illas circa subscriptionem Formularii varias opiniones divisi fuere Janseniani, usque ad pacem illam, quam a Clemente IX. redditam arbitrantur. Invaluit enim ab hoc tempore alia apud ipsos sententia, exploratum scilicet omnibus esse, Ecclesiam jam nonnihil remisisse, tum de severa exterius subscribendi necessitate, tum de illo intimo, puro ac simplici, quod hæcenus postulaverat, subscribentis obsequio & consensu: quatenus nempe interiorum illum mentis consensum, ad quaestionem juris seu dogmatis restringit; quantum vero ad factum, silentium religiosum tamquam sufficiens approbat; hoc est, ut neque verbo, neque scripto impugnetur Ecclesiæ de facto Jansenii definitio. Hujusce opinionis præsidium ex Brevibus Clementis IX. & Innocentii XII. immerito prorsus repeti, declaravit Clemens XI. & nos paullo post ex verbis eorumdem Brevium demonstrabimus.

Cum vero adversus religiosum silentium inter cetera istud opponeretur, nempe illud mere externum esse, omnique iudicio interiori destitutum; adeoque non sufficere, ut a mendacio & perjurio excusetur, qui simpliciter ac nude subscribit; reponebant; re ipsa cum illo exteriori silentio aliquid internum ex parte mentis conjungi; quid vero illud sit, varie explicabant. Dicebant alii, illud internum, esse actum intellectus judicantis servandum esse silentium; & voluntatis se se ad illud determinantis. Verum putida hæc erat irrisio & fallacia, quasi Ecclesia consensum in silentium exigeret, & non potius adhesionem iudicii in rem definitam. Alii ergo amplius aliquid concessisse visi sunt; in silentio nempe religioso contineri reverentiam & credu-

lita-

litatem quamdam erga rem definitam, propter scilicet auctoritatem Ecclesiæ quæ major esse debet quacumque privata, unde jure ac merito præsumitur vera, & legitima ejus sententia, saltem tamquam opinio. Habet enim, inquit, Ecclesia suas opiniones, quibus pro veneranda ejus auctoritate fideles acquiescere tenentur, longe potiori ratione quam discipuli suis Magistris. Quousque vero illa reverentia erga facti definitionem protendenda sit, absolute definire non ausi sunt; facta unicuique libertate magis vel minus eo animo adharendi ejuscemodi definitioni, prout superiores, quibus sensa sua exponere tenentur, faciles se aut morosos ac difficiles præbuerint: ea tamen inconcussa lege, ut ista duo pro certis, & indubitatis haberentur. 1. merum externum silentium non sufficere. 2. definitionem facti tam certam non esse, ut omnem deliberatam animi anxietatem seu dubitationem saltem speculativam excludat. Verum hæc sententia non satis secum ipsa cohæret. Etenim opinio qualibet incerta est, & cum formidine oppositi conjuncta: an vero quis rem dubiam, & incertam sub juramento affirmare potest?

Duplex præterea distinxere religiosum silentium: unum, quod jus seu dogma; alterum, quod factum spectat. Primum, quo nempe quis exterius non obloquitur damnationi doctrinæ, quam intus credit esse veram, omnino rejiciendum contendunt, non alterum.

Qui Jansenianis ex altera parte adversabantur, multa in illius religiosi silentii patronis irreligionis vitia carpebant. 1. Verum auctoritatis Ecclesiæ contemptum, cui error interius imputatur; ac externum dumtaxat linguæ, non mentis obsequium exhibetur. 2. Temeritatem ac superbiam, quod SS. Pontificum, Episcoporum, ac Ecclesiæ totius judicio, privata sua præponatur sententia. 3. Defectum sinceritatis, imo mendacium ac perjurium, cum exterius sub juramento ut verum affirmetur, quod tamen intus falsum esse creditur: manifestam præterea sententiæ contradictionem; quod ex una parte obnoxia errori dicatur Ecclesia in suo de sensu Librorum judicio; ex altera vero, cum juramento verum esse asseratur judicium, quod illa tulit de Libro Jansenii. Quippe si errare illa potuit, si de facto, ut illi existimant, erravit pronuntiando hæreticam esse Libri Jansenii doctrinam, quæ ratione, quæ conscientia, factum hujusmodi sub juramento verum affirmare possunt? Nemo nescit juramentum, ut legitimum sit, debere excludere omne dubium speculativum deliberatum, seu omnem oppositi formidinem: Ergo, vel perversum est, ac illegitimum eorum juramentum; vel eam ipsam adstruit Ecclesiæ inerrantiam, quam totis impugnant viribus.

Cum vero multi ex nostris intelligerent futurum, ut a Jansenianis obtinere nihil unquam possent, nisi demonstraretur Ecclesiam errare non posse, cum de sensu Propositionum vel Librorum judicat, multis gravibusque argumentis momentum istud prosecuti sunt. 1. Quod finiri aliter nusquam possent excitatæ inter fideles de Libris controversiæ. Quid enim facias hominibus, qui proterve asserunt; quod etsi Oecumenica Synodus declarasset hæreticam esse Libri Jansenii doctrinam, nusquam ad consentiendum sua propria reclamante conscientia adduci possent. 2. Quod sensus integri Librorum contextus, perinde ac sensus aliquarum Propositionum, non pertineat ad nudum, & simplex factum, sed ad doctrinam; adeoque possit Ecclesia eodem securo, & infallibili judicio pronunciare de sensu integri contextus, sicut de sensu aliquarum Propositionum. Inde est, quod Episcopi

Gallicani in ea Epistola, quam ad Innocentium X. scripserunt die 28. Martii anni 1654. conqueruntur, quod Janseniani, *e vetere fidei deposito, cujus custodia Cathedræ Petri concredita est, partim adimere tentarent*. Quippe de prolixo Libri alicujus contextu non posset Ecclesia sine erroris formidine judicare, quod ad facti questionem pertinere dicatur. Quis sit totius Libri sensus; non poterit etiam certo de breviori contextu, seu de aliquibus Propositionibus pronunciare, ob eam ipsam rationem. Ad factum enim revocabitur, quis sit verborum, quibus Propositio constat, sensus, quæ significatio. Par hinc & inde videtur ratio: par igitur Ecclesiæ in utrumque sensum discernendum ac notandum asserenda vel deneganda auctoritas. Et re ipsa, eadem ipsa Ecclesia universa, tum integrum Libri Jansenii textum, tum breviorum ac contractum in quinque Propositionibus inde extractis damnavit. 3. Ea non admissa Ecclesiæ in factis doctrinalibus definiendis inerrantia, nusquam secuta, & intrepida conscientia remissiores illi Janseniani subscribere possunt cum juramento formulæ Alexandri VII. Namque vel illa juramenti veritas ac certitudo fundatur in evidentia objecti, vel in auctoritate Ecclesiæ. Prius videtur absurdum in re, de qua tot acres ab annis sexaginta, & amplius contentiones excitatæ fuerunt. Si vero auctoritas illa Ecclesiæ errori obnoxia esse potest, nec, ut jam diximus, excludit omne dubium speculativum deliberatum, nusquam potest esse fundamentum juramenti.

Frustra reponeretur, ad legitimum juramentum satis esse, quod præsumatur, imo pie credatur Ecclesiam revera hoc in facto non aberrasse, quamquam absolute potuerit errare; cum nullum satis firmum privato cuiquam suppetere possit motivum, quod auctoritati totius Ecclesiæ præponderet. Frustra, inquam, id reponeretur, quandoquidem ad juramentum simplex non sufficit præsumptio, sed omnimoda requiritur certitudo, quæ omne dubium excludat; ac recurrit prius argumentum. Unde enim, quæso, potest quis certo persuasum habere, Ecclesiam, quæ absolute errare potuit, re ipsa non errasse in facto Jansenii? An ex evidentia rei? An ex auctoritate Ecclesiæ? Si ex evidentia rei: ergo qui talem non habet rei evidentiam, ad subscriptionem juramento firmandam teneri non potest. At quam pauci sunt, qui hujusmodi evidentiam habere valeant! Quam multi vero contrariam habere se asserent, qui proinde pertinaciæ suæ dimittendi erunt. Hæc enim est mentis nostræ nativa indoles, ut contra propriam, quam putat habere rei alicujus evidentiam, ab assensu vel dissensu retrahi non possit, nisi ex infallibili loquentis auctoritate. Si ergo evidens tibi, ac compertum videbatur ante definitionem Ecclesiæ, non aliam in Jansenio, quam puram Divi Augustini doctrinam contineri: si aliunde persuasum habeas, Ecclesiam ea in re definienda errare posse, quid, quæso, adduci poterit, ut certo credas eam de facto non aberrasse? Ex sola igitur infallibili & erroris nescia auctoritate Ecclesiæ repeti debet certitudo, veritas, & firmitas juramenti, quo subscribitur formulæ Alexandri VII. 4. Non posset Ecclesia certo judicare de sensu Traditionis scriptæ, hoc est, illius, quæ in Libris SS. Patrum consignata legitur, nisi pari certitudine judicaret de sensu singulorum. Dignosci quippe non potest universalis SS. Patrum Traditio, nisi ex doctrina singulorum. Si ergo falli posset Ecclesia in vero ac legitimo uniuscujusque sensu discernendo, falli

quoque posset in discernenda universali Traditione scripta; quod certe postremum nemo Catholicus admiserit. Longa disparitas est, reponunt Janseniani. Quia sicut unusquisque Episcopus falli potest, non tamen omnes legitime congregati; ita & falli potest Ecclesia in sensu hujus vel illius auctoris dignoscendo; non in sensu totius Traditionis. Verum a scopo longius aberrant, nec veram attingunt discriminis causam & rationem. Unusquisque Episcopus falli potest, non vero omnes. Quare? quia donum infallibilitatis nulli privato Episcopo datum est, sed toti dumtaxat Ecclesiae, quae non ab uno, aut altero, sed ab omnibus legitime congregatis representatur: inde est, quod omnes vel simul legitime congregati, vel dispersi, in unam conspirantes de fide ac moribus sententiam, errare non possint. In re autem nostra praesenti, eadem est Ecclesia, adeoque eadem auctoritate infallibili instructa, quae judicat de sensu uniuscujusque e SS. Patribus, & de sensu totius Traditionis scriptae. 5. Argumento ad hominem contra Jansenianos demonstrabatur, Ecclesiam non minus certo ac infallibili judicio de doctrina Jansenii haeretica pronunciasse, quam de Orthodoxa, & Catholica doctrina S. Augustini, quam ab omnibus idcirco sequendam esse ac tenendam affirmant, quia sana, & orthodoxa judicata est ab Ecclesia. Quippe si Ecclesia falli potuit, cum de doctrina Jansenii pronuntiavit; quidni cum de doctrina S. Augustini? Quo supposito, nullo prorsus jure adstringi posset ad eam amplectendam, ille qui contestaretur privata sua evidentia sibi compertum esse Ecclesiam re ipsa non satis assecutam fuisse B. Augustini mentem. Si vero falli ea non potuit; cum de mente S. Aug. pronuntiavit; dicant, quaeso, quo fato ab illa sua infallibilitate exciderit in negotio Jansenii. 6. Hanc Ecclesiae supremam & infallibilem auctoritatem nostri demonstrabant ex usu, & perpetua Ecclesiae praxi, quae semper de Libris, eorumque auctoribus supremo judicio pronuntiavit; imposita etiam fidelibus lege, ut suae definitioni subscriberent: qua in praxi, viva quaedam ac spirans continetur infallibilis auctoritatis Ecclesiae expressio ac definitio. Alias, aut tyrannidem in suos exercuisset Ecclesia, cogendo ipsos ad subscriptionem; aut in jus ipsum, seu doctrinam peccasset, arrogando sibi auctoritatem, quam, si Jansenianis fides, Christus ipsi non contulit. Eandem auctoritatem in plurimis Cleri Gallicani Comitibus generalibus asseritam observabant; ne id quidem dissentibus Jansenianis, sed merum esse Illustrissimi de Marca signum contententibus: quasi vero quadraginta Gallicani Praefules Illustrissimi de Marca tam putidum approbassent signum. Sic illi de nostris Episcopis modeste ac reverenter sentiunt ac loquuntur. Postulantibus vero Jansenianis, quodnam foret motivum assensus illius, qui facto in formula fidei contento subscribit? Respondebatur, non esse quidem motivum fidei divinae supernaturalis, quae divina nititur revelatione, in qua procul dubio nihil de Libro Jansenii; sed esse motivum fidei Ecclesiasticae, omni humana majoris. Quemadmodum enim praecepta Ecclesiastica veluti media sunt inter simpliciter divina, & simpliciter humana; ita motivum credulitatis seu consensus, qui datur Ecclesiae de sensu Librorum, & Auctorum judicanti, nec simpliciter divinum, nec simpliciter humanum est, sed Ecclesiasticum, fundatum in suprema Ecclesiae auctoritate. Verum de hoc argumento, de quo plenius alias, & ex professo disputavimus, haec breviter dicta sufficiant occasione varia Jansenia-

norum circa subscriptionem Formularii sententiæ. Quid vero iidem de quinque Propositionibus senserint, paucis jam exponendum.

Varia Jansenianorum de quinque Propositionibus sententia.

Quinque Propositiones, ac de illis Jansenianorum sententia, sub triplici temporis differentia considerari possunt. 1. ante Romanum de illis institutum examen. 2. eo pendente examine. 3. post examen, & iudicium Romanorum Pontificum.

1. Ante examen, statim ac die 1. Julii an. 1649. a D. Cornet Syndico delatæ fuerunt ad sacram Facultatem Parisiensem, Janseniani eas verbis ambiguis maligne ad invidiam doctrinæ SS. August. & Thomæ concinnatas fuisse conquesti sunt; pluresque in illis sensus distinguendos esse contenderunt. Ita legere est in multis eorum Scriptis ante Constitutionem Innocentii X. editis; qualia sunt. 1. Scriptum dictum: *In Nomine Domini*. 2. aliud cui titulus: *Conditiones ad examen doctrinæ de gratia, oblatae Facultati Parisiensi*. 3. illud cui titulus Gallice: *Considerations sur l'entreprise de M. Cornet*. 4. *Quinque Propositionum de gratia, quas Facultati Theologica Parisiensi Magister Nicolaus Cornet subdole exhibuit* vera, & Catholica expositio. 5. *Quæ sit S. Augustini, & doctrinæ ejus auctoritas in Ecclesia*. 6. Scriptum dictum trium Columnarum, seu *Brevis quinque Propositionum in varios sensus distinctio*.

Immerito prorsus causabantur defensores Jansenii, dictas Propositiones obscuris, & ambiguis vocibus conceptas fuisse. Tum quia singula, quibus illæ constant, verba, clara, & simplicia sunt; ac sensum præferunt minime implicatum. Tum quia, quæcumque a Jansenianis ad ea explicanda prolata sunt, sive in Scripto trium Columnarum, sive in suis famosis quinque Articulis, longe magis sunt involuta, ac multo pluribus æquivocationibus obnoxia. Tum quia Baccalaureis, qui eas, renitente Syndico, propugnabant; atque in suis Thesis inferebant animo defendendæ Jansenii doctrinæ, procul dubio obscuræ, & ambiguae non videbantur. Quod si a Pontificibus ad sensum Jansenii restrictæ, ac determinatæ subinde fuerunt, non inde factum, quod dubiæ, & ambiguae forent significationis, sed quod a defensoribus Jansenii verba ad libitum interpretantibus, ad sensus alienos, & extraneos detorquerentur, salvo Magistri sui sensu.

Ex duplici vero illarum Propositionum sensu; unus Calvinii, alter vero Sancti Augustini, & Jansenii doctrinam referre ipsis videbatur. Uter autem dicendus esset sensus verus, germanus, & legitimus, concordet inter se non fuit. Paulo ante Constitutionem Innocentii X. sicut antea ex Diario de S. Amour parte 6. cap. 21. & 26. observavimus, non magis constabat inter ipsos ante examen scilicet, uter dicendus esset sensus strictus, & rigorosus. Plures existimabant, utrumque verborum sensum ex æquo Propositionibus, prout sonant, convenire: quidam solum Calvinii; alii, Sancti Augustini, seu gratiæ ex se efficacia ad mentem Jansenii, sensum esse strictum, & rigorosum illarum Propositionum arbitrabantur. Ad mentem hujus tertiæ sententiæ loquebatur, inter alios, Auctor Libelli cui titulus: *Quæ sit Augustini auctoritas*, editi an. 1650. Paucis abhinc mensibus, ait, Propositiones vero per se, & Catholico sensu prædictæ, sed quæ prava interpretatione alio defectu possent, quarum aliquas constabat esse Augustini, Theologica Facultati Parisiensi examinandas

suffigen-

suffigendasque proposuit ejusdem Facultatis Syndicus, parís cum hoc Censore animi, & consili. Quod non solum ab omni Ecclesiastica lege ac veritate dissidet, sed ad universam fidem, Religionemque evertendam accommodatissimum est. Quis enim non videt, si probatissima quæque, & antiquissima Ecclesiæ dogmata adamussim hanc redigantur, nulla fore tam certa, tam Catholica, tam capitalia fidei principia Conciliorum, & Pontificum Decretis Scripturarumque oraculis robusta, quæ vitiose accipi nequeant, nulla, quæ non jam a perversis ingeniis in perversos distracta sint sensus? Paulo ante dixerat... Quis vero fando audivit fuisse unquam hunc Ecclesiæ morem, ut Propositiones per se veræ, & idonea auctoritate nixæ, atque ita semper in Ecclesia susceptæ, censuræ idcirco subicerentur, quod post multa tandem sæcula a nonnullis in alieno sensu deduci essent cœptæ. His verbis illudebat Auctor ad Propositiones Baji, & Jansenii. Igitur in mente illius, quinque Propositiones Orthodoxum, & Catholicum sensum præferunt, quibus nonnisi maligne sensus hæreticus poterat affingi. Idem sensisse, & scripsisse alios quosdam testatur Sambovius in Ep. jam citata.

Secundo, pendente Romano examine, qui pro Jansenio Romam deputati fuerant, testati sunt, plures gravissimos in Urbe Theologos censuisse, dictis Propositionibus juxta vim verborum recte exprimi sensum S. Augustini, hoc est, gratiæ ex se efficacis Jansenianæ, quale illi Deputati defendebant. Ita Cardinalis S. Clementis teste de S. Amour Diarii par. 4. cap. 5. Ita & alius Cardinalis, quem non appellat, & ejus cum Card. Chigio colloquium refert ibidem, par. 6. c. 19. Ita & Doctus ille Dominicanus, ejus perhonorificam mentionem facit par. 5. cap. 9. Idem plane sentiebant nonnulli e Consultoribus, in primis Lucas Vvadinghus, ut ex eorum suffragiis facile est demonstrare.

P. 200.
col. 1.

P. 444.
col. 2.

P. 298.
col. 2.

Quantum vero ad Deputatos pro Jansenio, visi illi sunt initio nolle suam ea de re mentem aperire, donec habita inter se deliberatione circum eum sensum, qui dicendus foret verus, germanus, & legitimus, tandem statuerunt in eo Scripto quod trium Columnarum dictum fuit, ac Pontifici oblatum die 19. Maji anni 1653. sensum 1. Columnæ seu Calvinii, dicendum esse alienum, & extraneum, qui maligne Propositioni affingi posset, quem legitime sumpta non habet, quique ab ipsis respuebatur. Sensum vero 2. Columnæ, seu, ut dicebant S. Augustini ac efficacis a se gratiæ, esse verum, germanum, ac legitimum, qui ab ipsis defendebatur.

Dissimulari nihilominus non debet, non placuisse D. de Sainte Beuve, ut testatur Dominus de S. Amour part. 6. cap. 26. ista verba, quæ in fronte sensus Calviniani legebantur, quem tamen legitime sumpta non habet; Quia nempe prævidebat, hac declaratione præcludendum sibi fore aditum ad defendendam gratiam ex se efficacem ad mentem Jansenii, si quinque Propositiones semel damnarentur. Cum enim faterentur sensum illius gratiæ, esse verum, legitimum, ac germanum Propositionis sensum, econtra sensum Calvinii esse alienum & extraneum, & quem legitime sumpta non habet; proclive omnino erat affirmare, verisimile non videri, quod Pontifex sensum alienum & extraneum Propositionis, quemque legitime sumpta non habet, damnasset, postposito ejusdem Propositionis sensu vero, germano, & legitimo. Eventus demonstravit, longe consultius fuisse D. de Sainte Beuve consilium. Orthodoxi etenim, hoc ipso hujus Doctoris ratiocinio opportune, adversus

Jan-

Janseniano usi fuere? ut demonstrarent sensum gratiæ efficacis Jansenianæ, quem illi propugnabant, tamquam verum, legitimum ac germanum Propositionis sensum, a S. Pontifice damnatum fuisse. Quapropter a sua, ut jam diximus, priori sententia recedere coacti, sensum Calvinii, quem antea ita alienum, & extraneum Propositionibus dixerant, ut maligne tantum ipsis affingi posset, & ipsum legitime sumptæ non haberent, post constitutionem Innocentis, earumdem propriam, ac naturalem esse asseruerunt.

Conqueruntur Jansenistæ, sibi immerito variationem, imo contradictionem obijci. Quia, inquit Dionysius Raymundus, Paulus Irenæus, Auctor Libri, qui Gallice dicitur: *Defens des propositions de la seconde colonne*, item de S. Amour, distinguendus est sensus strictus, rigorosus, & naturalis Propositionum, a sensu vero, germano, & legitimo. Quæ distinctione posita, potuit sensu gratiæ efficacis ad mentem Jansenii dici verus, germanus, ac legitimus quinque Propositionum; & sensus Calvinii, rigorosus, naturalis, & strictus earumdem Propositionum, idque sine ulla aut variatione, aut contradictione.

Verum præpostere, ac ferius omnino excogitata distinctio hæc, & ab usu loquendi prorsus aliena. Cui enim unquam venisset in mentem, sensum naturalem a germano distinguere? Cum ipse Sambovius, vir sagacissimus, consilioque cum prætenlis Augustinianis conjunctissimus, illam suspicari nullatenus potuerit teste de S. Amour, Diarii par. 6. c. 26. Et certe distinctionem hanc etiamnum ignoraremus penitus, si abstrusum hunc, & longe post Innocentis constitutionem adinventum, auctores ipsius nobis aperire non fatagissent.

Neque vero solum inaudita est, sed etiam ab eorum mente tunc evidenter aliena erat distinctio hæc. Namque sensus Calvinii non poterat ab ipsis haberi ut rigorosus, & naturalis propositionum sensus, quippe qui nonnisi maligne posset affingi propositionibus, quem legitime sumptæ non habent, ut ipsimet loquuntur in suo trium columnarum Scripto. Quænam, quæso, malignitas, affingere propositionibus sensum, qui rigorosus, & naturalis est? Et quomodo sensum, qui rigorosus, & naturalis est, propositiones legitime sumptæ non habent? Imo, quo animi candore ac recta fide distinctionem tam ratam, tam singularem Pontifici non referarunt in trium columnarum Scripto, in quo candide, & apertam sententiam tam aperire videbantur? Certe aut Pontificem deludere volebant, sibi reservata tacita ad constitutionem ipsius eludendam via; aut dictæ distinctionis arcanum, & usum tunc penitus ignorabant.

Tertio denique, post damnatas ab Innocentio X. quinque propositiones, necesse fuit Jansenianos aut Constitutioni se subicere, aut rectore rebellionis signo discedere ab Ecclesia. His illi angustiis pressi, ad distinctionem juris, & facti, velut ad optatissimum, tutissimumque portum se recepere: contra apertam rei evidentiam affirmarunt, solum Calvinii sensum, quem semper ipsi aperte rejecerant in quinque propositionibus damnatum esse, non Jansenianum: *Post Constitutionem Pontificiam*, ait de S. Amour Diarii par. 6. c. 2. *damnationi propositionum acquievimus, omittentes ullum bonum sensum illis attribuire, aut illas ullo respectu defendere*. Montaltius Epist. 17. ad Provinciale, *prostat quoque proprium, & naturalem sensum quinque propositionum alienum esse a sensu gratiæ efficacis Augustiniana, ideoque Pontifi-*

cem istas propositiones damnasse, istique damnationi omnes acquievissent. Declaratio certe fuci, & doli plena! Profitentur quidem Jansenii fautores, se nullo sensu defendere propositiones; at non ajunt, se nullum defendere illarum propositionum sensum: quæ duo in recenti Jansenianorum vocabulario valde diversa sunt: Aliud quippe est apud illos, quinque Propositiones in aliquo sensu, aliud aliquem sensum Propositionum defendere. Istud licet, & semper licuit, in-
quiunt, illud post definitionem non licet. Id est, licet defendere aliquem sensum propositionum: at non licet uti verbis propositionum, ad hunc sensum defendendum: Catholicam efficacis gratiæ doctrinam tueri licitum est: ait Auctor defensionis Ecclesiæ Romanæ adversus Leydeckerum? (hoc est in ejus mente, doctrinam Jansenii) hanc vero damnatæ Propositionis verbis exprimere post constitutionem nefas est. Sic illi Ecclesiæ illudunt, cui non aliud, quam circa verba obsequium præstant; quasi Ecclesiæ mera foret Schola Nominalium de verbis unice sollicita: aut licitum foret, mutatis syllabis eundem, quem ipsa damnavit, sensum retinere verbis aliis æquivalentibus.

Relatio
Vvadin.
ghi pag.
450.

P. 431.

Ergo non licebit quidem amplius crude affirmare, mandata Dei justis volentibus ac conantibus esse impossibilia, aut deesse ipsis gratiam, quæ possibilia fiant: at licebit dicere, absque gratia efficaci, quæ invincibiliter, & insuperabiliter dat agere, illos nihil posse. Non licebit amplius dicere, in statu naturæ lapsæ nusquam gratiæ interiori resisti; istam, ut & priorem propositionem his verbis conceptam ultro rejiciunt: at secure dicere poterunt, quamlibet gratiam cum omnem in voluntate effectum semper operari, quem permittit opposita relative delectatio concupiscentiæ. Pariter non dicent imposterum, ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri in homine libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem ad coactionem: at dicent, ad meritum vel demeritum actionis, satis esse, quod subsit in objecto aliqua vel levissima mali vel boni species, quæ voluntatem vel ad prosequendum vel ad fugiendum illud objectum pro sua flexibilitate excitare aut movere posset: aut dicent, satis esse, ut homo peccati reus habeatur, quod non omnes, quas potest absolute ad non peccandum vices conferat; quamvis relative ad majorem oppositæ concupiscentiæ vim ac delectationem, eas conferre non possit. Aut denique afferent, satis esse ad delibertatem, quod Deus vim non inferat voluntatibus nostris, quas suaviter allicit, & delectabiliter excitat: id est, quod omne voluntarium eo ipso sit liberum, quo est voluntarium. Non dicent etiam, voluntatem gratiæ non posse resistere: at affirmabunt, gratiam relative victricem nusquam frustrari posse effectum suo: Denique, ab ista quidem Propositione abstinebunt: *Christus Dominus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus est: at eundem sensum reddent affirmando vel illum pro reprobis mortuum dumtaxat, quantum ad sufficientiam pretii; vel pro justis non prædestinatis salvandis illum hoc sensu mortuum, quod ipsis gratias quasdam promeruit, quæ ex se propriaque natura ad salutem tendunt, ad quam ramen, defectu prædestinantis Dei voluntatis, nusquam perducunt aut perducere possunt.*

de la
Manifeste des
Théologiens.
De S.
Amour,
p. 55.
Col. 1e &

Hac arte obrepunt Janseniani, & se Catholicos fingunt. Quinque Propositiones damnatas, quantum ad verba rejiciunt quidem, at integrum Jansenii errorem in iis contentum, aliis æquivalentibus terminis exprimunt; quales sunt mox relatæ loquendi formulæ, aut aliæ similes, quas pro loco, & tem-

pore

pore variant Jansenii defensores. Id ita esse judicabit, quisquis sedulo cogitaverit: iisdem omnino probationibus, principiis, ratiociniis ac responsis, tum Jansenium, tum ejus defensores doctrinam suam tueri ac confirmare; fictum ergo, simulatum, ac dolosum erat, non sincerum, non verum, obsequium illud, quod Innocentii Constitutioni exhibere se venditabant.

Et vero, si suis illi principiis hærere, si aut ad Constitutionem ipsam in seipsa, aut ad externas ejus causas attendere voluissent, apertissime huic constanter resistere, ac refragari debuissent. Namque ex una parte videbatur ipsis Constitutio contra jus omne lata, non præmisso sufficienti quinque Propositionum examine; variis earum sensibus non distinctis; non auditis simul in publica, & sollemni Congregatione adversis partibus, nec Scriptis earum invicem communicatis; examini perficiendo selectis Cardinalibus, & Consultoribus magna ex parte aut suspectis, aut ignaris; Judice Pontifice, qui & præ gravi senectute, & præ rerum Theologicarum imperitia, par non erat tam arduis ac implicatis quæstionibus intelligendis, ac dissolvendis. Tam abjecta profecto Jansenianorum de externis Constitutionis Innocentii causis opinio, eos ab obsequio remove penitus debuisset, nisi ficta, & simulata obedientia incautos fallere voluissent.

Quin & in ipsamet Constitutione nihil erat, quod eos aperte non offenderet, & ad defectionem non irritaret; sive qui Calvinianum, sive qui efficacis gratiæ Jansenianæ dicebant proprium esse, ac naturalem quinque illarum Propositionum sensum. Priores enim, etsi faterentur proprium, & naturalem illarum sensum, Calvinianum esse; nihilominus non negabant ad sensum gratiæ ex se efficacis dictas propositiones legitime revocari, eumque ita cum sensu Calvinii in dictis propositionibus damnato permisceri, ac confundi, ut periculum foret, ne si non distingueretur, simul cum isto eadem censura involutum fuisse adversarii contenderent. Quapropter enixe a Pontifice postularunt, ut sensum utrumque distingueret, & separaret: quod cum in sua Constitutione non præstiterit Pontifex, non debuissent illi, si coherenter egissent, huic Constitutioni adhærere. Parum illos juvat, quod idem Pontifex non semel affirmaverit, velle se ut intacta, & integra remaneret SS. Augustini, & Thomæ doctrina; quasi his verbis, quæ certe vim Decreti non habent, qualis competeat latæ Constitutioni, stare illi debuissent; & non potius obloqui Constitutioni scriptæ, in qua prætendi posset, sensum illum simul cum Calviniano proscriptum fuisse.

Adde quod in mente Jansenianorum, attributio sensus Calviniani dictis quinque propositionibus ab Innocentio X. facta, perinde ac sensus Janseniani, sit mera facti quæstio in qua definienda Ecclesiam universam falli posse contendunt. Quomodo igitur Ecclesiæ (ut ipsis videtur) definienti quinque propositionum sensum esse Calvinianum, tam prompte obsecuti sunt: & re ipsa definienti sensum illum esse Jansenianum, non acquiescunt? Ex utraque enim parte, si illos audiamus, factum est; & quidem hinc, & inde inter viros graves controversum: inde istud pondus, & pondus?

Qui vero, inter Jansenianos, existimant sensum gratiæ efficacis Augustinianæ, (idest Jansenianæ) proprium, ac naturalem esse quinque propositionum, ii totis viribus adversus Constitutionem Innocentii, in qua Jansenianus ille sensus damnatur, reclamare debuerunt; nec unquam sincero animo ei adhærere: utpote qui persuasum habeant, sensum illum damnatum, verum, &

Catholicum esse; ac Pontificem errore facti deceptum fuisse, cum alium, eumque erroneum Janzenio sensum affinxit. Eorum quippe iudicio damnata Janzenii doctrina, ipsius Augustini imo, & Ecclesiæ totius circa gratiam Christi doctrina conclamata est. Hac coerente ratione nixus inter eos recentior, projecta quidem vir audaciæ, sed animi candidioris, Clementis XI. Constitutionem latam die 15. Junii an. 1705. qua Constitutiones Innocentii X. & Alexandri VII. renovantur, ac confirmantur, toti Ecclesiæ ferali Scripto denunciavit, *tamquam evertentem doctrinam gratiæ, qua Christiani sumus; tamquam resuscitantem Pelagium cum suis asseclis, tamquam obijcientem Ecclesiæ extraneorum scandalo. Uno verbo, ut in decursu Libelli, ait auctor, dignam cui deveniens Antichristus coronam imponat.*

Nihil recentior ille Janzenianus scripsit, (quamquam impium, & horrendum) quod omnes hujus sectæ homines admittere non teneantur, cum necessario fluxu ex communibus eorum principiis sequatur: nihil quod vel in iplo controversiæ hujus exordio non agnovit, verbis quidem honestioribus, ac magis temperatis, inter Janzenianos fervidus Scriptor D. Nicole, in eo Libello, cui Gallice titulus: *Examen d'un Ecrit de M. Dirois, Docteur de Sorbonne, touchant la soumission qu'on doit aux Jugemens de l'Eglise sur les Livres.* Articulo enim 6. declarat apertissime ab ea sententia, quæ legem imponit subscribendi formulæ fidei in causâ Janzenii, legitime provocari posse, ac debere ad *Senatum, Synodum Provinciale aut Nationalem, ad R. Pontificem, ad Concilium ipsum generale.* Quid ergo in mente Janzenianorum peccavit recentior ille D. de Vvite, (styli acerbitate seposita) cum Clementis XI. Constitutionem, qua ultimum gratiæ efficaci Janzenianæ excidium inferri arbitratur, toti Ecclesiæ denunciavit, ac in confirmationem suæ denunciationis, novo Scripto demonstravit, quod demonstraverat Illustr. Cameracensis Archiepiscopus in Epist. ad Quenellium scripta, nihil a sedictum, scriptumve ea in re fuisse, quod omnes Janzenii discipuli ambabus ulnis amplecti non debeant: imo, & ipsum mox appellatum Illustr. Archipræsulem, adversus Quenellii criminationes, contumelias, convitia, dicteria, egregie vendicat, ac defendit.

Ex quibus certe omnibus manifestum est, Janzenianos Constitutioni Innocentianæ nec sincere unquam obsecutos fuisse, nec si suis stent principiis, obsequi unquam posse, nisi & Alexandrinæ pariter obtemperent. *Quatuor Gallicani Præsules, facta limitatione, subscribunt formulæ Alex. VII. Eam ob rem iis sub infensus S. Pontifex Clemens IX. tum placatus, & qua ratione.*

Formulæ fidei ab Alexandro VII. præscriptæ, singuli in suis Dicecesibus subscribebant Episcopi, & a suis subscribi curabant. Ex illis vero quatuor, scilicet Andegavensis, Bellovacensis, Apamiensis, & Alestensis, in suis pro dicta subscriptione publicis Mandatis, duas in formulâ Alexandri VII. quæstiones contineri asseruerunt; unam juris, qua V. Propositiones tamquam hæreticæ merito proscriptæ fuerant ab Innocentio X. alteram facti, qua Propositiones istæ dicebantur excerptæ ex Libro Cornelii Janzenii Iprensis Episcopi. Primæ quæstioni, seu juris definitioni, assensum fidei; facto autem, silentii dumtaxat reverentiam deberi.

Ea de causa, in invidiam apud Pontificem, & Regem illico vocatis tamquam in Decreta Apostolica contumacibus, plenum molestiarum, ac periculi negotium ipsis creabatur. Alexander VII. ad Regis Christianissimi postulationem, cogitabat de nominandis in Gallia Episcopis delegatis seu

Commissariis, qui dictorum quatuor Episcoporum Mandata discuterent, rigoroso subicerent examini, relaturi subinde, quod in eis malum deprehendissent Sedis Apostolicæ Judicio refecandum. Ut duodecim Judices delegati, pro more in Gallis recepto, nominarentur, Rex postulaverat: Pontifex se ad hunc numerum non adstringi, ac novem sufficere contendebat. Interim hac pendente incidenti controversia moritur Alexander VII. cui succedens Clemens IX. ac Prædecessoris sui vestigiis insistens, dictos quatuor Episcopos in jus vocare decrevit, facta eam in rem Episcopis delegatis amplissima potestate. Dicti vero quatuor Episcopi, alios novemdecim, quos in partes suas pertraxerant, precibus induxerunt, ut in sui gratiam tum ad Regem, tum ad Pontificem scriberent. Scripsere & ipsimet quatuor encyclicam ad ceteros Galliarum Episcopos, opem, ac præsidium eorum implorantes. Literas illas omnes Rex plurimum improbavit, easque suppressas voluit, quod animos commovere, & ad graves discordias excitare potuissent. Pontifex vero ad Epistolam novemdecim Episcoporum, qui cum aliis quatuor consentiebant, nihil omnino reposuit. Gravitatis rei, numerus Episcoporum illis quatuor faventium; periculum, quod illis quatuor imminerebat; judicii forma libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ non satis, ut dicebatur, consentiens, negotium illud magis in dies implicatum, molestum, ac difficile reddebant. Quapropter de illo amice componendo actum cum Nuncio Apostolico. Volebat Pontifex, ut quatuor Episcopi sua dicta mandata expresse revocarent: recusabant vero illi, ne quid forte suæ auctoritati apud suos inde decederet. Medius occurrit Episcopus Lugdunensis, postea Eminentissimus Card. Estræus. Mediam ille aperuit ineunda concordia viam, quæ supplere retractationem aliquo modo posset: nempe, ut priori illa subscriptione Formularii, quam vulgaverant in suis Diocesis illi Episcopi, insufficiente judicata, novam præstarent, & exigenter, atque hinc nova, & accuratiori hac subscriptione, priorem, cujus nulla haberetur ratio, quasi abolitam, & irritam remansuram esse. Placuit istud consilium; & in eo diligens opera posita est, ut ad id adducerentur quatuor Episcopi. Acquieverunt tandem isti, & convocatis suis Diocesanis Synodis, novam subscriptionem imperarunt formulæ Alexandri VII. statimque Clementi IX. per Literas propria sua manu subsignatas, testati sunt se sincere, & absque ulla exceptione aut restrictione, dictæ formulæ subscripsisse. Ita rem compositam fuisse iisdem verbis narrabat die 4. Junii an. 1693. Innoc. XII. Eminent. Card. Estræus, pacifici consilii auctor: quique addebat, se unum omnium optime commemorare posse, quid gestum fuerat, cum esset, inquiebat, unus ex iis tribus, qui inter Pontificem Clementem IX. & quatuor dictos Episcopos Mediatoris partes agebat, simul cum Archiepiscopo Senonensi, & Episcopo Catalaunensi, qui omnes pariter datis ad Clementem Literis, testati sunt quatuor illos Episcopos *optima fide egisse... eos damnasse, & a suis damnari jussisse quinque propositiones, sincere, absque ulla exceptione seu restrictione, in eo omni sensu, quo sunt ab Ecclesia damnatæ.* Ita scribebat Episcopus Catalaunensis. Pontifex his munitus testimoniis, suam quatuor Episcopis benevolentiam, ac paternum affectum restituit.

Mirum profecto, quantum Janseniani ea quatuor Episcoporum cum Clemente IX. reconciliatione, quam superbo, sed falso titulo, Ecclesiæ pacem semper nuncupavere, abusi fuerint in patrocinium sui illius

lius religiosi silentii, quod Clemens XI. sollemniter tandem proscripsit.

Duo scilicet affirmarunt: primum, Eiscopos illos quatuor in nova subscriptione, quæ continetur in actis verbalibus Synodorum Diœcesanarum, rursus inseruisse limitationem seu restrictionem juris, & facti; atque huic obedientiam, illi reverentiam dumtaxat silentii promississe: alterum, S. Pontificem Clementem IX. quatuor Episcopos ad pacem, & communionem suam recepisse, quamquam non ignoraret dictam subscriptionis ab ipsis factæ limitationem, seu restrictionem, unde jactantius venditarunt, approbatam a Clemente IX. fuisse suam de religioso silentio sententiam.

Verum tutius longe, ac consultius fuisset, occulta illi Synodorum Acta Verbalia, iisdem plane tenebris æternum conspulta relinquere, quibus dicti quatuor Episcopi tanta cura ea involvi voluerunt. Neque enim quidquam inde commodi decerpere Janseniani possunt, quod non vergat in præjudicium honoris, ac sinceritatis dictorum Episcoporum, quos necesse erit, vel fraudis inculcare, si nova subscriptione, quæ a priori judicata insufficienti non distaret, illudere Pontifici voluerunt: vel Pontificem turpis conniventia, si restrictam illam, ac limitatam subscriptionem novit nec improbavit; imo & doli reum, si quam tacite tolerasset publico instrumento a se toleratam pernegaret. Ita Janseniani res suas agere curant, quamquam alieno detrimento. Ut ut sit de illa Episcoporum quatuor agendi ratione, quam præ reverentia refricare nolumus, obducto supra totum istud mysterium velo: pro certo, & explorato illud habendum, & secreta illa Acta Verbalia ad Pontificis notitiam nusquam pervenisse, & Pontificem persuasum semper habuisse dictos quatuor Episcopos sincero animo absque ulla limitatione, seu restrictione subscripsisse formulæ Alexandri VII. quandoquidem testante eodem Card. Eminent. Estræo jam citata Epist. S. Pontifex respexit ad declarationem, quam dicti quatuor Episcopi super Epistolam propria syngrapha munitam dederunt suæ sinceræ subscriptionis, verbis adeo clavis, & expressis conceptam, ut ad conciliandam fidem nihil amplius desiderari posset. Unde Pontifex in suo ad Regem Christianissimum Brevi die 28. Sept. an. 1668. ait se, cum letitia cognovisse in simplici, ac pura subscriptione Formularii, quatuor illorum Episcoporum obedientiam. Et in Brevi ad Episcopos pacis Mediatore die 19. Jan. an. 1669. sic loquitur. *Non sine letitiâ sensu providimus ex Literis Fraternalitatum vestrarum . . . de perfecta, & integra obedientia nobis, & Apostolicæ Sedis præstita per Episcopos Andegavensem, Bellovacensem, Apamiensem, & Alecensem, subscriptione Formularii sincero animo, & juxta præscriptum Literarum Apostolicarum ab eis facta.*

Recueil
des Bul-
les, pag.
253.
Ib. pag.
266.

Pariter in Brevi ad illos quatuor Episcopos dato eodem die, ait: Cum ingenti obsequii nobis, & huic S. Sedi per vos debiti testatione significabatis, vos juxta proscriptum Literarum Apostolicarum . . . sincere subscripsisse, & subscribi fecisse Formulario . . . Nam Prædecessorum nostrorum Constitutionibus firmissime inherentes, nullam circa illud exceptionem, aut restrictionem admissuri unquam fuissetis.

Ib. pag.
269.

Hoc ipsum testatur Card. Rospigliosius, in sua de rebus circa Jansenismum historica narratione, quam omnium primi laudarunt Jansenii defensores. Neque in re tanti momenti, ait, quidquam connivere, quin imo acerrime obviâ ire decreverat (Clemens IX.)

Ib. pag.
263.

An quæso tutiorem testem hic audire possumus, quam ipsummet Clementem IX. conceptis verbis affirmantem, dictos Episcopos sincere subscri-

fieri-

scripſiſſe juxta præſcriptum Literarum Apoſtolicarum; nec ullam unquam circa illud exceptionem aut reſtrictionem ſe admiſſurum fuiſſe?

Quod ſi ſingulæ graviffimi hujus negotii circumſtantiæ ſedulo expendantur, patebit illas omnes eo collimaſſe, ut Pontifici ſuaderent ſinceram fuiſſe illorum quatuor Epiſcoporum novam ſubſcriptionem; nec aliter illum prudenter opinari potuiſſe. 1. Epiſcopus Laudunenſis (Cardin. Eſtræus) iſtam, ut dictum eſt, pacis viam aperuerat, quæ retractationem expreſſam, quam poſtulabat Pontifex, quodammodo ſuppleret; ut nempe Epiſcopi nova ſua ſubſcriptione, & quidem accuratori, priorem, quæ inſufficiens judicata fuerat, velut abolitam irritam haberent: Si vero poſterior illa ſubſcriptio nihil aliud præ ſe tulifſet, quam altera, quomodo iſtam irritaſſet? Quomodo nova illa ſubſcriptio retractationis loco fuiſſet? 2. Quatuor illi Epiſcopi, per Epiſtolam propria ſua ſyngrapha munitam, Pontifici teſtati fuerant ſe, ut doctrinam Galliæ Epiſcoporum, (indefinite loquuntur, non ſicut ajunt Janſeniani, plurimorum) ita, & ad ſubſcribendum, eandem diſciplinæ formam plane ſequutos fuiſſe. Alii porro Epiſcopi Gallicani ſine ulla limitatione, ſeu reſtrictione ſubſcripſerant, ne quidem exceptis illis novemdecim, quos paullo ante diximus aliis quatuor conſenſiſſe, non quantum ad formam ſubſcriptionis, ſed tantum quoad modum ſeu viam, quæ propoſita fuerat componendi iſtud moleſtiſſimum negotium, Addunt quatuor Epiſcopi, novam hanc ſubſcriptionem ſibi arduam, ac perdifficilem fuiſſe, non ignaris quot malevolorum vocus excitare poſſet hæc diſciplinæ mutatio. Unde porro ſubodorari potuiſſet Clemens IX. ortam illam difficultatem, niſi ex prioris ſuæ ſententiæ mutatione? 3. Tum Epiſcopus Catalaunenſis, tum alii pacis Mediatores ſcripto Pontifici declaraverant, Epiſcopos illos quatuor optima fide egiſſe... eos damnare, & a ſuis damnare juſſiſſe quinque propoſitiones ſincere abſque ulla exceptione ſeu reſtrictione in eo omni ſenſu, quo ſunt ab Eccleſia damnatæ. 4. Novemdecim Epiſcopi, qui aliorum quatuor deſenſionem ſuſceperant apud Pontificem, ut aliquem iis excuſandi prætextum obtenderent, aſſerebant eos non aliam impugnari opinionem, niſi eam, quæ contendit humana, & quotidiana facta non revelata, non minus quam revelata in Scripturis, & Traditione dogmata, fide eſſe tenenda. Quod ſi, inquiunt, ita ſentire criminofum exiſtimetur, non hoc proprium ipſorum, ſed omnium noſtrum, imo totius Eccleſiæ crimen fuerit. Ad hæc omnia intuens Pontifex, non poterat ſuſpicari fraudis aliquid deliteſcere in ſecretis Actis Verbalibus, quæ dictam Epiſcoporum quatuor novam ſubſcriptionem continebant; & ſi quid in illis ſubinde referatis, & in lucem prolatis, deprehenſum fuit ſinceritati, candori, ac optimæ fidei non ſatis conſentaneum, quibus id, quaſo, Janſeniani imputandum exiſtimant?

Denique, circa Clementis IX. mentem nullus ſupereſſe amplius poteſt ſcrupulus, poſt Clementis XI. Conſtitutionem latam die 15. Junii ann. 1705. in qua prædeceſſoris ſui Clementis IX. mentem exponens, eos ſevere perſtringit, qui dicti Clementis IX. Literas, in erroris ſui patrocinium advocare temerario plane auſu non erubeſcunt, perinde, ac ſi memoratus Clemens Prædeceſſor, qui eiſdem ſuis Literis ſe Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorum Conſtitutionibus firmiſſime in hære, ac a dictis quatuor Epiſcopis veram, & totalem obedientiam, adeoque formulæ a præfato Alexandro editæ, ſincere per eos ſub-

subscribi voluisse declaravit, aliquam in tam gravi negotio exceptionem, seu restrictionem, quam nullam prorsus se unquam admissurum fuisse protestatus fuit, se ipsa admisisset. Errant ergo Janseniani, & sibi blandiuntur adhuc propter illam pacem, quam Clemens IX. non quidem Ecclesiæ, ut ipsi falso jactant, sed quatuor dictis Episcopis restituit.

Nonnulli Duacenses doctrinæ Jansenii defensores occulti deteguntur.

Cum an. 1686. unus e Regiis in Academia Duacena sacra Theologia Professoribus nomine Gilbert, errores Jansenii docuisset, Rex jussit codices, quos ille dictaverat, deferri ad Professores Sorbonæ ab ipsis discutendos. Suo illi doctrinali Judicio die 28. Janu. ann. 1687. declararunt dictum Professore, in suo de Gratia Tractatu, doctrinam Jansenii non obiter, nec perfunctorie, sed meditato consilio, ac constanter renovare: nec permitti posse sine manifesto Academia Duacena damno, ac periculo, ut in suo Professoris Officio pergeret. Die vero Augusti ejusdem anni, Illust. Episcopus Atrebatensis dictum Tractatum gravi censura confixit, & a Professore retractationem obtinuit aliquot articulis comprehensam, quam ille novo consilio etiam subinde retractavit, significata Episcopo Atrebatensi provocatione a censura, quam tulerat.

Anno 1690. prodit in scenam personatus Arnaldus, qui subodoratus nonnullos in Academia Duacena Jansenii doctrinæ impensius, ac secreto favere, occultum virus, ut caveretur, detegendum sibi proposuit. Assumpta igitur Ant. Arnaldi larva, in quem noverat homines illos animo, & voluntate propensissimos esse, fictis quibusdam Epistolis simulata subscriptione per duplicatam Literam initialem A.A. intima illorum sensa rimari, & expromere cepit novus explorator. Nec frustra. Etenim viri illi simplices subita confidentia & familiaritate Magni, ut putabant, Arnaldi, inescati, ac velut fulgore quodam perstricti, crassam, ac supinam illarum Epistolarum, quæ hominem Belgam ad oculum referebant, fraudem detegere non valuerunt. Hac arte illecti, intimos animi sui sensus, circa Jansenii doctrinam, in sinum illius personati Arnaldi datis Literis eo liberius effundunt, quod rem totam occultissimam fore confidebant. Simulaverat fictus ille Arnaldus, se non procul ab illis eo in loco versari, in quo vera S. Augustini doctrina per latus Jansenii impetebatur, adeoque egere se prompto eorum auxilio, ac subscriptione, qua pateret doctrinam Propositionum, quas ad illos, ut subscriberentur, mittebat, sanam, & orthodoxam esse. Subscriptas a se Propositiones, quantocius laboranti doctrinæ Augustiniana opem allaturi, transmittunt. Versabamur nos tunc temporis, Regis Christianissimi jussu, ac gratia, in Academia Duacena, ignari prorsus, ac inscii occultæ, quæ texebatur machinationis, donec tandem prodit in lucem Anonymi Epistola ad Doctores Duacenos. Creditum est ab ipsomet personato Arnaldo totius Comediæ parente, scriptam illam fuisse, postquam munitus fuit omnibus Literis, & subscriptionibus eorum, quibus laqueum injecerat. Hac autem Epistola, Doctores Duacenos de periculo Academia imminente ex prava, quæ serpebat, doctrina, serio admonebat. Rei gravitate, ac novitate commotus Rex Christianissimus, seposita exploratoris fraude, rerum ab ipso detectarum notitia utendum esse duxit. Quapropter autographa Epistolarum, Propositionum, & Thesium illorum Duacensium, jussit reponi in

manus Professorum Facultatis Theologicæ Parisiensis, qui de illis suum proferrent iudicium. Post accuratum examen, die 26. Decemb. an. 1691. declararunt, in multis articulis dictarum Thesium expresse, nec sine quibusdam frigidis dictariis renovari doctrinam trium priorum Jansenii Propositionum ab Innoc. X. & Alexandro VII. proscriptam. Inter multos illos articulos, nonnullos hic retulisse sufficiet, ex quibus de ceteris judicare pronum erit.

Libertas indifferentiæ in statu naturæ corruptæ, figmentum est pure humanum, ex reliquiis Philosophiæ Pelagianæ natum.

Sine gratia efficaci non tantum nihil boni facimus, sed nec facere possumus: qui secus sentit, Semipelagianus est.

Gratia sufficiens sensu Molinistico, error est, & hæresis: sensu Thomistico, fatuitas, ineptia.

Episcopus Iprensis factione Moliniana damnatus est. Non aliam ille circa gratiam, quam pure Augustinianam doctrinam propugnavit. Nec ullius Pontifex apertius usquam suæ fallibilitatis dedit Argumentum, quam cum damnatae sunt quinque Propositiones in sensu Jansenio intento.

Alexander VII. sua Constitutione altum gratiæ Evangelicæ vulnus infixit; cujus nondum obducta cicatrix.

Impatienti prorsus animo tulit verus Arnaldus, ementito sub nomine tam turpiter illis Duacensibus illudum fuisse. Adversus fraudem, dolum, mendacium, furtum, contentiori voce inclamavit; suas illi querimonias ultro condonassent Orthodoxi, si cum fraude exploratoris, simul doctrinam in Thesibus, & Epistolis contentam improbasset.

Anno 1690. die 20. Dec. S. P. Alexander VIII. triginta, & unam Propositiones ex Libris Jansenianorum (si duas exceperis 20. & 21.) excerptas, tamquam temerarias, scandalosas, male sonantes, injurias, hæresi proximas, hæresim sapientes, erroneas, & hæreticas respective, damnavit.

Additio facta Formulario per aliquos Belgii Episcopos ab Innocentio XIII. improbata.

Additio
facta.

Formu-
lario ab
aliqui-
bus Bel-
gii Epi-
scopis.
Leydes-
ker p. 80.

Anno 1692. subortis in Belgio novis circa subscriptionem Formularii contentioneibus, nonnulli Episcopi ad omnes fraudes, & cavillationes declinandas, majoris interpretationis gratia exigere voluerunt ab iis, qui subscribebant, ut jurarent, 1. Non tantum in reverentiam Constitutionum Apostolicarum, sed etiam in veritatem earum. 2. Non tantum in veritatem earum, quæ in prædictis Constitutionibus spectant ad questionem juris, sed etiam in veritatem ejus, quod spectat ad questionem facti ab Alexandro VII. definiti: hoc est, ut non solum jurarent se damnare quinque Propositiones famosas, in omni sensu hæretico, quem habent; sed etiam serio, & sincere illas damnare, ut excerptas ex Libro cui titulus: Augustinus Cornelii Jansenii Iprensis: & in sensu a Jansenio intento, seu in prædicto ejus Libro expresso.

Recueil
p. 318. &
seq.

Cum hæc additio seu explicatio Formularii novæ in Belgio dissensiones excitasset, missi ex utraque parte fuerunt ad Innocentium XII. Deputati. Pontifex Breve scripsit die 6. Febr. an. 1694 ad Episcopos Belgii, in quo post confirmatas Innocentii X. & Alexandri VII. Constitutiones, sic loquitur: *Præcipimus, ut quemadmodum ii, qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debeant sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnant-*

damnando eas Propositiones ex Libro Jansenii excerptas, in sensu obliquo, quem ipsamet Propositionum verba præferunt, prout sensum illum damnarunt S. Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus: ita per Fraternitates vestras, ab iis qui Formulario prædicto subscribent, ac juramentum præstabunt, præter formulam ipsam traditam verbaque in Constitutione Apostolica præscripta, aliquid aliud, vel minimum declarationis, interpretationis, aut explicationis, verbo vel scripto, non exigatur, etiam sub prætextu, quod additiones ad nos transmissæ comprehendantur, seu contineantur in Formulario Alexandri VII. Ceterum ad præcavendus omnes dissidiorum causas, quæ Christianam pacem dilacerant, nos, quoscumque alios sensus Formularii, præter eam, quem ipsius verba exhibent, afferri, vel usurpari, aut de his disputari interdiximus, & prohibuimus, ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut, & prædictarum Propositionum, in alios sensus præter eum quem ipsa verba per se exhibent, perpetuum silentium imposuimus. Demum, injungimus, ne illa ratione quemquam vaga ista accusatio-
ne, & invidioso nomine Jansenismi traduci aut nuncupari sinatis, nisi prius suspectum esse constiterit, (suspectum ait Pontifex non convictum, ut volunt Janseniani) aliquam ex his Propositionibus docuisse, aut tenuisse; nec quemquam sub hoc prætextu repelli ab Officiis, Muniis, Beneficiis, Gradibus, & Concionibus habendis, vel alia quacumque functione Ecclesiastica permittatis, nisi, servato juris ordine, eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis gravissima est, commoverisse probatum fuerit. Hæc Innocentii XII. quæ Decreto dato die 28. Janu. ejusdem anni jam statuerat.

Janseniani vero, qui vel minimam, ubi affulget, respirandi occasionem avide arripiunt, multis, ut par erat, laudibus tum Breve, tum Decretum Innocentii profecuti, novum exinde præsidium sibi accrescere, novosque triumphos canere (quos tamen brevi postea, vel ipsimet recantantur;) occasione scilicet istorum verborum: *in sensu obvio, quem verba ipsa præferunt.* Quasi hoc unum exigeret S. Pontifex, ut quinque famosæ Propositiones damnentur in seipsis, in sensu obvio, quem verba ipsa præferunt; nulla omnino facta mentione sensus Jansenii. At quam istud contra tenorem verborum, quæ mox citavimus, immerito fingant Janseniani, apertum est cuicumque oculos habenti; tum quia Innoc. XII. confirmat Constitutiones suorum Prædecessorum Innocentii X. & Alexandri VII. in quibus damnantur quinque Propositiones Jansenii, & in sensu ab illo intento; tum quia jubet juramentum fieri sine ulla distinctione, restrictione, seu expositione.

Verum omnem effugii locum ipsis præcluserat Innoc. XII. altero suo Brevi ad eosdem Belgii Episcopos dato die 24. Nov. an. 1696. in quo sic loquitur: *Non sine admiratione intelleximus, nonnullos istis in Diœcesibus reperiri, qui verbis, & calamo ausi fuerint affirmare, supradicto nostro Brevi alteratam seu reformatam esse Constitutionem Alexandri VII. 16. Octobr. ann. 1656. editam, necnon Formularium ab ipsomet pronunciatum; cum dicto Brevi utrumque specificè confirmetur, & omnino intenderimus, & intendamus iisdem adhærere, & nequaquam sinere, ut aliquid addatur vel dematur a prædicto Formulario, illud quovis modo alterando in aliqua ejus minima parte, sed quod in omnibus, & singulis ejusdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam adamussim observari.* Non potuere non fateri Janseniani, hoc postremo Brevi funditus everti quidquid præsidii ac commodi ex priori speraverant.

ib. p. 255.
& seqq.

Extat nihilominus in hoc ipso postremo Brevi vocula, quæ Jansenianis aptissima visa est ad probandum nullos esse reipsa Jansenistas, sed fictos, seu, ut loquitur Pontifex, *prætenso*. Quod si, inquit, *præten*si Jansenistæ interne, & absque eo quod deveniant ad ullum actum externum, dum jurant Formularium, non aliter damnent quinque Propositiones, quam in sensu obvio, non habito respectu obvis sensus dicti Formularii, suoque arbitrio effingant ejusmodi sensum obvium; Ecclesia non judicat de occultis, quæ soli Deo cordium scrutatori innotescunt. Sin vero iidem prætenso Jansenistæ, voce aut scripto edant proprios sensus Apostolicarum Constitutionum, prædictique Brevis sensui dissentaneos, debent Episcopi, prout de jure, contra eos procedere &c.

Quis tam imperitus vel obsecutus non videat, verbum, *præten*si, hic non significare fictos Jansenistas, sed eos, qui ut tales prætenduntur; hoc est, denunciantur, declarantur, demonstrantur? Iste quippe sensus est verbi, *præten*do, sicut manifeste patet ex oppositione seu distinctione, quam Pontifex adducit, Jansenistarum, in internos seu occultos, qui nullo externo actu se manifestant, & in externos. Utrosque Pontifex *prætenso*s appellat: an vero externos illos prætenso, idest fictos seu falsos appellaret, quos tamen jubet ad rigorem juris puniri? Quis tam insulam contradictionem in uno, & eodem loco Pontifici tribuerit?

Quatuor Propositiones circa Jansenismum a Clero Gallicano in Comitibus generalibus ann. 1700. proscriptæ. Famosus conscientie Casus. Bulla Clementis XI. adversus illum Casum.

Censura
Cleri
Gallicani
ann.
1700.

Anno 1700. Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus congregatus damnavit quatuor istas Propositiones circa Jansenismum excerptas ex Libro, cui titulus est: *Augustiniana Ecclesiæ Romanæ doctrina* &c.

I. Phantasma Janseniani quæsitum ubique, sed nusquam repertum, præterquam in laboranti quorundam phantasia.

II. Constitutione Innocentii nihil aliud actum, quam ut revocarentur atque exacerbarentur disputationes... In eandem viam pertractus est Alexander VII. Innoc. quoque XII. cum ex officio teneretur claram proferre sententiam, generalibus æquivoque verbis adhibitis, dat locum existimandi se non ausum esse clarius loqui, tamquam errare metuentem... atque illud, in sensu obvio, ejusdem Pontificis, magis adhuc generale est, & vagum, quam verba Alexandri XII. in sensu a Jansenio intento. Episcopi denique Gallicani, libertates Ecclesiæ Gallicanæ, sub earum afferendarum specie, labefecerunt, super recipienda Constitutione Innocentii X. contra Jansenium.

III. Aliquam huic malo medicinam attulisse videbatur Innoc. XII. in Brevis suo 6. Febr. 1694... Verum, mitigationem illam præsumptam non parum extenuavit Brevis 24. Nov. an. 1696. ubi Pontifex diserte negat, Constitutionem aut Formularium Alex. VII. Brevis suo alterata aut reformata... in aliqua minima ejus parte... Nec placet eorum opinio, quæ ex ipso primo Brevis 6. Febr. 1694. edito, aliquid mitigationis circa factum tentavit exsculpere... sed & nihilo majorem in questione juris progressum factum esse, jam quoque convenit ostendere.

IV. Circa condemnationem Augustini Jansenii, opus esset collatione regulari habita, vel coram Judicibus a Romano Pontifice, vel a Rege datis... Non dum omnes interierunt, qui sciunt deliberationes (de Janseniano negotio) quas nunc Episcopi, ut regulas suarum hodiernarum Deliberationum (cir-

(circa novum Quietismum) sumunt, Cleri Gallicani æternum fore propudia.

Hæ quatuor Propositiones, ait Censura Cleri Gallicani, quibus inquieti homines Innoc. X. & Alex. VII. Constitutiones, Innocentii quoque XII. Brevia equisima, & ab omnibus approbata aperte contemnunt, Episcopos Gallicanos rebus iudicatis adhaerentes incessant maledictis, & causam hanc de integro retractari postulant, tamquam tot Constitutionibus Apostolicis, etiam accedente Ecclesiarum consensione, causa nondum finita fuerit, falsæ sunt, temerariæ, scandalosæ, contumeliosæ in Clerum Gallicanum, Summos Pontifices, & in Universam Ecclesiam, schismaticæ, & erroribus condemnatis faventes.

Janseniani tot Vaticani fulminibus attriti, non quieverunt; sed novis in dies conatibus, innumerisque fere Libellis, toties prostratos errores suos recudere ac excitare tentarunt. Unus inter eos prodit an. 1702. dictus famosus conscientiae Casus, in quo inducitur nescio quis Clericus, cui Sacramentalis absolutio denegata fuerat, eo quod declarasset, se revera quinque Propositiones simpliciter, & absolute damnare, ac formulæ fidei Alex. VII. subscripsisse quidem; nihilominus quantum ad questionem facti, seu attributionem illarum quinque Propositionum Libro Jansenii, existimare se religiosum sufficere silentium. Nihil unquam tam cordi fuit discipulis Jansenii, quam, obtentu hujus religiosi silentii, Magistri sui doctrinam censuris eripere, ac clanculum diffundere. Quadraginta Doctores Theologos Parisienses, & quidem ex iis aliquos non sine malis artibus, adduxerunt ad subscribendam propositi in dicto conscientiae Casu articuli responsionem, his verbis: Doctores infra scripti, visa casus expositione, censent, hujus Ecclesiastici viri sententiam, nec novam esse, nec singularem, nec ab Ecclesia damnatam; neque talem, ut Confessarius possit ipsi Sacramentalem denegare absolutionem, nisi eam retractaverit. Deliberatum in Sorbona die 20. Julii an. 1101. Numero ac pondere quadraginta illorum Doctorum, spem certam conceperant Janseniani, futurum, ut votis suis tandem fruerentur. At vana profecto spes. Statim enim S. Pont. Clemens XI. hanc dicti casus responsionem Decreto dato die 13. Febr. an. 1703. damnavit ac reprobavit missa ad Regem nostrum Christianissimum Brevi, in quo sic loquitur: *Audivimus nuper audaci plane ac subdola nonnullorum hominum opera, qui in id nati esse videntur, ut Ecclesiae ac Reipublicae pacem turbare non cessent, Libellum quemdam prodidisse, cui titulus: Cas de conscience, &c. quo sane plura perniciosæ doctrinæ capita erroresque damnati revocantur in lucem, & ipsa etiam hæretica Jansenii dogmata non obscure foveantur; dum editæ olim pro iis omnibus abolendis Apostol. Constitutiones captiosis subtilitatibus eluduntur.*

Casus
conscien-
tiæ.

Recueil
P. 399.

Eodem an. 1703. die 22. Febr. Eminent. Card. Noallius, Parisiensis Archiepiscopus, censoria virgula eundem Casum perstrinxit. Judicio Eminentissimi Præfatis, Theologi Parisienses, qui dictum conscientiae Casum approbaverant, paucis exceptis, revocata priori sua subscriptione, se subjecerunt. Duo pertinaces resistere, quorum unus ad communem tandem sententiam reversus; alter vero, pro sua contumaci inobedientia, e Catalogo Doctorum expunctus fuit, iudicio ac sententia sacre Facultatis.

D. De-
lan. D.
Petit-
pied.

Die scilicet 1. Sept. an. 1704. Syndicus de dicta Casus conscientiae responsione conquestus, postulavit a sacro Ordine, 1. Ut Facultas renovet ac confirmet censuram latam 31. Jan. 1656. in Libellum, cui titulus est: Lettre de M. Arnaud &c. & Decretum super formula fidei, datum die 2. Maji ann. 1661. 2. Declaret Propositionem contentam in Libello, cui titulus est: Cas de con-

science &c. qua de Clerico, qui subscripsit formulæ fidei ab Alexandro VII. sancta hoc statuitur: Il lui suffit d'avoir une soumission de respect, & de silence, prout ce que l'Eglise a décidé sur le fait de Janſenius, adversarii prædictæ Censuræ in Epistolam Antonii Arnaldi, & Decreto super formula fidei.

3. Hanc eandem Propositionem damnatam pronunciet in prædicta censura adversus Epistolam Antonii Arnaldi, eamque afficiat iisdem notis, quibus proscripta fuit Arnaldina Propositio, quæ dicitur facti. 4. Addat, memoratam Propositionem favere mendacio, & perjurio: quæ ratione ipsam proscriptis Emin. Archipræsul, in Mandato adversus prædictum Scriptum: Cas de Conscience, promulgato die 22. Febr. ann. 1703. 5. Declaret se nunc non attingere, aut expendere cetera Scripti, cui titulus: Cas de Conscience. 6. Decernat duos e Magistris pertinaces, e sinu suo repellendos, expungendosque ex albo Doctorum, & ipso facto repulsos, expunctosque, nisi intra mensem consilium mutaverint; ceterorumque, quos in probando Scripto socios habuere, Magistrorum exemplo, inconsultam Deliberationem revocaverint, & insuper Censuræ adversus Epistolam Antonii Arnaldi, Decreto super formula fidei, & præsentii Conclusioni subscripserint. Quæ cum missa fuissent in deliberationem in generali Congregatione, cui adfuere plusquam 150. Ma-

Censura
S. Facult.
Casus
conscientiæ
an. 1704.

gistris, communibus votis sic censuit sacra Facultas. 1. Dictam Propositionem consentam in Libello, cui titulus: Cas de Conscience, adversarii censura sacra Facultatis latæ die ultima Jan. ann. 1656. in Epist. Ant. Arnaldi, & Decreto ejusdem super Formula fidei, dato die 2. Maji an. 1661. 2. Inhabendo prædictæ Censuræ adversus Epist. Ant. Arnaldi, præfatam Propositionem damnandam esse; ut & ipsam damnat, iisdem notis, quibus in prædicta Censura proscripta est prima ejusdem Ant. Arnaldi Propositio, quæ dicitur facti; nempe, ut temerariam, scandalosam, injuriosam SS. Pontificibus, & Episcopis Gallie, atque etiam, ut præbentem occasionem renovandæ ex integro, post damnationem, Janſenii doctrinæ, & in quantum eadem præfata Propositione dicitur, illud obsequium reverentiæ, & silentii sufficere, etiam iis, qui subscripsere formulæ fidei, quæ adjunctum habet juramentum ex sanctione Alexandri VII. prædictis notis hanc etiam esse adjiciendam, ut & adjicit, nempe, quod faveat mendacio, & perjurio. 3. Stare debere inconcussam, sicut & reipsa apud ipsam semper statit, & stat, auctoritatem prædictæ Censuræ adversus Epist. Ant. Arnaldi, & prædicti Decreti super formula fidei: adeo ut quicumque Magister, aut candidatus, adversus utrumque aut alterutrum, ut & adversus præsentem Conclusionem, aliquid scripsisse, dixisse, aut prædicasse deprehensus fuerit, eo ipso a sacra Facultate pulsus babeatur. 4. Duos Magistros pertinaces, ipso facto a Facultate exclusos habendos esse, nisi intra spatium unius mensis, subscriptionem suam dicti casus conscientie revocaverint, &c. Denique, ut omnibus magis ac magis innotescat, S. Facultatem in docenda sana doctrina, & asserenda Ecclesiæ auctoritate, constare sibi semper, Typis mandanda esse latino ac vernaculo idiomate, cura D. Syndici, & publici juris facienda, præsentem Conclusionem, Censuram adversus Libellum: Seconde Lettre de M. Arnaud latam ultima Jan. 1656. & Decretum supra formula fidei, datum 2. Maji an. 1661. Atque hæc sacra Facultas Parisiensis.

Bene multi Galliarum Episcopi, suis gravissimis Mandatis ac doctissimis Documentis Pastoralibus, certatim stylum exacuere adversus dicti Casus conscientie doctrinam.

Accessit tandem & ipsa Pontificia Clementis XI. auctoritas, emissa sollemni Constitutione die 15. Junii an. 1705. quæ incipit ab his verbis:

Vineam Domini Sabaoth. In qua, postquam confirmavit ac renovavit Constitutiones Innoc. X. & Alex. VII. Clementis vero IX. & Innoc. XII. Brevia seu Epistolae a pravis Jansenianorum exceptionibus, & interpretationibus vindicavit, de doctrina in Casu conscientiae expressa, tum de ipsius auctoribus hæc habet: Præterea iidem inquieti homines, sparsis undequaque scriptionibus ac Libellis exquisita ad fallendum arte compositis, non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria, maximoque totius Ecclesiæ scandalo docere non sunt veriti, ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janseniani Libri sensum in antedictis quinque Propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, interius, ut hæreticum, damnet; sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur. Quæ quidem assertio, quam absurda sit, & animabus fidelium perniciofa, satis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio, non deponitur error, sed absconditur; vulnus tegitur, non curatur; Ecclesiæ alluditur, non paretur; & lata demum filiis inobedientiæ via sternitur ad fovendam silentio hæresim... Quin etiam eo impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis, nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint, præfatæ formulæ a memorato Alexandro Prædecessore præscriptæ subscribi licite posse, etiam ab iis, qui interius non judicant, prædicto Jansenii Libro doctrinam hæreticam contineri. Quasi vero, contra quod scriptum est: Qui loquitur veritatem in corde suo. Et, Qui jurat proximo suo, & non decipit; hujusmodi sectatoribus liceret, Ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere... Ne hujusmodi pravi homines Catholice Ecclesiæ pacem subvertere impune pergant, & simplicium, ac pusillorum mentibus imponere... ut quævis impostum erroris occasio penitus præcidatur, atque omnes Catholice Ecclesiæ filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & impii in tenebris conticescunt) sed & interius obsequendo, quæ vera est Orthodoxi hominis obedientia, discant, hac nostra perpetuo valitura Constitutione. Obedientiæ, quæ in præinsertis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis Propositionibus Jansenii Libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus, ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo aut credulitate supradictæ formulæ subscribi posse: ita ut, qui secus, aut contra, quoad hæc omnia, & singula, senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo vel scripto docuerint, aut asseruerint, tamquam præfatarum Constitutionum transgressores, omnibus, & singulis illarum censuris, & pænis omnino subiaceant, eadem auctoritate Apostolica decernimus, declaramus, statuimus, ordinamus.

Recueil
des Bul-
les, p.
387.

P. 386.

P. 390.

P. 391.

Clerus Gallicanus in Comitibus generalibus ann. 1705. Parisiis congregatus, hanc Clementis XI. Constitutionem sollemniter recepit ac probavit, datis tum ad Pontificem gratulatoriis, tum ad ceteros Galliæ Episcopos encyclicis Literis die 14. Septembris ejusdem anni; quibus eos, & de dicta Constitutione a se communi omnium plausu recepta, certiores faciunt; & invitant, ut eam pariter recipiant, ac promulgent. Rem summa religione executi fuere singuli suis in Diocæsisbus Episcopi.

Quapropter jam causa finita est, dejectis, & expugnatis omnibus illis præfidiis, quibus hætenus Janseniani tutos se ac securos confidebant; falsas intelligo, tum Clementis IX. tum Innocentii XII. Decretorum

interpretationes, tum ipsummet religiosum silentium, ad quod velut ad munitissimam, & inexpugnabilem arcem confugerant. Inde expulsi, non est, in quo certi consistent, nec aliud videtur superesse, quam ut Ecclesiæ sincere obsequantur.

Fallimur; infinitæ sunt hominum illorum astutiæ, fraudes, vitilitigationes, fallaciæ. At enim, ut Constitutioni parere videantur, vel ipsum Jansenii Librum, facta tectaque ejus doctrina, multi repudiant; hisque, qui palam, & aperte rebellionis signum contra Clementinam Constitutionem erigunt, adversari se, indignabundi profitentur. Verumtamen ut speciosum magis, quam verum Ecclesiæ præstetur obsequium, ejusque Constitutio eludatur potius, quam ad ejus mentem omni ex parte observeatur, varii varias iniere vias. Eorum sententias nitide refert, refellitque anonymus quidam, in Libello cui titulus est: *Defensio Epistola Leodiensis confutata*. Cum vero fere omnes ante Clementis Constitutionem emerisissent, eas data occasione, ubi de Formularii subscriptione, attigimus.

Unam, quæ præ ceteris acrius impugnata, & defensa fuit, necesse est hic exponere. Eam proposuit Leodiensis Ecclesiæ Canonicus Theologus, in brevi quadam Epistola Latine scripta, typis edita ann. 1705. tum in prolixiori Libro, cui titulus: *Defensio auctoritatis Ecclesiæ*, Leodii typis edito.

Observat pag. 5. Defensionis, post Constitutionem Clementis stare non posse sententiam quorundam, qui antea censebant; quod etsi formula manifeste contineat factum Jansenii, nihilominus existimabant mentem Alexandri VII. fuisse, ut subscriptio nec directe, nec oblique traheretur ad factum, sed solummodo ad jus: eo quod arbitrarentur, factum esse considerandum dumtaxat tamquam connotatum, aut propositionem incidentem. *Juvat*, inquit Auctor, rem illustrare comparatione, qua nullam vidi hæcenus magis appositam offerri. Puta Regem jubere comprehendere talem virum in tali domo commorantem. Mandatum nil definiret, nisi hunc esse comprehendendum; non spectaret directe nisi ad hominis inclusionem; mens Regis eo tantum reipsa vergeret, ut iste comprehenderetur, ubicumque latitaret. Circumstantia adjuncta, illum commorari in tali domo, esset mera indicatio incidens, aut connotatio accidentaria, ut loquuntur, erga Mandatum. In hac comparatione, per Regem intellige Papam: per hominem damnatum ad vincula, quinque Propositiones: per domum, Librum Jansenii. Ita satisfecisset Ecclesiæ, qui jurasset submissionem erga jus, & servasset reverentiam erga factum debitam Ecclesiæ, nempe non contradicendo. Quod istam nobis quorundam subscriptentium detexerit fallaciam, eamque post Constitutionem intolerandam esse addiderit, Auctori gratulandum est.

Verum monere debuerat, nec ante Constitutionem tolerari potuisse. Ad quid enim instituta fuerat formula, nisi ad sensum Jansenii unice proscribendum? Attributio ergo Propositionum Libro Jansenii, non est incidens aut connotata tantum, respectu submissionis, quæ per subscriptionem exhibetur; sed est determinatio sensus, qui a subscribente damnari debet.

Jam vero ut Leodiensis systema penitus intelligatur, ad hæc capita revocari potest.

Pag. 41. I. Factum Jansenii relinqui a Summo Pontifice, inter ea, quæ non certissime constant: ex quo consequens est, adhesionem mentis circa tale factum, omni

omni ex parte firmam non esse, & ab omni formidine erroris immunem.

II. Submissionem illam inniti piæ credulitati, quam spiritus pietatis instillat; persuadendo credibile non esse, Ecclesiam in illis circumstantiis unquam deceptum iri. Motivum autem illius credulitatis, infallibilitatem Ecclesiæ minus famosam appellat pag. 79. & 80.

III. Ut explicet quomodo non obstante errandi formidine, possit Formularium cum juramento subscribi, asserit non jurari factum, sed tantum sinceritatem, & piam mentis credulitatem, qua factio subscribitur. Gratulatur sibi de suo systemate dictus Theologus, jactatque ita removeri vana terricula, quibus animæ Deum metuentes a formula subscribenda deterrebantur: addit, vix reperiri posse, qui tali sententia posita, subscriptionem refugere possint.

Pag. 26.
Ch. 27.

Notanda est in primis ratio, qua asserit posse adduci ad subscribendum, vel eos ipsos, qui ex propria sententia certo se scire asserunt Jansenium re ipsa non docuisse quinque Propositiones. *Totidem*, inquit, *verbis propositiones in Jansenii Libro contineri nemo contendit; imo, nec Jansenio voluminis auctori, animum fuisse illas docere: sed tantum, in Jansenii Libro reperiri sensum naturalem quinque Propositionum, sive ex mente ipsius, sive præter mentem ob minus accuratos loquendi modos.* Et postea . . . Jansenius dum nimis extendit Augustini dogmata, sic loqui potuit, ut Sancta Sedes sensum quinque Propositionum merito ipsi tribuerit, tamen . . . dum per se ipsum advertit rem justo longius progredi, recte sit locutus . . . Quinimo, nec Sancta Sedes, nec Episcopi negant, rectum sensum tribui posse volumini damnato. Sic animas Deum metuentes solatur, scrupulosque, quibus vexantur, Scriptor ille depellit. Omnibus, si paucos excipias, displicuit inaudita, licet facilis subscribendi via. Ex una parte, contra eam Jansenii defensores rigidi plura edidere Opuscula, qualia sunt, *Defensio Epistolæ Leodiensis confutata*, de qua superius. *Obedientiæ credula vana religio. Divers Ecrits sur la signature du Formulaire. La justification du silence respectueux.* Eam pariter ex altera parte confutarunt scriptis suis plures Catholici: inter eos eminent Illustrissimus Cameracensis, Archiepiscopus, tribus Epistolis nervose, nitide, ac eleganter conscriptis.

Pag. 33.
Ch. 34.

Serenissimus Elector Colonienfis, Episcopus, & Princeps Leodiensis, die 10. Maji an. 1708. vetuit, idque, ut ipse testatur, de mandato S. Pontificis Clementis XI. ne typis Leodii mandaretur, aut alibi impressum venderetur, quod Auctoris istius doctrinæ favere videretur. Prohibitionis hanc affert rationem: *Ne scilicet, cum gravi animarum periculo irrepât doctrina auctoritati Sanctæ Sedis Apostolicæ contraria, discrepansque a mente S. Pontificis nominatim expressa in Constitutione, quæ incipit: Vineam Domini Sabaoth.*

His fere momentis videtur confutari posse dicta opinio.

I. Intoleranda prorsus viro Catholico videri debet opinio, quæ asserit factum Jansenii relictum esse inter ea, quæ non certissime constant: quasi vero post tot emissas ab Ecclesia Constitutiones, in problema deduci possit, utrum doctrina Libri Jansenii hæretica sit, & perversa. Firmam vero, & ab omni formidine erroris immunem esse debere mentis adhesionem, supra demonstravimus.

Et certe hæc verba Formularii, *sincere damno ac rejicio*, aut certitudinem omnimodam, aut opinionem tantum seu credulitatem quandam significant. Si certitudinem omnimodam: ergo omnino certus esse debet, qui

qui subscribit, in Jansenio extare quinque Propositiones: si solam opinionem; ergo nec sufficienter exprimitur firma adhesio mentis, circa hæreticam pravitatem Propositionum: iisdem enim verbis, & juris facto adhesio exprimitur.

II. Fundamentum submissionis, qua satisfieri Ecclesiæ contendit, illud præsertim habet incommodi, quod eos solos, qui spiritu pietatis aguntur, impellere ad obsequium valeat; imparque sit revincenda pertinaciæ, aut captivandæ menti hominum illorum, qui Ecclesiam in facto errasse compertum sibi ac evidens esse asserunt.

III. Si factum non juratur, nec ipsa quoque hæreticitas Propositionum jurabitur. Præterea si factum non juratur; ergo sola mentis submitio, qua quinque Propositiones Jansenio tribuuntur. Cum vero illa mentis adhesio, non sit nisi probabile iudicium de facto Jansenii, juxta illum Auctorem; atque probabile iudicium de veritate alicujus facti, iudicium probabile contradictorium non excludat, ita fieri poterit, ut qui jurat se damnare quinque Propositiones in sensu Jansenii propter auctoritatem Ecclesiæ, easdem subinde se probare juret, propter aliud quodcumque motivum probabile.

Dum vero lætus, & ovans plaudit sibi, quasi facilem omnibus viam ad proscribendum Jansenii Librum aperuerit, ipse se parum ab eo defendendo alienum prodit ac demonstrat. Extant quidem in Augustino Jansenii, juxta ipsum, minus accurati loquendi modi, dum nimis extendit Augustini dogmata. Sic loqui potuit, ut Sancta Sedes sensum quinque Propositionum merito ipsi tribuerit; sed tamen dum per se ipsum advertit se justo longius progredi, recte locutus est; imo, nec Sancta Sedes nec Episcopi negant, rectum sensum ex collatis totius Operis sententiis, seu ex toto Volumine erui posse. Ergo duriores tantum loquendi rationes apud Iprensensem carpit Ecclesia? Ergo systema doctrinæ illius defendi potest, salvo Ecclesiæ iudicio? Ergo temperatis vocibus eadem dogmata propugnare licebit? Ita in Jansenianorum partes abire cogitur, qui *famosam*, ut loquitur Auctor Epistolæ, *Ecclesiæ infallibilitatem* abjudicare non dubitat.

Atque hæc nobis historice referenda erant de causâ Jansenii. Jam vero, quod alterum promisimus ac gravioris momenti est, systema doctrinæ ipsius evolvendum.

Systema Doctrinæ Jansenii.

Ex quo Apostolicis Constitutionibus doctrina Jansenii quinque famosis Propositionibus expressa, confossa fuit, sectatores ejus contentiori voce inclamare non cessarunt, illam censuram nihil ad Jansenium pertinere, ac in vanum dumtaxat erroris phantasma seu quoddam simulacrum recidisse. Infinita propemodum hinc, & inde edita Librorum volumina, controuersiam exacuerunt magis, necdum finire potuerunt: Divisim animorum studiis, Ecclesiæ pax turbatur, ac debita Sedis Apostolicæ Decretis reverentia violatur. Ex iis, qui Jansenio, vel ejus defensoribus favere impensius visi sunt, multi rem, de qua agitur, neque norunt, neque omnino nosse potuerunt, quales imperitæ mulieres, Moniales, illiterati. Multos aliunde cæca quædam sectandæ novitatis prurigo, desiderium aucupandæ ingeniosi hominis gloriæ, cujusdam austere pietatis ac severioris disciplinæ species seduxit, ac Jansenianis addixit; quibus.

bus affectu, & mechanico potius impetu etiamnum adhærent, quam discretionis ac scientiæ iudicio. Qui vero scientia, & literis apud eos plurimum valuerunt, ii stupenda mole voluminum, multiplici verborum apparatu, fallacia, & ambiguitate, controversiam totam sic involverunt, & obscurarunt, ut Jansenianam hæresim, in fumos, & evanidum phantasma convertant. Quamobrem rei Catholicæ plurimum interest, genuinam Jansenii doctrinam ex immensa illa voluminum mole, ac offusis non sine consilio tenebris extricare, & in apertam lucem educere; ut apertissime pateat, Ecclesiam non falsa quadam erroris imagine delusam fuisse, sed veram ac realem hæresim in Libro Jansenii deprehendisse, ac proscripisse.

Quotquot extitere hætenus defensores Jansenii, omnes communi consilio universam ejus doctrinam ad unum gratiæ ex se efficacis, sensu scilicet Jansenii, caput revocandam esse affirmarunt: hoc unum ipsi capitale dogma esse, cum quo cetera nexu indissolubili cohærent, ac connectuntur. Jansenianis id ultro concedimus, quos ut imitemur, ac pressius sequamur, totum Jansenianæ doctrinæ systema ad unam delectationem relative superiorem, in qua gratiam efficacem Jansenius ipse collocat L. 8. de Gratia Christi cap. 2. & alibi passim, revocabimus. Hæc primum ac unicum principium est, in quod grande Jansenii volumen resolvitur. Hæc origo est ac radix, unde, velut a fonte fluvii, quinque Propositiones necessario dimanant; quas Jansenius ipse, velut totidem conclusiones a suo principio indivulsas derivavit: quo stante, stant: quo everso, evertuntur.

*Jansenianæ doctrinæ circa delectationem victricem ac superiorem
brevis ac contracta delineatio.*

Duplex est delectatio, una cælestis, quæ ad bonum; altera terrena, quæ ad malum inclinat, & attrahit. Utraque victrix, & superior dici potest. Victrix, quia voluntatis consensum certo exprimit: superior, quia illum exprimit propter majores, quas habet vires, comparate ac relative ad oppositam minorem delectationem. Vox ipsa, *Superior*, relationem hanc seu respectum ad inferiorem importat; non ita vero vox hæc, *Victrix*, quæ absoluta est, & a gradibus oppositæ delectationis, sive majoribus, sive minoribus, plane independens. Quo sensu, ut dicemus postea, nonnulli Theologi victricem agnoscunt, & quidem innoxie, gratiæ delectationem; non vero ex gradibus, seu relative superiorem.

Jansenius econtra, victricem ideo censet, quia viribus seu gradibus superior est opposita delectatione: quapropter in titulo, victricem, & superiorem simul appellamus.

De illa victrici gratiæ delectatione fuse disserit Jansenius L. 4. de Gratia Christi primis undecim capitibus.

Summa doctrinæ ipsius hæc est: Voluntatem hominis infirmam, & per peccatum multum depressam, nonnisi victrice quadam ac dominante indeliberata delectatione, seu cælesti seu terrena, ad bonum, vel ad malum inflecti ac determinari posse. Delectationem hanc unicum esse pondus, quo jam ad agendum necessario applicatur; juxta istud quod centies obtrudit S. Augustini effatum: *Secundum id operemur necesse est, quod amplius nos delectat*. Ita ut impossibile sit majorem delectationem vinci a minori. Quomodo si in balance duo fuerint pondera inæqualia, necesse omni-

Sainte
Beuve.

omnino est eam bilancis partem deprimi ac inclinari, in qua majus est pondus: nec unquam fit, imo nec fieri potest, ut majus a minori trahatur; cum nulla sit inter illa duo proportio. Tota scilicet vis delectationis, in mente Jansenii, relativa est; idest, per comparisonem ad oppositas sibi vires. Si major fuerit vis gratiæ, quam concupiscentiæ, necesse erit voluntatem bene operari: econtra male, si viribus prævaluerit concupiscentia. Major enim est resistentia concupiscentiæ, quam virtus gratiæ parvæ, ait unus ex præcipuis Jansenii patronis.

Massau-
liè T. 2.
dis 3. q. 6.
art. 1. p.
209.

Atque ita in eo systemate Jansenii, delectatio illa superior quasi ex mechanica lege voluntatem movet ac rapit, sive ad bonum sive ad malum, prout caelestia vel terrena præponderat. Quia, inquit Auctor recentior, hæc est in omni statu, immobilis divinæ providentiæ lex constituta, ut actio ex proportionem majoris inæqualitatis oriatur, qua agens sibi subjiciat passum, & major vis vincat minorem. Neque id profecto mirum in systemate Jansenii videri debet, cum ne æqualem quidem delectationem ab alia opposita æquali superari unquam posse, ac voluntatem eo in casu in medio æquali in suspenso remansuram esse doceat. Alternante delectationum fluctu, inquit c. 10. Lib. 4. de Gratia Christi; in medio remanebitur. Imo, in hoc potissimum Semipelagianos errasse contendit, quod dicerent, in æqualitate virium gratiæ, & concupiscentiæ voluntatem superare posse concupiscentiam, & ad bene agendum seipsam determinare.

T. 3. p.
184. col.
2. C.

Cum hæc paucis mox delineata Jansenii circa delectationem superiorem doctrina, totius systematis ipsius basis ac fundamentum sit, paullo enucleatius ac distinctius evolvemus hujus delectationis naturam, necessitatem, modum agendi, intimam cum famosis quinque Propositionibus connexionem; discrimen denique, tum a Thomistica physica præmotione, tum a delectatione simpliciter victrice, ex qua Catholici nonnulli vim ac efficaciam gratiæ repetunt.

Natura delectationis.

T. 3. p.
185. col.
1. B.

Delectatio est vitalis animi motus indeliberatus, quo voluntas fertur in aliquod objectum, tamquam sibi conveniens ac jucundum. Quid est delectari hominem justitia, vel mendacio, ait Jansenius L. 4. de Gr. Chr. c. 11. nisi actu aliquo in justitiam, vel mendacium tamquam sibi convenientia, & jucunda moveri? Motus autem ejusmodi voluntatis, non fit nisi actu quodam vitali. . . Delectatio ista, quam ad omnia opera bona S. Aug. exercenda postulat, non est aliud, quam actus quidam indeliberatus calitus immixtus in voluntatem, per quem ei bonum propositum suaviter placet. . . Dicimus igitur, delectationem istam seu suavitatem in Aug. celebrem, esse partim primum illum, & indeliberatum affectum animæ, qui actualis complacentia est, partim etiam, & crebro secundum, qui desiderium deliberatum dicitur, quibus anima ita suaviter ac delectabiliter in bonum appetendum rapitur, ut voluntas ei actu libero consentiat ac bonum diligat, tanto vehementius, quanto fortius illis actibus rapitur.

ibid.

De ipsa pariter concupiscentiæ delectatione, ibid. ait, Delectationem, quæ consensum in peccata præcedit, & suggestionem sequitur, non aliud esse nisi desiderium illicitum, indeliberatum, quo animus etiam repugnans in peccatum inibat: Vel certe primum ipsum concupiscentiæ motum, tamquam amorem quem

quemdam indeliberatum, per quem homini etiam invito peccare lubet, quamvis consensio non sequatur.

Delectatio illa dicitur actus indeliberatus, quia rationis advertentiam, & voluntatis consensum antevertit. *An ipsa voluntas, ita Janf. L. 8. de Gratia Christi c. 3. facit ut delectet, si voluerit? Absit. Hoc enim ut occurrat, inquit Augustinus, non est in hominis potestate. Et iterum: Quis habet in potestate ut vel occurrat, quod eum delectare possit, vel delectet, cum occurrerit?*

Illi vero motus primum indeliberati, subinde deliberatos producit. *Ut sane merito S. Augustinus, ait Janfen. L. 4. cap. 11. actus illos indeliberatos amoris ac desiderii, quibus anima suaviter in Deum deliberato actu diligendum suscitatur, invitatur, trahitur, rapitur, nomine dulcedinis, suavitatis, ac delectationis designaverit.*

Præter duplicem illum delectationis motum, unum indeliberatum, alterum deliberatum, tertius est, ait Janfenius *ibid. initio capitis, qui dicitur gaudium, per quem animus in bono præsentem, cum quadam satisfactione, & fruitione conquiescit. De isto delectationis actu non loqui Augustinum perspicuum est. Est enim terminus desiderii, tamquam cujusdam motus, quo voluntas ad delectationem istam tamquam ad quietem suam tendit. Delectatio vero seu suavitatis, de qua multa S. Doctor tradidit, etiam ad desiderandum, & amandum Deum libero voluntatis motu necessaria est.*

Necessitas delectationis.

Duo hic docet Janfenius.

I. Delectationis necessitatem, non ex natura præcisè voluntatis, sed ex infirmitate ipsius proficisci.

II. Delectationem unicum esse pondus, quo voluntas nunc, sive ad bonum, sive ad malum inclinatur.

Primum demonstrat ex professo L. 4. de Gratia Christi cap. 9. hujus hic titulus est: *Necessitas delectationis celestis ad bene volendum, & operandum, non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficiscitur. Probat vero, tum ex peccato primi hominis, quod sine delectatione precedente perpetratum est: tum ex gratia ejusdem, quæ in delectatione ex se victrice non consistebat. Non enim, ait, dominabatur voluntati, sed ei potius dominanti subjacebat, ut cum ipsa voluntas ageret, aut non ageret, prout ipsi videretur. Et cap. 10. Deerat, inquit, dominatus ille delectationis, quæ consensum libertatis in alterutram partem flecteret. Vera itaque ratio, inquit cap. 9. cur celestis delectatio ad actus bonos necessaria sit, ex natura medicinae seu medicinalis adjutorii petenda est. Voluntas enim per peccatum primi hominis in libidinum imperium præcipitata est, ex quibus fit, ut in omnibus actionibus ante gratiam, delectatione quadam libidinosa præeunte ac titillante provocetur, cui consentiendo peccat.*

Secundum, Voluntatem scilicet nec ad bonum, nec ad malum, sine prævia impellente delectatione, ferri posse, infinitis propemodum locis repetit Janfenius lib. 4. mox citato cap. 7. *Celestis illa suavitatis, inquit, mollis viam, ut voluntas ex carnalium rerum visco emergere possit, & se ipsam in justitiam diligendam figere. Ex quo fit, ut si illa desit, voluntas veluti torpens ac mortua nihil omnino boni amplecti possit: quemadmodum etiam e contrario, nihil in carnalibus diligendis prosequi potest, nisi quod eam antea delectaverit. Paullo post*

post ait, delectationem illam esse animo instar olei aut pinguedinis cujusdam ; sine qua cardo voluntatis torqueri aut moveri nullo pacto ad bonum potest .

P. 178. Et cap. 10. Cum nulla sit gratia operandi , præter istam suavitatem Dei ,
col. 1. B. nisi ista tanta fuerit , ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint , vel pecca-
P. 184. bitur , vel alternante delectationum fluctu , in medio remanebitur .
col. 2. C.

Et cap. 9. dixerat : Quamdiu in hac vita post acceptam gratiam militat Deo ,
P. 183. (creatura) alternante creatura , & Creatoris delectatione , nunc recte , nunc
col. 2. G. perperam facit , prout celi , aut terræ delectatio consensum ejus abripuerit .

Peccata etiam ex delectatione prævia perpetrari , docet ibidem cap. 3. Delectationem celestem , inquit initio capitis , esse verum ex Augustini sen-
P. 172. su medicinalis gratiæ adiutorium , quod Deus ad justitiam operandam volun-
col. 1. E. tati tribuit , ex eo demonstrari potest , quia similiter docet , delectationem ter-
renam esse causam cur ab Adami posteris justitia deferatur , ac deferendo pec-
col. 2. B. cetur Hanc igitur delectationem peccatorum antecedere , & ex illa profici-
sci , quod ab hominibus peccetur , non uno loco S. Aug. proficitur .

Non jam inquirimus quam parum cohærenter Janfenius gratiam Ange-
lis , & Adamo innocenti datam , in hac ipsa delectatione reponat (Lib. de gratia primi hominis cap. 12.) Namque cum hæc cælestis delectatio nulla contraria oppugnaretur , necesse fuisset , in mente , ac doctrina Janfenii , Angelos , & Adamum in bono perseverasse . Hæc enim est lex delectationis , ut etiam si levis fuerit , si tamen nulla contraria oppugnetur , necessario consensum voluntatis exprimat . At certum est , nullam in Angelis , & Adamo innocente fuisse delectationem terrenam contrariam delectationi cælesti ; necesse igitur fuisset , Angelos , & Adamum necessario amare Deum , & perseverare in bono . Quomodo istud cohæreat cum principiis doctrinæ Janfenianæ , non jam quærimus ; satis nobis est im-
presentiarum , quod Janfenius agnoscat , in præsentis lapsæ naturæ statu prorsus necessariam esse delectationem . Quis porro sit ejus agendi modus , ex Janfenio , ejusque discipulis juvat expendere .

Modus agendi delectationis relative per gradus .

Modus ille agendi positus est in majori , & relativa delectationis virtute , secundum quam necesse est voluntatem quasi ex mechanica lege , ut diximus , operari . In conspectu enim duarum delectationum , quarum una gradibus alteri præponderat , necesse est minorem cedere majori . Audiamus Janfenium .

Libro 8. de Gratia Christi cap. 2. Delectatio victrix , inquit , quæ Augusti-
T. 3. p. no est efficax adiutorium , relativa est . Tunc enim est victrix quando alteram su-
344. col. perat . Quod si contingat alteram ardentiorē esse , in solis inefficacibus deside-
2. C. riis hærebit animus , nec efficaciter unquam volet , quod volendum est .

Ex isto autem agendi modo delectationis relativæ seu per gradus , necessario sequitur , quod mox dicebamus , superiorem nempe delectationem a minori nunquam vinci posse . Quod ipse agnoscit Janfenius .

P. 183. Libro 4. cap. 9. Conflictus ille delectationum sopiri non potest , nisi altera alter-
col. 2. A. ram delectando superaverit , & eo totum animæ pondus vergat . Quod enim ampli-
us delectat , secundum id operemur necesse est . Vigente enim delectatione car-
nali , impossibile est , ut virtutis , vel honestatis consideratio prævaleat .

P. 175. Capite 6. jam dixerat . Perspicue intelligitur ; tantopere necessariam esse istum
col. 1. B. delectationis divinæ gratiam , quando cum terrenarum rerum tentationibus , ac
dele-

delectationibus dimicamus, ut nisi major fuerit, quam terrena, qua noster affectus detinetur, fieri non possit, quin propriæ voluntatis infirmitate vincamur. Major enim delectatio nunquam sane delectatione minore superabitur.

Et cap. 10. Cum nulla, inquit, sit gratia operandi præter istam suavitatem P. 184. Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur. col. 2. C.

Denique, ut infinita hujusmodi prætermittamus, Lib. 7. cap. 5. Cum igitur, inquit, justitiæ, vel peccati delectatio sit illud vinculum, quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quamdiu isto stabiliter possidetur, & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet, ut arbitrium non liberatum eum velle non possit. P. 315. col. 1. D.

Discipuli Magistrum summa consensione sequuntur. Ne unum quidem reperias, qui vim gratiæ efficacis non repetat ex delectatione superiori, seu relative victrice. Ex innumeris hic sufficient,

Antonius Arnaldus dissertatione de Gratia efficaci parte 4. art. 6. Nihil, inquit, aliud est efficax gratia, quam victrix delectatio, seu amor Dei, quo fit, ut plus delectet, quod præcepit Deus, quam delectat, quod impedit.

Sambovius hic in Scholis quondam Regius Professor, quem Paulus Irenæus Disquisitione 4. art. 3. dicit virum fuisse notissimæ eruditionis, probitatis, sinceritatis, Augustinianæ doctrinæ additissimum, qui enucleatus sensum Augustinianorum aperuit. Sambovius, inquam, Tractatu de Gratia, quem anno 1651. dictavit, & cujus fragmentum refert loco mox indicato Paulus Irenæus, exponens varios 2. Propositionis sensus, ait, facile intelligi posse, qua ratione gratiæ resistitur, vel non resistitur, si tria supponantur. 1. Quod omnis gratia voluntatis, est delectatio victrix. 2. Quod non est victrix nisi comparate. 3. Quod eodem modo de hac re philosophandum sit, quo Physici de actione, & reactione.

Paulus Irenæus Disquisitione 5. exponit, quomodo gratia sit comparate, ac relative victrix, & tamen semper vinci possit ex majori concupiscentia. Gratia efficax, inquit, ex Augustino est delectatio victrix: victrix autem dicitur, quatenus aliam delectationem vincit. Vincit autem, quia validior, & fortior est; sed fortior est comparate ad concupiscentiæ vires, cum quibus confligit. Ita, si auferentur illæ concupiscentiæ vires, non jam superior, sed infirmior esset; ideoque non vinceret, sed vinceretur: Ergo, quia concupiscentia semper augeri potest, & inflammari vehementius, nullus est est gratiæ gradus in hac vita, in quo non possit gratia vinci per validiorem concupiscentiam.

Dionysius Raymundus in Libro, cui Gallice titulus: *Eclaircissement du fait, & du sens de Jansenius*, 1. parte cap. 3. art. 1. ait, quamlibet gratiam non sufficere ad omnem effectum producendum, sed ejus vim, & actionem relativam esse ad resistentiam subiecti. P. 105.

Idem plane legere est in famosis Colloquiis, quæ de quinque Articulis habita sunt anno 1663. coram Illustr. Episcopo Convennarum, inter DD. de Lalane, & Girard ex una parte, & P. Ferrier Societatis Jesu ex altera. Integra Collatio 4. tota est de efficacia gratiæ relativa, ac potestate tum absoluta, tum relativa. P. 27.

Idem, & Auctor Epistolæ scriptæ anno 1661. ad unum Episcopum, qui Comitibus generalibus Cleri Gallicani aderat, quam Epistolam plurimum

Causa Arnaldina.

P. 384. col. 1. in fine.

Inter Collect. Diarii P. 212. col. 1.

Verba hæc non resultat Paulus Irenæus. D. Nicole. P. 245.

mun commendant, tum Paulus Irenæus, tum Dionysius Raymundus.
Plura in re apud Janfenianos certa, & constanti, quam eorum nullus negaverit, referre plane superfluum ducimus.

Ex doctrina hætenus exposita, sponte sua fluit, ac nascitur famosa distinctio potestatis absolutæ, & relativæ, quæ cum Janfenianis tam clara, opportuna, & commoda sit eludendis Ecclesiæ censuris, paullo uberius ex ipsismet videtur exponenda.

Janfeniani duplicem potestatem distinguunt, unam absolutam, alteram relativam. Quæ distinctio communis clavis est, qua omnes eorum fallaciæ, & equivocationes in usurpandis Catholicorum loquendi modis, referantur, ac deteguntur.

Duplex potest observari, ac distingui ad opus bonum potentia, quæ per gratiam confertur: una absoluta, spectata scilicet tum ipsa in se natura gratiæ, tum voluntate Dei antecedente, qua ad bonum tendit, & ordinatur, præcisus subjecti circumstantiis: altera vero relativa, facta nempe comparatione illius ad maiorem, vel minorem actualis oppositæ cupiditatis delectationem.

In hac distinctione totius Janfeniani systematis quasi medulla, & ultimæ veluti fibræ reconduntur. Hæc fecundissima radix fallaciarum, & equivocationum omnium, quibus Catholicorum argumenta declinare, ac Ecclesiæ censuris subducere se, verbis in speciem Catholicis, conati sunt.

Nulla scilicet graviore momento Catholici Janfenianos fatigarunt, quam quod in eorum systemate, homo iustus sola gratia parva instructus, & absente efficaci, veram, & expeditam non habeat ad superandam tentationem, præceptumque observandum potentiam: eo nempe, quod in ipso tunc supponatur actualis concupiscentia damnari, ac maior esse ipsa gratia; adeoque impossibile sit, ut parva illa gratia superiorem vincat cupiditatis huius delectationem.

Huic eludendo Catholicorum argumento, opportuna maxime visa est æquivocatio vocis huius, *potentiæ*, cuius involucro tecti Janfenii defensores, audacter, ac jactantius asseruerunt agnoscere se, ac profiteri in eo iusto sufficientissimam esse perfectissimam, completissimam, expeditissimamque ad superandam tentationem, & mandatum observandum, facultatem, seu potentiam. Verum, pace dixerim, completissima hæc est eorum fraus atque fallacia. Perfectissimam enim, ac completissimam intelligunt potentiam absolute, ac præcisus circumstantiis, non vero relative ad illas. Sed juvat eorum verba referre.

T. 3. pag. 367. col. 2. D. p. 368. col. 1. C. Janfenius systematis parens, L. 8. de Gr. Christi c. 20. expressis verbis, ait, remanere in voluntate perfectissimam peccandi potestatem, quæ non solum adest inestque voluntati, quando gratiæ delectatione caret, sed etiam quando intima ejus suavitate efficaciter trahitur. Et paullo post: Quemadmodum igitur, inquit, qui sub gratia ad opus bonum determinante operatur, simul etiam peccare potest: ita quoque e contrario, qui ista gratia destituitur, sive fidelis, sive infidelis, & peccandi tentationibus quatitur, potest bene facere. Potentia certe illa bene agendi, quam Janfenius agnoscit sub ardentiori cupiditate, & male agendi, sub motione gratiæ victricis, relativa esse non potest. Vigente enim delectatione carnali, impossibile est, ait Janfenius L. 4. c. 9. antea cit. ut virtutis, ac bonestatis consideratio prævaleat. Tunc enim, ait idem L. 8. c. 2. delectatio est victrix, quando alteram superat. Quod si contingat alteram ardentiorē esse in solis inefficacibus desideriis hærebit animus. Ergo potentia illa mere absoluta est, & ab-

& abstracta, quæ ad usum, & exercitium boni, vel mali operis nihil omnino conferre potest.

Auctor Libelli, qui incipit ab his verbis: *In nomine Domini*, ac in lucem prodiit an. 1649. sic loquitur: *Præstat*, inquit, *animadvertere non docere nos divinæ gratiæ simpliciter & per se nunquam resisti: quin imo eidem novimus modo resisti, modo non resisti, comparatione scilicet cupiditatis cum ipsa gratia; ut altera vicissim resistat alteri, prout altera vicissim alteri aut cedit, aut obedit, aut dominatur, & prævalet. At nec inde fit, ut omni prorsus effectu careat, aut caruerit unquam divina gratia, quandoquidem ipsa quatenus superior, aut inferior est adversariæ cupiditati, desiderium efficax, aut inefficax in humana voluntate perpetuo gignit. Et paullo post Antistes Iprensis non docuit, divinæ gratiæ simpliciter, aut absolute nunquam resisti, sed respectu solummodo cupiditatis, prout hæc gratiæ, cum qua dimicat, prægravat, vel succumbit. Cæcus fit, qui hic non deprehendat potestatem absolutam, & relativam.* Pag. 14.
& 15.
Pag. 14.

Sambovius in Tractatu de Gratia jam citato, Disputatione 5. art. 6. apud Paulum Iraneum Disq. 4. art. 4. *Legitima est*, inquit, *divisio gratiæ voluntatis propriæ status naturæ lapsæ per Christum Dominum reparatæ, in gratiam sufficientem, & efficacem, si per gratiam sufficientem intelligatur gratia parva, ea scilicet, quæ, cum sit efficax ejus effectus ad quem proxime ordinatur, & quem Deus absoluta voluntate non intendit, non est tamen efficax ejus effectus, ad quem Deus absoluta voluntate non intendit, & ad quem ordinatur, quantum est de se.* P. 215.

Audis gratiam illam parvam, quantum est ex se, id est absolute, tendere ad opus bonum perfectum, non vero relative: quia Deus absoluta sua voluntate, ac spectata majori hominis cupiditate, non vult amplius opus bonum per talem gratiam parvam fieri. Tum rursus pergit Sambovius: *Gratia, quæ parit desideria parva, & imbecillum dat voluntatem, licet sit efficax ratione hujus effectus, est tamen sufficiens respectu ulterioris effectus; quia quod eum non ponat, non est defectus virtutis, quæ de se habet omnia, quæ requiruntur ad effectum illum ponendum, sed ratione resistentiæ subjecti, quia scilicet gratia victrix est, non absolute, sed comparate dumtaxat ad minorem concupiscentiam, Deum vero non intendit sua absoluta voluntate ultimum hunc effectum poni in subjecto sic resistente. Major enim est, ait ibidem, resistentia concupiscentiæ, quam virtus gratiæ parvæ. Nihil clarius, ac disertius proferri potest.*

Arnaldus in sua Dissertatione de Gratia efficaci, parte 2. art. 4. *Si de aliquo justo, inquit, cui gratia efficax in aliqua tentatione desit, quærat, an sine gratia efficaci ad vincendam tentationem necessaria, quam supponimus ipsi defuisse, tentationem vincere potuerit; tunc ex communi omnium loquendi ratione respondetur, non quidem absolute, sed in illa hypotesi, sine hac gratia non potuisse.* Causa
Arnaldina
P. 318. col. 2.

Audis, in illa hypotesi; hoc est, relative ad majorem cupiditatem. Idcirco vero asserit talem justum potuisse absolute superare tentationem, quia gratiam sufficientem habet: quæ, inquit ibid. parte 3. art. 12. *in nobis initia bonæ voluntatis producit, atque ideo quamdam bene agendi potentiam, & virtutem largitur: quæ, nisi validior ei concupiscentia resisteret, non modo boni operis desiderium fructu vacuum, sed ipsum bonum opus produceret. Rem ibidem art. 5. illustrat naturali exemplo ignis. Quemadmodum, inquit, omnis ignis urendi virtutem, & potestatem habet, non tamen quidvis urendi, v. g. auri liquefaciendi, vel lapidis in calcem redigendi; ita ut, si de igne generatim quærat, an possit urere, absolute respondendum sit, posse: sed si quærat, utrum exiguus* P. 357.
col. 1.

P. 340.
col. 1.

ignis possit lapidem in calcem redigere, vulgo non posse respondebunt. Sic omnis charitas, vel exigua, potestas est bonorum operum; & si quærat, utrum, qui bonam voluntatem habet, possit bene agere, posse procul dubio respondendum est. Non tamen omnis bona voluntas ad quidvis efficiendum ita sufficit, ut non aliquando plenior voluntatem requirat.

P. 190. Paulus Irenæus potestatem illam absolutam, quæ est in gratia parva, di-
col. 1. fertissime exponit Disquisitione 1. art. 4. Etiam si justus, inquit, in hoc statu constituti veram habeant implendi mandata potestatem per gratiam illam tum habitualementum tum actualem; illa tamen potestas non completitur omnia ad agendum necessaria. Si gratia sufficiens Thomistico sensu usurpetur pro ea, quæ tribuit posse, internum a gratia efficaci applicandum, certum est omnes justos volentes, & conantes, nunquam carere ejusmodi gratia. Et art. 5. Inefficax gratia eadem prorsus est atque ea, quam Thomistæ modo sufficientem vocant, modo excitantem. Hac tribuit posse, & vires ad alium effectum, quem non habet quamvis ista sit inefficax respectu boni operis, ad quod ex natura sua tendit. Vides per gratiam illam parvam, conferri potentiam ad bonum opus, ad quod ex natura sua tendit; potentiam, inquam, absolutam.

P. 198. Disquisitione 2. art. 5. in quarto sensu contendit, Jansenium nusquam ab
col. 1. homine justo removisse potentiam illam in actu primo. Ridiculum mihi videtur, inquit, Jansenio consilium tribuere, ut grande volumen composuerit ad everendam potentiam quamdam in actu primo, quæ nunquam in actum prodeat. Quid enim illi obest talis potentia? Omnino magna quædam, & gravis quæstio est, utrum sit necessaria gratia efficax ad bene agendum. At illa semel stabilita, de gradibus illius bene agendi potentia, quæ injustis, etiam gratia efficaci desertis, manet, quæque nullum unquam sola producit actum, operose disputare, otiosorum hominum esse videtur. Quamobrem, ne quis mihi de illa negotium facessat, profiteor illa me locare in summo gradu, dummodo nunquam ex illo gradu in actum ullum prodeat sine efficaci Dei auxilio. Quam hic in summo gradu se collocare potentiam affirmat Paulus Irenæus; hanc Disquisitione 3. art. 22. dicit esse sufficientem, sufficientissimam, completam, completissimam, plenam, plenissimam, expeditam, expeditissimam.

P. 206. Disquisitione 4. art. 3. ait gratiam illam parvam frustrari eo effectu, ad quem
col. 2. ordinatur per voluntatem Dei antecedentem. Eadem Disq. art. 4. ostendit Jansenianos nusquam impugnasse gratiam sufficientem sensu Thomistico. Et art. 5: P. 215. addit, nec eos impugnasse proximam potentiam sensu Thomistico, licet eam remo-
col. 1. pag. 84. tam congruentius dicenda esse sentirent. Ibid. art. 20. Cum, inquit alloquens
P. 223. col. 2. Annatum, expeditissimas, completissimas, sufficientissimas, proximas potentias, sine efficaci auxilio nunquam in actum prodeuntes plenis manibus tertia Dissertatione in sinum tuum congerebam, nemo Augustinianorum reclamavit, aut me questus est liberaliorem esse, quam par erat. Nullus opinor fraudem non detegit in his magnificis titulis, quibus Paulus Irenæus potentiam illam liberaliter exornat, nemine, ut ipse ait, Augustinianorum reclamante; quia scilicet una est eorum omnium mens atque sententia, his vocibus unam duntaxat significandi potentiam absolutam, & abstractam; minime vero relativam. Capitaliter etenim repugnat Janseniano systemati, quod gratia parva completissimam, expeditissimamque conferat relative potestatem ad vincendam majorem actualem cupiditatem.

Auctor Epistolæ jam citatæ ad Episcopum scriptæ an. 1661. respondens Patri Annato contendenti omnem gratiam, in mente Jansenii, eam semper effectum

Etum assequi, quem Deus intendit, ait, Annatum hæere in æquivoca. Quia licet hujusmodi gratiæ parvæ, quæ impingunt in animum majori verum terrenarum amore occupatum, eum non convertant, eo quod voluntas semper eo tendit, quo fortiori amore rapitur: attamen si in se ipsis absolute confiderentur, vim habent sufficientem ad producendum effectum, ad quem tendunt, eumque reipsa producerent, nisi major esset concupiscentiæ resistentia.

Dionysius Raymundus in Libro, cui Gallice titulus: *Eclaircissement du fait & du sens de Jansenius*: passim agnoscit, & commendat potentiam illam veram, quam gratia parva Janseniana confert ad opus bonum. Vide art. 4. capitis 1. quartæ partis, ubi ex professio probare nititur, Jansenium gratiam sufficientem sensu Thomistico agnovisse; eique longe perfectiorem ad opus bonum tribuisse potentiam, quam revera ipsi competat in opinione Thomistarum: quia scilicet gratia parva sensu Jansenii, sine ullo novo ex parte Dei auxilio potest a voluntate bonum opus exprimere, per solam ipsius concupiscentiæ imminutionem; non ita gratia sufficiens Thomistica, quæ quantumcumque voluntas sana, & integra supponatur, nusquam in actum erumpit, nisi ex parte Dei novum accedat auxilium.

D. Girard.
Pag. 18.

Ibidem art. 4. capitis 2. ait, Deum absoluta sua (seu consequente) voluntate, gratias illas parvas, quia parvæ sunt ac debiles, non destinare quidem ad opus perfectum; sed nihil ob stare quin dicantur ad illud opus destinatæ per voluntatem Dei antecedentem: tum quia hæc semper tendit ad id, quod in se bonum est: tum quia illæ parvæ gratiæ continent in se vim omnem activam, seu principium boni operis effectivum, quod reipsa perficerent, si minor foret cupiditatis oppositæ resistentia. Idem repetit cap. 6. paralleli.

P. 113.

In famosis Collationibus, quæ an. 1663. habitæ sunt inter D. D. de Lalane, & Girard, & P. Ferrier Societatis Jesu, præsentæ Illust. Convennarum, postea Cornacenfi Episcopo, circa quinque Jansenianorum Articulos, de quibus superius diximus, Collatione 4. opponenti Ferrerio, in mente Jansenii justos tum sola delectatione inferiori nullam habere veram ad observanda mandata potentiam, quia delectationi superiori voluntas necessario cedere debet; defensores Jansenii mox appellati reponebant: (verba sunt Relationis Colloquiorum ab ipsis editæ) *In doctrina Jansenii, voluntatem quidem majori delectationi necessario cedere; sed nequitiam inde consequens esse, tolli dissentiendi potentiam; quia ut istam potentiam voluntas habeat, sufficit, ut dum concupiscentiæ allicienti obsequitur, auxilium habeat ex se sufficiens ad actum contrarium. Hoc porro verissimum esse in doctrina Jansenii; secundum quem, ita voluntatem cupiditas ad consentiendum determinat, ut de virtute, quam in se continet gratia excitans, nihil prorsus detrahatur. Et paulo post Motio concupiscentiæ (superioris) efficientiam gratiæ excitantis (id est delectationis inferioris) non minuit; nec impedit, quominus hæc sufficientissimam ex se voluntati ad bene agendum potentiam conferat. Ibidem repetunt, quod mox ex Dionysio Raymundo audivimus: longe perfectiorem ad bene agendum potentiam conferri per gratiam parvam sensu Jansenii, quam per gratiam sufficientem sensu Thomistarum.*

Pag. 68.

Conferences,
pag. 27.

Auctores quinque Articulorum rem clare explicant Art. 2. *Quamvis, inquit, illa gratia sufficiens in se spectata effectui illo careat, ad quem tendit, ad quem voluntatem excitar, ad quem per antecedentem voluntatem destinatur; adeoque falsum sit, hoc sensu omnem Christi gratiam semper habere eum effectum, quem*

Deus vult: si tamen spectetur, ut cum absoluta Dei voluntate conjuncta, merito hoc sensu efficax dici potest. Audis gratiam sufficientem seu parvam sensu Jansenii, ex se tendere, ac ex Dei antecedente voluntate destinari ad effectum perfectum, quæ potentia absoluta est; non tamen effectum illum obtinere ex voluntate Dei absoluta, quæ potentia est relativa ad majorem cupiditatis delectationem, qua supposita, non potest illa parva gratia effectum illum producere.

Infinitus essem, si omnia Jansenianorum in re eadem testimonia referre vellem. Lege Librum inscriptum: *Conformité de Jansenius avec les Thomistes*, an. 1667. 1. par. aut. 11. pag. 41. & 2. par. pag. 89. & 18. Alium inscriptum: *Exposition de la Foi Catholique, touchant la Grace, & la Prédestination*, p. 167. Alium cui titulus: *Tradition de l'Eglise Romaine*, Tom. 3. Dominum Nicole in suo Systemate p. 39. 40. & 59. Auctorem defensionis Arnaldinæ, Antuerpiæ ann. 1710. pag. 510. 511. 512. Librum cui titulus: *La pax de Clement IX.* pag. 92. & pag. 106. Collectaneorum ibidem. Alium inscriptum, *Reponse aux remarques sur les declarations de D. Covet*, apud Historiam Casus conscientie Tom. 3. pag. 548. & 556. ubi citat quoque in eandem sententiam, auctorem Libri inscripti: *Defense des Propositions de la seconde colonne*. Alium inscriptum: *Justification du respectueux silence*, Tom. 3. p. 1316. 1329. 1340. & 1341. Lege denique Epistolam scriptam ad Dominum Decker Decanum Ecclesiæ Mechliniensis, pro defensione Archiep. Sebasteni, & Quenelli. Ejus verba omittre religioni ducimus. Pag. 98. & 99. Auctor Epistolæ Quenellus ait, *Gratias inefficaces non dari ex voluntate Dei antecedente, ad aliquos particulares effectus, v. g. conversionem, perseverantiam, salutem: quia nempe voluntas hujusmodi, in genere tantum seu absolute tendit ad illos effectus, abstractione facta præsentium subjecti circumstantiarum, ad quas attendere debet, qui vera, & proprie dicta voluntate effectus illos intendit, mediaque illis obtinendis idonea, & proportionata attemperare. Adeoque gratias illas idcirco tantum sufficientes appellari respectu alicujus effectus, quia ex se propriaque natura ad eum tendunt, cujus in se activum continent principium: quem de facto assequerentur, nisi superior cupiditas primo Dei consilio in illis gratiis decernendis obsteret, ac perfectam impediret mandati executionem. Namque gratia illa, pergit auctor citatus, veram conferunt voluntati ad bonum potentiam, tametsi debilem, & infirmam, non quidem defectu propriæ virtutis, sed excessu majoris cupiditatis, quæ illis gratiis prævalet, ac præponderat.*

Quotquot laudavimus hætenus Jansenianæ doctrinæ assecclas, ii summo consensu agnoscunt in ea parva Jansenii gratia, qua justi, absente efficaci, instructi sunt, veram, propriam, perfectissimam, completissimam, expeditissimamque ad superandam tentationem, & præceptum observandum potestatem. At fallunt illi profecto, ambigua significatione vocis, *potentiæ*. Absolutam enim subintelligunt, & abstractam, considerata scilicet una gratiæ natura in se, præcisus subjecti præsentibus dispositionibus; unde talem gratiam per voluntatem antecedentem (quæ a circumstantiis præscindit) conferri asserunt, non vero relativam ad alias dispositiones subjectis. His etenim consideratis, Deus voluntate sua consequente, & absoluta non vult opus bonum perfectum impleri per talem gratiam parvam, sed aliquod dumtaxat imperfectum, ac inchoatum boni operis desiderium: quia nempe capitale istud est apud omnes Jansenianos principium, superiorem delectationem, seu caelestem, seu terrenam, nusquam.

nusquam ab opposita inferiori superari posse. *Est enim*, ait Jansenius Lib. 3. de Gratia Christi cap. 15. *paradoxum in principis S. Augustini, quod charitas, quamvis minima sufficit ad quamcumque tentationem superandam, vel quacumque præcepta sine transgressione servanda.* Unde plane consequens est, voluntatem hominis iusti sub motione actualis ardentioris concupiscentiæ, absente gratia efficaci, expeditam, ea in hypothese seu relative non esse, ut possit tentationem superare, & observare mandatum: ac vicissim, sub motione gratiæ victricis, expeditam non esse relative ad malum.

Id aperte significant suis in Scriptis Jansenii defensores. Auctor Scripti, quod dicitur: *In nomine Domini an. 1649. Existimo*, inquit, *duplicem esse necessitatem, conditionatam alteram, alteram absolutam. Conditionata est, quæ bonum determinat, per inconstantem, & amissibilem gratiam, ut in fidelibus sanctis: absoluta est, quæ ad bonum determinat, per immortalem, & inamissibilem gratiam: ut in Angelis & Beatis. Conditionata dicitur altera, quod gratia adstante, vel absistente, bonum, vel malum possimus simpliciter velle: posito tamen, quod adsit gratia, jam non possumus nisi bonum velle.* Hoc est, præsentem gratia, simpliciter quidem seu absolute possumus malum operari; at relative non possumus. Pariter absente gratia efficaci, absolute, & simpliciter possumus bonum operari ex gratia parva; sed relative ad majores cupiditatis vires, non possumus.

Auctor Libri cui titulus: *Conformité de Jansenius avec les Thomistes an. 1667. part. 2.* ait, dominante quidem cælesti gratia, & de cupiditate victrice, cupiditatem satis virium non habere, ut voluntatem ad illicita pertrahat, quamquam possit eam pertrahere. (absolute scilicet) Unde vice versa sequitur, sub dominio cupiditatis, gratiam parvam seu interiorem non satis habere virium, ut illam cupiditatem vincat, licet vincere eam possit; nempe absolute, & facta præcisione majoris illius resistentiæ, non vero relative ad illam.

Paulus Irenæus Disq. 3. art. 22. non alio sensu potentiam illam perfectissimam & completissimam appellat, quam absolute, non relative: quæ nominis ambiguitate præsupposita, confidenter ait, alloquens Annatum, *Iusti gratia efficaci instructis, potentiam non agendi quibuslibet nominibus ornata tribue quantum voles: & iisdem gratia efficaci destitutis, quamlibet bene agendi potentiam largire.* Fallit ille profecto: neque enim concederet potentiam relative expeditam ad vincendam dominantem concupiscentiam; uti nec relative expeditam ad impediendum effectum gratiæ victricis. Vide Disquisit. 4. art. 11. & 5. art. 14. quæstione 3.

Similia prorsus docent Dionysius Raymundus 1. parte cap. 1. art. 5. & 6. & parte 4. cap. 10. Arnaldus in sua dissertatione parte 2. art. 4. & parte 3. art. 5. Auctor Libri, qui an. 1666. editus sub hoc titulo: *L'explication de la question de fait pag. 41. 42. 48. 51. 53. & 72.* Et alii quotquot perfectam illam admittunt, sub motione gratiæ victricis, potentiam ad malum; & sub dominio cupiditatis ardentioris, potentiam ad bonum.

Ex dictis facile colligitur,

I. Jansenianos omnes illam absolutam admisisse potentiam ad observandum mandatum, in iustis sola gratia parva instructis, absente efficaci.

II. Errorcm Jansenianorum, in tali neganda potentia non consistere; imo, se idem hæc in parte cum Thomistis & sentire & loqui profiteri: tametsi, ut postea dicemus, amplum discrimen sit.

III. A Janseniano alienum ac remotum neminem censerì debere, eo quod

asserat se talem absolutam agnoscere potentiam: sed necesse esse fatèri, in homine iusto absente gratia efficaci, ex sola sufficienti gratia, esse potentiam veram, propriam, & expeditam relative ad actualem ejus concupiscentiam, ut eam nempe superare possit. In eo enim præcise positus est error Jansenii, & discipulorum ejus, quod negent talem potentiam relativam. Si vero in eo non consistat, rogo, assignent nobis delectationis superioris patroni, qui se a Jansenio tam alienos, ac remotos jactitant, in quo præcise positus ille sit. At caveant, ne fictum, ac phantasticum pro vero, ac reali errore obtrudant.

IV. Hanc unam distinctionem potentia absolutæ, ac relativæ, communem veluti clavem esse, qua aditus aperitur ad omnes intimos Janseniani recessus; filum, sine quo e labyrintho fallaciarum, & æquivocationum quibus Janseniani censuram quinque Propositionum eludere conantur, extricare se nemo unquam poterit. Hac etenim unica vocis, *potentia*, æquivocatione se se involventes, quinque damnatas Propositiones verbo damnant, ac re ipsa tumentur. 1. Justis impossibilia non esse Dei mandata, impossibilitate scilicet absoluta, non autem relativa. 2. Gratia interiori resisti; nempe quoad effectum ulteriorem, ac perfectum, quem habere potest absolute, at non relative. 3. A libertate excludi necessitatem; nimirum absolutam, & antecedentem, non relativam, & hypotheticam. 4. Humanam voluntatem gratia resistere posse, vel obtemperare; si nempe gratia in se simpliciter, & absolute consideretur, non verò si relative, ac quatenus superior est opposita actuali cupiditate. 5. Denique, Christum pro omnibus esse mortuum, & Deum velle omnes salvos fieri; obeam scilicet gratias sufficientes, quæ multis e reprobis conceduntur, quæque in se spectatæ, absolute possunt eos ad salutem perducere, non vero spectatæ relative ad præsentem illorum hominum dispositiones. Ita Janseniani vel unius vocis æquivocatione censuras Ecclesiæ eludunt, ac sese in Catholicos transformant.

Illam vero suam absolutam potentiam, quæ totius systematis arcanum est, ac quasi nucleus, multis aliis nominibus, idem plane significantibus, involvunt, ac implicant. Quæ, ne fraudi sint, juvat hic indicare. 1. Appelant potentiam, quæ nunquam erumpit in actum. 2. Potentiam antecedentem, quia præscindit a circumstantiis subjecti. 3. Potentiam, quæ aliquo novo adjutorio indiget, ut in actum extat. 4. Potentiam in actu primo. 5. Potentiam, quæ voluntatem perficit in genere potentia seu actus primi. 6. Potentiam suo in genere perfectissimam, & completissimam, nempe absolute, & in actu primo. 7. Potentiam sensu Thomistico sufficientem, quia sola nunquam actum obrinet. 8. Potentiam in sensu diviso, (nempe circumstantiarum subjecti.) 9. Potentiam absolutam. 10. Potentiam, quam delectatio ex se ipsa confert. 11. Potentiam, quæ in actum exiret, nisi opposita cupiditas fortius obsisteret: quo sensu non recusant eam incompletam appellare; quia ipsi aliquid deest, ut erumpat in actum; atque ita eadem manu completam dabunt, vel incompletam, prout volueris. 12. Potentiam, quæ in se continet omnem vim activam boni operis producendi. 13. Potentiam a delectatione inseparabilem. 14. Potentiam ex se sufficientem. 15. Potentiam ab omni obice seu impedimento ex parte actus primi liberam, & absolutam. Uno verbo, potentiam perfectissimam, completissimam, &c. ex lege vero oppositorum, relativam potentiam contrariis plane nominibus appellant.

Dele-

Delectatio superior, seu relative victrix, Janseniani systematis basis, ac fundamentum est.

Non alium hic testem volumus, quam Jansenium. Ipsi autem, delectatio victrix, gratia victrix, gratia efficax, & adiutorium quo, idem omnino significant.

Libro de Gratia primi hominis, & Angelorum cap. 17. loquens de distinctione adiutorii quo, & sine quo, *Hæc est*, inquit, *vera clavis, qua aditus in Scripta ejus (S. Augustini) aperiendus est, & sine qua, qui ea voluit ingredi, velut cæcus palpabit in meridie, ac tot tantisque difficultatibus implicabitur, ut quasi monstris occurrentibus territus, Augustinum tamquam perplexitatibus, imo, ut quidam ausi sunt dicere, mille erroribus refertus aversetur. Qui vero, jacto isto fundamento, distinctionem illam (adiutorii quo, & sine quo non) velut filum in labyrintho scriptorum ejus secutus fuerit, mirabilis ei occurrit contextus rerum: respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus.* T. 1. p. 69
col. 1. C

Lib. 2. de Gratia Christi cap. 9. *Hæc*, inquit, *in Augustini doctrina sunt planissima, si filum appareat, quo in isto te labyrintho regas.* T. 3. p. 51
col. 2. E

Et Lib. 7. cap. 6. postquam pluribus ostendit libertatem a peccato consistere, non tantum in remissione præteriti peccati, sed maxime in adiutorio gratiæ, quo delectatio titillantis concupiscentiæ superetur, ait: *Hæc est vera, & genuina basis doctrinæ cælestis Doctoris de arbitrii servitute, & opposita libertate, per quam actus bonos velle possit, & facere.... Et postea: Tota moles disputationis de Christi gratia cum Pelagianis, & necessitatis ejus, huic veluti cardini innititur, eoque substracto, eam tueri impossibile est.* ib. p. 316.
col. 2. E
p. 417.
col. 2. E

Idem dixerat Lib. 8. de Hæresi Pelagiana cap. 1. in ea nempe delectatione victrici, totam Augustini doctrinam de gratia, & prædestinatione, velut in radice comprehendit. T. 1. pag.
181. col.
1. D

Denique Auctor synopsis vitæ Jansenii refert, eum solitum dicere, Augustinum a discipulis, non a Magistris velle intelligi; & falli quisquis alia opinione occupatus accederet ad ejus lectionem. Addebat omnia pendere ab uno primo principio, unde tota doctrinæ ejus de gratia catena devincta esset; & hinc factum, ut qui eo aberrant, extra viam, & spem inveniendæ veritatis vagentur. Unde subridebat potius, non mirabatur, quod contrariam, & diversissimarum opinionum Scholastici, omnes tamen Augustinum ad se traherent: quia unus hunc, alter istum annulum medium catenæ arriperent, nemo teneret primum illum capitalem.

Primus autem ille, ac capitalis annulus, est delectatio superior relative victrix: cujus naturam, vim, necessitatem, postquam Jansenius exposuit novem primis capitibus Libri 4. de Gratia Christi, quæ inde consequuntur corollaria, evolvit cap. 10.

Quinque autem famosæ Propositiones veluti totidem Conclusiones a delectatione superiori, & relativa, tamquam a nativo principio derivantur, quod impofterum demonstrandum nobis incumbit.

Quinque famosæ Propositiones, ex delectatione superiori relativa velut a fonte, ac radice a Jansenio derivantur.

Cum delectatio superior, ac relativa, totius doctrinæ Jansenianæ basis, ac fundamentum sit, necesse est Jansenium ad eam, velut ad primum, ac radicale quoddam principium, revocare quæcumque docet in suo grandiori volumine, cui titulus: *Augustinus*. Ea vero solent revocari, tum ad

quinque famosas Propositiones, quibus perfecta continetur totius voluntatis analysi; tum ad duo hæc universim capita, nempe exclusionem gratiæ pure sufficientis, & necessitatem bene agendi, quamquam illa libertate, sub motione gratiæ victricis.

Hæc porro duo Jansenius infert ex delectatione superiori, ac relativa, tamquam ex nativo principio, Lib. 4. de Gr. Chr. cap. 10.

T. 3. p. 184. col. 2. B. Primo, exclusionem gratiæ puræ sufficientis, his verbi: *Sexto*, inquit, *binc etiam claret, cur Aug. omnem omnino gratiam pure sufficientem, sive ante fidem, sive etiam post fidem auferat.* En corollarium seu consecutio, cujus principium statim assignat Jansenius. *Ratio perspicua est, inquit, quia cum ei (Augustino) nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur; sin autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur. Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est, sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed vel efficax, vel ita inefficax, ex qua operatio nequidem possit sequi, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur.*

Id. A. Secundo, necessitatem operandi bonum sub motione gratiæ victricis, ex eadem superiori delectatione Jansenius colligit, abutendo his verbis S. Aug. *Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.*

Id. p. 41. col. 1. Idem verbis paullo mitioribus insinuat eodem cap. 10. *Nunc*, inquit, *ipsum adjutorium beneficæ suavitatis facit, ut bonum velit, quo si desertum fuerit, ipsum adjutorium, ut ita loquar, noxiæ suavitatis facit, ut malum velit. Illam quippe suavitatem, quæ superavit, voluntas consentiendo sequitur... nec ullum hic periculum destructæ libertatis.* Lib. 2. cap. 4. pluribus ostendit discrimen gratiæ sanitatis, ac medicinalis in eo esse, quod hæc non subit libero voluntatis arbitrio. *Gratia sanæ voluntatis*, inquit, *in ejus libero relinquebatur arbitrio, ut eam si vellet, defereret, aut si vellet, uteretur: gratia vero lapsæ agrotæque voluntatis, nullo modo in ejus relinquatur arbitrio, ut eam deferat, aut arripiat, si voluerit. Mens igitur Jansenii hæc est, consensum voluntatis sub motione delectationis victricis ita necessarium esse, ut ab illo seipsam cohibere non possit. Justitiæ, vel peccati delectatio*, inquit c. 5. Lib. 7. de Gr. Chr. *est illud vinculum, quo liberum arbitrium injustitiæ, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quamdiu isto stabiliter possidetur, & constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non possit.*

Idcirco vero Jansenius ex illa necessitate nullum imminere libertati periculum contendit, quod, juxta ipsum, quidquid sit ex delectatione, eo ipso maxime liberum sit, quia voluntarium.

Non minori profecto evidentia, ac pari connexionis vinculo, Jansenium suas quinque famosas Propositiones ex eodem delectationis superioris fonte derivasse, manifestum erit singulas percurrenti. Circa unamquamque vero demonstrandum nobis est.

I. Eam saltem quoad sensum, & doctrinam, legitime extractam ex Libro Jansenii.

II. Connexam esse cum delectatione superiori, & inde a Jansenio crui.

III. Quis sit illius apud Jansenium verus, ac legitimus sensus.

IV. Quis

IV. Quis sensus alieni, & extranei, qui maligne effingi possunt, quos tamen legitime sumpta apud Jansenium non habet.

A D D I T I O.

(*)

ATque quæ hæcenus tradita sunt de delectatione superiore, seu relative victrici basi ac fundamento Janseniani systematis, Archiepiscopus Viennensis cum in Jansenismo redivivo, tum in Documento Pastoralis in commentitiam apologiam p. 11. art. 1. multis probat; confirmat etiam P. Fr. Fortunatus a Brixia in Cornelii Jansenii systemate P. 1. num. 180. seqq. Imo rem ita esse affirmant, ut præteream alios, duo Viri doctissimi, & si qui alii, a Molina doctrina alienissimi, scilicet P. Graveson, & P. Berti, præmissa siquidem Jansenii principio, quod nempe humana voluntas per delectationes indeliberatas celestis gratiæ, & carnalis cupiditatis, alternatim rapiatur necessario ad bonum, vel ad malum, ait Cl. P. Graveson, ex hoc infesto principio Jansenium, ejusque discipulos has erroneas deducere consecutiones, quæ cum pestilenti illo principio doctrinæ suæ arctissimo vinculo, ac nexu colligatæ coherent. Ajunt enim, inquit ille, Janseniani, utique cum ipso Jansenio, hominem in statu naturæ lapsæ gratiæ per se efficaci destitutum, seu, ut loquuntur Jansenistæ, hominem in statu naturæ lapsæ privatum indeliberata celesti delectatione, gradibus cupiditatis superiori, non habere veram, completam, & proximam potentiam bene agendi. Docent, omnes gratias in statu naturæ lapsæ esse per se, & ex natura sua efficaces, & nullas in hoc statu admittunt gratias sufficientes, quibus vere resisti possit. Pertendunt mordicus, præcepta Dei in statu naturæ lapsæ his, quibus deest gratia per se efficax, seu ut intelligunt Jansenistæ, his, quibus deest celestis indeliberata delectatio, gradibus terrenæ delectationis concupiscentiæ superior, præcepta Dei esse impossibilia, & tamen illorum transgressionem eis juste imputari. Afferunt insuper, libertatem hominis in statu naturæ lapsæ stare cum necessitate, & ad merendum, & demerendum non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione. Denique Jansenius ejusque discipuli ex hoc doctrinæ suæ principio inferunt, Deum non habere sinceram voluntatem salvandi omnes homines in statu naturæ lapsæ, nec eis ullo pacto præparare gratias sufficientes, quibus possint salutem æternam adipisci; nec Christum Dominum mortuum esse, & Sanguinem fudisse pro salute reprobatorum, sed tantum pro salute æterna electorum ac prædestinatorum. (Class. 1. Ep. 1. pag. 9.) Tum non multo post idipsum repetens vir doctissimus; has, inquit, consecutiones, velint, nolint, admittere debent Jansenii discipuli, quia prædictæ consecutiones ex doctrinæ principio, quod post Jansenium statuant, mordicusque defendunt nexu plane necessario sequuntur; (ibidem pag. 13.) videlicet cum hoc principio necessariam, & individuum connexionem habent quinque Jansenii propositiones jure optimo ab Ecclesia proscriptæ: (ibidem) Et infra: Hoc doctrinæ Jansenii principium de indeliberata, sive celesti, sive terrenæ delectatione, quæ relative victrix est, exterminat omnino liberum hominis arbitrium, & invehit inevitabilem necessitatem.

sitatem: subindeque cum illo Jansenii principio necessariam connexionem habent quinque famosæ propositiones; quæ sicut consecutiones necessario fluxu ex illo consequuntur (*ibidem* pag. 14.). Verum enimvero dixisse nequaquam contentus Cl. P. Graveson, ex Janseniano principio duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium necessario oriri quinque damnatas propositiones, demonstrandum alio loco assumit, & reipsa demonstrat, capitalem hunc Jansenii errorem de gratiæ efficacis delectatione relative, seu per gradus victrice, ac superiore concupiscentiæ terrena delectatione, fuisse jure optimo ab Ecclesia proscriptum, tamquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnatæ Jansenii propositiones: (*class. 2. Epist. 6. pag. 123.*) Ostendit itaque, ex hoc Jansenii principio sponte fluere primam Jansenii propositionem, nempe Deum jubere impossibilia (*ibidem*). Demonstrat, secundam propositionem, videlicet interiori gratiæ nunquam in hoc lapsæ naturæ statu resisti, profluere itidem, & quasi pro re nata erumpere ex isto Jansenianæ doctrinæ principio, basi, ac fundamento, eamque cum illo intime esse connexam (*ibidem* pag. 124.). Evincit tertiam propositionem, quod nimirum sola libertas a coactione ad merendum, & demerendum modo sufficiat, arctissimo vinculo connecti cum doctrinæ Jansenianæ principio de delectatione superiori, & relative victrice, imo nullibi, ejus sententia, clarius elucescere hanc connexionem, quam in tertia hac Jansenii propositione; unde connexionem hanc vocat arctissimam (*ibidem* pag. 124. & 25.). Demonstrat, quartam propositionem, sequi plane ex palmari Jansenianæ doctrinæ principio de delectatione superiori, & relative victrice (*ibidem* pag. 125.); ac demum quintam de morte Christi pro solis prædestinatis ostendit, intimo pariter nexu coherere cum Jansenii systemate duplicis delectationis, cujus quæ inferior est, alteri necessario cedere debet (*ibidem* pag. 126.). Tum ita rem claudit: Hactenus, inquit, sat liquido, ni mea fallat mens, probavi, quinque famosas Jansenii propositiones, ab Ecclesia confixas, sponte, & quasi pro re nata effluere ex illo erroneo Jansenianæ doctrinæ principio de indeliberata celesti delectatione superiori, & relative victrice, in qua Jansenius totam vim, & efficaciam gratiæ reponit, indeque recte sequi, systema Jansenii, gratiæ efficaciam in hac indeliberata delectatione superiori, & relative victrice, ac necessitante reponentis fuisse jure ac merito a Catholica Ecclesia reprobaturum, ac proscriptum (*ibidem* pag. 126.). Addit præterea Vir ille Cl. hæreticum Jansenianæ doctrinæ systema, totum quantum est, revocari ad unam indeliberatam delectationem superiorem, & relative victricem, in qua Jansenius gratiam efficacem collocat. Hæc enim delectatio superior, & per gradus relative victrix, (sicut, inquit ipse, sæpius inculcavi) est primum, ac unicum principium, in quod collineat immensam Jansenii volumen. Hæc origo est & radix unde veluti a fonte fluvii, quinque propositiones necessario, & indissolubili nexu inter se connexæ dimanant, quas ipse Jansenius, velut totidem conclusiones, a suo principio indivulsas, derivavit (*ibidem*). Hæc Cl. P. Graveson. Ita vero P. Berti. Fatetur in primis, constare, ex principio duarum delectationum invincibilium, tamquam ex radice, fluere alios fere omnes Jansenii errores, ac præsertim quinque ab Innocentio X. damnatas propositiones (*p. 2. Apolog. diss. 4. cap. 1. §. 8. n. 14.*). Alio autem loco, Jansenianum, inquit, duplicis delectationis syste-

systema est, utramque delectationem spiritus & carnis ita invicem pugnare, ut earum conflictus nequeat sopiri, nisi altera alteram superaverit: quæ autem victrix est, habeat voluntatem sibi necessitate invincibili obsequentem, nec alia ratione liberum, nisi quia non cogitur, sed vult, atque trahitur voluptate, quæ vero minor est gradibus, veræ potestatis agendi sit expers. Quare in hoc Janseniano systemate justis, etiam conantibus, & volentibus, si desit illi victrix delectatio, & gratia efficax, impossibile est, divina observare præcepta, & necessum esse a justitia desistere. Nulla est etiam in eo systemate gratia sufficiens, cui voluntas resistat; quoniam si concupiscentiæ sancta delectatio prævaleat, voluntas necessitate obtemperat gratiæ; si autem prævaleat concupiscentia, caret voluntas ea gratia, cui valeat obtemperare. Quum vero, præponderante sancta delectatione, bonum ex necessitate operemur, & premente robustiori cupiditate, in ipso Jansenii systemate operemur ex necessitate malum, nequit in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, admitti libertas indifferentiæ, seu potestas agendi, & non agendi his positis omnibus, quæ requiruntur ad opus; ideoque hæc libertas minime necessaria est ad merendum, vel demerendum; ac, videtur esse commentum Semipelagianorum, qui, rejecta delectatione victrici, auxilium indifferens ad omnia bona opera, etiam ad fidei initia admittebant. Quibus demum denegatur victrix, & invincibilis gratia, bene agere & perseverare non possunt; neque eorum salutem vult Deus, qui illis hanc gratiam denegat, quam ut obtinerent, Christus mortuus pro solis electis, nec oravit, nec sanguinem fudit, nec pretium obtulit redemptionis (ibidem cap. 2. §. 5. in fine). Purum itaque, putumque, ut nonnulli contendunt, Molinistarum figmentum non est, quinque famosas Jansenii propositiones ex principio duarum delectationum relative invincibilium adeo necessario provenire, ut, illo posito, ipsæ negari nullatenus possint. (*)

V. Denique, Quis Catholicus, & orthodoxus Ecclesiæ sensus.

PRIMA PROPOSITIO.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Propositio ex Jansenio legitime extracta.

Extat ea Propositio totidem verbis expressa apud Jansenium Lib. 3. T. 3. p. de Gratia Christi cap. 13. Hæc igitur omnia, inquit, plenissime planissime-^{138. col.} que demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius, ac fundatius, quam^{2. E.} esse præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque, & justis, volentibus, conantibus, secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia.

Janseniani, qui Librum Jansenii defendendum suscipiunt, conqueruntur Propositionem istam, eum, in tota Libri Jansenii serie, non habere sensum, quem inde avulsa præferre videtur. Verum si expendantur, seu quæ antecedunt, seu quæ sequuntur verba, planum erit hanc esse firmam, & constantem Jansenii doctrinam, aliquibus justis, secundum præ-

præsentes, quas habent vires, idest, relative ad præsentes gratiæ vires; impossibilia esse quædam Dei mandata.

Pag. 135. Ante citata Propositionis verba, Jansenius dixerat: *Ex hac indubitata doctrina quædam non parvi momenti ad hanc rem spectantia inferri, & clarescere.*

ibid. D. Primum quidem, esse quædam homini præcepta secundum statum, & vires, in quibus constitutus est, impossibilia.

Secundum, non adesse semper gratiæ, qua possumus, hoc est, qua illa eadem præcepta implere sufficiamus.

ibid. E. Tertium, hanc impotentiam reperiri non solum in excacatis, & obduratis, & infidelibus... sed etiam in fidelibus & justis.

Ib. col. 2. A. Quartum, hanc impossibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt præcepta facere, sed etiam quando volunt. Quæ omnia postquam Jansenius fuisse demonstravit, tamquam conclusionem colligens, addit, quæ laudata sunt, primæ Propositionis verba.

Pag. 139. Quæ vero subsequuntur, eandem doctrinam ac sententiam exprimunt. col. 1. A. Hoc enim, pergit ibid. Jansenius, S. Petri exemplo, aliisque multis quotidie manifestum esse, qui tentantur ultra quam possint sustinere... Vides quam falso ac immerito Janseniani obtendant, primam illam Propositionem a loco suo dolose avulsam, & exhibitam fuisse: quæ cum antecedentibus, & consequentibus tam bene cohæret, imo & cum capitali totius systematis principio, nempe superiori delectatione, unde a Jansenio eruitur.

Prima Propositio cum delectatione superiori connexa, unde a Jansenio eruitur.

Aperte significat Jansenius, se primam illam Propositionem velut conclusionem ex præmissis principio inferre. Hac igitur omnia, inquit, demonstrant &c. Quodnam vero sit illud principium, ipsemet aperit citato capite 13. Libri 3. Neutri, inquit, vident, (Pelagiani & Scholastici) non esse satis velle vel nolle, ut magna quædam præcepta impleantur, tentationesque superentur, sed propter libidinum internarum, & consuetudinem arctissimarum pertinacem resistentiam opus esse, ut ardentius, & fortiter velit; quod non est semper in hominis potestate: talis enim ardor vel fortitudo voluntatis, non ex sola libertate hominis proficitur aut haberi potest, sed ex delectationis magnitudine, quam animus ex objecto, circa quod versatur, capit; atque ideo calidius inspirari debet.

Ib. col. 2. Et paullo post: Has autem vires ad faciendum quod præcipitur, homo etiam fidelis & justus non semper habet integras, sed ex ipsa tentatione divisas. Concupiscentiis enim carnalibus pravisque consuetudinibus vulneratus, earumque motibus distractus, bonum quod vult, non fortiter atque integre vult, sed, ut Augustini voce loquar; semisanciam hac atque illac versat, jactatque voluntatem, parte assurgente cum alia parte cadente luctantem. Quam luctam sanare, & integras volendi vires sibi reddere, libertas voluntatis, vel natura ipsa sauciata non potest, sed hoc ad solam pertinet medicinam gratiæ Dei.

Pag. 136. Dixerat paullo ante: Hinc ergo fit, ut non semel de S. Petro etiam volente col. 1. A. dicat, (Augustinus) cum Christum negaret, invalidas infirmasque fuisse vires ejus; imo non potuisse mortem ferre pro Christo quamvis hoc & vellet, & se posse judicaret... Quibus omnibus locis... docet Petrum... propter defectum virium voluntatis præstare non potuisse, quod promiserat: voluntas enim ejus

ejus, hoc est, vis volendi divinitus ei data adhuc parva erat, quam oportebat esse maximam, ne mortis oblatæ terrore frangeretur.... Hinc ergo fit iterum, ut subinde doceat Aug. quarumdam cupiditatum tentationes, aliquorum hominum vires superare, ita ut eas superare non possint.

P. 138.
col. 1. A.
Ibid. E.
Ibid. C.

Et infra: Hanc intuebatur (magnam justitiæ delectationem) & in Confessionum suarum Libris, quibus unius voluntatis divisionem, & impotentiam mirifice exponit... Sed cur voluntatem sibi renitentem non illa decantata libertate superabat? Nonne volebat? Nonne satagebat? Nonne conabatur?... Dicat caussam ille, qui expertus est conatum luctamque satagentis animæ, & videbis eum hanc ipsam, quam hic trado, intuitum esse veritatem. Hoc est, nondum poterat eam quocumque voluntatis conatu superare; eo quod videlicet ipse conatus defectu virium languidus esset, cui caelestem delectationem, atque ardorem nondum inspirasset Deus, ideoque similis conatibus expergisci volentium, qui tamen superati soporis altitudine demerguntur. Hanc intuebatur, & in Libro de Gratia, & libero arbitrio, quando istam voluntatis infirmitatem, quasit, ut quidquid suis viribus conetur homo, non tamen possit adversantes bonæ voluntati suæ cupiditates superare, donec gratia Dei majorem vim ardoremque volendi inspiraverit, tam diserte explicat.

Atque hæc Jansenius velut principia, & fundamenta ponit, ex quibus concludit, iustis sola gratia parva instructis, & absente efficaci, impossibilia esse quædam Dei mandata, defectu virium voluntatis, ut ait: quia minor gratia non potest superare majorem actualem eorum cupiditatem. Major enim est, ait Sambovius antea citatus, resistentia concupiscentiæ, quam virtus gratiæ parvæ.

P. 139.
col. 1. A.

Idem rursus confirmat Jansenius post adducta primæ suæ Propositionis verba. Nec illa, inquit, implendi talia præcepta difficultas inde proficiscitur, quot actus implendi debeat esse supernaturalis, vel meritorius, vel aliquid simile, (quæ Augustino nunquam in mentem venerunt) sed ex eo, quod vires voluntatis infirmæ sunt, propter concupiscentiam a volendo bono retrahentem: cujus renisu fit, ut vires voluntatis distrabantur, atque ita homo non plene velit, non integre velit, non tota voluntate velit. Talis autem voluntas, non est idonea, ut superet alteram vetustate roboratam, quia per illam nondum potest homo tantum velle, quantum sufficit ut volendo faciat: poterit autem cum habuerit magnam, & robustam. Vides quam intimo ac necessario nexu cohæreat hæc prima Jansenii Propositio cum delectatione ipsius superiori ac relativa: respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus, ut ipse loquitur.

Quis fit verus ac germanus primæ Propositionis sensus apud Jansenium.

Ex dictis sponte, & quasi ex re nata erumpit obvius, verus, ac germanus primæ Propositionis Jansenii sensus: nimirum, esse in aliquibus iustis, urgente præcepto, eam dumtaxat gratiam, qua, comparate ac relative ad actualem eorum majorem concupiscentiam, illorum voluntas non potest & istam superare, & mandatum observare; nec ad utrumque præstandum, auxilium impetrare, quia minor delectatio caelestis non potest relative superare terrenam majorem. Virg. T. 3. p. 183. col. gente enim delectatione carnali, ait Jansenius Lib. 4. de Gratia Christi, 2. B. cap.

T. 3. p.
183. col.
2. B.
cap.

cap. 9. impossibile est, ut virtutis, & honestatis consideratio prævaleat.

Hunc Propositionis sensum designaverat Hallerius in Scripto, quod in synopsi nostra historica retulimus. Sensus est, aiebat, mandata Dei hominibus iustis, qui præcepta divina transgrediuntur, esse impossibilia defectu auxilii sufficientis, quo possint eadem adimplere, vel necessariam ad ea implenda gratiam petere.

Nota; pergit idem Hallerius, per has voces, defectu auxilii sufficientis, non intelligi gratiam illam versatilem, quæ modo effectum suum habeat, modo non habeat; sed eam, quæ vere facultatem tribuat iusto, aut implendi præceptum, aut petendi gratiam necessariam ad illud implendum; ita ut per eam iustus inexcusabilis reddatur, quando præceptum transgreditur.

Error igitur primæ Propositionis Jansenii in eo præcise positus est, quod iustis illis sola parva gratia instructis, efficaci absente, deneget veram, & expeditam relative, vincendæ actualis oppositæ delectationis; ac consequenter mandati observandi facultatem: qui sensus sic intime connexus est cum delectatione relative, seu per gradus victrice, ut ea supposita negari prorsus non possit, nec reipsa ab ullo Jansenii defensore negatur aut respuitur. Non alium illi sensum profecto ingerunt, cum in Scriptis Trium Columnarum, In nomine Domini, in Expositione quinque Propositionum juxta mentem discipulorum S. Augustini, & alibi passim asserunt, iustis hujusmodi impossibilia dumtaxat esse præcepta proxime, immediate, directe, complete, seu ea impotentia, quæ non habet, quiddam requiritur ad actum ponendum, propter absentiam gratiæ efficacis. Quibus certe verbis, non aliam exprimunt impotentiam, quam relativam: (absolutam enim potentiam, perfectissimam, proximam, & completissimam vocant, & admittunt) relativa autem hæc impotentia, non tantum non conjungitur cum actu, sed nec conjungi potest, defectu nempe delectationis superioris, quæ sola potentiam ipsam relativam largitur ac complet. In doctrina quippe Jansenii, superior delectatio primum, & secundum actum relativum simul confert; nec unus ab altero potest

sejungi. Hoc ipso, quo datur, (gratia victrix) ait Jansenius L. 2. de Grat. Chr. cap. 4. simul usus ejus, & influxus potestatis datur. Est enim hoc ipsum, quod suapte efficacia facit influere facultatem... dat enim simul, & posse, & operari. Et cap. 25. Gratia, & opus bonum ita recipiuntur, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consecutum inferre solet, (Augustinus) ita vice versa, ex defectu operis, gratiam non esse datam. Ergo absente gratia efficaci, iustis illis non inest vera, & expedita relative potentia, tum ut actualem ac majorem oppositæ cupiditatis delectationem superare, tum ut mandatum observare possint.

Ridicule prorsus ac illusorie diceret, voluntatem idcirco non posse relativa potentia mandatum observare, quia non vult, si enim vellet ac plene, & fortiter vellet, illud reipsa observaret. Namque, ut supra diximus voluntas his in circumstantiis, defectu virium, ait Jansenius, non potest plene ac fortiter velle, quia caret superiori delectatione indeliberata, sine qua non potest velle. Adjutorium istud cælestis delectationis, ait Jansenius Lib. 8. de Gr. Chr. cap. 3. prædeterminat voluntatem; quia facit ut velis, & sine illa velle non possis: facit etiam ut ardentius velis, & sine illa ardentius velle non possis: facit denique, ut necesse sit animum istud sequi, &

secun-

Delectatio superior confert actum
1. simul
& 2.
P. 42. col.
1. A.
Col. 2. C.
Pag. 83.
col. 2. D.

Pag. 346.
col. 2. D.

secundum istud operari quod amplius delectaverit. Et in hoc ipso cap. 13. L. 3. unde prima Propositio extracta est, sic ait: *Ut magis a quadam præcepta impleantur, tentationesque superentur... opus est, ut voluntas ardentem, & fortiter velit, quod non est semper in ejus potestate.* Quia scilicet delectatio superior indeliberata, quæ necessaria est ut ardentem, & fortiter velit, ab ea non pendet.

P. 137.
col. 1. E.

Frustra pariter dices, aut justos hujusmodi habere ex gratia parva perfectam, & completam ad mandatum observandum potentiam; aut eos idcirco mandatum non observare, quia non orant sicut oportet. Namque 1. potentia illa, quam confert gratia parva, & quam Janfeniani ad illudendum, *sufficientissimam, perfectissimam, completissimam, & expeditissimam vocant*; potentia, inquam, illa est tantum absoluta præcisè subjecti circumstantiis, ac spectata nuda in se gratiæ natura: non autem relativa ad illas præsentēs circumstantias. 2. Justī illi, non orant quidem, ut oportet, juxta Janfenium, sed nec possunt orare; quippe qui non habent delectationem superiorem celestem, qua terrenam, ab orando ut oportet retrahentem, possint refrænare. Cum enim, in systemate Janfenii, nulla fieri possit actio, nisi ex prævia, & indeliberata delectatione, si contingat esse justis delectationem terrenam celesti superiorem, etiam quantum ad orationem, eo ipso oratio ipsis impossibilis evadit, non quidem absolute, sed relative ad has præsentēs circumstantias.

Paulus
Irenæus
Disq. 3.
pag. 56.
lb. art. 5
eam di-
cit esse
in sum-
mo gra-
du.

At, inquires, eo ipso tempore, & in his ipsis circumstantiis, quibus justus majori actuali cupiditate pulsatur, gratiam habet, per quam potest cupiditati resistere: ergo etiam relative ad illam majorem cupiditatem potest observare mandatum.

Resp. dist. ant. Gratiam habet, per quam potest resistere cupiditati, absolute, & secundum se considerata, concedo: relative, seu comparate ad gradus, quibus inferior est, nego. Nempe gratia illa, quæ concurrit cum actuali majori cupiditate, de se quidem nata est, & apta ad vincendam concupiscentiam secundum se consideratam, at non potest, eam superare, cui viribus inferior est: nec fieri unquam potest, in systemate Janfenii, ut delectatio minor vincat majorem; sicut fieri non potest, ut majus pondus a minori trahatur.

Dices. Janfenius impossibilitatem de qua loquitur in prima Propositione, difficultatem appellat in hoc ipso cit. cap. 13. L. 3. de Gr. Chr. Ergo nonnisi improprie dicuntur ab ipso, impossibilia aliquibus justis Dei mandata.

Resp. Janfenium quidem, ut fucum faceret promore suo, asperitatem rei lenitate verbi voluisse temperare; verum ita fecisse, ut semper contenderet, a delectatione inferiori gratiæ superiorem terrestrem a qua inevitabiliter prævenitur, & invincibiliter ad peccandum determinatur quorundam justorum voluntas, superari nullatenus posse. Quapropter illa difficultas apud ipsum vera est impotentia: non quidem absoluta, sed relativa.

Urgebis. Janfenius non negat justos hujusmodi possibilia esse Dei mandata, per gratiam sufficientem Thomisticam, quam nullibi expresse rejicit: imo L. 3. de Gr. Chr. cap. 1. sublata æquivocatione nominis, profitetur, quod si per gratiam sufficientem intelligatur ea, quæ satis est, ut homo dicatur posse operari, quamvis aliud adhuc necessarium sit, ut de facto opere-
tur, ex parte Dei auxilium, profitetur, inquam, sibi de hujusmodi suffi-

P. 202.
col. 1. C.

sufficienti gratia controversiam non esse, qualem fortasse non difficulter Augustinus admisisset.

Resp. Manifestum esse, Jansenium nullibi expresse admisisse gratiam sufficientem Thomistarum, quod tamen necessarium foret, ut ab errore primæ Propositionis vindicaretur: imo, diserte eam exclusisse, quoties, cohærenter ad sua principia, infert debiliorem delectationem cælestem, præter quam nullam aliam agnoscit a victrici distinctam, necessario cedere delectationi terrenæ superiori. Gratia quippe sufficiens Thomistica, veram & expeditam confert, etiam relative ad cupiditatem ardentioris superandam, potentiam. *Minima enim gratia*, inquit S. Thom. 3. par. qu. 70. art. 4. in corp. *potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale*. Quod, in principiis S. Aug. Jansenio paradoxum videtur. L. 4. de Gr. Chr. cap. 15.

Urgebis iterum. Saltem remanet potentia ad aliquod opus bonum morale eliciendum, etiam dum adest delectatio superioris concupiscentiæ.

Resp. dist. ant. Ad bonum opus morale, ratione officii, concedo: ratione finis, subdistinguo: ratione finis particularis, & quidem operis, concedo: finis ultimi, & operantis, nego.

Dices 2. Impotentia illa, quæ est in justis observandi præceptum, non oritur ex defectu gratiæ, sed ex mala voluntate.

Resp. Impotentiam quidem illam oriri ex mala voluntate, sed quæ his in circumstantiis bona esse non potest, nempe propter defectum virium, ait Jansenius cit. c. 13. L. 3. de Gr. Chr., eo quod scilicet, ardentius ac fortiter velle non possit. *Talis enim ardor vel fortitudo voluntatis, non ex sola libertate hominis proficiscitur, aut haberi potest*, pergit ibid. Jansen. *sed ex delectationis magnitudine, quam animus ex objecto, circa quod versatur, capit*. Cum vero hanc indeliberatæ delectationis magnitudinem habere, non sit in potestate hominis positum, consequenter ea absente, justo impossibilis est relative mandati observatio, propter infirmam gratiam, & ardentioris cupiditatem.

Sensus alieni, & extranei, qui primæ Propositioni maligne affingi possunt, quos tamen legitime sumpta apud Jansenium non habet.

Sic fere loquuntur Janseniani in suo famoso trium Columnarum Scripto, in fronte primæ Columnæ, ubi sensum Calvinianum repræsentant, qui maligne, ajunt, Propositioni affingi posset, quem tamen legitime sumpta non habet. Quam longe absunt ab illa primorum Jansenii discipulorum sinceritate, ac fide hodierni, qui primam hanc Jansenii Propositionem sensu Calvinii proscriptam fuisse contendunt: quasi Pontifex eum Propositionis sensum damnaverit, qui maligne tantum potest ipsi affingi, & quem legitime sumpta non habet?

I. Igitur, sensus primæ Propositionis non est, fatentibus ipsismet Jansenianis in suo trium Columnarum Scripto, *Justis omnibus, quantumlibet volentibus, & conantibus secundum præsentem, quantascumque vires, quæ a gratia magna, & efficacie habentur, mandata Dei sunt impossibilia. Deest quoque illis semper, & quamdiu vivunt, gratia, qua possint, vel unum ex mandatis Dei sine peccato adimplere*. Hæc Propositio, ajunt Janseniani, est heretica, Calviniana, aut Lutherana, & a Concilio Trid. damnata. Absurdus profecto foret, qui hunc Propositionis sensum Jansenio affingeret, quem refellit toto fere cap. 15. L. 3. de Gr. Chr. & qui vel ipso Propositionis contextu apertissime respuitur. De aliquibus

bus quippe mandatis loquitur Propositio, non de omnibus; pariter de justis, qui volunt, & conantur secundum præsentis, quas habent, vires, non de omnibus justis in quibuscumque circumstantiis constitutis.

II. *Erronea, & impertinens est Propositio*, ait auctor Scripti pro informando Cardinale Roma, apud Diarium de S. Amour, inter Collectanea, si a justis quamdiu manent justis, *removere intelligatur gratiam necessariam ad abstinendum a peccato mortali, & implenda consequenter præcepta, ex quorum transgressione peccarent mortaliter. Cum enim non sit justus quisquam, nisi quamdiu perseverat absque culpa lethali, sequitur necessario necessitate suppositionis, quod quamdiu manet justus, hoc habeat per gratiam perseverantiam, qua fiant ei præcepta possible, & moveatur efficaciter pro loco, & tempore ad ea implenda, & declinandum a peccato. Unde erroneum foret, nedum contra fidem, sed & contra ipsum rationis lumen, hanc gratiam possibilitatis præceptorum a justo, quamdiu manet justus, removere voluisse.* Ita auctor citatus.

Pag. 80.

III. Sensus Propositionis non est, aliqua Dei mandata justis esse impossibilia, impotentia, vel absoluta, vel immutabili, vel antecedente superiore actualis concupiscentiæ gradum. Hujusmodi impotentiam procul Jansenius repellit: absolutam quidem; tum quia cit. mox cap. 15. L. 3. plures admittit gradus possibilitatis, quibus mandata possible sunt: tum quia in gratia parva agnoscit absolutam ad bonum opus vim activam, ad quod natura sua & voluntate Dei tendit, & ordinatur, quod ipsa efficeret, nisi fortior obstaret opposita cupiditas. Immutabilem; quia agnoscit esse in homine hac in vita naturalem ad bonum, & malum capacitatem seu flexibilitatem. Eam denique rejicit impotentiam, quæ antecedit superiore actualis concupiscentiæ gradum: quia antecedenter, & præfione facta hujus majoris gradus, gratia parva sufficientem ex sese confert potentiam ad opus bonum. Ergo impotentia illa observandi mandata, quam Jansenius contendit esse in justis, absente gratia efficaci, est dumtaxat relativa: est, & aliquo sensu consequens, quia oritur ex majori actuali eorum cupiditate, quam justis secundum præsentis, quas habent vires, superare non possunt; quia minor delectatio gratiæ, nunquam potest ob virium inæqualitatem superare majorem cupiditatis delectationem. En verus, genuinus, ac germanus primæ Propositionis Jansenii sensus.

IV. Sensus non est, justis illis præceptum violentibus, omnem penitus denegari gratiam, qua illud absolute adimplere valeant: repugnat, vel ipse Propositionis contextus. Agit quippe de justis volentibus, ac conantibus secundum præsentis, quas habent vires; assertque Jansenius, ut vidimus, exemplum Petri ante lapsum, cujus voluntatem infirmam ex gratia fuisse agnoscit: ait sensus est, gratiam illam, comparate, ac relative ad majorem actualem concupiscentiam, satis virium non habere, ut istam vincere, ac reprimere possit.

V. Sensus pariter non est, justos illos cum hac gratia nullos adhibere conatus; sed eos omnes, quos possunt tunc adhibere, impares esse, ac insufficientes in his circumstantiis adimplendo præcepto.

VI. Sensus non est, aut gratiam illam parvam justorum hujusmodi, non posse ex sese, propriaque natura absolute vincere concupiscentiam; si enim hæc minor esset, a gratia vinceretur: aut in se non continere omnem vim activam ad opus bonum; hanc enim reipsa continet, & bonum opus de facto efficeret, si minus resisteret opposita cupiditas. Verum sensus est,

gratiam illam tametsi de se aptissimam, & absolute idoneam reprimendam generatim concupiscentiæ, & bono exercendo, non posse tamen hic, & nunc eam, utpote superiorem, reprimere, & bonum opus supra præsentem vires positum exercere.

VII. Sensus non est, impotentiam, quæ est in iustis, absente gratia efficaci, ab observandum mandatum, similem esse illi, quam habent beati ad malum, & damnati ad bonum: hi quippe ita sunt, vel in bono, vel in malo immobiliter obfirmati, ut neque beati unquam peccare, neque damnati bonum opus morale producere valeant. Econtra vero agnovit Jansenius, hominem hac in vita non esse immutabiliter bono, vel malo addictum, sed ad utrumlibet mobilem, ac versatilem. Præterea, visio beatifica tanta suavitatis abundantia beatas animas perfundit, ut totam earum capacitatem impleat; nec ulla ratio sublucescat, quæ ad suspendendum actum provocare possit. Non ita est in præsentis statu, ubi delectatio gratiæ quantumlibet victrix, ac superior, non omnem excludit oppositam actualem concupiscentiam, qua vires voluntatis distrahuntur, ut loquitur Jansenius; nec ita prorsus figit animum, ut ad nullam speciem boni, vel levissimam in opposito amplectendo attendere possit. Quapropter impotentia illa iustorum, nec absoluta est, nec antecedens superiorem concupiscentiæ gradum, nec immutabilis, & perpetua, nec tanta, qualis est illa, quam inducit visio beatifica, sed est dumtaxat relativa, transiens, & aliquo sensu consequens: orta scilicet ex majori concupiscentiæ præsentis delectatione, cui vincendæ, ac reprimendæ impares tantum, ac insufficientes vires habet gratia parva Janseniana.

VIII. Sensus non est, impotentiam illam iustorum supponere absentiam cujuscunque prorsus potentiæ adimplendi præcepti. Jansenius quippe L. 3. pag. 143. col. 2. A. 3. de Gr. Chr. c. 15. docet mandata Dei possible esse, 1. *Remotissime*, per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum, & malum. 2. *Paullo propinquius*... per fidem, quamvis dilectione Dei, & actuali Dei adiutorio, interisque viribus voluntatis... careamus. 3. *Multo plenius propinquiusque* per charitatem, per quam homo justificatur. 4. Addere potuisset per gratiam parvam actualem. 5. *Completiissime*, quando Spiritus Sancti inspiratione sic voluntas præparatur, ut non nude possit, sed etiam velit.

Extraneos illos, & confictos primæ Propositionis sensus a Jansenio candidè removet Paulus Irenæus, Disq. 2. art. 2. Non loquitur Jansenius, inquit, de impossibilitate absoluta. Omnibus enim locis fatetur mandatum quodlibet per gratiam efficacem impleri posse. Nec de impossibilitate involuntaria; nam ex Augustino sæpe ab illo citato, omnes homines mandata servarent, si vellent. Non negat omnem potentiam; nec habitualement, quia loquitur de iustis, quos per gratiam habitualement asserit posse; nec actualem, quia loquitur de conantibus, qui per gratiam excitantem habent vires invalidas.

Quam ergo potestatem negat? Andiamus ipsum optimum sui interpretem: Ad hanc, inquit, sanitatem voluntatis assequendam, gratiam invocamus, hoc ipso clarissime profitentes deesse nobis sufficientem ad illa præcepta faciendam potestatem.... Non negat igitur potestatem simpliciter, sed negat sufficientem potestatem. Quid est autem sufficiens potestas Jansenio? Meminerimus fixæ supra notionis; ea scilicet, cui nihil deest ex parte Dei. Quamobrem, cum hoc loco dicit, mandata esse impossibilia sufficienter, idem est, ac si dicat: Non sunt possible ea potestate, cui nihil

nihil desit. Itemque, cum negat potestatem illam esse completam, non Thomistico sensu negat; de hoc enim ne cogitavit quidem, sed Moliniano tantum negat; quia deest ipsi gratia efficax. Quamobrem ut notiones verborum istorum magis etiam infigantur, iterum hic repeto illa verba: Potestas sufficiens, completa, proxima: potestas, cui nihil deest ex parte Dei: potestas complectens omnia necessaria ad agendum, idem omnino apud Jansenium significare, talisque potestatis defectum aliquando exprimi, vel simplici voce non posse, vel durius etiam per vocem, impossibile: quæ quidem significatio, etsi dura, & minus propria, non tamen auctoritate Patrum caret, in primisque Augustini, & Prosperi.

Hactenus Paulus Irenæus, qui, ut assolet, arte summa, & industria non vulgari quidquid in Jansenio durum, & asperum est, verbo temperat; ipseque circumposita Thomistica doctrinæ larva, Catholicum sensum affingere conatur. Verum frustra. Potestas quippe illa sufficiens, completa, & proxima, quam ait a Jansenio hic dumtaxat negatam, vel est absoluta, vel relativa. Absolutam non esse, fatetur ipsemet Paulus Irenæus: ergo est relativa. At hoc ipsum est, in quo contendimus positum esse errorem Primæ Propositionis: nempe justos cum sola gratia parva, efficaci absente, non habere relativam ad superandam majorem actualem concupiscentiam, & mandatum observandum potestatem. Ergo nomine potentia sufficiens, completæ, ac proximæ, quam Jansenius negat esse in justis, de quibus prima Propositio, intelligitur potentia relativa. Et certe cum apud Jansenium delectatio gratiæ, qua justii illi donantur, inferior debiliorque sit fervidiore, ac præpollentiore, quæ in ipsis tunc viget, cupiditate, huic vincendæ omnino impar propter inæqualitatem virium invenitur. Deest igitur in Facultate seu in voluntate ipsorum, aliquid non tantum ex parte actus secundi, sed etiam primi. Nihil autem tale se habet in sententia Thomistarum. Gratia quippe eorum sufficiens, non est gradibus virtuteque inferior concupiscentia actuali concurrente: unde pares huic frandæ vires voluntati conferre clare intelligitur; nec quidquam quantum ad actum primum, etiam relative ad actualem concupiscentiam superandam, facultati tali gratia instructæ deesse manifestum est. Perperam ergo, ac mala fide, gratiam sufficientem Thomisticam, potentiamque completam, & expeditam relative ab ipsa collatam, cum gratia imbecilliori Janseniana, virtuteque ipsius tantum absoluta, confundit loco mox citato Paulus Irenæus.

Quæres, an impotentia illa relativa, quæ juxta Jansenium est in justis absente gratia efficaci, dici possit physica?

Resp. litem esse de nomine. Si nomine impotentia physica intelligatur ea, quæ vel plane involuntaria est, vel oritur ex defectu virtutis activæ, seu gratiæ de se, propriaque natura absolutæ proportionatæ cum observatione præcepti, impotentia dicta justorum physica non est. Tum quia est voluntaria, tum quia gratia illa parva, Jansenii sensu, continet in se omne principium bonæ actionis effectivum, quam re ipsa efficeret, inquit Janseniani, sine novo ex parte Dei auxilio; per solam oppositæ concupiscentiæ imminutionem. Si vero impotentia physica nomine intelligatur ea, quæ oritur ex absentia gratiæ, quæ voluntatem physice movet, ac præmoveret ad bene agendum; sine qua, relative ad majorem actualem cupiditatem, satis virium non habet, ut hanc superare, & præ-

ceptum observare possit, non immerito impotentia illa iustorum physica dici potest: quia nempe carent tunc delectatione superiori caelesti, quæ, juxta Jansenium, physice voluntatem movet, ac præmoveret; & sine qua, delectatio inferior gratiæ parvæ insufficiens plane, ac impar est, tum reprimendæ concupiscentiæ, tum observando præcepto.

Inde est, quod sub vario respectu dici possit, impotentiam illam iustorum similem aliquatenus esse, vel non esse impotentiam v.g. pingendi sine penicillo, transfretandi sine navi, videndi sine lumine, volandi sine alis; quibus exemplis frequenter Jansenius utitur. Similem quidem, in quantum sicut non potest iustus per solam gratiam parvam inferiorem relative, superare majorem concupiscentiam; ita non potest pictor pingere sine penicillo, nauta transfretare sine navi, &c. Quia nempe, sicut instrumenta hæc necessaria plane sunt, ut potentia completa, & expedita fiat in ordine ad illos actus, ita & delectatio superior gratiæ, in ordine ad superandam concupiscentiam, & observandum mandatum. Dissimilem vero, qui caret superiori caelestis gratiæ delectatione, per gratiam nihilominus parvam instrumentum potest habere de se aptum, ac proportionatum absolute, operi bono exercendo: contra vero, qui caret penicillo ad pingendum, navi ad transfretandum, &c. nullum habet, aut habere potest instrumentum aliud de se aptum, & proportionatum, sive ad pingendum, sive ad transfretandum, &c.

Hinc intelligi facile potest, quanta fallendi arte Janseniani in suo quarto cum Patre Ferrerio Congressu asserant, in iusto, quo etiam tempore ardentiori concupiscentia premitur, seu relative, & in sensu composito, ut jactantius ajunt, adesse per gratiam parvam omne boni operis effectivum principium, quod opposita concupiscentia, tametsi superiore, non tollitur. Namque vis illa gratiæ activa, absolute dumtaxat, & in se spectata, capax est vincendi concupiscentiam, non vero relative prout hic, & nunc cupiditas superior est? sub illo enim respectu, & in his circumstantiis, vis illa activa impotens, impar, & debilior est, atque ad usum seu exercitium boni operis impares vires conferre tantum potest. Quapropter abusive prorsus, ac fallaciter relativa dicitur, eo quod simul in eodem subjecto sit cum ardentiori concupiscentia: Ita enim cum illa concurrat, ut relative eam superare non possit; nec in mente Jansenii, ut mox dicemus, relativa potentia potest ab actu sejungi.

Sensus Catholicus errori primæ Propositionis oppositus.

Sensus Catholicus oppositus errori primæ Propositionis, debet esse contradictorius sententiæ Jansenii. Si ergo, ut demonstravimus, error Jansenii in eo est, quod iusti, de quibus agit, absente gratia efficaci, non possunt cum sola gratia parva relative majorem actualem, qua premuntur, cupiditatem superare ac præceptum adimplere ob virium inæqualitatem: sensus Catholicus est, iustos illos ex gratia, non inferiores aut inæquales, sed pares vires habere, quibus possint vel mediate, vel immediate suam actualem oppositam vincere concupiscentiam, ac præceptum adimplere. Istud quidem Jansenio paradoxum videtur L. 4. de Gr. Chr. c. 15. Verum ipsa est Apostoli doctrina 1. Cor. 10. v. 13. *Fidelis est Deus, inquit, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere:*

Est

Est doctrina Conc. Trid. hunc locum sess. 24. Can. 9. applicantis homini per concupiscentiam vexato. Et sess. 6. cap. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat ut possis.* Est & doctrina S. Thom. 3. par. q. 62. ar. 6. in responsione ad tertium. *Minima, inquit, gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & mereri vitam æternam.* Et q. 70. art. 4. in corpore. *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressione mandatorum legis: minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas mille auri, & argenti.*

Ante S. Thomam, S. Aug. agnoverat esse in quolibet iusto pares ex gratia vires superandæ eorum oppositæ cupiditati.

Enchiridii cap. 118. n. 31. *Si autem, inquit, respexerit Deus, ut ad im-* T. 6. p. 241. A. B.
plenda, quæ mandat ipse adjuvare credatur, & agi homo cæperit Dei spiritu, concupiscitur adversus carnem fortiore robore charitatis: ut quamvis adhuc sit quod homini repugnet ex homine, nondum tota infirmitate sanata, ex fide tamen iustus vivat, iustæque vivat, in quantum non cedit mala concupiscentiæ, vincente delectatione iustitiæ.

Lib. 2. de peccat. meritis, & remissione c. 28. n. 45. asserit legem peccati seu concupiscentiam manere in iis, qui ex aqua, & Spiritu Sancto renati sunt, tamquam superatam, & peremptam, si non illicitis consensionibus, quodammodo reviviscat. Et c. 39. Lib. primi n. 69. dixerat de baptizato infante. *Si post Baptismum vixeris, atque ad ætatem capicem præcepti pervenire potueris, ibi habet cum qua (concupiscentia) pugnet, eamque adjuvante Deo superet, si non in vacuum gratiam ejus susceperis, si reprobatus esse nolueris.* T. 10. p. 64. C. Ib. p. 39. D.

In Expositione cap. 5. n. 46. Epistolæ ad Galatas. *In hac vita, inquit, etiamsi existant desideria carnis de mortalitate corporis, tamen mentem ad consensionem peccati non subjungant.* T. 3. 2. p. 971. A.

De iusto idem Doct. L. 1. quæstionum ad Simplicianum q. 1. n. 14. ait. *Restat in ista mortali vita libero arbitrio, non ut impleat homo iustitiam, cum voluerit, sed ut se supplici pietate convertat ad eum, cujus dono eam possit implere.* T. 6. p. 86. C.

His addi possent, & alia bene multa ejusdem S. Doctoris testimonia, quibus generatim docet, Deum nihil, quod impossibile sit homini præcipere. L. de nat. & gratia c. 43. *Deus, inquit, impossibilia non jubet, sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis.* Quæ verba Conc. Trid. sua fecit. Et c. 69. addit rursus: *Ex ipso quo firmissime creditur, Deum iustum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* T. 16. p. 148. F. Ib. p. 163. F.

Cum igitur idem S. Doct. L. de Gratia, & lib. arb. c. 17. & alibi duplicem distinguit bonam voluntatem, unam parvam, & invalidam, quæ non potest observare præceptum; alteram robustam, quæ potest: sensus ejus non est, parvam illam voluntatem nullatenus posse, sed tantum eam non posse immediate, ac proxime præceptum adimplere; at posse saltem orando impetrare uberius auxilium, ut actu illud adimpleat. Qua ex parte, plurimum distat vera Augustini doctrina a falsa, & erronea Janſenii. Hic enim sub dominante actuali concupiscentia, & absente gratia efficaci, non agnoscit, tum ad opus bonum exercendum, tum ad orandum, nisi absolutam, & abstractam quamdam potestatem, non vero relativam, ut ex superius dictis compertum est.

S. Greg. M. L. 9. Moralium cap. 46. alias 25. Augustino egregie concinit
Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I. R 2 his

his verbis: *Pius conditor cum viribus flagella moderatur, ne virtutem pœna transeat, & per astutiam fortium humana infirmitas excidat. Unde, & bene per Paulum dicitur: Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra quam potestis, sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere. Nisi enim misericors Deus cum viribus tentamenta modifcet, nullus profecto est, qui malignorum spirituum insidias non corruens portet: quia si mensuram iudex tentationibus non præbet, eo ipso protinus stantem dejicit, quo ultra vires onera imponit.*

Ed. N. T. Ex dictis hæcenus colliges, non posse omnino a viris suspectis declinari suspicionem erroris primæ Propositionis, nisi sensum Janseniano plane contradictorium conceptis verbis admiserint: hoc est, confessi fuerint, in iustis, urgente præcepto, volentibus, ac conantibus secundum præsentem, quas habent vires, adesse gratiam, quæ sit non inferior, sed viribus par, ac saltem æqualis actuali eorum cupiditati reprimendæ, & præcepto adimplendo, seu immediate seu mediate. Quæcumque aliæ primæ Propositionis interpretationes, quæ remouent dumtaxat sensus illos extraneos, & alienos quos retulimus, errorem tegunt, ac dissimulant, non tollunt. Inde est, quod a Jansenianis interpretationes illæ ultro adoptentur, ut vidimus, quarum involucrio testi delitescunt. Fateantur illi quantum voluerint, esse in iustis gratiam actualem interiorem sufficientissimam, quæ ipsis conferat posse completissimum, proximum, expeditissimum adimplendi mandati, atque etiam superandæ præsentis naturæ lapsæ status concupiscentiæ secundum se spectatæ: addant, iustos gratiæ hujus beneficio, habere quidquid ex parte principii per se necessarium est ad bene agendum, ita ut etiam aliis in circumstantiis reipsa efficax foret. Afferant quantum voluerint, se gratiam sufficientem sensu Thomistico, ut vocant, libenter amplecti. Jactitent se gratias excitantes admittere, quibus voluntas ad actum perfectum, seu ad impletionem præcepti ita disponitur: ut nisi voluntas fortius obliteret, validiorque concupiscentia obstaret, gratias uberiores Deus largiretur. Appellent impotentiam implendi præcepti, temperato, ac molito nomine impotentie moralis, aut difficultatis. Prædicent esse in iusto, etiam sub ipsa dominante concupiscentia & ad malum determinante expeditam ad bonum potentiam; saluus adhuc, & integer sub his loquendi formulis in speciem Catholicis perseverare potest error primæ Propositionis Jansenii. Neque enim aliam exprimunt ad bonum potentiam, quam absolutam, ac spectatam in se natura gratiæ, de qua Paulus strenuus merito dicebat otiosorum hominum esse, disputare velle; ac ridiculum esse, Jansenio consilium affingere ipsam negandi, non vero relativam, seu talem, quæ possit actualem, ac præsentem concupiscentiam reprimere.

Dices 1. Conc. Trid. loco cit. sessionis 6. cap. 11. manifeste supponit iustos in iis aliquando circumstantiis esse, in quibus non possunt observare mandatum. *Deus, inquit, impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis.* Ergo contingit aliquando, iustum non posse observare mandatum; ac proinde, recto sensu mandatum tunc dici posse ipsi impossibile.

Resp. dist. ant. Conc. Trid. supponit iustos aliquando non posse proxime, & immediate observare præceptum, concedo: non posse mediate, impetrando scilicet uberius Dei auxilium, nego. *Jubendo monet facere quod possis,*

possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis, ait Conc. Trid. Fidelis quippe Deus est, qui non patietur tentari nos supra id, quod possumus, pronunciante Apost. 1. Cor. 10. v. 13. Porro, ut quis dicatur vere posse observare præceptum potentia relativa, satis est, quod vires habeat pares, ac sufficientes ad impetrandum divinum præsidium necessarium, ut actum impleatur. In systemate vero Jansenii, ut jam observavimus, vigente superiori cupiditate ab orando retrahente, nulla est in justo potestas relativa ad orandum; adeoque præcepti observatio plane impossibilis ipsi est, non tantum immediate, ac proxime, sed etiam mediate.

Urgebis. Non posse observare præceptum immediate, ac proxime, idem plane est, ac non posse illud observare potentia juncta cum actu: atqui Janseniani, vel ab ipso controversiarum exordio, sæpissime contestati fuerunt, se hanc dumtaxat unam, cum Thomistis, excludere a justis gratia efficaci destitutis, potentiam junctam cum actu; aliam vero quamlibet perfectissimam, completissimam, expeditissimamque etiam relative ultro se profiteri, ac admittere, modo tamen concedatur, eam, si sola fuerit, nunquam in actum erumpere.

Resp. dist. min. Janseniani contestati sunt subdole, ac fraudulenter, se cum Thomistis excludere dumtaxat potentiam junctam cum actu, concedo: vere ac sincere, nego. Jamdiu est ex quo Janseniani, ementito Thomistarum nomine, ac usurpatis eorum locutionibus, Ecclesiæ turpiter illudunt. Potentia quippe ab actu sejuncta, quam unam fingunt se cum Thomistis remove a justo gratia efficaci destituto, non tantum non conjungitur cum actu, quod ajunt Thomistæ, sed nec conjungi potest, quod iidem negant. Nihil quippe, juxta illos, deest justo hujusmodi ex parte potentiæ seu actus primi, sed tantum ex parte actus secundi. Econtra, in systemate Jansenii, ut sæpius observatum fuit, deest actus primus, & secundus; superior nempe delectatio, quæ simul primum, & secundum actum largitur, hoc est, ipsum posse, & agere.

Quapropter potentia illa ab actu sejuncta, in doctrina Jansenii, necesse, nec dici potest relativa; imo implicat in terminis illam esse relativam, & tamen ab actu sejungi. Quia nempe potentia hæc, est ipsamet superior delectatio, secundum quam, ex Jansenio, necesse est voluntatem semper operari. Non ita est apud Thomistas, qui relativam admittunt potentiam, tametsi sola actum non obineat. Agnoscunt enim illi, justum, beneficio gratiæ sufficientis, posse bonum operari: agnoscunt voluntatem, absente gratia efficaci, indifferentem esse, seu indeterminatam ad actum bonum; atque idcirco efficacem gratiam physice præmoventem ipsi esse necessariam, ut educatur ex illo indifferentiæ ac indeterminationis statu, & ad agendum determinetur. Porro, indifferens dici non potest ad bonum voluntas, nisi supponatur habere, per gratiam sufficientem Thomisticam, vires æquales, ac pares, quibus possit relative bonum operari: quamquam nusquam illud operetur quamdiu sola fuerit, nec novum accesserit ex parte Dei auxilium. At hæc ipsa ex relativa potentia ab actu suo semper separat, quam Jansenius velut monstro similem explodit, ac fugillat L. 3. de Gr. Chr. c. 1. Imo, tamquam dogma Pelagianum, ac Semipelagianum habet, quod voluntas in æquilibrio gratiæ, & concupiscentiæ posita, possit se ad bonum flectere; adeo apud ipsum

fixum, ac ratum istud est principium, voluntatem nonnisi superiori delectatione posse ad agendum determinari.

Urgebis iterum. Potentia illa relativa, quam agnoscimus in gratia sufficiente Catholica ad debellandam quamlibet concurrentem actualem concupiscentiam, vel inutilis, & otiosa videtur; vel eo tendit unice ut gratia sufficiens Molinæ sensu stabiliatur. Namque, vel illa potentia nunquam, si sola fuerit, in actum erumpit, vel erumpit sine novo ex parte Dei auxilio. Si prius; inutilis plane, ac otiosa videtur potentia, quæ nunquam actum obtinet; imo nec satis potest explicari, quid ex parte voluntatis necessarium sit, ut talis potentia in actum erumpat, impetrando novum Dei auxilium. Si posterius; ergo ex solo nutu voluntatis pender, ut cum tali potentia seu gratia sufficiente iustus bene operetur; ac consequenter, efficacia gratiæ ex uno eventu seu consensu voluntatis repetitur, quæ ipsa est Molinæ sententia.

Resp. neg. ant. Duo quippe hic distinguenda, quæ obiectio videtur confundere: dogma scilicet fidei oppositum errori primæ Propositionis, & explicatio huiusce dogmatis. Non hic jam quærimus, qua ratione potentia illa relativa, quam in gratia sufficiente Catholica respectu cuiuslibet oppositæ cupiditatis superandæ agnoscimus, in actu erumpat; an sola sine novo ex parte Dei auxilio, an cum illo dumtaxat novo auxilio: neque quid ex parte voluntati necessarium sit, ut, uberius Dei auxilium impetrando, potentiam illam in actum reducat. Pertinet istud ad explicationem dogmatis Catholici, quam, variam variis Scholæ opinionibus, salva fide, Ecclesia permittit; atque Thomistis perinde, ac nobis solvendus ille nodus est. Quod illi dixerint, ut exponant quid ex parte voluntatis, gratia dumtaxat sufficiente Thomistica instructa, necessarium sit, ut impetret uberius Dei auxilium, & bonum re ipsa operetur, hoc & nos hic dictum non abnuemus. Verum, hoc unum impræsentiarum volumus, quod ad institutum nostrum attinet, doctrinam scilicet Jansenii, qua statuit gratiam sufficientem nihil aliud esse, quam inferiorem actualem concupiscentiam delectationem, ipsi proinde vincendæ imparem, omnino adversari dogmati Catholico contra errorem primæ Propositionis definito. Quia nempe in iustis, sola illa gratia sufficiente sensu Jansenii instructis, nulla est, propter inæqualitatem virium, potentia vera, & relativa, qua possint superiorem actualem concupiscentiam vincere, ac præceptum adimplere; adeoque præceptum respective ipsis impossibile est.

Urgebis denique. Si iustus per gratiam sufficientem, efficaci absente, cuiuslibet concupiscentiæ superandæ, ac præcepto adimplendo pares, & æquales vires haberet, ut quid Ecclesia postulat a Deo, ut in nobis adaugeat fidem, spem, charitatem? Ad quid iustus uberiores a Deo, sicut tenetur, postularet gratias, cum præsentem habeat sufficientem? *Nam quid stultius*, ait S. Aug. Libi denat. & gr. cap. 18. *quam orare ut facias, quod in potestate habes?*

T. 10. p.
135. B.

Præterea, si minima gratia potest resistere cuiuslibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale, ad quid specialis illa divinæ providentiæ cura, quam iusti in tentationibus quibus pulsantur, & infirmitatibus, quibus circumdantur, a Deo suppliciter implorant, ut victores evadant? Non alia profecto de causa, quam quod probe noverint, gratiam, nisi gradibus virtuteque concupiscentiæ superior fuerit, non posse illam superare.

Resp. 1. Merito Ecclesiam a Deo postulare fidei, spei, charitatis, ceterarumque virtutum augmentum, quarum nempe vim, & ardorem, culpa nostra

nostra sapissime in nobis refrigerare, ac imminui experitur. 2. Multis de causis iustos aliquando teneri suis orationibus uberiores a Deo gratias implorare. 1. Quia sic iussit Christus: *Vigilate, & orate ut non intretis in tentationem Sine intermissione &c.* 2. Quia hæc ipsa gratia sufficiens, quam habent iusti, Dei donum est: *Vult autem Deus a se requiri, quod pollicetur*, ait S. Bernardus, Homil. 3. super Missus est. 3. Quia tanta est in presenti vita tentationum frequentia, & vehementia, tanta naturæ nostræ infirmitas, tam frequentes nostræ prolapsiones, ut nisi iusti animus ad Deum supplici oratione se convertat, brevi ex iustitia, quam accepit, deficiet. 4. Quia cum illa sola sufficiente gratia non semper iustus potest proxime, ac immediate observare præceptum, sive ex tentationis vehementia, sive ex adjuncta præcepti difficultate, unde necesse est istum per orationem ad Deum confugere, uberiusque impetrare præsidium, quo munitus mandatum adimpleat: *Deus enim iubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis*, ait S. Augustinus: Cum vero S. ille Doctor asseruit, *stultum esse orare, ut facias, quod in potestate habeas*, Pelagianos carpebat, qui solis naturæ viribus universam legem impleri posse contendebant. *An*, inquiunt, *ista irrisoria petitio est cum id a Deo petitur quod scitur ipsum non dare, sed ipso non donante esse in hominis potestate?* L. de dono pers. cap. 1. Potest autem, ac debet postulari a Deo id quod ex ipsius dumtaxat gratia habemus in nostra potestate. Insuper non postulatur gratia sufficiens, quæ jam habetur, sed ea, quæ postea necessaria erit.

T. 10. p.
823. D.

Ad 2. Specialis, & mira illa divinæ gratiæ in tentationibus occurrentibus superandis, ac cordibus nostris inflectendis providentia, non consistit, sicut Jansenio placet, in ipsius virtute agendi per gradus; seu in *proportionem majoris inæqualitatis, qua agens sibi subiciat passum, & major vis vincat minorem*: sed in miris illis, ac ineffabilibus modis quibus S. Augustinus sapissime confirmat Deum operari in cordibus hominum bonas voluntates, & habere cordium quo voluerit inflectendorum omnipotentissimam potestatem. In systemate vero Jansenii, sicut observavimus antea, modus agendi gratiæ quasi mechanicus pro graduum proportionem ac mensura, nihil in se mirum, ac stupendum continet, & ad explicandum difficile. Verum de hoc argumento plenius suo loco.

Massou-
liè.

Dices 2. S. Augustinus L. 1. de diversis quæstionibus ad Simplicianum qu. 2. nu. 21. fatetur orationis gratiam non omnibus dari. *Nonne*, inquit, *aliquando ipsa oratio nostra sic tepida est: vel potius frigida, & pene nulla, imo omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertamus? Quia si vel hoc dolemus, jam oramus.* Ergo non tantum immediate sed etiam mediate, defectu gratiæ ad orandum necessariæ, mandatum est aliquando impossibile.

T. 6. p.
102. E.

Resp. 1. S. Doctorem generatim loqui de gratuita orationis gratia omnibus hominibus necessaria. Nos autem hic loqui speciatim de iustis, quibus talem gratiam ad orandum sufficientem non deesse contendimus. Iusti non orant quidem semper, ut oportet, & quantum oportet, ut uberius Dei auxilium impetrent: verum eorum culpa est quod ita non orent, cum habeant ex gratia pares, ac sufficientes vires ad orandum. Unde S. Aug. loco citato, ait quidem orationem nostram aliquando *tepidam, frigidam, ac pene nullam esse*; at non ait deesse gratiam, per quam oratio possit ardentior, & fervidior fieri.

S E-

SECUNDA PROPOSITIO.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Propositio ex Jansenio legitime extracta.

Pag. 41. Hujus Propositionis doctrinam adstruunt ea Jansenii testimonia, quibus
col. 1. C. asserit; omnem gratiam ejus effectus semper efficacem esse, cujus est capax relative; sive plenus ille sit, ac perfectus; sive imperfectus, ac debilis.

Libro 2. de Gratia Christi cap. 4. referens discrimen gratiæ sanitatis, & gratiæ medicinalis, quæ hujus status propria est, sic loquitur: *Gratia sanæ voluntatis, in ejus libero relinquebatur arbitrio, ut eam si vellet defereret, aut si vellet uteretur: gratia vero lapsæ agrotæque voluntatis nullo modo in ejus relinquitur arbitrio, ut eam deferat, aut arripiat si voluerit, sed ipsa sit potius illa postrema gratia, quæ invictissime facit ut vellit; & a voluntate non deferatur . . . Et postea: Alterum adjutorii genus est, quo, simul ac datum fuerit, sit effectus, & si non detur, nunquam fit. Nempe quia tantæ necessitatis est, ut sine illo non possit effectus fieri, tantaque efficaciæ, ut hoc ipso quo datur, continuo fiat. Dat enim simul, & posse, & operari.*

Pag. 80. Et cap. 24. Quod si quis, inquit, adhuc luculentius naturam gratiæ Christi
col. 2. E. medicinalis, prout ab Augustino intellecta descriptaque fuit, audire expressam,
Pag. 81. & intelligere desideret . . . videbit . . . talem ab eo prædicatam esse, qua si
col. 1. A. mul ac pulsat fores, rumpit ostia: repugnantemque domat voluntatem, tollit omnem ejus resistantiam, rapit eam secum; & ex invita volentem, ac se determinantem ineffabili suavitatem, ac potestate facit.

Pag. 83. Et cap. 25. Gratia & opus bonum apud Augustinum ita reciprocantur, ut
col. 2. D. quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consequutum inferre solet, ita vice versa, ex defectu operis, gratiam non esse datam . . . Quod est perinde, ac si aperte diceret; nunquam illa caret effectum suo, ideo quippe tribuitur, ut dux cordis seu voluntatis oblata, qua sola impeditur operatio, non careat effectum suo.

Pag. 85. Præter illam vero gratiam victtricem, aliam agnoscit Jansenius non
col. 1. A. victtricem, quamquam suo modo semper efficacem, quia eum semper assequitur effectum, cujus est capax, & propter quem a Deo datur, habita ratione circumstantiarum subiecti.

Pag. 87. Capite 27. ejusdem Libri 2. de Gratia Christi: Nullam, inquit Augu-
col. 1. D. stinus agnovit actualem Christi gratiam, quam efficacem, nec agnoscere potuit, nisi regulas omnes fundamentales, quibus innixus naturam gratiæ medicinalis tradidit, velit intemerere.

Ibidem initio sibi objicit multos divinitus mente collustrari, imo vero, & in
Pag. 86. ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionem
col. 2. E. & inclinatione dissentiant. Cui objectioni respondet, distinguendo varios gratiæ effectus. Considerandum est, inquit, multiplices esse divinæ gratiæ effectus; quemadmodum, & voluntatis. Est enim velle perfectum, quod Augustinus posse vocat; est & imperfectum, quod velleitatem appellare solent: & hoc ipsum diversos gradus habet, donec ad ipsam primam tenuissimamque boni complacentiam veniatur. Hæc ergo primus est celestis illius rosis effectus, quem ut minimum in omnibus operatur, quibus eum infundit Deus.

In sententia igitur Jansenii, qualibet gratia eum semper effectum obtinet, cujus, relative ad oppositam relaxationem, capax est, & ad quem, habita ra-

ta ratione hujus delectationis superioris, producendum a Deo datur; sive plenum, ac perfectum, si concupiscentia inferior fuerit, & gratia superior; sive imperfectum, ac debilem, si superior fuerit cupiditas, gratia vero inferior. Adeoque, in mentem Janfenii, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nusquam resistitur.

Secunda Propositio cum delectatione superiori connexa, unde a Janfenio eruitur.

Ex eodem delectationis superioris fonte profluit hujus secundæ Propositionis doctrina, & a Janfenio ipso deducitur.

Libro 2. de Gratia Christi cap. 24. hic laudato, *Gratia tollit omnem ejus (voluntatis) resistantiam, rapit eam secum, & ex invita volentem ac se determinantem in infabili suavitatem, ac potestate facit.* Pag. 81. col. 1. A.

Lib. 4. c. 7. *Naturali ordine, inquit, ex delectatione dilectio, ex dilectione operatio consequitur. Paulo ante dixerat: Id quod amplius nos delectat, etiam amplius velimus, ac deligamus necesse est; tanto enim quidque vehementius volumus, quanto delectamur ardentius.* P. 178. col. 2. E. P. 179. col. 1. E.

Non tantum vero ad bonum, sed etiam ad malum, delectatione prævia nos opus habere docet ibidem Janfenius: *Voluntas, inquit, sine delectatione velle aut moveri nullo pacto potest, quod sane respectu cujuslibet actionis locum habet. Unde etiam in peccatis eadem necessitas delectationis ad volendum, ac majoris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperitur.*

Cap. 8. ejusdem Libri, docet futuram etiam in beatis peccandi voluntatem, si aliquid terrenæ delectationis obrepere in cælo posset. *Diligentis beati impetus, ait, si adulterinæ cujusdam delectationis permixtionem laxaretur, mens illa beata iterum refrigescendo tenebresceret, & peccaret.* P. 181. col. 1. D.

Et cap. 10. *Cum nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur.* P. 184. col. 2. C.

Lib. 8. cap. 3. *Delectatio victrix, quæ Augustino est efficax adiutorium, relativa est. Tunc enim est victrix, quando alteram superat. Quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus.* P. 344. col. 1. G.

Denique Libro 10. cap. 7. *In universis, inquit, operibus ejus (Augustini) non est vestigium, quod Christi gratia cuiquam sit incongrua, sed omnis congrua est, omnis operatur ac perficit effectum suum. Omnis enim delectat voluntatem, & omnis hoc ipso ad operandum effectum illum ad quem datur, trahit. Non potuit Janfenius, & secundam hanc Propositionem, & principium unde sequitur, clarioribus verbis exprimere.* P. 428. col. 1. E.

Magistrum discipuli sequuntur, atque ex eodem plane delectationis principio, secundæ Propositionis doctrinam inferunt, ac demonstrant.

In Scripto cui titulus: *Quinque Propositionum de Gratia, vera & Catholica* Pag. 53. col. 2. expositio, apud Diarium de S. Amour inter Collectanea: *Hanc gratiam inquit, voluntas nunquam respuit, quia semper velle donat, semper cordis duritiam aufert pro mensura doni divini majoris concupiscentia, seu quantum Deus misericorditer vult victricem hanc delectationem, & majorem concupiscentiam sive ad incipiendam, sive ad confirmandam, sive ad perficiendam animæ curationem, in cordibus nostris diffundere. Et postea: Homo hac Christi gratia quæ cordis duritiam aufert, motus, non semper proinde vult aut agit efficaciter, & perfecte quod volendum,*

Pag. 54. col. 1. dum, & agendum est: sæpe enim contingit hominem peccatorem in solis inefficacibus desideriis quæ gratia efformavit hære, nec ea ad operis effectum ob infirmitatem suam ac vitium proprium perducere; abjicere etiam desideria ista, & reluctante, ac vincente concupiscentia non respicere a peccato, non agere pœnitentiam ut oportet, & quantum oportet ut a peccato resurgat illiusque veniam a Deo consequatur. Hoc tamen in homine gratia Christi proximum effectum, quem Deus intendit, boni scilicet, & inchoati desiderii motum consequitur.

Duplicem hic gratiam distinguunt Janseniani: unam victricem seu per se efficacem, quæ semper in cordibus nostris effectum ad quem a Deo datur, producit: cui consequenter nusquam resistitur: alteram, quæ cordis duritiam ex se propriaque natura auferre quidem potest, sed quæ a homo motus, non semper vult aut agit efficaciter, & perfecte quod volendum, & agendum est: nihilominus proximum effectum quem Deus intendit, boni scilicet, & inchoati desiderii motum consequitur: cui etiam ea ex parte nusquam resistitur; quandoquidem eum habet proximum effectum, quem Deus intendit. Quantum vero ad alium effectum ulteriorem, plenum ac perfectum, ad quem ea gratia ex se propriaque natura absolute tendit, & ordinatur, & quem propter oppositam majorem cupiditatem non assequitur, proprie ipsi non resistitur; quia effectum illum relative obtinere non potest, propter obicem ardentioris concupiscentiæ: loquendo autem proprie, ac striete, resistere gratiæ, est eam frustrare eo effectû, quem habere potest in his circumstantiis in quibus datur. Porro hunc modum agendi gratiæ repetunt hujus Scripti Auctores ex delectatione, quæ major vel minor est concupiscentia.

Pag. 11. In alio Scripto quo dicitur: In nomine Domini, sic mentem suam pariter exponunt: Præstat animadvertere, non docere nos divinæ gratiæ simpliciter & per se nunquam resisti; quin imo eidem novimus modo resisti, modo non resisti. Comparatione scilicet cupiditatis cum ipsa gratia, ut altera vicissim resistat alteri, prout altera vicissim alteri, aut cedit, aut obedit, aut dominatur, & prævalet. At nec inde fit ut omni prorsus effectû careat aut caruerit unquam divina gratia; quandoquidem ipsa, quatenus superior aut inferior est adversariæ cupiditati, desiderium efficax, aut inefficax in humana voluntate perpetuo gignit: & cum a Deo non donetur saltem immediate, nisi ob effectum illum quem nata est peragere, & reipsa peragit, negamus eam propter ejus effectum, ad quem a Deo immediate, & proxime destinata est, aut aliquando vacuum fuisse, aut porro unquam fore. . . . Postea idem confirmant ipsa Jansenii auctoritate L. 3. de Gr. Christi c. 25. Nec vero, inquiunt, memoratis locis docuit Præsul iste, divinæ gratiæ simpliciter, aut absolute nunquam resisti, sed respectu solummodo cupiditatis, prout hæc gratia, cum qua dimicat, prægravat vel succumbit. Clare, ac perspicue hic habetis divinam gratiam nusquam omni effectû carere; siquidem quatenus superior, aut inferior est adversariæ cupiditati, desiderium efficax vel inefficax ad bonum excitat in voluntate. Cum igitur ajunt gratiæ interdum resisti, eam absolute in se ac secundum naturam suam considerant, quatenus ad bonum perfectum tendit & ordinatur; non vero relative, quatenus inferior est adversariæ cupiditati: tunc enim proprie ei non resistitur: cum non possit plenum illum, ac perfectum effectum relative consequi; & imperfectum, cujus solius producendi capax est habita ratione dispositionum subjecti, operatur.

In secundo Scripto quod ab uno e Dominicana familia elaboratum est pro Pag. 97.
 informatione Cardinalis Roma, apud de S. Amour inter Collectanea, sic legi- col. 1.
 mus: *Tertio nequaquam docet Jansenius omnem gratiam esse cumulate efficacem ad
 plenum opus, quasi vero inefficaces ad illud excludat gratias, quas Thomistæ vocant
 sufficientes Sic eas sublata gratiæ efficacis appellatione complectitur, quod quæ
 respectivè ad ipsum totum & perfectum opus invalidæ sunt & inefficaces, sint ta-
 men absolute, & simpliciter efficaces ad opus proximum, & immediatum, ad
 quod decreto Dei absolute destinantur, & pro quo a Deo conferuntur.*

Paulus Irenæus Disq. 6. art. 3. arg. 2. *Jansenius, inquit, Variis in P. 252.*
locis asseruit gratiæ nonnunquam dissentiri; gratias quasdam inefficaces esse; col. 1.
*gratias quasdam in solis desideriis inefficacibus herere, & a concupiscentia su-
 perari. Quod probat ex verbis Jansenii depromptis ex Lib. 8. cap. 2.*
quæ hic laudavimus.

Et Disquisitione 1. art. 5. sic adhuc loquitur: *Quamvis ista gratia sit inef-* P. 197.
ficax respectu boni operis ad quod ex natura sua tendit, & ad quod implendum col. 2.
*voluntatem excitat, & roborat; alio tamen sensu est efficax secundum quid;
 quia semper actus illos imperfectos producit, ad quos ex decreto absoluto divi-
 næ voluntatis ordinatur. Atque ita generatim omnis Christi gratia efficax dici
 potest; quia semper id efficit, quod Deus absolute fieri decrevit.*

Lege & Dionysium Raymundum parte 1. c. 3. art. 3. ubi clare do- P. 113.
 cet gratiæ resisti, quatenus dumtaxat absolute in se spectatur, ac ex
 natura sua tendit ad opus perfectum.

Denique Sambovius in Tractatu de Gratia, quem anno 1651. his in
 Scholis docuit, hæc habet circa secundam, quam expendimus, Jansenii
 propositionem: *Gratia voluntatis vel est parva, vel magna. Parvæ resisti-
 tur, sed ita ut aliqua ex parte, sed majori superetur, minori superet. Su-
 peratur, quia non ponit effectum, quem in subiecto minus resistente poneret:
 superat, quia ponit omnem effectum, ad quem ordinatur a Deo: facit vel-
 le, licet non plene, sed imperfecte. Et Disputatione 5. art. 6. Gratia par-
 va, inquit, est efficax ejus effectus, ad quem proxime ordinatur, & quem
 Deus absoluta voluntate intendit: non est tamen efficax ejus effectus, quem
 Deus absoluta voluntate non intendit, & ad quem ordinatur quantum est
 de se ulterius, sed non habita ratione subiecti resistentis per majorem concu-
 piscientiam Hæc parva gratia, quæ parit desideria parva, licet sit ef-
 ficax ratione hujus effectus, est tamen sufficiens ratione ulterioris effectus, quia
 quod eum non ponat, non est defectus virtutis, quæ de se habet omnia, quæ
 requiruntur ad effectum istum ponendum, sed ratione resistentiæ subiecti; quia
 scilicet gratia victrix est non absolute, sed comparate dumtaxat ad minorem
 concupiscentiam. Deus vero non intendit sua absoluta voluntate ultimum hunc
 effectum poni in subiecto sic resistente. Hæc Sambovius tam clara, & per-
 spicua, ut expositione non indigeant.*

In his porro omnibus, quæ laudata sunt, testimoniis, quasi solaribus
 radiis descripta legitur potestas absoluta & relativa gratiæ, in cuius æ-
 quivocatione perpetuo ludunt ac fallunt Janseniani.

Verus ac germanus secundæ Propositionis Jansenii sensus.

Ex dictis facile colligitur, hunc esse naturalem ac germanum secundæ Propo-
 sitionis Jansenii sensum: nempe gratiam Christi eum omnem effectum semper
 consequi, cujus est capax relative ad oppositam cupiditatem; seu quem ipsi
 permit-

permittit opposita cupiditas. Si hæc superior fuerit, gratia inefficaces tantum & imperfectos ad bonum motus excitabit; seu, ut loquitur Jansenius, *animus in solis desideriis inefficacibus hærebit*; si vero inferior fuerit cupiditas, gratia plenum ac perfectum effectum, seu opus bonum obtinebit; & ita, gratia semper est efficax, licet non semper victrix. Semper efficax, quia semper aliquid efficit; non semper victrix, quia non semper superat oppositam concupiscentiam, nec plenum ac perfectum opus producit; & consequenter nusquam ei resistitur. Non quantum ad effectum plenum si fuerit victrix: non etiam quantum ad effectum imperfectum, si victrix non fuerit, quia eo nunquam frustratur. Quantum vero ad effectum plenum, & perfectum, ad quem gratia etiam non victrix, ex sese; propriæque natura absolute tendit, & ordinatur, proprie loquendo ipsi non resistitur, quia eum relative ad oppositam majorem cupiditatem consequi non potest in doctrina Jansenii; ergo nec ipsi sub illo respectu proprie resistitur. Non alius profecto est Jansenii sensus, qui intime connexus est cum iis, quæ docet circa delectationem superiorem ac relativam: quem sensum aperte indicant Janseniani, in Scripto trium Columnarum. *Gratiæ Christi*, inquirunt, *ad singulos pietatis actus proxime necessariæ nunquam resistitur*, hoc est, *nunquam illa frustratur eo effectum, ad quem a Deo proxime datur* (voluntate ad circumstantias attendente). Qui alium sensum querit, & sibi ad refellendum proponit quasi Jansenianum, cum larvis, & umbris luctatur.

Diar. pag. 289. col. 1. Sensum illum aperiebat Hallerius in Scripto jam citato. *Sensus est*, inquebat, *in statu naturæ lapsæ nullam esse gratiam Christi actualem inter-* nam in voluntate residentem, cui voluntas humanæ de facto dissentiat.

Nota, addebat, *hic non attingi doctrinam S. Augustini de Gratiæ efficaci a se. Aliud est enim asserere S. Augustinum admisisse aliquod genus gratiæ, quæ infallibiliter effectum suum consequitur, & a nullo duro corde respuitur: aliud asserere, S. Augustinum nullam aliam gratiam præter efficacem admisisse, quæ sufficiens sit. Primum, Catholicum est: secundum, nonnisi a Calvino, ejusque sequacibus fuit assertum. Et postea: Non itaque hic agitur de gratia sufficiente versatili statuenda, quæ modo effectum suum habeat, modo non habeat: sed tantum in genere queritur, utrum verum sit in statu naturæ lapsæ nullam dari gratiam, quæ vere sufficiens sit.*

Pag. 87. col. 1. C. Dices. Ex Jansenio L. 2. de Gr. Chr. cap. 27. gratiæ parvæ disponunt ad victricem, provocantque Deum per actus imperfectos, quos ex voluntate eliciunt, quales sunt: velleitates, conatus, vota, ad concedendum gratias uberiores, quibus adimpleatur præceptum. *Videmus*, inquit, *plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis se continere possunt, vehementer tamen optare continentiam: cujusmodi vota divinæ gratiæ sunt munera, & majoris gratiæ provocativa.* Porro id sufficit, ut gratiæ hujusmodi vere sint sufficientes, ac homo iis resistere dicatur.

Resp. 1. In systemate Janseniano necesse non videri, si ipsis fides, ut gratiæ parvæ disponant ad novas majores, Deumque provocent ad eas conferendas. Siquidem etiam non accedente novo Dei auxilio interiori, prior gratia per solam oppositam concupiscentiæ imminutionem superior ac victrix fieri potest. Eadem quippe entitas gratiæ victrix vel non victrix evadit, pro majori, vel minori oppositæ cupiditatis resistentia.

Resp. 2. Esto actus illi imperfecti, quos gratia debiliior excitat in voluntate—

Iustate, disponant ac tendant ex natura sua ad perfectiores: an vero id satis est, ut voluntas proprie dicatur huiusmodi gratiæ resistere? Nullatenus. Quia scilicet hæret necessario animus in illis inefficacibus desideriis, conatibus, votisque imperfectis; dum opposita delectatio concupiscentiæ, utpote superior, ad perfectiora ulterius progredi non permittit.

Sensus alieni, & extranei, qui secundæ Propositioni Jansenii maligne affingi possunt, quos tamen legitime sumpta apud Jansenium non habet.

Ubi semel fixus ac determinatus manet sensus secundæ Propositionis Jansenii, facile est alios omnes tamquam maligne confictos, & ab ejus mente profus alienos removere.

I. Itaque excludendus sensus iste Calvinianus, ac Lutheranus, quam Janseniani ipsi excludunt in suo trium Columnarum Scripto, scilicet: *Interiori gratiæ efficaci in statu naturæ lapsæ calenus nunquam resistitur, quatenus voluntas hominis respectu gratiæ efficaciæ mere passive se habet, & velut inanime quoddam nihil omnino agit, nec cooperatur, nec libere assentitur.* Ab eo sensu procul abesse Jansenium, defensores ejus ultro profitentur.

II. Dictæ Propositionis sensus non est, quod concupiscentia semper oppugnet gratiam, eique reluctetur: namque ea ratione, gratiæ quantumcumque victrici, & efficaci etiam resistitur; siquidem concupiscentia carnis semper luctatur cum spiritu, ac gratiæ ab bonum spirituale invincibiliter inclinanti semper resistit, licet sine victoria: neque hoc sensu negavit unquam Jansenius, quin gratiæ resistatur. Vide caput 4. & 5. Lib. 4. de Gratia Christi, ubi luctam illam, & conflictum gratiæ, & concupiscentiæ describit.

III. Absurdus etiam, ac plane fictus est sensus iste, nimirum gratiam eum semper effectum operari, quem potest absolute, tum ex propria sua natura, tum ex voluntate Dei antecedente. Nihil certe dici posset a mente Jansenii magis alienum. Namque gratia qualibet ex sese tendit ad bonum perfectum, quod tamen ab ea semper non obtineri, propter majorem oppositæ cupiditatis resistantiam, Jansenius centies agnoscit. Gratia enim victrix, juxta illum, relativa est, non absoluta, ut superius demonstravimus.

IV. Neque etiam sensus dictæ Propositionis est, gratiam non eo effectum interdum privari, quem assequeretur in alio subjecto minus resistente. In systemate quippe Jansenii eadem entitas gratiæ pro majori vel minori resistantia, in uno victrix est, & in altero non victrix.

V. Plane confictus etiam est alter iste sensus, quamlibet nempe gratiam omne bonum operari ad quod voluntatem movet, & excitat. Certum quippe est, in systemate Jansenii, gratiam parvam, & non victricem ex sese ad bonum illud movere, & inclinare voluntatem, cujus tamen executionem nunquam obtinet, quando major est cupiditatis delectatio.

VI. Somniaret profecto, qui diceret secundæ Propositionis sensum esse, gratiam non tantum pro eo tempore, quo conceditur, sed etiam postea, continuo eum ipsum effectum producere, quem primo produxit: quasi ita despiceret Jansenius, ut unum, & eundem gratiæ effectum constantem semper ac perpetuum in voluntate perdurare voluerit. Nullum est, aut in Jansenio, aut in verbis ipsis, quibus dicta Propositio constat, sensus tam alieni, & extranei vestigium.

VII. Æque falleretur, & a scopo aberraret, qui diceret sensum Propositionis esse, motus indeliberatos, in quibus gratia consistit, voluntatem non movere ad

re ad actus deliberatos eliciendos: totus enim repugnat Janfenius L. 4. de Gr. Chr. c. 11. superius citato, ubi de natura delectationis ex mente Janfenii.

VIII. Nec scopum attingeret, qui dicta Propositione significatum vellet, quacumque gratia concupiscentiam reprimi, ac debellari. Quis in doctrina Janfenii tam peregrinus ignorat, quod centies repetit; minorem a majori dumtaxat delectationem vinci: adeoque concupiscentiam non a qualibet gratia, sed tantum a superiori vinci, ac superari posse?

Denique falso affingeretur iste sensus, Deum, spectata in se natura gratiæ, nolle illud omne bonum produci ad quod tendit. Deum etenim voluntate sua antecedente, quæ a circumstantiis subjecti abstrahit, velle illud bonum; voluntate autem dumtaxat consequente, seu spectato superioris concupiscentiæ gradu, cum quo gratia illa concurrit, illud nolle, Janfeniani, quos antea laudavimus, agnoscunt, ac profitentur. Deus quippe id velle non potest quod, juxta ipsos, impossibile est; & impossibile est majorem concupiscentiæ delectationem vinci a minori celesti. *Vigente enim delectatione carnali; ait Janfenius L. 4. c. 9. de Gratia, impossibile est, ut virtutis, ac honestatis consideratio prævaleat.* Ergo Deus sua voluntate consequente id velle non potest.

T. 3. pag.
183. col.
2. B.

Sensus Catholicus errori secundæ Propositionis oppositus.

Ex erroneo Janfenii sensu proscripto, facile dignoscitur hunc esse oppositum Ecclesiæ sensum: nempe, in statu naturæ lapsæ, quamlibet gratiam non eum omnem semper effectum habere, cujus capax est relative ad oppositam concupiscentiæ delectationem; potest enim relative eum effectum habere, quem tamen non habet, quia ex S. Thoma antea citato, *minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale.* Quod, ut antea diximus, Janfenio paradoxum videtur L. 4. de Gr. Chr. cap. 15.

Ad removendum igitur erroneum Janfenii sensum; non satis est, si tantum dixeris, vel interiori gratiæ aliquando resisti, vel gratiam ulteriori suo effectui ad quem natura sua, & voluntate Dei antecedente ordinatur, aliquando frustrari, nec cum ipso semper reciprocari, vel inefficacem interdum esse. Istos enim loquendi modos, quorum unus, & idem sensus est, ultro ad mentem suam intellectos Janfeniani amplectuntur; Arnaldus, D. Nicole in suo systemate, Auctor Epistolæ ad Episcopum an. 1661. Paulus Irenæus, Sambovius, Auctor Scripti: *In Nomine Domini, &c.* in citatis superius locis, ubi de potestate absoluta, & relativa egimus. Iisdem & ipsemet Janfenius non infrequenter usus est L. 2. de Gr. Chr. c. 27. & L. 8. c. 2. Nihil etenim aliud his terminis significatum volunt, nisi quod gratiæ in seipsa, seu absolute spectatæ, facta circumstantiarum subjecti præcisione, resistatur; quod ea victrix semper non sit, nec eum assequatur effectum, ad quem, & natura sua, & antecedente Dei voluntate tendit, ordinatur, ac disponit. Verum illud apud ipsos ratum semper, ac firmum stat, gratiam relative ad oppositam cupiditatem, eum semper effectum a voluntate exprimere, cujus est capax, habita ratione actualis oppositæ cupiditatis: adeoque ei proprie sub eo respectu, de quo uno quæstio movetur, non resisti; cum proprie, & accurate loquendo, non resistatur gratiæ ratione hujus effectus, quem his in circumstantiis habere non potest.

Ut igitur nulla plane supersit suspicio erroris secundæ Propositionis, sententia doctrinæ Janfenii plane contradictoria clare, ac nitide statuenda est; nempe, quam

quamlibet gratiam actualem interiorē voluntatis, non eum omnem semper effectum fortiri, quem intendit Deus, spectatis subiecti circumstantiis; & quem voluntati permittit operari gradus concurrentis actu delectationis terrenæ.

Dices 1. Qualibet gratia actualis interior voluntatis, quæ datur per voluntatem Dei consequentem, & absolutam, eum omnem effectum semper fortitur, quem Deus ea voluntate (quæ semper impletur) intendit; atqui qualibet gratia, quæ datur a Deo, spectatis subiecti circumstantiis seu relative ad dispositiones ipsius, datur per voluntatem consequentem & absolutam: voluntas quippe antecedens abstrahit a circumstantiis: ergo eum omnem effectum semper fortitur, quem Deus intendit, nec proinde ipsi unquam resistitur.

Resp. nego min. Namque virtute antecedentis Dei voluntatis, conferuntur iustis, & aliis saltem præparantur gratiæ sufficientes relative ad dispositiones subiectorum. Distinctio enim inter voluntatem Dei, quæ consequens, vel antecedens dicitur, non repetitur, juxta Divum Thomam in 1. Sent. dist. 46. q. 1. art. 1. ex præcis vel spectatis circumstantiis concupiscentiæ subiecti, sed ex supposito, vel non supposito consensu voluntatis. Dicendum, inquit, secundum Damascenum, quod voluntas est duplex, scilicet antecedens, & consequens. Et hoc contingit non ex aliqua diversitate voluntatis divinæ, sed propter diversas conditiones ipsius voliti. Potest enim in unoquoque homine considerari natura ejus, & aliæ circumstantiæ ipsius, (ut quod est volens, & præparans se ad salutem suam; vel etiam repugnans, & contrarie agens....) Hujus voluntatis (antecedentis) effectus est ipse ordo naturæ in finem salutis, & promœventia in finem omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita.... Bonum est eum qui se præparat, & consentit, salvari per largitatem gratiæ divinæ; nolentem vero, & resistentem non est bonum salvari.... Istum Deus vult salvari qui est volens, & consentiens: Et hoc dicitur voluntas consequens, eo quod præsupponit præscientiam operum. Igitur voluntas Dei antecedens non abstrahit ab omnibus subiecti circumstantiis, sed tantum a consensu vel dissensu subiecti, ad quem consequens Dei voluntas attendit.

T. 7. p.
403. col.
1. A.

Urgebis 1. Quidam ex Thomistis asserunt, idcirco antecedentem appellari Dei voluntatem, quod abstrahat ab omnibus circumstantiis subiecti; unde plane sequitur, gratiam sufficientem collatam virtute hujus voluntatis antecedentis, relativam non esse ad eas circumstantias.

Resp. 1. Illorum Theologorum esse, suam hanc sententiam conciliare cum mox citato S. Doctoris textu. 2. In hac etiam illorum Thomistarum sententia, gratia sufficiens dat etiam posse relativum ad circumstantiam actualis concupiscentiæ; quia juxta D. Thomam, Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare quodlibet peccatum mortale. Gratia sufficiens, ait Alvarez L. 8. de Auxiliis divinæ gratiæ, disp. 76. nu. 6. est sufficiens comparatione conversionis perfectæ; licet semper sit efficax respectu alicujus effectus. Unde licet dicat ordinem ad illas circumstantias, dicit tamen eminenter ob eximiam, quam habet, virtutem, ut possit quamlibet debellare concupiscentiam.

P. 629.

Urgebis 2. cum Auctore Vindiciarum Sancti Thomæ circa gratiam sufficientem sect. 3. art. 4. apud causam Arnaldinam. Ex S. Th. in 1. dist. 47. qu. 1. art. 2. Operatio non correspondet voluntati Dei antecedenti, sed consequenti. Et voluntas antecedens non habet effectum, nisi voluntas consequens adjungatur, p. 525. ait idem S. Doctor Lib. 1. ad Annibaldum distinctione 47. qu. de & seq.

voluntate Dei art. 2. ad 2. Ergo voluntas Dei antecedens est otiosa, & sterilis.

Respondet Gonetus Tom. 1. Disputatione 4. de voluntate Dei antecedente art. 5. paragrapho 2. refellens ex professo argumentum Auctoris citati, distinguendo: Operatio & effectus principalis (qualis est collatio gratiæ efficacis seu præmotionis physica ex parte Dei, ac plenus, & perfectus ex parte voluntatis consensus in opus bonum) non correspondet voluntati Dei antecedenti, sed consequenti, concedit: operatio & effectus minus principalis, qualis est præparatio auxiliorum sufficientium, negat. Quare, addit citatus Theologus: *Voluntas illa antecedens, in statu naturæ lapsæ non est omnino otiosa, & sterilis, nec simplex complacentia de salute hominum per illam enim Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, remedia; & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit Et per illam salus omnium, etiam reproborum, fit saltem incomplete, & iniunctive futura: unde falsum est, & a principiis D. Thomæ penitus alienum Deum per voluntatem antecedentem nihil penitus circa hominum salutem operari, tum refert textum S. Thomæ mox citatum.*

Ibidem respondens huic objectioni auctoris de quo superius, nempe Deus per voluntatem antecedentem nihil velle simpliciter eorum, quæ ad hominum salutem conducunt, quia voluntas illa non absoluta est, sed tantum velleitas; ait, per voluntatem antecedentem Deum nihil velle simpliciter eorum, quæ hominem ad salutem conducunt efficaciter, concedit; ineffaciter, negat: *Licit enim, inquit, media ad salutem efficaciter conducentia, Deus velit, & præparet per voluntatem consequentem . . . media tamen, & auxilia, quibus homo sufficienter ad vitam æternam promovetur, & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referuntur. Addit voluntatem illam antecedentem, voluntatem secundum quid dici, non quidem respectu omnis voliti per voluntatem, sed tantum respectu voliti principalis; hoc est æternæ salutis, & mediæ efficaciter ad illam conducentium; hæc enim per voluntatem antecedentem Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid. Auxilia tamen sufficientia, quæ sunt volitum minus principale, & quæ ad salutem efficaciter non conducunt, Deus vult simpliciter, & absolute per voluntatem antecedentem. Hæc Gonetus e Thomistarum Schola insignis Theologus.*

Dices 2. Omnis gratia interior semper illuminat ac movet voluntatem: ergo semper hunc vitalem effectum assequitur, adeoque ipsi nusquam plane resistitur.

Resp. 1. Falsum esse consequens in sententia illorum, qui dicunt gratiam formaliter, & essentialiter esse illuminationem mentis, & motionem voluntatis, sic enim illuminatio, & motio non est effectus gratiæ, sed ipsamet ejus natura. Ita sensisse aliquos refert Alvarez L. 12. de auxiliis divinæ gratiæ disp. 120. num. 2.

Resp. 2. In sententia eorum, qui contendunt cum Alvarez L. 7. de auxiliis divinæ gratiæ disput. 57. n. 4. gratiam primo prævenientem, formaliter loquendo non esse actum vitalem indeliberatum, sed motionem Dei ordine causalitatis antecedentem actum nostrum vitalem ordinis supernaturalis, distinguendum esse: Gratia illuminando mentem ac excitando voluntatem, aliquem effectum vitalem saltem indeliberatum semper operatur, verum est: quo sensu mox citatus Alvares Lib. 8. disput. 80. num. 3. ait, *comparatione hujus effectus indeliberati* Pag. 648, *auxilium sufficiens semper esse efficax. Effectum vitalem deliberatum semper opera-*

operatur, falsum est. Neque enim in sententia Thomistarum, gratia excitans semper actum deliberatum obtinet ex voluntate, ad quem moraliter tantum disponit, & excitat; ut nempe, accedente gratia operante, actum illum assequatur. Namque si gratia excitans physice moveret suum semper obtineret effectum; ergo moraliter dumtaxat movet. Quapropter semper id obtinet, & assequitur, ad quod movet.

Urgebis. Ergo saltem quando gratia excitans Thomistica, accedente gratia operante, deliberatum actum tametsi inchoatum, & imperfectum obtinet, ipsi non resistitur.

Resp. distinguo consequens. Ipsi non resistitur, ratione illius actus deliberati imperfecti, quem producit beneficio gratiæ operantis, cujus actus respectu, non est tantum sufficiens, sed efficax, concedo: non resistitur ratione effectus ulterioris perfecti, seu boni operis quod non producit, & cujus tantum respectu est, & dicitur sufficiens relative, propter æquales, quas confert vires ad debellandam actualem concupiscentiam ab illo bono opere retrahentem, nego. Itaque gratia excitans Thomistica non semper habet, nec semper privatur effectu deliberato. Quando contingit eam effectu illo deliberato privari, hæret in ordine gratiæ puræ sufficientis: cum vero actum illum deliberatum obtinet; & sufficiens, & efficax vocatur sub vario respectu: efficax quidem, quantum ad effectum illum deliberatum, quem ex gratia operante producit: sufficiens vero, respectu effectus ulterioris, ad quem producendum disponit ac sufficientes relative vires subministrat. *Auxilium actuale, quo actus attritionis elicitur, ait Alvarez citatus l. 8. disp. 71. n. 13. est quidem sufficiens comparatione conversionis perfectæ, & simul efficax comparatione attritionis vel aliorum actuum imperfectorum qui regulariter antecedunt contritionem perfectam: quia idem auxilium quod est sufficiens comparatione unius effectus, simul est efficax comparatione alterius.*

Non pigebit hic monere, Dionysium Raymundum 1. parte c. 4. art. 4. (pag. 122.) aliosque Janseii patronos, quamquam jactitent se omnes excussisse Thomistarum Libros, unum tamen fere laudare Navarretam, quasi docuerit gratiam excitantem Thomisticam semper producere aliquem effectum deliberatum: cum tamen verba, quæ ex ipso laudant, innuant tantum, gratiam excitantem connotare, ac tendere per se ad effectum liberum, qui sensus toto celo differt ab eo, quem ipsi affingunt.

Urgebis denique. Gratia sufficiens Thomistica datur tantum ad posse; atqui semper dat posse: ergo semper obtinet id ad quod datur.

Resp. nego ant. Datur enim non tantum ad posse, sed etiam ad agere; tametsi actum secundum se sola non obtineat. Quod autem semper posse conferat, ipsius natura est; seu, ut ajunt, effectus formalis, de quo non agitur, ubi de resistantia gratiæ.

TERTIA PROPOSITIO.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

Tertia Propositio ex Janzenio legitime extracta.

Ut doctrina Janseii circa libertatem hac tertia Propositione contenta intelligatur.

Observe 1. Libertatem spectari posse, vel genericè prout communis est Deo, Angelis, & homini tum lapso, tum innocenti; vel specificè quoad statum ejus peculiarem, seu quatenus propria est hominis lapsi, & viatoris. De libertate hoc posteriori sensu hic agitur.

Observe 2. triplicem vulgo libertatem distingui: nempe a servitute seu subjectione, a coactione, & a necessitate. Liberum a servitute dicitur, quod liberatur vel a peccato, vel ab ejus miseriis, vel ab alia quacumque servitute: de hac specie libertatis, nulla hic est quæstio. Liberum a coactione, idem est ac spontaneum, & opponitur coacto seu violento: est autem violentum, quod fit ab extrinseco, passo non conferente vim, imo reluctante quantum potest. Liberum denique a necessitate dicitur, quod est indifferens: quæ indifferentia vel est ad duo contradictoria, seu ad agendum, & non agendum, & vocatur indifferentia contradictionis, & exercitii; vel est ad eligendum unum de duobus contrariis, bonum vel malum, virtutem aut vitium, & dicitur indifferentia contrarietatis seu specificationis. Posset admitti tertia quædam species indifferentiæ, cum nempe voluntas ad agendum sive bene sive male determinatur quidem, sed tamen potest hoc vel illud bonum, hoc vel illud malum amplecti, aut non amplecti.

Observe 3. Triplicem hic potissimum distingui debere necessitatem: unam coactionis, alteram naturalem, tertiam simplicem. Necessitas coactionis seu violentiæ, fit a principio extrinseco, nihil conferente, imo resistente passo. Talem necessitatem nusquam voluntati inferri posse, communis est omnium sententia: quia omnis actio voluntatis, eo ipso voluntaria est, adeoque a principio interno, & consequenter non coacta. Necessitas naturalis inclinationis ea dicitur, quæ determinat essentialiter ad unum ex principio intrinseco naturali, qualis est necessitas in omni ente intellectuali, amandi beatitudinem in genere; & in Patre divino, generandi Filium suum; in Patre & Filio, producendi Spiritum Sanctum. Placet aliquibus Theologis, qui juxta observationem Gabrielis in 1. dist. 10. q. 2. in principio: *loquuntur modo minus conformi communibus terminorum acceptionibus*, talem productionem, tametsi necessariam, appellare liberam: quæ quæstio parvi certe momenti est, totaque de nomine, ut ibidem ait Gabriel; nec ad rem nostram præsentem pertinet; cum ipsi Theologi, de quibus mox, asserant, & inter illos præcipue Scotus in 2. dist. 6. q. 2. §. Ad videndam solutionem istarum &c. *Appetitum quantumvis præeunte cognitione intellectiva, non fore liberum libertate sufficiente ad meritum, si desset illi potestas ad oppositum; seu, ut loquitur, si non esset in potestate ejus aliud nec aliter appetere.* Denique necessitas simplex, est invincibilis & insuperabilis ad unum determinationem. Dicitur etiam voluntaria, quia voluntas tali determinationi cum judicio rationis sponte obsequitur, tametsi necessario; neque fieri possit ut ei non obsequatur ac consentiat. Quæ necessitas rursus vel est perpetua, & immutabilis, qualis est in beatis ut Deum ament; vel mutabilis ac transiens, qualis est ea, de qua in tertia Propositione Jansenii agitur.

His præmissis, non ignorabat Jansenius, (Lib. 6. de Gr. c. 6.) doctrinam suam de non requisita in hoc statu ad merendum vel demerendum libertate a necessitate, miram ac stupendam novitatem suam cunctis videndam fore, ac ea offendendos esse viros Catholicos: Ut ergo fucum faceret pararetque sibi effugium, existimavit prælibanda esse quædam de libertate genericè

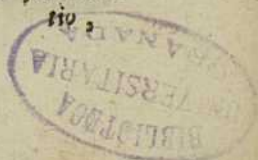
Rice sumpta, ac in præfatione Librorum 6. & 7. de Gratia Christi, in quibus de libero arbitrio agere meditabatur, asserendum, se de illa libertate generice sumpta maxime sollicitum: nimirum ut si contingeret reprehendi quæ de libertate hujus status dicturus erat, statim apponeret, se de libertate generatim sumpta loquutum fuisse. Id ipsum revera data, & non data occasione identidem obtrudit. Verum fraus, & fallacia Janse- nii nullos fefellit. Nemo non vidit illum de libertate hujus status, non de alia, quæ ad ipsius systema non pertinebat, unice cogitare.

I. Ergo asserit, inter essentiam libertatis generice sumptæ & statum ipsius, distinguendum esse. *Inter actum liberum, & statum libertatis permagna differen- tia est*, inquit Lib. 6. de Grat. Christi capite 34. *Aliter Deus, aliter Angeli, via- tores, & primus homo, aliter beati, aliter damnati, aliter homines reparandi, ali- ter Christus Dominus in via constitutus liber fuit. Nec ullo pacto, quæ in uno statu libertatis adsunt aut etiam requisita sunt, ad alterum extendenda sunt.* Et paullo post: *Liberum arbitrium in omnibus sive beatis, sive damnatis, sive viatoribus, sive Deo, sive creatura, uniformem libertatis rationem obtinet, etsi difformem statum.* T. 3. p. 300. col. 1. E. C. Ibid. col. 2. A. Ibid.
Essentialis autem libertatis generice sumptæ ratio, juxta Janse- nium, con- sistit in voluntario deliberato, tametsi necessario, ut mox patebit; quamquam pro vario statu agentis liberi varia, disparque sit ea necessitas. Quod explicat ibidem Janse- nius his verbis: *Liberum arbitrium in Deo per naturæ constantiam, in beatis per gratiæ beneficium ad bonum semper determinatum est; in damnatis ad malum Rursum in Angelis, & primo homine viatore indifferentissimum fuit ad bonum, & malum; in hominibus lapsis viatoribus itidem indifferens, sed longe minus, utpote qui vident aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ In Christo Domino viatore, nullo pacto ad malum flecti potuit. Ita fit, concludit Janse- nius, ut liberum arbitrium pro naturæ cujusque, vel or- dinis divinitus instituti, vel meritorum diversitate, diversum statum sortiatur Citra tamen ullam ipsius liberi, seu formalis rationis libertatis varietatem.*

Igitur, ex Janse- nio, uniformis est in omni agente libero formalis, ac essen- tialis ratio libertatis; quod nempe sit voluntarium deliberatum, tametsi necessarium: quæ necessitas varia est pro vario statu agentis liberi. Im- mutabilis, & perpetua ad bonum in Deo, in Christo, in beatis. Immu- tabilis, & perpetua ad malum in damnatis. In hominibus autem viato- ribus, nec perpetua, nec immutabilis est, sed flexibilis ab bonum, & ma- lum. *Hominum viatorum*, inquit eodem cap. non solum coactionis expertem esse libertatem, sed etiam necessitatis immutabilis voluntariæ, hoc est, eam ad utrumque indifferentem esse (id est flexibilem) fatemur perlibenter. Ibid. col. 1. C.

Prædicant Janse- nii defensores, Paulus Irenæus, Dionysius Raymundus, &c. Janse- nium verbis mox citatis tertiæ Propositioni adversari. Sed observa, quod in hoc ultimo textu Janse- nius dicit quidem non adesse in homine viatore ne- cessitatem immutabilem; seu fatetur voluntatem ipsius remanere semper flexi- bilem: imo non asserit ad libertatem hominis viatoris requiri talem exclu- sionem a necessitate immutabili, quod probat verbis sequentibus hunc tex- tum, ubi aperte profitetur hanc immunitatem a necessitate adesse, vel abesse posse sine dispendio libertatis: nusquam vero affirmat, requiri ad liberta- tem hujus status immunitatem a necessitate simplici, mutabili, ac transitoria.

II. Igitur Janse- nius asserit identidem libertatem in genere in uno volunta- rio deliberato consistere, nec essentialiter aliud postulare. *Voluntas seu voli-*

ib. p. 263. col. 1. D. tio, inquit eodem Libro 6. de Gratia Christi cap. 5. & libera voluntas idem sunt, sicut velle, & libere; & impossibile sit, ut velle non sit liberum. Quia, inquit paullo ante, nihil magis facimus, quando volumus; quam ipsam volitionem; *ib. p. 261. col. 2. E.* & ideo nihil magis in potestate nostra, quam ipsa voluntas, id est, volitio constituta est. Est enim ipsa radix totius libertatis, quæ in omnibus omnino actionibus sive externis, sive internis apparet. Itaque libera est voluntas, hoc est, volitio ratione sui, quia est essentialiter libera; sicut implicat ut volendo non velimus, aut non faciamus, quod volumus; hoc est, ut voluntas non sit voluntas.

Voluntarium porro illud, in quo Janfenius libertatis rationem collocat, debere esse deliberatum, hoc est, ex advertentia, & cum iudicio rationis, & approbatione seu complacentia voluntatis, docet idem Janfenius citato capite 6. Lib. 6. de Gratia Christi, ubi motus indeliberatos, quamquam voluntarios, liberos esse negat; quia in nobis rationis, ac deliberationis usum antevertunt. Et cap. 35. ejusdem Libri. Voluntas, inquit, hoc est volitio, de qua sola tractamus, se ipsa libera est, & contradictionem implicat non esse liberam; quia fit cum volumus, non fit cum nolumus. Et cap. 36. Constat hujusmodi improvisos voluntatis motus esse voluntarios, & sine violentia ex voluntate fluere, nec tamen etiam illo sensu esse liberos. Deest illis quippe id quod præcipuum est, quia non sunt in potestate hominis, non sumus eorum domini, fiunt sine plena rationis advertentia, profluunt invita repugnanteque voluntate, quæ singula essentialiter repugnant libertati. Cum plurima Janfenii testimonia nostri protulissent, ut inde demonstrarent eum tertiam Propositionem revera docuisse, Paulus Irenæus Disquisitione 6. art. 3. Dionysius Raymundus 1. parte cap. 4. & alii passim Janfenii apologista reposuerunt, nequaquam posse colligi tertiam Propositionem ex iis locis; quia in illis Janfenius non de libertate hujus status ad merendum necessaria, de qua tertia duntaxat Propositio, sed de libertate generice sumpta locutus esset.

Verum mala profecto fide, ut fucum imperitis facerent, dissimularunt illi, Janfenium de libertate utroque modo considerata, & quidem potissimum de libertate hujus status disputasse. Quis enim vero facile crediderit, eum unice de libertate generatim & abstracte sumpta, quæ parum vel nihil ad institutum suum conducebat, egisse; non vero de libertate ad merendum vel demerendum in hocce statu necessaria, de qua potissimum, seu potius unice erat questio, ex qua laus aut vituperium actionum nostrarum pendet? Egit profecto de hac ipsa libertate, quam Manichæi negaverant. Pelagiani vero ac Semipelagiani plus æquo extulerant, quam eximie S. Augustinus adversus primos asseruit, & adversus alios intra debitos fines compescuit; quam denique Janfenius ipse, cum efficaci gratiæ motione stare, ac conciliari, ostendere conatus est. Quis porro ita stupidus, qui non intelligat ista pertinere ad libertatem propriam hujus status, non vero tantum ad libertatem universam, ac generice sumptam? Sed juvat adductis ipsismet Janfenii verbis id demonstrare.

III. Janfenius docet, libertatem hujus status ad merendum vel demerendum necessariam, unam excludere duntaxat coactionem ac violentiam, non vero simplicem necessitatem mutabilem, ac transeuntem.

I. Manifeste sequitur hæc doctrina ex prima ejusdem Janfenii Propositione. Cum enim doceat justis aliquibus præcepta esse impossibilia, & tamen eos peccando demereri; coherentem affirmat, ad demerendum non requiri libertatem

rem a necessitate: eadem porro, quantum ad libertatem, Jansenio ratio est meriti ac demeriti. Peccati & operis boni, ait Lib. 4. de statu naturæ lapsæ c. 24. quantum ad vetitum & præceptum, debortationem & exhortationem vituperium & laudem, ipsamque adeo arbitrii libertatem attinet, par est ratio. Ergo &c.

II. Eodem capite de libertate præsentis status loqui Jansenium patet manifeste ex his verbis: Sic ergo & hic, (hoc est in præsentī vita) etiam si ille perversus amor sui, in quem ex Dei dilectione rationalis creatura lapsa est, & in quo ex iustissima Dei damnatione perseverat, & ex quo omnis actus vel omisso damnata voluntatis fluit, firmissime adhæreat voluntati, imo etiam si non solum specificatione, ut nunc est, sed exercitio, quemadmodum amor beatificus esset necessarius, non tamen ex Augustini mente desineret esse liber. Vides ex Jansenio, quod etsi voluntas hac in vita, tam firmiter malo adhæreret, quam beati in calis bono adhærent, adhuc tamen libera foret. Notanda hic obiter fraus Dionysii Raymundi 1. parte, cap. 4. qui citatum Jansenii textum Gallice reddens, suppressit particulam istam *hic*, quia indicat Jansenius, se de libertate hominis lapsi loqui. Parem fraudem videre est in libro, cui titulus: *Refutation de la fausse Relation du P. Ferrier*, ubi hunc textum ex Iprensi referens latine, particulam hanc, *hic*, pariter suppressit.

Libro 6. de Gratia Christi cap. 24. postquam retulit istam S. Thomæ sententiam in 2. dist. 25. art. 4. ad quartum. Nunquam liberum arbitrium ad peccandum compelli seu cogi, quia jam sibi in peccatum non imputaretur. Quasi indicant, addit Jansenius, hoc sufficere, ut in peccatum imputetur, quia non cogitur. An porro libertate generice sumpta hæc dixit Jansenius, sicut contendit Paulus Irenæus Disp. 6. art. 4. argumento 3. Nonne aperte loquitur de libertate hujus status necessaria ad merendum vel demerendum? Ergo docet Jansenius, libertatem illam excludere dumtaxat coactionem, non simplicem necessitatem.

Ibidem cap. 34. Neque enim, inquit, quisquam, spero, ita desipuerit, ut hominem etiam viatorem libertatem amissurum putaret, si liberrima, & liberatrice charitate in humanum liberaretur, & firmaretur arbitrium, ut quod beatis jam in præmium retributum est, in hac vita constitutus amplius jam peccare non posset. Audis loqui Jansenium de libertate hominis viatoris, quam contendit integram fore, & ad merendum sufficientem, etiam si amplius, sicut beati in cælo, peccare homo non posset, nec a bono faciendo cessare.

Et Libro 8. cap. 17. Si etiam in hac vita Dei inspiratio tam stabiliter ac desiderabiliter Deo operante inhaereret voluntati, ut eam non posset abjicere, felicissimum, fortissimum, liberrimumque merito diceretur, atque esset arbitrium.

Et cap. 15. dixerat: Quæ manifestissime clamant, gratiam quamcumque efficacem, etiam talem, qualis in cælo cum summa delectatione dabitur, nullo modo tollere libertatem, quia non tollit voluntatem, hoc ipso videlicet, quo eam non cogit, aut invitam rapit; si enim diligit Deum, ut velit se diligere, & ideo in actu volendi se ipsum movet, & ipsi dominatur, pro tanto dicitur liberum. Cæcus sit oportet, qui non videat Jansenium hic loqui de libertate, sicut & de gratia efficaci præsentis status.

Cap. 5. dixerat; Augustinum contra Pelagianorum querelas liberum defendisse arbitrium: nec tamen unquam vel semel, nec ex professo eum tradidisse, nec per transfennam insinuassee, salvam eatenus manere sub gratia libertatem ejus

Pag. 266. (hominis) quatenus actum volendi sic exerat, ut eum possit suspendendo continere.
col. 2. E.

Denique L. 6. de Gr. Chr. c. 6. Ex quibus, inquit, consentaneum est, omnem omnino voluntatem quantumcumque ad unum determinatam, nulla tali necessitate, qua dicitur necesse esse ut velit, desideret esse liberam, quia non desinit esse voluntas, quæ non esset, si nolemus... Et postea: Sicut libertas esse non potest sine voluntate, ita nec voluntas ulla sine arbitrii libertate. Et infra... Nescio quid manifestius urgentiusque proferri posset ad demonstrandam volitionis cujusque libertatem, etiam illius, quam nos habere necesse est. Ergo Jansenius non tantum de libertate in genere, sed de libertate præsentis status ad merendum vel demerendum necessaria, locutus est.

Cum igitur eodem Lib. 6. c. 6. duplicem necessitatem distinguit, unam coactionis, & aliam simplicem, seu voluntariam: atque illam, non vero istam re-
col. 2. Est ipse pugnare libertati. Cum L. 8. cap. 19. & alibi passim asserit nullam necessitatem actibus voluntatis liberis esse formidandam, sed solam coactionem aut necessitatem violentiæ; non tantum de libertate in genere, sed de libertate hujus status
Pag. 366. naturæ lapsæ hæc ab ipso dicta fuisse manifestum est.
col. 2. D.

Quapropter ne quis ambigua significatione vocis differentiæ decipiatur, provide monet ipse Jansenius quid eo nomine intelligat; nempe unam fere naturalem flexibilitatem voluntatis ad bonum, & malum. Ita L. 3. de statu naturæ lapsæ c. 13. Ex quibus omnibus, inquit, recte colligas, non alio sensu nobis post lapsam ante reparationem superesse libertatem arbitrii ad bonum, nisi quia
T. 2. p. arbitrium est tantummodo capax boni, hoc est, quia Deo quod amisum est repa-
210. col. rante, actualem libertatem arbitrii boni faciendi recipere potest.
1. D.

Et L. 8. de Gr. Chr. c. 20. Hoc ergo modo, inquit, sentit Aug. & Prosper, sub gratia manere peccandi potestatem, quia præter naturalem flexibilitatem ad ma-
T. 3. p. lum, manet etiam concupiscentia, per cujus tentationes animus mutari potest.
368. col. 1. E.
Pag. 367. Paulo ante dixerat: In nobis non solum ipsa potentia voluntatis, quæ de se ad
2. D. malum flexibilis est, sed etiam pondus ad peccandum remanet, quod est peccandi potestas perfectissima.

Pariter per electionem ac deliberationem non id Jansenius intelligit, quod hætenus Catholici: sed per electionem, determinationem tametsi necessariam ex prævia cognitione factam; & per deliberationem, meram objecti cognitionem, ac complacentiam. Lustratis diligenter fundamentis Augustini,
Pag. 309. ait Jansenius Lib. 7. de Gratia cap. 3. quibus tota doctrina de arbitrii libertate
col. 2. A. nititur, nihil aliud existimamus, quam cognitionem ac delectationem, seu delectabilem objecti complacentiam esse id, quod tantam potestatem in liberum arbitrium habet, ut eam facit velle vel nolle; seu, ut ea præsentis actus volendi sit reipsa in ejus potestate, absente non sit.

Tertia Propositio cum delectatione superiori connexa, unde a Jansenio eruitur.

Nullibi apertius elucefcit connexio doctrinæ Jansenii cum delectatione superiori ac relativa, quam in hac tertia Propositione. Cum enim totus in eo sit Jansenius, ut probet liberum in voluntario deliberato reponi, nosque id magis velle, quod magis delectat; consequenter illud magis liberum ipsi est, quod voluntatem majori delectatione demulcet ac rapit, tametsi necessario. Hæc delectatio, ait Jansenius L. 6. de Gr. Chr. c. 35. sicut facit voluntatem velle, & sine qua non potest velle, quia non lubet, ita facit eam libere velle.

Et Lib. 4. c. 7. dixerat: Delectationem omnis operationis securæ mensuram esse...
Pag. 378. col. 2. E.

esse... Tanto enim quidque vehementius volumus, quanto delectamur ardentius; quod autem magis volumus ac diligimus, secundum id operemur necesse est.

L. 7. c. 3. Quapropter lustratis diligenter fundamentis Augustini... nihil aliud existimamus, quam cognitionem, ac delectationem, seu delectabilem objecti complacentiam, esse id quod tantam potestatem in liberum arbitrium habet, ut eam faciat velle vel nolle. Et postea sic pergit: Cum igitur vera causa cur arbitrium ad appetendum aliquid moveatur, sit delectatio, qua intrinsecus in ipsa voluntate mulcetur, hinc est, quod consequenter Aug. tradit, tam in appetendo, quam in omittendo peccato voluntatem delectatione liberam fieri. Cum enim hoc sit liberum Augustino, quod est in potestate, seu quod fit cum volumus, necesse est illud ipsum quod arbitrio volendi nolendique causa fuerit, etiam causam esse libertatis... Non aliter potest moveri voluntas ad bonum, nisi quia delectatur bono, quia dulcescit, quia arridet, & placet: qua delectatione, & complacentia si destituitur, velle nullo pacto potest... Quod si delectatio boni velle facit, delectatio quoque ponit actum in potestate voluntatis, hoc enim est in nostra potestate quod fit cum volumus, & hoc ipso etiam liberum facit.

L. 8. c. 9. Pelagianis conquerentibus in sententia Augustini liberum arbitrium per gratiam vel concupiscentiam penitus subverti, non aliter S. Doctorem querimonias illas compescuisse docet Jansenius, nisi quia id maxime liberum sit, quod est voluntarium; eoque magis voluntarium, quo fit ex majori titillante ac proritante delectatione. Ad has, inquit, acerbas Pelagianorum inquisitiones nihil iterum iterumque respondit Aug. nisi falsum esse quod querebantur: eo quod non in homine alius, sed ipse homo propria voluntate ac delectatione peccaret... Nec ad hoc ipsum aliud respondet Aug. ut liberum salvet arbitrium; nisi hominem non cogi, sed libenter cum delectatione, & ideo propria, & libera voluntate peccare... Et concludendo, clarius colligens id quod dixerat, nec aliter liberum arbitrium in peccando querendum esse significans, nisi quia vi delectationis istius, quam dixerat, non alius quispiam cogens hominem, sed ipse homo delinitus propria voluntate peccatum facit. Idem affirmant de necessaria ad opus bonum delectatione: Opus bonum, inquit ibidem, ex celesti delectatione, ideoque propria voluntate operatur. Quæ sane sicut capitaliter adversantur indifferentie ad utrumlibet, ita determinationem potius voluntatis ad unum evidenter probant. Delectatio quippe non indifferentem facit voluntatem, sed indifferentem ad alteram partem vehementissime trahit.

Ad hæc coherenter Jansenius docet, beatos in cælis libere amare Deum, eoque liberior, quo majori voluntatis affectu ex summa, qua perfunduntur, voluptate in eum ferantur. Quod ex professo demonstrat c. 10. L. 6. de Gr. Chr. & Lib. 8. c. 25. ait: gratiam quantumcumque efficacem, etiam talem qualis in cælo cum summa delectatione dabitur, nullo modo tollere, Bonaventuræ iudicio, libertatem, quia non tollit voluntatem, hoc ipso videlicet, quo eam non cogit, aut invitam rapit. Nec inde tamen infert Jansenius, beatos in cælis mereri, quia sunt in termino, ubi nullus est amplius merito locus.

Verus, ac germanus tertiæ Propositionis Jansenii sensus.

Quæ ex Jansenio relata mox fuere testimonia, tertiæ ipsis Propositionis sensum manifeste produunt, ac oculis ipsis veluti subjiciunt.

Sensus est, aiebat Hallerius in Scripto sæpius laudato, ut actio, quæ meritoria, aut demeritoria est, libera censeatur, non requiritur, ut fiat cum indifferentia, sed sufficit modo voluntarie, & sine coactione fiat.

Hæc

Hæc autem sententia, pergit Hallerius, eadem est, ac Calvinii, qui nunquam eo sensu negavit liberum arbitrium, quasi actiones nostræ voluntatis non essent voluntariæ, sed eo sensu, quod negaret nobis inesse indifferentia ad utrumlibet.

Itaque non alium in hac tertia Propositione sensum Jansenius expressit quam istum: Omnem scilicet deliberatum voluntatis actum tametsi necessarium, eo ipso liberum esse libertate ad merendum, vel demerendum sufficiente, quod fiat per delectationem relative victricem, seu cælestem seu terrenam; qua voluntas non invita quidem, nec coacta, sed sponte, ac consentiendo necessitate simplici ad unum applicatur, & determinatur.

Hunc magistri sensum indicant discipuli in famoso trium Columnarum Scripto, ubi sic loquuntur: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate infallibilitatis, sed sufficit libertas a coactione cum iudicio rationis, si consideretur præcise essentia libertatis, & meriti, quamquam ex ratione status semper reperitur indifferentia potentiæ, quæ voluntas etiam sub gratia proxime necessaria, & ex se efficaci potest non velle; non tamen ut unquam simul cum eadem gratia non velit.*

Observa necessitatem infallibilitatis in vocabulario Janseniano esse necessitatem simplicem, ut supra jam vidimus, & infra pluribus probabimus. Rursus indifferentiam potentiæ, vel esse dumtaxat flexilitatem liberi arbitrii ad bonum, & malum, vel meram potentiam absolutam, & abstractam ad actum oppositum; non vero potentiam relativam sensu toties a nobis inculcato. Denique potentiam nusquam cum actu conjunctam, esse absolutam non relativam, qua de re superius.

Sensus alieni, & extranei, qui tertiæ Propositioni Jansenii maligne affingi possent, quos tamen legitime sumpta apud Jansenium non habet.

Sensus tertiæ Propositionis non est, necessitatem naturalem qualem habemus ad amandam beatitudinem in communi; aut involuntariam, qualem etiam exprimimus in motibus primo primis, & indeliberatis, vel necessitatem antecedentem, hoc est, quæ antecedit, & rationis advertentiam, & gradum superiorem actualis concupiscentiæ, & cujus effectus (ut ait D. Nicole in suo Systemate pag. 64.) independens est a voluntate, & consensu; vel necessitatem immutabilem, qua voluntas alicui parti est immobiliter, ac perpetuo affixa; vel necessitatem absolutam, quæ ex se semper, & ubique, ac præcise subjecti circumstantiis, ad unum quid invincibiliter, ac insuperabiliter determinat; vel necessitatem exercitii; quæ nempe aliquis actus singularis ita necessario elicitur, ut excludatur omnis opposita, vel minima delectatio, qualis est in beatis ad amandum Deum clare, & intuitive cognitum. Sensus, inquam, non est, ejusmodi necessitatis species non nocere merito hominis lapsi, & in quibusdam hujusce status meritoriis actionibus reperiri: certum etenim est, eas omnes a Jansenio disertis verbis excludi tamquam alienas a libertate, ut nunc est. Verus sensus est, necessitatem simplicem, deliberatam, voluntariam, mutabilem, relativam, specificationis, quæ absolutam quidem, sed non relativam ad præsentis subjecti dispositiones potentiam relinquit, (quas necessitatis species Jansenius admittit,) coherere cum libertate hujus status.

Neque etiam sensus Propositionis est, libertatem hujus status conciliari cum physica necessitate; si per physicam necessitatem eam intelligas, quæ

quæ aut plane involuntaria est, aut aliunde, quam ex superiori delectatione profuit. Hujusmodi necessitatem ultro respuunt Janseniani, non eam vero, quæ oritur ex delectatione superiori, & ex prævia cognitione, ac deliberatione voluntatis. An vero talis necessitas dicenda sit physica, & moralis in doctrina Jansenii mox inquiremus.

A D D I T I O.

(*)

Nequæ sensus est, liberum arbitrium inanem veluti bilancem esse, sine ulla prorsus actione. Id quidem Jansenianis tribuit Auctor operis de Theologicis disciplinis T. I. lib. 4. c. 13. Janseniani, inquit ille, in hoc turpissime errant, ut liberum arbitrium, quasi mortua esset bilanx, non vis, nec aliqua facultas, positum inter cupiditatis & gratiæ æqualia pondera, opinentur nihil posse operari, ita ut necessario agat quod amplius delectat, uti statera a graviore pondere dejicitur. Verum Clarissimus Vienneſis in Gallia Archiepiscopus Jansenismi rediſſiſſi p. 184. seq. affingi hic Jansenianis errorem, a quo distant longissime, demonstravit.

(*)

Istos a mente Jansenii alienos 3. Propositionis sensus discipuli ejus ultro rejiciunt.

In Scripto trium Columnarum fatentur nonnisi maligne istum tertiæ Propositioni affingi posse sensum: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate naturali, qualis etiam reperitur in moribus indeliberatis, sed sufficit mera libertas a coactione.* Diar. p. 471.

In sollemni Scripto: *In nomine Domini*, duplicem distinguunt necessitatem: unam conditionatam, alteram absolutam. Pag. 20.

Conditionatam appellant, eam quæ ad bonum determinat per inconstantem, & amissibilem gratiam, ut infidelibus sanctis: absolutam vero eam, quæ determinat ad bonum per immortalem, & inamissibilem gratiam, ut in Angelis, & beatis. Conditionata dicitur altera, quod gratia obſistente, vel adſistente, bonum, vel malum possimus simpliciter velle; posito tamen, quod adſit gratia, jam non possimus nisi bonum velle. Absoluta dicitur altera, quod fixa in nobis, & radicata gratia, jam absolute nonnisi bonum possimus velle. Hac exposita distinctione, contendunt in natura lapsa per accidens tantum necessitatem non absolutam, sed conditionatam meritum parere. Inde fit, ajunt, ob præsentem statum Sanctorum merita partim contingentia, partim esse necessaria. Contingentia quidem, quod fiant Pag. 21.
ex gratia qua Sancti possint excidere; necessaria vero, quod posita gratia ex ea deriventur non mobiliter, sed necessario, & liberrime simul; cum non ex premente, sed ex liberante fluant necessitate... Et postea: *Itaque per accidens fit in natura* Pag. 22.
lapsa, ut ad merendum, vel demerendum sola libertas a coactione non sufficiat, sed requiratur & libertas ab absoluta necessitate. Perspicue his verbis patet, non aliam a Jansenianis necessitatem a libertate excludi, quam cogentem, vel absolutam, perpetuam, & immutabilem; non vero simplicem, fluxam, & transeuntem, quæ a superiori delectatione ad unum invincibiliter, & ineluctabiliter determinante oritur.

Sambovius in Tractatu de Gratia jam citato. *Propositio*, inquit, *intellectuæ*
de

Paulus
Irenæ.

de libertate electionis, quæ est libertas per quam meremur in via, & eadem intellecta de necessitate ab interiori inclinatione procedente, siue intrinseca, quæ sit absoluta, est falsa. Nam libertati electionis essentialis est indifferentia ex parte potentia... talis autem indifferentia opponitur necessitati interiori absolutæ, qualis est necessitas, quæ Deus amatur a beatis. Intelligitis rursus non aliam huic Theologo videri necessitatem libertati hujus status contrariam, quam quæ absoluta est, ac immutabilis, non relativa, simplex, ac transiens.

Idem docet Dionysius Raymundus 1. par. c. 4. art. 9. ubi cum ait, remanere in Sanctis sub motione gratiæ victricis, etiam peccandi potentiam; absolutam intelligit sensu ipso Jansenii, quem laudat: nimirum propter concupiscentiam, quæ hac in vita semper remanet, & ad peccandum inclinat, non vero relativam; quia sub motione delectationis gratiæ victricis, voluntas non est ad actum oppositum expedita. Ex his perspicue intelligitur, inquit Jansenius L. 4. de Gr. Chr. c. 6. tantopere necessariam esse istam delectationis divinæ gratiam, quando cum terrenarum rerum tentationibus, ac delectationibus dimicamus, ut nisi major fuerit, quam terrena, quæ noster affectus detinetur, fieri possit, quin propria voluntatis infirmitate vincamur. Major enim delectatio nunquam sane delectatione minore superabitur. Paulus Irenæus Disq. 6. p. 254. col. 2. Hoc tantum docuit Jansenius, inquit, 1. libertati in genere solam repugnare coactionem, quatenus hac etiam comprehenditur necessitas naturalis, &c.

Quæres 1. an Janseniani delectationis necessitantis voce utantur. Respondet Paulus Irenæus Disq. 4. art. 7. Augustinianos necessitantis nomine raro admodum, nec fere unquam sine explicatione subjecta uti. Necessitantis vero gratiæ voce, quia malo animo ficta, & composita est, nusquam illos usos reperies.

Ludovicus de S. Amour Diarii par. 6. c. 21. ait, nusquam Augustinianis in animo fuisse ridiculum illud, ac insulsum gratiæ necessitantis, quo indifferentia voluntatis penitus tollitur, phantasma defendere.

D. Nicole in suo de Gratia Systemate, dicit omnes prorsus homines solo naturæ ductu in eam conspirasse sententiam, nemini ad penam imputari posse, quod necessitate physica, & antecedente commisit. Per necessitatem physicam eam ille intelligit, quæ antevertit rationis, & deliberationis usum.

Abbas de Bourzeis in 4. Colloquio pariter asserit Augustinianos facile consentire reticendum esse nomen necessitatis, seu physica, seu moralis. Quia necessitatis nomen invidiosum est, ultro Janseniani, ne Catholicos offendant, illud suppressi consentiunt, modo tamen sensum nomine expressum retineant. Certo sensu, ait mox citatus Abbas, dicimus nos non posse non consentire gratiæ, seu gratiæ necessario consentire... de hujusmodi loquendi formulis parum solliciti sumus, iis non adhaeremus, raro aut nusquam iis utimur. Nobis sufficit, pergit ille, quod hac sola nobis veritas concedatur, quoties nimirum gratiæ Dei consentimus, id oriri semper ex eo, quod rectus amor, quem Deus inspirat, viribus superior est perverso amor, & quia viribus superior est, idcirco eum certissime superare.

En radix, ac fundamentum veræ, propriæ, ac realis necessitatis, cui voluntas resistere relative non potest. Modo fundamentum istud in tuto sit, parum de nomine solliciti videntur Janseniani, rem nomine significatam foveant, ac retinent, tametsi repudiato ipso nomine.

Quæres 2. an in rei veritate necessitas, quam delectatio superior imponit,

ponit, juxta doctrinam Jansenii, dici merito possit antecedens, absoluta, physica, vel moralis.

Resp. litem esse de nomine, quæ remota omni ambiguitate facile solvitur.

I. Si antecedens necessitas ea dicatur, quæ vel rationis, ac deliberationis usum, vel superiorem delectationis gradum antevertit, vel cujus effectus est independens a voluntate, & consensu, procul dubio necessitas agendi sub motione delectationis superioris, antecedens dici non debet in mente Jansenii; quia actio ex tali necessitate elicitæ, voluntaria est, ac deliberata, ipsumque supponit actualem delectationis superiorem gradum. Alio tamen sensu antecedens merito dici potest, quia oritur ex delectatione prævia indeliberata, quæ, ut loquitur Jansenius, non est in potestate voluntatis, ut eam nempe habeat, vel rejiciat; & quæ actum voluntatis deliberatum necessario producit, cum necesse sit, ex Jansenio, voluntatem secundum id operari, quod ea magis delectat.

Neque porro eadem est ratio præmotionis physica Thomistarum: hæc enim unum actum secundum respicit, non vero primum; adeoque ea vel præsentæ, vel absente potentia est relative expedita ad oppositum. E contra delectatio superior Jansenii, potentiam ipsam simul, & actum secundum confert; unde sine illa non tantum actio non fit, sed nec fieri potest. *Non aliter*, ait Jansenius L. 7. de Gr. Chr. cap. 3. *potest moveri voluntas ad bonum, nisi quia delectatur bona, quia dulcescit, quia arridet, & placet: quia delectatione, & complacentia si destituitur, velle nullo pacto potest.* Et L. 2. c. 4. *Hoc ipso quo datur, (adjutorium quo) simul usus ejus, & influxus potestatis datur. Est enim hoc ipsum, quod suapte efficacia facit influere facultatem . . .* *Dat enim simul & posse, & operari.*

T. 3. p. 311. col. 1. B. Ib. p. 41. col. 1. A. Ib. col. 2. C.

II. Inde liquet quo sensu eadem necessitas agendi sub motione superioris delectationis, dici possit consequens, vel non consequens. Janseniani consequentem appellant, ac similem ei, quam Thomistæ, secundum illos, admittunt in sensu composito suo physica præmotionis; eo nempe, quo supponat præviam mentis cognitionem, ac deliberationem voluntatis. Verum speciosis illis verbis imponunt. Ista quippe voluntatis deliberatio apud ipsos non est, sicut Catholici vulgo intelligunt, vis electiva, seu activa illa indifferentia, qua voluntas potest relative ad præsentæ circumstantias agere, vel non agere; sed est mera voluntatis, præunte judicio rationis, in objecto suaviter alliciente complacentia, & quidem necessaria, a qua seipsam cohibere non potest, cum necesse sit, ut sequatur id quod eam magis delectat. Ergo cum necessitas illa agendi sub motione delectationis superioris, non oriatur ex indifferentia voluntatis seipsam pro arbitrio determinantis, imo potius voluntatem ad unum invincibiliter, & insuperabiliter determinet; prorsus abusive, & ad fraudem consequens appellatur. Namque recepto, & communi Scholarum usu, necessitas consequens ea est, quæ sequitur ex ipsa libera voluntatis determinatione, seu ex usu, & exercitio libertatis; qualis est necessitas loquendi in eo, qui cum liber, ac indifferens foret, ut loqueretur, seipsum tamen ad loquendum libere determinavit.

Non minus abutitur Jansenius cum suis isto Thomistica Scholæ loquendi modo, in sensu composito. In sententia quippe Thomistarum, sensus compositus præmotionis dicit tantum, non posse quidem componi actionem cum non actione, aut ejus contraria; ut semper remanet relative expedita,

Jans. L. 8. de Gr. Ch. c. 10. p. 367. 2. col. A. exponit sensum compositum, & divinum.

dita, & libera facultas ad oppositum. In mente autem Jansenianorum, necessitas illa in sensu composito delectationis superioris, importat secum non solum actum ad quem determinat, & exclusionem actus contrarii, sed & negationem potentiae relative ad oppositum expeditae.

III. Eadem illa necessitas aliquo sensu dici potest absoluta, & non absoluta. Non est absoluta, Jansenii sensu, idest talis, quae competat delectationi naturae in se absolute spectatae, sine ullo ad praesentes subjecti circumstantias respectu: quia secundum Jansenium, delectatio in se absolute neque victrix est, neque victa; sed aut victrix, aut victa dicitur relative per comparisonem ad aliam oppositam majorem, vel minorem. Absoluta nihilominus dici utcumque potest, idest propria, vera, & realis, cui voluntas relative non potest non obtemperare: quamquam in rei veritate, satis accurata, ac nitida non est, nec rei praesenti accommodata hac loquendi ratio. Necessitas enim, quae oritur ex delectatione relative victrice, non absoluta sed relativa dicenda est: praesertim cum Janseniani, ut vidimus, potentiam absolutam ad oppositum ultro se admittere profiteantur, ac in ea admittenda se Catholicos habendos esse confidant.

IV. Si necessitas physica ea tibi sit, quae est involuntaria, aut a voluntate independens, iudiciumque rationis antevertit, fatemur ultro a Jansenio, ejusque discipulis rejectam illam fuisse. Si vero ea intelligatur, ut intelligi profecto debet, quae oritur ex delectatione superiori voluntatem ita physice movente, & applicante ad unum, ut expedita relative non sit ad oppositum, physica est in doctrina Jansenii, non tantum morali. Sic ille loquitur L. 8. de Gr. Chr. c. 3. *Non aliter, inquit, hoc facit (delectatio gratiae) quam voluntatem inclinando, applicando, determinando, & quia praevenerit ipsam voluntatis praedeterminationem, etiam praedeterminando, non solum moraliter, sed vera, reali, & physica determinatione. Moralis enim praedeterminatio illa dicitur, quae tantum se habet ex parte objecti, quemadmodum facit ille, qui consulit, suadet, praecipit, rogat, blanditur, sive extrinsecus, sive intrinsecus; sed haec, se habet in ipsa potentia voluntatis, quam propriae suavitatis magnitudine ad volendum applicat, & applicando determinat, utpote causans in ea hoc ipsum, ut se determinet, ideoque praedeterminat.*

Pag. 146.
col. 2. E.

Hac Jansenius aperte, ac candide: ex quibus sequitur, necessitatem agendi sub motione physica delectationis superioris, esse pariter physicam.

Verum divisi nihilominus inter se fuere delectationis superioris relative patroni, circa necessitatem illam physicam, vel moralem appellandam; qui Jansenii principiis tenacius, ac pressius adhaerere, ii moralem esse negarunt.

Leonardus Van Roy Augustinianus Facultatis Theologicae Lovaniensis Licentiatus, ac Theologiae Professor, in Theologia morali Antuerpiae typis edita an. 1702. 1. par. Tract. de Actibus humanis, quaest. ultima c. 4. quod est de voluntario libero, haec sibi objicit: *S. Pater, (Augustinus) peccata necessitatis adstruens, non de necessitate proprie dicta, sed de morali, juxta quam difficile est a peccato abstinere, loquitur. Cui objectioni respondet, negando assumptum. Quia, inquit, gratiam Dei ad bene agendum, & peccata evitanda, voluntati sic necessariam asserit, quemadmodum lux ad videndum requiritur: porro sine luce non dumtaxat difficile admodum, sed quodam sensu impossibile est cernere; ergo luce subtrahita gratiae, voluntas bene agere, & offensam declinare nequaquam potest. Deinde si de morali tantum necessitate egisset, definitionem suam a Juliano sibi objectam, etiam peccato, quod est poena peccati, adaptare facile potuisset.*

potuisset; quod tamen S. Pater ne vel conatur; solummodo respondens, peccatum esse voluntatem retinendi, vel concupiscendi, quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere.

Auctor recentior Institutionum Theologicarum Tom. 5. Tract. de Gratia, docet pariter necessitatem illam non esse moralem, tametsi eam non appellet physicam. Et vero exempla, quibus Janseniani passim exprimunt necessitatem delectationis superioris, & ipsius modum agendi, ostendunt superiorem delectationem vinci non posse per inferiorem oppositam, ne quidem physice. Exempla, inquam, hæc ex physicis petita, non tantum moralem, sed physicam arguunt impotentiam; ac consequenter physicam agendi necessitatem sub motione majoris delectationis.

Alii vero inter apertos Jansenii defensores, hac sibi constituta necessitatis physica notione, quod nempe involuntaria sit, omnemque rationis, ac deliberationis usum antevertat, invidiosum illud necessitatis physicæ nomen, quod destructæ libertatis ideam ingenerat, omnino rejecerunt, substituta molliori, ac mitiori necessitatis moralis appellatione. Ita Arnaldus 2. par. novæ defensionis Novi Testamenti Montensis adversus D. Malet. L. 9. c. 6. ubi loquens de obduratis, omni gratia ne convertantur destitutis, dicit eos habere *impotentiam moralem* ad conversionem.

D. Nicole in Systemate gratiæ, repudiata, ac negata prorsus physica impotentia, quæ oritur vel ex defectu potentiæ physicae, seu ex absentia alicujus per se, & naturaliter, ut ita dicam, requisiti, vel ex impedimentis physicis, seu, ut ait, *involuntariis* potentiæ injectis, qualem impotentiam cernere est ad ambulandum in eo, qui aut fractos habet pedes, aut vinculis ligatos: aliam agnoscit, quam appellat voluntariam, quia dependenter a voluntate effectum consequitur. Talem ait esse impotentiam, quæ ex ardentissimo quantumlibet rei alicujus effectum oritur, v. g. amore erga conservationem vitæ, divitiarum, &c. quo fit, ut sponte vita, & divitiis se privare non possit, qui utrumque vehementissime diligit; inde in illo homine necessitas voluntaria conservandi vitam, & divitias. Talem contendit ille esse necessitatem bene agendi sub motione gratiæ victricis. Vide & p. 64. ubi negat eam antecedentem dici debere, quia licet gratiæ motio sit prævia, & antecedens, tamen non habet effectus independentes a voluntate, ejusque consensu.

Dionysius Raymundus Paralleli c. 5. ait; *in doctrina Jansenii ardentem cupiditatem nonnisi moraliter determinare voluntatem ad malum*. Ad marginem citat Jansenium L. 4. de statu naturæ lapsæ c. 21.

Auctor Libelli cui titulus: *Defense des tous les Theologiens, & en particulier des disciples de Saint Augustin, contre l'Ordonnance de M. l'Eveque de Chartres* (du 3. Aout 1603.) art. 15. p. 326. & apud auctorem Historiæ Casus conscientiæ Tom. 3. pag. 323. aut duplicem impotentiam accurate distinguendam esse: unam moralem, alteram physicam, & absolutam. Prior, inquit, excludit dumtaxat potentiam, quæ in actum reducitur; posterior vero excludit omnem potentiam, etiam eam, quæ nunquam in actum erumpit, quamdiu voluntas ad unum determinata remanet. Priori impotentia morali impossibile est gravem Magistratum histrionem agere: at impossibile ipsi non est physica impotentia, cum habeat realem, activam, & physicam ad hoc facultatem, qua tamen nusquam utetur, quamdiu sui compos erit. Non aliam autem ibidem auctor ille, Jansenio

P. 541.
& 542.

Edic-
nis col.
p. 300.
P. 8. 9.
& 10.

P. III.

nio si quis alius addictissimus, impotentiam ad oppositum sub motione gratiæ victricis agnoscit, quam moralem. Idem rursus probare intendit art. 17. ubi varias vocis necessitatis significationes exponit.

Auctor Libelli cui titulus: *Response aux remarques sur les declarations de M. Coët*. Tomo 3. Historiæ Casus conscientiæ pag. 599. eandem moralem necessitatem ad bonum, præsentē gratiā efficaci; & ad malum, illa absente, contendit admittendam esse; eo ipso, quo admittitur gratiæ per se efficaci ad singulos pietatis actus necessitas.

Uno verbo, quotquot ex Jansenianis volunt, aut a voce necessitatis abstinendum esse, aut physicam aperte rejiciendam, ii sub alio mitiori vocabulo necessitatis moralis, eundem plane sensum ingerunt, talem scilicet inducentes necessitatem agendi sub motione delectationis superiori, cui voluntas relative, & in his circumstantiis non possit non consentire. Dicatur hæc necessitas moralis, non vero physica, perinde est; atque mutato nomine eadem difficultas recurrit. Ne ipse quidem Jansenius necessitatem hujusmodi recusaret morale appellare, quæ nihil plane suo noceret systemati. An vero moralis idcirco dicenda, quia vel delectando operatur, vel ad mores pertinet? Esto, ita sit: at nusquam id negaverit Jansenius, qui vim illam gratiæ in delectatione superiori reponit, eamque ad mores melius informandos pertinere procul dubio non diffitetur. Ergo ad declinandam erroris Janseniani suspensionem, non sufficit, quod moralis dumtaxat impotentia, vel necessitas admitti dicatur, ultro subscribent Janseniani; sed necesse est eam necessitatem rejicere, quæ oritur ex motione superioris delectationis, quæ voluntas ita rapitur, ac ligatur, ut per oppositam, quæ in Jansenianorum sententia minor est, delectationem expedita, & libera non sit, ut possit, vel resistere, vel actum contrarium elicere.

Abusive prorsus, nostro quidem judicio, talis impotentia, vel necessitas moralis nuncupatur. Ex communi quippe, ac recepto usu necessitas moralis omnino impropria est, neque veram ullo modo impotentiam, sed summam dumtaxat agendi, vel non agendi difficultatem significatione sua importat; ipsique voluntas non tantum resistere potest, sed aliquando re ipsa resistit. Talis est v. g. necessitas agendi ex inveterato quodam habitu. An qui v. g. avaritiæ, vel prodigalitatis diuturnum contraxit habitum, ita semper agit ex avaritia, aut prodigalitate, ut avarus nihil unquam donet; aut prodigus retineat? Verum multum profecto distat impotentia, vel necessitas moralis Janseniana. Stante quippe delectatione superiori ad unam voluntatem determinante, actus oppositus non tantum nusquam fit, sed nec relative fieri potest, ob virium inæqualitatem delectationis inferioris respectu superioris. Istam porro necessitatem appellare moralem, manifesta videtur illusio, ac nominis abusus ad errorem Jansenii involvendum, & occultandum compositus: quamquam, nec patienter ferunt aures Christianæ dici, hominem seu bene, seu male agat, non posse unquam, propter impotentiam moralem, quæ premitur, aliter agere, quam agit re ipsa.

Verum, inquires, in sententia eorum Theologorum, qui admittunt ad singulos pietatis actus gratiam moraliter ex se efficacem necessariam esse, nonne sano sensu dici potest, sub motione illius gratiæ moralem adesse necessitatem ad bonum; & illa absente, moralem necessitatem ad malum? Pariter licet homo justus possit absolute omnia peccata venialia vitare, licet Magistratus gravis, ac sapiens possit physica potentia histrionem agere; quia tamen nunquam con-

tingit, ut vel iustus omnia peccata venialia fugiat, vel sapiens Magistratus ludat in Theatro, idcirco vulgo dicitur moraliter impossibile esse iusto, ut omnia peccata venialia fugiat; & sapienti viro, ut ludat in Theatro. Pari igitur ratione, quia nusquam contingit hominem gratia victrice excitatum male agere, dici potest eum moralem tunc habere impotentiam ad malum.

Resp. 1. Non posse admitti necessitatem moralem in illa Catholicorum quorundam sententia, sub motione gratiæ per se efficaci. Necessitas quippe moralis agendi, juxta communem, ac receptam acceptionem, oritur ex difficultate contrarium agendi, aut abstinendi ab actu: sæpe vero contingit, ut per gratiam efficacem homo res sibi difficillimas perficiat, ad quas posset dici habere impotentiam moralem; cum v. g. tentationibus externis, & internis undique vexatus, vixque ullo rerum celestium affectu sensibili recreatus, nihilominus quod Deo placere novit, constanter, & heroice aggreditur, certe non necessitate morali ad bonum determinatur, imo impotentiam moralem, qua retardabatur, vincit, ac superat.

Resp. 2. Quod etsi aliquo sensu tolerabiliter admitti posset ea in sententia moralis necessitas præsentæ gratiæ efficaci, propter nimirum infallibilem connexionem effectus cum tali gratia, & moralem impotentiam ad bonum absente gratia efficaci, nihilominus tolerari id non posse in systemate delectationis relative victricis. Ratio discriminis aperta est; quia præsentæ gratiæ efficaci, voluntas etiam relative expedita est ad resistendum; & ea absente, voluntas per gratiam sufficientem etiam relative ad gradus oppositæ actualis cupiditatis capax est, & pares seu æquales saltem vires habet ad operandum seu immediate, seu saltem mediate: non ita absente superiori, ac relativa Jansenii delectatione: tunc enim voluntas ex sola gratia parva, comparate ad superiorem actualem concupiscentiam, non potest bene agere ne mediate quidem, quia parva illa gratia relative satis virium non habet, ut possit oppositam illam majorem cupiditatem superare; & quando Janseniani ajunt, interdum parvam illam gratiam ad majorem disponere, ludunt profecto; non enim disponit relative, sed tantum absolute: quia hoc duntaxat sensu dici potest disponere, quatenus si ei ardentior cupiditas non resisteret, major accederet Dei gratia. (Qua loquendi ratione interdum Thomistæ utuntur occasione suæ gratiæ sufficientis.) At cum in systemate Janseniano non possit voluntas relative non resistere huic parvæ gratiæ, quandoquidem majori opposita detinetur delectatione, non debet quoque his in circumstantiis gratia illa parva relative dici disponere ad majorem: imo nec absolute, quia in eodem systemate, gratia illa parva, si fides Jansenianis habeatur, se sola sine novo ex parte Dei auxilio, per solam concupiscentiæ imminutionem opus bonum perfectum exprimeret; ut quid ergo necesse est, ut ad majorem gratiam disponat?

Quæ vero prolata sunt exempla idonea non videntur, nec ad rem nostram præsentem accommodata. Justus etenim non habet potestatem veram vitandi omnia simul, & collective peccata venialia, Conciliumque Trid. sub anathemate prohibet dicere, esse in ullo homine etiam justificato potentiam illa vitandi, sine speciali privilegio, quod soli B. Virgini concessum est; nec certe ulla est in homine facultas, quæ correspondeat illis omnibus simul, & collective declinandis, quamquam ne unum quidem sit in particulari, ac distributive, quod vitare non possit. Pariter homo sapiens

quamdiu sapiens supponitur, non habet nisi valde remotam, impropriad, ac mere organicam potestatem ludendi in publico Theatro; quia nullum omnino assignari potest motivum, quo ad ludum illum moveri possit, adeoque verissimum est dicere, impossibile esse plusquam moraliter, ut vir ille gravis, ac sapiens histrionem agat. At non ita est de homine sub motione gratiæ victicis: namque præter concupiscentiam, quæ ipsum continuo ad malum sollicitat, objectum sub varia specie seu boni, seu mali potest ipsi repræsentari, adeoque movere ipsum sive ad bonum, sive ad malum,

Dices: Sensus quos hic recensuimus alieni, & extranei non sunt, qui soli possunt legitime tertiæ Propositioni damnata adaptari: atqui soli illi sensus possunt legitime adaptari tertiæ Propositioni, non vero sensus proprius Jansenii.

Resp. nego min. Damnata quippe fuit Propositio sensu Jansenii: atqui sensus Jansenii, & discipulorum ipsius, nusquam fuit admittere necessitatem, vel naturalem, vel involuntariam, absolutam, antecedentem, & physicam, sensu superius exposito; ergo sensus illi plane sunt alieni, & extranei tertiæ Propositioni Jansenii. Vide Jansenium L. 6. de Gr. Chr. c. 37. & L. 7. c. 13.

Probabis minorem negatam. Jansenius nusquam negavit, in hoc collap-
 Pag. 300. pte naturæ statu necessariam esse ad merendum, vel demerendum libertatem a necessitate, seu veram, & activam indifferentiam tum specificatio-
 col. 1. C. nis, tum exercitii: *Hominum viatorum*, inquit L. 6. de Gr. Chr. c. 34. non solum coactionis expertem esse libertatem, sed etiam necessitatis immutabilis voluntariæ, hoc est, eam ad utrumque indifferentem esse fatemur perlibenter. Et c. 20. L. 8. probat ex professo, agnovisse Augustinum sub gratia, & ante gratiam indifferentiam contrarietatis, & contradictionis. *Liberum arbitrium*, inquit, ante gratiam quemadmodum etiam sub gratia, indifferentiam contrarietatis, & contradictionis habet; ita videlicet, ut quibuscumque positis, quæ ad agendum bonum, aut malum requisita sunt, possit liberum arbitrium in hac vita facere bonum, & malum; facere alterutrum, & non facere.

Et L. 7. de Gr. Chr. c. 11. profitetur se tantum necessitatem specifica-
 Pag. 330. tionis ad bonum, & ad malum admittere in hoc statu, negare vero necessitatem exercitii, quam eo sensu intelligit, quod licet homo per delectationem superiorem cælestem, vel terrenam, ad bonum, vel malum determinetur, tamen hoc, vel illud bonum delectatione cælesti, hoc, vel illud malum sub delectatione terrestri pro nutu suo libere amplectatur, quæ libertas sufficit.

Quando igitur idem Jansenius L. 6. de Gr. Chr. cap. 6. inter probationes nostras citato, asseruit: *Voluntatem quantumcumque ad unum determinatam, nulla tali necessitate, qua dicitur necesse esse, ut velit, desinere esse liberam quia non desinit esse voluntas*; de libertate generice sumpta, non de libertate præsentis status loquebatur: *Tam orthodoxum erit*, ait Paulus Irenæus loco citato, si de libertate generali intelligatur, quam si de status libertatis in hac vita, falsum.

Quapropter, quæ adversus Jansenium inter probationes nostras momenta protulimus, ut expressam ab illo tertiæ Propositionis doctrinam ostenderemus, laborant errore facti. Cujus quidem erroris, & hallucinationis duplex potissimum ratio, & causa est.

I. Quod non satis distinguamus, sicut Jansenius recte distinxit, inter liber-

libertatem generice, & specificè sumptam, seu inter essentiam, & statum libertatis, atque concludamus, Jansenium negasse requiri ad libertatem hujus status indifferentiam, eo quod negaverit eam requiri ad libertatem generice sumptam, qui certe arguendi motus vitiosus est, ac similis ei, quo quis negaret rationalitatem non requiri ad constituendum hominem, eo quod non requiratur ad illum constituendum in ratione animalis. *Genus* enim, ait Paulus Irenæus Disq. 9. ar. 4. præscindit quidem a speciebus, sed tamen in speciebus est. Gradus sentientis rationem non involvit, & tamen sentiens in homine est, qui rationem habet, non quatenus sentiens, sed quatenus homo. Similiter (pergit) generica illa libertas, quam tractat, & evoluit Jansenius, ut in Deo & in beatis, sic etiam in homine lapsa est, nec involvit etiam in homine lapsa indifferentiam, quatenus libertas est, sed illam aliunde individuo nexu habet adjunctam, quatenus libertas est hominis lapsi & viatoris, sicut sentiens, cum non involvat in se rationem, eam tamen quatenus in homine est indivulso nexu habet annexam. Porro ut idem auctor initio cit. ar. 4. loquitur, nemo libenter non agnoscit S. Pontificem nequitiam sua Constitutione generalem illam attigisse questionem, utrum libertas quatenus Deo competit, Christo, beatis, hominibus, & demonibus, postulet indifferentiam. Nam, & Philosophica potius, quam Theologica est, & nominis plus fortasse, quam rei. Ergo errore facti deceptus fuit Pontifex, cum in censura tertiæ Propositionis existimavit Jansenium ab hoc statu exclusisse indifferentiam arbitrii ad merendum, vel demerendum necessariam. Ita fere Paulus Irenæus, Auctor Libri Collationum inter DD. de Lalane, & Girard ex una parte, & P. Ferrerium ex altera, Colloquio tertio; & Auctor Scripti cui titulus: Responsio ad P. Annatum ann. 1654. qui omnes sibi applaudunt, quasi hoc argumento in fumos habeant omnia, quæ contra Jansenium circa tertiam Propositionem, ut hanc propugnasse convincatur, proferri solita sunt.

Secunda ratio, & causa hallucinationis nostræ hæc est, inquiunt, quod quæ Jansenius obiter, & in loco quodam remotiori, ex hypothese quadam metaphysica non existente dixit, nempe, si homo hac in vita, ex tali gratia qualis in cælo dabitur, careret indifferentia, sicut ea carent beati in cælis erga Deum amandum, adhuc tamen ejus meritum fore; nos ita dictum sumimus, ac si reipsa ex hypothese præsentis docuisset Jansenius, hominem viatorem tali gratia donari, aut tali carere indifferentia; quod certe perabsurdum est. Manifestum enim est ex iis ipsis Jansenii locis, quæ laudavimus, eum loqui ex hypothese metaphysica non existente; adhibet enim semper particulam conditionalem, si; porro a vero prorsus alienum est SS. Pontifices voluisse tertiam Propositionem hoc sensu, & in ea suppositione metaphysica damnare. Verum existimarunt illi errore facti, Jansenium nullam hac in vita admisisse activam arbitrii indifferentiam, quam tamen reipsa agnovit. Ita arguit auctor Libri cui titulus: *Refutation de la fausse Relation du P. Ferrier*, pag. 89.

Resp. neg. ant. Utamque enim indifferentiam activam tum specificationis tum exercitii, qualem Catholici requirunt, Jansenius negavit: Indifferentia quippe activa sensu Catholicorum ea est, per quam voluntas, positis omnibus ad agendum prærequisitis, est expedita relative ad agendum, vel non agendum, aut contrarium agendum; at talis non est activa Jansenii indifferentia: Posita enim delectatione superiori ind. liberata ad unum movente, voluntas necessario ad illud actu etiam deliberato de-

terminatur, neque seipsam a præbendo consensu cohibere potest; quia necesse est, ut agat secundum id, quod magis delectat; adeoque tunc non est relative expedita ad actum oppositum, quem non tantum non vult, sed nec velle potest, defectu delectationis superioris oppositæ.

Fallit igitur Jansenius æquivocatione nominis, cum prædicat in præsentī statu esse indifferentiam ad bonum, & malum. Hæc quippe nihil aliud ipsi est, præter, vel flexibilitatem naturalem arbitrii ad bonum, & malum, sicut ipsemet exponit L. 8. de Gr. Chr. c. 20. & Lib. 3. de statu naturæ lapsæ c. 13. verba superius relata sunt; vel potentiam absolutam, & abstractam ad actum oppositum, non vero potentiam relativam; vel necessitatem fluxam, & mutabilem, sicut aperte declarat in eo ipso loco, quem Janseniani perpetuo venditant ex cap. nimirum 6. Libri 6. de Gratia; vel denique ipsum solum voluntarium deliberatum.

Fallit pariter, cum necessitate exercitii fingit interdum captiosis verbis se a præsentī statu rejicere. Hanc etenim conceptis verbis admittit L. 7. de Gr. Chr. cap. 8. ubi eorum referens sententiam, qui, ut explicent quo sensu Aug. dixerit, majorem esse beatorum in cælis libertatem, asserunt inde esse quia liberius eligit hoc vel illud bonum, contendit nihil a mente S. Augustini dici posse abhorrens magis, & alienum. Itaque verus S. Augustini sensus est, ait Jansenius, arbitrium voluntatis in cælo liberius futurum esse, cum peccare non poterit... quia a tota illa exhausta peste liberatius, quia plenitudine charitatis sanius, quia ineffabili divini amoris delectatione fortius, stabilius, & indeclinabilius. Negat ergo in beatis indifferentiam exercitii. Idem apertius repetit cap. 15.

At ne Janseniani ad solitum effugium recurrant, loqui scilicet Jansenium de sola libertate alterius, non vero hujus præsentis vitæ, audiant quæ paulo post adjicit Jansenius in cap. 9. citato. Nonne videtur, inquit, quantum ex istis omnibus ejus (S. Aug.) testimoniis liquet, ne somniasse quidem unquam de absionis illis glossis verborum ejus, quæ in nonnullis proferuntur? Si enim illos de industria declinare voluisset, non potuisset ab eis longius recedere, non solum in explicanda majori libertate beatorum, sed etiam quacumque præsentis vitæ. (Aures hic arrigant Janseniani) Quacumque præsentis vitæ. Hoc enim confidenter mihi asserere licet, in universis voluminibus, quæ contra Pelagianos exarata sunt... non esse vestigium ullum, quo Aug. unquam de tali indifferentiæ libertate ad eligendum hoc vel illud bonum cogitasse, multo minus ad eam depellendæ calumniæ causâ confugisse videatur.

Et cap. 14. Ipsum, inquit, non consentire, & non facere, gratiæ victricis effectus est. Facit autem hoc gratia fortiter affigendo effectum ipsi justitiæ, ne deorsum cadat, idque non aliter nisi celestis delectationis vehementia, quasi suavi amoris vinculo... Nimirum non solum ut agant bonum, & non malum generaliter, sed etiam ut justi agant hoc bonum, quod non agebant, abstinsant ab hoc malo, quod aliquin agerent, vel agebant.

Eant igitur Janseniani, ac solita sua confidentiâ, & fide prædicent adhuc, Jansenium necessitatem exercitii ex præsentī statu rejecisse. Nisi forte (ut sunt in excogitandis diviticulis inexhausti) intelligant necessitatem illam fatalem, phreneticam, brutalem, quam Manichæi, Astrologi, Stoici, Lutherani invenerunt; qua nempe voluntas imperio suo agere non permittitur, sed ab alio quasi raptu, & impetu præcipitur: non vero aliam molliorem, voluntariam, & infallibilitatis. Revera etenim rem sic levi manu expedit Vin-

centius Lenis in Theriaca L. 2. c. 2. pag. 190. & cap. 5. p. 253. & 261. ubi plenius ille manibus concedit quod volumus, Jansenium scilicet non illam ferream ac physicam admittere in statu presenti necessitatem contradictionis aut contrarietatis, sed aliam molliorem, idest moralem; voluntariam, quia deliberatam, & infallibilitatis, quia talis est, ut voluntas ei relative resistere, aut ad oppositum flectere se nullatenus possit.

Et certe indifferentia exercitii seu contradictionis omnino repugnat systemati Janseniano, quod facile est demonstrare.

I. Cum actu urget aliquod præceptum positivum seu affirmativum supernaturale, deest quoque delectatio superior celestis, voluntas tunc necessitatur ad omissionem illius præcepti in particulari: unde in hac hypothefi, non solum necessitas adest peccandi in genere, sed etiam peccandi hoc peccato in particulari.

II. Si delectatio ad bonum in genere dumtaxat spectatum inclinans, necessario voluntatem trahit ad prosecutionem boni in genere, quidni delectatio inclinans ad aliquod bonum in particulari, necessario quoque ad illud determinat?

III. Si voluntas inter plura bona unum præ alio posset eligere pro nutu suo, quando majus bonum ex iis, quæ occurrerent, præferret, id sibi tribuere poterit, & cum Deo laudem actionis aliquatenus partiri, quod certe cum principiis Jansenii minime cohæret.

IV. Vel unum ex bonis particularibus eligendis plus delectat, vel æqualiter omnia delectant: si prius, illuc necessario vergit voluntas, cum secundum id quod magis delectat, operetur necesse sit: si vero æqualiter placent, suspensa, & anceps in medio remanebit necessario voluntas: si enim cum æqualiter bonum, & malum delectat, non potest voluntas, etiam in hocce statu, ubi est ad peccatum prona, in malum flectere se; quomodo inter duo bona æqualia, unum præ alio poterit eligere? Porro in systemate Jansenii idem censendum de necessitate exercitii quantum ad malum, siquidem apud ipsum, eadem necessitas, & efficacia delectationis, & majoris delectationis ad peccatum reperitur in hoc statu, quæ ad bonum.

V. Denique, cum in doctrina Jansenii liberum idem sit ac voluntarium deliberatum, illudque eo magis voluntarium censeatur, quod fit ex majori delectatione; consequenter illud liberum magis est, quod ex illa majori elicitur voluptate: unde pronum est concludere, sicut reipsa concludit Jansenius, perfectiorem fore libertatem beatorum in cælis, ob magnitudinem, & vehementiam delectationis; imo & libertatem hujus status perfectiorem quoque fore, si talis ipsi daretur abundantia delectationis; adeoque necessitatem exercitii recte cohærere posse cum libertate hujus status. *Hanc electionis liberæ constantiam*, ait Jansenius L. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 25. *si creatura rationalis imitetur, ut pari modo immobiliter in amore creatoris vel creaturæ ad quem se se summa libertate flexerit non solum quantum ad speciem actus, sed etiam quantum ad exercitium perseveret, nihil est cur actus ille non semper dici possit liber eadem libertate, qua ab initio liberæ determinationis liber fuit. Talis enim voluntas, juxta principia Augustini, est in nostra potestate, quia volentibus adest. Porro quia in potestate est, libera est nobis. Ita Jansenius, quibus aperte signi-*

L. 4. de
gr. c. 7.
p. 178.

T. 2. p.
272. col.
1. B.

fiat etiam sublata ab hoc statu indifferentia exercitii seu contraditio-
nis, adhuc in integro futuram libertatem.

Quamquam Jansenius veram exercitii indifferentiam admitteret, (quam
tamen non admittit) nonne vel una specificationis necessitas, Christianas
aures offenderet? Quis enim patienter audiat, hominem justum v.g. dum
peccat mortaliter, necessario peccare? Quid quæso prodest homini justo,
hoc vel illud malum posse eligere, si a gratia necessario excidat, mor-
temque æternam incurrere teneatur? Non minus ægre ferunt aures piæ,
quod asserat justum, quoties bene agit, toties ad bene agendum neces-
sitate determinari. Quod vero asserit objectio, momenta scilicet, quæ in-
ter probationes nostras contra Jansenium protulimus laborare errore faci-
ac duplicem esse hujus erroris causam, & rationem, prorsus negamus.

Ad primam probationem respondeo, nos non ignorare distinctionem,
quam statuit Jansenius inter libertatem genericæ, & specificæ sumptam;
sed distinctionem hanc superfluum, inutilem, & captiosam hic æstimamus,
quia Jansenius loquitur de libertate utroque modo spectata, sicut osten-
dimus; & ab ipsa sub hoc utroque respectu veram excludit indifferentiam.
Quapropter otiosum plane est adductum Pauli Irenæi ratiocinium; falso-
que supponit, nos idcirco concludere Jansenium a libertate hujus status
exclusisse indifferentiam: quia illam excludit a libertate genericæ spectata.
Non ita est sed ex sententia & verbis Jansenii demonstramus, eum reipsa
ex libertate hujus status rejecisse indifferentiam, seu immunitatem a ne-
cessitate. Qui enim eo ipso vult actionem malam esse peccatum etiam
in præsentis statu, quod sponte fiat, nec cogatur voluntas, ille certe non
existimat requiri ex conditione hominis lapsi indifferentiam ad peccatum;
sed Jansenius diserte pronunciat eo ipso, juxta SS. Thomam, Chrysostomum,
& Augustinum, quorum sententiam adoptat, actionem malam, &
omissionem boni esse merito arguendam tamquam verum peccatum, quod
non cogatur homo. Ergo, &c. Porro ita Jansenius L. 6. de Gr. Chr. c. 12.

T. 3. pag. 278. col. 2. B. *Nunquam, inquit, interitum libertati timet (Chrysost.) nisi a necessitate vio-
lentia, atque coactionis: qua absente, satis est, quod sponte volentesque peccant,
& benefaciunt. Et c. 24. abutens loco ex S. Thoma desumpto, in quo agitur
de homine lapsio, addit, quasi indicans hoc sufficere ut in peccatum impu-
tetur, quod non cogatur. Et L. 2. de statu naturæ lapsæ c. 24. Docet (Aug.)
inquit, ignorantia peccatis plenum esse genus humanum; esse quantumvis necessa-
ria, tamen vera peccata; ad culpam imputari; remissione delenda; pœnis plectenda,
&c. Idem passim alibi tradit Jansenius, cui suffragantur discipuli, Aucto-
res Librorum, qui inscribuntur: Seconde Apologie de Jansenius. L. 3. chap.
5. p. 51. Saint Augustin victorieux de Calvin, & de Molina. Premiere conferen-
ce, chap. 53. p. 142. Seconde Conference, chap. 37. p. 153. Cinquieme conferen-
ce, chap. 12. p. 330. Auctor Scripti: In nomine Domini, p. 21. & 24. Proposi-
tiones de Gratia, pag. 20. Apologie pour les SS. Peres, quatrieme, & cinquieme
point, article 28. p. 1044. & 1056. Item, troisieme partie, pag. 627. 628, &
630. Item, Meditations Chretiennes, p. 211. & 212.*

Concedimus ergo perlibenter Paulo Irenæo, S. Pontificem neutiquam sua
Constitutione generalem illam attigisse quaestionem; utrum libertas genericæ
sumpta postulet indifferentiam: neque vero de tali libertate loquitur tertia
Propositio, sed de libertate ad merendum, vel demerendum in statu naturæ
lapsæ

lapsæ necessaria; atque idcirco damnata est, quod asserat non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione. Ac proinde, etiam si Jansenius diceret, quod non dicit, ex conditione status requiri indifferentiam ad libertatem hominis viatoris, non tamen excusaretur a propugnata tertia Propositione; modo affirmaret, ut revera affirmat, ex parte libertate, & meriti, aut demeriti, in homine lapsō non requiri indifferentiam seu exclusionem a necessitate. Et certe si liceret hic ab errore excusare Jansenium, eo quod non dixisset ex parte status, sed tantum in presenti statu non requiri libertatem a necessitate, tertia Propositio, quæ nihil aliud in rigore sonat, optimum juxta Jansenianos pateretur sensum, adeoque in sensu obvio proscribenda non fuisset: atqui tamen merito proscripta illa fuit.

Porro tantum abest, ut ex conditione status hominis lapsi Jansenius requiratur libertatem a necessitate, quin potius præcisè asserat, idque coherentè ad systema suum, non requiri ob conditionem hominis lapsi libertatem a necessitate ad merendum, vel demerendum in hoc statu. Qui enim contendit peccata, quæ vel ignorantia invincibili, vel ex quacumque alia causa necessitante nunc committuntur, non potuisse ullo modo imputari homini in statu naturæ innocentis, (si talia fuisset fingerentur) hominique lapsō dumtaxat merito esse imputanda, ille certe præcisè ex conditione status hominis lapsi affirmat necessariam non esse immunitatem a necessitate. Atqui Jansenius totus est L. 4. de statu naturæ lapsæ c. 22. & 25. & L. 2. de eodem statu c. 4. ut demonstret necessitatē in presenti statu cū demerito conciliari, quia illa necessitas ortum habet, non a naturæ institutione, sed a pœna hominis lapsi; ergo, &c.

Ad 2. probationem, seu causam (ut prætendunt) hallucinationis nostræ: fatemur hypothesin, ex qua Jansenius loquitur, metaphysicam esse nec existentem, qua parte scilicet supponit gratiam hac in vita tantam, quæ hominem in bono constanter, ac immobiliter figat: verum alia ex parte, qua nempe supponit liberum hominis viatoris arbitrium revera indifferentia exercitii destitutum adhuc posse mereri, vel demereri, non metaphysica est, sed vera, & realis Jansenii hypothesis, ac sententia: quia nempe quanto major est gratiæ delectatio, eo magis, juxta Jansenium, perficitur liberum arbitrium, quia perficitur voluntarium. *Arbitrari*, inquit Jansenius L. 8. de Gr. Chr. cap. 17. *quod perfectio gratiæ arbitrii libertatem destruat, stultitiæ singularis est.* Atque inde concludit, quod si homini viatori tanta daretur, quanta beatis in cælo gratiæ delectatio, non violaret, sed summe perficeret arbitrii libertatem: ergo, juxta Jansenium, stat arbitrii libertas cum necessitate exercitii. Si hæc duo distinguere voluisset auctor citati Libri, *Refutation de la fausse Relation du P. Ferrier*, non tot vana, & inutilia puerili fastu protulisset.

T. 3. p. 364. col. 1. E.

Instabis 1. Jansenius non negavit indifferentiam judicii: non negavit enim, etiam posita delectatione victrice ad aliquod objectum prosequendum determinante, subesse semper in illo objecto varias species mali ab ipsius prosecutione de se retrahentes, ad quas intellectus non solum potest attendere, sed etiam actu, & de facto aliquando attendit; sed hoc sufficit ad indifferentiam judicii. Porro ubi est indifferentia judicii, ubi necessario occurrit libertas arbitrii, seu indifferentia voluntatis: est enim hæc judicii indifferentia, radix libertatis.

Resp. nego ant. Ad probationem nego min. Nam per judicium indiffe-

rens intelligitur iudicium in actu proponens objectum, non ut necessario amandum, vel fugiendum, sed ut indifferenter ad utrumlibet eligibile: at licet subsint in objecto species illæ mali de se retrahentes ab ipsius prosecutione, & ad ipsas attendat actu intellectus, non tamen propterea formatur iudicium proponens actu objectum ut indifferens ad utrumlibet, sed intellectus determinatur aliquando ad iudicandum illud objectum esse necessario amandum. Et vero delectatio superior ineliberata, velut quodam vinculo in objectum amandum figit animum, ex Jansenio L. 6. de Gr. Chr. c. 35. ita certe, ut rationibus retrahentibus non afficiatur.

Pag. 303.
col. 1. B.

Ad subsumptum, Resp. nego min. Licet enim Thomistæ ex indifferentia iudicii libertatem arbitrii consequi affirmant, longe aliter sentiendum est in systemate Jansenii, in quo voluntas ita parum iudicio intellectus subiaceat, ut etiam posita visione beatifica peccare posse, imo peccaturum beatum asserat Jansenius L. 4. de Gr. Chr. c. 8. & 9. si voluntas beati terrestri delectatione titillaretur. *Qui diligentis impetus* (inquit cap. 8.) *si adulterina cujusdam delectationis permixtione laxaretur, mens illa beata iterum refrigescendo tenebresceret, & peccaret.* Unde ibidem impeccabilitatem beatorum ex visione beatifica oriri consequenter negat.

Pag. 181.
col. 1. D.

Instabis 2. cum auctore Libri Collationum inter DD. de Laſane, & Girard ex una parte, & Patrem Ferrerium ex altera, Colloquio 3. p. 19. Nullum est objectum ad quod voluntas feratur, quod ita vires ejus exhauriat ut non superſit aliqua pars, ut ita dicam, voluntatis, qua se ad aliud objectum convertere valeat: Ergo in systemate etiam Jansenii nulla occurrit necessitas.

Resp. Voluntatem quidem non totam, & totaliter per delectationem superiorem rapi, sed tantum majorem ipsius partem. Verum hoc sufficit, ut, secundum leges veluti mechanicas in eo systemate, pondus animæ, & consequenter consensus semper vergat necessario in eam partem, in quam delectatio superior inclinaverit.

Instabis 3. Jansenius agnoscit omnes actiones meritorias, & demeritorias hujus status esse voluntarias, & deliberatas: sed ex eodem Jansenio, ubi est deliberatum voluntarium, ibi est libertas contradictionis, L. 6. de Gr. c. 35. Ergo, &c.

Resp. ad min. Jansenium eo tantum sensu dicere adesse indifferentiam contradictionis, quod voluntas possit non agere si velit, quamvis necessario velit necessitate relativa. Unde talem indifferentiam contradictionis ibidem non denegat beatis, quia *possent volitionem suam mutare si vellent.*

Pag. 302.
col. 2. D.

Instabis 4. Jansenius asserit ibidem, quidquid ex quocumque objecto voluntatis, & timoris, aut cujuslibet affectus in voluntatem inciderit, voluntatem arbitrio suo semper remanere superiorem: ergo, &c.

Resp. Jansenium eodem loco id ipsum affirmare de ipsis beatis, quantum ad voluntatem; qua Deo immobiliter, & firmiter adhærent. Ludit ergo, cum ait voluntatem esse semper arbitrio suo superiorem; nec alius verborum ipsius sensus est, nisi quod sponte velit, nec cogatur volendo.

Non pigebit monere, Iprensem nonnisi insidiosè, ac falso asserere sapius, voluntatem etsi necessario velit, agere tamen, quia vult. Namque voluntati tunc tantum velle suum dici potest ratio agendi, quando nulla est causa necessaria volendi: at in systemate Jansenii, delectatio superior ineliberata est necessaria causa volendi.

Instabis denique. Jansenius nullam agnoscit in præsentī statu peccandi necessitatem in particulari, sed in genere duntaxat, eamque tantum in infidelibus. Ita præsitetur ille L. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 19. 20. 22. & 23. Ergo non excludit indifferentiam exercitii quantum ad malum.

Resp. fuci, ac doli plenam esse hanc Jansenii doctrinam. Non alio quippe sensu negat ille peccandi necessitatem in particulari, quam quia homo fidelis non peccaret si vellet; seu quia non ex coactione, sed ex voluntate peccat: cum quo recte stat, quod necessario peccet hoc, vel illo peccato singulari. Namque in systemate Jansenii, ut mox diximus, par, & eadem est necessitas delectationis terrenæ ad malum; ac cælestis ad bonum: eadem utriusque efficacia, seu vis, & modus agendi, nempe relative, ac per gradus quasi ex mechanica lege. Et sicut voluntas nunquam operatur bonum sine cælesti delectatione, ita & malum sine dominante delectatione concupiscentiæ. Sicut movente delectatione superiori gratiæ, voluntas non est expedita relative ad malum; ita fervente concupiscentia & absente gratiæ victrice, non est expedita relative ad bonum. Sicut delectatio superior gratiæ domat, ac sibi subjicit inferiorem oppositam delectationem concupiscentiæ; ita vicissim cum prævalet delectatio concupiscentiæ, sibi subjicit debiliorem gratiæ delectationem. Sicut victrix gratiæ delectatio necessario exprimit consensum voluntatis in bonum, ita ut voluntas eum cohibere non possit; ita delectatio superior concupiscentiæ in malum. Denique, sicut sub motione gratiæ victricis voluntas ad hoc, vel illud bonum in particulari necessario determinatur; ita sub motione ardentioris concupiscentiæ, ad hoc, vel illud malum. Adeoque nulla in eo systemate vera indifferentia specificationis, & exercitii, nulla vera libertas a necessitate, ubi adest relativa necessitas invincibiliter, & indeclinabiliter ad unum determinans.

Porro docere Jansenium æqualem esse necessitatem delectationis, sive ad bonum, sive ad malum, ac parem utriusque cælestis, ac terrenæ agendi vim, & efficaciam, res est apud ipsum explorata.

Lib. 6. de Gr. Chr. c. 35. Nunc, inquit, omnis omnino voluntas juxta naturam voluntatis ex aliqua delectatione proficiscitur, sine qua præunte esse non potest; ita quoque stabilitas voluntatis ex eadem delectatione nascitur.

P. 303.
col. 1. B.

Lib. 4. c. 7. Dico juxta S. Augustini mentem in ista cum tentationibus dimicatione, magnam, adeoque majorem, ac victricem delectationem cælestem esse necessariam, ut delectatio terrena superetur; quia alioquin voluntas tam magnas volendi vires adhibere non potest, seu, ut Schola loquitur, tam intense, ac fortiter velle non potest, quantum necesse est, ut tentatio, seu delectatio opposita superetur Et postea versus finem capituli: Voluntas sine delectatione velle aut moveri nullo pacto potest; quod sane respectu cujuslibet operationis locum habet. Unde etiam in peccatis eadem necessitas delectationis ad volendum, & majoris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperitur.

P. 176.
col. 1. E.

P. 179.
col. 1. B.

Libro septimo capite tertio: Cum igitur vera causa cur arbitrium ad appetendum aliquid moveatur, sit delectatio, qua intrinsecus in ipsa voluntate mulcetur, hinc est, quod consequenter Augustinus tradit tam in appetendo, quam in omitendo peccato voluntatem delectatione liberam fieri.

ib. p. 310.
col. 1. B.

Et Lib. 8. c. 2. Delectatio victrix relativa est. Tunc enim est victrix, quan-

P. 334. quando alteram superat. Quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis
 col. 2. C. inefficacibus desiderijs hærebit animus, nec efficaciter unquam volet, quod vol-
 lendum est. Ibidem docet eodem modo voluntatem moveri ad malum,
 quo ad bonum, delectatione scilicet. Christi adiutorium, inquit, est actus
 verus, & vitalis, quo anima haud secus afficitur, & movetur in Deum, ac
 1b. col. 1. quando simili delectatione terrenis rebus inhæret.
 D.

Ex his omnibus perspicuum est, nullam esse in Systemate Jansenii acti-
 vam in præsentī statu indifferentiam tum specificationis, tum exercitii.

Sensus Catholicus errori tertiæ Propositionis Jansenii oppositus.

Cum error tertiæ Propositionis Jansenii in eo sit, omne scilicet per-
 fectē voluntarium, tametsi necessarium, eo ipso in præsentī statu libe-
 rum esse ad bonum, & malum; nec ad merendum, vel demerendum
 in statu naturæ lapsæ requiri libertatem a necessitate simplici volunta-
 ria, mutabili, ac transeunte, sed sufficere libertatem a coactione; con-
 sequenter veritas Catholica huic errori opposita hæc est: voluntarium
 perfectum, si sit necessarium necessitate simplici, quamvis mutabili, ac
 transeunte, non esse liberum ea libertate, quæ sufficiat ad meritum,
 vel demeritum præsentis vitæ, sed præter immunitatem a coactione,
 necessariam esse immunitatem ab omni necessitate simplici, seu ab in-
 superabili, & invincibili voluntatis per delectationem relative superio-
 rem ad unum determinatione, & applicatione.

Ut igitur penitus excludatur error tertiæ Propositionis, & a viris suspe-
 ctæ fidei omnis legitima Jansenismi suspicio amoveatur, non satis est, si di-
 xerint libertatem hujus status necessariam ad merendum, vel demerendum
 excludere necessitatem; aut liberum idem non esse, quod voluntarium;
 ista enim ore tenus fateri non recusant, vel apertissimi Jansenii defensores,
 qui confidenter affirmant necessitatis nomine omnem plane excludi poten-
 tiam ad oppositum, talemque necessitatem cadere non posse in eas actio-
 nes, quæ in præsentī statu fiant ex delectatione, cui voluntas sponte obse-
 quitur (quia nempe in eorum sensu remanet semper potentia quædam abso-
 luta, & abstracta.) Et re ipsa cum sic illi loquuntur, nomine necessitatis in-
 telligunt dumtaxat, vel coactionem, vel necessitatem naturalem, vel eam,
 quæ cæco impetu sine advertentia, & pleno judicio rationis abriperet; vel
 illam, quam in deliberata sua, quodam sensu, operatione voluntas patere-
 tur, si per motionem quamdam quasi fatalem sic in unam partem præcipita-
 retur, ut imperio suo se ipsam movere non sineretur, qualem Manichæis,
 Astrologis, Stoicis, & Calvinianis placuisse fingit Vincentius Lenis in The-
 riaca; vel simplicem, & immutabilem. Non excludunt vero necessitatem
 simplicem, voluntariam, transeuntem, ac mutabilem, eam scilicet, quæ
 301. oritur ex invincibili, & ineluctabili motione superioris ac relativæ dele-
 ctationis: quam necessitatem fucato infallibilitatis nomine appellant,
 quamque suaviorem ac molliorem vocat Vincentius Lenis, ut eam di-
 stinguat ab alia, nempe rigida, & fatali Stoicorum ac Manichæorum.

Pariter cum ajunt liberum idem non esse ac voluntarium, a Jansenio
 plane non recedunt, qui hoc ipsum asseruit L. 6. de Gratia Christi c. 36.
 per voluntarium enim subdole intelligunt, ut ipse Jansenius ait, id quod
 est in voluntate. Quo sensu verum est, etiam in sensu Jansenii, liberum
 idem.

idem non esse ac voluntarium: quia datur voluntarium ineliberatum; (quales sunt motus primo primi) quod tamen propterea liberum non est, ipso fatente Jansenio. Non satis igitur est nude excludere quamdam in genere tantum necessitatem, sed addi debet, simplicem ac voluntariam, & transeuntem. Pariter satis non est rejicere necessitatem, quæ tollat omnem ad oppositum advertentiam, qualis est in beatis; sed etiam illam, sub qua ita apparet ratio aliqua boni, seu motivi in objecto, quod voluntas refugit, & adversatur, ut non remaneat indifferentia activa voluntatis; talem quippe ad oppositum advertentiam Jansenius, ejusque discipuli cum delectatione superiori ineluctabili conciliant: neque eam tantum, quæ sit vel absoluta, vel antecedens, vel physica illorum sensu superius exposito; sed eam, quæ sit relativa ad præsentis subjecti dispositiones, easque comitetur, moralisque a quibusdam ex Jansenii discipulis vocatur.

Denique satis non est asserere voluntatem sub motione superioris delectationis, non tantum in sensu diviso, id est absente, sed etiam in sensu composito, id est præsentis illa motione, retinere potentiam proximam, & expeditam ad oppositum; dolus quippe est, ac consueta fallacia: potentiam quippe illam proximam, & expeditam, non aliam volunt esse, quam absolutam, & abstractam, non autem relativam, & comparatam ad præsentis subjecti circumstantias seu dispositiones, sicut dictum est sæpius.

Ad omnem igitur fraudem, & æquivocationem fugiendam, necesse est nitide sensu contradictorio affirmare, ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ necessariam esse libertatem, quæ excludat illam voluntatis ad unum determinationem, (quocumque tandem nomine eam appellaverint) quæ a delectationis relative superioris ineluctabiliter prævenientis, & invincibiliter flecentis virtute proficiscitur.

QURATA PROPOSITIO.

Semipelagiani admittēbant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Propositio ex Jansenio legitime excerpta.

Hujus quartæ Propositionis duæ partes sunt. Prima est facti: utrum scilicet Semipelagiani admiserint gratiam necessariam ad initium fidei; qua de re fuse disputavimus hujus Tractatus initio. Secunda, utrum hæreticum sit dicere gratiam actualem Christi talem esse, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Utramque Propositionis partem docet Jansenius Lib.8. de hæresi Pelagiana cap.6. his verbis: *Itaque Massiliensium opinionibus, & Augustini doctrina quam diligentissime ponderata certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem atque naturam, verum etiam & internam, & actualem gratiam ac ipsam etiam fidem, quam humanæ libertatis, & voluntatis adscribunt viribus, necessariam esse fateantur.* Et postea: *In hoc igitur proprie Massiliensium error situs est, quod aliquid primæ liberatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset, poterat perseveranter operari bonum, ita lapsus homo saltem credere posset si vellet: neuter tamen absque interioris gratiæ adju-*

T. I. pag. 185. col. 2. B.

Ib. p. 183. col. 1. B.

Ibid. col. 2. B.

adjutorio, cujus usus, vel abusus relictus esset in uniuscujusque arbitrio, & potestate. Et paulo post rursus. Ex quo, inquit, relinquitur, quodcumque Massilienses naturalem illam libertatem, & possibilitatem ex Adami integritate reliquam prædicant, & ei saltem fidem tribuunt, nunquam eos illam Adami gratiam excludere.

T. 3. p. 62.
col. 1. G.

Libro 2. de Gratia Christi cap. 15. Prior, inquit, (Massiliensium) error erat, quod initium fidei, orationem, gemitus ac desideria, & hujusmodi ex nobis, hoc est, ex libero arbitrio proflire censerent. Et tamen gratiam etiam actualem in eorum opinione fuisse ad istos actus necessariam, cujus influxus in eorum libero relinqueretur arbitrio, & hoc eos apertissime docuisse, jam supra late patefecimus. Ad marginem indicat Cap. 12. ejusdem Lib. & Lib. 8. de hæresi Pelagiana c. 6. 7. 8. &c.

Pag. 40
col. 2. C.

Hanc esse constantem Jansenii doctrinam patet manifeste ex lato illo discrimine, quod reponit inter gratiam sanitatis, & medicinale, quod cum ignoraverint Semipelagiani, in errorem lapsi sunt. Ex isto, inquit initio capitis 4. Libri 2. de Gratia Christi, libera, servæque voluntatis discrimine utriusque gratiæ sanitatis, & medicinalis differentia incipit sese ostendere. In eo quippe sita est, quod illius primæ integritatis adjutorium sic adjuvabat voluntatem, ut cum eo operaretur ipsa si vellet; nunc autem ipsum adjutorium facit, ut velit. Hoc est, adjutorium ante ruinam erat tale, ut influxus adjutorii proinde atque voluntatis in opus, ab ipso libera voluntatis nutu penderet, adeoque salva maneret illa libertatis in utramque partem flexibilis indifferentia: nunc vero post ruinam tale est, ut faciat annuere, & influere, & velle voluntatem ...

Pag. 41.
col. 1. A.

hoc ipsum, quod suapte efficacia facit influere facultatem, nec facultatis ipsius libero arbitratui subiaceat, sed invictè facit, ut hoc, vel istud arbitrium arbitretur, & velit. Talis est influxus omnis causæ formalis, hoc ipso quippe, quo ad est justitia, si justus animus, & sine illa justus esse nunquam potest ... Quod clarius, pergit Iprensis, ita dici posset, quod gratia sanæ voluntatis in ejus libero arbitrio relinqueretur, ut eam si vellet desereret, aut si vellet uteretur; gratia vero lapsæ

Ibid. C.

agrotæque voluntatis nullo modo in ejus relinqueretur arbitrio, ut eam deserat aut arripiat si voluerit, sed ipsa sit potius illa postrema gratia, quæ invictissime facit, ut velit, & a voluntate non deseratur. Et postea: Tantæ necessitatis est, ut sine illa non possit effectus fieri, tantæque efficaciæ, ut hoc ipso, quo datur, continuo fiat. Dat enim simul, & posse, & operari.

Ibid. col.
2. C.

Hæc Jansenius; qui, ut mox dicemus, Semipelagianos in eo potissimum errasse contendit, quod repudiato illo efficaci adjutorio, quo datur invictissime velle, & operari, aliud admitterent quod, ut falso putat, proprium fuit naturæ sanæ, & innocentis, subditum nempe libero voluntatis arbitrio, cui resistere illa posset, vel obtemperare.

Quarta Propositio cum delectatione superiori, ac relativa connexa, unde a Jansenio eruitur.

Diar. p.
285. col.
1.

Hæc Propositio cum aliis connexa, commune quoque habet cum illis principium: Supposita enim aliarum falsitate, ait Hallerius in Scripto sapius laudato, necessario debet falso judicari. Nam si impossibilia nunquam sunt Dei præcepta justis defectu gratiæ sufficientis, cui actu resistunt, sequitur posse gratiæ resisti: nam ab actu ad posse valet consequentia. Secundo, si certum sit ad meritum requiri indifferentiam, cum actio, qua gratiæ Dei consentimus, sit meritoria, sequitur consensum ei præberi cum indifferentia, ac proinde cum potentia dissentendi.

Hanc

Hanc vero Propositionem velut conclusionem sequi ex principio delectationis relative victricis, per se manifestum est. Si enim voluntas eo semper ac necessario trahitur, quo major voluptas ducit; si fieri non possit, ut minor delectatio superiorem vincat, omnino consequens est, ut superior motione insuperabili, & indeclinabili ad unum determinet, nec possit voluntas eo in statu tali determinationi non consentire.

Et revera non alia ex parte Semipelagianos errasse vult Jansenius, quam quod rejecto auxilio efficaci invincibiliter, ac insuperabiliter determinante ad bonum, aliud admitterent, cui voluntas pro nutu suo consentire, vel dissentire posset. Auxilium porro illud quo, seu efficax Jansenii sensu, ut antea probavimus, est delectatio victrix relativa.

Lib. 8. de hæresi Pelagiana c. 8. in fine: *In hoc ergo, inquit, proprie Massiliensium, & Augustini error situs fuit, quod Angelorum sanctorum, &stantis hominis adjutorium; in quo intelligendo, & admittendo nulla penitus ip-sis difficultas fuit, etiam lapsis hominibus hætenus sufficere voluerint.* T. 1. p. 193. col. 2. D.

Et c. 10. ostendit totum disputationis argumentum inter Augustinum, & Semipelagianos fuisse circa veram Christi gratiam; quam quidem Jansenius l. 4. de Gratia Christi capitibus undecim, & l. 8. c. 3. probat esse delectationem superiorem seu relative victricem, non vero gratiam illam sine qua non. *Non enim ipsa, (ut loquitur c. 10. l. 8. de hæresi Pelagiana) pulsa concupiscentiæ infirmitate robustam fecit, sed robustam, & a concupiscentiæ liberatam esse supponit; sicut lux, quantumvis magna, non sanat oculum, sed sanandum postulat, ut ejus aliquis possit esse usus: nam sine luce quidem non cernitur, non tamen ipsa facit cernere, si quis noluerit intueri.* T. 1. p. 196. col. 2. D.

Semipelagiani, ait Jansenius l. 2. de Gratia Christi c. 12. *admittebant libentissime adjutorium Dei, cum quo possent credere, & orare vellent, ita ut, & adjutorium, & ipsum velle, & nolle, quemadmodum homini primo, in eorum libero relinqueretur arbitrio; horrebant vero illud capitaliter quo secundum Augustinum fiebat, ut vellent.* Et l. 7. c. 6. ait, *totam molem disputationis de Christi gratia cum Pelagianis . . . huic veluti cardini innixam esse, nempe necessitati gratiæ victricis, quæ dat invincibiliter & insuperabiliter agere.* Et l. 4. c. 10. probaverat nullam jam dari gratiam pure sufficientem, quia nulla est gratia operandi præter istam suavitatem Dei quæ nisi tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creatarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur. T. 3. p. 55. col. 1. D. Ibid. p. 317. col. 2. E. Ibid. p. 184. col. 2. C.

Verus, ac germanus quartæ Propositionis sensus.

Non hic attingitur quæstio de gratia efficaci a se, aut cum consensu, inquiebat Hallerius, quia utriusque opinionis assertores fatentur; quod gratiam Dei possumus abjicere, juxta Conc. Tridentinum sess. 6. cap. 5. Ergo singularis ac proprius Jansenii sensus distinctus est a sensu gratiæ efficaci ex se, vel a consensu. Quis ille sit statim indicat Hallerius: Quæritur, inquit, utrum gratia in statu naturæ corruptæ talis sit, ut necessitatem inferat voluntati, adeo ut ei non possit dissentire, quod nullus Catholicus unquam admisit. Diar. p. 284. col. 2. Ibid.

Quartæ igitur Propositionis Jansenii verus ac germanus sensus iste est: Semipelagiani admisērunt necessitatem gratiæ interioris etiam ad initium fidei; & in hoc erant heretici, quod rejecta Christi gratia efficaci, hoc est delectatione cælesti superiori voluntatem necessitate insuperabili ac in-

indeclinabili determinante, solam admitterent gratiam, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Hunc Magistri sensum discipuli aperiunt, ac defendunt in laudato sapientius Scripto, *In nomine Domini*. Cum, inquit, in eam tam vehementi inter Catholicos, & Semipelagianos concertatione, hanc unam gratiam Catholicis propugnarent, quæ insuperabilem prædestinationem, & promissionem Dei, virtute pariter insuperabili in effectum demandaret, clarum est illam unam inflexibilem, & indeclinabilem gratiam Semipelagianos Catholicis eripere voluisse. Et postea: Quis quæso dubitet Semipelagianos hæreticos habitos fuisse materialiter saltem, quod ad fidei initium gratiam admitterent, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare proxime, & immediate?

Auctor Libri cui titulus: *Saint Augustin victorieux*. Verum est, inquit, liberum arbitrium non posse non consentire gratiæ in iis circumstantiis in quibus ei conceditur, posse tamen ei non consentire ex conditione status in quo est; id est mutabilitatis, & flexibilitatis; seu non posse non consentire relative, ac suppositis circumstantiis; posse tamen absolute, iis circumstantiis mutatis.

Plura in rem eandem referre omittimus: quia tam intima connexionem coheret sensus ille Jansenii cum delectatione superiori ac relativa, ut ab ea divelli nullatenus possit. Quapropter fictitii plane sunt, & alieni alii sensus, qui dictæ Propositioni possent assignari.

Sensus alieni, & extranei, qui quartæ Propositioni Jansenii maligne assignari possent, quos tamen legitime sumpta apud Jansenium habet.

I. In Scripto trium Columnarum, Janseniani velut Calvinianum ac Lutheranum excludunt sensum istum, *Gratia Christi præveniens talis est, ut liberum arbitrium hominis ab ea motum, & excitatum non possit dissentire si velit*. Aliiter dicere, Semipelagianum est. Janseniani captiosis verbis hic profecto illudunt. Cum enim affirmant dogma Catholicum esse Lutherano, & Calviniano adversum, quod liberum arbitrium, si vellet, gratiæ dissentiret; simul tamen fatentur illud relative ad superiorem delectationem non posse velle dissentire: quia necessitate insuperabili, & ineluctabili movetur ac determinatur ad consentiendum, qui certe ipse est Lutheri, & Calvinii error. Adeoque hærent illi semper in solita, & communi sua æquivocatione, liberum scilicet arbitrium gratiæ victrici dissentire posse absolute ac præcisè circumstantiis, non vero relative ad illas.

II. Non minus profecto absurdus iste foret, qui diceret, errorem quartæ Propositione contentum ac proscriptum, esse quod omnis gratia sit invincibilis, insuperabilis, & irresistibilis: qui sensus nec Semipelagianis, nec Jansenio potest accommodari. Non Semipelagianis, quos exploratum est adeo capitaliter abhorruisse a gratia invincibiliter, ac insuperabiliter determinante, ut non alia de causa doctrinam S. Augustini infamaverint tamquam novam, & erroneam, quam quod huiusmodi gratiam in ea deprehendisse sibi viderent. Non Jansenio, nemo quippe ignorat, admissam ab illo gratiam inefficacem non victricem, quia non superiorem opposita cupiditate, cum qua animis in solis hæret inefficacibus desideriis.

III. Neque sensus est gratiam efficacem, qualis a Catholicis defenditur, talem esse ex natura sua, ut in sensu diviso non possit suo effectu frustrari.

strari: Id nusquam docuit Jansenius, imo plane contrarium. In ejus quippe Systemate gratia non absolute, sed relative est victrix; ergo cuicumque gratia in se, & absolute spectata dissentiri semper potest, quia opposita concupiscentia semper augeri potest, ac magis inflammari. In eo dumtaxat error ipsius est, quod pertendat gratia relative superiori voluntatem non posse dissentire, quia necesse est, ut secundum majorem indeliberatam delectationem operetur.

IV. Inde sequitur, quartæ Propositionis sensum esse non posse, quod nempe gratia victrix Janseniana omnem oppositam actualem, vel habituales destruat concupiscentiam: nusquam tale figmentum venit in mentem Jansenii; imo docet gratiam quantumcunque victricem semper hac in mortali vita oppugnari adversante cupiditate: quo sensu Janseniani, ut fallant, asserunt, non tantum gratia parvæ resisti, sed etiam efficaci, quia isti semper reluctatur ex adverso concupiscentia.

V. A mente quoque Jansenii prorsus alienum est dicere, per gratiam efficacem seu victricem sic totam hominis rationem absorberi, ut nullam amplius mali speciem deprehendere possit, aut apprehendat in eo bono, quod amplectitur. Nihil unquam tale cogitavit Jansenius, qui constanter admisit non esse eam in hac vita delectationis victricis abundantiam, & magnitudinem, qua gaudent beati: ejus proinde error in eo est, quod negaverit veram, & activam, sub motione delectationis superioris, voluntatis indifferentiam: unamque fere flexibilitatem voluntatis ad bonum, & malum habeat pro vera indifferentia.

VI. Neque hic pariter affingi merito potest quartæ Propositioni sensus, voluntatem sub motione superioris delectationis non retinere physicam, aut etiam moralem potentiam tendendi ad id, quo superior delectatio inclinat, & rapit; quasi hæc passive se habeat, & nihil de suo in actum influat. Procul absunt ab illo sensu Jansenius ac Janseniani omnes, qui fingunt (quamquam falso) suam a Lutherana, & Calviniana doctrinam circa libertatem in eo maxime distare, quod Lutherus & Calvinus doceant voluntatem velut inanime quoddam passive se habere sub motione gratia victricis; se vero contendere, voluntatem active seu vitaliter (tamen si necessario) in actionem influere.

VII. Unde etiam sequitur, sensum dictæ Propositionis esse non posse, quod voluntas nullam omnino partem habeat in bono opere, quod per gratiam exercet; siquidem active sese movet ac determinat: at sensus est, quod nullam eo sensu in eo bono opere partem habeat, quia necessitate insuperabili, & invincibili ita ad bonum determinatur, ut non possit non sequi determinationem illam.

VIII. Denique, sensus Propositionis esse non potest, per gratiam victricem tantam voluntati necessitatem inferri, quanta sequitur ex influxu omnis causæ formalis. Namque necessitas hæc causæ formalis totalis est ac prorsus metaphysica, ac a voluntate independens: fieri quippe non potest, metaphysice loquendo, ut justus v. g. ille non sit, in quo est justitia; beatus, in quo est beatitudo: at talis perfectio non est necessitas, quæ secundum Jansenium sequitur ex motione delectationis superioris. Quapropter quando lib. 2. de Gratia Christi cap. 4. exemplo influxus causæ formalis utitur, haud dubie ultra propositum suum abripi-

ripitur, nec vult parem in omnibus esse necessitatis modum; sed hoc unum tantum; effectum scilicet æque certum esse ac infallibilem sub motione gratiæ victricis, ac sub causâ formali: seposito modo necessitatis, quo ad rem suam conficiendam Jansenius non indiget.

Sensus Catholicus errori quartæ Propositionis Jansenii oppositus.

Sensus Catholicus debet esse contradictorius erroneo sensui quartæ Propositionis, pro utraque ipsius parte. Nempe: Semipelagiani non admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc non fuerunt hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Ergo doctrina Catholica est, supposita gratia quantumvis efficaci, quam Semipelagiani rejiciebant, humanam voluntatem, etiam relative ad hanc gratiam, posse huic resistere, vel obtemperare.

Inde facile est colligere, ad excludendum penitus erroneum quartæ Propositionis sensum satis non esse dicere:

I. Semipelagianos in eo hæreticos non fuisse, quod rejecerint gratiam necessitantem, quæ omnem penitus removeat potentiam ad oppositum: subintelligi quippe potest, ut revera fraudulenter subintelligunt Janseniani, tum necessitas, tum potentia absoluta; non vero relativa, de qua tamen una hic est quæstio.

II. Non in eo fuisse hæreticos, quod admiserint gratiam, cui homo resistere posset, si vellet: per hæc enim verba unam illi intelligunt resistantiam voluntariam, vel conditionatam, quæ cum pendeat a conditione plane impossibili, omnino ficta, & illusoria est; quippe cum fieri nusquam possit, ut voluntas velit dissentire motioni superioris delectationis.

III. Nec sufficit asserere in præsentī statu indifferentiam voluntatis minime destrui per gratiam: namque per indifferentiam, ut vidimus, Janseniani intelligunt flexibilitatem voluntatis, & absolutam, quam habet potentiam faciendi actum oppositum ei, ad quem necessario determinatur.

IV. Neque sufficit affirmare, non omnem sub motione gratiæ victricis tolli potentiam ad non agendum, sed eam tantum, quæ aliquando in actum reducatur: nam in phrasi Janseniana, potentia, quæ in actum non reducitur, dumtaxat absoluta est; non autem relativa, quæ semper est efficax.

Antequam finem huic quartæ Propositioni imponamus, prætermittere non possumus quin ad laudem, & commendationem Gonetī, insignis & Scholæ Thomistica Theologi, observemus, quod cum Tomo 4. Clypei Theologiæ Thomisticae disput. 2. quæ est de hæresi Semipelagianorum art. 3. asseruisset in prioribus Operis sui editionibus, quosdam fuisse Semipelagianos, qui naturæ viribus gratiam ad initium fidei adjungerent, tandem in editione Lugdunensi an. 1681. mutasse sententiam circa primam quartæ Propositionis partem. Sic enim habet Tomo 6. in Appendice ad Tractatum de Gratia, ubi de Semipelagianis: *Hæc sententia alias mihi placuit, re tamen attentius, & maturius considerata, dico bre-*
viter

viter Semipelagianos omnes gratiæ prævenientis interioris necessitatem ad initium fidei constantissime negavisse. (1)

Optandum certe foret, ut parem humilitatis, & obedientiæ viam iniisset Franciscus Macedo Franciscanus Lusitanus. Hic enim in Libello Londini excuso an. 1653. qui inscriptus est: *Mens divinitus inspirata Santissimo Patri nostro Innoc. X. super quinque Propositiones Jansenii &c.* art. 5. expendens quartam Propositionem idem profitetur, quod Gonetius in primis suis editionibus. Ut autem suam a Janseniana sententiam discernat Macedo, contendit Jansenium l. 8. de hæresi Pelag. putasse omnes omnino Semipelagianos in eandem de necessitate gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei consensisse opinionem; & eo titulo, assertionem hanc Jansenii quarta Propositione expressam, merito ut falsam, & temerariam damnatam fuisse. Monet insuper idem Macedo, priorem quartæ Propositionis partem quæstionem esse facti, quæ certe fidem proprie non spectat, cum ex humano judicio per se incerto discutienda, & dirimenda sit. Unde addit censuram hæreseos, quia quarta Propositio afficitur, in eam cadere, ut complexa est, & ex duabus partibus constans: porro ad propositionis complexæ hæreticitatem sufficere, ut alterutrum membrum a fide sit alienum, quod de posteriori membro hujus quartæ propositionis duntaxat verum est.

Respondet Gonetius, citato Tomo 3. quod licet prior pars hujus Propositionis sit quæstio facti, quæ proprie fidem non spectet; quia tamen altera pars ejusdem Propositionis, quæ juris est, cum priore ita connexa est, ut eam necessario præsupponat, potuerit, ac debuerit Pontifex primam ut falsam proscribere, ut subinde alteram damnaret tamquam hæreticam.

A D D I T I O.

(*)

Contensonii, atque adeo Jansenii de Semipelagianis sententiam a Gonetio retractatam instaurarunt Massoulianus T. II. diss. 4. quæst. 3. art. 3. & qui eum laudat, P. Serry T. I. Prælect. Theolog. pag. 458. Sed utrique præter Gonetium opponimus Natalem Alexandrum in Hist. Eccles. ad Sæc. V. cap. 3. art. 8. eos resellentem, qui, inquit, nulla habita ratione propositionis quartæ in Constit. Innocentii X. damnatæ TEMERE asserunt, Semipelagianos gratiam aliquam internam ad initium fidei admisisse.

At potest, inquit P. Berti Apolog. pag. 193. utraque nota hæreseos, Tournely de Gratia. Tom. I. Pars I. V & fal-

(1) At inquit Augustiniani de Gratia systematis defensor adversus Jansenismi rediivum accusatorem, Gonetius in sua Theologia, cui titulus *Clypeus* &c. impressa item Lugduni eodem anno, nihil ex his quæ in aliis editionibus dixerat, correxit. Quid tum? Gonetii tamen retractatio nimis nota & explorata est, ut ea possit in dubium revocari. Quod si post ejus obitum, qui eodem anno 1681. contigit, retractatio ista prætermissa est tam in nova *Clypei* editione, quam in *Manualis*, sive *Ventiis* an. 1691. sive Patavii anno 1704. editione; nihil inde inferri potest ad retractationis ejusdem veritatem compertissimam labefactandam; equis enim, inquit Viennensis Archiepiscopus in *documento Pastoralis adversus commentitiam apologiam* pag. 82. sibi persuadeat, P. Gonet imprimendum mandasse novum opus Lugduni, in quo expresse fateatur, se attentius & maturius considerata, se a priore sua sententia discedere, eodemque tempore voluisse, ut Lugduni vel alibi idem opus imprimeretur, in quo veterem retractatamque sententiam propugnaret, nulla facta retractationis hujusmodi mentionem?

& falsitatis convenire uni eidemque parti. *Resp. negando assumptum. 1. Quia Summus Pontifex aliis propositionibus, quas ut hæreticas damnavit, nunquam notam falsitatis addidit, utpote inutilem futuram, cum in hæreseos nota falsitatis quoque nota includatur. 2. Quia propositio quinta uno sensu accepta ut falsa confixa est; alio vero ut hæretica: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut Sanguinem fudisse; falsam, temerariam, & scandalosam: ecce primum sensum; ecce nunc secundum: & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit: . . . hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Ex hac autem quintæ propositionis censura constat, quem sensum Summus Pontifex hæreticum statuit, eundem falsum esse non declarasse, ne actum ageret. Si ergo in quarta propositione hæreseos notæ notam falsitatis adjunxit, illud profecto intendit, ut in eandem partem utraque non caderet, sed falsitatis nota in primam, hæreseos in secundam propositionis partem.*

(*)

Porro distantiam sententiæ Macedo a sententia Jansenii nullam esse compertum ait, si observes quod licet Janf. l. 8. de hæresi Pelag. non distinguat duplicem Semipelagianorum ordinem, non unam tamen eorum fuisse omnium mentem profiteatur l. 7. c. 2. quorum alii ad initium fidei nihil præter naturam exigent. Quod autem asserit Macedo, primam partem quartæ Propositionis damnatam esse, quod de omnibus Semipelagianis indefinite loquatur, leve est; nam fatetur ipse, damnatam fuisse in sensu Jansenii; at prout est in Jansenio non intelligitur indefinite, sed de aliquibus tantum.

Gonetus candide fatetur Contensonium l. 8. dissert. 3. historica circa errores Semipelagianorum, idem sentire quod Jansenius. Neque vero id mirum videri debet, cum idem eodem Lib. Dissert. 5. asserat quinque Propositiones in Libro Jansenii, (si totius operis seu contextus ratio habeatur) unum dumtaxat spirare per gratiæ per se efficacis sensum, nihilominus ab Alex. VII. merito damnatas fuisse in sensu Jansenii, quia prudenter arbitratus est S. P. illum fuisse Jansenii sensum, quem verba ipsa in suo naturali sensu indicant. Neque enim tenebatur, inquit, inquirere, an in Operis prolixi decursu solius gratiæ per se efficacis sensum auctor intenderit, quia quemcumque sensum alibi prætenderit, fatis est, ut damnetur, quod ea simpliciter affirmet, quæ in connaturali, & aperto sensu inveniuntur a fide aliena. Hæc Contensonius, quibus aperte significat quinque Propositiones damnatas fuisse in sensu obvio, & naturali, quem verba in se ipsis præferunt, non vero in sensu proprio Jansenii; adeoque errore facti hic lapsum esse Pontificem, cum in hujusmodi facti quæstionibus, ut ille statim addit, Ecclesia possit errare. Quæ a Jansenii defensoribus statim proferuntur, ut Jansenium absolvant a propugnata quarta Propositione, a nobis jam superius occupata, solutaque sunt, & inferius prolata occasione iterum solvantur.

QUINTA PROPOSITIO.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut Sanguinem fudisse.

Propositio ex Jansenio legitime excerpta.

Propositio hæc responsionem continet Jansenii ad objectionem petitam ex communi Theologorum doctrina, omnibus scilicet dari gratias sufficientes ad salutem comparandam, quia pro omnium salute Christus mortuus est. Aliud argumentum, ait Jansenius 1. 3. de Grat. Chr. c. 21. pro illud primæ ad *Timoth. 2.* Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Nec enim redemptio omnium ullo modo videtur esse posse, nisi gratiam saltem sufficientem omnibus præparaverit. En objectio, cui sic respondet Jansenius. Respondetur, & hoc argumentum, sicut omnia præcedentia, jam olim ad nauseam usque a Pelagianis, præsertimque Massiliensibus inculcatum fuit, ut mirum sit recentiores tanto studio trita hæreticorum arma colligere, & absoluta recudere.

T. 2. p. 162. col. 1. B.

Ibid. C.

Jansenius hic illud ipsum adversariis exprobat, quod sibi ab illis jure ac merito objiciendum præsentit; nihil enim prorsus in hac disputatione producit, quod olim ad nauseam usque a Calvinianis inculcatum non fuerit. Nec enim, pergit Jansenius, juxta doctrinam Antiquorum, pro omnibus omnino Christus passus aut mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter Sanguinem fudit; cum hoc potius tamquam errorem a fide Catholica abhorrentem doceant esse respuendum. Et in fine ejusdem capituli: Illa extensio, inquit, tam vagæ modernorum Scriptorum non alio ex capite, quam ex ista generali, & indifferenti voluntate Dei erga salutem omnium, & ex illa sufficientis gratiæ omnibus conferendæ præparatione fluxit, quorum utrumque Augustinus, Prosper, Fulgentius, & antiqua Ecclesia velut machinam a Semipelagianis introductam repudiavit.

P. 164. col. 2. A.

P. 166. col. 2. D.

Ibid. A.

Rursus ibidem. Quæ sane cum in Augustini doctrina perspicua certaque sint, nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium æterna salute mortuum esse, Sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse, sentiatur. Scivit enim quo quisque jam ab æterno prædestinatus erat... Ex quo factum est, ut juxta Sanctissimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit.

In his testimoniis manifestum est, docere Jansenium errorem esse Semipelagianum dicere, quod Christus pro omnibus omnino hominibus mortuus sit, aut Sanguinem fuderit.

Quinta Propositio cum delectatione superiori ac relativa connexa, unde a Jansenio eruitur.

Vel ipsa disputationis Jansenii series fontem aperit unde doctrinam hujus suæ quintæ Propositionis hausit. De gratia scilicet vere sufficiente, sensu aliquorum recentiorum, loquitur, quæ nempe se sola ex solo nutu liberi arbitrii sine novo Dei auxilio sufficiat ad bene operandum; ac negat ullam in præsentī statu dari hujusmodi sufficientem gratiam. Ad probationem vero in contrarium ex eo ductam, quod Christus sit pro omnibus mortuus, ac velit omnes salvos fieri, respondet, utrumque istud esse falsum; adeoque gratiam

P. 164. Vere sufficientem non omnibus concedi. Omnibus vero illis, inquit citato capite 21. l. 3. de Gratia Christi, pro quibus Sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint, & faciant id, quod ab eis volendum, & faciendum esse decreverit. Sufficiens autem illud auxilium, quod Deus aliquibus (pro quibus mortuus est) donat; aliis vero pro quibus mortuus non est, denegat, est delectatio superior, ut patet ex novem primis capitibus l. 4. de Gratia Christi. Se ipsum clare interpretatur Jansenius hoc ipso l. 4. c. 10. in fine. Hinc claret, inquit, cur Augustinus omnem omnino gratiam pure sufficientem . . . auferat. Ratio enim perspicua est, quia cum ei nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creatarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu, in medio remanebitur; si autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur . . . sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed vel efficax, vel ita inefficax, ex qua operatio nequidem possit sequi, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur. Hinc perspicis, quam intimo nexu cohæret hæc quinta Jansenii Propositio cum Systemate duplici delectationis, cujus quæ inferior est, alteri necessario cedere debet.

Verus, ac germanus quintæ Propositionis Jansenii sensus.

Diar. p. 235. co l. 1. Duo quaruntur circa hanc Propositionem, aiebat Hallerius (ad cujus distinctionem Innocentius respexit in censura hujus quintæ Propositionis.)

1. I. Quid de ea sentiendum, quatenus notam hæresis affingit communi Catholicorum Theologorum sententiæ, quæ asserit Christum pro omnibus omnino mortuum esse: quam Propositionis partem, Ecclesia declarat esse falsam, temerariam, scandalosam.

II. Quatenus ex mente Jansenii Christus non pro omnibus, sed pro prædestinatorum salute tantum mortuus est: ita ut omnibus reprobis negata sint auxilia sufficientia, quibus possint salvari. Cujus Propositionis partem intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, Ecclesia declarat impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam.

Verus igitur, ac germanus Jansenii sensus pro utraque hujus Propositionis parte iste est.

Semipelagianum est dicere. Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum fuisse, omnibusque gratias vere sufficientes, quibus salvari possint, præparasse: quia præter delectationem superiorem, ac victricem gratiæ cælestis, non dantur gratiæ vere sufficientes: ac Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus est, ita ut omnibus reprobis negata sint auxilia sufficientia, quibus possint salvari. Adeo clare, ac nitide sensum hunc Jansenii representant, tum verba ipsius hic descripta, tum series, ac scopus totius controversiæ ab eo institutæ, ut fusiori expositione opus esse non videatur.

Sensus alieni, & extranei, qui quintæ Propositioni Jansenii maligne affingi possent, quos tamen legitime sumpta non habet.

Diar. p. 472. I. Alienus profecto est sensus Lutheri, & Calvini, quem Janseniani in suo trium Columnarum Scripto rejiciunt his verbis conceptum: Christus mortuus est tantummodo pro prædestinatis, ita ut ii soli per meritum mortis Christi veram fidem, ac justitiam accipiant. Quæ Propositio, inquiunt, est

est heretica, Calviniana, aut Lutherana, a Concilio Tridentino damnata.

II. Dici non potest sensum Jansenii esse, quod nulla legitima ratione possit affirmari Christum pro omnibus mortuum fuisse, quandoquidem id expresse asserit S. Paulus, & Jansenius ipse citato c. 21. l. 3. de Gratia Christi fatetur, mortuum pro universa Ecclesia toto orbe dispersa, & consequenter pro omnibus hominum generibus, regibus, privatis, nobilibus, ignobilibus &c. At sensus ejus est. Christum non esse ea intentione mortuum pro omnibus, ut gratias mereretur, quibus omnes possent æternam salutem consequi: quia nempe non omnibus, sed solis prædestinatis confer gratias illas sufficientes, seu delectationem illam celestem superiorem, ac victricem, quæ sola potest ad salutem perducere; & in qua Jansenius virtutem, sufficientiam, & efficaciam gratiæ reponit.

T. 3. p.
163. col.
1. A.

III. Nec minus a Jansenii mente alienum est dicere, Christum nullatenus mortuum dici posse pro salute aliquorum reproborum. Namque juxta ipsum in citato c. 21. l. 3. mortuus est pro illis temporalibus gratiæ auxiliis, quibus nonnulli reprobi hac in vita donantur; quæ cum propria sua natura ad salutem æternam tendant, ac destinata sint, hoc sensu Christus dici potest mortuus pro salute illorum reproborum. Verum abusive omnino: quia in mente Jansenii non eo animo mortuus est Christus, ut ipsis meretur gratias pares ac sufficientes debellandæ majori actuali eorum concupiscentiæ, & æternæ saluti procurandæ. Illis enim, ait citato c. 21. charitatem sine perseverantia, aut fidem sine charitate concedit... Ac pro his in tantum (Christus) mortuus est... & in tantum rogavit Patrem, in quantum temporalibus quibusdam divinæ gratiæ effectibus exornandi sunt... Et postea: Cui nullo modo prodest mors Christi, (nempe ad salutem alsequendam) pro illo nec Sanguinem fudit; nec mortuus fuit... nec magis pro æterna liberatione ejus, quam pro diabolo Patrem deprecatus fuit.

Ibid. p.
164. col.
2. B. C.
Pag. 165.
col. 1. A.
Pag. 165.
col. 2. A.

Quapropter diligenter hic observanda, & præcavenda Jansenianorum æquivocatio ac fallacia. Ulro negant illi Propositionem his verbis conceptam, *Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus est*, referendo particulam istam *dumtaxat*, ad salutem; quia nempe fatentur mortuum etiam pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus nonnulli reprobi hac in vita exornantur: at si particulam, *dumtaxat*, referas, ut referri debet, ad vocem prædestinatorum, ut sensus sit, Christus pro salute prædestinatorum dumtaxat, seu pro salute solorum prædestinatorum mortuus est, non negabunt; quia iis solis concedi a Christo volunt gratiam vere sufficientem, qua salus potest obtineri.

IV. Neque etiam Jansenii sensus est, Christum pro omnibus mortuum non fuisse quantum ad sufficientiam pretii; sed sensus est, non esse mortuum quantum ad intentionem offerentis illud pretium, & applicationem illius per media, quæ vere sufficient omnibus redimendis. Ulro quippe Jansenius agnoscit ibidem, *phrasim istam, qua quis dicitur se pro aliquo redemptionem dare, præferre redemptionem ex redimentis animo, in usum ac liberationem captivorum offerri ac dirigi: alias dici posset Christus etiam pro*

Ibid. p.
162. col.
2. B.

dæmonibus se dedisse redemptionem, quibus redimendis sine dubie pretium Sanguinis ejus fuit sufficiens.

V. Nec etiam Jansenio sensus iste potest affingi, nullam in Christo pro salute reproborum velleitatem fuisse, aut eam omnino sterilem, & otiosam fuisse, quasi ex se ipso eo non inclinasset, ut vel innocenti nature gratiam, quam acce-

perat, conservaret, vel lapsę sufficientem conferret, nisi eam prorsus inutilem ac sufficientem redderet depravata hominis voluntas: At sensus est, velleitatem illam tam tenuem, & infirmam esse, ut Christum non adducat ad conferenda reprobis auxilia, quę satis virium habeant ad oppositam maiorem superandam cupiditatem, & consequenter ad procurandam ipsis salutem æternam.

VI. Denique, Propositionis Jansenii sensus non est Deum noluisse omnes homines salvos fieri, eos in se ipsis considerando, quatenus creaturę sunt ad imaginem suam conditę, facta peccati eorum præcisione; neque enim id unquam docuit Jansenius: At doctrina ipsius est, Deum considerando hominem in statu peccati, & ardentioris cupiditatis, non velle amplius ipsi conferre gratiam vere sufficientem, qua possit, & concupiscentiæ superioris ardorem temperare ac vincere, & salutem æternam adipisci.

Sensus Catholicus errori quintę Propositionis Jansenii oppositus.

Cum duplex in quinta Propositione sit Jansenii lapsus, 1. quod communem Theologorum sententiam de morte Christi pro omnibus, velut errorem Semipelagianorum traducat: 2. quod asserat Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum fuisse, duplex hic est opposita Ecclesię veritas. 1. *Falsum esse, temerarium ac scandalosum dicere*, Semipelagianum esse affirmare, quod Christus pro omnibus mortuus fuerit. 2. *Impiam, blasphemam, contumeliosam, divinę pietati derogantem, & hæreticam esse* illorum sententiam, qui asserunt Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum fuisse, ita ut omnibus reprobis negata sint auxilia sufficientia, quibus possint salvari.

*Diav. p.
285. col.
2.*

Atque hoc sensu examinata Propositione, ajebat Hallerius in famoso Scripto-
tories citato, intacta relinquuntur difficultates, quę occurrunt aut circa infantes sine Baptismo decedentes, aut infideles, aut obduratos. Nam, qui dicit Christum non pro solis prædestinatis esse mortuum, non dicit consequenter pro quolibet reprobo in particulari mortuum esse, sed sufficit, quod pro aliquibus saltem reprobis mortuus sit. Quod aut pro iustis saltem non perseverantibus mortuus sit, patet ex Conc. Trid. ubi desinit iustis mandata Dei non esse impossibilia, quia Deus iis gratiam necessariam suppeditat. Si enim possunt observare mandata, possunt salvari, ac nonnisi ex meritis Christi: Idem sessione 6. c. 3. Veruntamen etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; at illi non alii sunt, quam reprobis. Sic Hallerius eum præcise sensum errori quintę Propositionis contrarium assignat, qui ad fidem Catholicam pertinet.

Ut igitur perfecte, ac presse removeatur error quintę Propositionis Jansenii, non satis est dicere, vel Christum pro salute tantum prædestinatorum mortuum non fuisse; vel pretium Sanguinis ejus sufficientissimum fuisse omnibus redimendis, vel aliquam pro salute omnium velleitatem eum habere; imo voluntatem antecedentem quamdam, vi cujus præparet auxilia, vel gratias conferat, quę ex sese propriaque natura absolute, ac præcisis subjecti præsentibus dispositionibus possint ad salutem perducere: sed necesse est aperte profiteri, præter delectationem superiorem seu victricem gratiam electis concessam, alias a Deo vi voluntatis antecedentis, aut præparari, aut dari vere sufficientes, quibus saltem quidam reprobi, etiam relative ad quamlibet suam actuale concupiscentiam, possunt saltem mediate, sensu superius exposito, & mandatum urgens observare, & salutem assequi, & hoc sensu, Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum non fuisse.

Di.

*Discrimen gratiæ victricis per delectationem superiorem relativam sensu Janse-
nii, tum a præmotione physica Thomistarum, tum a gratia efficaci per dele-
ctationem simpliciter victricem sensu quorundam aliorum Theologorum.*

Solent Janseonii defensores, ut omnem a se suspicionem erroris amo-
veant, Augustinianæ, ut vocant, aut Thomisticæ Scholæ discipulos se
profiteri ac duo constanter affirmare.

Primum; efficacem a se gratiam, quam tuentur, eundem habere ope-
randi modum, neque plus nocere libertati voluntatis, quam physicam
Thomistarum præmotionem. Ita profitetur Jansenius lib. 8. de Gratia
Christi c. 4. *Istud auxilium*, inquit, *eundem habet operandi modum, qui*
physicæ prædeterminationi tribui solet ... eodemque modo libertas voluntatis sub
illo Christi auxilio incolumis manet, quo sub physica prædeterminatione salva-
tur. Quapropter quidquid physicæ prædeterminationis defensores pro sua senten-
tia protulerunt, ut liberum arbitrium sub ea salvum esse persuadeant; quidquid
etiam ad dissolvenda oppugnantium argumenta, telaque repercutienda moliti sunt,
pro hac sententia dictum puta.

T. 3. p.
347. col.
1. B.

Secundum, plures doctrina, & pietate illustres Theologos docuisse, ac
etiānum innoxie, & sine ulla reprehensione docere, vim gratiæ effica-
cem oriri ex interna ipsius suavitate seu delectatione victrice, quam
unam propugnandam sibi Jansenius proposuit.

Ibid. p.
344. col.
1. A.

Econtra contendimus inter has duas opiniones, & doctrinam Janse-
nii, latissimum esse discrimen.

*Magnum est discrimen inter modum explicandi efficaciam gratiæ per physicam Tho-
mistarum præmotionem, & per delectationem relative superiorem Janseonii.*

Dico igitur 1. Inter sententiam Janseonii de gratia efficaci per dele-
ctationem relative, ac per gradus victricem; & prædeterminationem
physicam sensu Thomistico, multum esse discriminis.

Hoc indicat vel ipsum caput secundum l. 8. de Gratia Christi, quod
Jansenius sic inscribit: *Varia discrimina proferuntur inter adiutorium Dei*
medicinale & prædeterminationem physicam, prout a defensoribus ejus traditur.

Duobus præsertim modis prædeterminationem seu præmotionem phy-
sicam exponunt ejus defensores. Nonnulli præter voluntatem divinam,
quæ liberam hominis voluntatem ipsa etiam in justis habituali gratia
instructam ad opus applicat, requiri volunt, vel qualitatem quamdam
transeuntem, vel saltem motionem quamdam virtuosam, quæ sit instru-
mentum Dei ad producendum in libero arbitrio primum voluntatis motum.
Alii autem mediam illam, vel qualitatem, vel motionem virtuosam o-
mnino repudiant, & ipsam gratiam efficacem nihil aliud esse statuunt, quam
gratuitum Dei favorem, misericordiam, ac ipsam Dei operationem, quæ
simul cum libero arbitrio, prius tamen ordine causalitatis, quam libe-
rum arbitrium, bona voluntatis in nobis producit. Hic postremus mo-
dus explicandi physicam præmotionem, alio longe communior videtur,
ac vulgatior inter Thomistas; quocunque autem modo explicetur, plu-
rimum distat, iudice Jansenio, illa physica prædeterminatio, a gratia sen-
su Janseonii efficaci, per delectationem scilicet relative victricem. *Varia*
discrimina refert ipse Jansenius citato capite 2. l. 8. de Gratia Christi.

Ibid. C. I. Quia, inquit, juxta sententiam istorum recentiorum, prædeterminatio physica est motio nescio quæ virtuosa, quæ habet esse quoddam incompletum, & sit in voluntate per modum, quo colores sunt in aëre, & impetus in re, quæ impellitur . . . Gratia vero Christi Augustino est verissimus motus voluntatis.

II. Prædeterminatio physica non est eis actus vitalis animi, sed alius, cui voluntas tantum passive subjacet. Christi autem adjutorium est actus verus, & vitalis, qua anima haud secus afficitur, & movetur in Deum, ac quando simili delectatione terrenis rebus inhaeret.

Ibid. col. 2. III. Prædeterminatio physica talis esse dicitur, ut in quibuscumque circumstantiis voluntas collocetur, semper faciat facere, & operetur effectum suum, omnemque superet resistantiam: Christi adjutorium nullo modo. Nam delectatio victrix, quæ Augustino est efficax adjutorium, relativa est. Tunc enim est victrix, quando alteram superat. Quod si contingat altera ardentiorum esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus, nec efficaciter unquam volet, quod volendum est.

Ibid. C. IV. Quod Prædeterminatio physica sit instar concursus cujusdam generalis Dei in ordine supernaturali: adjutorium Christi nullo pacto. Nihil enim ei respondet in agentibus naturalibus.

Ibid. D. V. Prædeterminatio physica necessaria statuitur omnibus agentibus ex vi causæ secundæ, quæ essentialiter tam in operari, quam in esse suo subordinatur primæ, a qua ad agendum præmoveri debet: Christi adjutorium nequaquam, sed læsa voluntati propter solum vulnus necessarium est, quod ei infligit peccantibus voluntatis audacia . . . Nam inde gratia Christi medicina, & adjutorium medicinale dicitur.

VI. Prædeterminatio physica in agentibus liberis insuper exigitur, propter naturalem indifferentiam voluntatis, quam, ut aliquid agere possit, prædeterminare debet: Christi adjutorium nequaquam. Nam nisi concupiscentiis voluntas vulnerata, sicut in quadam corporis membra, ita etiam in appetitus suos proprium perdidisset imperium, nulla Christi gratia eam determinare debuisset; quemadmodum in sanctis Angelis plane, & Adamo nonnihil patuit, qui diu absque Christi adjutorio in sanctitate manserunt.

Ibid. p. VII. Prædeterminatio physica expresse dicitur statui innocentie tam Angelorum, quam hominum fuisse necessaria: Christi adjutorium ei repugnat capitaliter, sicut Augustinus ex professo docet . . . Itaque Christi adjutorium non pro-

Ibid. B. pter indifferentiam voluntatis determinandum; non propter generalem causæ secundæ a prima dependentiam; non propter actuum bonorum supernaturalitatem; sed propter solam liberi arbitrii impotentiam, & fractas voluntatis vires, quæ ex libidinum terrenarum dominatione prostrate sunt, hominibus lapsis . . . præparatum est. . . Quapropter, qui medicinalem Christi Salvatoris gratiam sic defendere conantur, ut eam in talem prædeterminationem physicam transforment, omni statui hominum lapsorum, & innocentium ex vi causæ primæ, & indifferentie voluntatis necessariam, magis profecto Aristotelici, quam Augustiniani sunt. Nam talis prædeterminatio sic asserta . . . universam doctrinam ejus inexplicabili confusione perturbat. Hactenus Jansenius.

Inter illas vero causas discriminis a Jansenio mox assignatas, duæ maxime sunt; quibus evidenter patet delectationem victricem ac relativam Jansenii maxime nocere libertati voluntatis.

Prima est, præmotionem physicam esse instar concursus cujusdam generalis in ordine supernaturali: adjutorium vero Christi, hoc est, victricem gratiæ de-

stationem, nullo pacto. Si autem præmotio physica est instar concursus; sequitur 1. eam dari ad exigentiam causæ secundæ. 2. eam esse actionem ipsam liberam creaturæ, quatenus a Deo procedit. 3. eam ad actum secundum pertinere, non ad primum: adeoque facultatem seu potentiam, accedente illa præmotione, in eo ipso remanere statu infirmitatis vel roboris, in quo erat ante præmotionem; ita ut tantum ab actu primo exeat in secundum, nullo novo ex parte actus primi roborata præsidio, seu nulla facta ex parte potentia reali mutatione. Non ita est victrix Jansenii delectatio: namque 1. non datur ad exigentiam causæ secundæ, quandoquidem, ut vidimus, iustis quibusdam volentibus, conantibus secundum præsentem quas habent vires, non conceditur. 2. non est actio ipsa creaturæ libera, quia delectatio est actus indeliberatus. 3. ad actum primum necessaria est; hac enim præsentem, ut toties ex Jansenio vidimus, potentia est expedita ad agendum; absente, actus non est in ejus potestate: ergo confert actum primum. 4. Inde fit, quod ea accedente, realis fiat in facultate ipsa mutatio, nec sit tantum applicatio ipsius ad actum secundum. Ex his omnibus perspicuum est, quam merito delectationem victricem a motione prævia supernaturali Thomistica seu a gratia prædeterminante distinguendam esse prædicet Jansenius.

Ex qua discriminis ratione explicatur non incommode, quomodo sub physica præmotione libera, & expedita dici possit potentia seu facultas, non vero sub delectatione superiori ac relative victrice. Namque cum præmotio illa physica unice se teneat ex parte actus secundi, ea absente, facultas, per gratiam sufficientem Thomistico sensu, libera, & expedita est ad bonum, atque satis virium habet, ut actualem concupiscentiam, tametsi ardentissimam vincere possit. Atque proportionem servata, idem de præmotione ad actum supernaturalem judicandum, quod de præmotione ad actum naturalem. Ista porro prius, quam accedat, potentia seu facultas apta, & expedita supponitur in actu primo: v. g. antequam homo actu intelligat, & velit &c. supponitur habere naturalem facultatem expeditam ad intelligendum, volendum &c.

Econtra, cum victrix Jansenii delectatio ad potentiam ipsam seu actum primum pertineat, voluntas tali delectatione destituta nihil boni plene ac perfecte velle potest, atque impossibile omnino ipsi est per parvam, seu inferiorem gratiam, vincere superiorem concupiscentia delectationem: unde necessario sequitur, facultatem his in circumstantiis hac relative ligatam esse, seu nec liberam, nec expeditam ad bonum.

Altera capitalis discriminis ratio ex Jansenio hæc est, quod prædeterminatio physica in agentibus liberis exigitur propter naturalem indifferentiam voluntatis; hoc est, ad illam indifferentiam, indeterminationem, & suspensionem actus tollendam, necesse est voluntatem ex se indeterminatam a prima causa determinari: at superior delectatio eum in finem non datur, quia ex Jansenio, nulla in præsentem statu talis est activa voluntatis indifferentia. *Tantum abest, juxta S. Augustinum, ait cit. cap. 2. L. 8. gratiam Christi propter indifferentiam esse necessariam; ut potius propter amissam indifferentiam ejus, & propter servitutem ac depressionem ejus sub libidinibus necessaria sit.*

lib. p. 348
col. 2. Ec.

Præmotio igitur physica supponit præsentem voluntatis indifferentiam; delectatio vero Jansenii eam jam perditam, & amissam supponit: unde sequitur per præmotionem illam non conferri potentiam ipsam agendi, quæ
fine

sine ipsa perfecta, & completa supponitur, sed dumtaxat tolli indifferentiam ac suspensionem actus; e contra per delectationem Jansenii, non tolli actus indifferentiam, cum nulla jam sit; sed conferri expeditam, & completam ad agendum potentiam seu facultatem: adeoque ea absente, facultatem ligatam esse, seu nec liberam, nec expeditam, nec completam relative ad oppositam delectationem. Notandum porro indifferentiam illam, quam hic rejicit Jansenius, non esse Molinisticam, sed Thomisticam: ea enim ipsa est, quam quidem fatetur Thomistas admittere, sed admissam ab ipsis ingemit.

Dices 1. Jansenius eodem plane modo asserit, & explicat remanere sub motione victricis delectationis facultatem liberam, & expeditam ad oppositum, quo Thomistæ sub physica prædeterminatione: non ergo erroris inculpanda magis est illius sententia, quam Thomistarum. Sic ille loquitur L. 8. de Gr. Chr. c. 20. *Dicimus liberum arbitrium, quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione præventum atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum non tantum non facere, sed etiam malum. Verum est enim istud non quidem in sensu composito, ut vulgo dici solet, sed in sensu diviso. Nimirum quia eodem tempore, quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam movente positum est, imo quo etiam actum voluntatis bonum facit, est in eadem voluntate potestas illud non faciendi, imo peccandi; non quod cessatio ab actu, quem tunc elicit, aut actuale peccatum cum gratiæ delectantis influxu consistere possit, (quod sensus compositus postularet) sed quia cessandi, & peccandi potestas cum eadem gratiæ simul in eodem voluntatis arbitrio conjungi potest. Nam quævis duo actus contrarii sint oppositi, & in eadem voluntate simul esse non possint: potestates tamen ad opposita non sunt oppositæ, nec sibi invicem, nec actibus oppositis, & in eodem simul subjecto, sive agente, sive quiescente commorantur. Hæc Jansenius omnino consona modo loquendi Thomistarum. Sic enim Alvarez disp. 115. n. 3; & 4. loquitur: Potentia ad unum actum non repugnat potentie ad actum contrarium, nec etiam repugnat actui contrario; actus autem contrarii repugnant inter se in eodem subjecto. Et infra: Notandum 2. inquit, quod, cum dicitur potentiam liberam esse, quæ, positis omnibus requisitis ad operandum, potest operari, & non operari, etiam in sensu composito, hoc dupliciter intelligi potest: primo, ita ut compositio fiat inter prærequisita ad operandum, & potentiam operandi, & non operandi: & tunc sensus est, quod potentia ad operandum, & non operandum stat simul in eodem subjecto cum antecedenter prærequisitis ad talem operationem; & hic sensus verissimus est. Secundo modo potest intelligi, ita ut compositio fiat inter antecedenter prærequisita ad operandum talem actum, & carentiam talis actus, seu actum ipsum contrarium; & tunc sensus est, quod omnia prærequisita, etiam ex parte Dei, ad operandum talem actum particularem, & carentia ejusdem actus, seu actus contrarius, possint esse, aut aliquando sint simul in eodem subjecto. In hoc sensu intendimus prædictam definitionem impugnare. Ita Alvarez insignis inter Thomistas.*

Resp. revera Jansenium, ut fucum faciat, consuetas Thomistarum loquendi rationes aliquando usurpare. Sed quæ apud istos innoxie sunt, ac omni carent suspitione, apud illum errorem involvunt ac continent, & eo quidem periculosius, quod sub verbis in speciem Catholicis delitescat. Cum Thomistæ asserunt, stante præmotione physica ad unum, remanere liberam & expeditam facultatem ad oppositum; facultatem seu

potentiam intelligunt, non absolute, sed relative ad præsentis subiecti dispositiones. Absente v. g. efficaci præmotione ad bonum, agnoscunt adhuc in iustis gratiam sufficientem per quam relative ad quamlibet actua-lem eorum concupiscentiam, possint bonum operari, saltem impetrando auxilium efficax ac physice præmovens. Econtra cum Jansenius ait sub motione victricis delectationis cælestis, stare potestatem ad oppositum, potestatem intelligit absolutam, spectata scilicet natura concupiscentiæ, quæ ad malum tendit, non vero potestatem relativam ad superiorem gratiæ cælestis delectationem: sub illo etenim respectu, necesse est inferiorem concupiscentiæ delectationem cedere superiori delectationi gratiæ. Simi-liter cum docet in iustis, dominante actuali concupiscentia, veram esse per gratiam parvam, ad bonum expeditam facultatem; intelligit abso-lute ac spectata in se natura gratiæ, quæ ad bonum perfectum tendit, non vero relative ad superiorem concupiscentiam: hoc enim respectu li-gata est, seu non libera, nec expedita ad bonum facultas, quia fieri non potest, ut inferior delectatio vincat superiorem. *Iustitia vel peccati dele-*
ctatio, inquit Jansenius L. 7. de Gr. Chr. c. 5. est illud vinculum, quo liberum
arbitrium in iustitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quamdiu isto
stabiliter possidetur, ac constringitur, actus oppositus est extra ejus potestatem.

T. 7. p.
315. col.
1. D.

Hanc absolutam potestatem præ oculis habebat Jansenius, cum L. 8. c. 20. de Gr. Chr. scribebat esse in nobis perfectissimam peccandi pote-statem, non tantum quia voluntas est de se ad malum flexibilis; non tantum
quando gratiæ delectatione caret, sed etiam quando intima ejus suavitate efficaciter
trahitur. Propter quam sane, inquit, liberum arbitrium qualicumque gratia ad
agendum rapiatur, rectissime dici potest posse peccare; licet fieri nequeat, ut ipsum
peccatum simul in sensu composito cum gratiæ operatione societur. Quomodo po-
test liberum arbitrium, in mente Jansenii, sub efficaci gratiæ motione
peccare? An potentia relativa ad superiorem delectationem cælestis gra-
tiæ? Minime: id quippe fieri neutiquam potest. Sed potentia dumtaxat
absoluta, spectata præcise natura concupiscentiæ, quæ sufficientem de se
virtutem confert voluntati ad peccandum; seu quæ principium ex se
sufficiens est ad voluntatem ad peccatum inclinandam.

T. 8. p.
367. col.
2. D.

Eadem æquivocatione potestatis absolutæ vel relativæ abutuntur Janse-niani, cum ajunt iustis, absente gratia efficaci, per gratiam aliam parvam conferri ad bonum opus potentiam sufficientem, sufficientissimam, completam, completissimam, plenam, plenissimam, expeditam, expeditissimam. Non aliam his
magnificis vocibus potentiam intelligunt, quam absolutam, & abstractam, spectata scilicet in se simpliciter, & absolute natura gratiæ, sicut sæpius ob-
servavimus, non vero relativam ad actuaalem superiorem concupiscentiam.

Paulus
Iren.
disp. 3.
n. 22. p.
207. col.
2.

Abutuntur pariter Janseniani ista loquendi ratione nonnullorum Tho-mistarum; nempe, Voluntas sub præmotione ad peccatum, non habet po-tentiam ad oppositum junctam cum actu, licet habeat potentiam ab actu se-junctam. Illi etenim Catholici, nomine potentiæ ab actu se-junctæ, non modo absolutam, sed etiam relativam potentiam intelligunt: Janseniani vero solam absolutam, non relativam; quia potentia ab actu se-juncta, in ipsorum mente, est tantum absoluta. Namque non potest haberi po-tentia relativa, nisi Deus eam dari velit: atqui non vult eam dari, cum præbet tantum delectationem effectum ulteriori vacuam; ut enim eam po-
ten-

tentiam relativam velit dari, debet delectationem caelestem conferre ex voluntate, quæ commensuret illam, paremque faciat cum gradu actuali concupiscentiæ vincendæ. Neque enim fieri potest, ut casu, & sine ulla ex parte Dei voluntate, ipsi proportionata gratia inveniatur; alioquin non Deo tunc tribuenda foret victoria concupiscentiæ. Jam vero cum Deus delectationem caelestem effectu ulteriori vacuum concedit, non commensurat eam cum gradu concupiscentiæ actuali vincendæ, quippe quæ conceditur tantum ex voluntate antecedenti, quæ præscindit a circumstantiis concupiscentiæ, & quæ sola inefficax est; ergo potentia, quam tunc habet voluntas, non est relativa: ergo potentia, quæ non est cum actu conjuncta, in systemate Jansenianorum est tantum absoluta. Adde, quod potentia ab actu sejuncta ideo talis est, quia fluit a delectatione inferiori concurrente cum delectatione superiori: unde potentia, quam potest conferre delectatio inferior, non potest esse relativa propter virium inæqualitatem ad debellandam oppositam majorem concupiscentiam: unde est tantum absoluta, in quantum est delectatio, quæ ex se, & natura sua nata apta est ad concupiscentiam in genere debellandam.

Dices 2. Paulus Irenæus Disq. 6. art. 6. declarat delectationem victricem pertinere ad actum secundum, non vero ad primum. *Duplex est potestas*, inquit, *duplex posse: alia actus primi, alia actus secundi: alia, quæ interiorē virtutem notat, alia, quæ etiam impulsione, & applicationem ad agendum involvit. Ex hoc postremo genere est victrix delectatio: impellit illa ad agendum, movet, applicat, eo prorsus modo, quo Thomista de physica prædeterminatione sentiunt.*

Resp. 1. Jansenium L. 8. de Gr. Chr. c. 2. mox citato, expresse distinguere delectationem suam victricem a præmotione Thomistarum, in eo quod hæc se habeat instar concursus, non vero delectatio victrix. Si autem non se habet instar concursus, necesse est ut ad actum secundum dumtaxat non pertineat, sed ad actum primum: qua ergo fide affirmat Paulus Irenæus, ad actum secundum dumtaxat requiri a Jansenio delectationem victricem, eo plane modo, quo Thomista de physica prædeterminatione statuunt. Et certe cum juxta Jansenium L. 3. c. 15. *gratia Christi simul afferat posse, quod volumus, & velle, quod possumus*: cum juxta eundem multis in locis, absente delectatione superiore gratiæ voluntas non sit expedita relative ad oppositam delectationem superandam, delectatio superior ad ipsum actum primum necessario requiritur.

Resp. 2. Nec ab ipso Paulo Irenæo, nec a quovis defensore systematis delectationis utriusque, merito dici posse delectationem superiorem non requiri ex parte actus primi: manifestum enim est ex dictis, delectationem superiorem conferre potentiam; porro, quod confert potentiam, se tenet ex parte actus primi. Præterea Dionysius Raymundus 1. par. c. 1. ar. 6. inutilem asserit istam quæstionem, posseque asseri sine fidei dispendio, gratiam efficacem, seu victricem delectationem tenere se ex parte actus primi. Neque vero Paulus Irenæus meliori fide exponit doctrinam Jansenii p. 198. Disquisitionum suarum, cum dicit ipsum admisisse gratiam sufficientem Thomisticam, sub nomine adjutorii possibilitatis, de quo agit L. 5. de hæresi Pelagiana c. 11. ibi enim Jansenius aperte rejicit ab hoc statu tale adjutorium possibilitatis, & ad solos Pelagianos remittit.

Dices 3. In sententia eorum Thomistarum, quibus placet præmotionem phy-

physicam esse qualitatem quamdam, quæ prioritate temporis, aut saltem naturæ, & causalitatis antevertit voluntatis actionem, præmotio ad potentiam ipsam, seu actum primum, non vero ad actum dumtaxat secundum pertinet. Idcirco etenim qualitas hujusmodi in potentia recipitur, ut eam perficiat, & compleat in actu primo: qui profecto modus explicandi physicā præmotionē, iis prorsus omnibus incommodis, ac difficultatibus subiacet, quibus superior delectatio Jansenii; utraque enim tenet se ex parte potentiae, seu actus primi. Atqui tamen hanc nonnullorum Thomistarum opinionem Ecclesia non improbat; ergo nec improbanda etiam videtur superior Jansenii delectatio.

Resp. physicam præmotionem duobus modis dici posse qualitatem.

Primo, ut sit qualitas, seu forma quædam completa, quæ prioritate temporis antecedit voluntatis actionem: quo sensu, ut verum est dicere eam ad potentiam ipsam, seu ad actum primum connaturalius pertinere, ita nec tuto defendi posse. Quapropter Thomistæ communi suffragio eam rejiciunt, in qua norunt se non posse consistere. *Eam, Dei motionem, ait P. Malsoulie in Opere cui titulus est: S. Thom. sui interpres Dissert. 1. art. 16. quam extranei nobis affingunt qualitatē, vel formæ completæ, quæ voluntatem hominis ad suos actus efficiendos veluti tradat, & adigat, nostræ dissimillimam esse dubitari non potest.* Pag. 66.

Secundo, præmotio dici potest qualitas quædam fluxa, & transiens, seu motio quædam virtuosa, quæ prioritate naturæ, & causalitatis antecedit actionem creatam: *Quæ quidem motio nihil aliud est, ait auctor mox citatus ibid. art. 15. præter eam Dei rebus omnibus, ipsique voluntati inexistentis operationem; eamque efficacem applicationem, & blandam inflexionem, qua Deus voluntatem stectit, eamque inclinat ad quodcumque voluerit. Quam quidem physicam motionem, ibid. ait esse quoddam ens incompletum, cujusmodi est motus impressus instrumento ab artifice.* Pag. 62.

Sepposita jam veritate, aut falsitate hujus sententiæ, de qua hic non est quæstio, certum est hanc præmotionem physicam ad actum dumtaxat secundum, non vero ad primum, seu ad potentiam ipsam, pertinere; cum sit ens incompletum, & intentionale, cujus ratio, & natura tota, pergit eodem c. 15. P. *Malsoulie, posita est in ipso fieri, in via, & transitu: cujusmodi est color, ipsaque species coloris in aere, dum fertur ad visum.* Ergo ex hac maxime parte distat præmotio physica a delectatione superiori, & relativa Jansenii, quod hæc actum primum simul, & secundum conferat, illa dumtaxat secundum. Pag. 62.

Neque refert, quod appelletur aliquando complementum actus primi. Cum enim actus primus ex se tendat ad secundum, præmotio physica, quæ dat actum secundum, potest hoc sensu appellari complementum actus primi: non autem hoc sensu, quod, ea absente, vera plane non sit potentia, seu actus primus. Adde Thomistas, de quibus loquimur, agnoscere esse in iustis, absente gratia physice præmovente, gratiam sufficientem, per quam vere, ac proprie possunt, etiam relative ad quamlibet eorum actualem concupiscentiam, observare præcepta, & tentationem superare: quam relativam potestatem Jansenius non admittit, nec potest in suo systemate admittere.

Dices 4. Jansenii systema magis favet libertati hominis, quam Thomisticum, pro statu innocentiae, quandoquidem quantum ad illum statum, Molinianum est. Econtra, systema Thomisticum idem est pro utroque statu, ac proinde semper, & ubique rigidum, minusque favens libertati.

Resp.

Resp. 1. Controversiam hic non moveri de statu innocentiae, qui non existit amplius, sed de statu praesenti.

Resp. 2. In omni systemate etiam Moliniano, proindeque & Janseniano circa statum naturae innocentis, nonnihil mysterii, ac difficultatis intricatae latere, sicut observat auctor Libri cui titulus: *Système de M. Nicole sur la Grace*, in fine. Ubique Deus vere est absconditus: neque enim minus necesse est recurrere ad altitudinem, & profunditatem judiciorum Dei in illo systemate, quam in altero, dum quaritur, cur Angelis, qui praesciti erant non perseveraturi, & ipsi Adamo, gratiam uberiores, qua perseverarent, non concessit Deus; & illis solam eam conferre voluit, cum qua ipsos casuros noverat.

Resp. 3. In statu innocentiae datas fuisse in systemate Thomistico gratias vere sufficientes, quibus Angeli mali, & Adam perseverassent, si voluissent.

Urgebis 1. Etiam pro statu naturae lapsae magis libertati favet systema Jansenii, quam Thomisticum: quia repugnat actum ulteriorem conjungi cum gratia sufficiente Thomistica, non item cum delectatione parva Jansenii.

Resp. nego ant. ejusque probationem. Quod enim repugnat, nunquam contingere potest: atqui contingere potest actum conjungi cum gratia sufficiente Thomistica.

Probabis antecedens. In systemate Jansenii, inferior delectatio evadet superior, ac perfectum consensum voluntatis exprimet, si mutantur intrinsecae dispositiones subjecti: at etiamsi, in systemate Thomistico, mutantur illae dispositiones, gratia tamen sufficiens Thomistica effectum nusquam obtinebit, nisi accedente physica praemotio.

Resp. In systemate Jansenii dici non posse eandem esse potentiam, quae per delectationem inferiorem confertur, & quae reducitur ad actum, cum mutantur intrinsecae subjecti dispositiones. Namque tunc prorsus mutatur potentia, mutatis subjecti dispositionibus, quandoquidem potentia illa tota relativa est ad dispositiones subjecti. Econtra vero, cum accedit praemotio physica, eadem prorsus, quae erat antea, permanet potentia; quia, ut saepius dictum est, praemotio tenet se dumtaxat ex parte actus secundi: nec magis sequitur in systemate Thomistico, mutari potentiam, quando accedit praemotio physica, quam mutetur in aliorum sententia, per concursum; quandoquidem praemovens gratia, teste Jansenio, est instar concursus generalis.

Urgebis 2. Saltem minus aliquid est mutari dispositiones intrinsecas subjecti, seu minui concupiscentiam, quam dari novum ex parte Dei auxilium, per modum principii activi essentialiter ad actum requisiti: sed primum sufficit in systemate Janseniano, secundum requiritur in systemate Thomistico.

Resp. 1. non posse minui concupiscentiam nisi per aliquod auxilium Dei saltem externum; alias sibi ipsi homo tribueret efficaciam victricem gratiae, quae ex sola concupiscentiae imminutione repeteretur.

Resp. 2. dist. ant. Est quid minus in ordine ad actum secundum, concedo: est quid minus in ordine ad actum primum, de quo hic agitur, nego. Porro physica praemotio tenet se ex parte actus secundi.

Neque te moveat, quod in systemate Thomistico requiratur aliquid novum in ordine ad actum secundum: hoc ipsum enim etiam occurrit in systemate Jansenii, in quo praeter imminutionem concupiscentiae, aliquid novum ne-

cessarium est, ut potentia reducatur in actum, gratia scilicet adjuvans, & cooperans. Nam minuas quantum volueris concupiscentiam, non tamen propterea sine aliquo ex parte Dei, quantum ad actum secundum, auxilio, fortior voluntas producet. Unde licet ex parte potentiae non requiratur nisi imminutio concupiscentiae, aut mutatio dispositionum subiecti; tamen ex parte actus secundi, requiritur in omni systemate, etiam Janseniano, ut potentia reducatur in actum, aliquod Dei auxilium, quod vices gerat concursus.

Urgebis iterum: Saltem non frequenter, in sententia Thomistica, gratiae sufficienti accedit physica praemotio, unde, & raro potentia illa Thomistica reducitur in actum: non ita vero in sententia Jansenii, nam saepius per solam imminutionem concupiscentiae, & concursum supernaturalem homo agit.

Resp. Quidquid sit de systemate Janseniano, nam gratis fingitur potentiam saepius ad actum non reduci in illo systemate per augmentum gratiae, seu delectationis, quam per imminutionem solam concupiscentiae: Respondeo, inquam, in systemate Thomistico accedente ad gratiam sufficientem praemotione physica, gratiam illam sufficientem merito dici posse in actum reduci, non quidem per se solam, sed virtute praemotionis physicae ad quam moraliter disponit: praesertim cum in sententia plurimorum Thomistarum, ordinarie non concedatur gratia efficax seu physice praemovens, quin praecesserit gratia sufficiens. Adde, quod cum gratia sufficiens Thomistica tota se teneat ex parte potentiae, gratia vero efficax ex parte actus secundi, vulnus autem per peccatum inflicturn in ipsam cadat potentiam; gratia sufficiens, quae sola potentiam illam afficit, in systemate Thomistico, continere in se debet quidquid medicinale habet Christi gratia.

Ceterum Thomistae plura alia sui systematis a Janseniano discrimina proferunt. Sufficiat hic nobis observasse, Thomistas doctrinam Jansenii concordii suffragio damnare. Sufficiat revocasse in memoriam, quae in decursu Historiae Jansenismi, ac in systematis Janseniani expositione sparsa leguntur, tum de discrimine inter Jansenianum, & Thomisticum systema data occasione identidem a nobis prolato; tum de tentato sine fructu Jansenianorum cum Thomistis federe; tum de damnata ab ipsis Thomisticae Scholae Theologis Jansenii doctrina. Fallitur ergo Jansenius; aut potius fallere vult, cum non semel asserit se circa libertatis cum gratia concordiam, & adiutorii divini agendi modum, ejusdem esse cum Thomistis opinionis. Certe si ita esset, non dixisset L. 8. c. 5. nullum esse vestigium, & in Augustino, & in ejus discipulis, quod ad libertatem conciliandam cum gratia requisierint remanere debere potentiam ad oppositum, & voluntatem posse agere, vel non agere. Non asseruisset, ideo praecise voluntatem sub motione gratiae liberam esse, quia semper agit, quia ipsa vult, nec ab extrinseco rapitur; nec aliud a Concilio Trid. fuisse definitum. Non asseruisset, miram visuram fore Scholasticis suam de concordia gratiae cum libertate doctrinam: quanto minus suis in Epistolis ad San-Cyranum Abbatem aliisque, quarum excerpta quaedam praemisimus, praedicasset, circa doctrinam suam non tantum incommodi, ac periculi exponi posse, quantum ipse vel ab initio subodoratus fuisset. Et alibi, fore ut in publicam incurreret offensionem, si forte sensa sua expromeret: itemque, sibi esse compertum, quod si utraque tum Jesuitarum, tum Thomistarum Schola ad extremum usque judicii diem disputatura sit, tantum a veritate utramque esse aberraturam. Tandem ali-

alibi a se deprehensa in Augustino, quæ doctis errorem incuterent, neque se illa præmature patefacere ausurum, ne quid infausi sibi e fulmine Vaticano accederet. Uno verbo, Janfenius doctrinam suam, ut inopinatam, & a quingentis saltem annis incognitam propalare se proficitur: quis inde a Thomistica multum eam differre non colligat?

Magnum est discrimen inter modum explicandi gratiam a se efficacem per delectationem simpliciter victricem sensu aliquorum Theologorum, & delectationem gradibus relative superiorem sensu Janfenii.

Dico 1. Dogma gratiæ ex se, seu propria, & interna virtute efficacia, sanum quidem esse, innoxium, & orthodoxum, sed differre plurimum a gratia efficaci sensu Janfenii. Namque, vel spectatur gratia illa ex se efficax, antequam in voluntate recipiatur; vel postquam in ea recepta est: utroque autem respectu, plurimum differt a delectatione superiori, in qua Janfenius vim, & efficaciam gratiæ collocat.

I. Ante receptam in voluntate gratiam ex se efficacem, nihil obstat, quin supponatur in voluntate gratia quædam actualis sufficiens, quæ satis virium habeat ad vincendam quamlibet oppositam actualem concupiscentiam; ea enim inter se non pugnant; sive quia minima gratia plus valeat ad bonum, quam fortior concupiscentia ad malum; sive quia gratia hæc sufficiens proportionata est cum actuali concupiscentia: qua in suppositione, quæ profecto vera est, & Catholica, facultas, seu potentia supponitur vera, propria, & expedita esse ad opus bonum mediate, vel immediate producendum. At vero nihil tale occurrit in systemate Janfenii. In conflictu enim duplici delectationis, cælestis, & terrenæ, minor necessario cedit majori, nec fieri unquam potest, ut major a minori vincatur: quomodo fieri non potest ut pondus sex librarum trahatur pondere minori trium librarum; ergo eo in statu voluntas necessario id agit, quo majori rapitur, ac trahitur delectatione; ergo non est ad actum oppositum tunc libera, & expedita, quandoquidem delectatio confert, ut ex Janfenio probavimus, ipsammet agendi potentiam; atque hinc necessario fluxu dimanant quinque famosæ Propositiones.

II. Cum gratia ex se efficax præsens supponitur in voluntate, recte adhuc concipitur posse voluntatem ipsi resistere; quia gratia efficax importat dumtaxat ex sese certam effectus futuritionem, quæ non excludit resistendi potestatem expeditam relative. Longe aliter se res habet in systemate Janfenii: superior quippe delectatio excludit veram resistendi potentiam relativam, quia in opposita delectatione, utpote inferiori, satis non est virium, ut possit superiori resistere.

Dico 2. Multum esse discriminis inter modum explicandi efficaciam gratiæ per delectationem simpliciter victricem sensu nonnullorum Theologorum, & per delectationem relative, seu per gradus superiorem, ac victricem sensu Janfenii.

Namque in priori sententia, victrix delectatio non per gradus nec relative victrix est, sed ex sese absolute, seu propria, & interna virtute; unde importat tantum certitudinem effectus, illa libera libertate, ac integra remanente potentia ad actum oppositum. Non ita relativa Janfenii delectatio, quæ ad inferiorem comparata, omnino tollit potentiam tum resistendi, tum eliciendi actum contrarium nempe ob virium inæqualitatem in delectatione inferiori. Inde est, quod defensores delectationis simpliciter,

citer, & non per gradus victricis, admittunt gratiam excitantem, ac sufficientem distinctam natura, & entitate ab efficaci delectatione, per quam, absente illa efficaci delectatione, voluntas vere, proprie, expedite, ac complete, etiam relative ad quamlibet actualem oppositam delectationem concupiscentiæ, possit aut bonum operari, aut saltem uberius implorare gratiæ auxilium, ut illud operetur. Quapropter in eorum sententia, delectatio ex se victrix, quantumcumque certo voluntatem ad agendum inflectat, semper liberam, & expeditam eam relinquit, & ad resistendum, & ad actum contrarium exercendum etiam relative, quia delectatio illa victrix non confert actum primum, seu potentiam, sed actum secundum: quandoquidem in ipsa gratia excitante sufficiente pares ac sufficientes agnoscunt vires ad quamlibet actualem concupiscentiam superandam, saltem per orationis adminiculum.

At vero in systemate Jansenii delectatio victrix relativa dat actum primum seu potentiam ipsam agendi: in eo systemate, nulla datur gratia excitans, ac vere sufficiens, præter superiorem delectationem. Gratia enim, quam Jansenius parvam appellat, si absolute, & in se præcisè subjecti circumstantiis spectetur, de se efficax est, ad bonum perfectum ordinata, quod revera efficeret, si in concupiscentiam minus resistentem impingeret: si vero spectetur, ut a Jansenio spectatur, relative, ac comparate ad majorem actualem concupiscentiam, plane insufficiens est, & impar huic debellandæ, cum ad hoc satis virium non habet: Ergo tunc vera est, ac propria in voluntate impotentia bene agendi; e contra, dominante delectatione cælesti, vera est impotentia ad resistendum, & ad malum operandum: *Delectatio*, inquit Jansenius L. 7. c. 5. *vinculum est, quo liberum arbitrium ita ligatur, ac constringitur... ut actus oppositus sit extra ejus potestatem.* Et c. 3. *Delectatio est id, quod tantam potestatem in liberum arbitrium habet, ut ea præsentem actus volendi sit re ipsa in ejus potestate, absente non sit.* Et L. 8. c. 3. *Delectatio facit ut velis, & sine illa velle non possis... facit denique ut necesse sit animum illud sequi, &c.* Quantum differt hæc doctrina a sententia Theologorum, qui vim, & efficaciam gratiæ repetunt ex delectatione simpliciter victrice! Non enim illi cum Jansenio dicunt, hominem, cum non frangat concupiscentiam, non accepisse a Deo gratiam sufficientem, per quam etiam relative illam domare posse; imo gratiam hanc conceptis verbis admittunt, & quidem viribus parem ad superandam actualem quamlibet concupiscentiam. Non dicunt, victricem delectationem omnino necessariam esse, ut homo possit agere, sed tantum, ut actu agat. Non dicunt, stante motione victricis delectationis, actum oppositum non esse in potestate voluntatis: imo contrarium affirmant. Non dicunt, facultatem esse relative ligatam, aut saltem impeditam; imo expeditam asserunt. Non dicunt, gratiam aliquando effectum ulteriori carere, ex eo quod gradibus, & virtute inferior sit actuali concupiscentia; imo contendunt per sufficientem gratiam ideo conferri completam ad bonum potentiam, quia viribus par est vincendæ actuali cuilibet concupiscentiæ, & bono saltem mediate operando.

Uno verbo, tres præcipuas hic causas accipe discriminis delectationis superioris a systemate delectationis simpliciter victricis.

Prima est, quod in sententia delectationis relative superioris, tota vis delectationis sive cælestis, sive terrenæ, relativa sit: unde cum in illo systemate nunquam contingat, ut utraque delectatio aquo certamine, seu vi-

ribus æqualibus luctetur actu, fit, ut una alteri vincendæ par esse non valeat, si gradibus sit inferior. At vero in systemate opposito, cum vis gratiæ, & concupiscentiæ non sit relativa, neque gratia Christi sit efficax eo, quod sit superior delectationi terrenæ, supponi potest gratia sufficiens dare vires pares ad oppositam quamlibet actualem concupiscentiam vincendam.

Secunda ratio discriminis est, quod in sententia delectationis relative superioris non conferatur potentia expedita relative, seu ad bonum, seu ad malum nisi per delectationem superiorem. Ut enim conferatur potentia relative expedita ad bonum, debent saltem æquiparari vires voluntatis cum impedimento ex adverso retardantibus: atqui non possunt vires voluntatis ad bonum æquiparari impedimentis ex adverso retardantibus, nisi per delectationem superiorem, seu gratiam efficacem. Neque enim id potest fieri per delectationem æqualem, cum, ut jam diximus, in eo systemate non datur talis delectatio: aliunde, ut vidimus, non potest fieri per delectationem inferiorem: At vero in systemate delectationis simpliciter victricis, per solam gratiam sufficientem confertur potentia relative expedita ad bonum.

Tertia ratio discriminis, est quod delectatio inferior, qualis est gratia sufficiens in systemate delectationis superioris, minuat tantum, non vero tollat necessitatem peccandi, quæ per peccatum originale, & per actualem concupiscentiam fortiorem inducitur. Quemadmodum enim si bajulo, qui ferendo ponderi mille librarum impar est, leve aliquod præbeas adjumentum, minuitur quidem impotentia ferendi, sed non tollitur: a pari; delectatio cælestis inferior minuit quidem impotentiam bene agendi, & necessitatem peccandi, quæ per delectationem superiorem terrestrem inducitur, sed non tollit. At vero in systemate delectationis victricis simpliciter, gratia sufficiens, cum non sit inferior concupiscentiæ actuali, nec ipsa debiliior, non solum minuit, sed tollit omnino impotentiam bene agendi, aut necessitatem male agendi, quæ posset supponi inducta per peccatum.

Quares 1. Quo signo dignosci possit, utrum quis constituat efficaciam gratiæ in delectatione superiori, seu victrici relative, non vero in delectatione simpliciter victrici?

Resp. pluribus signis id dignosci posse: unum hic tantum indicabo. Scilicet in systemate delectationis superioris relative, gratia, quam ejus patroni vocant efficacem, & illa, quam liberaliter appellant sufficientem, intrinsece, & entitative, seu natura non differunt, sed extrinsece tantum, & ut ita dicam, accidentaliter, scilicet propter majorem, vel minorem concupiscentiam, in quam impingunt; respectu cuius, dicitur vel invincibiliter efficax, vel invincibiliter inefficax, prout ipsam terrestrem delectationem, aut superat gradu, viribusque, aut ipsa inferior, debiliiorque est.

Quares 2. Quomodo datur intelligi potentiam bene agendi, quam confert gratia sufficiens in sententia delectationis simpliciter victricis, esse expeditam, cum nunquam, si sola sit, actum eliciat.

Resp. Id non incommode explicari potest ex eo quod potentia, quam confert gratia sufficiens in sententia delectationis simpliciter victricis, nullum injectum per concupiscentiam supponatur vinculum per quod ligetur voluntas, seu facultas, aut saltem in exercitio suo impediatur. In sententia vero Janßenii, delectatio concupiscentiæ superior vinculum sit, quo constringitur vo-

luntas, & actus oppositus non est in ejus potestate. 2. ex eo, quod illa potentia reducatur in actum, & voluntas agat aliquando sine ulla facta ex parte potentiae immutatione, seu absque eo, quod virtus ejus augeatur, aut difficultas minuat, idque sola accedente gratia efficaci, seu delectatione simpliciter victrici, quæ voluntatem ad actum applicat; unde certe concluditur, potentiam fuisse expeditam, etiam ante gratiæ efficacis collationem.

Inde facile est inferre sententiam aliquorum Recentiorum, qui propugnant systema duplicis delectationis relative victricis, cujus quæ superior est, ineluctabiliter prævenit voluntatem, & invincibiliter determinat ad unum, r. ipsissimum esse Jansenii systema; quod unum sufficere deberet, ut ab eo propugnando deterreantur Theologi, qui ab omni partium, & studiorum, novitatisque suspicione alieni videri volunt. 2. Ita systema istud esse proprium Jansenii, ut illud tamquam inopinatam veritatem invehat; ejusque discipuli quotquot hactenus extitere, & sunt, licet in aliis plerisque varii, ac discordes, in eo tamen quasi Augustiniano, & oculorum pupilla cariore constanter retinendo unanimes fuerint, teste ipso Abbate de Bourzeis, quem antea laudavimus. 3. Jansenium delectationem illam superiorem in systemate suo ita capitalem, ac fundamentalem habuisse, ut non aliter famosas quinque Propositiones, quasi totidem ex illo principio derivatas conclusiones defendere potuerit. 4. Cum Ecclesia quinque Propositiones damnaverit in sensu Jansenii, necesse est illas damnatas fuisse in ipso Jansenii systemate, delectationis scilicet superioris, ac relative victricis, quæ totius systematis, ut antea probavimus, clavis, basis, ac fundamentum est. 5. Theologos, qui dictam superiorem delectationem propugnant, incommoda, absurda, & erronea, quæ ex tali systemate consequuntur, non posse declinare. Quod si prætendant Jansenium ex principio delectationis superioris perperam suas quinque Propositiones veluti totidem conclusiones intulisse, assignent, rogo, quæ ex parte conclusiones illæ male cohæreant cum dicto principio; quidve Jansenius discurrendo peccaverit, cum illas intulit? Quod si nullum in discursu ipsius vitium deprehenderint, necesse est, ut vel principium deserant; vel eo admissio, conclusiones inde necessario fluxu dimanantes pariter admittant. Eosdem Theologos in vanum dumtaxat, ac phantasticum erroris Janseniani simulacrum censuras Ecclesiæ, quibus toties attritus ille fuit, necessario detorquere: quod quidem facile demonstrare est, tum conferendo doctrinam Jansenii cum doctrina illorum Theologorum, unde certe manifestum erit, nihil dicere Jansenium, quod ipsi dicere pariter non teneantur; & nihil eos ad captandam Catholicorum benevolentiam mitioribus, ac mollioribus vocibus affirmare, quod ultro non concedere possit Jansenius, imo, & revera non concedat: tum maxime expendendo sigillatim, quæ illi ipsi Theologi proferunt momenta discriminis inter suam, & Jansenii doctrinam.

Expenduntur causæ discriminis, quas nonnulli proferunt inter delectationem superiorem, ac relativam, quam teneant, & Jansenii sententiam.

Sunt inter recentiores Theologos nonnulli, qui a Jansenio se longius recedere contestantur, quamquam vim, & efficaciam gratiæ pariter cum ipso exponant per delectationem relative, seu per gradus victricem. De communi principio consentiunt illi quidem, at non easdem inde conclusiones inferre videri volunt: imo quas inde Jansenius deduxit quinque Propositiones, aper-

*Quadrime
Conse-
rence,
chap. 30,
pag. 211*

te damnat, ac rejicit. Absit ut cujusquam fidem, candorem, ac probitatem hic incussem: verum sic intellexi semper, delectationem illam superiorem, ac relativam centrum esse, ex quo quinque Jansenii Propositiones quasi totidem lineæ fluxu necessario derivantur; adeoque eo retento fundamento non aliud proferri posse a Janseniana doctrina discrimen, quam aliquorum dumtaxat verborum. Id vero ita esse patebit, expendendo quas illi proferunt causas, & rationes discriminis inter suam, & Jansenii sententiam. Nonnullæ ex illis speciatim quinque spectant Propositiones: aliæ vero universim causam, & fortunam Jansenianæ doctrinæ; quas omnes sigillatim, qua fieri poterit, brevitate referemus, ac discutiemus.

Circa primam Propositionem.

Dicunt 1. Jansenium Lib. 3. de Gr. Chr. c. 13. conceptis verbis affirmare justis impossibilia esse quædam Dei mandata; a qua impia Propositione prorsus abhorrere se profitentur.

Verum si Recentiores illi sola nominis asperitate offenduntur, mollius non recusabit ipsemet Iprensis: quam enim impossibilitatem appellat, hoc ipso cit. cap. 13. loco, alibique passim, difficultatem dicere non gravatur: *Nec illam, inquit, implendi talia præcepta difficultatem inde proficisci, &c.* Et antea, quam Aug. difficultatem dicit, Jansenius per NON POSSE, quod majusculis literis inscribere affectat, interpretatur. Adeo verum est, utramque vocem ab illo promiscue usurpari.

An vero de solo nomine controvertitur, & non potius de re ipsa per nomen significata? Porro in systemate Jansenii perinde est, vel impossibilia, vel difficilia dicere justis, absente gratia efficaci, aliqua Dei mandata; quia nempe juxta ipsum, *absente delectatione superiori, actio sequi non potest. Et vi-*
gente delectatione carnali, impossibile est, ut virtutis, & honestatis consideratio præ-
valeat. Et L. 7. c. 5. *Delectatio est vinculum, quo liberum ... ita firmiter ligatur,*
& retinetur ... ut actus oppositus sit extra ejus potestatem.

At quæso nonne defensores delectationis superioris, ac relativæ hoc ipsum asserere tenentur: Nonne capitale istud est apud ipsos principium, *majorem delectationem a minori vinci non posse?* adeoque justum sola gratia parva instructum efficaci absente, non posse relativa potentia superare actualem majorem cupiditatem; ac consequenter mandatum ipsi relative esse impossibile. Verant se in quamcumque partem voluerint, nihil, ut se expediant, proferent quod ultro non proferant, vel apertissimi Jansenii defensores. Dicant illum justum habere perfectissimam, ac completissimam ad observandum mandatum potentiam, beneficium gratiæ parvæ: nonne idem asserunt Jansenistæ verbis expressis, & clarissimis, quæ initio laudavimus? Dicant se eam tantum rejicere potentiam, quæ sit cum actu conjuncta: hoc idem & ipsi contestantur. Dicant non veram esse impossibilitatem, sed tantum difficultatem: ne ipse quidem negat Jansenius. Verum in eo utrorumque error est, quod illa perfectissima potentia sit revera tantum absoluta, & abstracta, non relativa, quod ita excludat actum, ut ipsum relative obtinere non possit: quod illa difficultas similis sit ei, quam patitur justus, vitandi omnia peccata venialia collective sumpta sine speciali privilegio: vel illi, qui sanos oculos habens non potest videre sine lumine: vel ei, qui a morbo convalescens, non potest longum iter pedibus perficere. An non hujusmodi difficultatis genus verum impor-

rat impotentiam? Mutato igitur solo nomine, sensus idem retinetur.

At, inquit, Jansenius L. 2. de Gr. Chr. c. 1. contendit sine delectatione superiori, *tam impossibile esse voluntati ut bene velit, & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, vel avi ut volet sine alis*, quo exemplo utitur L. 3. cap. 15. Quæ profecto comparationes eo tendunt, ut ab homine iusto quaecumque excludant bene agendi facultatem, absente gratia efficaci. Verum non ita profecto stupidus fuit Jansenius, ut excluderet omnem omnino bene agendi facultatem, absente gratia victrice relative. Nonne in prima Propositione supponit iustos, qui volunt ac conantur? Ergo agnoscit in illis, etiam absente gratia efficaci, aliquam bene agendi ex gratia parva potentiam; sicut L. 8. c. 20. sub motione delectationis cælestis victricis agnoscit peccandi potestatem perfectissimam. Neque unquam ostendent Theologi, de quibus loquitur, discipulos Jansenii negasse esse in parva illa gratia vim internam activam, seu principium boni operis effectivum, & quod reipsa efficeret, nisi obssisteret ardentior concupiscentia. Illi igitur duriores Jansenii loquendi modi ad substantiam systematis ipsius non pertinent, sed extranei sunt, quibus sepositis, systema integrum adhuc perseverat. Quapropter ejus discipuli adductas comparationes in eo dumtaxat valere contendunt, quatenus excludunt actum secundum, non vero actum primum. Audiatur Paulus Irenæus Disq. 2. art. 5. *In comparatione*, inquit, *non omnia similia sunt; sufficit, ut illa inter se convenient, quæ inter se comparantur. Jam vero cæcus cum iusto gratia efficaci dupliciter potest comparari. Primo, si spectentur potentia in actu primo; sic nulla inter utrosque similitudo, sed potius magna dissimilitudo. Cæcus enim caret interna videndi virtute: iustus pollet interiori facultate bene agendi, etiam actuali si vult, & conatur. At si spectentur ista potentia in actu secundo, tunc in eo plane convenient, quod sicut cæcus videre actu & effective non potest; ita iustus bene agere sine efficaci gratia actu & effective non potest. Igitur si Jansenius iustum cum cæco comparavit, spectando potentiam in actu primo, inepte prorsus locutus est, & si velis, hæretice; sin autem spectavit potentiam in actu secundo, recte, Catholice, Thomistice locutus est. Denique conatur ostendere ex Jansenio, Tom. 5. L. 5. cap. 11. gratiam efficacem esse adiutorium actus secundi.*

Paulo Irenæo in omnibus suffragatur Dionysius Raymundus 1. p. c. 1. ar. 6.

Quid ad hanc explicationem Recentiores nostri? An sanam judicabunt, an non sanam? Si sanam; manifestis Jansenianis aperte consentiunt, neque habent amplius, quo se ab illis adeo remotos, & alienos prædicent. Si non sanam: rogo assignent illis vitium, ac errorem? Non aliud profecto deprehendent, quam qui a nobis sæpius assignatus est; potentiam nempe illam, quam sufficientissimam, perfectissimam, ac completissimam dicere placet Jansenianis, absolutam esse dumtaxat, & abstractam, quæ nihil ad usum, & exercitium boni operis conferre possit, non vero relativam; ac proinde perinde esse, ac si penitus negaretur. Inde est, quod multi ex nostris dum Jansenium refellunt, eum accusant quasi omnem penitus negaverit in iusto, absente gratia efficaci, potentiam ad observandum mandatum, non quidem verbo tenus, hanc enim verbo agnoscit, sed in rei veritate; quia, ut dixi, perinde est, ac si eam penitus rejiceret. Porro necesse est Recentiores in suo systemate delectationis superioris ac relativæ, agnoscere potentiam in ejusmodi iustis, abso-

lutam esse dumtaxat non relativam; quia parva illorum gratia satis virium non habet, ut possit actualem majorem, & oppositam superare cupiditatem.

Dicunt 2. Se non omnem gratiam sufficientem, sed solam Molinianam; Jansenium vero omnem omnino respuere, quam L. 3. de Gr. Chr. c. 3. revocat ad gratiam Pelagii. Verum profitemur quoque Jansenius cap. 1. ejusdem Libri, se solam Molinianam, ut vocant, seu versatilem ac libero voluntatis arbitrio permissam rejicere gratiam sufficientem: nolle vero se impugnare gratiam sensu Thomistico sufficientem, qualem Alvarez, Cumel, Navarreta &c. admittunt; eam scilicet, præter quam aliud ex parte Dei auxilium per modum principii necessarium est, ut homo velit, & operetur: Imo addit ibidem quod Aug. *fortasse talem gratiam non diffi-*
cultus admitteret. Et c. 3. cum ait, gratiam, quæ ab initio lapsus humani ge-
neris usque ad Judicii diem nullum in humana voluntate effectum habuit, aut ha-
bitura est, monstro similem esse, Molinianam solam aut incongruam Suare-
 sianam directe, & expresse explodit; neque dissimulandum est in textu Jan-
 senii, qui objicitur ex c. 3. Lib. 3. de Gr. Chr. eum solam Molinisticam
 oppugnare gratiam. Cum tamen ab ipso Thomisticam sufficientem gra-
 tiam pariter rejici affirmamus, ad principia, quæ ubique statuit Janse-
 nius, & quæ cum tali gratia conciliari non possunt, attendimus magis,
 quam ad ejus verba: neque enim expresse ac nominatim unquam infur-
 rexit adversus illorum Theologorum sufficientem gratiam. Jam vero cum
 principia Jansenii circa delectationem eadem sint, quæ a Recentioribus
 nonnullis propugnantur, ab utrisque non solum Molinianam, sed & Tho-
 misticam sufficientem gratiam convelli merito contendimus.

II. Negari certe non potest quin parvam aliquam gratiam admiserit, quæ de se principium est boni operis, ac semper efficax alicujus parvi, & imperfecti effectus, quam Deus voluntate sua antecedente, quæ a cir-
 cumstantiis abstrahit, ordinat ad bonum opus; ad quod nihilominus per
 voluntatem consequentem non tendit, propter majorem cupiditatis resi-
 stentiam, cui superandæ impar est. Illud, ait Paulus Irenæus Disq. 6. ex
 Jansenio concedi potest, gratiam nonnunquam carere eo effectui ad quem destinatur
voluntate Dei antecedente. Cum enim ea voluntas semper feratur in bonum abso-
lute spectatum, consentire autem gratiæ habeat rationem boni, utique semper illa
voluntate Deus velle censendus est homines suæ gratiæ non resistere, sed illi plene
consentire. En gratia parva, seu sufficiens (de nomine nulla quæstio) quam Jansenius cum suis constanter agnoscit. An propterea immunis ab
 errore circa hujusmodi gratiam? Minime. Quare? Quia gratia hæc re-
 lative ac comparate ad superiores actualis concupiscentiæ vires non potest
 eam superare; ac proinde nomine tenus sufficientem gratiam Janseniani
 admittunt, reipsa vero negant. Quantum enim ad usum, & exercitium
 boni operis, perinde omnino est, ac si nullam agnoscerent; quod quidem
 nostris locum dedit certe legitimum, accusandi Jansenianos omnis pror-
 sus denegatæ gratiæ sufficientis. Dicant porro Recentiores an reipsa aliam
 agnoscant gratiam sufficientem, quam istam Jansenianam? Quid enim
 ipsis est gratia sufficiens? Nisi delectatio inferior ac debilior, quæ non
 satis habet virium ut oppositam concupiscentiam superare possit; seu quæ
 necessitatem peccandi non tollit, sed minuit tantum. Cedo si vel unum
 apicem discriminis invenias: nisi forte quod talem gratiam apte non

minus, quam vere Janfenius insufficientem appellat; Recentiores vero abusive, & ad fucum faciendum, sufficientem.

At, dices, Janfenius nullum admittit in presenti statu ad jutorium *sine quo*, sed unum dumtaxat ad jutorium *quo*: Recentiores autem utrumque admittunt.

Resp. Janfenium equidem non admittit in presenti statu ad jutorium *sine quo* non, quale datum fuit naturæ innocenti: aliquo tamen sensu, qui revera discipulorum ipsius sensus est, admittit ad jutorium *sine quo*, idest parvam quamdam gratiam non victricem, quæ revera est ad jutorium *quo* seu efficax alicujus effectus imperfecti, non autem effectus pleni ac perfecti, propter inferiores ejus vires plane insufficientes ad debellandam oppositam majorem cupiditatem. Mera autem est quæstio de nomine, utrum tale ad jutorium dicendum sit *quo*, vel *sine quo*, modo de re convenient. Ut ut sit, gratia sufficiens seu ad jutorium *sine quo*, in systemate delectationis superioris, nullatenus distat a gratia illa parva Janfeniana; adeoque Recentiores illi sub aliis verbis in eundem recidunt sensum Janfenii, quem Ecclesia merito proscripsit.

Dicunt 3. Janfenium Lib. 8. de Gr. Chr. c. 20. docere sub dominante concupiscentia veram esse in voluntate impotentiam operandi bonum. *Firmitas*, inquit, *ardorque voluntatis male vehementi delectatione concupiscentiarum adjuta, & incitata, parit bene faciendi impotentiam*. Sed qui inter Recentiores Systema delectationis superioris tuentur, longe absunt a tali admittenda impotentia; imo veram, & proximam confitentur, ope gratiæ sufficientis, ad bonum opus potentiam.

P. 181.
col. 1. D.

Resp. si de verbis hic tantum agatur, Janfenium ipsum verbo tenus impotentiam illam ita sæpius mitigare, ac temperare, ut a Catholicis recedere non videatur, a quibus tamen quoad sensum, & rei veritatem plurimum remotus est; quemadmodum, & ipsi Recentiores nonnullis verbis a Janfenio dissident, cum quo sensu concordant. Janfenius v. gr. dixit tum L. 8. de Gr. Chr. c. 20. tum L. 4. de statu naturæ lapsæ c. 25. impotentiam illam esse tantum impropiam, consequentem, & ex hypothesi: non negavit per talem impotentiam voluntariam, remanere (physicam) ad bonum facultatem, neque etiam illam oriri ex defectu virtutis activæ in gratia tametsi parva, sed ex una cupiditatis resistentia, quæ si minor esset, gratia illa parva plenum ac perfectum effectum consequeretur.

Dixit L. 3. de Gr. Chr. c. 33. L. 4. c. 10. impotentiam illam non excludere quamcumque gratiam. Denique sæpius ita loquitur, ut non excludat omnem ad bonum potentiam defectu gratiæ victricis, sed tantum eam neget, quæ cum actu conjuncta est: has porro mitigatas, & in speciem Catholicas Janfenii locutiones summo studio colligunt, ac jactantius prædicant ejus defensores, ut ejus doctrinam tamquam orthodoxam censuris Ecclesiæ subducant. Verum inani profus ac vano conatu; & ut Clerus Gallicanus in sua ad Alexandrum VII. scripta anno 1661. Epist. loquitur: *Verba Janfenii ad alium sensum Catholicum futiliter detorqueunt*; eundem enim plane sensum erro-
neum exprimit, tum durioribus, tum mollioribus verbis.

Recueil
des Bul-
les, pag.
154.

Dixit equidem Janfenius, impotentiam bene agendi sub dominio ardentioris concupiscentiæ, & male agendi sub motione gratiæ victricis esse impropiam, consequentem, & ex hypothesi, non vero antecedentem; quia non alia ipsi est propria, & antecedens impotentia, quam, quæ rationis, & deliberationis seu voluntarii usum antecedit, qualis profecto non est impotentia

Pag. 146. de qua loquitur, quam L. 3. de Gr. Chr. c. 15. appellat *voluntariam impotentiam*, & consequenter juxta ipsum liberam. Quia, ut ait ibidem, *nihil est aliud voluntatem esse liberam, quam actum suum habere in sua potestate; & habere in potestate nihil aliud, quam eum facere si voluerit*. Sic autem impotentia hæc juxta Jansenium est voluntaria, & hoc sensu consequens, ut tamen voluntas eam declinare nullo pacto valeat, non quidem absolute, sed relative: cum tunc, ut ipse loquitur L. 8. de Gr. Chr. c. 20. *facultas impedita ligataque permaneat*; vinculo scilicet majoris delectationis, quo fit ut voluntas non tantum actum oppositum non velit, sed nec velle possit. *Firmitas ardorque voluntatis malæ*, inquit loco cit. ex c. 10. L. 8. de Gr. Chr. *vehementi delectatione concupiscentiarum adjuncta, & incitata, parit bene faciendi impotentiam, quam sola voluntas superare non potest, quia velle non potest, idque ideo, quia fortiter stabiliterque non vult*.

Quapropter illam bene agendi potentiam, quam Jansenius admittit semper, & in omnibus, absente gratia efficaci, vel male agendi sub illius motione, non aliam fere docet esse præter naturalem liberi arbitrii flexibilitatem ad bonum, & malum. Hoc modo sentit Aug. & Prosper, ait ibidem, *sub gratia manere peccandi potestatem, quia præter naturalem flexibilitatem ad malum, manet etiam concupiscentia, per cujus tentationes animus mutari potest: quod quia in cælo accidere non potest, consequenter etiam beatus amplius peccare non potest*.

Non negat pariter cum illa voluntaria impotentia remanere physicam ad bonum facultatem; nec eam impotentiam dicit oriri ex defectu virtutis activæ in gratia parva, sed ex resistantia cupiditatis. Verum mera sunt verba, ad errorem potius involvendum, quam excludendum accommodata. Namque facultas illa physica vel est nudum arbitrium voluntatis, vel quædam gratia tametsi parva: nudum liberum arbitrium est quidem physica facultas capax recipiendi gratiam, sed si solum fuerit, physice incapax est actionis bonæ supernaturalis: gratia vero illa parva, tametsi in se absolute considerata sit principium effectivum boni operis, relative tamen ad majores cupiditatis vires, non tantum opus illud bonum nunquam elicit, sed nec elicere potest: atque hæc est vera impotentia, quam Jansenius admittit, & a systemate delectationis superioris inseparabilis est. Nec juvat, quod ait Jansenius, impotentiam illam oriri ex resistantia cupiditatis: fateor, sed voluntas in illis circumstantiis non potest non resistere minori gratiæ; nimirum propter delectationem terrenam ineliberatam superiorem, qua tunc rapitur, & determinatur ad malum. Ex ineliberata enim illa motione, necessario consequitur deliberatus voluntatis motus, a quo voluntas seipsam cohibere non potest; necesse enim est, ut agat secundum id, quod magis delectat.

Dixit etiam, integro errore subsistente, hac impotentia non excludi quamlibet gratiam. Ita quidem: sed talis gratia relative ad majorem concupiscentiam satis virium non habet, ut eam superare possit.

Innuat denique Lib. 8. de Gr. Chr. c. 20. solam excludi potentiam cum actu conjunctam. At verbo ludit, & fallit. Non tantum enim potentia illa non jungitur cum actu, sed nec potest jungi in his circumstantiis, seu relative ad oppositam majorem delectationem: atque in hoc positus est error Jansenii. Dicant porro defensores systematis duplicis delectationis relative victricis, an absente gratia efficaci, cum sola parva seu inferiori gratia justus habeat relativam potentiam ad superandam actualem majorem cupiditatem? Si negant, Jansenio plane consentiunt: aut saltem rogo, ut
affi.

assignent suæ a Janseniana doctrinæ discrimen; assignent in quo præcise collocandus hic sit error Jansenii. Si concedunt, explicant quo sensu: ut nempe clare intelligatur, in quo a systemate Jansenii recedant; ne forte syllabarum, & vocum discrimen sit, illudque etiam non sincerum.

Dicunt 4. se gratiam sufficientem sensu Thomistico plenè manibus amplecti.

Pag. 5.

Resp. & ipsum Abbatem de Bourzeis in Scripto, quod dicitur: *In nomine Domini*, quod an. 1649. editum est, sic habere: *Quod identidem advertendum censeo, ne qua hic Thomistarum gratiæ sufficienti, quam admitto lubens, fiat injuria.* Arnaldumque, qui in Libro inscripto: *Apologie pour les SS. Peres*, l. 7. punct. 4. c. 1. asseruerat Augustinianos, quos vocant Theologos, in eo a Thomistis circa gratiam sufficientem differre, quod hi gratiam saltem nomine tenus sufficientem admittere consentirent, illi vero nullam gratiam vocandam esse sufficientem contenderent: præter eam, quæ vere & proprie gratia Christi efficax est: Arnaldum, inquam, qui hæc protulerat annis superioribus, tandem in Scripto suo, cui titulus: *Dissertatio de Gratia efficaci*, non semel, aut bis, terve, sed sæpissime professum se gratiam sufficientem sensu Thomistico admittere.

Dicunt 5. Jansenium, & Jansenii discipulos impotentiam proprie dictam admittere; se vero improprie dictam.

Resp. Jansenium l. 3. de Grat. Chr. c. 15. & l. 8. c. 20. alibique: Arnaldum vero in Dissertatione jam citata, parte 3. art. 17. expresse asserere, se proprie dictam impotentiam non admittere. *Tota illorum hominum, qui a gratia plane deserti sunt, impotentia, nihil aliud est, quam mala voluntas malaque cupiditas.* Et paullo inferius: *Non hæc impotentia est, sed pravitas . . . non ideo innoxia, quia aliquomodo necessaria; sed ideo culpanda, quia voluntaria.*

Caus.
Arnald.
p. 370.
col. 1.
Col. 2.
p. 371.
col. 2.

Dicunt 6. censere se abstinendum omnino a voce, impossibili, dum agitur de præceptis adimplendis.

R. 1. non ita sincere eos abstinere, quin eam aliquando usurpent, licet rarissime, v. g. auctor L. cui titulus: *Tradition de l'Eglise Romaine*, t. 3. & alii pauci.

Resp. 2. mutata tantum vocis hujus significatione, sed non mutata sententia, Recentiores statuisse abstinendum vulgo ab usurpanda ea vocula impossibilitatis, ut patet ex Arnaldo, Dissertationis Parte 3. art. 17. qui sic habet: *Ea, quæ voluntate constant, nunquam impossibilia dici possunt: fiunt enim semper, cum volumus.* Unde licet Recentiores nostri sub illo pretextu aut alio simili abstinere ab usurpanda voce ista, impossibili, non tamen a Jansenii, & discipulorum ejus sententia recessisse ullo modo propterea censendi sunt.

Ibid. p.
370. s. 5.

Circa secundam Propositionem.

Dicunt 1. Jansenium l. 2. de Gratia Christi cap. 24. asserere gratiam *tollere omnem voluntatis resistantiam*, eaque loquendi ratione, errorem secundæ Propositionis manifeste exprimere: Recentiores porro nihil tale affirmare, imò plane contrarium.

Pag. 85.
col. 1. A.

Verum duriorum hunc loquendi modum Jansenius ipse aliis in locis emolliivit, errorem non repudiato. L. 2. de Gratia Christi c. 27. conceptis verbis asserit, *multos divinitus collustrari, imò vero, & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionè, & inclinatione dissentiant.* An putas verba hæc quoad sensum pugnare cum prioribus? Minime profecto. Potest Jansenius sine ulla pugna, eodemque sensu erroneo dicere, quod voluntas resistat, & non resistat gratiæ respective

Pag. 86.
col. 2. E.

tive ad varium ipsius effectum. Non resistit quantum ad effectum proximum, & imperfectum, quem gratia etiam parva illorum sensu semper exprimit: resistit autem quantum ad effectum ejusdem remotum ac perfectum, ad quem ex natura sua, & voluntate Dei antecedente tendit, & ordinatur, sed quem non habet, imo nec habere unquam potest, quando concupiscentiæ opposita delectatio superior est.

Ibid.

Ita se ipsum exponit Jansenius in citato c. 27. Libri: de Gratia Christi. Considerandum est, inquit, multiplices esse divini gratiæ effectus, quemadmodum & voluntatis. Est enim velle perfectum, quod Augustinus posse vocat; est & imperfectum, quod velle imperfectum appellare solent... Hæc ergo primus est celestis istius roris effectus, quem ut minimum in omnibus operatur, quibus eum infundit Deus... Non enim quævis gratia ad quosvis effectus inferendos sufficit, ut quidam imaginati sunt, sed potestates operationum difficultati attemperandæ sunt.

Eodem plane modo discipuli Magistrum interpretantur. Paulus Irenæus disp. 6. & Dionysius Raymundus 1. p. c. 3. art. 5. (pag. 130.) Prioris verba.

P. 251. col. 2. retulisse sufficiet. Possunt, inquit, allatæ Jansenii locutiones ad illam revocari doctrinam toti Thomistarum Scholæ probatam: omnem gratiam tam efficacem, quam sufficientem esse efficacem respectu proximi istius effectus, ad quem ordinatur voluntate Dei absoluta. Sic enim explicari possunt omnes superius allatæ Jansenii locutiones: Gratia tollit omnem resistantiam, nempe quæ impedit proximum effectum, non quæ remotum. Item: Nulla gratia effectui caret, nimirum proximo illo ad quem destinatur voluntate absoluta, non remoto, ad quem excitat: Gratia omnis agit, & peragit effectum proximum, non remotum. Item: Gratia est convertibilis cum effectui; distingo, proximo, non remoto, sive eo, propter quem datur voluntate absoluta, non eo ad quem natura sua tendit, & refertur voluntate Dei antecedente. Item: Omnis gratia est efficax, nempe proximi effectus ad quem ordinatur voluntate absoluta, non ejus ad quem ex natura sua tendit. Pariter, Nulla datur gratia sufficiens, nisi sit efficax, distingo, sufficiens omnibus modis, & ad agendum actu, sive Moliniane, verum est; sufficiens Thomistice, cui semper dissentiat, nisi adsit efficax, falsum. Hinc claret, concludit Paulus Irenæus, omnes istas locutiones boni sensus capaces esse.

Qui Jansenianorum equivocationibus parum assueti sunt, adduci facile possunt, ut credant his speciosis Pauli Irenæi verbis excludi errorem secundæ Propositionis; at non ita est. Error enim ille in eo consistit, quod gratia cum omnem semper effectum obtineat, quem permittit opposita concupiscentiæ delectatio. Si hæc superior fuerit, gratia debilem, & imperfectum effectum assequetur: si inferior, plenum ac perfectum; adeoque ei nusquam vere ac proprie resistetur: non ratione effectus proximi, & imperfecti, quem semper habet; non ratione effectus ulterioris ac perfecti, quem, supposita majori cupiditate, habere non potest. Non enim quævis gratia, ait Jans. l. 2. de Grat. c. 27. ad quosvis effectus inferendos sufficit, sed potestates operationum difficultati attemperandæ sunt. Hunc porro sensum defendere tenentur, qui systemati delectationis superioris ac relative patrocinantur. Dicant num re ipsa non doceant, gratiam, quam vocant sufficientem, semper debiles aliquos ad pietatem motus excitare in voluntate, eoque respectu vere efficacem esse, nec ipsi unquam resisti? Dicant; an non agnoscant eandem gratiam in concursu ardentioris cupiditatis ac relative ad ipsam, non habere satis virium ut eam superari possit; adeoque ipsi sub eo respectu seu relative non resisti? Non enim,

T. 3. p. 87. col. 1. D.

enim, ut diximus sæpius, proprie loquendo gratiæ resistitur, nisi quando privatur eo effectû, quem habere potest in iis circumstantiis, in quibus datur. Dicant, an non existiment, saltem cum gratia sufficienti remanere ac semper conjunctam esse ad præceptum adimplendum eandem impotentiam, quam patitur homo justus sine speciali privilegio ad vitanda omnia peccata venialia, quæ vitari non posse certe fides docet; unde profecto sequitur eum, qui peccat, gratiæ debili, si quam habeat, non resistere, cum eam non privet eo effectû, quem habere possit. Ergo vel nullus est in secunda Jansenii Propositione error, quod isti affirmare non audent; vel totus perseverat in systemate, quod tuentur, delectationis relative victricis.

Dicunt 2. in mente ac doctrina Jansenii gratiam hujus status semper esse victricem, quæ ut loquitur l. 2. de Gratia Christi c. 24. omnes oppositos obices voluntatum, & effectuum invicta potestate perrumpit. Et c. 25. Gratia, & opus bonum ita reciprocantur, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consecutum inferre solet (Augustinus) ita vice versa, ex defectu operis gratiam non esse datam. Ab ista porro doctrina se alienos plurimum profitentur Recentiores delectationis superioris patroni.

Verum non de quacunque gratia id scripsit Jansenius, sed de illa dumtaxat, quam antonomastice victricem appellat. Aliam enim esse inefficacem seu non victricem diserte agnoscit l. 4. de Gratia Christi c. 10. in fine, ubi ait esse quamdam gratiam ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur. Idem docet l. 8. c. 2. Quod si contingat, inquit, alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus. Et l. 2. c. 27. l. 3. c. 13. gratias illas inefficaces veras dicit esse Christi gratias. Nihilominus in his ab errore suæ secundæ Propositionis non recedit: quia nempe juxta ipsum, omnis gratia, etiam illa, quam inefficacem, & non victricem vocat, semper eum effectum obtinet, quem potest obtinere habita ratione oppositæ concupiscentiæ. Cum nulla sit ei (Augustino) gratia operandi, inquit l. 4. c. 10. præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur: sin autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur. Suam hic doctrinam recognoscant, quotquot efficaciam gratiæ repetunt ex delectatione ipsius superiori ac relativa.

Dicunt 3. in mente Jansenii l. 2. de Gratia Christi c. 27. gratiam omnem semper liberam ad minimum quamdam complacentiam boni in voluntate operari: atqui Recentiores ab hac doctrina longissime recedunt. Quamvis enim asserant gratiam mere sufficientem, ut vocant, & ordinariæ, & vulgo sortiri effectum deliberatum & liberum imperfectum, tamen aliquando, licet rarissime v.g. in perditissimis hominibus, contingere, ut gratia in motu indeliberato sistat, quia præpollentiori contraria delectatione in ortu suo veluti præfocatur.

Respondet Dionysius Raymundus l. p. c. 2. de secunda Propositione art. 4. tam parvi referre ad systema Jansenii: an aliquem actum liberum deliberatumve, an tantum indeliberatum semper producere dicatur delectatio inferior cælestis Jansenii, ut nunquam illud primum pro dogmate habuerit Iprensus, sed semel tantum, & ipsi quasi aliud agenti, seu pertransennam exciderit. Imo verba Jansenii, pergit idem auctor, de plerisque, non de singulis exponi posset gratiis, quasi id vulgo non semper contingat: Unde nunquam hanc, quæ Jansenio excidit, Propositionem, tanquam

pag. 82.
col. 2. A.
pag. 83.
col. 2. D.

P. 187.
col. 2. D.
P. 334.
col. 2. C.

Ibid. p.
184. col.
2. C.

P. 122.

quam dogma ipsius propugnare Janſenii diſcipuli, ac deſenſores. Quoſdam conſului, addit citatus auctor, nullusque haſtenus occurrit, qui ad hanc ſubtiliorem, ut vocant, quaſtionem, attenderit. Dionyſio Raymundo concinit auctor recens Libri inſcripti: *Chimere du Janſeniſme*. Ex his P. 198. duorum, aliorumque, quos appellare poſſem, Janſenii diſcipulorum teſtimoniis manifeſtum eſt, nullo modo a dogmatibus Janſenii recedere, qui in eo tantum ab eo differunt, quod aſſerant, rariffime ſeu in perditiffimis hominibus aliquando indeliberatum tantum effectum, & non liberum ſeu deliberatum gratiae mere, ut vocant, ſufficientis comitem eſſe. Et certe non ita raro reſiſtitur gratiae actuali interiori voluntatis, nec ad dogma Janſenii multum intereſt, utrum liber, vel indeliberatus tantum actus ex gratia pure ſufficiente, ut vocant, producat, modo eum omnem ſemper fortiſſimum effectum, quem ipſi fortiſſime permittit delectatio actualis oppoſita.

Dicunt 4. Janſenius negat inferiore delectatione caeleſtem tendere ex natura ſua ad ulteriorem effectum, quem non producat, ullaque voluntate Deum intendere, ut illum operetur. Unde cum e contra admittant gratiam, quae ex natura ſua nata, & apta eſt ad illum producendum, Deumque voluntate antecedente beneplaciti id intendere, toto caelo a Janſenio differunt.

Reſp. Janſenium non potuiſſe admittere gratias illas leves, quae ad effectum ulteriorem provocant, & a quarum interna ſuaſione multos diſſentire conſtare ait c. 27. l. 2. quin ſimul ſentiat ipſas ſaltem ex natura ſua ordinari ad illum fortiendum effectum, & aliqua potentia poſſe hunc fortiſſimum, Deumque quadam voluntate velle, ut illum fortiantur, quem tamen nunquam obtinebunt. Iniquum enim eſt, imo impoſſibile, gratiam excitare, aut potius ejus beneficio Deum ad opus quodpiam provocare, ad quod nec ex natura ſua ordinetur, quod nec poſſit habere, nec Deus aliqua voluntate velit, ut unquam habeat. Unde certe a Janſenio non recedunt patroni delectationis ſuperioris relativae, ſi nihil aliud velint. Neque mirari ſatis poſſum P. Maſſoeliè, qui Tom. 2. diſſ. 4. q. 3. art. 4. & alibi, aſſerit conſtanter Janſenium negare talem gratiae ſuae levis ordinationem ad ulteriorem effectum.

Circa tertiam Propositionem.

Dicunt 1. neceſſitatem agendi ſub delectatione ſuperiori, apud Janſenium antecedentem eſſe ineluctabilem & phyſicam; ſe vero nonniſi conſequentem, & infallibilitatis ac moralem agnoſcere.

Verum pro certo illud affirmamus, nullum ex Janſenio locum proferri poſſe, quo neceſſitatem illam vocent antecedentem aut phyſicam. Et certe diſcipuli ipſius raro, ut antea obſervavimus, neceſſitatis voce, quae odioſa eſt, utuntur. Ipſe vero Janſenius l. 6. de Grat. Ch. c. 6. & l. 4. de ſtatu naturae lapſae c. 21. & alibi paſſim contendit, neceſſitatis vocem delectationi ad unum determinati adaptari non poſſe. Cap. vero 24. ejusdem l. 4. de ſtatu naturae lapſae, & c. 35. & 37. l. 6. de Gratia Chriſti, neceſſitatem illam *conſequentem* appellat. Lib. vero 2. de Gratia c. 25. & l. 8. c. 21. & l. 9. c. 15. vim ſeu efficaciam gratiae infallibilem dumtaxat appellat; ſuamque a Calviniana ſententiam in eo diſſerre probat citato c. 21. l. 8. adductis Calvinii teſtimoniis, quod Calvino neceſſitans, ſibi vero infallibilis ſit gratiae viſitantis operatio.

T. 3. p.
305. col.
1. E.

Quæ quidem non ea mente commemoro, ut Jansenium velim excusatum ab errore tertiæ Propositionis; sed ut manifestum sit, eum sub aliis vocibus temperatis ac mitioribus, eundem plane errorem semper obtrudere.

Neccessitantis quidem delectationis nomine non utitur, at eundem omnino sensum reddit, cum ait, per superiorem delectationem tamquam per vinculum ita voluntatem ligari ac constringi, ut impedita & ligata sit respectu actus oppositi.

Neccessitatem illam equidem antecedentem non appellat Jansenius: nomini parcit, sed rem admittit. Vere quippe antecedens est ea necessitas, quæ oritur ex motione prævia, & indeliberata, cui voluntas in iis, in quibus versatur, circumstantiis plane resistere non potest: at talis est motio delectationis victricis relative. Verum Jansenio antecedens necessitas ea est, quæ plane est involuntaria, ac rationis, & deliberationis usum antecedit.

Pariter necessitatem illam nullibi physicam appellat, quamquam in ejus principiis vere sit physica, ut superius ostendimus. Parum vero interest, an physica, an moralis dicatur, modo talis sit, cui voluntas ob inæqualitatem virium resistere non possit; seu ad unam contradictionis partem fortius liget potentiam, quam compedibus, & catenis ferreis ligari concipiatur vis hominis motrix: quod certe in systemate delectationis superioris locum habet.

Denique frustra Jansenius contenderet necessitatem illam esse dumtaxat consequentem. Namque consequentem ille necessitatem intelligit, quæ voluntaria est, seu quæ sequitur aut saltem comitatur voluntatis determinationem tametsi necessariam; namque, juxta Jansenium, omne voluntarium deliberatum eo ipso liberum est, tametsi necessarium: quippe solam ille coactionem, non vero simplicem, ac voluntariam necessitatem a libertate excludit, in quo positus est error tertiæ Propositionis. Nec alia profecto fuit Lutheri ac Calvinii sententia, quam ut coactionem, non simplicem necessitatem a libertate removerent. *Homo, inquit Lutherus in Libro de servo arbitrio, cum vacat Spiritu Dei, non quidem violentia, velut obtorto collo, nolens facit malum, sed sponte, & libenti voluntate facit ...* Et rursus: *Si Deus, inquit, in nobis operatur, mutata, & blande assibilata per Spiritum Dei voluntas, iterum mera lubentia, & pronitate, ac sponte sua vult, & facit, non coacte, pro natura voluntatis, quæ sicogeretur, voluntas non esset.* Calvinus Lib. 2. Institutionis c. 2. n. 7. *Liberi ergo, inquit, arbitrii hoc modo dicetur homo, non quia liberam habeat boni æque ac mali electionem; sed quia male voluntate agit, non coactione.* Et c. 3. n. 5. *Porro, inquit, quod libertate abdicata voluntatem dico necessitate in malum trahi vel duci, mirum est, si cui videtur aspera locutio ...* Offendit eos, qui inter necessitatem, *Inter Op.* & coactionem distinguere nesciunt. Denique L. 2. de libero arb. contra Pighium, *Pag. 251.* *Si coactio, inquit, opponatur libertati, liberum arbitrium esse, & fateor, & constanter assevero.* Hanc Novatorum circa libertatem doctrinam, suam plane fecit Jansenius, quidquid tandem ille, ut hanc a se labem depellat, cit. c. 21. L. 8. de Gr. Chr. moliatur.

Frustra pariter diceret Jansenius, necessitatem illam esse dumtaxat infallibilitatis. Nomen enim infallibilitatis necessitatem non excludit, cum nihil sit magis infallibile, quam quod est necessarium. Placuit Luthero, Lib. cit. de servo arbitrio, appellare necessitatem immutabilitatis, quod idem est ac si dixisset, necessitatem infallibilitatis, ut nempe exprimat infallibilem certitudinem seu necessitatem actionis. *Vocamus, inquit Lutherus, necessitatem* *P. 706.* *& 707.* *immut-*

immutabilitatis, quod voluntas sese mutare, & vertere alio non possit. Et Synodus ipsa Dordracena, editionis Hannoniæ an. 1620. necessitatem Calvinianam appellat necessitatem *infallibilitatis*. Et certe necessitas infallibilitatis, quæ oritur ex delectatione superiori prævia, & indeliberata voluntate insuperabiliter, & invincibiliter ad unum determinante, & applicante; nonne vera est ac propria necessitas, cui voluntas relative ad minorem, quam habet delectationem oppositam, non tantum nusquam resistit, sed nec potest resistere, propter, ut sapius diximus, inæqualitatem virium? Porro excrucient se quantum voluerint delectationis relative victricis patroni, nusquam necessitatem illam excutient, quocumque tandem nomine eam appellare voluerint.

Dicunt 2. Jansenium in eo maxime jura libertatis humanæ præsentis status violasse, quod voluerit eam stare posse cum immobili determinatione ad bonum vel malum; ea ipsa ratione, qua docet beatos in cælis liberos esse ad bonum, & damnatos in inferis liberos esse ad malum. Sic colligunt ex lib. 4. de statu naturæ lapsæ c. 24.

Resp. Equidem Jansenium asseruisse libertatem in hocce statu coherere posse cum determinatione immobili ad unum, qualis est in beatis, & damnatis: verum, in eo tantum præcise positum non esse errorem tertiæ Propositionis. Erravit quippe Jansenius in eo, quod necessitatem etiam mutabilem cum libertate ad merendum vel demerendum in præsentis statu necessariam conciliari posse existimaverit; & hoc solum doctrinæ ipsius caput ab ejus defensoribus, & discipulis propugnatur. Unde si libertatem a necessitate tantum immutabili propugnent patroni delectationis relative victricis, a Jansenio non omnino recedunt, & cum ejus discipulis penitus consentiunt. Hominem porro liberum esse hac in vita libertate, & indifferentiâ exercitii, & contradictionis, tum capite 24. citato, tum 25. sequente saltem verbo tenus profitetur.

Dicunt 3. Jansenium libertatem, & indifferentiam hujus status repone in sola flexibilitate liberi arbitrii ad bonum, & malum; se autem veram agnoscere activam indifferentiam voluntatis.

Verum si propius inspiciatur illa indifferentia activa, nullatenus a flexibilitate Janseniana differe videbitur. Namque in systemate delectationis relative victricis, voluntas sub motione illius non potest actum suspendere; non potest ei delectationi resistere; non est expedita ad actum oppositum. ubi ergo activa ipsius indifferentia? An in eo, quod voluntas active seu vitaliter agat? At Jansenius, imo & Calvinus id nunquam negavit. An in eo quod actus quamquam necessarius, voluntarius sit? Verum hoc ipsum est dogma Jansenii, quod fidei adversari, & ab Ecclesia proscriptum fuisse contendimus. An denique eo quod voluntas se movet, ac determinat? At non solum id non negavit Jansenius, verum & l. 8. c. 3. & l. 6. c. 35. aperte de ipsis beatis id ipsum affirmat, ut alibi notavimus.

Circa quartam Propositionem.

Ut gratiæ necessitantis Jansenianæ invidiam a se removeant delectationis superioris ac relativæ patroni, quædam congerunt, quibus sub dominante delectatione sive cælesti, sive terrena, ad oppositum potentiam admittere se videri volunt, & Janseniano errore recedere.

Dicunt 1. Jansenium plane rejecisse indifferentiam sub motione delectationis superioris, & potentiam ad oppositum; se vero non ita.

Ve-

Verum indifferentia, quam negasse Jansenium affirmant, aut est indifferentia æquilibrîi, aut illa facilitas ad bonum, qua primus homo fruebatur, aut ea indifferentia, qua quis non solum potest non agere, sed etiam in iisdem circumstantiis positus aliquando non agit, aut vis physica sese determinandi, movendique vitaliter, modo ad bonum, modo ad malum, aut tandem potestas resistendi delectationi superiori.

I. Non est certe sola indifferentia æquilibrîi, & facilitas illa ad bonum, qua Adamus innocens fruebatur: nihil enim diceret Jansenius, quod Catholici omnes cum Augustino libenter non fateantur.

II. Non est etiam indifferentia, ut vocant Moliniana, quia Thomistæ pariter cum Jansenio ipsam rejiciunt, & quidem noxie.

III. Non est vis physica sese determinandi movendique vitaliter: agnoscit enim Jansenius voluntatem agere, habere dominium in suos actus, & sese determinare. *Se ipsum agere, & movere*, ait l. 6. de Gratia Christi c. 35. *dominium quoddam super actum indicat, ut pro arbitrio sese moveat vel compescat: alioquin enim quantumvis internum sui motus principium habeat, agi, & moveri potius, quam se ipsum movere dicitur.* Rursus ibidem: *Necessitas, quæ in actu apparet, ab ipsa libertate, & dominii ac libertatis ejus perfectione proficiscitur, quia sibi necessitatem facit, non per modum naturæ, sed perfectissimæ libertatis movendo, & determinando se.* T. 3. p. 303. col. 1. E. Col. 2. D.

Restat ergo, ut ea indifferentia, quam negasse Jansenium affirmant Recentiores, sit potentia dissentendi delectationi, quæ in voluntate dominatur: sed eandem indifferentiam, si non verbis, saltem re ipsa negare coguntur Recentiores illi; cum major delectatio necessario vincat minorem, potentior debiliorem, superior inferiorem, præsertim ubi virtus agendi ex delectatione repetitur. Quomodo enim si in bilance duo fuerint pondera inæqualia, necesse prorsus est eam bilancis partem deprimi, in qua majus est pondus; nec fieri potest, ut majus a minori inclinetur, quandoquidem nulla est inter ea duo proportio: sic si major fuerit vis gratiæ, quam concupiscentiæ, necesse erit voluntatem bene operari; econtra vero male, si viribus prævaluerit concupiscentia: major est enim tunc resistentia concupiscentiæ, quam virtus gratiæ parvæ, dicebat D. de Sainte Beuve delectationis superioris patronus; seu, ut ipsum appellat Paulus Irenæus, *vir si quis unquam Augustinianus*. Neque vero in eo systemate negari potest minorem a majori necessario vinci delectationem: quandoquidem ne æqualem quidem delectationem ab alia opposita æquali superari unquam posse, potentia etiam ab actu sejuncta, apud hujus systematis patronos pro certo habeatur. Unde in hoc potissimum Semipelagianos errasse contendunt; aut saltem Theologos, quos vocant Congruistas, gratiam Christi penitus vacuare, infirmitatemque infligere per peccatum originis voluntatis ignorare prorsus prædicant, quod hi Theologi dicant in æqualitate virium gratiæ, & concupiscentiæ voluntatem superare posse concupiscentiam, & ad bene agendum se ipsam determinare: licet iidem Theologi profiteantur, voluntatem id posse tantum potentia nunquam ad actum reducenda.

Nec est, quod vim faciant Recentiores, in quibusdam durioribus loquendi formulis, quæ occurrunt in Libro Jansenii, a quibus dum abstinere, se ab ejus pariter doctrina penitus alienos esse habendos contendunt. Namque non desunt apud eundem Jansenium plura, quibus suos duriores loquendi

modos ita emollire videatur, ut nisi ad mentem ejus ac fundamentale principium delectationis superioris, ex quo ad prævum sensum necessario determinantur, propius attendatur, in errorem inducere facile possint.

T. 3. p. 335. col. 1. D. Sic 1. non aliam indifferentiam removisse videri vult, quam eam, quæ dicitur æquilibrii, quæque est, ut ait ipse l. 7. de Gratia Christi c. 14. *instar bilancis, quæ facillimo motu in alterutram partem impelli potest*; qualem indifferentiam Pelagianam, & Semipelagianam sapius appellat: neque in presenti statu perisse contendit hanc æquilibrii libertatem, quam, inquit loco mox citato, *minimus motus gratiæ tollit, major minuit, maximus penitus adimit.*

II. Indifferentiam exercitii ad hoc, vel illud malum sub delectatione terrestri superiori, ad hoc vel illud bonum sub dominante cælesti delectatione discrete proficitur se agnoscere, idque passim v. g. de statu naturæ lapsæ l. 2. c. 3. l. 4. c. 19. 20. 21. 24. &c.

ibid.

III. L. 8. de Gratia Christi c. 4. & 20. asserit se eandem sub motione gratiæ victricis libertatem admittere, quam Thomistæ sub præmotione physica; omniaque, quæ ad tuendam arbitrii libertatem isti proferunt, se pariter proferre posse; ea omnia hic dicta pro se vult.

IV. Lib. 4. de statu naturæ lapsæ c. 21. & l. 6. de Gratia cap. 34. affirmat indifferentiam omnes hujus vitæ actiones comitari. Id ipsum quoque legere est l. 8. c. 20.

V. Sapius affirmat se libertate generice, & essentialiter tantum sumpta, non vero de libertate hujus status habere sermonem, cum ad hanc contendit indifferentiam requiri.

Possent, & alia bene multa hic proferre, quibus Jansenius doctrinam suam emollire, ac asperitatem verborum, quæ ipsi aliquando, dum actu disputationis abripitur, excidunt, benigne temperare conatur: sed hæc sufficiunt cum iis, quæ superius ex ipso retulimus.

Ea porro omnia ad fraudem, & fucum faciendum a Jansenio prolata sunt; & quo sensu sint intelligenda, maxime ex ipsius principis circa delectationem supra exposuimus. Verum, quidni suspicari licet, a defensoribus ejusdem systematis eadem mente, eodem consilio, quo a Jansenio, eisdem aut similes emollos loquendi modos usurpari?

Fatendum nihilominus est, Jansenium non propter solum minus accuratum, & extraneum systemati suo loquendi modum, fuisse damnatum; sed præcipue propter capitale ac fundamentale systematis sui principium: unde cum ab eo principio non recedant, sed tantum in vöculis ac syllabis a Jansenio discrepare satagant Recentiores, nullum est inter hujus, & illorum doctrinam verum, & apertum discrimen.

Dicunt 2. Se tantum gratiam efficacem velle astruere, ac conari ut systemata Molinianum non latius diffundatur; unde se omnem differentiam, omnemque potentiam ad oppositum, præter Molinianam, admittere. Addunt sibi exploratum esse, quod soli Moliniani illud systema rejiciant, idque ut suum obrudant.

Resp. Si unum in votis habent Molinianum systema rejicere, cur inter tot systemata, quæ illud pariter rejiciunt, unum seligunt ac pro aris, & focis propugnant systema delectationis superioris? Cum systema Thomisticum, vel gratiæ per se efficacis, vel delectationis simpliciter victricis non amplectuntur? Certe Moliniana hæc non sunt, Cur tandem uni systemati

Jan.

Janseniano, novo, & ante Jansenium in Scholis inaudito additi videri volunt?

Resp. 2. Veterem esse Jansenii discipulorum cantilenam, nempe se unice velle gratiam efficacem propugnare, ac Molinianam excludere. Idipsum contestabantur olim Jansenianorum Romæ Deputati, sicut exposuimus in Synopsi nostra historica.

Resp. 3. A. 60. & amplius annis vel aperti ac fervidiores Janseniani id ipsum profitentur, etiam cum Jansenianum errorem pressius ac significantius exponunt. Ita Abbas de Bourzeis c. 28. 1. Collationis, in L. qui inscriptus est: *Saint Augustin victorieux de Calvin, & de Molina*. P. 126. Quamlibet, inquit, indifferentiam agendi vel non agendi, quam libero arbitrio sub influxu gratiæ tribuant, hanc non negamus, modo vis interior invisibilisque gratiæ incolumis maneat. Et c. 26. 1. Collationis. *Hæc voces, necessarium, necesse, aut necessitas, nobis sunt insuetæ, paratique magis sumus ab his omnino abstinere ob prævum sensum, quem multi ipsi affingunt, quam eas usurpare ob bonum, cujus sunt capaces. Quod si quandoque discipuli quidam Augustini his usi fuerint, id eo unice consilio, ac mente fecerunt, ut libertatem Molinianam, quæ gratiam Dei voluntati hominis submittit, excludant. In Libello inscripto: Manifeste des Theologiens disciples de S. Augustin, inter Collectanea de S. Amour. Solum Molinæ indifferentiam, utpote gratiæ per se efficaci contrariam, nec ad libertatem nec ad meritum in hoc naturæ lapsæ statu requiri: S. Augustini discipuli contendunt. Et postea: Ex quibus patet, indifferentiam quamlibet in hoc lapsæ naturæ statu ab Augustini indiscipulis in his, quæ ad salutem, & ad finem supernaturalem pertinent, admitti, præter Molinisticam, quæ gratiæ ad singulos pios actus necessaria efficaciam, & vim propriam destruit. Paulus Irenæus disq. 1. art. 6. Hæc una (Moliniana) indifferentia dempta, ceteras omnes, quæ gratiæ efficaci non adversantur, semper reperiri in hoc statu naturæ lapsæ nobis videtur sentire Jansenius.* Pag. 55. col. 2. Pag. 56. col. 1. Ibid. p. 191. col. 1.

Dicunt 3. Jansenii discipulos ipsumque Jansenium, si aliquam potentiam ad oppositum sub delectatione superiori admittant, eam tam debilem ac leuem admittere, ut pro nulla haberi debeat; se vero perfectiorem admittere.

Resp. Jansenium ejusque discipulos eam admittere, saltem si verbis fides habeatur, quæ perfectissima sit. Ita Jansenius l. 8. c. 20. sub gratiæ delectatione victrici affirmat remanere peccandi potestatem perfectissimam. D. de Bourzeis c. 30. 4. Collationis sic asserit. *Quamlibet potentiam, quam Congruistæ imaginari possent ad oppositum, quam eam, quæ reducitur ad actum in iisdem circumstantiis, hanc admittimus, libentissimeque amplectimur. Paulus Irenæus disq. 3. art. 22. Quamlibet bene agendi potentiam, & quibuslibet nominibus ornatam largire, nihil omnino sententiæ nostræ adversaberis. Et disq. 2. De gradibus illius bene agendi potentie... operose disputare, otiosum hominum esse videtur. Quamobrem ne quis mihi unquam de illa negotium facessat; profiteor me illam locare in summo gradu. Denique in L. cui titulus: Defense des Propositiones de la seconde Colonne. art. 16. Admittimus liberam potentiam resistendi omni gradu possibili Thomistico.* T. 3. p. 367. col. 2. D. P. 211. P. 206. col. 2. Ibid. p. 198. col. 1. Pag. 87.

Dicunt 4. Jansenium, & Jansenistas textum S. Augustini: Secundum id quod magis delectat, operemur necesse est, de necessitate proprie dicta intelligere; se vero de necessitate improprie dicta.

Respondet D. de Lalane in L. inscripto: *Conformité des Thomistes avec Jansenius, seconde partie. Hæc necessitas impropria tantum est, quæ significat tantum certitudinem effectus, quæque nullo modo excludit potentiam ad oppositum, Journely de Gratia. Tom. III. Pars I.* Pag. 19. Y ut

ut demonstrari potest ex iis, quæ S. Augustinus in Epistola ad Galatas circa hoc placitum suum, Secundum id quod magis delectat, operemur nec sse est, exponit. Dicunt 5. Jansenii discipulos negare indifferentiam judicii, se vero admittere.

Verum Paulus Irenæus Disq. 6. art. 4. Speciali hujus status, & via conditione sit, ait, ut nihil ipsi (homini) proponatur ad merendum, & demerendum nisi per judicium indifferens; ut ajunt Thomista.

Dicunt 6. Se hoc unum velle, ut voluntas nunquam agat oppositum delectationis superioris; plura vero Jansenium, ejusque discipulos exigere.

Respondet D. de Bourzeis 4. Collatione c. 29. Quando dicimus non posse dissentiri gratiæ efficaci, tantum volumus intelligi per eum impotentiam, quod nunquam contingat huic dissentiri. Quid in hoc mirandum magis aut incredibile, quam quod asserunt præmotionis physiciæ aut gratiæ congruæ patroni? Id ipsum cap. 26. dixerat iisdem pene verbis. Paulus Irenæus Disq. 6. art. 3. sic ait; Instructa infirmioribus illis gratis voluntas, etsi nunquam iis piene consentiat, tamen vere potest consentire, nec defectu physiciæ potestatis iis

non consentit, sed quia mavult alii objecto, quo magis delectatur, consentire...

Ille status animæ creaturam magis, quam Deum amantis, recte propterea vocatur infirmitas, imbecillitas, & impotentia, quia nunquam contingit, ut in eo statu sine ampliori auxilio recte agat.

Dicunt 7. Tantum absumma gratia necessitante Janseniana admittenda, ut efficaciam gratiæ in quadam congruitate, & contemperatione cum dispositionibus subjecti constituamus; ita ut necesse sit, ut divinæ gratiæ victricis collatio præscientiam, & explorationem Dei circa dispositiones subjecti præsupponat, ne v. g. quem vellet Deus efficaciter convertere, quinque puta sex gradus concupiscentiæ haberet, huic conferret gratiam, quæ quatuor tantum gradus cælestis delectationis communicaret: Jansenium vero omnem præscientiam ac cognitionem, ut quid Semipelagianum, a victrici sua gratia excludere.

Resp. congruitatem & explorationem de qua in objectione, minime potuisse a Jansenio rejici; quin imo cum ejus systemate necessario connexam. Verum mirari satis non possum fraudem ac fallaciam quorundam hujusce sententiæ patronorum, qui eo pretextu sub Congruistarum pallio aliquando volunt se tegere. Triplex enim inter utramque sententiam discrimen apertum. 1. In sententia Recentiorum, est connexio infallibilis, & necessaria inter superioritatem delectationis gratiæ, & consensum voluntatis, ex vi, & superioritate ipsius gratiæ: nihil simile in sententia Congruistarum reperitur; nulla enim connexio infallibilis in illa sententia, nisi dependenter a scientia media. 2. Deus videt necessitatem connexionis inter delectationem, & consensum per scientiam simplicis intelligentiæ: in sententia Congruistarum, in scientia media videt futuritionem conditionatam consensu. 3. Scientia exploratrix, qua Deus exploratquisitiones subjecti, seu gradus futuros concupiscentiæ, est scientia visionis: scientia vero exploratrix in sententia Congruistarum, est scientia media. Fusc hoc prosequitur P. Massoulié T. 2. Dissert. 3. de divina gratia q. 6. art. 2.

Dicunt 8. se negare prorsus voluntarium idem esse ac liberum: non solum eo sensu, quo Jansenius illud negavit, nempe quia motus primo primi, licet aliquo sensu voluntarii, non sunt tamen liberi juxta illum auctorem; sed etiam ex eo quod liberum sit id, quod ita volumus, ut simul stet cum actu volendi potentia ad oppositum.

Resp.

Resp. Arnaldum in Libello inscripto: *Humanae libertatis notio delineata.* Causa Arnaldina p. 100. & 106. pariter distinguere voluntarium a libero; ita tamen, ut per potentiam ad oppositum, intelligat duntaxat exclusionem necessitatis ad unum a natura.

Dicunt 9. Systema Jansenii in eo differre a delectatione superiori, qualem Recentiores agnoscunt, quod juxta Jansenium, voluntas aequae certo, & infallibiliter determinatur ad malum per superiorem delectationem terrenam, quam ad bonum per caelestem: at istud locum non habet in systemate Recentiorum, qui asserunt hominem, etiam sub dominio ardentioris cupiditatis, aliquod opus moraliter bonum interdum exercere.

Verum, fictum plane est discrimen istud. In utroque enim systemate, superior delectatio terrena tam certo, & infallibiliter ad malum, quam caelestis ad bonum determinat. Nisi ita foret, qui fieri posset, ut Deus certitudine plane infallibili ac metaphysica, ut ajunt, nosset hominem cum sola gratia sufficiente, absente efficaci, nusquam observaturum mandatum? Id quippe certo nosse non potest, nisi quia certissime continget, ut superior delectatio minorem superet, ac voluntatem ad agendum seu bene, seu male determinet. Possibile non est possibilitate ad actum reducibili, ut dominante delectatione terrena, homo cum sola inferiori gratia sufficiente aliquod opus bonum morale exerceat: quandoquidem voluntas maxima tunc difficultate premitur, ac vera laborat impotentia morali operandi bonum, quae juxta ipsos nunquam ad actum reducitur. Imo nequidem possibile est ea possibilitate, quae nusquam ad actum reducat, ut voluntas ardentiori cupiditate abrepta, se ipsam ad aliquod bonum opus morale efficaciter flectat ac determinet. Absente enim gratia efficaci ac dominante concupiscentia, isti resistere non potest nec bonum operari, ex vera, propria, & physica impotentia, nempe propter virium depressionem, ac infirmitatem ortam ex peccato: qua fit, ut non magis possit eo in statu operari bonum, quam ex morbo convalescens exhaustusque viribus, possit longum iter pedibus perficere. An non iste vera, & physica laborat impotentia? Ergo & ille.

Circa quintam Propositionem.

Dicunt Recentiores agnoscere se veram, & sinceram in Deo esse voluntatem pro salute omnium, ac Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum fuisse; quod utrumque in suo systemate Jansenius rejicit. Postquam, inquit, Lib. 3. de Gratia Christi cap. 20. peccata jam ab hominibus inducta considerantur, antecedens voluntas in sola praecisione mentis, adeoque nuda quadam velleitate nihil omnino gratiae causante, consistere potest. Quod ex eo manifestissime patet, quia talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas creaturas sive hominum, sive Angelorum Deus habet. Et cap. 21. Illa, inquit, extensio (mortis Christi pro omnibus) tam vaga modernorum Scriptorum, non alio ex capite, quam ex ista generali, & indifferenti voluntate Dei erga salutem omnium, & ex illa sufficientis gratiae omnibus conferenda preparatione fluxit, quorum utrumque Augustinus, Prosper, Fulgentius, & antiqua Ecclesia velut machinam a Semipelagianis introductam repudiavit.

Verum 1. Systemati Janseniano nullatenus essentiali ac necessarium est negare aliquam esse in Deo antecedentem pro salute omnium voluntatem; ac saluum, & integrum stat illud systema, si ve negetur, si ve admittatur haec Dei voluntas. Hoc unum cum illo necessario connexum est, gratias scilicet par-

vas, quas Deus omnibus reprobis largitur, viribus impares ac sufficientes esse relative ad eorum concupiscentiam superandam, adeo ut nullus reprobis salvari possit. Sive autem dicatur voluntas illa Dei antecedens pro salute omnium, beneplaciti, realis, & non puræ complacentiæ; sive tantum signi, metaphorica, & omnino sterilis, perinde est in systemate Jansenii.

II. Aliis in locis videtur Jansenius temperare quod durius citato in loco scripsit, & agnoscere voluntatem illam Dei antecedentem non esse plane sterilem, & otiosam. Eodem quippe L. 3. de Gr. Chr. c. 17. docet per illam voluntatem Deum paratum esse dare omnibus eam gratiam, quam ante peccatum homini innocenti dederat. *Non sufficit, inquit, prior gratia, quam ante peccatum Deus homini conferebat, & etiamnum omnibus conferre paratus est, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret.* Porro nonne sufficit, ut voluntas antecedens dicatur activa, quod parata sit omnibus aliqua divini gratiæ auxilia impertiri? Ibidem paullo post. *Non est, inquit, illud, illud Dei vocatio, & admonitio, & increpatio, & correctio... tribuit enim quidquid creaturæ rationali a se condita ad audiendam sequendumque vocem suam necessarium fuit.* Cap. vero 27. L. 2. de Gr. Chr. ait, multos divinæ gratiæ motibus in voluntate percelli, qui tamen ab ejus interna suasionem, & inclinationem dissentiant. Porro Deus haud dubie intendit aliqua voluntate illud opus bonum, ad quod provocat interna gratiæ suæ suasionem. Illa autem voluntas est tantum antecedens, neque tamen omnino sterilis.

Dicere igitur quis posset Jansenium non omnino negasse omnem in Deo pro salute omnium voluntatem aliquo sensu activam? Et certe cum citatis cap. 20. & 21. Lib. 3. dixit eam antecedentem voluntatem in mera præcisione mentis, & nuda velleitate, nihil omnino gratiæ causante tam in hominibus, quam in damnatis Angelis, consistere, intelligi potest de gratia, quæ cum effectu jungatur; seu quantum ad efficacem, & absolutam salutis assecutionem: quia reipsa virtute voluntatis hujus antecedentis, non magis salutem assequuntur reprobi in via adhuc constituti, quam damnati in inferis reclusi. Neque enim quantum ad concessionem, seu dispensationem, aut præparationem gratiæ alicujus, (ut Dionysius Raymundus observat, simulque Paulus Irenæus) voluntas illa eodem plane sensu iners dici potest erga demones aut homines in inferno jam positos, ac erga reprobos in terris adhuc degentes, quibus gratias aliquas temporales, imo & aliquibus etiam sanctificantem gratiam largitur, quæ (pergit cit. auctor) cum ex se sit gloriæ semen, recte, in mente Iprensis, ortum habere dicitur ex voluntate Dei antecedente salutis illorum reproborum; quod utrumque dici non potest de damnatis, qui non solum nullam omnino gratiam recipiunt, sed nec capaces sunt ipsius accipiendæ.

III. Sic reipsa discipuli Magistrum interpretantur, ac disertis verbis profitentur esse in Deo veram, non otiosam ac sterilem, sed actuosam pro salute omnium voluntatem.

Paulus Irenæus Disq. 6. art. 8. rem totam his verbis dilucide exponit. *Ista voluntas antecedens non eo solum pertinet, ut Deus abstrahendo ab hominis lapsu, salutem omnium, quatenus homines sunt, optare dicatur: sed generaliter antecedens Dei voluntas fertur in id, quod rectum, quod justum, quod bonum secundum se est. Ita quia rectum est hominem converti, poenitentiam agere, bonitatem Dei non contemnere, gratias ejus non respicere, ad sacramenta*

menta accedere; hæc omnia antecedente voluntate censetur Deus velle, licet spectatis singulis circumstantiis, non decreverit singulis efficaces gratias conferre, quibus ad salutem certo perveniunt, sine quibus certo absolute excidunt. Ergo non eo solum nomine antecedenti voluntate Deus omnium hominum salutem optat, quia omnes creaturas rationales ad beatitudinem fecit; sed etiam, quia cum per multas gratias vel externas, vel internas in reprobos diffundit, quibus injustum est eos abuti, iisdemque aditum ad Ecclesiam suam patere velit, antecedente voluntate velle censetur omnes ad salutem pervenire, quia vellet ipsos obstinatos in malitia non manere. Lege & Dionysium Raymund. 1. p. c. 6. art. 6.

Auctores quinque Articulorum art. 5. Veritati consentaneum est dicere, in-
quiunt, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, ac sanguinem fuisse; tum quia antecedenti voluntate salutem omnium voluit; tum quia sufficiens pro omnibus pretium obtulit. Falsum autem est, & hæreticum dicere, Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse; cum multis reprobis, omnibusque adeo justificatis gratias, tradita a Thomistis notione, sufficientes meruerit, quibus ad salutem pervenire possent; quamvis nemo illis bene utatur, & in accepta iustitia perseveret, nisi uberioribus illis, & efficacibus auxiliis adjuvetur. P. 231. & seq.

Non immerito igitur diximus Jansenianum systema id necessario non postulare, ut excludatur omnino Dei antecedens voluntas pro salute omnium: ut enim hæc cum ipso systemate defendi potest, ita etiam & negari. Quapropter, nostro quidem iudicio, non satis eluitur Jansenismi nota, & suspicio, ex eo præcise, quod quis admittat dictam illam in Deo voluntatem antecedentem; quandoquidem apertissimi Jansenii fautores eam quoque agnoscere se profitentur. Nolim tamen Jansenium ea in parte vindicare; imo eo ipso quod docuit parvas illas gratias, quæ reprobis conceduntur, absolute dumtaxat seu abstracte consideratas, tendere ad eorum salutem, non vero relative ad præsentem eorum dispositionem, id est, maiorem concupiscentiam, cui superandæ plane impares, & sufficientes sunt, omnem illam prætentam Dei sinceram voluntatem evertit; ac perinde est ad salutem illorum reproborum, ac si nullatenus Deus vellet eos salvos fieri, nullasque ipsis omnino gratias concederet; quia nullum ex illis, utpote non proportionatis oppositæ cupiditatis gradibus superandis, fructum, ac commodum ad salutem referre possunt. Cum enim, juxta Jansenium, voluntas illa Dei antecedens abstrahat ab omnibus particularibus circumstantiis subjecti, consequenter abstrahit a gradibus majoris concupiscentiæ illorum hominum: unde fit, quod gratiæ, quas Deus illis decernit, licet ex natura sua, & Dei voluntate antecedente, quæ abstrahit a circumstantiis, possint salutem procurare, relative tamen non possunt, quia sunt invalidæ, & debiliores, ac gradibus cupiditatis, in quam impingunt, inferiores.

Atque in eo potissimum positus est error quintæ Propositionis, ac Jansenius a doctrina S. Thomæ longius recedit in 1. distin. 41. q. 1. art. 1. ubi docet, voluntatem antecedentem abstrahere dumtaxat a dissenso personæ, cui gratia conceditur, non vero, ut Jansenio placet, a gradibus vehementioris ipsius concupiscentiæ. Minima enim gratia, in principiis S. Thomæ, superare potest quamcumque concupiscentiam, & vitare quodcumque peccatum mortale.

Expenduntur alia nonnulla generalia momenta.

Opponunt 1. Doctrinæ alicujus systema rejici, ac damnari propterea non
Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I. Y 3 de-

debere, quod ab ejus æmulis nonnullæ inferantur conclusiones minus sanæ, & orthodoxæ; maxime cum systematis hujus defensores conclusiones illas rejiciunt, ac damnant; alias, conclamatae forent omnes fere Scholarum Catholicarum opiniones, v. g. Thomistarum, ex quibus earum adversarii, absurda, falsa, & erronea sequi arguendo contendunt.

Respondetur 1. Recentiores ipsos in hoc ipso peccare, quod nobis obijciunt, cum sententias fere omnes Catholicas circa gratiam explodant, imo & sapius acerbiori censura notent, propter consequentias dumtaxat, quas earum patronis falso tribuunt, quasque ipsi expresse rejiciunt.

II. Quando conclusiones nexu plane necessario ex suo principio sequuntur, vel deferendum est principium, vel admittendæ conclusiones; & qui priori retento istas negat, similis est illi, qui truncum, & radicem arboris servaret, & ramos inde pullulare nollet. Porro ita necessario fluxu ex principio delectationis superioris consequitur doctrina quinque Propositionum, ut non solum Jansenius illius systematis parens, post indefessam per viginti, & duos annos hujus principii cum conclusionibus collationem, has Propositiones tamquam consequentias ex illo principio deducendas admiserit; verum etiam ipsius discipuli Libris pluribus, imo & Memorialibus Innoc. X. Pontifici oblati diserte probaverint earum cum principio delectationis superioris necessariam, & individuum connexionem. Unde, vel ex hoc ipso longum, & apertum discrimen est inter conclusiones, quas æmuli præmotionis physicæ contra hoc systema inferunt, & conclusiones illas, quas ex principio delectationis superioris inferimus.

III. Nec rejiciuntur conclusiones illæ a Recentioribus, nisi quantum ad verba quædam duriora, quæ aures offendunt; verum, quando ad legitimum sensum Jansenii, hoc est, delectationis superioris, aliis extraneis semotis, clare, ac nitide revocantur, profecto admittuntur.

IV. Nulla comparatio inter systema prædeterminationis physicæ, & systema delectationis superioris instituenda. Systema præmotionis physicæ non omnino recens est, Scholam, ac discipulos in Ecclesia obtinet, ac Summi Pontifices prohibuerunt, ne ulla censura notaretur; tale non est systema delectationis superioris; nullam Scholam obtinet, recens excogitatum a Jansenio, nec usquam probatum, imo cum parentis sui damnatione implicite saltem involutum.

Opponunt 2. Non alia magis ratione oppugnatur physica præmotio, quam quod necessitatem imponere videatur; quia nempe illud omne censetur necessitatem imponere, quod est causa certissima; & infallibilis actionis creatæ: at hoc ipsum est, quod adversus superiorem delectationem potissimum contorquetur.

Præterea ratio, propter quam multi gratiam Thomistico sensu sufficientem repudiant, hæc est, quia non continet quidquid necessarium est ad agendum; unde fit ut cum ea sola homo nusquam agat: atqui nonne hoc ipsum est, quod adversus gratiam sufficientem Jansenianam opponitur?

Denique fidei dogma est, nullam voluntati necessitatem inferri per gratiam summe victricem, & efficacem: quare igitur id crimini datur delectationis superioris systemati?

Resp. ad 1. Non ex eo præcise redargui superiorem delectationem, quod cum ea infallibili nexu conjuncta sit voluntatis actio; sed quod talis sit ea infallibilitas, ut ei resisti non possit, ac veram ad actum oppositum tollat relativam

pote-

potestatem: unde hæc infallibilitas veram necessitatis naturam, & rationem induit.

Ad 2. Æquivocatio est nominis, de qua toties diximus. Gratia scilicet sufficiens Janseniana in se absolute spectata, & præcisè circumstantiis subiecti, continet quidquid est absolute necessarium ad agendum: at illa gratia sufficiens Janseniana, relative ad maiorem oppositam concupiscentiæ delectationem, non continet quidquid est necessarium ad agendum, ob eam quam sapius diximus rationem; quia major delectatio nusquam potest a minori superari. Non ita est de gratia sufficienti Thomistica, quæ tametsi minima, superare potest quamcumque actualem concurrentem concupiscentiam, & quodlibet peccatum declinare.

Ad 3. Est quidem dogma fidei, per gratiam efficacem, sensu Catholico expositam, nullam inferri ad agendum necessitatem: at talis non est gratia efficax Calviniana, vel Janseniana.

Opponunt 3. Patrem Massoulié Dominicanum inter recentiores Thomistas clarissimum, in Opere quod inscripsit: *Divus Thomas sui interpretes*, systema superioris, ac relativæ delectationis approbare, ac totis viribus defendere: nec tamen illum in suspensionem Jansenismi venire posse, quem data opera refellit T. 2. Dissertatione 4. q. 3. cui titulus est: *Utrum cum erroribus Jansenii sententia Scholæ Divi Thomæ conveniat*. Ergo systema delectationis superioris distat ab errore Jansenii. Adde, quod dictum Opus P. Massoulié Romæ typis mandatum fuerit sub oculis, & cum licentia S. Pontificis: an vero tolerasset Pontifex systema Jansenianum eo in Opere propugnari?

Respondetur 1. Patrem Massoulié hac sua sententia tantum distare a Thomistica Schola, quantum hæc distat a Janseniana. Vel ipsemet Jansenius l. 8. de Gratia Christi c. 2. Thomisticam explicandæ gratiæ victricis rationem explodit, ac rejicit.

II. Thomistæ, qua veteres, qua recentiores, a Jansenii systemate omnino alienos se profitentur; & si quando Janseniani ad eos, ut delitescerent, se recipere voluerunt, repulsi sunt. *Dominicani res suas gerunt, Augustiniani suas*, inquebat de S. Amour. Atque in Congressu, qui habitus est an. 1651. die 2. Decembris, ut tentaretur unio, ac societas Thomistas inter, ac Jansenianos, nusquam convenire inter se potuerunt, tum circa verba, tum circa sensus. Auctor recentioris Operis, cui gallice titulus: *Justification du silence respectueux*, fatetur ingenue Tom. 3. cap. 43. P. 1348. num. 17. systema Thomistarum alienum plane esse a superiori, & relativa delectatione gratiæ juxta Augustinianos, id est Jansenianos: atque P. Massoulié, deferta Schola Thomistica, ea in parte ad Augustinianos accessisse. (1)

Y 4

III.

(1) Gravefonijs tamen *Epistol. Classe II. ep. 6. n. 8.* pluribus ostendit, celestem gratiæ delectationem, quam Massouliéus admisit, non esse indeliberatam, nec antecedentem, seu non antevertere determinationem & consensum voluntatis humanæ, sed illam celestem gratiæ delectationem esse deliberatam, & consequentem voluntatis humanæ determinationem & consensum, adeo ut essentia, seu natura efficacæ reponi minime debeat, in celesti indeliberata delectatione, quæ antecedit consensum, & determinationem voluntatis creatæ (sicut falso Jansenius, ejusque discipuli pertendunt,) sed efficacia Gratiae repetenda sit ex præmotione physica, quam celestis deliberata delectatio, tamquam effectus, consequitur.

III. Non est, quod Recentiores adeo venditent, & extollant auctoritatem dicti P. Massoulié. Quæ enim ille docet circa gratiam sufficientem, in qua dumtaxat absolutam agnoscit ad superandam oppositam cupiditatem potentiam, non vero relativam, ac viribus proportionatam, plane consentiunt cum Janseniana, & a Thomistica doctrina plurimum discordant. T. 2. Dissertatione 3. q. 6. art. 1. postquam fufe demonstravit exemplo rerum naturalium, hanc esse in omni statu immobiliæ divinæ providentiæ constitutam legem, ut actio ex proportionem majoris inæqualitatis oriatur, qua agens sibi subsiciat passum, & major vis vincat minorem: Art. 2. de divina gratiæ motione sic loquitur: Si fortior sit divina gratiæ motio, & ea motione accensa charitas vincat superetque pravam cupiditatem, tunc motio divina gratiæ efficax est: Quod si econtra vehementior sit ipsa cupiditas, cassa, & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non habeat tamen perfectum, ad quem ex divina ordinatione refertur... Et postea: Palam est, inquit, sufficientem gratiam, quam Schola Divi Thomæ admittit, verissime, & propriissime sufficientem esse; cum re ipsa nihil ipsi desit, si vis ipsius agendi spectetur. Quod enim gratiæ divinæ motio, v. g. ut quatuor, interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipsius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat. Est enim verissime sufficiens, imo & natura sua efficax, nec minorem suo in ordine vim habet agendi, quam habeat, v. g. calor in ordine physico, quem nemo negaverit vim habere sufficientem comburendi, ita ut si admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex eo, quod ipsi igni desit sufficiens vis agendi, sed, quod lignum oppletum humiditate, & aqua, impressioni, seu vi, & efficacia ignis obsistat. Atque idem de voluntate sentiendum est. Nam si prava voluntas minori, v. g. obstinatione obfirmata esset, minusque intensus est pravus ipsius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur, ipsa eadem divinæ gratiæ motio, ut quatuor, voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus consensum obtineret. Quod si ea gratiæ divinæ motio, ut quatuor, voluntatis consensum non obtineat, id non oritur ex defectu ipsius motionis gratiæ divinæ, sed ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravam habitum intensum v. g. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi seu efficacia divinæ motionis non subicitur. Hactenus Pater Massoulié. (1) Non poterat ille verbis significantioribus exprimere sententiam Sambovii, Pauli Irenæi, & aliorum, quorum testimonia retulimus, ubi de potestate absoluta, & relativa, quorum verba videtur exscripsisse: Gratiam nempe sufficientem absolute quidem in se, & præcisè subjecti dispositionibus sufficere, & ad opus perfectum ex divina voluntate antecedenti referri; nullibi vero significat P. Massoulié sufficere relative in his circumstantiis, seu quatenus ardentior est illa concupiscentia. (2)

Pa-

(1) P. Concina tamen negat T. VI. l. 1. diss. 1. c. 6. §. 5. n. 6. P. Massouliæum hic loquutum de Gratia sufficienti. Hec verba, inquit, opposita a Censore (Turnelio) gratiam EFFICACEM relativam, seu in quadam contemperatione sitam exprimunt. Recole quæso Massouliæi verba: Palam est, SUFFICIENTEM Gratiam &c.

(2) Sumit ergo Turnelius, loquutum hic esse Massouliæum de Gratia sufficiente. P. vero Concina n. 8. fingit Tournelium in Massouliæo reprehendere, quod gratia sufficientis non meminerit. Tum Turnelium increpans ait: Finge non meminisse 131. An Gratiam sufficientem quatuor integris articulis in sensu Thomistico non exponit? ... Quid quod in hac ipsa questione opposita a moroso tetricoque Censore, non semel, sed pluries Gratia sufficientem

Parum juvat, quod ibidem art. 1. asserit, *quod nempe si homo gratiæ P. 209. sufficienti non obsteret, Deus efficacem ipsi conferret*. Namque in his circumstantiis voluntas non potest non resistere, juxta legem a divina providentia institutam, ut ait P. Massoulié, *per quam actio ex proportionem majoris inæqualitatis oritur, qua major vis vincat minorem*. Quomodo enim fieri posset, ut voluntas majori concupiscentiæ pondere ad malum depressa, erigeretur ad bonum, nisi mutata prorsus, & inversa ista divina providentiæ lege?

Nemo sane hic non recognoscat Jansenianum systema, ac radicem ipsam, unde quinque Propositiones necessario fluxu dimanant. Neque vero potuit dictus P. Massoulié invidiosum istud doctrinæ suæ cum Janseniana consortium declinare, nisi Censuram Apostolicam quinque Propositionum Jansenii derivando in sensum adeo absurdum, & a mente Jansenii alienum, ut Janseniana hæresis figmentum, ac merum phantasma videri possit. Exemplo sit, quod ait Dissert. 4. de Gratia Adami qu. 3. art. 4. ubi ex professo demonstrare nititur, quam longe absit doctrina Thomistica a Janseniana. Inter cetera vero, de gratia sufficiente sensu Thomistico, & Janseniano verba faciens, contendit *discrimen esse* (sunt ejus verba) *quod apud Jansenium hæc minor, ac invalidior gratia, quæ actum aliquem efficit, in ea dumtaxat efficientia sistat, neque ad alium perfectionem actum ordinetur, aut ex ipsa rei natura, aut ex ipsa Dei ordinatione, & intentione . . .* Quod sane, quam parum rationi consentaneum sit, inde satis liquet, quod ex ipsa rei natura semper imperfectum ad perfectum ordinetur.

P. 355.
Resp. 3.

Verum hæc ipsa hujus sententiæ absurditas P. Massoulié movere debuisset, ne Jansenio totis viribus reluctanti eam affingeret. Tale profecto figmentum nusquam ille excogitavit; quin imo in illa parva gratia quotquot sunt Janseniani, agnoscunt *perfectissimam, completissimam, expeditissimam* quoad bonum opus potentiam, tum ex natura ipsius gratiæ, tum ex ordinatione Dei. At tota æquivocatio in eo latet, quod completissimam dicant absolute, non vero relative; hoc vero ipsum est, quod tuetur, ac probat dictus P. Massoulié, juxta eam legem, quam ait ab auctore naturæ institutam, *ut actio ex proportionem majoris inæqualitatis oriatur, qua major vis vincat minorem*. Qua lege supposita, necesse est dictus Theologus affirmet, justis sola gratia parva, seu inferiori instructis, absente efficaci, impossibilia esse, quædam mandata, non quidem absolute, ac præcis circumstantiis, sed relative: minor quippe ista gratia non potest majorem actualem vincere concupiscentiam. (1)

Nec

ficientis meminit? At non erat, cur P. Concina de colligendis locis in quibus Massouliæus *Gratia sufficientis* meminit, tantopere laboraret. Non id in eo reprehendit Turnelius, quod Gratia sufficientis non meminerit; hoc carpit, Gratiam sufficientem, quam adstruit, *absolute* tantum sufficientem esse, non *relative*. Ut ergo Massouliæum vindicaret, huc omnem debuerat P. Concina suum conatum vertere, ut Gratia sufficiens Massouliæi *relative* sufficiens ex sui auctoris mente ostenderetur; at maluit fingere sibi hostem quem feriret, ut Turnelium liberius veluti calumniatorem traduceret.

(1) Apertum cuique est, Massouliæi verba a Turnelio hic adferri non ad assignandam Thomistæ illi Jansenismi notam, sed ad explicandum ejus verbis Jansenii systema. Certe dum

Le Tel- Nec te moveat, quod dictum Opus Romæ sub oculis S. Pontificis ty-
 li. r Arch- pis mandatum fuerit. Nonne Liber Card. Sfrondati Romæ pariter editus
 Rem. Defuit, & cum S. Pontificis Innocentii XII. commendatione, & Cardina-
 Neales lium plurimorum applausu? Non tamen religioni duxere nonnulli Ar-
 Arch. chiepiscopi, & Episcopi Gallicani dictum Librum, velut plures errores,
 Par. Bos- continentem, denuntiare S. Pontifici Innocentio, in sollemni Epistola
 fuer Ep. descripta septimo Calendas Martii an. 1697. Licentia ergo illa, quam P.
 Meld. Descripta septimo Calendas Martii an. 1697. Licentia ergo illa, quam P.
 Seve- Ep. Massoulie obtinuit Opus suum Romæ typis excudendi, non importat
 Atreb. approbationem doctrinæ ipsius, sed tollit dumtaxat prohibitionem a
 DeBrou Paulo V. latam, typis mandandi quemlibet Librum circa materiam de
 Epist. Auxiliis absque speciali licentia. Ita de S. Amour pagin. 180. Diar.
 Amb. & 200. & 201.

Opponunt 4. Eminentissimum Card. Laurea, & Illustrissimum Archie-
 piscopum Rothomagensem D. Daubigné in suo Documento Pastoralis an.
 1708. approbare tamquam innoxium, systema delectationis per gradus seu
 relative victricis: non igitur existimarunt illud esse fundamentum to-
 tius Jansenismi, ac fontem, unde quinque Propositiones scaturiunt.

Ad 1. Respondetur 1. Cardinalem Laurea hoc unum docere, ex gra-
 tia scilicet delectationem quamdam, ac suavitatem profluere velut effe-
 ctum ex causa, qua fit, ut voluntas tali suavitate delinita longe magis
 sibi placeat in bono, quam in malo opere exercendo. Hæc porro dele-
 ctatio motus est voluntatis omnino deliberatus, ortus ex ipsius libera
 determinatione: qua ex parte plurimum differt a delectatione superiori
 Janseniana, quæ indeliberata est, antecedit, non vero sequitur volunta-
 tis determinationem. Dicit etiam potest quod doctissimus, & Eminentis-
 simus Auctor, cum aliis inter Orthodoxos non paucis, vim, & effica-
 ciam gratiæ colligit ex delectatione ipsius interna, & simpliciter victrice,
 qui profecto explicandi modus innoxius est, & ab omni erroris suspi-
 cione longe alienus; non vero ex delectatione relativa seu per gradus
 superiore, ac victrice, qui modus explicandi totus Jansenianus est, ba-
 sis, ac fundamentum errorum quinque Propositionum.

Ad 2. Respondetur, immerito prorsus opponi illustrissimum Archie-
 piscopum Rothomagensem. In eo enim gravissimo, ac doctissimo Pa-
 storali Documento cit. pag. 39. ait quidem, quod Theologia P. Juve-
 nin. nullam censuram, ac reprehensionem mereretur, si in hoc uno hæ-
 reret, gratiæ scilicet vim, & efficaciam in victrice ejus delectatione po-
 sitam esse, sicut plures opinantur Theologi orthodoxi. Verum, pergit
 Illustriss. Archipræsul, talem ille cum Jansenio delectationem victricem
 admittit, ut voluntas ei resistere non possit, sed. necessario, quamquam
 libe-

dum P. Fortunatus a Brixia in *Cornelii Jansenii Systemate* P. 1. n. 52. Simonneti T. 11.
Instit. Theol. tract. 6. disp. 3. art. 6., & n. 53. Gravesonii *Classe I. epistol. ep. 1. pag. n.*
 14. verbis utitur bilancis exemplo Jansenianum systema declarantium, nemini in mentem
 veniat, Fortunatum Jansenismi notam inurere Simonneto, & Gravesonio voluisse. Id au-
 tem monendum fuit, quia Auctor *Theologia Christiana Dogmatico-Moralis* Lib. 1. diss. 1.
 cap. 6. §. v. nu. 4. Turnelio vehementer irascitur, quasi Massoulieum gravissima calumnia
 aggressus esset. *Plures, inquit, legi innocentes Scriptores amulorum calumniis gravatos;*
at similem Massoulie nomen.

libere, consentit: quam quidem declarationem ad sensum auctoris, quem damnat, adductis ejus propriis verbis, non simpliciter, sed relative duntaxat, ac per gradus victricem esse ostendit ex T. 2. pag. 309. ubi ait: *Eidem solutioni lux affulgebit maxima ex Tractatu de gratia, ubi ostendemus efficaciam gratiae esse relativam, ita ut idem auxilium pro majore, vel minore hominum, quibus confertur, cupiditate, in aliquibus sit efficax, hoc est, superet subiecti resistantiam, illudque ad pium actum determinet; in aliis vero sit inefficax, idest, licet excitet ad actum pium, ita tamen non superat hominis resistantiam, quæ ex majore illius cupiditate nascitur, ut illum ad eundem pietatis actum determinet.* Et T. 5. p. 515. hæc verba refert: *Gratia autem habet effectum ad quem impellit, aut eo caret pro majore, vel minori cupiditate subiecti, cui confertur: unde eadem specie gratia non habet effectum in Petro habente tres gradus cupiditatis, effectum habuit in eodem Petro, cum duos tantum cupiditatis gradus haberet.* Cæcutiat oportet in meridiana luce, qui delectationem relative, ac per gradus quasi mechanica lege victricem, qualem Jansenius docet, hic non recognoscit. Hanc porro unam in recentiore Theologo merito perstringit, ac damnat doctissimus Archipræsul, non vero delectationem simpliciter victricem, qualem Orthodoxi propugnant.

Opponunt 5. se palam, ac publice damnare quinque Propositiones Janseonii, & quidem eo ipso sensu, quo ab Ecclesia damnatae sunt: agnoscere se Propositiones illas esse in Libro Janseonii, unde fuerunt extractæ: se Formulæ Alexandri VII. sincero animo subscripsisse, ac etiam-num paratos, si opus foret, subscribere.

Respondetur 1. Hæc egregia quidem, ac maxime laudanda, quamdiu nullo facto contrario evertuntur. Verum cum sub speciosa illa Formulæ subscriptione, ac damnatione Janseonii, integrum retinetur erroris ejus principium, ac fundamentum; cum mutatis duntaxat aliquibus Janseonii durioribus verbis, idem plane sensus aliis paullo mitioribus redditur; cum denique variis flexibus eo demum totus Janseonismus adducitur, ut in sensum a mente Janseonii omnino alienum, fictum, ac plane phantasticum resolvatur, nescio quis scrupulus statim menti occurrit, aut fidei non satis sinceræ, aut ignorationis elenchi, idest, systematis Janseoniani. Quid quæso Jansenio nocebit, si quis v.g. magno verborum apparatu ostendat contra ipsum, admittendas esse hoc in statu gratias sufficientes; at statim addat, *gratiam sufficientem esse motionem voluntatis, quæ non satis habet virium, ut concupiscentiam possit vincere:* Vel cum ipsa semper esse conjunctam impotentiam, qualem justus patitur vitandi omnia peccata venialia sine speciali Dei privilegio? Nonne talis gratia sufficiens solo nomine distat a gratia parva Janseonii, quam Jansenius meliori fide, & aptiori vocabulo insufficientem appellavit? Nonne hac una definitione reviviscit, & excitatur doctrina quinque Propositionum? Si enim gratia illa satis virium non habet, ut vincere possit actuale oppositam cupiditatem, ergo justis ea sola gratia instructis, & absente effiaci, relative impossibilia sunt quædam mandata, &c. ex qua una propositione ceteras omnes pendere agnoscunt Janseonii defensores.

II. Ad omnem Janseonismi legitimam suspensionem amoliendam, satis esse non videtur, ut quis affirmet se Janseonium omnino deferere. Idem profecto jam olim insidiosè affirmaverant, qui Romæ deputati, suppresso

nomine Jansenii, causam ejus agebant. Idem contestabatur auctor Scri-
 pag. 2. pti: *In nomine Domini. Non hic, aiebat, Theologia Janseniana rationem exi-*
stimo habendam esse. Idem legere est auctorem Tomi primi Traditionis Ec-
clesie Romanae, & auctorem Libelli inscripti: Seconde Lettre a M. l' Arche-
veque de Cambrai, touchant le pretendu Jansenisme, aut sujet de sa Reponse a la
Seconde Lettre de Monseigneur l'Eveque de S. Pons. Pag. 102. & 112.

Frangem detexerunt Episcopi Gallicani in Epistola ad Alexandrum
 Recueil VII. data die 2. Sept. ann. 1656. *Ut se damnationi subducant, ajunt;*
des Bul- *celeberrimum B. Augustini nomen obtinent, ejus doctrinae se profitentur esse*
 les, pag. *sectatores, repudiato etiam, si res eorum ferant, ipso Jansenio. Hujus tamen*
 137. *pravas, & detortas, quas ad Doctoris egregii locos adhibent, interpretationes*
amplectuntur.

Ita, & Jansenius ipse profitetur se puram in omnibus sectari S. Aug.
 doctrinam; an propterea illius adulteratae minus reus habendus? Neque
 etiam satis est, quod quis asserat se quinque Propositiones ex animo
 rejicere, & formulae fidei Alexandri VII. sincere subscripsisse; quasi non
 posset aliter in legitimam Jansenismi suspicionem venire, nisi aut re-
 cufando subscriptionem, aut aliquam ex damnatis Propositionibus ex-
 pressse tuendo. Certe Apostolicis Constitutionibus detrahi potest, etsi
 nulla ex damnatis Propositionibus aperte defendatur. Ipsis detrahunt,
 qui vel exterius subscribunt mente dissentiente; vel Ecclesiam in ea
 quaestione, quam falso ad merum factum revocant, definienda aberrasse,
 unumque religiosum silentium sufficere arbitrantur. Ipsis detrahunt, qui
 eas, nec ordine Canonico latas, nec sufficienti Ecclesiarum acceptione
 roboratas esse calumniantur. Ipsis detrahunt, qui Propositiones quinque
 quantum ad verborum dumtaxat corticem damnant, seu, ut ipsimet lo-
 quuntur, qui verba Propositionum in aliquo sensu non defendunt qui-
 dem, (quia iisdem verbis non utuntur) sed tamen damnatum non reji-
 ciunt sensum Propositionum. Ipsis denique detrahunt, qui Propositiones
 quinque improbare videri volunt, quarum nihilominus radicem, ac prin-
 cipium, cum quo nexu indissolubili connectuntur, integrum servant,
 ac retinent, sicque Jansenismum ad merum phantasma, & inanes de
 syllabis controversias dejiciunt.

A D D I T I O.

(*)

Opponunt 6. Si principium delectationum, quarum altera gradibus superior
 sit altera, basis esset, ac fons Janseniani systematis, non quinque sed sex
 in Jansenio damnari propositiones debuissent, quarum prima famosum illud prin-
 cipium exprimeret; atqui sexta haec propositio minime damnata fuit; ergo.

Resp. nego majorem, neque enim necesse fuit sextam propositionem efformare,
 quae damnaretur, cum satis illud principium in ipsis quinque propositionibus, ac
 praesertim in tribus prioribus esset proscriptum. Egitur principium illud duarum
 delectationum jure ac merito, quemadmodum ait Gravesonius Epist. Classe 2.
 epist. 6. p. 126. a Catholica Ecclesia reprobatur ac proscriptum fuit impli-
 cite in quinque propositionum, quibuscum connexum est, damnatione; altrimenti,
 inquit Eminentiss. Besutius apud Berti P. II. Apolog. diss. 4. c. 2. §. 6. n. 2.

La Chiesa avrebbe recisi i rami (*quinque scilicet Jansenii propositiones*), e lasciata intatta la radice del male contro ogni regola di buon governo. *Nec erat cur de eo expresse damnando sollicita esset Apostolica Sedes; damnatis enim necessariis consequutionibus illarum principum per se intelligitur reprobatur: illud præterea dudum fuerat ab Ecclesia damnatum. Jansenius enim, ut ait celebris Dieroyfus Doctor Sorbonicus in Dissertatione pro iustificanda condemnatione ec. cap. 5. n. 1., de indeliberatarum delectationum vi ad determinandam voluntatem, ut sequatur propensionem ab illis impressam, idem docet, quod olim docuerunt Astrologi de vi influentiarum, quod Physiognomici de temperamento corporis, quod tandem de necessitatibus, quibus voluntatem subdebant, omnes illi docuerunt, qui libertatem impugnasse accusati sunt. Ceterum cum hoc argumentum falso nitatur supposito, quinque scilicet tantummodo propositiones censura dignas exflare in Jansenii Augustino, facili negotio demonstrari posset, verissime ab eodem Dieroyso dictum, male intellexisse Jansenium statum naturæ puræ; pejus statum naturæ innocentis; pessime statum naturæ reparatæ; nihil neque de naturæ gratiæ Dei, neque de naturæ liberi arbitrii, neque de vi utriusque in omnibus statibus naturæ rationalis. Quamobrem Urbanus VIII. in sua Constitutione in Eminentissimi Jansenii Librum damnare se ait, quia continentem, & renovantem articulos, opiniones, & sententias (a S. Pio V. & Gregorio XIII.) in Bajo reprobatas, atque damnatas. Vide P. Fortunatum a Brixia tum in Libro inscripto: Osservazioni critiche sopra certo articolo delle Novelle Letterarie di Firenze p. 89. secundæ Brixienfis editionis an. 1759. tum in alio opere prænotato: Risposta all' autore di certo articolo stampato ne' fogli 26. 27. e 28. delle Novelle Letterarie di Firenze dell' anno 1753. pag. 103. seqq.*

Opponunt 7. Si ex principio duarum delectationum fluunt quinque Jansenii propositiones, ad iuste declinandam Jansenismi notam satis non esset proscribere veluti falsas quinque illas propositiones; sed necessario requireretur, ut etiam famosum illud principium rejiceretur; sed hoc pugnat cum Innocentii XII. decreto injungentis, ne ulla ratione quisquam vaga ista accusatione, & invidioso nomine Jansenismi traducatur, aut nuncupetur, nisi prius suspectum esse constiterit, aliquam ex his propositionibus docuisse aut tenuisse.

Resp. nego minorem. Qui enim principium duarum delectationum non rejicit, suspectus merito jure est, aliquam ex Jansenii propositionibus tenere; imo omnes, nam cum eo principio habent hæc, ut loquitur Gravesonius, necessariam & individuum connexionem. Itaque ad mentem ipsius Innocentii nomine Jansenismi traduci is poterit.

Opponunt 8. cum P. Concina Tom. VI. Theol. Christ. Lib. 1. Dissert. 1. cap. 6. §. 6. n. 7. Tot docti & sapientes Viri tum in universa Gallia, tum Romæ, tam longo tempore, tam severo examine Jansenii volumen cribrarunt; Romanæ Sedi patefecerunt totum id, quod damnandum judicarunt in hoc opere, & hanc delectationem superiorem relative vittricem præteriere; ergo. Confirm. quia e tot doctis Viris qui superiore sæculo proscriptum jam ab Apostolica Sede Jansenismum confutarunt, nemo unus hujus principii, seu delectationis meminit, non P. de Champs; non Cardin. Aguirrius, qui ex duorum statuum, adjutorumque quo & sine quo illis respondentium discrimine Jansenianum systema repetit universam; non P. Thyrsus Gonzalez, qui Tom. IV. Theolog.

Sal-

Salmantic. edit. p. 304. ait, *Jansenistas convenire cum Dominicanis in adstruenda necessitate gratiæ ab intrinseco efficaci; hinc autem cum Calvino convenire in asserendo, per illam gratiam everti libertatem indifferentiæ, a quo longe absunt Dominicani.*

Resp. cum P. Fortunato a Brixia nego antecedens, qua parte ait, Censores Gallos, Romanosque Romanæ Sedi patefecisse TOTUM ID quod damnandum judicarunt in hoc opere. Nam supra monuimus, plurimas in Jansenii Augustino exstare propositiones jam pridem in Bajo reprobatus, quæ ab Innocentio X. prætermittæ fuisse. Duodecim speciminis ergo profert citatus Fortunatus a Brixia in Observationibus Criticis p. 89. seqq. Sed his missis quæro a P. Concina, quid de hac Jansenii propositione sentiat Lib. 3. de statu naturæ lapsæ cap. 10. ? Nemo bonam voluntatem habet, qua resistere possit dominanti concupiscentiæ, ne quidem ut imploret auxilium, ante susceptam fidem. Quam horrida est! quam Bajana! Nec tamen a Gallis, Romanisque Censoribus in medium adlata est. Quid? quod P. Concina Tom. II. appar. lib. 2. Diss. 2. c. 2. §. 3. n. 1. veluti hæreticam damnat hanc thesim: Juris naturalis ignorantia, tametsi invincibilis, seu antecedens a culpa non excusat. Atqui ea Jansenii est, neque inter quinque connumeratur. Viden? quam falsum sit, Totum id quod in Jansenii Libro damnationem merebatur, fuisse a Galliæ Romæque Censoribus Romanæ Sedi propositum.

Ad confirm. nego assumptum. Nam P. de Champs Lib. 3. de Hæ. Jansen. disp. 3. c. 6. n. 2. querens, quo ex capite Jansenius repetit illam medicinalis gratiæ vim, quæ agendi necessitatem imponit, respondet disertis verbis, ex ratione delectationis VICTRICIS; quod ubi ostendit, habes, inquit, explicata paucis Janseniani dogmatis adyta, & arcanam radicem vis illius insuperabilis, quam ad voluntatis consensum necessario exprimendum medicinali gratiæ attribuit. Confer citatum Fortunatum a Brixia Observat. criticar. pagin. 98. seqq. & Libelli inscripti. Risposita pag. 109. seqq.

Quod spectat ad Cardinalem Aguirrium, docet is Medicinalem Gratiam, quam Jansenius adjutorium quo appellat, a Jansenio in delectatione indeliberata victrici collocari. Vide disp. 132. in Opusc. I. S. Anselmi Sect. 1. nu. 1. seq. Sectione autem 4. num. 38. ait: Opinione Jansenii, quando exurgit MAJOR DELECTATIO concupiscentiæ, gratia, quæ datur, sistit in desideriis inefficacibus, respectu quorum est simul sufficiens, & efficax; at relate ad effectum ulteriorem v. gr. adimpletionem præcepti, nullas vires nec sufficientes nec efficaces dat voluntati; siquidem DELECTATIO MAJOR concupiscentiæ infert NECESSITATEM ad oppositum. Quando ergo Aguirrius ex adjutorii quo & sine quo discrimine Jansenianas hæreses arcessit, non illas ex illo præcise discrimine repetit, quod fad statum naturæ lapsæ & innocentis diversitatem referas, Catholicorum omnium est; si ad ipsorum adjutorium quo & sine quo differentiam, S. Augustini dubio procul est; sed ex eo discrimine prout a Jansenio explicatur, juxta quod in statu naturæ lapsæ Jansenius, ut ipse Aguirrius loquitur disp. cit. 132. Sect. 1. nu. 3., ex hypothese MAJORIS DELECTATIONIS in alterutram partem censet NECESSARIUM esse, ut nos trahat, contra quam fuerat in statu naturæ innocentis. Quare ait ibid. Sect. 2. n. 16. Id certum est, ex eo discrimine JANSENIANO utriusque adjutorii emanasse monstra.

stra illa quinque propositionum a Sede Apostolica damnatarum, idque juxta sententiam ipsius Jansenii; quod tantundem est, ac Jansenii systema ad duarum delectationum luctum revocare.

Gonzalez quoque idem sentit. Ut enim alia ejus loca omittam a P. Fortunato prolata in Libro inscripto Risposta pag. 136. seqq., Tom. IV. selectar. disputat. disp. 4. §. 45. n. 692. & 693. ait, Jansenium contra omnes Theologos Catholicos gratiam efficacem propriam naturæ lapsæ ponere in quadam inspiratione, DELECTATIONE, & suavitate a Deo immissa, quæ tribuat vires, & potentiam operandi omnino inseparabilem ab operatione, actumque PRIMUM constituat essentialiter IRRESISTIBILEM ob connexionem INFALLIBILEM, quam habet cum actu secundo, & (huc adverte) ex hoc PRINCIPIO bona quidem Logica, sed pessima Theologia INTULISSE QUINQUE illas PROPOSITIONES HÆRETICAS. Igitur in loco ab adversariis opposito non negat, Jansenianos quoddam habere de Gratia efficacitate proprium systema; id unum ait, convenire illos cum Dominicanis in adstruenda necessitate Gratia ab intrinseco efficacia; unde autem intrinsecam hanc Gratia efficaciam repetant, ibi non explicat, at alibi illam clarissime explanat, ut vidimus.

Opponunt 9. Jansenius & Calvino ac Lutheri suos errores hausit, ut fuisse graviterque ostendit P. de Champs; Calvinus autem, ac Lutherus nusquam duplicis delectationis meminerunt; ergo.

Resp. non Jesuitas solum, sed etiam Dominicanum Gravesonium, atque Augustiniensem Bertum Jansenio plagii & Calvini ac Lutheri hæresibus inurere notam, ejus tamen quinque propositiones a duplici delectatione repetere. Igitur cum P. Abbate Magliavacca, qui Jansenianis suspectus esse non potest, Animadvers. in histor. Theol. §. 218., concessa prima antecedentis parte, ac secunda permissa, nego consequentiam; plagiarium enim Calvini ac Lutheri dici Jansenius potest ac debet, quod eosdem errores docuerit, quos illi antea traderant; unde siquid interest discriminis, id unice ad illorum principiorum QUALITATEM, non ad EFFICACITATEM revocatur, quod complura confixerint diversa inter se, quibus tamen EODEM MODO INFALLIBILITER determinaretur voluntas, priusquam ipsa determinaret. Permissi autem alteram antecedentis partem, negari licet posset. Docet enim Calvinus Lib. 2. Instit. cap. 3. num. 13., Deum juxta S. Augustinum producere in nobis bonam voluntatem IMPRESSO DELECTATIONIS (utique cælestis) AFFECTU; voluntatem ad malum liberam esse, quatenus DELECTATIONE, & proprio appetitu movetur (Lib. 3. de lib. arbitr.), & (Lib. 2. Instit. cap. 3. nu. 5.) hominem, ut vitiatus est ex lapsu, volentem quidem peccare, non invitum, non coactum, AFFECTU animum PROPENSISSIMA, non violenta coactione; propriæ LIBIDINIS motu, non extranea coactione. Quid hoc est, nisi geminas illas Jansenii delectationes adstruere?

Opponunt 10. Plures Theologi Catholici duplicis delectationis systema admittunt, & tamen Jansenianas propositiones execrantur; ergo.

Resp. dist. primam partem: duplicis delectationis systema admittunt Catholico sensu explicatum, concedo; Janseniano, nego: distingo item secundam, execrantur, optima Theologia, ut nuper agebat P. Gonzalez, concedo; bona Logica, nego. Sed de hoc plura quæst. 9. art. 2.

Oppo-

Opponunt denique cum P. Concina. Error & quidem crassissimus est Doctōris Sorbonici (Turnelii) constituentis hæresim Jansenianam in sola delectatione victrici, tamquam in radice. Nam ideo delectatio victrix Janseniana hæresim includit, non quia delectatio victrix, sed quia hæc delectatio, cum SUPPONAT extinctam libertatem indifferentiæ, tyrannico imperio necessario impellit ad sui nutum voluntatem; ergo doctrina de libero arbitrio per peccatum originale quassato amissoque clavis est, basis, ac fundamentum hæresis Jansenianæ.

Resp. falsissimum esse, delectationem victricem Jansenianam supponere extinctam libertatem indifferentiæ, cum potius juxta Jansenium delectatio victrix in causa sit, cur libertas indifferentiæ extincta sit. Ostendo 1. ex ipso P. Concina, qui paullo ante, nempe §. 3. nu. 6. de Jansenio scripserat: hanc vero libertatis jacturam, a peccato originali inextinctam COLLOCAT in libidinoso imperio ITA DOMINANTE ET CAPTIVANTE voluntatem humanam, ut nullam hæc retineat activam indifferentiam ad utrumlibet; ergo amissio activæ indifferentiæ, seu libertatis non radix est, sed sequela libidinosi imperii, seu delectationis victricis. Ostendo 2. ex Jansenio. Qui docet, Angelos, primumque hominem in innocentie statu ideo liberos fuisse ad utrumlibet, quia deerat dominatus ille DELECTATIONIS, quæ consensus libertatis in alterutram partem flecteret, non ex amissione libertatis colligere potuit inextinctum dominatum delectationis, sed ex inextincto dominatu delectationis arguere debuit amissionem libertatis; sed Jansenius Lib. 4. de Gratia Christi cap. 10. diserte docet, ideo fuisse Angelos, primumque hominem in statu innocentie liberos, quia deerat dominatus ille delectationis; ergo. Docet præterea Jansenius ibid. extinctam libertatem, & peccandi inductam esse servitutem, & hujus rei RADICEM esse, quia ex divinæ justitiæ judicio persequente peccatorem, secutum est in libero arbitrio ex debita justa pœna tale VITIUM, ut jam molestum sit obedire justitiæ; ergo libertatis amissio consequentia est hujus vitii, non radix. Atqui hoc vitium delectatio victrix est. Audiamus Jansenium, qui sic pergit: hoc vitium est medullis voluntatis inhærens quædam LIBIDO fruendæ creaturæ... Hæc LIBIDO ad singulas occasiones per omnia peccatorum genera concitata, motibus DELECTATIONUM suarum voluntatem premit, nec eam finit ad redamandum bonum surgere quod amisit. Hinc ergo fit (notet hanc illationem Turnelii mastix) quod liberum arbitrium ante gratiam non sit amplius LIBERUM ad agendum bonum, sed tantummodo ad malum. Igitur delectatio victrix juxta Jansenium non supponit, sed facit liberi arbitrii amissionem. Plura in hanc rem vide apud P. Fortunatum a Brixia in libro inscripto Risposta pag. 145. seqq.

(*)

Atque hæc dicenda nobis erant, tum circa Synopsim historicam Jansenismi, tum circa Systema doctrinæ Jansenii: in quibus exponendis, si quid nobis incauti minus sanum, aut rectum excidisse deprehendatur, pro non dicto, ac revocato habemus.

ADMONITIO AD LECTOREM. (1)

Occasione Libri supplicis sub nomine Pastorum Parisiensium ad Eminentissimum Cardinalem Noallium Archiepiscopum Parisiensem.

Prodiit in lucem paucis ad hinc diebus gallico idiomate Libellus quidam supplex sub nomine Pastorum Parisiensium ad Eminentissimum Cardin. Noallium Archiepiscopum Parisiensem. Siluisssem profecto, ac Scriptum illud furtivis typis absque auctoritate publica in lucem editum, publica ipsa auctoritate reprimendum neglexissem, nisi fidem, & doctrinam meam vellicaret, & ad justam me cogeret defensionem. Nolo, dicebat sapienter S. Hier. in suspitione hæreseos quemquam esse patientem, ne apud eos, qui ignorant innocentiam ejus, dissimulatio conscientiae judicetur si taceat. . . . stultum enim est frustra infamiam sustinere. Neque vero infamiam impositi mihi erroris frustra sustinuissem: quin potius tota illa recidisset in publicam offensionem, ac scandalum Theologiae nostrae Candidatorum, quibus erroris suspecta redderetur doctrina, quam in eorum gratiam publicis scriptis evulgare pergo.

*Epist. 48
ad Pam.
Tom. 4.
nov. ed.
p. 307.*

Scio equidem, supplici Libello speciosum, ut moris est, obtendilassæ, ac periclitantis Religionis nomen, fidei morumque violatam integritatem, depressum, ac fere extinctum amoris Dei præceptum, Catholicum gratiæ a se efficacis dogma in errorem Jansenianum traductum, perniciosum æquilibrî systema, velut Ecclesiæ doctrinam Fidelibus propositum. At scio etiam non hodie primum vana hæc monstra conficta fuisse ad simplicium, & indoctorum fraudem, & ad invidiam eorum, qui proscriptos Jansenii errores strenue pro viribus impugnant. Jansenium impetis? Tibi crimen est: & crimine in uno quot, & quanta alia! Illico infamaris tamquam conjuratus doctrinæ SS. Augustini & Thomæ, ac gratiæ Christi inimicus, sectator Semipelagianorum, Christianæ moralis corruptor, præcepti amoris Dei, imo & ipsius divinæ omnipotentis destructor. Ut vero fidem apud simplices inveniant, quot doli, ac fraudes! Adulteratur Scriptorum textus; sensus genuinus invertitur, ac detorqueatur; quæ disjuncta sunt, copulantur; quæ unita, separantur; quæ præcedunt vel sequuntur, unde Scriptoris mens elucescit, callide omittuntur. Ac ne insignis hujus falsitatis, & male fidei exempla repetam altius, duo inter alia multa vel ipse Libellus supplex nobis subministrat, quorum unum bonæ memoriæ Cameracensem Archiepiscopum, alterum vero me ipsum spectat. In uno literalis textus turpiter truncatur, interpolatur, corrumpitur; in altero textus ad erroneum sensum, textu ipso renitente, ac invicta auctoris mente, trahitur, ac detorqueatur.

Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.

Z

Sum-

(1) Exstabat ista sub initium Tomi VI. de Sacramentis: verum huc transferre maluimus veluti prodromam epistolis duabus, quas in hujus admonitionis defensionem Gallice scripsit Tournely; nosque latine reddidimus egregium futuras Tractatus de Gratia complementum.

Summa ingenii luce, ac vi eloquentiæ totius systematis Janſeniani virus omne, ac periculum detegit, ac proſequitur Cameracensis Archiepiſcopus. Poenas luat neceſſe eſt. Statim in tribunali Janſeniano reus declaratur damnata gratiæ a ſe efficaciſ Thomiſtica. In ſyſtemate Janſenii, ait auctor Libelli, ſyſtema gratiæ efficaciſ Thomiſtica proſcriptum fuiſſe contendit Cameracensis. Qui (verba ipſa ſunt Libelli ex prima Cameracensis ad Quenellium Epiſt. pag. 33.) *oſi il faut QUE CE SOIT UNIQUEMENT LE SYSTEME DE LA GRACE EFFICACE DES THOMISTES, QUE L'EGLISE A VOULU CONDAMNER dans Janſenius, ou bien cette Eglise n'a voulu condamner riens de ſerieux. Si ce n'est pas là preciſement ce qu'elle y condamne, elle agit comme un homme en delire; ou bien elle ſe joue & de la foi, & de ſa propre autorité, & de la croyance de ſes enfans; cette Eglise imagine un ſens chimerique & ridicule, pour ſervir de fantome ſur lequel tombent tous ſes anathemes.* Proſequitur: Les termes de la grace efficace par elle-meme ſont un nom adouci, ſous lequel on enſeigne la delectation neceſſitante.

1. Lettre
au Pat.
Quesnel.
P. 33.

Si hæc revera ſcripſit (ut auctor Libelli refert) Cameracensis, non diſſimulo, aberravit; nuſquam etenim de proſcribendo ſyſtemate gratiæ a ſe efficaciſ ſenſu Thomiſtico, Eccleſia cogitavit. Si vero ea non ſcripſit, ſed ipſi mendaciter imponuntur, quanti criminis reus ille habenduseſt, qui adultera manu tantam intulit in textum Illuſtriſſimi Archipreſulis falſitatem? Judica, lector æquiſſime, ex genuinis Cameracensis verbis, quæ tibi ſumma fide repræſento, hæc ſunt: *Voilà le ſyſteme (de Janſenius) qui ſaute aux yeux de tout homme un peu ſenſé & attentif, quand il lit ce Livre. C'eſt ſur quoi il ne peut ſe meprendre. Il faut que ce ſoit uniquement ce ſyſteme, que l'Eglise ait voulu condamner dans Janſenius, ou bien elle n'a voulu y condamner rien de ſerieux. Si ce n'est pas là preciſement ce qu'elle y condamne, elle agit comme un homme en delire, ou bien elle ſe joue & de ſa foi & de ſa propre autorité, & de la croyance de tous ſes enfans. Elle imagine un ſens chimerique & ridicule, pour ſervir de fantome ſur lequel tombent tous ſes anathemes.*

De ſyſtemate Janſeniano circa duas delectationes relative victrices unice loquitur Archipreſul; de ſyſtemate vero Thomiſtico gratiæ a ſe efficaciſ, eo loci ne verbum quidem. Ergo verba iſta Libelli: *Il faut que ce ſoit uniquement le ſyſteme de la grace efficace des Thomiſtes que l'Eglise a voulu condamner dans Janſenius, ou bien cette Eglise &c.* Verba, inquam, iſta ſuppoſititia ſunt, falſa, adulterina, germano textui maligne ac fraudulenter aſſuta.

Eodem loco habenda, quæ ſimili fraude, ac mala fide reddit auctor Libelli: *Les termes de la grace efficace par elle meme ſont un nom adouci, ſous lequel on enſeigne la delectation neceſſitante.* Ecce Cameracensis verba pag. 40. ejuſdem Epiſtolæ: *Le parti voit les Moliniſtes par tout: & quiconque ne croit point, la delectation neceſſitante ſous le nom radouci de grace efficace par elle-meme, lui paroît Moliniſte & Pelagien.* Heu! quantum hæc diſtant a ſenſu & verbis quæ refert Libellus! Cameraceniſ Libellus imputat quod Archipreſul Janſenianis tribuit. Itane unum cum alio permiscere, ac confundere licet? *Crimine ab uno diſce omnia.*

Vix ſcio quid ad tam enormem fraudem, ac falſitatem reponere poſſint Libelli ſupplicis auctores: atque hæc me cogitatio dubium & ancipitem tenuit, veruſne eſſet an fictus dictus Libellus. Occurrebat animo ſa-

sapientia, eruditio, & pietas Pastorum Parisiensium. Qui ergo, dicebam intra me tacitus, fieri potuit, ut tantæ falsitatis crimine sese implicare voluerint? Occulta confederatione, ac coitione dicti Libelli furtivæ subscriptiones ostiatim emendicatæ circumferuntur: at quis prudens & cordatus viris tam gravibus id imputet? norunt illi occultas coitiones in societate qualibet periculosas esse, ac seditioni ut plurimum proximæ. Unicus hujus Libelli supplicis finis, ac scopus videtur esse, ut XII. famosi articuli, quos ventitant quasi totidem Bullæ Unigenitus Explicationes Roma in Galliam missos, vindicentur & approbentur. At non ignorant, Scriptum typis editum, cui gallice titulus est: *Explications de N. S. P. le Pape Benoit XIII. envoyées en France au mois de Mars 1725. sur la Bulle Unigenitus*, premi Consistorii Decreto die 2. Junii ejusdem anni suppressum fuisse, ac cautum ut Exemplaria lacerarentur. An vero Scriptum illud quasi de novo revocare in lucem, ac contentos in eo articulos publico Instrumento confirmare voluissent Pastores Parisienses? Credat qui voluerit, non ego. Regii Decreti hæc verba sunt: *Sa Majesté etant bien instruite que les Propositions contenues en cet Ecrit, n'ont jusqu'à présent été autorisées par aucun acte emané de sa Sainteté, & voulant reprimer la temerité de ceux qui non seulement ont osé les faire imprimer, mais meme y ajouter de leur chef des notes pleines d'artifice, qu'ils ont appuyes sur un prétendu Corps de Doctrine de la Faculté de Theologie de Paris, qui n'a jamais été reconnu pour l'ouvrage de cette Faculté, ni revêtu d'aucune sorte d'autorité; Sa Majesté a ordonné, & ordonne que le dit Ecrit imprimé sous le titre d'Explications &c. sera, & demeurera supprime: & en consequence que tous les Exemplaires qui ont été repandus dans le Royaume seront incessamment rapportés... pour être lacérés.*

Verum, ut ad causam meam jam proprius accedam, quisquis tandem sit Libelli supplicis auctor, non possum quin illum falsi postulem, quod me nominatim in crimen vocaverit propugnata turpis cujusdam æquilibrii doctrinæ.

Accusationis ansam, & prætextum arripit ex iis, quæ circa naturam, & vires gratiæ sufficientis docuimus, gratiam nempe sufficientem conferre homini expeditam, proportionatam, & relativam ad præsentis subjecti circumstantias, ad epus bonum potentiam, viresque pares & æquales superandæ oppositæ concupiscentiæ, Bilem maxime censori nostro movent verba ista, vires pares, & æquales; quasi virus omne æquilibrii, ac æqualitatis virium, qualem ille fingit, aperte in se continerent. On veut, inquit, que l'homme libre soit toujours dans une égalité de forces pour faire le bien & le mal; & que la plus foible grace qui porte a une action sainte, lui donne des forces égales pour surmonter la plus forte tentation: c'est-à-dire, que si tôt que l'homme aura quelque sainte pensée, ou quelque foible desir de vaincre les attraits de la cupidité, il ne pourra plus, sans une erreur manifeste, confesser devant Dieu les besoins d'un libre arbitre affoibli, & incliné, ni lui demander de plus grandes forces, & que Dieu meme ne pourra pas lui en donner de superieures a la tentation, parce qu'en ôtant l'égalité il feroit périr la liberté. Manifeste fallitur, vel fallit censor. Sententiam nostram aut non intelligit, aut maligne dissimulat.

Hanc etenim virium æqualitatem, inter gratiam, & concupiscentiam, quam unam ille reprehendere merito potest, expresse damnamus, ac rejicimus. In fraudem procul dubio censorem nostrum induxit ambigua

T. 2. de
Gr. p. 109
& 411.
Requiere
p. 2.

æquilibrii, & æqualitatis virium significatio. Ut ergo omnis ambiguitas procul amoveatur; & nomen, & multiplex æquilibrii distinctio exponi statim a nobis debet.

Æquilibrium in moralibus quædam est voluntatis quasi suspensio, & indeterminatio; metaphora ducta a bilance, quæ in æquilibrio esse dicitur, quando examen ejus in neutram partem inclinatur.

Multiplex æquilibrii species distinguenda.

I. Æquilibrium quoddam est naturale, liberum nempe arbitrium, seu facultas illa naturalis quæ ad opposita flexibilis est, nulli parti tenaciter, ac immobiliter affixa. Solet hæc in Scholis appellari activa indifferentia. *Liberum arbitrium*, ait S. Aug. *illa media vis est, quæ vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest*. Speciem hanc æquilibrii repudiant Manichæi, quorum hic error fuit, homines ad bonum vel malum fatali quadam, & ferrea necessitate rapi, & determinari.

II. Æquilibrium quoddam est, quod voluntas ex sese ad bonum sicut ad malum æqualiter libera est, ac expedita, quale admiserunt Pelagiani, qui cum neque infirmitatem naturæ nostræ ex primævo Adami peccato derivatam, neque gratiæ necessitatem aut ad volendum, aut ad perficiendum bonum agnoscerent, consequenter affirmabant, voluntatem æqualiter ex sese ad bonum, & ad malum liberam esse, nec sine manifesta læsione, ac ruina libertatis per gratiam præveniri, & ad bonum applicari posse. Genus istud æquilibrii festive carpit S. Aug. impugnans Julianum: *Libra tua inquebat, quam conaris ex utraque parte per æqualia momenta suspendere, ut voluntas quantum est ad malum, tantum etiam sit ad bonum libera, ver- gendo in unam partem te indicat delirantem*.

III. Aliud æquilibrium est potentiæ nimirum seu facultatis, idest voluntatis, quo fit, ut voluntas sub motione cujuscumque gratiæ, libera sit, ut possit ei dissentire, si velit; atque promptam & expeditam retineat ad contrarium potestatem. Istam æquilibrii speciem, quæ ad fidem spectat, directe impugnant Janseniani. Apud illos quippe necesse est voluntatem eo semper, ac necessario inclinari, quo eam rapit indeliberata superior, ac victrix delectatio, qua velut quodam vinculo ligatur, ac constringitur: *Nisi enim*, ait Jans. L. 4. de Gr. Chr. c. 10. *suavitas gratiæ tanta de Gr. c. 5. fuerit, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alter- nante delectationum fluctu, in medio remanebitur*.

IV. Quoddam fingi potest æquilibrium æqualis inclinationis seu propensionis & facilitatis ad bonum, & ad malum, quod exigit æqualitatem virium gratiam inter, ac concupiscentiam; ita ut ad meritum vel demeritum actionis necesse sit vires gratiæ commensurari, ac pares, & æquales esse viribus oppositæ concupiscentiæ.

Hæc igitur virum æqualitas, quæ nobis objicitur, spectatur vel respectu facultatis seu voluntatis, quæ per gratiam sufficientem redditur relative expedita, & idonea ut possit tentationi resistere, & operari bonum mediate aut immediate; vel respective, ac comparate ad gratiam, & concupiscentiam. Prior sensus verus est, ac orthodoxus, posterior falsus, & erroneus. Janseniani priori sensu callide omisso, ac dissimulato, in altero, qui a nemine defenditur, explodendo, ac confutando jactantius exultant, ac triumphant.

His prænotatis, postremum hunc, ac erroneum æquilibrii sensum mihi

oppo-

opponit, & exprobrat auctor Libelli; verum, pace dixerim, insignis calumnia est. Omni etenim ambiguitate nominis remota, tam clare, ac distincte æqualitatem illam virium gratiam inter, ac concupiscentiam damno, ac rejicio; ut crassi hujusce mendacii pudere censorem debeat, si quid in ipso frontis est, ac pudoris. Audiat igitur censor, quæ scribo T. 3. de Gr. p. 337. *Nec minus certum est, necesse non esse, ut pares sint, & æquales ex utraque parte, gratiæ nimirum & concupiscentiæ, vires. Neque enim hic vires unius cum viribus alterius comparantur; sed hoc unum exigit Ecclesia contra sententiam Jansenii, ut vires gratiæ, tametsi gradibus inferiores viribus concupiscentiæ, istas nihilominus superare possint, seu pares sint illis vincendis, ac superandis: quod e diametro pugnat cum systemate Jansenii, in quo impossibile est vim majorem a minori superari.* Hæc ne, quæso, obscura sunt vel ambigua? An potui mentem meam clarius, & nitidius exprimere? Cur ergo ea confundit, ac perturbat? Cur maligne censor dissimulat? Cur æqualitatem virium inter gratiam, & concupiscentiam, quam rejicio, substituit in locum æqualitatis virium in voluntate, quam solam admitto?

Hæc solita & communi fraude auctores XII. articulorum, qui quantum numero velut antidotum opponunt errori æquilibrii, sic illum ambigue conformant, ut verum cum falso permisceant; en articulus: *Ut in statu naturæ lapsæ liberum hominis arbitrium peccare aut mereri censeatur, non requiritur æqualis ad bonum, & malum facilitas: aut æqualis utrinque propensio; nec æquales in voluntate vires requiruntur.* Prima hujus articuli pars de æquali ad bonum, & malum facilitate, ac propensione non necessaria, ut liberum hominis arbitrium peccare, aut mereri censeatur, vera est, omniumque Theologorum calculo probata: altera vero de virium æqualitate in voluntate, ambigua plane, vel superflua, & cum prima parte confunditur, si intelligatur de virium æqualitate inter gratiam & concupiscentiam; vel falsa, erronea, & Janseniana, si de virium æqualitate in potentia seu voluntate ad oppositas concupiscentiæ vires debellandas. Ita Janseniani in æquivoco delitescere amant, ac fallere.

Hanc profecto ambiguitatem, quæ censorem decipere potuerit, non præferunt, nostra quæ mox reddidimus, verba; non ea, quæ ex Angelico Doctore toties laudavimus, quæ nonnisi insulse supponere quis posset cum prætenso, quo infamamur, æquilibrio conciliari unquam posse. *Minima gratia, inquit S. Doct. 3. p. q. 62. ar. 6. ad 3. potest resistere, cuilibet concupiscentiæ, ac mereri vitam æternam.* Et rursus ibidem q. 70. ar. 4. in corpore. *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum quod committitur in transgressionem mandatorum.* Non magis distat cælum a terra, & lux a tenebris, quam hæc S. Thomæ doctrina ab æquilibrio, & æqualitate virium: si enim minima gratia resistere potest, saltem mediate, cuilibet concupiscentiæ, etiam superiori & ardentiori: ergo necesse non est, ut pares, & æquales vires habeat cum viribus oppositæ concupiscentiæ, ergo calumnia vel inscitia plena est accusatio, qua auctor Libelli me impetit.

Objectionem contra naturam gratiæ sufficientis ex æquilibrio ductam mihi propono pag. 333. æquilibrio iis omnibus tetrīs coloribus depingo, quibus solet depingi; vanam & ridiculam esse a se vero istam adversus nos objectionem, ab iis hominibus confictam, qui vel non intelligunt, vel maligne & ad invidiam, sententiam, quam tuemur, ut erroneam traducunt: *Volentes esse*

1. ad Ti-
mot. 1.
v. 7. *Legis Doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Tum ad solvendam propositam objectionem, multiplicem distinguo speciem æquilibrii, præsertim vero unum inclinationis seu æqualis propensionis, ac facilitatis ad bonum, & malum, quod cum omnibus Orthodoxis aperte repello, ac damno; alterum potentia seu voluntatis, quo fit, ut voluntas sub quacunque motione gratia libera remaneat, & ad oppositum relative expedita; quod adversus Jansenium cum omnibus Orthodoxis admitto; atque hujusce doctrinae nostræ præsidium, ac firmamentum ex Angelico Doctore locis mox laudatis potissimum mutuamur.

At immerito prorsus, dicet censor, S. Thomam invitum ad nos trahimus: loquitur etenim S. Doctor de sola gratia habituali seu sanctificante, occasione Circumcisionis.

Fallitur censor, de utraque enim tum habituali, tum actuali gratia intelligendus est D. Thomas; habitualis quippe gratia opus habet actuali, ut in actum erumpat, judice eodem S. Doctore 1. 2. qu. 109. art. 9. Dicendum, inquit, quod homo ad recte vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur: & etiam sanata elevetur ad operanda opera meritoria vitæ æternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo, indiget homo auxilio gratiæ, ut a Deo moveatur ad agendum. Laudat vero S. Doctor in confirmationem suæ sententiæ, egregium istud S. Augustini testimonium ex Libro de natura, & gratia cap. 26. Sicut enim oculus corporeus plenissime sanus nisi candore lucis adjutus non potest cernere, sic homo perfectissime etiam justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Ergo cum a gratia habituali, ubi urget præcepti observatio, separari non debeat actualis, ista, quemadmodum & habitualis, licet minima sufficit in mente, ac doctrina Doctoris Angelici cuilibet vincenda, ac superanda concupiscentiæ.

Lib. 3. de
Gr. c. 15.
T. 3. p.
144. col.
1. E. *Nihil profecto est, quod Janseniani systemati tam capitaliter repugnet & adversetur, quam hæc D. Thomæ sententia. Paradoxum quidem Jansenio videtur in principiis (ut ipse putat) S. Augustini: charitatem quamvis minimam sufficere ad quameumque tentationem superandam, vel quæcumque præcepta sine transgressionem servanda. Verum longe meliori jure paradoxa videri debet Jansenii doctrina ad ipsum usque in Scholis Catholicis inaudita, quæ novitate sua, ut ipsemet Jansenius præsentiebat, universam turbatura erat Ecclesiam. Reipsa enim easdem in gratia sufficiente vires, quas nos jam post Jansenium apposite ad illius errorem repellendum pares & æquales dicere cogimur, veteres Theologi sub aliis verbis admitterunt; nempe per gratiam sufficientem voluntati hominis conferri ad bonum potentiam sufficientem, expeditam, proximam, completam. Quare igitur, inquit, ab his verbis jam nos recedimus? Non recedimus, si Catholico intelligantur sensu. Verum cum apud Jansenianos ambigua sint, quibus illi abutuntur ut suum occultent & involvant errorem, verba ista, in iis qui merito suspecti sunt, non sufficere arbitramur ad declinandam erroris Janseniani suspensionem. Certum quippe est, Jansenianos plenis manibus dare potentiam, quam confert gratia sufficiens, sufficientem esse, sufficientissimam, completam, completissimam, plenam, plenissimam, expeditam, expeditissimam. Solita nempe æquivocatione, potentiam illam plenissimam, completissimam &c. appellant, spectata natura gratiæ suffi-*

Paulus
Irenæus
disp. 3.
ar. 22. ad
calcem

sufficientis in se absolute, ac præcisè præsentibus subjecti circumstantiis, non autem relative ad illas; sub qua una consideratione, gratiæ sufficientis virtutem, ac potentiam hic adversus Jansenium spectamus, prout scilicet hic & nunc ad præceptum implendum conferri debet: abstracta etenim illa & absoluta virtus, quid ad usum & exercitium operis boni a se exercendi?

Neque vero est, quod Janseniani vitio nobis vertant, novos potentia absolute & relative terminos in Scholam nos invehere: Ipsi nos coegerunt: istud a duce & magistro suo discant. Cum aliquid propter novas opinioniones emergentes efficaciter exprimendum & accurate ab aliis distinguendum est, rem veterem novo vocabulo insignire, nihil vetat.

Quantum porro ab ista, quam fuscè in nostro Tractatu exposuimus, Catholicorum circa vires & naturam gratiæ sufficientis sententia distet, ac discrepet Janseniana, res est luce meridiana clarior. Totius scilicet Janseniani systematis basis, ac fundamentum est, vim totam gratiæ relativam esse ad oppositam majorem vel minorem cupiditatis oppositæ delectationem. Delectatio victrix, ait Jansenius, quæ Augustino est efficax adjutorium, relativa est; tunc enim est victrix, quando alteram superat. Quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus. Consequenter igitur eo in systemate, necesse est gratiam sufficientem, quam Jansenius parvam appellat, inferiorem esse viribus opposita cupiditate; adeoque ipsi relative impossibile esse ut eam superet, propter defectum virium, ait Jansenius: unde justis qui volunt, & conantur secundum præsentēs quas habent vires, id est, relative ad illas vires, impossibilia dicit mandata Dei; impossibile quippe est ut minor delectatio vincat majorem, quemadmodum impossibile est ut majus pondus a minori trahatur. Ista profecto in systemate Janseniano tam necessario coherent, ac connexa sunt: ut divelli a se invicem non possint, nisi ab iis qui systema illud ignorant, vel dissimulant, aut corrumpunt. Ex quibus istud obiter inferes; causam primariam ac capitalem discriminis quod est inter gratiam sufficientem Thomisticam, & Jansenianam, ex eo esse, quod gratia Thomistica ex virtute sua absoluta, Janseniana vero ex relativa operetur, comparate scilicet ad oppositam cupiditatem: quapropter ut in actum exeat, non tantum æqualis esse debet, sed illa etiam major ac superior. Discrimen istud gratiæ victricis per delectationem superiorem relativam sensu Jansenii, tum a præmotione physica Thomistarum, tum a gratia efficaci per delectationem simpliciter victricem sensu quorundam Theologorum, ex professo exposuimus T. 2. de Gr. pag. 305. & 306.

Quæ autem sit Jansenii circa vires gratiæ sufficientis, quæ non sufficiunt quia sunt inferiores, mens ac sententia, nemo nisi cæcus fuerit, non videt. Cur, inquit Jansenius l. 4. de Gr. Chr. c. 16. Aug. omnem omnino gratiam pure sufficientem auferat, ratio perspicua est: quia cum ei nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerint, ut ei delectationes rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur: sin autem ista superaverit, jam sine dubio voluntas bene operabitur; Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed vel efficax vel ita inefficax, ex qua operatio nequidem possit sequi, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur. Quare vero ex gratia sufficienti seu parva operatio non potest sequi? propter defe-

Diavii
de S. A-
mour p.
205. col.
2.

Jans. l.
8. de Gr.
c. 2 T. 3.
p. 344.
col. 1. B.

L. 8. de
Gr. Chr.
c. 2. p.
344.

Lib. 3. de
Gr. c. 3.
p. 138.

T. 3. p.
100. col.
2.

defectum virium, seu quia vires non habet pares, & æquales; ex quo necessario consequens est, ut iustis, qui hac sola gratia sufficiente instructi sunt, relative ad illas, in quibus constituti sunt, circumstantias, impossibilia sint Dei mandata. Et revera hic ipse error est primæ Propositionis damnatæ inter quinque famosas Jansenii: *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum præsentem gratiam habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia qua possibilia fiant.* Hic non loquitur Jansenius de impossibilitate absoluta, de iustis enim qui volunt, & conantur, loquitur; sed de impossibilitate relativa, *secundum præsentem gratiam habent vires*, quæ cum inferiores sint opposita concupiscentia, non sunt huic debellandæ relative pares. Ergo opposita huic errori Ecclesiæ doctrina hac est, iustis impossibilia non esse Dei mandata relative ad præsentem, seu *secundum præsentem eorum vires*, atque adeo ipsis adesse gratiam quæ pares, & æquales vires ipsi conferat, ut oppositam concupiscentiam superiorem superare possint; ac mandatum, quod urget, mediate saltem observare. Atque hoc ipsum est, quod merito asseruimus pertinere ad substantiam dogmatis Ecclesiæ circa naturam, & vires gratiæ sufficientis, quod idem isto simplici argumento demonstramus: Ecclesia eam in gratia sufficiente ad opus bonum potentiam easque vires agnoscit, quas negat Jansenius in sua prima damnata Propositione: atqui Jansenius in hac sua prima damnata Propositione negat per gratiam sufficientem relativam conferri potentiam ad opus bonum perficiendum; negat ipsi vires pares, & æquales ad oppositam cupiditatem fortiolem debellandam: ergo veritas Catholica huic errori opposita, hoc est, per gratiam sufficientem voluntati relativam conferri potentiam ad opus bonum perficiendum, ac vires pares, & æquales ad oppositam cupiditatem fortiolem debellandam.

Duo hic non omittenda, quæ velut absurda nobis opponuntur.

Primum, ad substantiam dogmatis Catholici ex nobis illud pertinere, quod nempe gratia sufficiens in se generatim sumpta, prout iustis, & peccatoribus communis est, vires pares & æquales voluntati afferat ad opus bonum perficiendum. Atqui tamen de solis iustis ab Ecclesia definitum fuit, non de aliis: ergo limites fidei ab Ecclesia hic positos prætergredimur.

Alterum, a nobis hic damnari Thomistas, qui cum gratiæ sufficienti, ut in actum erumpat, necessarium esse doceant novum ex parte Dei auxilium efficax, ac physice præmovens, consequenter negant gratiæ sufficienti soli, & ab efficaci sejunctæ vires adesse pares, & æquales ad bonum opus perficiendum.

Verum, parum nos urgent, nec quidquam momenti, ac ponderis habent duo hæc prætexta absurda, & incommoda.

Non primum: quia tametsi de solis iustis, occasione primæ Propositionis Jansenii, Ecclesia pronuntiaverit, non tamen prohibet, imo antiquæ Scholæ libertati permittit, ut eadem vires pares, & æquales, quas gratiæ sufficienti iustorum tribuit, ipsi quoque prout peccatoribus communis est, tribuantur; imo hæc est Scholæ pervulgata magis, ac probata sententia, a qua discedere periculosum foret. Non alia etenim natura est gratiæ sufficientis iustorum, quam peccatorum, & si ista vires pares, ac expeditam ad bonum potentiam non conferat, homo peccator cum illa gratia laborabit vera impotentia antecedente, ac relativa ad bonum, & ad

& ad tentationem superandam, quod quidem salva fide asseri non potest.

Non secundum. Absit a me ut systema Thomisticum damnum vel improbum, tametsi illud non sequar, quod difficultates ejus pro mea tenuitate digerere non possim. Utrum autem gratia sufficiens, ut agat, indigeat auxilio actualis gratiæ physice præmoventis, vel tantum moraliter excitantis, ac physice dumtaxat cooperantis aut concomitantis, ad substantiam dogmatis Catholici non pertinet, sed ad opinionem Scholæ, ac varium modum explicandi operationem, seu vires, & efficientiam gratiæ sufficientis. Sciunt porro Theologi omnes, varios mysteria explicandi modos non pertinere ad fidem, atque ab iis minime pendere dogmatis substantiam; quod quidem duplici exemplo illustravimus T. 2. de Gratia p. 667. & 668. alicujus v. g. Nestoriani, qui unionem hypostaticam Verbi divini cum humanitate ex eo capite impugnaret, quod inter nos non constet, quænam sit natura illius unionis; an modalis entitas, an relatio &c. Calviniani pariter qui ad fidem realis Christi in Eucharistia præsentia exigeret, ut exponatur ipsi quomodo hæc præsentia fiat, an per creationem, vel adductionem localem aut veram reproductionem. Tota sophistica est isthæc arguendi ratio, a dicto, ut vocant Dialectici, secundum quid, ad dictum simpliciter. Sive igitur neges, sive affirmes unionem Verbi cum humanitate esse, vel non esse modalem entitatem, perinde est ad fidem Catholicam, modo fatearis esse physicam, & personalem unionem. Hic hæret fides. Pariter seu neges, seu affirmes, Christum præsentem fieri in Eucharistia aut per veram reproductionem, aut per simplicem adductionem, nihil Catholico dogmati nocet, modo agnoscas Christum vere, realiter, ac substantialiter præsentem esse in Eucharistia. Pari quoque ratione, sepositis variis modis, quibus Theologi exponunt sufficientis gratiæ efficientiam, & operationem, sive per se ipsam, sive per auxilium physice præmoventis, aut aliud quodlibet, dicimus hoc unum hic ad substantiam dogmatis Ecclesiæ pertinere, nempe per gratiam sufficientem voluntati conferri potentiam relative proportionatam, & expeditam, non impeditam nec ligatam, ut Jansenio placet, vinculo superioris delectationis; adeoque pares & aequales esse illius vires superandæ oppositæ concupiscentiæ, ac implendo, ubi urget, Dei mandato.

Pares & æquales, repeto, cum dicimus vires, non eas comparamus nec commensuramus cum viribus oppositæ concupiscentiæ, sed cum ipsa potentia seu voluntate, quæ beneficio gratiæ sufficientis potest etiam relative oppositam cupiditatem superiorem vincere, ac præceptum mediate saltem observare. Particulam istam, *mediate*, in eo ipso Tomo, unde auctor Libelli nos arguit, non sine consilio addidimus, quam ille tamen, pro ea qua est fide, supressit, ut gravi huic suo commentario locum daret. *C'est à dire, que si dût que l'homme aura quelque saint pensée, ou quelque foible desir de vaincre les attraits de la cupidité, il ne pourra plus, sans une erreur manifeste, confesser devant Dieu les besoins d'un libre arbitre affoibli, & incliné, ni lui demander de plus grandes forces, & que Dieu même ne pourra plus en donner de supérieures à la tentation, parce qu'en ôtant l'égalité, il feroit périr la liberté.*

Requie-
te. p. 2.

Monstra sibi fingit censor, ut ea impugnet. Vanæ profecto huic suæ declamationi parcere debuisset, quam funditus diruit particula *mediate*, quam ille

ille data opera omisit, ut reprehendere posset. Nusquam enim diximus, gratiam sufficientem per se solam, ac *immediate* valere semper ad quodlibet opus bonum arduum, ac difficile, sed *mediate* saltem, implorando scilicet uberius Dei auxilium, quo accedente opus bonum perficiatur: atque hæc ipsa est Concilii Tridentini doctrina, sess. 6. de Justif. c. *Deus*, inquit, *impossibilia non jubet: sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere, quod non possis*. Supponit igitur Concilium, nonnulla esse ardua & difficilia, quæ ex præsentī gratia sufficiente *immediate* non possumus, quæ possumus tamen *mediate*, implorando auxilium uberius, & abundantius, quod Deus ex infinita sua in homines benignitate, ac clementia non denegat facientibus quod in se est ex viribus gratiæ præsentis, quam liberaliter concedit Deus, *qui fidelis est, qui non patitur nos tentari supra id, quod possumus*. Hæc si non dissimulasset persona-

I. Cor.
10. v. 13.

tus censor, quæ legere debuerat p. 616. & 617. T. 2. de Gratia, ubi solvitur objectio ex æquilibrio ducta, nihil habuisset quod nobis ad invdiam potuisset opponere. At jam animo concepta erat, & parata in nos criminatio; Jansenianorum quippe antiquissimos est, Catholicos, a quibus arguuntur, vice versa erroris insimulare, ut hac arte distractis animis errorem suum cognitioni Fidelium subducant. At hic non effugit larvatus censor. Quippe, vel agnoscit Jansenium de natura sufficientis gratiæ ita sensitse, ut mox exposuimus, vel non agnoscit: si agnoscit, ergo agnoscat necesse est veritatem huic errori contrariam, quam Ecclesia contra Jansenium definivit, ad substantiam dogmatis Catholici circa vires, & naturam gratiæ sufficientis pertinere, sicut nos contendimus; adeoque & se ipsum erroris Janseniani rem esse. Si non agnoscit, sed factum revocet in dubium; ergo Ecclesia vano erroris simulacro delusa umbram, ac evanidum quoddam phantasma tamdiu serio insegura fuit, ac plane inanem emisit censuram. Itane vero sentire Pastores Parisienses absque gravi contumelia supponere ille potuit? An ignorat ne unum quidem esse inter Pastores illos, qui Formulæ fidei Alexandri VII. circa factum Jansenii etiam cum juramento non subscripserit? An porro mendacii, & perjurii reos illos omnes traducet, & incusabit? Intoleranda profectio temeritas, & audacia foret pœnis publicis coercenda.

T. 3. p.
184. 2.
col.

Antequam finiam, non possum quin censorem nostrum moneam, illud omne quod in æquilibrio ridiculum, & odiosum Janseniani exaggerant, in ipsum eorum caput recidere. In systemate quippe Janseniano tota virtus gratiæ relativa est, pro majori nimirum vel minori opposita delectatione; ac nisi delectatio gratiæ tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creatarum cesserit, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur: ait Jansenius l. 5. de Gratia Christi c. 10. Ergo in eo systemate, Deus, qui hominem ad fidem, & cordis conversionem efficaciter adducere decrevit, explorare prius debet, quot sint in illo homine concupiscentiæ gradus, ut nempe iis commensuret gradus oppositæ cælestis delectationis: in conflictu quippe gratiæ, & concupiscentiæ, qua proportionē augetur, ac crescit concupiscentia, eadem angere & crescere debet gratia cælestis, imo & superior evadere; si enim ad æqualitatem tantum deveniret, voluntas in medio quasi suspensa remaneret. An non hoc ipsum est putidum æquilibrii systema, quod velut monstrum quoddam

dam in moralibus superbius ostentant Janseniani? Improvide igitur, ac incaute nobis illi vitium imputant, quod eorum proprium est.

Ne porro censor noster existimet nos plus æquo difficiles, ac morosos esse, duo ipsi non illibenter damus.

I. Cum nomen æquilibrii ambiguum sit, variosque in sensus possit tra- Car. de
Bissy
Instr.
Past. de
l' ann.
1725. p.
44. Eve-
que de
Soiss.
Ler. V.
Past. 1.
par. 1.
p. 61. &
suiv.
hi, quos erudite, ac solerter evolvunt Eminentissimus Cardinalis de Byssy, & post ipsum Illustrissimus Episcopus Suctionensis, nec prorsus rejiciendum est quo Veteres nonnulli usi sunt; nec promiscue, ac sine additione usurpandum, sed explicandum; ne a multis nostris, qui eo abutuntur, obtre-
ctandi locum demus, & ne quis suspicari possit, nos æquilibrii nomine exigere aut æqualem ad bonum, & malum propensionem, & facilitatem, aut æquales & pares gratiam inter, & concupiscentiam vires.

II. Cum in istis verbis: *vires pares, & æquales*, nonnihil pariter ambiguitatis sublit, ac utroque dicto sensu possint accipi, forte placebit magis dicere, *voluntatem, vel hominem per gratiam sufficientem parem reddi superanda tentationi, ac observando mandato*. Idem revera est quantum ad rei substantiam sensus; at loquendi ratio videtur ambiguitati, ac reprehensioni minus patere. Nomen quippe istud, *par*, in voluntatem vel hominem cedit, ista vero, *vires pares*, videri possunt apertius indicare æquales ex utraque parte, gratiæ nimirum, & concupiscentiæ, vires. Eligat lector quam voluerit partem, nobis perinde est.

Hæc te, amice lector, monitum volebamus ad justam nostram defensionem, quæ dicta volumus absque cujusquam offensione *supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis*.

A D D I T I O.

(*)

THEOLOGICUJUS DAM.

EPISTOLA I.

Auctori duarum Epistolarum Cl. D. Turnelio Regio olim Sorbonæ Professori scriptarum de Æquilibrio ex Gallico idiomate latine reddita a F. A. Z. S. J. T.

„ **N**OVem circiter abhinc mensibus disseminatus est Parisiis libellus supplex Eminentissimo Cardinali Noallio inscriptus, atque
„ ut vulgo jactabatur, a tribus supra triginta Parisiensis urbis, a quadraginta vero diœceseos Parochis, immo & a quadrigentis ordinis
„ minus spectati Ecclesiasticis subscriptus. Verum generosi hi veritatis
„ adsertores quanta sollicitudine numerum huncce ostentabant, tanta
„ suum nomen celabant.

„ Libelli Auctor eo spectabat, ut celebres duodecim articulos tuere-
„ tur, quartum cum primis ad Æquilibrio pertinentem, qui factioni
„ tuæ cordi maxime esse videtur. Sunt hi duodecim articuli, quos Pa-
„ risiis fabricatos fuisse certissime novimus, etsi partium tuarum scri-
„ ptiores non puduit illos edere hoc titulo: *Explicationes Bullæ UNIGE-
„ NITUS in Gallias missæ a S. D. N. Benedicto XIII.*

„ Quum

Libelli
pag. 2.

„ Quum Xantonensis Episcopus fœditas hæc *explicationes* Pastoralis
„ documento ad id edito confixisset, ei minime parcitum fuit in Libel-
„ lo, quemadmodum ne patruo quidem ejus Cameracensi Archiepisco-
„ po Fenelonio. Docto huic Archiepiscopo tribuitur, quod in episto-
„ la quadam ad P. Quenellium scripserit, *Thomisticum Gratiaë efficacis*
„ *systema illud prorsus esse quod Ecclesia damnat.* Calumnia sane atrox! ac
„ sine exemplo futura, nisi ignotus quidam Belgii Dominicanus illud
„ præbuisset.

„ Turnelius quoque in margine docuisse dicitur, æquilibrium inclina-
„ tionis, seu virium gratiam inter & concupiscentiam æqualium esse ad
„ merendum aut ad demerendum penitus necessarium, ridiculum sane
„ æquilibrium, quod Catholicorum nullus ad hunc diem defendit, hic
„ autem Doctor est constantissime detestatus.

„ Ut duplicem hanc calumniam Turnelius refelleret, monitum quod
„ initio Tractatus de *Sacramentis in genere* legitur, divulgavit. Tu ve-
„ ro libelli supplicis auctorem in duabus quas huic doctori inscripsisti
„ epistolis quod ad utramque spectat criminationem vindicare suscepi-
„ sti. Nihil ego de priore dicam, quum & calumnia illa sit ejusmodi
„ ut de ea dubitare integrum nemini sit, & vir multo me doctior cla-
„ rissimi Archiepiscopi famam strenue vindicarit tribus editis apologiis
„ adversus Dominicanum Vvallonium, quem nuper indicabam, illas ut
„ legas, auctor tibi sum; invenies planissimam primæ epistolæ tuæ, fal-
„ sitatumque omnium, quas notare in ea possem, confutationem.

Epist. 2.
pag. 3.

„ Quamobrem alteram epistolam tuam de æquilibrio perpendere uni-
„ ce adgredior; utque illi penitus satisfaciam, duobus, quos tu ipse ve-
„ lut i fines tibi constituisti, articulis insistam. Contendis, Libelli aucto-
„ rem æquilibrii speciem quamdam Turnelio tribuere, quam is revera
„ docet, hanc autem *nec minus absurdam, nec minus perniciosam esse, quam*
„ *æquilibrii genus alterum quod ille rejicit.* Contra ego primum ajo Tur-
„ nelii querelas justissimas esse, nihilque testatius calumniæ crimine cu-
„ jus auctor Libelli ab eo accusatur: secundo demonstraturum me pol-
„ liceor, æquilibrium, quod *absurdum ac perniciosum* vocas, nihil minus
„ esse quam fidei dogma hæretico, & ab Ecclesia toties jam improbato
„ Jansenii systemati oppositum.

„ Quod ad primum spectat articulum, non diu illi immorabimur;
„ satis enim est oculos in Libellum supplicem conjicere, ut ejus auctor
„ criminis sibi exprobrati vincatur. Id unum queritur, num libelli
„ illius scriptor Turnelium reapse accusarit traditi inclinationis æqui-
„ librii, quo voluntas non magis ad bonum quam ad malum feratur,
„ atque utrumque pari facilitate patrare possit. Atqui luce clarius est
„ hoc æquilibrii genus Turnelio in Libello tribui: en ipsissima libelli
„ verba: *on veut que l'homme libre soit toujours DANS UNE EGALITE,*
„ *DE FORCES pour faire le bien & le mal, & que la plus faible grace,*
„ *qui le porte a une action sainte, lui donne DES FORCES EGALES pour*
„ *surmonter la plus forte tentation: c'est adire, que si tôt que l'homme au-*
„ *ra quelque sainte pensée ou quelque foible desir de vaincre les attraits de la*
„ *cupidité, il ne pourra plus sans une erreur manifeste, confesser devant Dieu*
„ *les besoins d'un libre arbitre affoibli, & incliné, ni lui demander de plus*
„ *gran-*

„ grandes forces ; & que Dieu même ne pourra pas lui en donner de supérieurs à la tentation , parcequ'en OTATNT L'EGALITE', il feroit
 „ pevir la liberté .

„ Ex his evidens est , libelli supplicis Auctorem si audimus , Turnelium docere , hominem liberum semper esse in virium æqualitate constitutum ad bonum malumque agendum : quod primo calumnia est manifestata ; nec enim aut Turnelius , aut ullus unquam Catholicus Auctor contendit , hominem ut liber sit , debere æqualibus viribus præstare ad virtutem exercendam , peccatumque admittendum . Absque hac ad utrumque æqualitate satis est , pollere illum viribus æqualibus ad oppositum , quod gradibus superius actu sit ; quod certe nullatenus sumit virium ad bonum & malum æqualitatem ; nihil enim obstat , quin liberum arbitrium multo majores habeat vires pro uno quam pro alio , habeat tamen vires æquales , & commensuratas seu gratiæ seu concupiscentiæ quarum altera sit actu altera potentior .

„ 2. *Æqualitas hæc virium ad bonum & malum* , cujus Turnelius a libelli auctore accusatur , evidenter sumit in voluntate æqualitatem inclinationis , atque æqualem ad bonum & malum facilitatem : si enim voluntas inclinationem haberet ad malum maximam , ad bonum perexiguam , manifeste esset illi facillimum facere malum , difficillimum contra bonum peragere ; non ergo vires haberet ad utrumque æquales . Dubitari igitur non potest , quin libelli Auctor Turnelium inducat ducentem inclinationis & æqualis facilitatis æquilibrium .

„ Vim hujusce ratiocinationis senseras . Quare dum contrarium suadere conaberis ut ab ea percipienda lectores tuos avocares , verba libelli ex parte vasserrime suppressisti . En quei Turnelium adloquaris : *vides , non solum (libelli Auctorem) tibi tribuere quod defendas* , Pag. 4.
 „ hominem liberum esse semper in virium ad bonum faciendum æqualitate , quod jam satis esset perspicuum : addere debueras ad faciendum bonum & malum ; idque multo clarius fuisset , sed simul quod confirmare studebas , evertisset . Pergis : *sed addit , in tua sententia INFIRMISSIMAM GRATIAM ei vires præbere pares superandæ FORTISSIMÆ TENTATIONI . Jam vero est ne hoc tibi æquilibrium tribuere , quo gratia æqualis sit gradibus cupiditati ?* Minime sane , non hoc est Turnelio æquilibrium tribuere quo gratia æqualis sit gradibus cupiditati ; est illi æquilibrium tribuere multo ineptius , æquilibrium scilicet , quo Gratia etsi gradibus cupiditati multo inferior , æqualem tamen tribuit voluntati inclinationem , æqualemque facilitatem ; quæ inclinationis & facilitatis æqualitas sumitur esse in Turnelii systemate necessariæ ad merendum aut demerendum libertati veluti a natura insita .

„ Enimvero si hoc non esset , quod libelli Auctor Turnelio tribuit ; si illi persuasum esset , id unum Turnelium docere , Gratiam , etsi gradibus cupiditate inferiorem , præbere tamen voluntati potentiam proximam , completam , & expeditam ad eam oppugnandam , devincendamque , quin propterea inclinationis & facilitatis æqualitatem illi necessario suppeditaret , satis dicere haberet , fore ut homo in eo casu ad ultiores vires petendas non teneretur , Deusque posset illas ei
 „ nega-

negare. Tunc ejus ratiocinatio licet (quod deinceps ostendam) falsis consecutionibus viam sterneret , speciem tamen aliquam exhiberet verisimilitudinis .

Verum non heic ficit libelli Auctor: non solum contendit ille, in Turnelii systemate debere liberum hominem esse in virium ad bonum & malum faciendum aequalitate constitutum, sed etiam inde fieri, ut simulatque homo sanctam aliquam cogitationem habeat, aut tenue aliquod desiderium virium cupiditatis superandarum, NON POSSIT amplius sine manifesto errore ante Deum confiteri afflictu inclinatique arbitrii sui angustias, nec majores ab eo vires exposcere; Deusque ipse NEQUEAT vires illi præbere tentatione superiores, AUFERENS ENIM ÆQUALITATEM libertatem ipsam de medio tollet.

Porro insulsa hæc accusatio manifesto fumit, Gratiam in Turnelii systemate, etsi cupiditate gradibus inferiorem, voluntatitanien æquilibrium præbere inclinationis, atque hoc æquilibrium ad libertatem esse penitus necessarium. Nisi enim id ponas, cur homo iste non possit sine manifesto errore majores a Deo postere vires? Cur Deus ipse non posset illi vires præbere tentatione superiores? Ponamus hominem revera a Deo gratiam petere fortiolem, eamque illi Deum largiri: Gratia hocce augmentum auferre quidem poterit inclinationis aequalitatem, si sumatur antea exitisse: non tamen æquilibrio oberit Turneliano; hic enim homo etiam tum potentiam servabit completissimam, & expeditissimam resistendi gratia, quemadmodum ponitur, potentiam antea habuisse resistendi cupiditati. Sumi ergo non potest gratia hocce argumento libertatem de medio sublatum iri, nisi sumatur eo inclinationis aequalitatem eversum iri, in eaque libertatem consistere. Non est igitur dubitandum, quin libelli Auctor Turnelio inclinationis aequalitatem tribuerit, atque ad eum hujus calumniae revincendum nihil aliud mihi necesse fuit quam illum ipsum textum proferre, quem ad eum purgandum tute delegeras.

Ceterum si perperam tibi cessit auctoris illius a culpa liberandi consilium, hoc saltem nobis pergratum accidit, quod illud susceperis, neque enim illiusea super re defensionem aggredi potuisti, quin accusationem qua de agimus insignem calumniam aptamque ad ignominiam illi creandam esse faterere. Quid ergo cogitabimus de ceteris tuarum partium Scriptoribus qui duodecim annis non desinunt in omnibus scriptis quibus urbem ac Provincias obruunt, eandem criminationem recognoscere? Quo demum nomine vehementes illas declamationes compellabimus, quibus eo obtentu, catholicam doctrinam, ejusque studiosissimos vindices infamia aspergere student? Neque vero tam atrox calumnia in iis tantummodo libellis disseminatur, qui sine auctoris nomine prodeunt; non tenebrosi solum atque ignoti Auctores eam præclarissimis viris impudenter impingunt; sed ipsi tuæ factionis coryphaei, ipsimet Appellantes Episcopi publicis scriptis eorum nomine prænotatis divulgare illam non erubescunt.

Ita plane; hos tuarum partium heroes minime puduit adversus S. R. E. Cardinalem singulari pietate, profunda eruditione, indefesso divinae gloriæ amplificandæ studio, aliisque Episcopo dignis virtutibus

bus clariorem quam purpura hanc accusationem intentare. Eo spectat quod confirmaturos se coram universa Ecclesia receperunt, doctrinam Eminentiss. de Bissy de æquilibrio eam esse, ut lapsi hominis infirmitatem de medio tollat, vires illi tribuat divinis pares, dogmata fidei, Christianamque Ethicem oppugnet.

„Liceat quæso mihi per telos aliquos violentæ, ac venenatæ eorum Satyræ huc revocare: nil fortassis aptius erit ad eos, atque universam, cujus idola sunt, ac præsidium, factionem salutaris confusione replendam. Sicos audimus, sceleratissimus quisque, positus Cardinalis de Bissy principiis, sollicitus nequaquam esse debet de peccati occasionibus diligenter vitandis; cupiditas enim, quæ in his occasionibus fortior evadet, gratiam ducet, atque affectuum vis auxilium trahet robustius, quod semper eam simul eodemque momento sequetur. Contendunt, admissæ æquilibrii systemate, in occasionum fuga, ac separatione a mundo minus quidem valide ad falsa terræ bona hominem pertrahendum, sed etiam minus ad verum ac supremum bonum; vis enim diversarum harum illecebrarum reciproce atque in eadem proportionem crescit ac decrescit.

„Sex Episcopi nullum sibi modum statuunt perspiciendarum, in quas Cardinalis delapsus est, intemperantium doctrinarum. Quid, inquit illi, secundum hocce systema esset homo? Quid de eo sentiendum? Is semper in perfecta ad bonas malasque actiones æqualitate constitutus, æque ad utrasque fortis, æque propensus, æque adtractus. Tantumdem ad resistendum vehementioribus tentationibus, quantum ad cedendum facilitatis; tantumdem inclinationis ad rejiciendas mundi illecebras, quantum ad illas sepius penſionis. . . . In hac æqualitate perfecta homo suo præest æquilibrio; libram in manibus tenet quam pro arbitrio moderatur.

„Ex utraque parte, pergunt sex Episcopi, in hoc systemate timendum, gratiæ scilicet, & cupiditatis. Nimia gratiæ omnia everterent; tot flagitantia non sunt; libertati nocerent, eaque amissa meritum deperderetur. Ipsamet cupiditas (in Bissy systemate) nobis est necessaria. Cur vetaremur illam optare? Cur illam edomare jubemur? Suus est illi usus; tantumdem ejus necessarium nobis est, quantum gratiæ; absque illa actum de nobis est; sola gratia liberum arbitrium everteret.

„Quamobrem sex Episcopi vehementibus declamationibus prosequuntur horrendas hujus doctrinæ, quam nobis Cardinalis de Bissy obtrudit, confessiones; fremunt eas infectando, sed silere se posse non credunt. E quidem fremendi causa in promptu est, dum sex videmus Episcopos mente nihil commota, omnique pudore posito tam atrocem ac detestandam calumniam edere. Anne quin fremerent poterant ipsimet tanto Cardinali tam nefariam doctrinam tribuere, a qua illum longissime abesse probe consciis sibi ipsi erant?

„Omnes enim hæc inanes tuorum Episcoporum declamationes hoc uno tandem nituntur fundamento, æquilibrio, inquam, inclinationis. Quod in eo firmum est, ut ad hominis libertatem velis necessariam esse perfectam graduum æqualitatem inter gratiam & cupiditatem. Hoc illud est, unde ajunt, vim diversarum harum illecebrarum reciproce & in eadem proportionem crescere, atque decrescere; nimias gratias omnia everſu-

Reponſe
de ſix E.
veques
a l' in-
ſtruction
Paſtora-
le de M.
le Card.
de Biſſy.
p. 213.

Ibid. p.
219.

Ibid. p.
220.

Ibid. p.
220.

P. 121.

„ras : cupiditatem ipsam nobis esse necessariam ; suum illi usum esse ; tantumdem ejus necessarium nobis esse , quantum gratiæ ; absque illa actum de nobis esse , nosque consequenter minime vetari eam optare , atque a Deo petere , non secus ac Divinam Gratiam .

Epist. 2. „ Sed ut invisam hanc criminationem a Card. de Bissy repellam nul-
pag. 3. lum mihi querendum est testimonium nisi tuum , quod sane hac in
re suspectum esse minime debet . Fateris , Cameracensem Archiepiscopum
„ Fenelonium æquilibrium constituere non in æqualitate duarum contrariarum
voluptatum , sed in virium æqualitate inter tentationes & voluntatis illece-
bras . Addis , Eminentissimum de Bissy , Sveshionensem Episcopum , aliosque
Ib. p. 4. „ quos appellas , huic omnes æquilibrii generi inhære ; eidemque æquilibrio
Turnelium ipsum subscribere , ne se a præclaris hisce sociis disjungeret . En
„ igitur te ipso fatente , Cardinalem de Bissy ab æquilibrio , quod in
æqualitate duarum contrariarum voluptatum consistit , defendendo maxi-
„ me alienum . Qui ergo sex tuos Episcopos excusabis , quod tantam
adversus hunc Cardinalem calumniam disseminare , illique veluti fun-
„ damento tot declamationes , horribilesque confecutiones , quibus ejus
famam violare aggressi sunt , superstruere non dubitarint ? Ceterum
„ infame hoc crimen , cujus tuarum partium primores convicti sunt ,
ceteris earundem scriptoribus , qui illos sequi honori sibi duxerunt ,
„ commune jam est . Integræ fere in medium posse istorum legionem
adducere , qui uni huic fundamento innixi adversus Bullam , omnes-
„ que illius vindices declamant ; cum tamen ne unum quidem appellare
possint Catholicum auctorem , qui aut monstruosum hujusmodi æqui-
„ librium defenderit , aut locum dederit suspicandi se de eo defenden-
do cogitare .

„ Quid heic porro sequitur , nisi tuos Scriptores licet unam severam
ethicæ crepent , aliud demum non esse præter hominum turbam nul-
„ lius honestatis , ac probitatis , qui ut adversariis , quos sibi fin-
„ gunt , invidiam conslent , erroribusque suis auctoritatem concilient ,
atrocissimas quasque calumnias audacissime venditant . Si (quod ja-
„ ctant) essent ipsi veritatis defensores , ad fraudes ne atque mendacia
ejus tuendæ causâ confugerent ?

„ Nihil enimvero constitutioni majori est ornamento quam quod e-
jus oppugnatores videmus ad elevandam illius auctoritatem adeo ne-
fariis artibus indigere .

„ Brevi tute ipse argumento eris , si enim tu idem inclinationis æ-
quilibrium nobis minime tribuis ; quod tamen reapse defendimus , ita
„ oppugnas , ut in eadem omnino scelera , quæ in aliis impatienti ani-
mo fers , atque adeo damnas , necessario delabaris .

„ Ad illud ergo progrediamur æquilibrii genus , quod tanta tempe-
rantia refellis , atque ostendamus hoc æquilibrium quod absurdum ,
„ ac perniciosum tibi videtur , purum , putum esse Ecclesiæ dogma . Sed
illud antea perspicue accurateque explicemus .

„ I. Non id disputamus an homo quo liber sit , æqualem habere de-
beat facultatem ad bonum & malum agendum ; hanc enim virium
„ æqualitatem a nullo Catholicorum necessariam haberi supra animad-
vertebam . Id ergo unum querimus , an ut voluntas libera sit , vires
„ habe-

habere debeat sufficientes ac pares oppositis, quibus ad bonum sive ad malum pertrahitur, superandis illecebris; seu an necesse sit, ut voluntas ab oppositis illecebris sollicitata potentiam habeat proximam, completam, & expeditam, potentiam non absolutam solum, & in seipsa consideratam, sed ad has ipsas etiam illecebras relativam iis assentiendi, vel dissentendi; hoc enim totum est quod nos propugnamus, tu refellere niteris, æquilibrium.

2. Ut clarius pateat quid sit hoc æquilibrii genus a nobis defensum, a te vero oppugnatum, notandum maxime est, æquilibrium, quod tibi horrendum, paradoxum, monstrosus, stultitiæ plenum atque impietatis in hoc lapsæ naturæ statu, illud ipsum esse, quod te tuisque omnibus fatentibus in innocentie statu vigeat: id tota epistola tua sumis; sub finem vero diserte significas, ubi ais, nihil esse aptius articulo, quem (non, quod falso adfirmas, Pontifex Sanctissimus, sed alius Episcopus) volebat huic æquilibrii doctrinæ opponere, jamvero hic quem tanti facis articulus conceptis verbis hæc habet: IN STATU NATURÆ LAPSE, ut liberum hominis arbitrium peccare censeatur, necesse non est, ut habeat . . . æquales vires in voluntate. Pag. 6.

Fateris, in altera hac parte agi de æqualitate virium voluntatis viribus concupiscentiæ ac gratiæ; solum in statu naturæ lapsæ hanc ferre non potes virium æqualitatem, ac si nobis satis esset illam in statu naturæ innocentis admittere, non anathemata quæ nobis minaris, sed plausus in nos liberaliter conferres. Hoc æquilibrium in naturæ innocentis statu non in æqualitate illecebrarum & inclinationis situm erat; Adam enim in terrestri Paradiso magna in bonum propensione ferebatur, nulla in malum. Deus illum magnis donabat illecebris, quæ ad virtutem eum suavissime alliciebant; hæ vero cum nullis contrariis illecebris, quæ eum ad peccatum impellerent, minime committebantur. Non obstante tamen hac inclinatione, & inter hæc illecebras Adam æquilibrium servabat, quod ejus voluntas vires haberet hujusmodi illecebris æquales, pro arbitrio posset earum ductum sequi aut respuere, & hoc sensu facultate præstaret æquali bonum aut malum eligendi. Ibid.

En totum quod nobiscum in statu innocentie agnoscis, æquilibrium. Verum post Calvinum Jansenio visum est, hoc innocentie naturæ æquilibrium a statu naturæ lapsæ dimovere; idque a septuaginta jam annis omnes ejus asseclæ tuentur. Audiamus hac super re tuarum partium Episcopum qui apud tuos ea est auctoritate, ut ejus testimonium nequeas impune respuere, sed & a te ipso magnis ornatur elogiis; Episcopum, inquam de Mirepoix. Hæc ille de amisso æquilibrio in statu naturæ lapsæ: hanc potentiam æqualem eligendi inter bonum & malum acceperat Adam in Paradiso terrestri . . . sed Adam in felix malum elegit: Quare AMISIT ILLE, NOSQUE CUM EO HOC

Defensio
de la
grace effi-
cace p.
377. seq.

ÆQUILIBRIUM INTER BONUM ET MALUM.

Idem Episcopus antea naturam hujus æquilibrii in statu innocentie enucleatius explicuerat. Illud in eo collocat, quod illecebræ omnes, quæ ad bonum primum hominem ferebant, ejusmodi essent, ut ejus voluntati plane subicerentur, vel ut in sequenti pagina ait, ut ejus

Ibid. p.
132.

luntatis esset arbitrio luminum & amorum, qui illum ad Deum traherant;
 ductum sequi, aut eum rejicere; seu quod idem est, Adam in sua vo-
 luntate haberet vires æquales his illecebris ac potentiam completam
 & expeditam illis assentiendi, vel dissentiendi. En verum, quo in
 statu innocentiae gaudebat Adam, æquilibrium, quodque ejus filii jux-
 ta eundem Episcopum ob illius peccatum amiserunt; æquilibrium, quod
 primi hominis conditioni natura ingentum erat ac sine quo ille nec
 mereri, nec demereri potuisset, ut Jansenio quoque visum fuit; sed
 quod si eundem Auctorem audimus, & Illustrissimum quem appella-
 vi de Mirepoix, statui, in quo nunc voluntas nostra est, penitus adver-
 satur.

Ibid. p.

351.

Ibid. p.

385.

Jamvero contendo, ipsum hoc æquilibrium, quo in statu innocen-
 tiæ donatus est Adam, etiamnum vigere in statu naturæ lapsæ; seu in
 eo, quo sumus statu, nobis, uti Adamo, esse facultatem eligendi inter
 bonum & malum, & oppositas gratiæ aut cupiditatis illecebras, quæ
 nos ad bonum vel malum ferunt, esse etiamnum nostræ voluntati pla-
 ne subjectas, hoc scilicet sensu quod in nostræ voluntatis arbitrio omnino
 sit earum ductum sequi aut respuere, seu quod idem est, assentiri illis
 aut dissentire. Hoc illud est, quod cum universa Janseniana factio-
 ne negas; ego vero ad fidei dogma spectare ajo.

Et certe subsistere etiamnum hoc æquilibrium, neque a peccato
 fuisse destructum Deus ipse docet, dum fratricidem Cain ita allo-
 quitur: *sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis ejus*. Omnes tua-
 rum partium Theologi in eo æquilibrium collocant Adami in inno-
 centiæ statu constituti, quod illecebræ, quibus ad bonum pertrahe-
 batur, ejus voluntati essent omnino subjectæ, ejusque voluntas pro suo ar-
 bitrio earum ductum aut sequi aut rejicere. Hoc illud est quod Mirapi-
 censis Episcopus a tuorum nemine improbandus nobis disertissime ex-
 plicuit. Jamvero Deus ipse declarat, cupiditatem, quæ Cain ad ma-
 lum illiciebat, fuisse illius voluntati subjectam, *sub te erit*, ejusque
 voluntatem pro arbitrio potuisse illius ductum aut sequi aut respue-
 re, & *tu dominaberis illius*. Necesse igitur est, in statu naturæ lapsæ,
 in quo Cain erat, agnoscere non eandem inclinationem, & facili-
 tatem, sed idem quo Adam fruebatur, æquilibrium, eandem nem-
 pe libertatis substantiam, peccato licet infirmatam.

Eccl. XV.

14 seqq.

Sed quin innumeros congeramus Scripturarum locos, quos videre
 est a Bellarmino redditos de gratia & libero arbitrio lib. V. celeberrimæ
 insistam Ecclesiastici sententiæ, quæ æquilibrium a te oppugnatum
 tam clare confirmat, ut qui illud non videt, oculos splendidissimæ
 luci omnino occludere dicendus sit. Deus ab initio constituit hominem,
 & reliquit illum in manu consilii sui. Adjecit mandata & præcepta sua:
 si volueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placi-
 tam facere. Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris, porrige ma-
 num tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum; quod placuerit
 ei, dabitur illi.

In hac sententia tot fere sunt æquilibrii a te rejecti argumenta,
 quot verba. Nam I. id evidenter indicat verbum *reliquit*, quo
 denotatur, Deum quin hominem suæ Providentiæ subtraheret, reli-
 quif.

quissè illum Dominum sequendi aut rejiciendi, quod sibi ab ea exhibetur, auxilii. Heinc S. Augustinus de *correctione & gratia* cap. XI. & XII. sapissime ait, *primum hominem relictum sibi fuisse ut perseveraret, aut non perseveraret*; quod nunc amplius, cum gratia finalis perseverantiæ, de qua una eo loco Augustinus loquitur, non penderet a felici morte, quæ nullo pacto nostræ est voluntati subjecta; id tamen non obstat, quominus Adæ posterius in vitæ curriculo sibi relictum sint ut bonum aut malum agant, quemadmodum Adam sibi relictus erat, ut perseveraret, aut non perseveraret: reliquit illum.

2. Verbum hoc in manu indicat, Deum homini facultatem reliquisse pro arbitrio semet moderandi; in hoc enim sensu verbum illud constanter sacræ paginæ usurpant. Sic Abraham suæ conjugii designaturus, in illius potestatem esse ancillam expellere, aut retinere, ecce, inquit, ancilla in manu tua est, utere ea ut libet. Sic etiam Ga-
 baonitæ Josue dixerunt: IN MANU TUA sumus; quod bonum tibi & rectum videtur, fac nobis. Sumi igitur nequit, hominem in manu sua relictum fuisse, quin velimus, illecebras, quibus ad bonum aut malum fertur, esse ejus voluntati plane subjectas. Ejusque voluntatem posse pro libito earum ductum aut sequi, aut rejicere.

Genes.
XVI. 6.
Josue
IX. 25.

Sed homo relictus est in manu consilii sui; quod disertius indicat æquilibrium de quo disputamus; hæc enim verba significant hominem inter illecebras, quibus sollicitatur, constitutum posse de consilio sibi capiendi deliberare, quodque magis sibi libuerit eligere. Sed nec deliberationi, nec electioni locus est sine æquilibrio, quod ego defendo, tu rejicis. Deliberatio enim locum non habet, nisi cum in potestate nostra est utrumque quod nobis proponitur consilium capere; quod si in circumstantiis, in quibus sumus, necesse nobis esset alterutrum sequi, ridiculum foret deliberare. Sed evidens est, in potestate nostra non esse utrumque, quod nobis proponitur, consilium capere, nisi oppositæ, quæ ad utrumque nos ferunt, illecebræ nostræ voluntati subjectæ sint, ac nostra voluntas possit pro arbitrio earum ductum sequi aut rejicere; deliberationi igitur locus non est absque æquilibrio, quod frustra evertere studes.

Tandem ne in singulis verbis expendendis diutius immoremur, quis hujusmodi æquilibrium non agnoscat in iis verbis? appositum tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam, atque in sequentibus: ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi: quid enim? An non ista evidenter probant, inesse homini in hoc statu potentiam eligendi inter bonum & malum? & consequenter illecebras, quæ eum ad alterutrum alliciunt, esse plane ejus voluntati subjectas? seu quod idem est, ejus voluntatem pro libito posse illarum ductum sequi aut respuere? Huc tuarum partium asseclæ, ut vidimus, primi hominis æquilibrium redigunt. Concludendum igitur est, nos etiamnum in nostro statu idem servare æquilibrium, quo in statu innocentie Adam fruebatur.

Facillimum esset, idem æquilibrium in omnium veterum Ecclesiæ Patrum scriptis deprehendere. Sveshionensis Episcopus plura in suo documento Pastoralis an. 1722. adtulit. Poterunt legi apud Bellarmi-
 pag. 63.
 sega.

num in libro quem nuper citavi, & majore etiam numero apud Petavium in tertio libro de Opificio, inque duobus sequentibus libris. Verum cum epistola fines tam vastum curriculum ingredi me prohibeant, fatis mihi erit S. Augustinum huc advocare, atque ostendere, eum in hoc statu idem agnovisse æquilibrium, quod in statu innocentia tua universa factio fatetur.

*Lib. de
Spir. &
lit. c. 34.
n. 60.*

Inter nos convenit, hoc æquilibrium in eo situm esse, quod homo etiamnum habeat potentiam eligendi inter bonum & malum; quod omnes illecebræ, quæ eum ad alterutrum ferunt, plane sint ejus voluntati subiectæ; quod ejus voluntas possit etiamnum pro arbitrio earum ductum sequi vel respuere. Jamvero nonne hoc illud est, quod de illecebris, quæ ad bonum trahunt, S. Augustinus docet, dum ait: profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, si cut dixi, propria voluntatis est.

*Epist. Mi-
rep. de
fense de
la grace
efficace
p. 118.*

Dum S. Augustinus indicare vult Adæ in statu innocentia æquilibrium, sæpius in libro de correptione & gratia repetit, in ejus voluntatis potestate fuisse gratiam, si vellet, deserere; atque his ipsis ex locis inter tuarum partium Episcopos celeberrimus colligebat, gratiam Adæ fuisse gratiam tranquillam, quæ illi tribuens omnes ad bonum agendum illecebras, eum in hac re in quodam veluti æquilibrio constituebat. Atqui similiter S. Augustinus ait, cum Deus per gratiam suam ad fidem nos trahit, in voluntatis potestate esse, trahenti gratia consentire, aut dissentire: consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire, propria voluntatis est. Dicendus igitur Augustinus est in nostro quoque statu equilibrium agnoscere, nec illud per gratiam Jesu Christi eversum credidisse.

*L. v. 3.
p. imp.
c. 57.*

Liceat autem heic mihi per te unum paucis animadvertere. Calvinus indefinenter inculcat, Tridentinos Patres naturam ignorasse Gratia Jesu Christi, eamque illos cum gratia primi status confundisse; proprium præterea hujus gratia esse operari velle; unde infert, invincibilem illam esse, neque in voluntatis potestate esse præbere aut negare illi consensum. Universa quoque tua factio idem sæpius urget. Verum quandonam oculos tandem aperietis, ut videatis, hoc velle quod Deus per gratiam in homine operatur, esse velle indeliberatum quod Deus operatur in nobis sine nobis, & sine ulla nostra libera cooperatione? ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, ut in loco nuper appellato ait S. Augustinus. Velle hoc indeliberatum ipsa gratia est, quam Deus necessario in nobis producit; simul tamen multis nominibus distinguitur a velle libere, quod est nostra voluntatis consensio, quemadmodum qua S. D. utitur, adversativa particula autem ostendit. Deus igitur operatur in nobis sine nobis velle indeliberatum: illud etiam in Adamo operabatur, si enim Augustinus voluntati primi hominis locum illum Apostoli operatur velle accommodat; quod vero spectat ad velle liberum & consensum, permittit illud in nobis uti antea in Adamo, libera voluntatis nostra electioni: consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire propria voluntatis est.

Idem

„ Idem Docet S. Augustinus in uno ex iis operibus, quæ adversus
 „ Pelagianos extremis temporibus divulgavit; ubi ait: *non quia crede-* *Libr. de*
 „ *re vel non credere non est in arbitrio voluntatis: sed in electis præparatur* *Prædest.*
 „ *voluntas a Domino.* Opportune monendus es, Augustinum hanc quo- *SS. c. 5.*
 „ que Apostoli sententiam, *præparatur voluntas a Domino*, voluntati primi *n. 10.*
 „ hominis accommodare, illo ipso in loco quem nuper appellabam ex
 „ opere imperfecto. Id autem ostendit, S. Doctorem in utroque statu
 „ gratiam agnovisse, quæ præparat voluntatem, atque adeo illam in
 „ neutro statu æquilibrium turbare.

„ Sed en alium S. D. locum, ubi æquilibrium non minus diserte ex-
 „ primit. Si tibi (Petilianum adloquitur) proponam *questionem quomodo* *Libr. 2.*
 „ *Deus Pater attrahat ad Filium homines quos in libero dimissit arbitrio*, *contr.*
 „ *fortasse eum difficile soluturus es.* Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut *Petit. c.*
 „ *quis quod voluerit eligat?* Et tamen utrumque verum est; sed intellectu hoc *84.*
 „ penetrare pauci valent.

„ Agit heic S. D. evidenter de Christi medicinali & efficaci gratia,
 „ de ea enim gratia loquitur, qua Deus Pater attrahit homines ad filii
 „ sui fidem. Jamvero hæc gratia, nihil obstante magna ejus vi atque
 „ efficacitate notas servat gratiæ illius tranquillæ, quam in statu inno-
 „ centiæ tuarum partium sectatores agnoscunt. Unde enim tui hi Theo-
 „ logi probant, gratiam Adæ tranquillam eum in æquilibrio quodam consti-
 „ tuisse? Quod nempe dixerit S. Augustinus, Deum dimisisse illum face-
 „ re quod vellet. Atqui S. D. pariter docet, Deum homines trahentem
 „ per gratiam ad fidem dimittere ut quis quod voluerit, eligat. Exaggera *Libr. de*
 „ jam uti magis libuerit, gratiæ Jesu Christi medicinalis & efficaciis no- *corrupt.*
 „ tas; dicito, hanc gratiam ex Augustini mente operari velle, bonos a *& grat.*
 „ malis distinguere, dare illis meritum ut non in semetipsis gloriari de- *c. 12.*
 „ beant, sed in Domino; adde, omnipotentem illam esse, Deumque
 „ per illam absolutum in hominum corda imperium obtinere, nihil ho-
 „ rum negabo; at fatearis & tu, necesse erit, S. Augustinum has ipsas
 „ notas gratiæ status innocentiae adscribere, nosque cum gratia etiam-
 „ num æque atque Adamum nostro relictos esse arbitrio, ut quod vo-
 „ lumus eligamus, atque adeo nos eodem frui æquilibrio: dimisit facere
 „ quod vellet quos in libero arbitrio dimittit, ut quis quod voluerit, eligat.

„ Facile possem similes alios magno numero textus proferre; sed ne
 „ longior sim satis mihi erit iis quæ hæcenus dixi, aliquas addere su-
 „ per Augustini doctrina animadversiones, quæ ineluctabiliter efficient,
 „ S. Doctorem in hoc lapsæ naturæ statu æquilibrium quod tu præfra-
 „ cte negas, agnovisse.

„ I. Minime dubites, quin Pelagiani libertatis æquilibrium admise-
 „ rint; heinc enim Pelagianismi rediviui eos omnes accusas quos *Mo-*
 „ *linistarum* vocabulo tibi tuisque designare placet, quemadmodum Cal-
 „ vinus, ejusque asseclæ Patres Concilii Tridentini ejusdem criminis
 „ centies insimularunt.

„ Atqui S. Augustinus ea de causa nunquam illos redarguit; quin
 „ hac super re sibi cum illis convenire falsus est. Querebatur Julianus,
 „ siquis in homine hanc admitteret libertatem, statim eum *Celestianum*
 „ & *Pelagianum* audire; fere quemadmodum tuarum partium sectarii in-
 „ *Tournely de Gratia. Tom. III. Pars I.* Aa 3 „ deli-

„definenter inelamant *Jansenismi* notam illis per invidiam inuri, qui
 „divinæ omnipotentiae dogma defendunt. Verum Augustinus falli Ju-
 „lianum respondet; aut etiam fallere. *Liberum itaque*, inquit, in homi-
 „nibus esse arbitrium . . . utrique dicimus; non hinc estis *Cælestiani* aut Pe-
 „lagiani. *Liberum autem esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio*
 „*Dei . . . hoc vos dicitis*; hinc estis *Cælestiani & Pelagiani*. Quid obten-
 „dis ad fallendum communis dogmatis tegmen, ut operias proprium crimen,
 „unde vobis inditum est nomen?

„Viden? non unum liberi arbitrii nomen Augustino & Pelagianis
 „commune erat; sed etiam dogma: *communis dogmatis tegmen*. Atqui
 „dogma quod Pelagiani hac super re defendebant, erat virium æqui-
 „librium libertati natura inditum esse, nec sine illo posse hominem
 „aut mereri aut demereri; Augustino igitur cum Pelagianis de hoc
 „æquilibrio conveniebat; neque illos ob hoc dogma S. D. damnabat:
 „non hinc estis *Cælestiani* aut *Pelagiani*. Quod S. Augustinus in iis im-
 „probabat, erat, libertatem hanc æquilibrii ad agendum bonum meri-
 „torium ac supernum ab illis admitti a Salvatoris gratia minime pen-
 „dentem: *hoc vos dicitis*; hinc estis *Cælestiani & Pelagiani*.

„Dices sine dubio, S. Augustinum hoc ipso Pelagianorum æqui-
 „brium evertisse, nihil enim huic æquilibrio magis adversatur, quam
 „Gratiæ necessitas, quam illi agnoscere renuebant, ab ipsis autem S.
 „D. postulabat admitti: hoc unum est, quod secundum tua principia
 „reponere possis; sed in hoc tibi cum Pelagianis magis quam cum S.
 „Augustino convenit.

Epist. 2. „Reapse contendebat Julianus, in S. Augustini & Catholicorum sen-
 pag. 6. „tentia Gratiam destruere æquilibrii libertatem. Si eadem quæ tu,
 „sensisset S. Augustinus, id libens Juliano concessisset, ac tecum ad-
 „didisset, hanc libertatem æquilibrii in statu innocentiae bonam fuisse,
 „sed in nostro horrendam esse, simulque ineptam, omnibusque Ecclesiae
 „anathematis dignam. Porro tam abest, ut hæc Augustinus Juliano fas-
 „sus sit, ut contra responderit Gratiam Jesu Christi non solum hanc
 „æquilibrii libertatem, de qua hæreticus ille tantopere sollicitus erat,
 „non everti, sed etiam pristinum unde peccato decideret, in statum
 „revocari: Unde fieri potest, inquit, ut adjutoria divinæ Gratiæ liberum
 „arbitrium loco pellant, quod potius vitiis pulsum & nequitia subjugatum,
 „ut in locum suum redeat, liberant?

Episco- „Quisnam hic locus est, in quem Gratia nostram libertatem restituit?
 pus Mi- „Ex præcipuo quodam tuæ sectæ Scriptore discamus: enigitur, inquit ille,
 rapicen- „quisnam sit liberi arbitrii locus, unde a peccatis detruditur, & in quem a
 sis de- „Gratia revocatur: facultas est faciendi boni . . . qua in terrestri Paradiso
 fense de „Adam fruebatur. Illam ejus filii ipsius culpa amiserunt; sed Gratia Jesu
 la Gra- „Christi eo illos revocat; atque in hanc faciendi boni libertatem, in qua fue-
 ce effica- „rat Adam creatus, restituit.

350. „Sumo heic, Episcopum Mirapicensem de libertate loqui faciendi
 „bonum meritorium, ac supernum, atque hoc posito ajo, non potuif-
 „se illum S. Augustini mentem feliciter adsequi. Verum ecce quid in-
 „feram. Gratia Jesu Christi nos in eam restituit libertatem agendi bo-
 „num, in qua fuerat Adam creatus; sed libertas agendi bonum, in
 „qua

„ qua fuerat Adam creatus, erat libertas æquilibrii, ut fatetur ipse
 „ Mirepicensis Episcopus, ceterique de sua secta Scriptores; libertas igitur,
 „ in quam nos Gratia Jesu Christi restituit, est æquilibrii libertas;
 „ non ergo huic libertatis generi adversari potest Gratia Jesu Christi.

„ Vidit Mirapicensis Episcopus posse adversus ipsum ex sua illa doctrina hanc duci consecutionem. Quare ut hunc ictum declinaret,
 „ postquam dixerat, *Gratiam Jesu Christi nos in libertatem restituere boni* ib. p. 352
 „ faciendi, in qua fuerat Adam creatus, continenter addit, eam ultra
 „ provehi. Verum dum Gratiam provehi ait, prohibetur ipse ultra Augustini mentem;
 „ Sanctus enim Doctor dicere satis habuit, Gratia liberum arbitrium in locum unde exciderat, restitui: ut in locum
 „ suum redeant liberant. Sed liberum arbitrium in amissum locum revocare,
 „ non est illud longius promovere. Igitur Mirapicensis Episcopus ex arbitrio,
 „ nec probante Augustino, illud longius provexit.

„ Si ostendere velles, Gratiam Jesu Christi ultra provehi, cave (in antecessum moneo), multos recites S. Augustini locos, qui evincunt,
 „ Gratiam Jesu Christi efficere ut bonum agamus, ut illud eligamus, ut illud velimus;
 „ dare nobis merita nostra, perque illam Deum esse in corda nostra omnipotentem,
 „ & quacumque voluerit, posse illa convertere. Inutile namque ad tum illud institutum esset hujusmodi
 „ textus congerere; dixi enim atque iterum ajo, demonstraturum me tibi, si velis,
 „ ejusdem S. Augustini auctoritate, Gratiam in statu innocentie eadem præstitisse,
 „ fuisse tamen gratiam tranquillam, quæ Adamum in quodam æquilibrii genere constituebat, eam scilicet,
 „ ut primi hominis voluntas posset ex arbitrio ejus ductum sequi aut respuere;
 „ quare evidenter inferam, Gratiam Jesu Christi, quod hæc in nostro statu efficiat,
 „ æquilibrium a te rejectum nequaquam turbare. Ceterum quod hoc loco ait S. Aug.
 „ Gratiam Jesu Christi non dimovere suo loco liberum arbitrium, sed illum in eum revocare,
 „ docet idem S. Doctor in plurimis aliis libris, iisque præsertim, quos contra Pelagianos
 „ extremis vitæ suæ annis elucubravit; in his enim sapissime inculcat, non esse nos
 „ liberos ad faciendum bonum meritorium ac supernum, nisi per Gratiam Jesu Christi,
 „ Gratiamque Jesu Christi in hanc quam peccato amisimus, libertatem nos restituere.
 „ Porro quam amisimus libertas est æquilibrii; hæc ergo Gratiæ Jesu Christi non adversatur.

„ Tandem hæc æquilibrii libertas, contra quam tua bilis adeo excaudit, a Tridentino Conc.
 „ adversus Lutheri, & Calvini errores discretis verbis est confirmata. Nam inter nos
 „ convenit, eo demum hanc æquilibrii libertatem redigi, ut nostra voluntas etiamnum possit pro libito
 „ sequi aut respuere ductum oppositarum illecebrarum, quæ eam ad bonum aut malum
 „ ferunt, Gratiæ scilicet, aut cupiditatis. Atqui hoc conceptis verbis docet Trid.
 „ Concilium, ubi anathemate percellit eum qui dixerit, liberum hominis arbitrium
 „ motum & excitatum a Deo non posse dissentire, si velit, & Canone 6. ubi statuit: Si quis
 „ dixerit, non esse in hominis potestate vias suas malas facere, atque adeo cupiditati
 „ quæ eum ad malum adlicit, resistere, anathema sit. Sess. 6. can. 4. ib. can. 6

„ Equidem scio, ne hosce Trid. Concilii Canones penitus conculcare
 „ videaris, te inclamare, tuarum partium Theologos in voluntate cui
Epist. 2. p. 21. & 22 „ concupiscentia aut gratia dominetur, veram agnoscere potentiam activam utri-
 „ que resistendi, verum dum quid veræ potentia activæ nomine designetis,
 „ evolvimus, potentiam invenimus eam esse nomine tenus, potentiam
 „ chimæricam sine re; potentiam denique veræ impotentia conjunctam,
 „ neque alia de causa a Janzenio excogitatam, nisi ut sui systematis
 „ nequitiam celaret, seque Concilii anathematis, quæ reapse irridebat,
 „ saltem quoad speciem, subtraderet.

„ Certe vera potentia activa boni etiam superni faciendi juxta vos in
 „ ipsis infidelibus, atheisque exstat, etsi illos sumitis omni gratia de-
 „ stitutos; seu homines isti sibi relictæ, ac sine ullo superno auxilio ha-
 „ bent veram potentiam producendi actus supernos fidei, spei, & cari-
 „ tatis. At nemo non videt, puram chimæram esse in sola natura ve-
 „ ram potentiam activam admittere producendi actus supernos; quod a-
 „ pertissimam contradictionem involvit.

„ Itaque perinde ac si timeres, ne serio loqui videreris, dum ais
 „ agnoscere te in voluntate, cui concupiscentia aut gratia dominetur, veram
 „ potentiam activam utrique resistendi, mones Janzenium, cujus systema
ib. pag. 16 „ cooptas, censere minorem vim vi potentiori, parvam gratiam magnæ cupi-
 „ ditati obniti non posse; ex quo, ubi quis dictionarium tuum probe sit ad-
 „ sequutus, sit, ut hæc vere potentia activa sit potentia qua nihil possumus.

„ Celebriores tuarum partium Theologi etiam clarius nos docent,
 „ quid sentiendum sit de hac vera potentia activa, quam agnoscunt in vo-
 „ luntate cui concupiscentia aut gratia dominetur, utrique resistendi; ajunt enim
Episc. Mirep. ... de la gra- ce efficace pag. 369 „ diserte ubi cupiditas gradibus superior sit, ac gratia debilior, nibilo
 „ magis posse bonum fieri, quam possit quis sine navigio navigare, sine voce
 „ loqui, sine pedibus ambulare; idemque de potentia mali faciendi dicen-
 „ dum est, ubi Gratia dominetur. Imo ut penitus intelligamus, quid
 „ rei sit hæc vera potentia, docent, voluntatem si fortiori dele-
 „ ctationi obfisteret, ductumque debilioris sequeretur, acturam contra suam

„ naturam, ac malum electuram ut malum; quod jure ac merito habitum sem-
 „ per est impossibile. Quum igitur voluntati dominatur concupiscentia aut
ibid. pag. 295. & 296. „ gratia, tunc illa potest alterutri obfistere quæ actu fortior est, ac de-
 „ bilioris ductum sequi, quemadmodum potest agere contra suam natu-
 „ ram, & malum ut malum eligere; quod jure ac merito habitum semper est
 „ ut impossibile. En profecto novum veræ activæ potentia genus, nec ul-
 „ lus certe, qui vestris mysteriis initiatus non sit, in voluntate perci-
 „ piet veram activam potentiam faciendi quod actu atque in circumstan-
 „ tiis præsentibus est plane impossibile.

„ Sed ad radicem usque veræ hujus actione potentia progrediamur, quo
 „ ejus natura nobis perspectior sit. Ea in tuarum partium principiis
 „ nihil aliud est, quam naturalis flexibilitas voluntatis, quæ ad bonum,
 „ malumve ferri apta est prout ad alterutrum determinetur a delecta-
 „ tione relative gradibus superiore. Ita voluntas increduli, infidelis,
 „ athei veram habet activam potentiam credendi in Deum sperandi in
 „ eo, amandique illum super omnia, quia inest ipsi naturalis facultas,
 „ quæ apta est ad credendum & amandum, si Deus velit illi celestem

„ qua

qua caret, quin eam obtinere ab ipso pendeat, delectationem largiri. Similiter voluntas iusti sub fortiori, ac dominante gratia *veram* habet *activam* potentiam ei resistendi, & peccandi quia ad malum flexibilis est, & præterea concupiscentiam habet, quam Janfenius vocat *perfectissimam peccandi potentiam*. Hæc revera non est nisi remota quædam potentia neque ea est ad præsentis circumstantias relativa. Quid sum? Mutari hæ circumstantiæ possunt; potest Deus celestis delectationis pondus minuire, eoque minuto facere ut cupiditas, quæ actu debiliior est, gradibus superior existat ac dominetur; tunc porro voluntas non solum poterit gratiæ non assentiri, verum etiam ad non illi assentiendum erit invincibiliter determinata.

En notam quam in voluntate, cui gratia, aut cupiditas dominetur, agnoscis cum Janfenio, veram potentiam activam; potentiam inquam, quæ ut patet, aliud nihil est in voluntate quam capacitas suscipiendi varios gratiæ aut concupiscentiæ gradus, qui prout actu superiores sunt, illam nunc ad bonum, nunc ad malum invincibiliter determinant. Ea indifferentia est pure passiva; quam tamen tuis placeat *activam* indifferentiam appellare, quod voluntas ab his illecebris, quæ ab ipsa minime dependent, necessario ad volendum determinetur, velle autem est vere agere. *Hæc enim potestas non est aliud nisi fidei dilectionis, bonæque vitæ flexibilis capacitas*; hisce verbis Janfenius *veram* hanc vestram *potentiam activam* definit; ne tamen quis magnis hisce nominibus præstringatur, idem Janfenius monet, S. Aug. cui scilicet omnia ferenda sunt, *plerumque præcautionis loco adjicere solere, quod ista potestas sine gratia Dei efficere nihil potest*. Hæc demum potestas adeo parva est, aut potius adeo chimærica, ut juxta Janfenium licet pluribus aliis potestatibus ab efficaci gratia distinctis conjuncta sit, non magis *heic & nunc & absoluta fieri posset præceptum dici possit, quam si sine aliis volare posse diceretur*. En igitur rursus quo recidat *vera* hæc *activa* potentia, quam cum universis tuæ factionis gregariis agnoscis in voluntate sub gratiæ aut cupiditatis imperio constitutæ.

Jamvero bona fide agamus; est ne hæc potestas quam Trid. Concilium statuit, dum liberum arbitrium motum & excitatum a gratia *posse* definit *dissentire si velit*. Quid? Necesse ergo fuit Concilium Oecumenicum cogere, ut decideretur, liberum arbitrium posse gratiæ resistere potestate ejus simili, qua quis potest super nos fidei spei & caritatis actus elicere sine ullo superno auxilio, aut navigare *sine navigio, loqui sine voce, sine pedibus ambulare, sine aliis volare*; ejus etiam simili, quam habet voluntas agendi contra suam naturam, & malum ut malum eligendi; quod jure ac merito habitum semper est impossibile; verbo potestate, quæ nihil potest, ac cum verissima impotentia conjuncta est? Verum quemnam Concilium mira hac definitione perstrinxisset? Unquamne Calvinus potestatem adeo chimæricam oppugnavit? Nonne hæresiarcha iste æque ac partiarum tui, sub efficacissima gratia agnoscit naturalem hanc voluntatis flexibilitatem, atque hoc cupiditatis pondus, quod *perfectissimam peccandi potestatem* Janfenius appellat? Si hæc ea est resistendi gratiæ potestas, quam Concilium statuere voluit, eam Calvinus æque agnoscebat atque Ecclesia, quæ illum damnavit,

„atque

L. 3. de
Gr. Chr.
c. 25. p.
143. col.
1. lit. D.
Ibid. col.
2. lit. A.

Ibid. p.
145. col.
1. lit. E.

„ atque eo tandem deveniendum erit, ut cum Abbate de Bourzeis, qui
 „ inter primos nascentis scholæ tuæ Magistros fuit, dicamus, *Lutheria-*
 „ *nos & Calvinianos verbis potius, quam rebus errasse:* atque adeo errasse
 „ illos quod *veram potentiam activam* potestatem, quam reapse non se-
 „ cus atque Concilium agnoscebant, ejus similem, qua quis *navigare po-*
 „ *test sine navigio, loqui sine voce, ambulare sine pedibus, & sine alis volare.*
 „ Sed hoc posito judicent universi, an Lutheriani & Calviniani *res ipsas*
 „ æque ac Concilium servantes Concilio potiores non essent bona fide,
 „ dicendæ sententiæ libertate, ac sinceritate?
 „ Nisi ergo velimus Concilio ludificari; nisi dicere velimus cum tuo
 „ Abbate de S. Cyrano, *Concilium hoc a Papa & Scholasticis, qui Ecclesia-*
 „ *doctrinam valde immutaverant celebratum fuisse;* si hoc Concilium spectare
 „ velimus uti universam exhibens Ecclesiam, & infallibile veritatis ora-
 „ culum; statuendum omnino est, eam de libertate doctrinam fuisse
 „ plane confirmatam, quam Calvinus oppugnare aggressus fuerat. At
 „ meridiana luce clarius est, Hæresiarcham eam solum libertatem oppu-
 „ gnasse, quam tu *æquilibrii* vocas, quæque juxta tuarum partium Theo-
 „ logos in *potestate* sita est quam sub imperio gratiæ voluntas servat,
 „ *eligendi inter bonum & malum*, assentiendi scilicet illi, aut dissentendi.
 „ Hæresiarcha ille æque ac ceteri tuarum partium sectatores, hanc
 „ æquilibrii libertatem in innocentie statu libens agnoscebat; contendit
 „ autem, quod omnes Theologi tui adfirmant, in hoc in quo sumus
 „ statu non amplius hujusmodi libertatem exstare, Deumque *voluntatem*
 „ *movere non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ po-*
 „ *stera sit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari.* TALEM FUISSE
 „ HOMINIS ADHUC STANTIS CONDITIONEM CONCEDIMUS,
 „ UT POTUERIT AD ALTERUTRAM PARTEM INCLINARI.
 „ En illud ipsum quod Concilium damnat dum definit, liberum ar-
 „ bitrium motum & excitatum a Deo *posse etiamnum dissentire si velit.*
 „ Verum hæresiarcha clamat, Patres Concilii omnia confundere; eorum
 „ definitionem accuratam fore, si unum hominis innocentis statum spe-
 „ ctaret, sed illam ei in quo sumus statui cum ipsis applicare Pelagia-
 „ num esse; denique in eo falli, quod nullum *observant inter regenerationis*
 „ *Gratiam, quæ NUNC miseriæ nostræ subvenit, & primam, quæ Adæ data*
 „ *fuerat, discrimen.*
 „ Unum ergo superest, quærere, an Concilii Patres fallantur, ut hære-
 „ siarcha contendit, an hæresiarcha ipse? *Nemini*, ut verbis tuis utar,
 „ *operosa & difficilis erit dijudicatio;* nullum certe Catholicorum impedit.
 „ Verum an non implicati aliquantulum difficultate partiarum tui sint?
 „ Si enim hæresiarcha errat, si Concilium non fallitur; fateamur, oportet,
 „ voluntatem sub efficacissima gratia habere etiamnum *facultatem*
 „ *eligendi inter bonum & malum*, inque ejus arbitrio plane esse illi obtemperare
 „ aut refragari, atque adeo in præsentī statu innocentie eadem qua A-
 „ dam in statu innocentie, nos frui libertate æquilibrii.
 „ Hoc unum est, quod Catholicus licere sibi putet adfirmare. At
 „ nonne jure mirabimur, qui Janfenius etſi Romanæ Ecclesiæ fidei ad-
 „ dictus videri voluit causam Hæresiarchæ hac in re adjudicare, ausus
 „ fuerit ipsum illud gratiæ utriusque status discrimen, quod Calvino ac
 „ Cal-

Informa-
 tion de la
 doctrine
 de l'Abbè
 de S. Cy-
 ran p. 13.

Inst. l. 2.
 c. 3. n. 10.

In Anti-
 doto, ad
 sess. 6. c. 6.

Epist. 2.
 Ang. 22.

Calvinianis omnibus æque atque omnibus Catholicis Theologis fatentibus Concilium . Totum hocce discrimen eo demum redigitur , ut æquilibrii libertas in statu innocentie adstruatur , rejiciatur in nostro . Non igitur hæc æquilibrii libertas negari in nostro statu potest , quin Calvinio ad oppugnandos Concilii Canones jungamur . Recte ergo Turnelius hanc æquilibrii libertatem quam explicuimus *pertinere* censuit *ad substantiam fidei* .

„ Tandem tibi mecum convenit , hanc libertatem æquilibrii eam esse , *Ibid.*
 „ quam Janfenius oppugnavit , atque evertere studuit . Fateor inquis ,
 „ atque idem hodie in aperto apud omnes est , tot de Gratia disputationes ,
 „ quæ tamdiu perduravunt , ac tam varias formas induerunt , eo spectare omnes ,
 „ ut æquilibrium aut admittatur , aut rejiciatur . Haud cavillaris de æqualitate virium concupiscentiæ , & gratiæ , etsi tuarum partium Theologi de hac tam multa ac vana tricati sunt : sed in æquilibrio sistis explicato a Turnelio , & adverso Janfenismi dogmatibus . *Ibid.*

„ Et ipse tibi adfentior omnes quas Janfenismus peperit , disputationes ,
 „ eo demum recidere ut hocce æquilibrium adstruatur , aut respiciatur ,
 „ ac si hoc e nostro statu eliminari pateremur fere ut *omnis dispu-* *Ib. p. 27.*
 „ *tatio* , uti sapienter mones , *statim auferretur* , ac phantasma Janfenismi
 „ plane evanesceret . At nonne vides quæstione his quibus omnino debet ,
 „ terminis conclusa , te ipsum illam dirimere , aut saltem ad eam dirimendam
 „ viam omnibus sternere ? Nam hinc fateris , omnem Janfenii de libertate doctrinam ,
 „ unde reliquum ejus systema fluit , ad æquilibrium oppugnandum , & a nostro
 „ statu eliminandum collineare : illinc certum est , eandem Janfenii de libertate
 „ doctrinam a pluribus Pontificibus quorum Constitutionibus universa suffragatur
 „ Ecclesia ; veluti hæreticam fuisse confixam . Non ii solum , quos Molinianos tui
 „ appellant , hisce Bullis sese reverenter subjiunt , sed omnes Christiani orbis
 „ Episcopi ; omnes Regnorum Catholicorum Academia ; omnes in Ecclesia Dei
 „ constituti Religiosorum hominum ordines ; verba Ecclesia universa hæc
 „ Constitutiones suscepit , ac veluti immutabiles suæ fidei regulas habet .
 „ Ut Ecclesiæ obediant , omnes ejus Ministri Formulario subscribunt ,
 „ eique subscribentes tactis Evangeliiis jurant damnare se quinque Janfenii
 „ propositiones , easque damnare se non in sensu arbitrario extraneo , &
 „ chimærico , sed in sensu ab Auctore intento . Tuæ sectæ homines , si
 „ paucissimos excipias , huic formulario subscribunt , uti ceteris aut
 „ Sacris ordinibus ut initientur , aut beneficia obtenturi . Totum quod
 „ illos inter , & Catholicos hac super re intercedit discrimen , in eo situm
 „ est , quod hi sincere subscribentes Ecclesiæ parent , actumque Religionis
 „ exercent ; alii doctrinam , quam tantum ore tenus damnant animo retinentes
 „ Pastorum vigilantiam fallunt , seque execrandi perjurii crimine obstringunt .

„ Paucis nostram omnem ratiocinationem colligamus . Te ipso fatente
 „ certum est omnem Janfenii de libertate doctrinam ad æquilibrium a nostro
 „ statu eliminandum spectare : atqui exploratum non minus est , Janfenii
 „ de libertate doctrinam ab universa Ecclesia veluti hæreticam damnatam
 „ esse in tertia & quarta propositione ; hæretica igitur est doctrina ,
 „ quæ a nostro statu libertatem rejicit æquilibrii , atque adeo ,
 „ quod

„ quod Turnelius aiebat , hæc æquilibrii libertas pertinet ad substantiam
 „ fidei .

„ Vide jam quam vane tibi persuaseris , sanctissimum Pontificem ,
 „ qui hodie Ecclesiæ præest Benedictum XIII. eadem sentire quæ tui ,
 „ ac prope est , ut ad tuorum partes transeas . Ecclesia ipsa , inquis Tur-
 „ nelium adloquens , magno jam sui solatio cerneret vindicatum hac in re
 „ honorem suum , nisi tuarum partium homines omnibus artibus studuissent pa-
 „ cificis S. Pontificis , qui Ecclesiam regit , consiliis obviare . Nihil , pergis , pla-
 „ nius articulo , quem volebat huic opponere doctrinæ æquilibrii , quam noveras
 „ audaces homines in universam invehere Ecclesiam conari .

„ Utique Ecclesiam Jansenianam aut Calvinianam intelligis , cujus bo-
 „ nor hac in re vindicari debuerat . Nam quod ad Romanam spectat
 „ Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram , ipsa ea est ,
 „ quæ a septuaginta annis conatur non invehere , sed conservare æquili-
 „ brii libertatem , quam Jansenius , ejusque discipuli post Calvinum eli-
 „ minare aggressi sunt . Pacifica S. Pontificis qui Ecclesiam regit , consilia
 „ comperta sunt . At serio ne inducere in animum posuisti fore ut ille
 „ pacem cum tuis initurus sibi creditas Ecclesiæ rationes devoveret ,
 „ suæque auctoritate firmaret doctrinam a decessoribus suis toties di-
 „ gnæ censuris atque anathematibus habitam ? verum est , nihil plantus
 „ esse articulo inter duodecim quarto adversus libertatem æquilibrii verum
 „ & illud est ; si hic articulus confirmaretur , sectam tuam triumphatu-
 „ ram , ac phantasma Jansenismi illico dilapsam iri . At hac ipsa de causâ
 „ factum est , ut Deus , qui pro sua Ecclesia , ejusque rectore Pontifice
 „ excubat , minime permiserit , ut is quam ab ipso extorquere conten-
 „ debatis , clanculariam approbationem articulo illi præberet . Ne ergo
 „ speres amplius , tuos ex insidiis occupaturos fidem Romanæ Ecclesiæ ,
 „ apud quam , ut aiebat S. Cyprianus , perfidia non invenit aditum . Hæc Ec-
 „ clesia veluti hæreticam damnavit Jansenii doctrinam a nostro statu
 „ æquilibrii libertatem rejicientis : ac talis isthæc habebitur , dum hæc
 „ stabit Ecclesia , adversus quam portæ inferi non prævalebunt .
 „ Hæc satis sunt , ut doctrinam veluti paradoxam & perniciosam a te
 „ traductam intelligeres puram esse Ecclesiæ fidem . Unum superest ut
 „ ostendam , nihil infirmius ac miserabilius esse argumentis , quibus ad
 „ eam oppugnandam usus es . De hoc in altera epistola , quam conti-
 „ nenter exspectare te jubeo . Vale interea .

THEOLOGICUJUS DAM

EPISTOLA II.

*Qua secundæ epistolæ ad Turnelium Doctorem Sorbonicum de æquilibrio
 scriptæ respondetur .*

„ **M**issis præemiis rem ipsam statim adgredior , ac mihi præstituo
 „ in nihilum redigere argumenta omnia , quibus usus es ad æqui-
 „ librium in priore epistola a me explicatum oppugnandum , atque a
 „ nostro statu ablegandum .

„ Gra-

„Gravissimum, inquis, adversus tuam de æquilibrio doctrinam præjudicium *Epist. 2. pag. 6.*
 „est, eandem eam esse quæ Pelagianorum. Diu est, quod Calvinus idem hac
 „in re adversus Trid. Concilii Patres effutiit, quin tamen Theologi Ca-
 „tholici putarint, defendendam sibi non esse æquilibrii libertatem, quam
 „e nostro statu profligare hic hæresiarcha itidem conabatur. Adsueti
 „jam sumus vanis hisce Pelagianismi accusationibus, & ex quo Calvi-
 „niani, quos sequeris, tam crebro atque inutiliter illas ingeminarunt,
 „Catholici timere illas dedicerunt. Pelagiani contendebant, voluntatem
 „ex sese, ac natura sua vires habere ad salutare bonum uti ad malum,
 „sine gratiæ auxilio adcommoatas. In quo essent hæretici, & qua de
 „caussa eos Ecclesia anathematis suis dignos censuerit. *Hinc estis Cæle-*
 „*stiani, & Pelagiani.*

„Jamvero qui æquilibrii libertatem tuemur, capitalem hunc Pelagia-
 „norum errorem anathematizamus. Defendimus cum Trid. Concilio, Gra-
 „tiam Jesu Christi non solum utilem esse, sed etiam absolute necessariam
 „ad justitiæ agenda opera, merendamque vitam æternam; ac sine hac
 „gratia, quæ nos prævenit, non posse nos nec credere, nec sperare, *Can. 3.*
 „nec amare, nec pœnitentiam agere prout oportet, ut justificationis
 „gratia nobis concedatur. Nos ergo inter & Pelagianos tantum inte-
 „rest, quantum inter errorem & veritatem, inter hæresim manifestam,
 „& puram Ecclesiæ fidem.

„Tu ipse id discriminis agnoscis inter eorum doctrinam & nostram, sed
 „ais, nullum hoc esse quod ad ipsam rem spectat, idque confirmas, quod in *Ibid.*
 „nostro æque atque in hæreticorum illorum systemate, Deus in omnipotentia sua
 „thesauris media non habet ex sese & propria virtute satis efficacia ad exprimen- *Ibid.*
 „dum voluntatis consensum.

„Hoc illud sine dubio est, quo omnes tuarum partium Theologi spe- *Episco-*
 „ctarunt, dum in suis adversus constitutionem scriptis tam sæpe nobis *pus Mon-*
 „exprobrarunt, primum Symboli articulum a nobis everti, hocque de- *rispeffu-*
 „creto semel admissio, Deum Omnipotentem credi non posse. Heinc qui *lani in*
 „ex tuæ factionis Episcopis adversus Ecclesiam manifestiore audacia re- *docu-*
 „bellavit, sibi plaudit, se nonnisi pro Omnipotentia dogmata pugnare, *mento*
 „ac Martyrem esse se divini hujusce adtributi. *Pastora-*
 „*li de mi-*

„Verum nunquamne tuæ sectæ homines pudebit, hujusmodi calum-
 „nias inculcare postquam illas solidissimis momentis centies evertimus?
 „Nobis imponis, docere nos, Deum Omnipotentem non esse, quia cum
 „Quesnello non agnoscimus gratiam Dei nihil aliud esse quam Omnipotentem
 „Dei voluntatem quam nihil impedire potest aut retardare, imo contra defen-
 „dimus, gratiam vel efficacissimam voluntati relinquere arbitrium con-
 „sentiendi si velit, aut dissentienti. At quæso, memineris, hocce æqui-
 „librium, quod in nostro statu te tantopere commovet, ipsum illud
 „esse, quod veluti fidei dogma in innocentia statu tute defendis. Con-
 „tendis enim, ut in priore Epistola ostendi, Adamo fuisse potestatem æ-
 „qualem seligendi bonum inter & malum; illecebras omnes, quibus ferebatur ad
 „bonum, ejus voluntati fuisse plane subjectas, atque illius voluntatem potuisse pro
 „libito illis adsentiri, vel refragari. Verbo, cum Quesnello ais, gratiam A-
 „dami fuisse gratiam infirmam, fluxam, & libertati subjectam, atque adeo
 „gratiam, quæ cum voluntatis æquilibrio nulla prorsus ratione pugnabat.

„Jam-

Reflex.
mor. sur
S. Jean
c. 1. v. 16

- „ Jamvero ex te peto , an heinc concluderes , Deum in innocentia
 „ statu non fuisse omnipotentem ? Inferesne propterea , non habuisse tunc
 „ Deum in sua Omnipotentia thesauris media satis efficacia ... ad obtinendum vo-
 „ luntatis consensum ? Adfirmabisne , hominem innocentem non debuisset
 „ aequae atque infelices ejus posteros , primum Symboli articulum credere ?
 „ Nisi hujusmodi impietatem abhorreres , non a fide tantum , sed & a ratio-
 „ ne dissentanea sentires , quæ nos vetat vel cogitare , Deum in creaturam
 „ suam tum omnipotentem esse cœpisse , quum illa fons cepit esse , ac rebellis .
 „ Sed non fidem solum , ac rationem , si ita sentires , proculcare co-
 „ gereris , verum etiam (quod ægrius fortasse ferres) apertam S. Augu-
 „ stini auctoritatem ; luce enim meridiana clarius est , S. Doctorem aequae
 „ in statu innocentia atque in nostro Dei omnipotentiam supremumque
 „ L. 14. de „ dominium agnoscere . Quis audeat , inquit ille , credere aut dicere , ut ne-
 „ Civ. c. 27. „ que Angelus , neque homo caderet , in Dei potestate non fuisse ? Alio item loco
 „ addit de Adamo & Eva , qui non perseverarunt : sed posset , inquit ,
 „ L. 11. de „ etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere , quia omnipotens est . Posset
 „ Gen. ad „ plane ; cur ergo non fecit ? quia noluit ; cur noluerit , penes ipsum est . Eodem
 „ litt. c. 10. „ plane modo de nostro statu loquitur S. D. Quis , inquit , tam impie de-
 „ n. 13. „ siciat , ut dicat malas hominum voluntates , quas voluerit , quando voluerit ,
 „ Enchirid. „ ubi voluerit , in bonum non posse convertere ?
 „ 98. n. 25. „ Indubium igitur est , S. Doctorem agnoscere , Deum fuisse Omni-
 „ potentem in voluntatem hominis innocentis aequae ac in voluntatem
 „ hominis lapsi , atque adeo juxta ipsum Deum in statu innocentia aequae
 „ atque in nostro habuisse in sua omnipotentia thesauris media satis efficacia ad
 „ obtinendum voluntatis consensum . Inique de te sentirem , si de his verita-
 „ tibus dubitare te posse existimarem ; imo ne ullum quidem crediderim
 „ in universa tua secta inveniri adeo insipientem , ut de illis dubitet .
 „ Fatearis igitur , oportet , libertatem æquilibrii , qua homo fruitur ,
 „ divina omnipotentia non derogare .
 „ Nunc ex te quaro , qui prudens contendere possis , Deum in nostris
 „ principiis non habere in sua omnipotentia thesauris media satis efficacia ad ex-
 „ primendum voluntatis consensum ? qua fronte omnes tuæ factionis Scripto-
 „ res illud semper inclamant , primum a nobis Symboli articulum de-
 „ strui , ac divinam omnipotentiam everti , quod in nostro statu liber-
 „ tatem æquilibrii adstruimus , ab ipsis in statu innocentia , in quo ta-
 „ men fuisse Deum omnipotentem nulli dubitant , admisam ? Ubi bona
 „ fides ? Ubi candor , & sinceritas ? In hoc articulo paullo diutius immo-
 „ ratus sum , quod is unus satis esse possit ad tuarum declamationum
 „ infirmitatem , vanitatem , absurditatem revincendam , sed ceteras tuas
 „ objectiones percurramus .
 „ Epist. 2. „ Ut , quoad tibi fieri potest , Pelagianis nos socies , defendis , nostrum
 „ pag. 6. „ æquilibrium non minus quam horum hæreticorum æquilibrium hominis superbia
 „ blandiri . Id quidem non satis primo aspectu detegitur . Pelagianus enim
 „ suo systemati inhærens , possum , inquit , ex me , viribusque meis omnia fa-
 „ cere ad cælum lucrandum , neque ad id ullam habeo divini auxilii necessitatem :
 „ contra Catholicus ad suæ fidei regulas ait : ne unum quidem virtute mea
 „ possum in via salutis gradum facere , ac sine gratia Jesu Christi nihil omnino
 „ possum . Superbia in primo systemate se statim prodit ; in altero autem

„ solidissimum veræ demissionis animi fundamentum exstat. Quæ ergo
 „ contendere potes duo hæc systemata plane sibi consentire, & discrimen *ibid.*
 „ quod inter illa intercedit, quod ad ipsam rem spectat, nullum esse?

„ Sed te in hanc rem ratiocinantem audiamus. *Causa*, inquis, *cur na-* *ibid p. 7.*
 „ *turale æquilibrium nonnisi ad injiciendam superbiam idoneum sit, in eo sita est,*
 „ *quod unus sit voluntatis uti illo prout ipsi libuerit, ei sit illud subjectum, ea*
 „ *illud in quamcumque partem ex arbitrio vertat. Jam vero pergis, tuum Gra-*
 „ *tia æquilibrium non minus a voluntate pendet, ut ea pro arbitrio utatur, illuf-*
 „ *que determinatio ad hanc æque pertinet. Agnoscis in homine divinæ Gratia ne-*
 „ *cessitatem; verum hæc gratia ab ejus libito pendet; liberum arbitrium illud est,*
 „ *quod jubet, constituit, & ex sua sententia disponit. Unde inferis, hominem*
 „ *dum aliquid boni Gratia adjuvante facit, hanc sibi debere laudem adsumere.*

„ Nempe ignoras aut te ignorare simulas veram Pelagianæ superbix
 „ originem, quæ uti supra monebam, non in eo sita erat quod Pelagia-
 „ ni vellent, posse voluntatem inter bonum & malum quid potissimum
 „ liberet eligere; sed in hoc quod illi contenderent, posse voluntatem
 „ bonum facere quemadmodum malum, ex semetipsa, & seorsum a gra-
 „ tia; unde fit, ut Pelagianus gloriari non possit, nisi in semetipso,
 „ non autem in Domino; contra Catholicus qui gratiæ necessitatem ad
 „ omnia pietatis opera confitetur, adeo non sibi totum tribuit, ut to- *Philip.*
 „ tum ejus, sine quo nihil potest, auxilio adscribat. Fatetur hic cum A- *iv. 13.*
 „ postolo, se omnia posse, sed in eo qui illum confortat; omnia po- *Cor. 17.*
 „ test, sed tota ejus potestas a Deo est. *v. 5.*

„ Sed hæc Gratia, inquis, ab ejus libito pendet; liberum arbitrium illud est
 „ quod jubet, constituit, & ex sua sententia disponit. In doctrina, contra
 „ quam insurgis, nihil est quod reprehendas, nisi verba quibus ad eam
 „ deformandam uteris; verba invidiosa, & in præsentî materie tam de-
 „ cori quam veritati repugnantia. Nam de gratia actuali loquentibus
 „ dicendum est, liberum arbitrium illi obedire aut resistere; nunquam
 „ vero, illi præcipere, de ea statuere, aut disponere, quæ significarent, gra-
 „ tiam esse ex se indifferentem, atque omnibus ad quos voluntas ac-
 „ commodare illam vellet, usibus posse inservire. Idem dico de phrasi
 „ illa, quam tuæ factioni libet nobis tribuere: *voluntas determinat gra-*
 „ *tiam*. Minime vero; ridiculum dictum est, voluntatem determinare, quod
 „ ex se motio est ad bonum necessario determinata; voluntas gratiæ obe-
 „ diens ejus motionem, ejus impulsu sequitur; sed non illam determinat.

„ Si vis ergo hos terminos justa significatione circumscribere, id unum
 „ adferas necesse est, Gratiam ejusmodi a nobis admitti, ut ei possi-
 „ mus, si modo velimus, aut consentire aut dissentire; ut illa licet nos
 „ ad bonum ferente eligere possimus bonum inter ac malum; verbo, ut
 „ voluntas nostra possit pro libito ejus ductum sequi aut respuere; hoc
 „ enim totum est, quod propugnamus, æquilibrium. At quid quæso ha-
 „ bet doctrina isthæc, quod ad excitandam superbiam aptum sit? Imo
 „ vero hoc illud principium est, cui majores Sancti innixi semet con-
 „ fundunt, sibi que suam ipsorum infidelitatem, & exiguum quo gratiæ
 „ respondent, studium exprobrant. An ut quis demisso sit animo, fa-
 „ tendum est, nos necessario sequi debere alterutram indeliberatam cu-
 „ piditatem, quæ actu gradibus superior sit? cælesti nos quam sæpissime
 „ de-

„ destitui voluptate, nosque quum aut illa plane caremus, aut ea certe
 „ opposita cupiditate validior non est, in dura constitutos esse necessitate
 „ illecebrarum pravæ actu dominantis cupiditatis consecandarum?

„ Si id necessarium est ad animi demissionem acquirendam, aut con-
 „ fervandam, fateri cogeris, Gratiam status innocentiae ad nihil aliud aptam
 „ fuisse, quam ad excitandam superbiam; homines atque Angelos in eo statu
 „ sua merita Deo minime debuisse in acceptis referre; consequenter totam
 „ illorum gloriam in ipsos fuisse refundendam, ac propterea docuisse illos in
 „ seipsis gloriari, non in Deo suo.

„ Equidem video, te hisce consequutionibus nequaquam territum iri;
 „ imo illæ e tuo systemate planissime fluunt; at eas horret animus re-
 „ ãte institutus; fides detestatur; S. Aug. quem semper appellas, exe-
 „ crabatur. Dic enim quæso, fingine absque insania atque impietate pos-
 „ sit Deus auctor status, in quo auxilia, quæ Deus homini exhiberet,
 „ ad nihil aliud apta essent, quam ad excitandam superbiam, atque
 „ omnem demissionis sensum ab ejus animo removendum?

„ Docet sexcentis in locis S. Aug. Angelos ipsos qui in innocentiae
 „ statu quemadmodum homo conditi sunt, Dei Gratiae debere cum me-
 „ rita, quæ sibi compararunt, tum beatitudinem, quæ illa veluti præ-
 „ mium est consequuta: *Tibi debent quod juste vivunt: tibi debent, quod*
In Ps. 70. beate vivunt... Ne putes hominem solum pertinere ad gratiam Dei. Quid erat
ser. 2. n. 5. Angelus antequam fieret? Quid est Angelus, si deserat, qui creavit?

„ Idem S. Doctor alio in loco monet, caelestes intelligentias non se-
 „ cus atque homines lapsos, Dei auxilio indignisse; hoc auxilio fuisse
 „ illos sustentatos, ac confirmatos; nullam a se virtutem habuisse, sed
 „ a Dei spiritu non suæ virtutis partem sed omnem suam accepisse vir-
 „ tutem: *Non a se sibi solidamentum fuerunt, nec ipsi celi firmitatem sibi*
In Ps. 32. priam præstiterunt. Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis
Enar. 3. virtus eorum. Non habuerunt aliquid ex se & tamquam supplementum a Deo
n. 4. perceperunt: spiritu enim oris ejus non pars, sed omnis virtus eorum.

„ Plane ergo persuasum Augustino fuit, Angelos in statu innocentiae
 „ Deo omnia sua merita debuisse, nullamque horum partem fuisse,
 „ quam ii possent sibi metipsis tribuere veluti suam, nec in Deum re-
 „ ferre deberent. In tuis tamen principiis dicendum esset, potuisse illos
 „ omnia sua merita sibi metipsis adscribere, omnem eorum gloriam sibi vin-
 „ dicare, atque in seipsis gloriari, ac non in Domino. Quod tamen juxta
 „ tua principia illis in innocentiae statu licuisset, manifesta impietas est,
 „ si Bedam audimus S. Augustini discipulum longe studiosissimum; quia
 „ id eorum crimen fuit, unde diaboli facti. *Angeli semper in Domino gau-*
L. var. 97. dent, non in se: malus vero inde est Diabolus, quia non quæ Dei, sed quæ sua
9.9. T. 8. sunt, requisivit. Nulla autem major iniquitas, quam non in Deo, sed in se
p. 293. velle quempiam gloriari.

„ Jam ad rem. Certum est, in innocentiae statu nihil exstitisse, quod
 „ aut Angelis aut hominibus posset vi ejus status superbiam excitare,
 „ quum nullam plane suorum meritorum partem sibi tribuere, sed uni
 „ Deo eorum gloriam tenerentur adscribere. Atqui tamen æquilibrii li-
 „ bertas in eo statui exstabat, & Gratiae Angelis & hominibus ad pia
 „ opera necessariae cum hac æquilibrii libertate optime conveniebat.

„ Explorata igitur falsitatis est, æquilibrii libertatem, quæ Gratiæ necessitatem sumit, ad nihil aliud aptam esse, quam ad excitandam superbiam, & animi demissionem evertendam.

„ Sed en alia ceterarum tuarum similis ratiocinatio. Itaque, inquis, Turnelius alloquens, planissime verum est, tuo æquilibrio æque atque Pe- Pag. 7.
lagiano æquilibrio liberum arbitrium Deo veluti æquare: Duæ potestates sunt, quæ paribus armis pugnant. Deus homini opponere potest vires ejus viribus æquales... sed & homo Deo potest vires opponere gratiæ viribus pares. Addat Deus prioribus suæ gratiæ viribus vires multo majores; homo in sua voluntate, quæ inexhaustum quoddam est armamentarium, alias inveniet æque magnas, validasque, quas illi opponat.

„ Ut vanam hanc declamationem evertam, ad innocentiam statum eam quoque transferre libet. Auderes ne adfirmare in hoc statu, in quo tua secta universa æquilibrii libertatem agnoscit, liberum hominis arbitrium veluti Deo æquatum fuisse? Eo ne temeritatis devenies, ut dicas, Deum & hominem in hoc statu duas potestates fuisse, quæ paribus armis pugnant? Non puderet te divulgare, tunc hominem Deo fortior rem fuisse, & in exhausto suæ voluntatis armamentario vires habuisse æque magnas, ac validas, quas opponeret omnipotenti? Verum si tam impium in modum ratiocinari non audes, qua fronte earundem nos blasphemiarum accusas? Absurdasque, quas tu ipse rejicere cogeris nobis tribuis consecutiones?

„ Bellicas igitur phrasas sepone, teque illis terminis, quos sana postulat theologia circumscribere. Hanc si methodum adhibeas, magnæ hæ verborum ambages, quibus tantopere delectaris, id demum significant in nostris principiis, ut fortis gratia sit, quam Deus homini confert, voluntatem tamen hominis semper facultatem habere proximam, completam, & expeditam ei consentiendi aut dissentiendi; quemadmodum gratia primo homini concessa ejus voluntatem relinquebat plane dominam sequendi, aut rejiciendi illius impulsu: hoc enim (uti jam dixi, atque iterum inculcandum tibi esse video) totum est æquilibrium, quod in statu innocentie Adam habuit, & unum etiam, quod nos pro hoc statu propugnamus. Id porro non opinio quæpiam est, quam tibi liceat aggredi; fidei articulus est, cui Catholicus quisque sese subicere debeat, & pertinet ad substantiam dogmatis, ut Turnelius aiebat, quem adeo inconsulto aggressus es.

„ Atque eo magis mirandum, te hac de re nobis litem intentasse, quod juxta tua principia in eas ipsas, quas nobis exprobrare ausus es absurditates necessario delaberis. Enimvero juxta novæ theologiæ principia, totum hoc negotium duabus delectationibus constat, cælesti, quæ Deum habet auctorem, ac terrestri, quæ ex hominis corruptione proficiscitur. Idem est, ait unus e primoribus tuæ sectæ Theologis, de duabus delectationibus: quod de duobus ponderibus, quæ in balance ponantur. Duæ hæ delectationes mutuo debent se se oppugnare, atque in hac pugna, inquit idem Episcopus, idem addidit, quod in ceteris conflictibus; eam vincere quæ fortior est. Ecce tibi juxta elegantem hanc Mechanicæ ideam corruptum hominem, qui aliqua ratione Deo æquatur, nec solum vires æquales habet, quas Dei viribus

Mirap.
censis E-
piscopus
Defensio
de la
Grace
efficace
p. 295.
ib. p. 260.

„ oppugnat, sed sæpius validioribus præstat, & Deum ipsum vincit;
 „ Ubi ergo crimen nostrum? qui hominis voluntati multo minus tri-
 „ buimus, quam quod ejus cupiditati tu cum tuis tribuere non ve-
 „ reris?

„ Nec plus proficies, hominem considerans cum dæmone conflictan-
 „ tem. Ferre nequis a nobis adfirmari, *nullam esse tentationem quam is*
 „ *vincere non possit, nullam vel violentissimum adfectum quem cohibere neque-*
 „ *at.* Jure hanc doctrinam redargueres, si id hominem ex se se posse,
 „ sine superno auxilio, doceremus. At hanc in homine facultatem ita
 „ agnoscimus, ut cum S. Augustino fateamur, nullam hanc fore fa-
 „ cultatem, nisi eam Deus largiretur. Nullam esse tentationem credi-
 „ mus, quam superare nequeamus, scimus enim servire nos Deo fide-
 „ li, qui non feret tentari nos supra nostras vires. Verbo dicimus
 „ posse nos omnia, sed quemadmodum agebat Apostolus, *in eo qui nos*
 „ *confortat.*

„ Hæc sententia purioribus Religionis luminibus adeo conformis est,
 „ ut quo Fideles omnem tui systematis horrorem celes, nec eorum pie-
 „ tatem in te concites, fatearis generatim necesse sit, in omnibus ho-
 „ minibus *veram potentiam activam* vincendorum, qui violenti incensique
 „ maxime sint affectuum æque atque exercendarum, quæ maxime he-
 „ roicæ sint, ac supernæ, virtutum; idque sine ulla Gratia, ulloque
 „ ex parte Dei adjutorio, tum quia nos defendimus, hominem hæc
 „ omnia posse cum Gratiæ auxilio, quo Deus ex sua solum misericor-
 „ dia eum munire non detrectet: ex nobis quæris, *an credamus, posse*
 „ *quempiam christianum esse, quin hanc doctrinam horreat?* Sine quæso, ut
 „ vicissim ego ex te quæram, an qui vel minima rationis scintilla de-
 „ stitutus non sit, hanc nobis quæstionem serio movere possit?

„ Quod te magis urit multoque *magis paradoxum* tibi videtur, illud
 „ est, *magnas hæc vires*, quas gratia confert ad *obstendum concupiscen-*
 „ *tiae*, non in justis solum extare debere, sed in omnibus generatim hominibus
 „ *justis & peccatoribus, fidelibus & infidelibus, Atheis, Idololâtris, Mabo-*
 „ *metanis, ac peccatoribus maxime abominandis, atque obduratis;* seu, ut in
 „ clariore lumine quæstionis status collocetur, infideles ipsos, Atheos,
 „ peccatores, maxime abominandos, atque obduratos posse etiam me-
 „ diate aut immediate converti, vitare peccata in quæ labuntur, &
 „ quibus tenentur, præcepta implere, hæcque omnia eos posse gratiæ,
 „ quam illis misericordiarum Deus pro sua bonitate non denegat, au-
 „ xilio.

„ Hæc doctrina est, quam Turnelius vere defendit, quamque tui ve-
 „ luti Pelagianam traducere audes. Verum præsumptus hic Pelagianis-
 „ mus nunc primum in Ecclesiam invectus non est; nam duobus abhinc
 „ fere sæculis Calvinus eundem Catholicis exprobrabat, atque Eccle-
 „ siæ Romanæ Theologos in hæreticorum censu enumerabat, quod que-
 „ madmodum hodieque nos, Dei gratiam omnibus hominibus dari do-
 „ cerent. Qua in re audi quid celebris Tridentini Concilii Theologus
 „ hæresiarchæ responderit! *Sit ut lubet, sinus nos phrænetici ... sinus di-*
 „ *vinæ gratiæ expositores, modo id crimen nobis commune sit cum antiquis Pro-*
 „ *phetis, cum Apostolorum majestate, cum universa sanctorum multitudine u-*
 „ *trius-*

„ trinsque Ecclesiæ, veteris scilicet ac novæ, Gratiæ & Latiniæ. Utrum magis præoptandum nobis cum his recensitis nos male audire a Calvino, an bene nobis esse cum ista sua maledicentia?

„ Redis semper ad obduratos, ad infideles, ad Atheos. Hi sunt dilectæ acies, quas in campum adducis, nobisque opponere non cessas. Verum perpende, obsecro te, hosce obduratos, hosce infideles, hosce atheos non esse dæmones, sed homines Jesu Christi sanguine redemptos, de quorum salute, dum in terris degunt, desperare nobis non licet. Si Deus, ut fumis, eos plane defereret, illisque peccata, quæ desertionis hujus necessariæ consecutiones essent, vitio verteret, eorum conditio multo damnatorum sorte molestior esset, atque funestior. Nam hi id saltem habent commodi, quod malum quod vitare non possunt perpetrantes suas penas minime augent; contra Deus illos in terris eo relinqueret, ut sua scelera multiplicarent, suppliciumque sibi augerent.

„ Horres gratiam sufficientem dici oblatam generatim omnibus hominibus, minime exceptis barbaris, Mahometanis, infidelibus & atheis. At quo jure omni divinæ Justitiæ rigori illos inclementer subjicis, cum Deus ipse misericordiæ suæ sinum eis aperiat? Divulgamus, Infideles Tim. 2.4 & Barbaros divinæ Gratiæ participes esse, quoniam ex Apostolo accepimus, Deum velle omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Atheos ab hoc beneficio non excludimus, nec peccatores magis abominandos, atque obduratissimos, Deus enim ipse nobis testificatur, se nolle mortem impii, sed magis ut convertatur & vivat. Exech. 18. 23. Paucis; justum implerem volumen, si omnes veteris ac novi Testamenti locos colligere vellem, in quibus Deus maximos peccatores urget atque sollicitat, ut convertantur, manumque extendit, ut eos elevet.

„ Id tibi videtur horribilis quidam Molinismus, qui Pelagii æquilibrium instauret. At jactatus hic Molinismus evidenter traditur ab omnibus antiquis Patribus, nominatim a SS. Chrysostomo & Ambrosio, qui docent Gratiæ Dei non minus generatim diffundi, quam solis lucem. Quod fortasse magis miraberis, illud est, hanc doctrinam, quæ adeo Pelagiana tibi videtur, ipsissimam esse S. Augustini doctrinam. Ita est: S. Augustino persuasum fuit, vel maximos peccatores habere mediante gratia potestatem mediatam vel immediatam cohibendi violentos affectus quibus in crimen pertrahuntur. Nec equidem scio, an infensissimus licet sis hujus doctrinæ hostis, aliam posesses tuis barbaris, tuis infidelibus, & tuis Atheis tradere, si ad eos convertendos operam animumque adjiceres, nec tunc teneri te crederes, quemadmodum Minister Juræus, ad Pelagianam cooptandam prædicationem?

„ Ut ut est, audi Augustinum, qui Pelagianus certe non erat, & ex ejus lectionibus proficere stude. Non exhibeas, inquit, membra tua, arma iniquitatis peccato. Dedit tibi Deus potestatem per spiritum tuum, ut membra tua teneas. Quid facit libido? Surgere novit, vincere non novit. His verbis S. Doctor omnes generatim homines hortatur ut suos affectus coerceant, eis significans, inesse ipsis potestatem illos vincen-

- „ di , hancque potestatem a Deo proficisci , qui eam nulli de-
 „ negat.
- Ibid. c. 5.* „ Noli ergo , pergit idem Pater , visui quando pagnas . . . intus intra
n. 8. „ te ipsum caro concupiscit adversus spiritum . SI NON CONCUPISCIT
 „ ET SPIRITUS ADVERSUS CARNEM , FAC ADULTERIUM . Si
 „ autem spiritus concupiscit adversus carnem , luctam video , victum non vi-
 „ deo . Pugna est . . . sed delectat adulterium : contradicatur , resistatur , re-
 „ pugnetur . Deus tuus est in te , spiritus bonus datus est tibi .
 „ Vides , Augustinum semper fumere , homini tentato inesse vires suf-
 „ ficientes vincendæ validissimæ cuique tentationi . Ut ei ad vincen-
 „ dum animos addat , non illum monet , habere ipsum ex se se veram
 „ potestatem activam resistendi tentationi ; ait , hanc potestatem esse ex
 „ gratia , quam Deus intra ipsum semper præsens largitur . Certus
 „ autem nunquam hoc auxilium deesse S. Doctor adfirmat : si non con-
 „ cupiscit & spiritus adversus carnem , fac adulterium ; fere ut Propheta
 „ Israelitis ajebat : si autem Baal , sequimini illum .
- 3. Reg.* „ Velles ut non barbaris solum , infidelibus & Atheis , sed justis ipsis ,
18. 21. „ qui habuntur , indiceremus , non habuisse illos majorem tentationis
 „ vincendæ potestatem , quam sine navigio navigare , sine lingua loqui , si-
 „ ne pedibus ambulare quis possit ; Augustinus contra negat , quemquam
 „ suam impotentiam prætexere posse ; sic enim peccatorem alloquitur ,
in Ps. 40. „ quem Paralyticus triginta & octo annorum adumbrabat : ne dicas ,
n. 5. „ non possum tenere & portare , & frænare carnem meam : ADJUVARIS ,
 „ UT POSSIS . . . Paralyticus intus erat : ADEST qui dicat tibi : tollere
 „ grabatum tuum & ambula . Non vult Augustinus , ut peccator a vehe-
 „ mentissimis quibusque affectibus exagitatus dicat : non possum resistere ;
 „ non quod habeat veram potentiam activam in suo libero arbitrio , qua-
 „ cum nihil potest ; non quod gratias , quas Deus illi non conferre de-
 „ crevit , nec ipse petere potest , accipere posset ; sed quia Deus reapse
 „ illum adjuvat , & auxilio adjuvat gratiæ , quæ resistendi potestatem
 „ suppeditat : adjuvaris ut possis .
- „ Possem innumeras ejusmodi sententias recitare , nisi timerem , ne
 „ molestus tibi essem ; sed ut maxime velim tuo tædio parcere , unam
 „ tamen aut alteram feras ut heic reddam , in quibus juxta tuam de
 „ Molinismo & Pelagianismo opinionem S. Doctor videri tibi debet
 „ Molinista maximus , maximus Pelagianus . Cum per Dei adjutorium in
 „ potestate tua sit ; utrum consentias diabolo ; quare non magis Deo , quam ipsi
 „ obtemperare deliberas ? SI ENIM SOLUS DIABOLUS DARET CON-
 „ SILIUM , ET DEUS TACERET , HABERES QUOD EXCUSARE
 „ POSSES . Cum vero Christus conscientia tua tibi contradicat , & per divi-
 „ nas Scripturas audias in Ecclesia , quod non debeas facere malum ; quare e-
 „ ligis mortem , & deseris vitam ? . . . Rogo ego vos , Fratres charissimi ,
 „ quare Satanas seducit ad peccandum cum POSUERIT HOMINI IN SUA
 „ POTESTATE NON CONSENTIRE SATANÆ ? Est enim a dextris
 „ quodammodo præcipiens Deus , a sinistris seducens Satanas , homo in medio
 „ constitutus . Cor suum quid inclinat ad diabolum ? Quare non potius erigat
 „ ad Deum ? Non enim diabolus cogendo , sed suadendo nocet , nec extorquet a
 „ nobis consensum , sed petit . Nos diabolum non adjuvamus , & vincimus .

„ Dat quidem ille consilium, sed Deo auxiliante, nostrum est eligere vel re- hom. 12. ex 5. nunt.
 „ pudiare quod suggerit. in ap- pendic. serm. 12. n. 3.

„ Nescius non sum in postrema Augustinianorum operum editione, in ap- pendic. serm. 12. n. 3.
 „ duodecimam hanc homiliam in *Appendicem* fuisse rejectam. Sed pri-
 „ mo eorum qui istam editionem curarunt, iudicio subscribere minime
 „ tenemur, ac jus nobis est priorum editionum sequendarum. Deinde
 „ illi ipsi, qui hanc homiliam S. Augustini non esse censent, eam S.
 „ Casario Arelatensi tribuunt, qui in Pelagianismi suspicionem venire
 „ nequit, cum ex iis fuerit, qui in secundo Arausicano Concilio, cui
 „ præerat, in abolendis hujus hæresis reliquiis maxime adlaborarunt.
 „ Tandem iidem Editores fateri coguntur, *doctrinam* hujus homiliæ fe-
 „ re *Augustinianam* esse. Et quamvis hæc vocula fere possit iis, quibus
 „ quidquid in illa homilia continetur, non omnino arrideat, aliquod
 „ subterfugium parare; dubitari tamen nequit, quin quæ nuper recita-
 „ vi, doctrinam Augustinianam exhibeant, cum S. Doctor idem, ac
 „ iisdem pene verbis doceat in libris, qui sine controversia eum habent
 „ auctorem.

„ Satis mihi erit adferre quæ in Psalmum 92. scribit, ubi ita illos in Ps. 91. n. 3. qui- bus simi- lia ha- bet Ser. 278. c. 2. n. 3.
 „ refellit qui sua peccata dæmoni adscribunt, quasi *Satanas* habeat pote-
 „ statem cogendi. *Astutiam* suadendi habet; sed si *Satanas* loqueretur, & tace-
 „ ret Deus, haberes unde te excusares. *Modo aures tuæ posite sunt inter mo-
 „ nentem Deum, & suggerentem serpentem: Quare huc flectuntur, hinc aver-*
 „ *tuntur. Non cessat Satanus suadere malum. Sed nec Deus cessat admonere*
 „ *bonum. Satanus autem non cogit invitum. In tua potestate est consentire vel*
 „ *non consentire.*

„ En tibi Augustinum qui tecum sumit *hominem cum dæmone luctantem*,
 „ disertis tamen verbis id docet, quod tibi videtur plane Molinisticum
 „ ac Pelagianum, nullam scilicet *tentationem* esse quam ille vincere nequeat,
 „ *affectum* nullum, quem cohibere non possit, non per *veram potentiam* *acti-*
 „ *vam* a libero arbitrio indivisam, atque ab omni gratia indepeden-
 „ tem, sed ex auxilio gratiæ, quæ ipsi facultatem confert bonum aut
 „ malum eligendi, consentiendi *tentationi* aut eidem dissentiendi. Num-
 „ quam cessat Dæmon nos adgredi; sed ne Deus quidem, Augustino
 „ auctore, cessat suum auxilium impertiri. Cum homo in hoc rerum
 „ statu sumitur, jure ex eo quæritur cum Augustino: cur obedire re-
 „ nuis Deo jubente, & seducentem dæmonem audis? At ita ne loqui
 „ tibi tua principia confectanti serio licet? nec ille tibi merito respon-
 „ deat: meæ miseriæ inhumanus insultas, cum ex me sciscitaris, cur
 „ Deo potius quam Dæmoni non obediam? Nonne doces me in hoc
 „ meo obdurationis statu nullam vel exiguam habere gratiæ scintillam
 „ quæ tentatori obstitam, ac *tentationem* vincam? Nonne idem doces
 „ cum omni tua *potentia activa*, sine gratia atque ea efficaci, & gradibus
 „ superiore nec repellere *tentatorem*, nec vinci *tentationem* magis posse
 „ quam sine navigio navigare, sine voce loqui, & sine pedibus ambulare quis
 „ valeat? Sine ergo Molinistas ac Pelagianos hujusmodi quæstionibus
 „ indulgere, neque a me postulato, ut illecebras vincam, quas in hi-
 „ sce meis circumstantiis vincere mihi impossibile est.

„ Tandem ne te diutius S. Augustini auctoritate fatigem, indubium
Tournely de Gratia, Tom. III. Pars I. Bb 3 „ est

- est S. Doctoris axioma, rationis & Religionis ductui plane consentaneum ab omnibus omnium Catholicorum Theologis cooptatum, neminem (quo nomine tui quoque infideles, obdurati, athei comprehenduntur) peccare in eo quod caveri non potest. Atqui omnes tui infideles, tui obdurati, tui athei, certissime peccant, tentationi consentientes; nec tu ipse hac de re dubitas. Eam ergo vincere possunt, idque possunt gratiæ auxilio, quo fit ut possint quodque ipsis Deus impertitur, quemadmodum eodem loco S. Augustinus docet, ac toties alibi tradidit. Sine, ut hic duos proferam veteres S. Augustini discipulos, qui eandem, quam tantopere horres, doctrinam clarissime docuerunt. Evidentissime, inquit Paulus Orosius, declaratum est, *ne mini hominum deesse Dei adjutorium, præsertim cum & seductor insistat, insit infirmitas*. Si nemini hominum cum dæmone confligenti & ab affectibus ad malum compulso deest Dei adjutorium, non ergo illo privantur tui illi infideles, tui illi obdurati, tui illi athei, dum iidem angustiis premuntur. Hoc illud est, quod Paulus Orosius indubitatum, & evidentissime declaratum retur.
- 1.2.c.16. S. Prosper, aut quisquis alius est auctor librorum de vocatione gentium postquam quæ ratione in nobis gratia agat, exposuit, addit: *Quæ opitulatio per innumeros modos sive occultos sive manifestos OMNIBUS ADHIBETUR: & quod a multis recusat, ipsorum est nequitia, quod autem a multis suspicitur, & gratiæ est divinæ, & voluntatis humanæ*. En iterum gratiam, quæ omnibus generatim hominibus confertur, ab antiquissimo & fidissimo inter Augustini discipulos traditam. Quid igitur tunc sectæ? quid tibi in mentem venit quærere, an qui illam tueatur, possit esse Christianus?
- Pag. 6. Quo porro pudore ut illam in invidiam voces, illis tantummodo quos Molinæ discipulos appellare tibi libet, eam tribuis, cum palam sit, traditam illam fuisse, atque etiamnum constanter tradi in omnibus Catholicis Scholis? Mihi non vacat epistolam scribenti omnes hosce Theologos per censere; ut tamen te confundam, necesse saltem est ut aliquos proferam pro ceteris testimonium laturos, malamque tuæ sectæ universæ fidem, & affrontem in mentiendi impudentiam omnibus confirmatum.
- ad qu. 111. c. 5. Audi quid centum ac viginti ante annos apud Sorbonam docuerit celebris Gammæhus. *Gratia sufficiens prædicto modo sumpta nemini prorsus denegatur, sed datur revera omnibus, cujuscumque sortis, status, conditionis fuerint, nec solum electis, sed etiam reprobis*. Hæc conclusio est contra Calvinum. Conclusionem sequente idem docet de maximis peccatoribus, ut ut Juda & Pharaone peiores essent.
- concl. 2. Duvallio eadem sententia fuit quod spectat ad obduratos, hancque adfert rationem, quia si obdurati auxilium sufficiens non haberent, sequeretur ipsos post suam obdurationem nulla amplius peccata committere... hoc autem absurdissimum est.
- Tract. de Grat. c. 7. concl. 2. Marius Scribonius, quem tanti faciebat Cardinalis Perronius ait: *hæretici itaque, Neoterici maxime, impugnant hanc sufficientis gratiæ collationem, ac penitus eam e medio tollere conantur, ut Lutherus, Calvinus, alii que eorum affectu*... unde CATHOLICORUM OMNIUM COETUS
- disp. de Gratia. q. 9.

„ AFFIRMAT, OMNIBUS HOMINIBUS PRO LOCO ET TEMPORE
 „ SUFFICIENS AUXILIUM DEI NON DESSE. Addit eodem loco,
 „ se asserere cum Sancta Matre Ecclesia (gratiam) omnibus sufficienter dari,
 „ atque id ob hanc ipsi cum aliis Theologis communem rationem,
 „ quod Divinæ justitiæ non sit, homines damnare, quod præcepta vio-
 „ larint, quæ servare minime potuerint.

„ Si quam sententiam oppugnās ea Pelagianismo, uti contendis, in-
 „ fecta est, fuerit, necesse est, hic Pelagianismus universæ Ecclesiæ Ro-
 „ manæ, eumque illi jure optimo Lutherus & Calvinus exprobrarint;
 „ vides enim ex Scribonii testimonio, non peculiarem unam Scholam
 „ fuisse, sed Catholicos omnes qui illum tuerentur. Quare doctusquo-
 „ que Antuerpiensis Episcopus Johannes Malderus id ait *apud Hispanos*,
 „ & ubique in Christianis Academiis hodie receptum esse.

*in l. 2.
 q. III. n.
 3. dub. 4.*

„ Quamobrem satis mirari non possumus tuam in hac oppugnanda
 „ sententia audaciam, quasi ab illis solum quos *Molinistas* vocas, ea
 „ defenderetur. Verum qui factum fuit ut sperares persuasurum te le-
 „ ctoribus tam apertam falsitatem? Notum est exploratumque inter Ca-
 „ tholicas scholas nullam fuisse quæ magis Molinæ adversaretur, quam
 „ Thomistica. Verum in hac re Thomistis cum Molinistis apprimè con-
 „ venit. Hoc docet celebris Dominicus Bannez primus, atque infensis-
 „ simus Molinæ adversarius. *Quotiescumque inquit aliquis peccat speciale pec-*
 „ *catum contra supernaturale præceptum, vel fidei vel poenitentiae, vel alterius*
 „ *supernaturalis virtutis, NECESSE EST ut ille de facto receperit aliquam di-*
 „ *vinam inspirationem illuminantis Dei aut vocantis, aut invitantis ad fidem vel*
 „ *poenitentiam. Hæc conclusio asseritur a nobis CERTA SECUNDUM FIDEM.*
 „ *quia nemo peccat propterea quod non facit, quod facere non potest. Sed homo*
 „ *cui nihil aliud datum est, quam quod ad naturam humanam pertinet, non ha-*
 „ *bet unde possit cognoscere vel operari supra naturam. Ergo non peccaret non*
 „ *operando aliquid supernaturale.*

*in l. 1. p.
 l. 23. n.
 3. dub.
 3. concl.*

„ Hujus Theologi conclusio generalior esse non posset. Omnes ea ca-
 „ sus spectat, in quibus supernum præceptum obligat, & homo peccat
 „ illud non servans. Omnes illa complectitur, qui fidem non habent,
 „ atque adde tuos illos infideles, barbaros, Mahometanos, Atheos, omnes qui
 „ peccant poenitentiam non agentes, atque adeo peccatores maxime abo-
 „ minabiles, & obduratos. Omnes hi non peccarent præceptum superna-
 „ turale violantes, si reapse non recepissent gratiam supernam, qua
 „ possent illud implere. Putasne Bannezium posse inter Christianos nume-
 „ rari, Bannezium, inquam, qui tam abest ut hanc doctrinam horreat,
 „ ut potius eam certam adfirmet secundum fidem?

„ Idem, & majore quadam verborum vi tradit celebris Bartholo-
 „ meus Medina cui Seraphinus Cavalli universi ordinis Generalis in vir-
 „ tute sanctæ obedientiæ præcepit, ut suas in lib. 2. Divi Thomæ au-
 „ reas expositiones quantocyus ederet. Idipsum docet clarissimus Alva-
 „ rez, quem universus S. Dominici Ordo Jesuitis opposuit in Congre-
 „ gationibus de auxiliis. Idem ait Gonzalez de Albeda, quem tot elo-
 „ giis Mirapicensis Episcopus cumulavit, etsi ut tibi constat eum uti
 „ Christianum habere non debes. Idem docet Cabezudo, cujus verbare-
 „ citanda omnino sunt. *Fidelis est: ita ut oppositum sit HÆRESIS MANI-*

*in l. 2. q.
 109. n.
 10. in
 quest. in
 cid.
 Disp. 71.
 n. 12.
 Disp. 11.
 n. 5.*

- enl. p. q. „ FESTA, quod omnis homo, dum est in via, & compos rationis, potest, sim-
 13. disp. „ pliciter loquendo, pœnitentiam agere de peccatis; atque adeo quod omnibus dan-
 77. sect. „ tur auxilia sufficientia, ut possint pœnitere. Sed ne singulorum sententias
 3. n. 18. „ reddam, unum addo, qui plurium instar erit, ut ceterorum mentem
 24. 27. „ exprimet. Is est celebris Ledesma. Ait ille: Dico 3. auxilium sufficiens,
 in 1. 2. q. „ intrinsecum, necessarium ad vitanda peccata datur omnibus hominibus pro tem-
 88. a. 1. „ pore, quo peccarent, si non vitarent peccata. Similiter datur auxilium neces-
 concl. 1. „ sarium intrinsecum ad implenda præcepta pro tempore quo obligant. Hoc
 De auxi- „ dictum est certissimum inter Theologos, & illud docent omnes Discipuli divi
 liis. ar. „ Thomæ,
 14. pag. „
 332. col. „
 8. „ Ceterum Ledesma id ad maxime scelestos, obduratosque peccatores exten-
 „ dit, qui juxta ejus sententiam non peccarunt præcepta violantes, si
 „ auxilio destituerentur intrinseco & sufficienti, quo fieret, ut implere
 ibid. p. „ illa possent. Quilibet peccator, QUANTUMLIBET INDURATUS, pec-
 333. „ cat non implendo præcepta, tempore quo obligant. Ergo habet auxilium in-
 „ trinsecum sufficiens, quia alias non peccaret. Insuper si quid rei sit hoc-
 ibid. ar. „ ce sufficiens auxilium quærat, respondet Ledesma: Certissimum est
 11. pag. „ auxilium sufficiens, vel quod dicitur sufficiens, vere & proprie, & in omni
 234. „ rigore esse sufficiens.
 „ Joannes de S. Thoma alter Thomista celebris ait, gratiam suffi-
 „ cientem quæ nemini reprobato negatur quantumlibet obæcato, & ob-
 „ durato, dare debere facultatem proximam, & proportionatam ad operan-
 in 1. p. „ dum. Ceteri ajunt, conferre illam potentiam proximam, completam,
 T. 2. q. „ & expeditam.
 23. a. 3. „
 n. 27. p. „ Jamvero quære quamdiu libet, an possit quis Christianus esse, neque
 419. „ hanc horrere doctrinam? dic ad ravim usque Pelagianorum æquilibrium
 „ instaurari ab eo qui Barbaris; Mahometanis, obduratis, & Atheis, gra-
 „ tiam concedat dantem illis mediatam saltem facultatem Dæmoni re-
 „ sistendi, affectuum coercendorum, & præceptorum quo tempore illis ur-
 „ gentur, implendorum: respondebimus, cum hac in re nobis conve-
 „ nit cum omnibus antiquis Patribus Græcis & Latinis, cum S. Au-
 „ gustino, atque omnibus veteribus ejus discipulis, cum omnibus ve-
 „ tustioribus Polemicis disputatoribus, omnibusque Theologis varia-
 „ rum scholarum, quæ in Ecclesia magis celebrantur, nos malle Pelagia-
 „ nos audire cum tot summis viris, quam tecum tuisque Christianis Ca-
 „ tholicos esse.
 „ Ut omnia, quæ ad refellendam æquilibrii libertatem adhibes, ar-
 „ gumenta evertam, id unum jam restat, ut artificium quoddam de-
 „ tegam tibi per familiare cui pleræque tuæ ratiocinationes maxime ni-
 „ tuntur. Illud est, sumi a te fere ubique, Turnelium, & Catholicos,
 „ quorum ille sententiam explicat, & sequitur, docere, hominem ut li-
 „ ber sit, necessario debere semper habere præsentem immediatam fa-
 „ cultatem implendorum, quæ urgeant, præceptorum, vincendarumque
 „ a quibus oppugnetur, tentationum. Porro eo magis mirandum est
 „ te tam fluxo, ac præcipiti fundamento tua omnia argumenta super-
 „ struxisse, quod tu ipse ejus fallitatem agnoscis.
 Pag. 18. „ Non dissimulabo, inquis Turnelium alloquens, quod animadvertis, tuam
 „ sententiam non esse, gratiam æquilibrii dare semper potentiam immediatam.

implendi opera difficilia, quam Deus præcipit; sed te velle, dare illam salutem mediatam facultatem, qua implorari possit uberius auxilium necessarium ad bonum faciendum. Videris, pergis, in hac distinctione tuæ causæ summam collocare, dolesque, libelli supplicis auctorem eam non animadvertisse.

Sed quoniam optime noveras, Turnelium in ea distinctione causæ suæ summam ponere, æquitatis erat, ut in illa refellenda sisteres, nec epistolam tuam innumeris argumentis infarcires, quæ hac distinctione sumpta plane ridicula sunt. Id nunc ad ostendendum adgre-

dior, filum tuæ ratiocinationis retexens.
 Contendis, in nostra sententia, ut minima sumatur gratia ex quo il- Pag. 8.
 la æquilibrium instaurat, voluntatem habere vires æquales & proportionatas quibuscumque viribus omnis, quæ illam invadere possit, tentationis. Verum id esset, si sumeretur, æquilibrium immediatum necessarium esse; sed ubi hoc non sumitur, tuum argumentum per se ruit, nec perstare amplius potest.

Quidquid præcepti habet illa, pergis, vel ex hoc in ejus plena potestate, Ibid.
 est. Id unum addendum tibi fuerat, hoc de potestate mediata & im-
 mediata intelligendum esse; tum enim vero vel ipsi minus eruditi a- Ibid.
 madvertissent, manifestam a te falsitatem proferri, dum continenter
 addis, absque novo auxilio nullum esse peccatum, quod vitare illa non pos- Ibid.
 sit suis viribus PRÆSENTIBUS, nullam virtutem quam exercere nequeat,
 nullam perfectionem ad quam pertingere non valeat; idque quin quidquam
 addi debeat gratiæ æquilibrium, & viribus præsentibus, quas ex hac sumit.

Absurdus illud est, huc in scenam trahere silvestres homines brutis
 simillimos, idololatrias magis obduratos, Atheos, qui Dei memoriam in cor-
 dibus suis plane extinxerint, & contendere ut facis, istos omnes cum fi-
 delibus ipsisque Justis paris esse conditionis, atque in eorum facultate æque
 esse, ac facultate quidem plene perfecta, & expedita, ut omnes affectus cōhibeant,
 justii sint ac temperantes, charitate invicem præstent, ac justitiam præterea
 perfectissime exerceant. Sine quæso, ut libere dicam: inepta isthæc de-
 clamatio se se ipsa refellit, nec ullum meretur responsum. Quid?
 quia Barbari potentiam habent mediatam aut immediatam affectibus
 suis obstitendi, & præcepta naturalia sibi cognita implendi: vis, ut
 ejusdem conditoris sint ejusque fidelis & justii? & quia eos posse defendi-
 mus bona aliqua opera moralia, & ordinis pure naturalis agere, hinc
 fieri confirmas, ut habeant facultatem plenam, perfectam, & expeditam
 exercenda perfectissima justitia? Quod sumimus, Barbaros & idololatrias
 habere per gratiam facultatem mediatam aut immediatam vitandi quæ
 admittunt peccata, efficitne habere illos actu habitus fidei, spei & cha-
 ritatis, illustrari illos Evangelii luce, tam felices illos esse, ut filii
 sint Dei & Ecclesiæ? Quæ omnia cum illis desint, an non satis ob-
 stant, quominus ejusdem sint conditionis, ejusque fideles & Justii?

Eadem ratione constat quantæ dementiæ sit tecum, & cum tuæ sectæ
 primoribus affirmare, ex æquilibrii principio suapte sponte sequi, fieri
 posse, ut ingentes populi sine mediatoris fide, sine Jesu Christi cognitione,
 sine Christianæ Religionis auxilio ad veram justitiam æternamque salutem per-
 veniant. Jure ais; hanc consecutionem impietatis plenam esse atque insa-
 niæ; verum necesse est præconceptis opinionibus eum plane occupari,

qui

„ qui tecum addat, in nostro systemate nobis difficillimum esse illam evi-
 „ tare. Nam quod ex doctrina quam oppugnās, ab omnibus, uti osten-
 „ di, Catholicis Academiis defensam, sequitur, illud demum est, si Bar-
 „ bari illi atque infideles gratiæ, quæ ipsis facultatem confert peccata
 „ vitandi, & cognita naturalis legis præcepta implendi, diligenter re-
 „ sponderent, Deum ipsis uberiores gratias largiturum, quæ tandem
 „ eos ad Christi fidem deducerent, & viam illis panderent ad veram ju-
 „ stitiam, æternamque salutem perveniendi.

De verit.
 9. 14. a.
 11. ad
 primum.
 „ Equidem certus sum, hanc doctrinam ne ita quidem explicatam
 „ tibi probatum iri; sed illa conceptis verbis a S. Thoma traditur.
 „ Hoc pertinet ad divinam providentiam, ut cuilibet provideat de necessariis
 „ ad salutem, dummodo ex parte ejus non impediatur. Et ideo si aliquis nu-
 „ tritus in sylvis inter lupos, ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu
 „ boni & fuga mali, certissime est tenendum, quod ei vel per internam inspi-
 „ rationem revelaret ea quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fi-
 „ dei prædicatorem dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium.

„ In his S. Thomæ verbis videmus quidem, Barbaris & infidelibus
 „ gratiam dari a Deo qua vitare peccata possint, & bonum a rationis
 „ lumine præmonstratum exercere, & si utrumque præstarent, Deum
 „ miracula quoque patraturum, ut ad fidem illos adduceret, sed non-
 „ dum fuisse quemquam crediderim adeo iniquum, ut hinc arguerit,
 „ quemadmodum sex tui Episcopi ajunt, in S. Thomæ principiis fieri
 „ posse, ut ingentes populi sine Mediatoris fide, sine Jesu Christi cognitione,
 „ sine Christianæ Religionis subsidio ad veram justitiam æternamque salutem
 „ pertingant.

„ Existimare quis posset, novi aliquid a te proponi, cum ais, virtu-
 „ tem gratiæ æquilibrii peculiari dignam esse animadversione; hæc tamen pe-
 „ culiaris animadversio nihil nisi inutilem continet repetitionem eorum,
 „ quæ centies dixistis; redis enim ad hanc gratiam dantem posse, om-
 „ nibusque concessam hominibus. Ferre non potes hanc virtutem gratiæ
 „ sufficienti tribui, tui enim systematis cardo est, ac capitale princi-
 „ pium, sine efficaci gratia nec malum vitari, nec bonum posse patra-
 „ ri. Verum ut tuæ sectæ blandiamur, admitteremus principium, quod
 „ hæresim in prima Jansenii propositione damnatam, ab universa Sor-
 „ bonica facultate veluti hæreticam in Arnaldo notatam, atque ab ip-
 „ so Cardinale Noaillo in Auctore expositionis fidei eadem censura con-
 „ fixam evidentissime continet?

„ At si omnibus hominibus gratia confertur, qua possunt malum vi-
 „ tare & bonum operari, frustra ergo in mundum Christus venit. Et
 „ hæc una est ex tuis ratiocinationibus, tuarum scilicet peculiarium ani-
 „ madversionum fructus, atque aciei ingenii tui argumentum luculentis-
 „ simum. Quis unquam existimasset, inquit, Divinum servatorem, dum
 „ mundum liberaturus advenit, mundum invenisse jam liberatum? At quis
 „ cogitasset unquam, hominem, qui Theologum se jactat, ita ratioci-
 „ cinaturum? Cur quæso Christus debuit mundum invenire jam liberatum?
 „ Hæc una adferri causa potest, quia ante ejus adventum Deus ho-
 „ minibus gratias largiebatur dantes posse malum vitare & bonum a-
 „ gere: verum nonne hæc gratiæ pretium erant Sanguinis ab eo ef-
 „ fun-

fundendi, quemadmodum quas nunc accipimus, ex fructus sunt sanguinis ab illo effusi?

„Quei non animadvertisti, ineptam hanc exclamationem, si quod fundamentum haberet, in tuo æque atque in nostro systemate habere locum posse? Nam demum defendis ipse, omnes prædestinatos, qui ab Adam usque ad Christum vixerunt, accepisse non solum gratias sufficientes, sed etiam efficacissimas, quæ invincibiliter illos eo deduxerunt, ut ad veram justitiam æternamque salutem pervenirent. Doces insuper cum Janfenio & Quefnello, prædestinatos solos esse, ad quos a manu Angeli exterminatoris in æternum liberandos Jesus venerit. Possem ergo tuo exemplo exclamare: Quis umquam existimasset, Divinum Servatorem, dum ad liberandum mundum prædestinatum venit, invenisse hunc mundum prædestinatum jam plane liberatum?

„Invenis præterea in gratiæ, quæ æquilibrium confert, natura aliud argumentum quo a nostro systemate detenearis, illudque ea in re Pelagiano ipso deterius demonstrat. Quod de doctrina a nobis defensa tam atrox ferre judicium impellit, illud est, Julianum hæreticum non agnovisse neque originale peccatum, nec vulnus, quod naturæ hoc peccatum intulit, admisisse tamen eadem omnia auxilia, quæ nos defendimus: Nullum, inquis, excludebat, modo æquilibrium stet. Tali semper moderamine adhibentur, ut nunquam arbitrium loco pellant. Respondeo, omnia quæ Julianus agnoscebat auxilio ad legem & doctrinam redacta fuisse, neque illum agnovisse umquam interioris gratiæ, quæ voluntatem immediate ageret, necessitatem. Docet id S. Aug. toties in libro de Gratia Christi, ut in dubium revocari non possit. Julianus ceterique Pelagiani ad hanc gratiam, quæ voluntatem immediate ageret, una hac de causa rejiciebant, quod meruerent, ut optime ipse animadvertisti, ne æquilibrium vis inferretur. Jam vero (quod in prima jam Epistola dixisse me memini) S. Aug. Juliano non respondit hoc æquilibrium, quod ipsi cordi tantopere erat, absurdum esse perniciosum, insaniam plenum, & impietatis; contra bono illum animo esse jubet, monetque nihil a gratia huic æquilibrium timendum; tantum enim abest, ut illud gratia destruat ut potius ad illud instaurandum detur: ut in locum suum redeat, liberant. Compertum igitur est, & Julianum gratiam non admisisse, quæ voluntatem immediate ageret, & hanc gratiam, quam ut ille admitteret S. Aug. urgebat, æquilibrium, quod hæreticus servare studebat, non esse contrariam.

Ibid.

Pag. 11.

Ibid.

L 3. op.

Imp. c.

114.

„Mirandum igitur maxime est, a tenos Pelagianis hic adjungi, postquam agnoveras quod unum ab his hæreticis nos distinguit, illud esse quod juxta illos hæ vires proportionate sunt in natura, quum nobis illas libeat ex ne- scio qua gratia repetere, quam sufficientem vocamus. Quare huic accusationi non admodum fidere ne ipse quidem videris, quoniam paullo post eo te redigis, ut dicas, ubi vellemus hac in re cavillari, saltem indubium esse gratias a nobis in Barbaris & infidelibus admittas nihil habere commune cum gratia medicinali, & liberatrice, quam S. Aug. docuit, & in caritate ubique constituit, nec admittere licet in hominibus Dei cognitione destitutis, quemadmodum Pagani sunt, quos S. Paulus ait in mundo esse sine Deo.

Pag. 6.

Pag. 12.

Pag. 11.

„Igitur ut tecum Catholicus quis sit, necesse erit agnoscere, nul- lam

„ lam aliam dari gratiam , quæ boni faciendi , vitandique mali facul-
 „ tatem conferat , quam inspirationem charitatis proprie dicæ: si tibi
 „ constas, tuisque principiis, juxta quæ nihil medium agnoscis inter cha-
 „ ritatem , quæ Deum propter se amat , & cupiditatem ab Evangelio
 „ improbatam , ratiocinari haud aliter potes.

„ Verum quei vis , ut doctrinam admittamus ab Ecclesia toties in
 „ Bajo, Jansenio, & Quesnello damnatam? Si S. Aug. pluribus in locis
 „ de charitatis inspiratione loquitur, atne propterea, nullas alias exstare
 „ gratias Christi? Nonne sæpius loquitur de inspiratione quoque superni
 „ timoris judiciorum Dei? Verbo, anne S. Aug. alique Patres non ani-
 „ madvertunt admirabilem illam varietatem mediorum, quæ Deus adhibet
 „ ad voluntatem quo sibi libuerit impellendam, proponens illi innumera
 „ illa ac maxime diversa motiva quæ in Scripturis clarissime designantur?
 „ Equidem scio, esse aliquos S. Augustini, S. Leonis, aut S. Gregorii
 „ textus in quibus de duobus amoribus sermo est; sed ut ne illos ad-
 „ ferre in mentem tibi veniat, mihi satis erit cum Clero Gallicano in
 „ comitiis anni 1713. & 1714. te monere: ut omnes intelligant abuti (no-
 „ vatores) hisce auctoritatibus, satis esse animadvertere, recentium temporum
 „ hæreticos, atque etiam Baji vindices illas centies in suorum errorum defensio-
 „ nem adtulisse; sed Ecclesiam, quæ mentem & doctrinam S. Augustini aliorum-
 „ que Patrum melius adsequitur, quam hæretici qui illos ipsi opponunt, & infal-
 „ libilis interpres est Scripturæ ac Traditionis, proscripsisse nihilominus in Trid.
 „ Concilio Lutheri & Calvinii errores, & in S. Pii V. Bulla Baji propositiones.
 „ Si aliquid præterea postulas, quod ad rem contractius sit, cum eo-
 „ dem Clero addam, nomen amoris aut charitatis apud S. Augustinum
 „ sæpissime sumi in latissima quadam significatione ad omnem bonam vo-
 „ luntatem, aut omnem boni amorem denotandum. Ita S. Augustinum S. Tho-
 „ mas interpretatur. Neque dubitari potest quin hæc vera sit hujus Pa-
 „ tris sententia; nam conceptis verbis varios agnoscit amores, bonos,
 „ laudabiles, ac licitos, & tamen a charitate longe diversos. Quin &
 „ alibi charitatis nomine hos amores designat, monetque hanc esse ca-
 „ ritatem licitam, sed humanam & naturalem, quæ in ipsis impiis
 „ Deum non agnoscantibus invenitur.

„ Si charitatis nomen tam late usurpetur, omnis gratia, quæ ad ali-
 „ quam exercendam virtutem nos agit, inspiratio charitatis dici potest;
 „ tunc autem non erit insignis absurditas hanc charitatem admittere in homini-
 „ bus Dei cognitione destitutis, uti sunt Ethnici, nisi si Augustinum ipsum
 „ absurditatis & insanix accusare velis. Sed id de caritate proprie di-
 „ cta intelligendum contendere; cum Jansenio velle, hanc justitiam,
 „ æquitatem, recititudinem, qua alteram rem bonam, malam alteram
 „ certo definimus, esse Deum ipsum, Deumque nihil aliud esse nisi hoc ipsum,
 „ quid est, nisi S. Augustino palam adversari? Verbis indigne abuti,
 „ ideas quas Deus animæ indidit, cum ipso Deo confundere, ac demum
 „ Religionem universam susque deque turbare, & efferendæ charitatis præ-
 „ textu Dei ipsius, qui objectum ejus est atque principium, ideam evertere?
 „ Satis hæc sint quod ad hunc articulum spectat. Ceteras suas diffi-
 „ cultates percurramus. Contendis quæ de peccati servitute Scriptura ad-
 „ firmat, ea in nostro systemate nulla esse, quum in eo omnibus homini-
 „ bus

Proces.
verbal.
pag. 68.

lb. 7. 69.
2. 2. q. 125.
ar. 2. c. 1.
2. qu. 62.
ad. 3.

Serm. 385.
num. 3.
Ser. 349.

L. 1. de
statu nat.
puræ c. 8.

Pag. 121.

bus concedatur gratia dans mediatam aut immediatam evitandi mali, bonique faciendi facultatem. Sed hoc perinde est ac si diceret, infirmitatem nullam esse, quod pius medicus occurrat, qui remedia offerat ad curandos aegros opportuna; aut paupertatem chimæram esse, quod misericordes quidam existant, qui pauperum necessitates levant, illisque unde vivant, subsidia suppeditant.

Verum per te dicere liceat; non satis intelligere videris quid *peccati servitus sit*. Servi enim peccati sumus quod admisimus, non ejus quod ut admittamus sollicitamur. *Qui facit peccatum*, ait Christus, *Joh. 8. servus est peccati*; idest, ubi peccatum admisimus, in eo necessario immoramur, ac nisi Deus ex omnino gratuita misericordia sua nos iustificet, vincula quibus illigamur, infringere nosque in libertatem adferere minime possumus. Servi quoque concupiscentiæ sumus hoc sensu, quod ejus motibus sentiendis subiecti necessario sumus; sed in nostra potestate est illorum illecebras aut sequi aut rejicere; atque hoc sensu non servi sed domini concupiscentiæ sumus, quemadmodum Deus hisce verbis significat: *sub te erit appetitus tuus & tu dominaberis illi.* Gen. 1v.7

Alia, quam in nostro mediato aut immediato æquilibrio detegis, absurditas est, quod eo admisso *obdurationis quoque status nonnisi chimæra sit.* Quod quidem ultro verum esse fatemur, si obdurationis status in absoluta omnis gratiæ subtractione, in peccandi necessitate, & in generali ad omne bonum impotentia tecum constituatur. Nam hæc obdurationis species nonnisi damnatorum est, ut discere potueras ex S. Thoma duo obdurationis genera distinguente, alterum perfectum, quod omnem gratiam excludit, & apud solos inferos locum habet; imperfectum alterum, in quo homo nonnisi quosdam percipit ad bonum agendum debiles motus, *quibus datur via, ut obstinati ad gratiam præparentur.* Quare addit: *quod aliquis homo in hoc statu viæ non possit esse ita obstinatus in malo, quin ad suam liberationem cooperari possit.* Idque Patres, quos magno numero possem adferre, in Cain, Pharaone, Juda, aliisque obduratis in sacro codice commemoratis agnovimus.

Fateris, Turnellium, ejusque sectatores non admittere inclinationis æquilibrium, sed unum virium, ob quod non obstante inclinationum inæqualitate voluntas tantumdem virium habet ad tentationem repellendam, quantum habet tentatio, ut eam ad peccatum impellat; ac similiter virium tantumdem ad dissentiendum gratiæ, quantum gratia ad eam in bonum ferendam. At inquis, *minime intelligo, quæ voluntas tantum habeat facultatis & virium ad declinandum peccatum, quantum ad hoc admittendum, & tamen alterum altero sit ei difficilius.* Recte sane, neque id quisquam intelligat; sed hoc chimæra quædam est, quam oppugnandam tu tibi fingis. Nemo enim contendit, voluntatem ut libera sit, habere debere *tantum facultatis & virium ad declinandum peccatum, quantum ad hoc admittendum.* Hac seposita virium ad bonum & malum æqualitate, satis est, si voluntas satis habeat virium ad repellendas gradibus superiores illecebras: quod optime evenire potest, licet actu habeat multo plus virium ad unum, quam ad alterum.

Si hoc minime intelligis, id argumento est, hebetem te esse, nec

„sa-

„fatis tuum ipsum systema percipere te, qui Turnelio tamen exprobras
 „in suo intelligendo tarditatem. Enimvero tua si principia spectas,
 „admittere debes, gratiam status innocentiae primo homini magnam
 „ad bonum propensionem contulisse, neque hanc in illo fuisse ab una
 „in malum inclinatione æquatam. Facilius igitur Adamo fuit bonum
 „quam malum agere, atque adeo majores ad unum quam ad aliud vi-
 „res habuit; neque tamen hæc inclinationis, virium & facilitatis ad
 „bonum ac malum inæqualitas obstitit, quominus Adam vires haberet
 „gratiæ viribus proportionatas, *ejusque voluntas pro suo arbitrio consentire*
 „*illis, aut dissentire penitus posset.* En quod in innocentiae statu planissime
 „intelligis, modo tua principia intelligas. Quare ergo intelligere ne-
 „quis, cum majore ad malum propensione, majoribusque viribus quam
 „ad bonum habere nos vires concupiscentiæ viribus pares, & *posse pro*
 „*suo arbitrio voluntatem nostram, hac non obstante propensione, consentire*
 „*illis aut dissentire.*

„Eadem ratione quod addis argumentum, dilui potest. In nostro sy-
 „stematē, si te audimus, dici nequit, vires quas habemus concupi-
 „scentiæ obfistendi a *gratia veluti a principio proficisci*, quia, inquis, gra-
 „tiæ quas adferimus, omnes *voluntati subjæctæ sunt*, hoc scilicet sensu,
 „quod illis voluntas, si velit, consentire aut dissentire possit. Verum
 „dubitare ne potes, quin quam habuit Adam perseverandi facultas a
 „Gratia proficeretur? quum sine gratia perseverare non posset. Hæc
 „tamen Gratia in tuis principiis *ejus voluntati subjæcta erat*, quæ *pro suo*
 „*arbitrio poterat ei consentire aut dissentire.* Quei igitur contendis in nostris
 „principiis vim, quam habemus resistendi concupiscentiæ, a gratia non
 „esse, eo infirmo prætextu, quod *gratia nostræ est voluntati subjæcta*, seu
 „quod potentiam habemus completissimam & expeditam ei consentien-
 „di, aut dissentienti? Anne una gratia necessitans est, quæ jure cen-
 „seatur vires dare ad repellendam cupiditatem?

„Sed en aliam absurditatem quam in æquilibrii libertate nobis osten-
 „dis; nempe si illa admittatur, homo non amplius potest quin Deo il-
 „ludat, eum orare, nec quidquam ab illo petere, nihil enim insanius
 „est, S. Augustino auctore, quam a Deo petere quod in nostra est po-
 „testate. Porro homo, si habere illum libertatem æquilibrii sumas,
 „omnino in sua habet potestate. *Non opus*, inquis, *est ipsi majores petere*
 „*vires, quam quas habet, quum hæ æquales sint ac proportionatæ viribus omnis*
 „*tentationis, quæ illum aggredi potest.* Unde mirabili quadam consecutione
 „colligis *clarum esse*, in nostro æque atque in Pelagianorum systemate,
 „Deo *illusurum qui vires ad ejus implenda mandata ab eo postularet, id enim*
 „*esset petere, quod jam habet.*

„Quid ergo? An in innocentiae statu, in quo æquilibrii libertatem
 „agnoscis, homo nihil a Deo petere poterat, quin ei illuderet? An
 „Angeli ad perduellionem excitati nec potuere nec vero etiam debue-
 „runt ad suum conditorem confugere, ejusque brachii vim implorare,
 „qua adversus mali exempli illecebras confirmarentur? Hoc tibi sic ratio-
 „cinanti dicendum necessario est; verum qui ita sentiat, is innocentem crea-
 „turam monstrum quoddam sibi fingit, & Angelos in Dæmones convertit.
 „Jansenius ipse agnoscit, Adam secundum S. Augustinum Dei auxi-
 „lio

lio ad perseverandum indiguiffe, & istud adjutorium per impetrandi fiduciam accipere debuiffe. Quare S. Aug. alique Patres lapsum primi hominis superbiæ communiter tribuunt, qua viribus suis nimis præfudit; ad quam superbiam puniendam Deus juxta ipsos ejus lapsum permisit, ei auxilium denegans quod ad tentatorem vincendum necessarium erat, sed nonnisi demissis ab eo precibus exoratus concedere decreverat. Odit Deus, inquit S. Aug. præsumptores liberi arbitrii. Quid nam valeat liberum arbitrium NON ADJUTUM, IN IP SO ADAM DEMONSTRATUM EST. Ad malum sufficit sibi, ad bonum non, nisi adjuvetur a Deo. Hæc S. Augustini verba evidentè ostendunt, liberum Adæ arbitrium auxilio sibi necessario, nec tamen concessio, fuisse destitutum; aliter in ipso Adam minime demonstraretur, quidnam valeat liberum arbitrium non adjutum: verum hoc illi auxilium sua tantum culpa denegatum est, quod quemadmodum poterat ac debebat, non illud exorari, per impetrandi fiduciam.

L. de gr.
primi
hominis
c. 13 p. 60
col. 2. D.

Lib. de
Canticis
novo c. 8

Hoc quo Adam caruit, auxilium spectans S. Aug. fidenter pronuntiavit hominem innocentem de sua virtute quum præsumpsisset, neque ad Deum confugisset adjutorii postulandi causa, servare se non potuisse bonum. Eadem de causa Sanctus doctusque Pontifex Gelasius Papa in opere quo Pelagianam hæresim refellere adgressus est, ait: si in ipsis primis hominibus, dum sua nimium felicitate confidunt, & tantam Dei gratiam in vacuum recipientes, NON ORANDO, quod utique nusquam fecisse referuntur, nec de perceptis gratias referendo, nec ut eadem intemerata durarent, SUPPLICITER IMPLORANDO, incolumes constare NEQUIVERUNT; quanto magis &c.

Ser. 26.
n. 3.

Conc.
Lab. T. 4
p. 1240.

Nunc ex te quæro, an Angeli, ac protoparentes nostri ad Deum confugere potuerint ejus auxilium postulaturi, quin ei iriderent? Quæro, an infanti fuissent a Deo gratiam petentes quæ illos tueretur? nec potius stultissimi fuerint sua nimis virtute confisi, nec ut hæc intemerata durarent, suppliciter implorando?

Fateris tamen, primos parentes, & Angelos æquilibrii libertate præstitisse; persuasum plane tibi est, gratiam vere sufficientem non potuisse illis deesse, qua si caruissent, nulla sua culpa cecidissent, ut ait S. Aug. Qui ergo tibi in mentem venit, non posse nos, sumpta æquilibrii libertate, quin dementes simus, Deoque illudamus, ad eum suppliciter confugere? Fieri ne potuit, ut misera adeo ratiocinatio, tuis tamen Scriptoribus perfamiliaris, tibi tam clara videretur, nec ejus absurditatem perspexeris?

L. de cor.
& grat.
c. 11.

Quod te fallit, seu potius quod ut alios fallas, callide dissimulas, illud est, sumi a te ex æquilibrio a nobis propugnato fieri, ut in voluntate agnoscamus vires ad omnia implenda præcepta, omnesque tentationes vincendas semper præsentès. Hinc infer, non posse nos petere vim ad præcepta implenda; id enim esset petere quod habemus. Verum ipse tibi conscius es, imo & deinde fateris, abesse nos maxime ab hujus æquilibrii immediati necessitate tuenda. Vidisti nuper, hanc immediatam potestatem ne in ipso quidem innocentie statu fuisset semper præsentem; primus enim homo debuerat ad Deum confugere ad auxilium sibi necessarium, quo destituebatur, impetrandum: multo

Pag. 14.

mi-

„ minus illam in hoc nostro statu necessariam fatemur; sed ubi mediata facultate contenti sumus, quæ in potestate orandi fere consistit, per-
 „ riduculum est contendere, nobis adesse *jam nunc* quod necessarium est,
 „ nec posse nos quidquam a Deo petere, quin eum videamus.

Ibid.

„ Hanc mediatam & immediatam potestatem mali vitandi, faciendi-
 „ que boni si distinxeris, comperies, *molestas eas instantias* quas a Montis
 „ Pessulani Episcopo mutuatus es, miserrima esse sophismata, quæ ne-
 „ mo prudens volensque proponat. Haud ægre fatebimur, nobis sæpe

Ibid.

„ *evenisse, ut in nobis ipsis voluntatem ad malum fortem*, magnam scilicet ad
 „ illud admittendum propensionem, *experiremur, gementes interea volunta-*
 „ *tem nonnisi debilem ad bonum nobis adesse;* verum hinc non fit, ut fortior
 „ propensio nos necessario ad malum pertraxerit; contra quoniam *ge-*
 „ *mere*, lacrymari, orare nobis licebat, potestatem habebamus fortio-
 „ impetrandi, atque elabendi. Pii homines *sæpe queruntur* eodem quo
 „ Apostolus, sensu, *se non quod volunt facere bonum, sed quod nolunt malum*
 „ *hoc agere?* nempe de indeliberatis tantummodo concupiscentiæ moti-
 „ bus loquuntur a quibus inviti, quin ne insurgant prohibere eos pos-
 „ sint, sollicitantur, atque afficiuntur; sed tuæ tantummodo sectæ, de-
 „ votorum Virorum ac muliercularum est fateri, gratiam sibi deesse,
 „ & *queri* consequenter *se malum facere* quod evitare nequeant.

„ Haud ægre concedimus, *æquale*, scilicet æque facile haud esse ho-
 „ *mini pravis affectibus percito a suorum affectuum objecto abstinere*, atque illis
 „ *satisfacere*; contendimus tamen habere illum mediatam facultatem suo-
 „ rum effectuum vincendorum, nec illis cedendi. Si in aliquo sumatur
 „ violentus quidam in spectacula affectus, certum est, *non esse ipsi idem*,
 „ seu æque facile ad spectacula accedere, atque ab illis abstinere: cui-
 „ nam tamen persuadebis, virum severæ ethices studiosum, magnæ Me-
 „ tropolis Canonicum, qui ab hoc affectu oppugnatus ac prostratus
 „ fuit, non habuisse mediatam saltem facultatem non induendæ mulie-
 „ bris personæ ad adeundam comœdiam? Hæc ea est actio scandali ple-
 „ na, quam universæ Parisiorum urbi spectandam nuper dedit unus e
 „ clarioribus tuæ sectæ heroibus. Notus is omnibus est; parcam igitur,
 „ bonæ cum tui venia, novæ hujusce Amazonis nomini.

Ibid.

„ Quæris præterea cum Montis Pessulani Episcopo, an *Saulus Ecclesie*
 „ *infectator tantum virum habuerit, ut a malo abstineret*, quantum habuit dum
 „ *resipuit?* Respondemus id ex nostris principiis non sequi, & ab hac
 „ sententia nos longissime abesse; Saulum persecutorem credimus po-
 „ tuisse veritatem scrutari, atque ut ipsius animum cælesti luce per-
 „ funderet, a Deo petere, atque adeo habuisse mediatam saltem fa-
 „ cultatem mali vitandi quod Fideles persequens perpetrabat.

Ibid.

„ Tandem tibi atque Episcopo Montis Pessulani adsentimur, Davi-
 „ dem dum Deum deprecabatur, ut ipsum a necessitatibus erueret, non habuisse
 „ *eo momento easdem ad bonum vires, quas habuit, dum dixit: in via manda-*
 „ *torum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum;* Quia tamen David poterat
 „ Deum orare, ut ipsum a necessitatibus eriperet, Deusque nos in
 „ hujusmodi circumstantiis constitutos exaudire non cessat; vere dici-
 „ tur, fuisse Davidi potestatem mediatam aut immediatam, sed plane
 „ sufficientem ad implenda mandata.

„At-

„ Atque hisce responsis, quæ clarissimis Episcopi Montis Pessulani
 „ instantiis adhibui, satisfactum simul abunde illis est, quas ipse addis
 „ ex eodem principio sumptas. Quis, inquis, persuadere sibi posset motu Pag. 15.
 „ gratiæ unius gradus, semigradus, minore etiam . . . adjutam voluntatem per
 „ sese impotem habere vires æquales ac proportionatas repellendis cupiditatis vi-
 „ ribus centum, mille, decies millium graduum? quæris quisnam persuadere
 „ id sibi possit? quicumque tuo perpetuo exemplo mediatam & imme-
 „ diatam potestatem a gratia collatam non confuderit. Nec Turnelius,
 „ nec alius unquam in ea opinione fuit, voluntatem vel minima gra-
 „ tia adjutam habere immediatam omnia, quæ sibi præcipiuntur, im-
 „ plendi facultatem. Sed absque hac immediata potestate potest ad De-
 „ um precibus confugere, aut aliud quodpiam patrare, quo uberius au-
 „ xilium sibi demereatur, & in eo rerum statu constituatur, ut aut bo-
 „ num agat, aut tentationem vincat, quam viribus præsentibus supe-
 „ rare immediate non potest. Hoc illud est, quod quilibet persuadere si-
 „ bi possit, tua tamen interest illis, quos tuis tricis pervertere studes,
 „ dissimulare.

„ Post hæc supervacaneum omnino esset diutius in illis immorari re-
 „ fellendis, quæ addis; non debere nos, si tantum virium minima gratiæ in. Ibid.
 „ est, a Deo exorare gratiæ augmentum, & nobis satis esse debere minimam quam P. 16.
 „ jam habemus gratiam; ex hac quidquid cupere possumus, nobis derivari, nec Ibid.
 „ quidquam amplius peti posse; hac stante doctrina nullum inter justos debilem
 „ futurum; nullum esse Justum, qui actu omnem non habeat virium mensuram
 „ ad nomen Jesu Christi inter graviora tormenta confitendum necessario, ac ne u-
 „ num quidem esse, qui invicta constantia non possit uni præsentī gratiæ in. Ibid.
 „ nixus Laurentios, Vincentios, & illustriores Martyres imitari; idem posse
 „ etiam dici de majoribus quibusvis peccatoribus; ac si in eis exigua quædam
 „ gratiæ scintilla sumatur, ex qua minima gratia obsistere potest cuicumque cu-
 „ piditati, non posse illos haberi veluti infirmos, & impotentes ad bonum a-
 „ gendum ob vivos, ac vehementes affectus quibus ad malum feruntur.
 „ Vah! bellas phrasas, quas in tuæ epistolæ decursu centies repetis,
 „ sed frustra prodigis, chimæram ut oppugnes. Ad innanes has decla-
 „ mationes refellendas animadvertere sufficit, te nobis falsissime, ac
 „ contra tuam ipsius mentem hanc sententiam tribuere, quod minima
 „ gratia nobis immediatam conferat facultatem omnigenum bonum fa-
 „ ciendi, & vehementissimas quasque tentationes vincendi: id, inquam
 „ animadvertere sufficit; tum tibi plenissime satisfactum erit.

„ Enimvero si semel sumatur, gratiam in nostris principiis nobis
 „ quam sapissime unam tribuere mediatam facultatem implendorum
 „ præceptorum, absurdum est inde eas ducere consequutiones, quas a te in-
 „ ferri nuper dicebam. Ut quis ingenio præstet non plane habeti, ac ra-
 „ tionem suam consulere velit, aliter omnino ac tuo argumentabitur,
 „ & consecutiones tuis omnino adversantes ducet. Ita is scilicet ratio-
 „ cinabitur: Quoniam gratia quam sapissime unam confert mediatam
 „ facultatem boni faciendi, malique vitandi, atque in hoc ipso maxi-
 „ mam partem orationis præceptum nritur; non debeo viribus quas habeo
 „ esse contentus, sed iisuti ad instanter orandum, & uberiores impetrandas.
 „ Ut justus sim, justior tamen non sum quam Adam in terrestri Para-
 „ Tournely de Gratia, Tom. III. Pars I. Cc „ diso.

„diso. Adam in terrestri Paradiso non semper actu habebat omnem virium
 „mensuram necessariam ad perseverandum in iustitia, cum ideo cecide-
 „rit, quod quemadmodum poterat ac debebat, auxilium non petierit
 „ad perseverandum necessarium. Nec ut hac intemerata durarent suppli-
 „citer implorando, incolumes constare nequieverunt. Potiori igitur ratione
 „omnium insanissimus essem in hoc infirmitatis statu, in quam me A-
 „dæ lapsus dejecit, si viribus quas habeo, contentus essem, nec mihi neces-
 „sarium putarem uberiores petere.

„In hunc plane modum prudens quisque ex nostris principiis ratio-
 „cinabitur; sed tua intererat nos aliter ratiocinantes fingere ac diffi-
 „mulare, quod cum S. Thoma dicimus, *minimam gratiam posse maximæ*
 „*cupiditati resistere*, non de immediata potestate, quæ sapissime deest,
 „& Adæ ipsi, ut vidimus, in innocentia statu interdum deerat, esse
 „intelligendam.

„Quod ad hunc pertinet S. Thomæ locum, te mirifice contineres;
 „videre tamen mihi videor, te ut firmitatem quamdam præferas, eo
 „implicatum. Revera hic Doctoris Angelici textus disertus est adeo
 „adversus tuum systema, ut dubitari non possit quin ille ipse sit,
 „quem Jansenius refellere in animo habuit dum scripsit: *est enim pa-*
 „*radoxum in principiis Augustini quod charitas quantumvis minima sufficiat ad*
 „*quancumque tentationem superandam.*

l. 3. de
Gr. Chri-
stic. 15.

„Tu vero ut a textu te expedias, qui tam aperte tuo adversatur sy-
 „stemati *bilancis*, juxta quod alterum duarum delectationum pondusa-
 „ctu fortius necessario semper alterum superat, ais primo, S. Thomam
 „eo in loco de habituali gratia loqui; idque Turnelius non negavit;
 „addis secundo, eum unice de illa loqui, nihilque a S. Doctoris men-
 „te *alienius excogitari* posse, quam cum Turnelio asserere *gratiam habitua-*
 „*lem secundum S. Thomam semper esse gratiæ actuali sufficienti conjunctam,*
 „*ubi de vincenda aliqua tentatione, aut aliquo implendo præcepto agitur.*

Pag. 18.

„Hæc tuæ responsionis summa est. Quam ut directe repellam, osten-
 „dam nihil in S. Thomæ, omniumque verorum Thomistarum princi-
 „piis certius esse, quam quod audes *fictionem* vocare ab ejus doctrina
 „*maxime distam*; seu juxta D. Thomam, omnesque veros Thomistas,
 „*gratiam habitualement ubi de vincenda aliqua tentatione, aut aliquo implendo*
 „*præcepto agitur, habere semper gratiam actualem sufficientem conjunctam.*

3. p. q.
70. a. 4.

„Primum argumentum ex ipso, de quo agimus, loco duci potest.
 „Ait enim ibi conceptis verbis S. Thomas: *minima gratia potest resistere*
 „*cuiuslibet concupiscentiæ*; sed idem S. Doctor innumeris aliis in locis, ac
 „præsertim 1. 2. q. 109. a. 9. docet hominem, qui in statu gratiæ sit,
 „bonum agere non posse, quin actualis gratiæ auxilio adjuvetur; id-
 „que æque innocentia statui ac nostro accommodat. Dum igitur ait,
 „hominem minima gratia resistere posse cuiuslibet concupiscentiæ, d-
 „gratia habituali intelligendus est, quæ semper adnexam habeat græ-
 „tiam actualem.

„Fateris ipse, hanc esse revera S. Thomæ sententiam; contendista-
 „men hanc gratiam, quæ secundum S. Thomam ipsis iustis necessaria
 „est ut resistent concupiscentiæ, atque implere præcepta possint, esse
 „solam gratiam efficacem sine qua nihil possumus: Qua in re tuis con-
 „stas

„stas principii; sed hoc loco adfirmare vere possum, tuum hocce responsum somnium esse valde a S. Thomæ doctrina alienum. Nam juxta S. Doctorem vere dicimus semper, hominem, vel minima gratia resistere posse cuilibet concupiscentiæ; certum porro est, gratiam habituales non semper gratiæ efficaci conjungi; dum ergo S. Thomas ait, *minimam gratiam posse resistere cuilibet concupiscentiæ*, non nisi de gratia habituali intelligi potest ut gratiæ sufficienti conjuncta.

„Hanc esse germanam S. Thomæ mentem ex eo confirmo, quod alio in opere, ubi etiam ait, vel minimam charitatem posse maximam tentationem vincere, hanc suæ sententiæ rationem adfert, quod qui charitatem habet infirmissimam, peccat tentationi consentiens; at, pergit ille, *nullus peccat in eo quod non potest vitare, ut Sanctus Augustinus dicit. Si ergo habens charitatem, non posset cuilibet tentationi resistere, videtur quod tentationi consentiens non peccaret.* Cum ergo sumi non possit, justum tentationi consentientem non peccare, necessario sequitur, habere illum semper resistendi facultatem; cujus rei hanc S. Thomas in corpore articuli rationem reddit: *cum Deus pugnanti auxilium semper administret.* Quo in loco scite animadvertit P. Nicolai Dominicanus: *quod autem subjungitur, Deum pugnanti semper auxilium administrare, an cum Janseniana blasphemia convenit, Apostolico anathemate fulminata, quod Justis volentibus & conantibus ad vincendas tentationes & præcepta implenda, Dei gratia desit?*

„S. Thomas suam quoque clarissime explicat mentem in Commentario in hæc verba capitis primi primæ ad Corinthios epistolæ. *Fidelis Deus est. Non autem, inquit, videretur fidelis Deus, si nos vocaret ad societatem Filii, & nobis denegaret, quantum in ipso est, ea per quæ ad eum pervenire possemus.* Quemadmodum igitur Deus fidelis non potest non esse, ita secundum S. Thomam negare Justis non potest auxilia sufficientia ad salutem, atque adeo habitualis gratia juxta S. Thomam non esse nequit gratiæ actuali sufficienti conjuncta, ubi de vincenda agitur aliqua tentatione, aut quopiam implendo præcepto.

„Eandem doctrinam S. Doctor diserte tradit in Commentario in decimum ejusdem Epistolæ caput ad ea verba. *Fidelis Deus, qui non patitur ut &c. Cum dicit Apostolus, fidelis Deus, ostendit paratum esse adjutorium in tentatione . . . dat nobis resistendi potentiam.* En iterum adjutorium a gratia habituali distinctum nobis paratum in tentatione, quod Deus pro sua fidelitate denegare nobis non potest.

„Adeo persuasum S. Thomæ fuit, nunquam hocce auxilium deesse, ut in Commentario in Psalmum septimum illud vocarit auxilium justitiæ respectu justii, & misericordiæ respectu peccatores. Auxilium justitiæ est respectu justii quia respondet aliquatenus merito. Quo loco S. Thomas S. Augustinum sequutus est in ejusdem Psalmi explanatione. Non ergo S. Thomas credidit, gratiam habituales unquam sejungi ab actuali & sufficienti auxilio, ubi de tentatione vincenda, aut præcepto implendo agitur. Quare idem S. Doctor alibi docet novam legem quantum est de se dare auxilium sufficiens ad non peccandum.

„Potest idem omnibus iis locis confirmari, in quibus S. Thomas docet nos a Deo nunquam deferi, nisi ipse prius deferatur a nobis.

in 3. dist.
31. q. 1.
a. 3.

1. 2. q.
4. 106.
a. 2. ad

- „ Ne longior sim, satis mihi erit eos hic indicare in 1. dist. 40. q. 4.
 „ art. 2. in 2. dist. 37. q. 2. art. 1. ad 3. In 3. dist. 25. q. 2. art. 1.
 „ ad 1. De malo q. 3. 1. 2. q. 112. art. 3. ad 2. In Joann. c. 1. lect. 3.
 „ Ceterum S. Thomas non iustis solum sed omnibus generatim ho-
 „ minibus gratiam dari docet, ut cum ait: *hoc ad divinam Providentiam*
 „ *pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, & cum alibi Deus,*
 „ *inquit, quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare . . . sed illi*
 „ *soli gratia privantur, qui in se ipsis impedimentum gratiæ præstant: sicut So-*
 „ *le illuminante in culpam imputatur ei qui oculos claudit.*
 „ Innocentius V. Papa antiquissimus omnium qui citari possit, Thomi-
 „ mista cum S. Thoma docet, *minimam charitatem posse quantacumque*
 „ *tentationi resistere; neque dubitari potest quin gratiam habituales in-*
 „ *telligat ut gratia actuali conjunctam: docet enim, ne in ipso quidem*
 „ *innocentiæ statu potuisse hominem sine gratiæ actualis auxilio tenta-*
 „ *tioni resistere; hæc actualis gratia in Innocentii V. sententia nunquam*
 „ *deest iustis, ut in iustitia perseverent, nec peccatoribus ut resipiscere*
 „ *possint. Deus, inquit, monet nos ad eum converti, non quia sit totaliter*
 „ *in potestate naturæ secundum se, sed naturæ per gratiam gratis datam adjute,*
 „ *Quæ nulli deest. En tibi gratiam gratis datam omnibus generatim*
 „ *hominibus, atque adeo nunquam iustis denegatam, ubi agitur de vin-*
 „ *cenda tentatione aut implendo præcepto.*
 „ Eandem doctrinam invenies clare traditam a Cajetano 1. 2. q. 109.
 „ art. 9. & Joan. cor. c. 10. a Capreolo in 4. dist. 2. quæst. 2. art. 1. a
 „ Medina 1. 2. q. 109. art. 10. prop. 3. a celebri Lemosio Tom. 4. l.
 „ 4. part. 1. Tract. 3. c. 13. ac præsertim c. 4. n. 47. ubi hisce ver-
 „ bis, quæ non possum non reddere, tractationem suam claudit: *Itaque*
 „ *potest minima charitas cum Dei supernaturali auxilio actuali etiam non ma-*
 „ *gno sed illi charitati minimæ proportionato tentatio-*
 „ *ni cuicumque gravi resistere. Docet Lemosius sequenti capiti, auxilium*
 „ *hoc actuale omnibus iustis dari.*
 „ Inutile esset in aliis citandis immorari, notorium enim est, eos
 „ hac in re idem omnes sentire. Saltem te provoco ut vel unum ap-
 „ pelles, qui ante Jansenismi ortum contrarium docuerit. Ab illo et-
 „ iam tempore vidimus incassum contra tua secta nitente præcipuos e-
 „ jus Scholæ Theologos pro antiqua doctrina, quam a patribus suis he-
 „ reditario veluti jure susceperant, acerrime decertantes. Accipe unius
 „ P. Lodovici Baniel testimonium, quod ceterorum quoque suffragia
 „ exhibet: omnes Thomistæ & communiter alii Doctores docuerunt semper,
 „ quod toties quoties aliquod præceptum obligat hominem, datur ipsi auxilium
 „ actuale divinæ gratiæ saltem sufficiens, per quod proxima & omnino expedi-
 „ ta redditur ejus potentia ad illud implendum: & quod si tale auxilium ei de-
 „ negaretur, homo excusaretur a peccato, etiamsi præceptum non observaret.
 „ Constat igitur, quod purum putumque figmentum a S. Thoma men-
 „ te longissime distitum judicasti, veram ejus esse doctrinam, suæque scho-
 „ læ in qua nullus unquam dubitavit, quin *habitualis gratia semper con-*
 „ *juncta sit cum gratia actuali, saltem sufficiente, ubi agitur de tenta-*
 „ *tione vincenda, implendoque præcepto. Enimvero quomodo in Thomi-*
 „ *starum schola dubitatum fuisset ea de re quæ non arbitraria opinio*
 „ *est,*

est, sed nostræ fidei certissimum dogma? Ita est; certissimum est Catholicæ fidei dogma, justum cum habituali gratia habere semper auxilium saltem sufficiens actualis gratiæ, quo fit ut aut tentationi resistere, aut præceptum implere possit.

„Audi hac de re disserentem celeberrimum Meldensem Episcopum Bosuetium in libello, quem repudiare non potest, cum tuæ sectæ ex eo vindicari se posse sperantis artibus, curisque editus sit. Audi, inquam illum, & intelliges quo pretio novæ tuæ Ecclesiæ caput purgari ab accusationibus possit. Loquitur ille de hac additione, & adjuvat ut possit, S. Augustini textui facta, atque ex ejus Patris doctrina deprompta. Mais aut reste, inquit ille, cette addition du Concilio fait voir pleinement en Dieu une volonté PERPETUELLE d'aider les justes, soit pour faire ce qu'ils peuvent déjà, soit pour demander la grace de le pouvoir, ce qui explique parfaitement DANS TOUS LES JUSTES, ainsi que parle l'Ecole, la possibilité mediate ou immediate, mais TOUJOURS PLEINEMENT SUFFISANTE de garder les commandemens; puisqu'on peut TOUJOURS dans l'occasion, ou les pratiquer en eux-mêmes, ou par une humble priere obtenir la grace de le faire. Ainsi, dit-il encore, en quelque maniere qu'on veuille entendre que S. Pierre & les autres justes qui tombent, soient des hommes sans la grace & laissez à eux mêmes ce n'est jamais e l'exclusion de toute grace mediate ou immediate, puisque S. Pierre, selon tous les Peres; pourroit toujours, en se défiant de soi-même éviter l'occasion, ou obtenir en tout cas par une humble & perseverante priere, ce qui lui mai-
Justification des Re- flex. mor. p. 29.

quoit pour pouvoir confesser Jesu-Christ dans la rencontre où il le renonça. Ib. p. 55.

„Viden quid Bosuetius doceat, idque ut fidei articulum clare definitum; addit enim: sur ce fondement que Dieu est fidele, les justes sont assurés qu'il ne permettra jamais qu'ils soient tentés par-dessus leur forces. Ils ont donc TOUJOURS le pouvoir de garder les Commandemens à la maniere que l'a défini le Concile de Trente, & que nous venons de rapporter. IL EST AUSSI DETERMINE' dans le second Concile d'Orange, que selon la Foi Catholique, secundum Catholicam fidem, apres la grace du Baptême, tous les baptizés avec le secours de Jesus-Christ, qui les aide & coopere avec eux, peuvent & devoient accomplir les Commandemens de Dieu, s'ils veulent fidelement travailler. Ils le peuvent donc: il ne tient qu'à eux avec la grace qu'ils ont la grace ne leur manque pas: il ne leur manque que la volonté, qui ne leur manque que par leur faute.

„Non ergo figmentum est, sed fidei articulus ab infallibili Ecclesiæ auctoritate definitus ac decifus, omnes justos cum habituali gratia habere semper gratiam actualem saltem sufficientem, ubi agitur de tentatione vincenda, aut implendo præcepto. Ab hoc actuali auxilio habent illi potestatem mediatam, aut immediatam, sed plene sufficientem mandatorum, ad quæ tenentur, implendorum. En quid iusti promissorum fidei innixi se habituros certi sint. Unde etiam idem Episcopus, ait: jamais il n'arrive aut juste de ne pouvoir rien, jusqu'à exclure
Pag. 18.

par ce terme, RIEN, même le pouvoir de prier.

„Jamvero tumetipse vide, num satis consulte pronunciatum tanta confidentia a te fuerit, non debere nos deinceps loqui de hoc S. Thomæ loco, cujus citatio abs re nimis sit, quique post animadversa ab illustri

„Epi-

„ Episcopo Cammeracensis Episcopi confutatore . . . non amplius , bona fide appellari potuit . Appellabitur tamen , ac vani conatus , quibus eum nobis eripere studuisti , id unum efficient , ut Catholicis integrum semper sit illum tibi tuisque opponere .

Pag. 18

„ Ad locum tandem devenimus , ubi postquam in tota tua Epistola sumpsisisti , gratiam juxta Turnelium debere semper dare immediatam potestatem vincendarum tentationum & implendarum præceptorum , tandem agnoscis eum nihil simile docuisse , imo & contrarium confirmasse . *Dissimulandum mihi non est* , inquis , Turnelium ipsum alloquens , *tuam sententiam non esse , æquilibrii gratiam semper immediatam potestatem conferre ad implenda quæ Deus præcipit , opera difficilia ; contendis vero eam saltem mediatam potestatem largiri , quacum uberius auxilium , quod necessarium est ad bonum agendum , impetrari possit .* Gratias de hac confessione tibi debemus ; sed nonne æquum fuerat , ut citius eam proferres ? Pudere te nunc enimvero non deberet tot falsarum rationationum , nec ego permolestam in illis revincendis operam insumpsisse me quererer .

Ibid.

Pag. 19.

„ Verum id , quo uno tuæ omnes calumniæ , atque sophismata corruunt , ita confiteris , ut tamen velis , non posse nos in nostris principiis mediata & immediata potestatis distinctionem adhibere , eaque utentes ad nostrum systema ideas omnino alienas pertrahere . Nempe in nostris principiis , *minima gratia ex hoc ipso quod æquilibrium instaurat , perfectam , & expeditam confert ad omnia Dei præcepta implenda potestatem .* Nec vides minimam gratiam unum æquilibrium mediatum instaurare , atque adeo nonnisi dementissime sumi , *dare illam potestatem immediatam , perfectam & expeditam ad divina omnia implenda mandata ?* Cur quæso nostrorum principiorum series in nostro statu æquilibrii immediati , quod ne in ipso quidem innocentiae statu adstruimus , necessitatem nos cogat agnoscere ?

„ In felici hoc statu , in quo æquilibrii libertatem admittis , gratia quæ primo homini immediatam dabat orandi facultatem , non ei potestatem immediatam , perfectam & expeditam conferebat ad omnia quæ Deus ipsi præcipiebat , implenda ; hanc enim gratiam a Deo suppliciter petere debebat , & quia non petiit , *servare se bonus bonum non potuit ; incolumes constare nequiverunt .* Quid ergo contendis in nostris principiis idem esse in nostro lapsæ naturæ statu non posse ? Non eam propterea divinæ Gratiæ injuriam irrogamus , quæ illi in tuo inferitur systemate , juxta quod Deum inter & corruptum hominem pugna perpetua est ; *in qua ut in aliis semper sit , ut fortior vincat* , quemadmodum ajebat Mirapicensis Episcopus . Non equidem tuo exemplo gratiam ponderamus *au marc , & a le livre* , uti animadvertit illustris Suesionensis Episcopus multo gloriosior tuæ sectæ odiis , contumeliis , ac venenata rabie quam omnium Catholicorum ejus scriptis plaudentium amore ac laudibus . Etsi tamen gratiam non ponderamus *au marc & a le livre* , nihilo tamen minus defendimus , in nostro æque atque in innocentiae statu Deum gratiam nobis dantem immediatam orandi potestatem nobis propterea non dare , quod solum ad eum orandum nos excitet .

„ Id

„ Id adeo certum est , & intellectu facillimum in nostris principiis ,
 „ ut negare credere voluisse te serio illud in disputationem adducere .
 „ Quare eo te demum redigas , ut dicas , ubi etiam liceret nobis di-
 „ stinguere mediatam & immediatam potestatem a gratia collatam ,
 „ hoc tamen æquilibrium , quum æque hominis superbiæ faveat , non minus quam
 „ aliud fore execrabile . At dic quæso , qua in re hoc æquilibrium homi-
 „ nis superbiæ tantopere faveat ? *Quid interest* , inquis , *non habere me actu*
 „ *sufficientes vires ad tentationem vincendam , si meum tantummodo est* (adde
 „ cum gratia quam Deus impertiatur) *illas continuo habere ?* Plurimum
 „ interest ; nam si primum ponatur , numquam mihi præsto esset occa-
 „ sio meæ miseriæ , mearumque necessitatum agnoscendarum ; quod sane
 „ meæ superbiæ faveret ; si contra alterum sumas , meam infirmitatem in-
 „ telligo : mihi de metmetipso diffidere , atque ad Deum perpetuo con-
 „ fugere cogor ; quod ad superbiam amovendam , animique demissio-
 „ nem fovendam maxime facit .

„ Verum quidem est , me tamen posse *ex arbitrio peccare vel non pec-* *Ibid.*
 „ *care* ; nam nonnisi apud tuos peccat homo quin peccare non possit . Hinc
 „ tamen , inquis , *supremus meæ sortis arbiter sum ... Actum vim non habeo ad* *Ibid.*
 „ *cupiditatem vincendam ; præsto tamen mihi est orandi æquilibrium .* Quæ phra-
 „ ses ! quoddam ratiocinandi genus absurdum ! quia cum gratia , quam
 „ Deus mihi largitur , meam infirmitatem , egestatemque possum agno-
 „ scere , Deo meas necessitates exponere , ab eo auxilium quod necessarium
 „ mihi agnosco , & ab una ejus misericordia expecto , postulare possum (huc
 „ enim demum redigitur hocce tuum *orandi æquilibrium*) colligis me in-
 „ dependentem esse , *supremumque meæ sortis arbitrum* ? Fatendum equidem
 „ est , magnas quasdam dicendi formulas a te usurpari , dolendum ta-
 „ men illas esse adeo boni fucci expertes .

„ Tandem quod a nostra potestatis mediatae & immediatae distinc-
 „ tione te avertit , est , hinc fieri ut defendamus , etsi non semper nobis
 „ præsto est immediata præceptorum implendorum potestas , in nostra
 „ saltem potestate esse gratiam , quæ illam nobis conferat , impetrare .
 „ Sed quod abhorres , omnium Catholicarum scholarum doctrina est ,
 „ ne Thomistica quidem excepta . Audi P. Massuoliè , qui quum a Mi-
 „ rapicensi Episcopo tot laudibus cumulatus fuerit , suspectus tibi esse
 „ non debet . Locum Janseii adfert , in quo ille in Theologum suppresso
 „ ejus nomine declamat , quod docuerit , reos nos esse , dum superna
 „ præcepta minime implemus , etsi efficax gratia ad ea implenda est
 „ necessaria , *quia in potestate nostra est habere hanc gratiam quam Deus ne-* *Janf. l. 3*
 „ *mini denegat .* *de grat.*
Ch. c. 14.

„ Hoc illud est , quod veluti Pelagianismum maxime detestandum
 „ Jansenius , non secus ac tu , oppugnat ; sed quid hac super re scribat
 „ P. Massuoliè , habeto : *Quis hic fuerit Scriptor non vacat quærere : Alva-* *T. 2. diff.*
 „ *rem tamen fuisse existimo . Sed certum est Discipulorum Sancti Thomæ hanc* *4. q. 3. ar.*
 „ *esse sententiam .* Revera Thomistæ omnes ita respondent , ubi super phy- *3. p. 359.*
 „ sicæ eorum prædeterminationis necessitate urgentur : ac Lemos fate- *col. 1.*
 „ tur , unum hoc esse responsum , quo magna isthæc difficultas evanescat .
 „ Cardinalis quoque Norisius , ut ab hæresi Jansejana , cujus accusatus
 „ fuerat , se se purgaret , in omnibus justis , qui labuntur , agnoscere de-
 „ buit

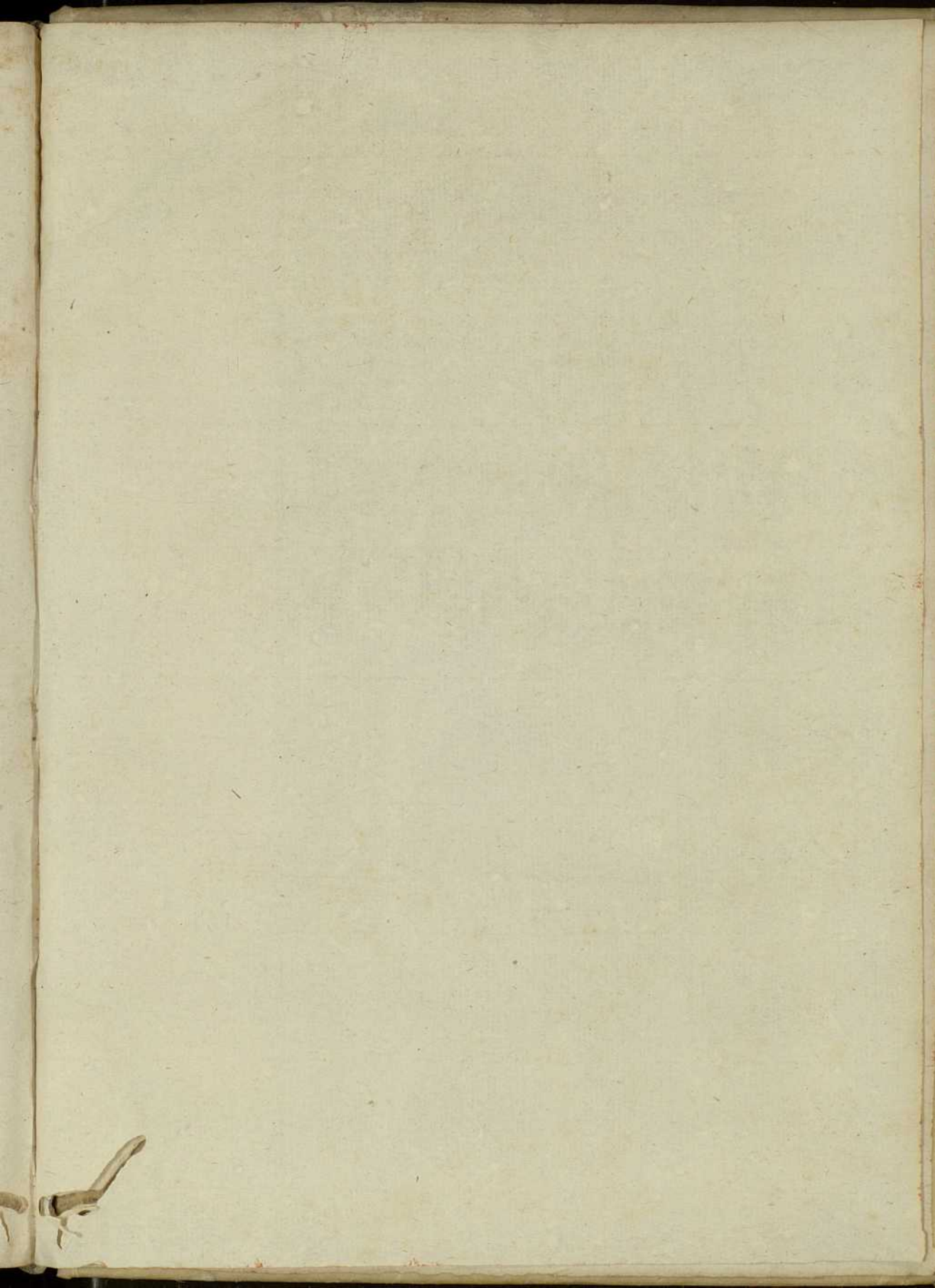
fanse- „buit auxilium *sine quo non*, quocum orare possunt, *absque eo quod indi-*
niani er- „geant *ulterioris auxilii* (ut reapse orent) *additione*. Integrum igitur est
roris ca- „ipsis hoc uno orandi auxilio impetrare auxilium *quo, sive gratiæ effica-*
lumnia „*cis ac victicis, qua sola mandata reipsa implentur*. Quei ergo detestabilis
depulsa „videri tibi possit doctrina, quam omnes Catholica Scholæ tradunt,
p. 297. „quam etiam Auctor propugnat a tua secta sapissime apotheosi qua-
ib. p. 296. „dam in cælos evectus.

„At, inquis, hæc mediata potestas a Gratia collata in infidelibus
 „saltem locum habere nequit, qui *quum verum Deum non agnoscant*, ha-
 „bere non possunt per gratias actu præsentem proximam divini ejus auxilii po-
 „scendi facultatem. Verum esse sumis, non posse hos Infideles, si verum
 „Deum non agnoscunt, habere immediatam orandi, & uberiora au-
 „xilia oratione sibi demerendi facultatem; sed falleris, dum falso su-
 „mis mediatam respiciendi potestatem in una orandi facultate confi-
 „stere. Infideles hi non habent quidem per gratiam præsentem proxi-
 „mam orandi Dei potestatem; habent tamen facultatem eleemosynæ
 „erogandæ, ab injuriis in proximum abstinendi, honorandorum pa-
 „rentum, & ceterorum implendorum legis naturalis præceptorum, quæ
 „si fideliter impleant cum gratia quam habent, Deus, ut ex S. Thoma
 „accepimus, novas illis gratias largietur, & ubi opus sit Angelum quo-
 „que ad eos mittet Evangelium eis nunciaturum, atque salutem adla-
 „turum. Vides ergo, hos Infideles absque proxima orandi potestate posse
 „tamen optime habere mediatam suæ conversionis potestatem.

„Hæc habui dicenda de secunda tua ad Turnelium Epistolam. Equi-
 „dem credo, me a te accusatum non iri quod ullam tuarum difficul-
 „tatum dissimularim; videor etiam mihi illis tam solide respondiisse,
 „ut verisimile non sit te novam petiturum esse responsionem. Ceterum
 „si tertio nos aggredi te non pigeret, tui honoris causa monenduses,
 „ne ut nos oppugnes, nobis doctrinam tribuas, quam a nobis minime
 „defendi ipse nosti. Cave autem cum primis, ne consequutiones con-
 „geras quas constanter improbavimus, & improbare ipse cogeris, si ad
 „innocentiæ statum transferantur. Consule diligentius sapientiam tuam,
 „atque a tuæ phantasiæ vi tibi caveto; tum enimvero defines infirmis
 „in nos uti argumentis, quæ doctrinæ a te oppugnatae ne hilum qui-
 „dem nocere possint, quia in tuum ipsius caput relabantur, teque tui
 „nutantis systematis ruinis opprimant: recte mentitus es in caput tuum.
 „Vale.

(*)

F I N I S.

THE
JOURNAL
OF
THE
AMERICAN
MEDICAL
ASSOCIATION
PUBLISHED WEEKLY
CHICAGO, ILL.
1914

LIBRARY

